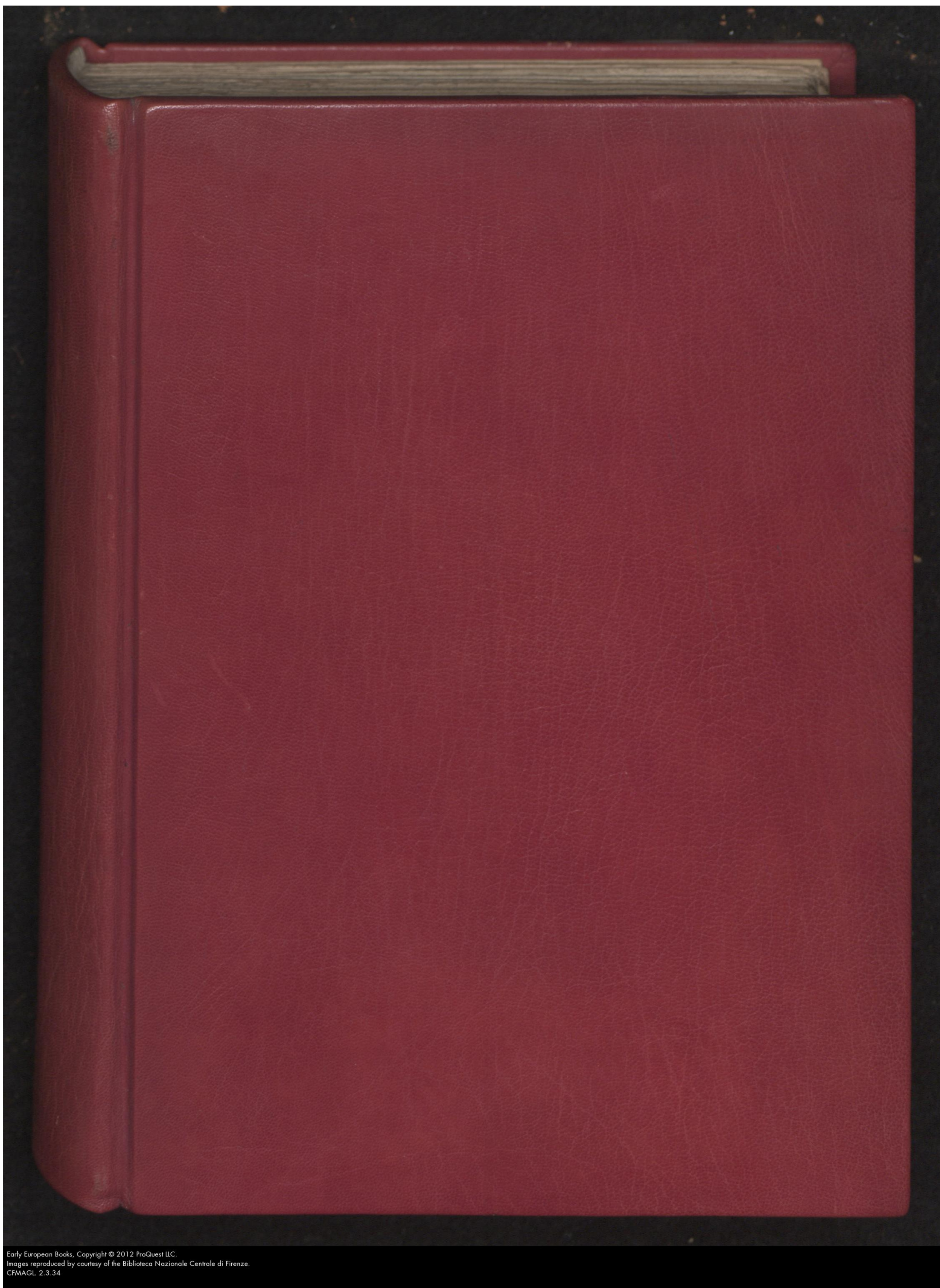
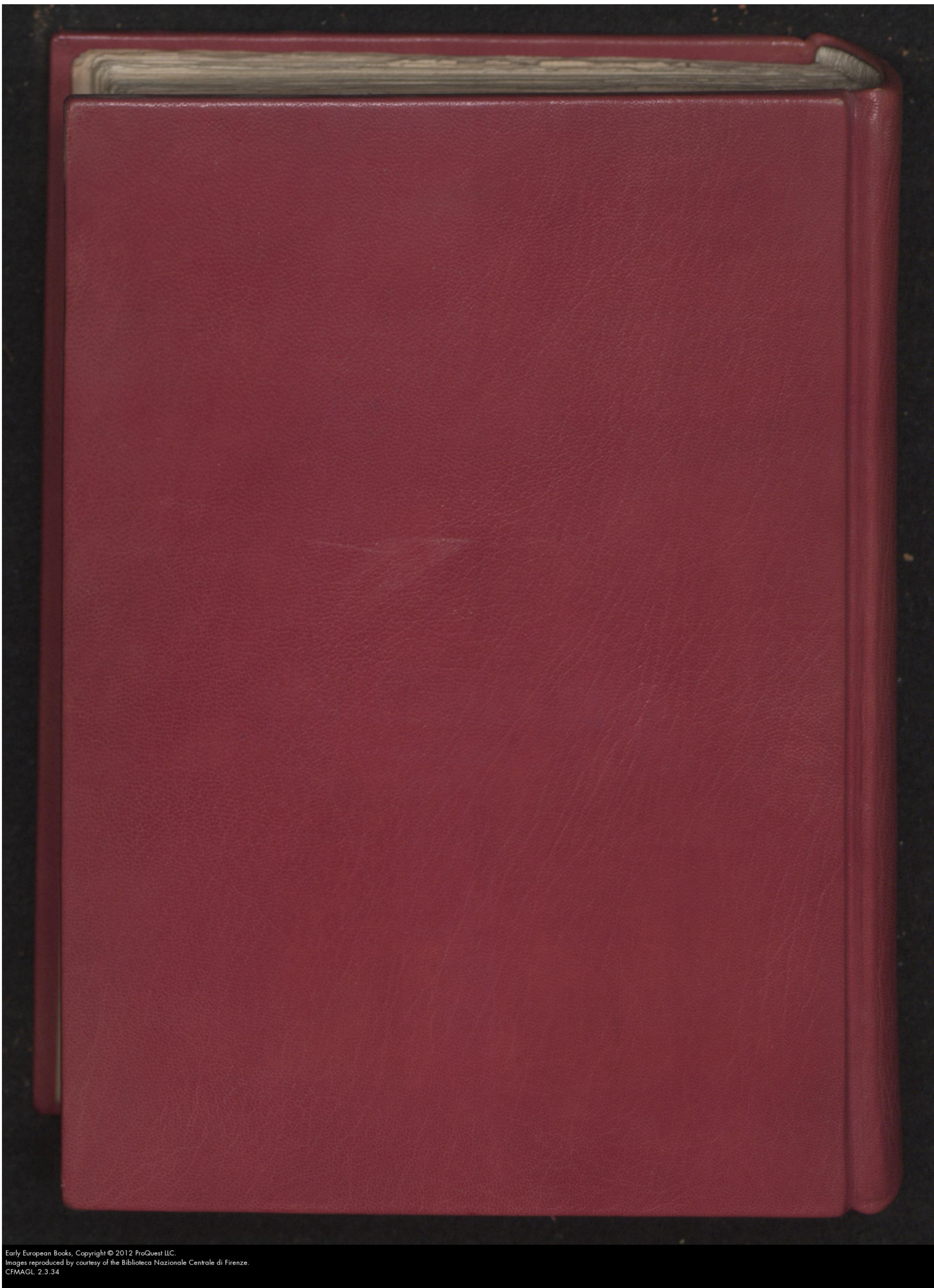

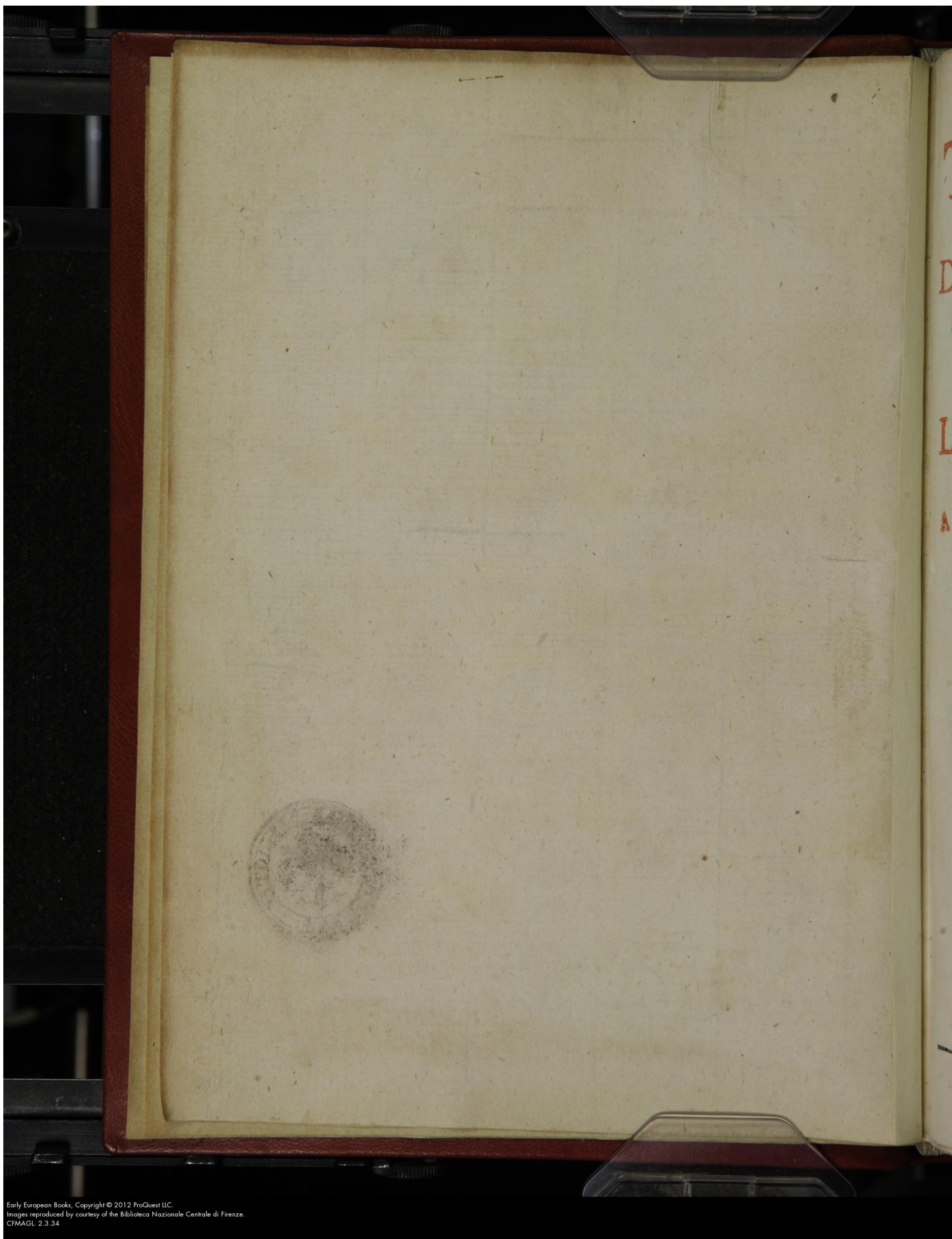

2
3
34

CHRONICON
TRAGICUM

SIVE

DE EVENTIBUS TRAGICIS

Principum, Tyrannorum, Virorumque fama vel nobilitate illuſtrium. A primo in Orbe Terrarum Monarcha vſque ad XVII. Seculum Chriſti.

LIBER SINGULARIS

Hiſtoricè, & Chronologicè deſcriptus

A D. CAROLO JOSEPH IMBONATO MEDIOLANENSI

Congr. S. Bernardi Ord. Ciſtercienſis S. T. & L. S. P.

OPVS Principibus, Politicis, Hiſtoricis, & Concionatoribus non tam utile quàm neceſſarium.

Vos ego nunc moneo felix quicumque dolore
Alterius diſces poſſe carere tuo. Tibull. 3. 6.

PRÆMITTITVR

Parænesis ad Principes Veritatis amatores.

ROMÆ, Typis Hæredum Corbelletti. MDCXCVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

EMIN.MO, ET REV.MO D. D.

COELESTINO SFONDRATO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

Ex Sanctissimi P. Nostri BENEDICTI Ordine assumpto.

D. Carolus Ioseph Imbonatus S. Bernardi Monachus

FELICITATEM PERENNEM.

LAUDIT Urbs, gratulatur Orbis de in Te collata dignitate E. P. Impatiens suspirabat renasci piorum Auorum Tuorum memoriam, FRANCISCI *videlicet* SFONDRATI *illius* JOAN-

NIS BAPTISTÆ *filij*, *antiquæ stirpis claritate nobilis, qui Senator & Consiliarius* Ludovico Sfortiæ *valdè charus fuit, ob multas Legationes, quas iussu ipsius obijt ad omnes, & Reges, & illustres Respublicas. Quas virtutes, quas animi dotes, quos honores in magnanimo hoc Viro* FRANCISCO *quis desiderare potest? Duplicem gladium habuit, unum quo secularem potestatem, secularis; alterum quo Ecclesiasticam, Ecclesiasticus, defenderet. In utroque inuincibilis. Hic Comes Littoris Larij ad Orientem vergentis, Baroque Assinæ vallis ob egregiam fidem, prudentiamque in Republica administranda, & admirabilem Juris intelligentiam,* à Carolo *Allobrogum Duce Senator illìc creatus est. Posteaque à* Francisco II. *Insubrum Duce in Ordinem Senatorium Mediolani adscriptus, in ea dignitate à* Carolo V. *Imperatore, cùm in ipsius ditionem Civitas redijsset, retentus fuit, auctusque Consiliarij gradu; mortua verò uxore* ANNA VICECOMITE *lectissima fæmina, ab eodem summa cum potestate Senas missus est, vt eorum Rempublicam discordijs vexatam, consilio suo regeret: à quibus ob egregia ipsius merita, & Civitate donatus est, &* Pater Patriæ *appellatus. Posteà Romam à* Paulo III. *Pont. Max. evocatus, in Germaniam Nuncium direxit primò ad Conventum Spirensem, deindè ad* Carolum V. *ut nomine Pontificis de pace cum* Francisco *Galliarum Rege peracta gratularetur. Ibidem dum moraretur, Presbyterum Cardi-*

nalem

nalem adlegit, acceptisque Romæ Cardinalatus insignibus, *ad eundem* Carolum *Imp. ad Angliam ad S. Sedem Apostolicam reducendam iterum Legatus*, *summo studio ne* Caroli *scriptum* Interim *dictum*, *promulgaretur*, *curavit*: *& adversus Lutheranæ Sectæ defensores, mirabiles fecit progressus. Ornatus demùm à sapientissimo, acerrimique judicij sene omnibus honoribus, quibus summi Antistitis persona decorari potest. Huic bonæ arbori, optimi quoque fructus non defuere. Filius enim eius* NICOLAUS *nomine, cæso matris utero, tanquam alter Cæsar puta ad sacrum Imperium natus, immaturo sed felici Romanæ Ecclesiæ partu, sub disciplina ac tyrocinio Sanctissimi Cardinalis, & Archiepiscopi Mediolanensis* CAROLI *educatus, cujus familiaris & imitator ab omnibus fuisse scribitur. Hinc cùm tot tantisque virtutum radijs fulgeret, illarum lux in oculos perspicacissimi ac vigilantissimi Pontificis* Gregorij XIII. *spontè incurrit, qui eum absentem ac nescientem, inter augustos Ecclesiæ Patres, Principesque recensuit, & Presbyterum Cardinalem titulo S. Cæciliæ renunciauit. Ad hanc eminentem dignitatem à Domino tanquam Aaron vocatus, & cum gemitu admissus, exclamauit*: Et undè hoc mihi, cùm innumeri me multò meliores assumi potuissent. *Adeò innata ei fuit humilitas. Tandem ejus bonitatis fama indies crescente, Urbano* VII. *vita functo, se Pontificem creatum vidit, & ob memoriam* Gregorij *XIII. à quo*

Pur-

Purpura insignitus fuerat, eodem nomine appellari voluit. Certè Virum fuisse secundùm Cor Dei exindè patet, quòd cùm similis similem uulgo diligere soleat, S. PHILIPPUM NERIUM *Congregationis Oratorij Romani parentem unicè amabat, admodumque magni faciebat* Nicolaus *adhuc inter Cardinales agens. Pontifex verò factus, ipsum in grauissimis rebus consulebat.*

Qualis fuerit PAULUS AEMILIUS SFONDRATUS *S. R. E. Cardinalis, ejusdem* GREGORII XIV. *ex fratre Nepos, supervacaneum est referre, cùm adhuc tot ejus pietatis Opera satis superque demonstrant.*

Quid igitur mirum si Eminentia Tua *tot domesticis excitatus exemplis, paternarum virtutum æmulator existens, in ipso juventutis vere calcatis mundi illecebris ad Sanctissimi* BENEDICTI *P. Nostri Ordinem confugisti? In* Abbatem, *& S. R. Imperij* Principem *electus, & Vitæ meritum, & sapientiæ doctrinam celare nequiuisti: ut ipsæ eruditissimæ* Lucubrationes *in Iuris Pontificij favorem ac defensionem conscriptæ testantur. Plura non addo modestissimi Principis pudori parcens. Et si Religiosos Viros de dignitate in Viros Religiosos de Christiana Republica benemeritos collata, gratulari, pij, Religiosique animi esse dilucidè patet; hinc factum est, ut ubi primùm Te, pro Tua singulari virtute, pro doctrinæ præstantia, & pro meritorum magnitudine sacra Purpura decoratum audiverim, vehementer mecum animo gavisus, Tibique gratulatus.*

Hanc

Hanc autem animi mei lætitiam ex aliqua parte Tibi præsignificaturus, parum Vigiliarum mearum fœtum offero. Noui enim, & norunt mecum vniuersi, quàm sis inter clementes Clementissimus, inter mites Mitissimus, & quantum soleas mansuescere humilibus & subiectis, itaut licet Opus hoc meum non mereatur in Tuæ Eminentiæ conspectu comparere, confidam tamen qui omnibus Mitis & Clemens esse soles, uni mihi Te inclementem haud futurum, sed benignum Patronum ac Protectorem spero.

Volo autem si non æternum, certè pium extare monumentum, undè homines intelligant quanti Te faciam: non tam dignitate Tua, (quam humiliter veneror) quàm Tuo studio erga doctrinas optimarum artium, & omnes qui in illas egregia sunt voluntate, eaque Eruditione Tua, ut cum disciplinis severioribus, bellas & interiores literas, atque antiquitatem in Tuo animo condideris venustè. Eo namque consilio Tragicum istud Chronicon Tuæ Celsitudinis tholo appendere visum est, ut si qui tot Principum vitia & turpissima facinora demirati, ea luctuoso exitiosoque fine, hoc est, æquissimo supplicio ab æterno & incorrupto Judice mulctata hoc in Volumine compererint, e contrà præclarissima animi Tui ornamenta, & immortalia in universam Catholicam Rempublicam merita summis in Ecclesia honoribus, seu potius condignis præmijs condecorata suspicientes animum à mærore ex ijs innumeris infeli-

cissimis eventibus concepto abducant, se seque à teterrima Dæmonum servitute in Christianam libertatem asserant, & omnis exempli documenta in Te Tuorumque Majorum perenni monumento posita intueantur, tantisque vestigijs tuto pede insistant. Tibi igitur ut Deus Opt. Max. benè faveat, & feliciora indies incrementa cum perenni valetudine præstet, ardentibus eum votis rogo & obtestor.

Scribebam ex nostro S. Bernardi ad Thermas Diocletianas Cœnobio Kal. Aprilis 1696.

V

Olumen istud inscriptum *Chronicon Tragicum* à R. P. D. Carolo Ioseph Imbonato nostræ Congregationis Monacho Sac. Theol; & Linguæ Sanctæ Professore concinnè digestum, iussu Reuerendiss. Patris D. Ioannis Francisci à Sancto Bernardo Abbatis Generalis eiusdē nostræ Congregationis sedulò perlustraui, nihilque in eo orthodoxæ Fidei dogmatibus, & Christianæ Ethices documentis dissentaneū, quominùs litterariū in theatrū sese omnium oculis spectandum prodeat, offendi; sed de hoc opere Lectorem suum contestari potest Author his mellitis verbis S. P. Bernardi: *Admoui speculum, fædus se in eo vultus agnoscat, tu tuum gaude dissimilem inueniri; inspice tamen & tu, ne fortè etsi sit, vndè meritò placeas tibi, etiam in quo debeas displicere, non desit*; quandoquidem, vt sapienter admonet S. Ambrosius, *quamtumlibet quisque profecerit, nemo est, qui doceri non egeat, dum viuit*. Quamobrem in hoc Chronico tot cothurnorum argumentis funesto ceu tragica in scena per antiquas vbique terrarum Regias animus Lectoris circumducitur, vbi omnes horrorem incutiunt, dum Tyrannorum paucissimi id assecuti videntur, vt sicca morte decedunt, & tot Regum timendorum cadauera non alio, quàm proprij sanguinis ostro fędè obuoluta demonstrantur, sicque miseræ mortalitatis oculis graphicè repræsentatur potissimum humanarum vicissitudinum momentum, scilicet, mortales, cùm fortunę subridentis libidini sese dedidere, versatilem suæ naturæ conditionem etiam dedidicisse, immemores, se sub censoria inuidentiæ virga pilas esse ventorum ludis maximè expositas, seque perituros accepisse peritura; cinerem esse, vbi Troia fuit; mare temporis puncto verti, & eode die, vbi luserunt nauigia fluctibus obrui: adeò verum est solertissimū illud effatū S. Leonis Magni: *Principatus, quē aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiamsi moribus aut actibus non offendat, ipse tamen initij sui est perniciosus exemplo, & difficile est, vt bono peragantur exitu, quę malo sunt inchoata principio*. Ex nostro S. Pudentianę de Vrbe Cœnobio 10. kal. Martij 1696.

lib. 2. de Cō sider. cap. 8.

lib. 1 offic. cap 1.

Epist. 85.

D. Ioannes Maria Gabrielius Sac. Cong. Indicis Consultor, ac Supremæ Inquisitionis Qualificator.

§ § 2

D. Io: Dominicus à S. Ioachim Congregationis Ref. Monachorum S. Bernardi Ordinis Cisterciensis Assistens secundus, & Vicarius Generalis.

CVM opus inscriptum, *Chronicon Tragicum* à R. P. D. Carolo Ioseph Imbonato nostræ Congregationis Monacho Sacerdote Professo compositum, Adm. R. P. D. Io: Maria Gabriellius eiusdem Congregationis Visitator Generalis, cui id commissum est, recognouerit, ac in lucem edi posse probauerit: nos vt typis mandetur facultatem concedimus; si ijs ad quos spectat visum fuerit. Datum in Nostro Monasterio S. Bernardi ad Thermas de Vrbe die 15. Februarij 1696.

D. Io: Dominicus à S. Ioachim Assistens secundus, & Vicarius Gen. præf.

D. Benedictus à S. Ioseph Prosecr.

vi

Magna animi voluptate legi, ita mandante Reuerendiss. P. Magistro S. P. librum R. P. D. Caroli Ioseph Imbonati cui titulus est *Chronicon Tragicum, siue de Euentibus Tragicis*: hic liber verè singularis est, tum nouitate argumenti, tum historiæ numero probatissimis ex Auctoribus multo studio collectæ, & chronologicè summa diligentia distributæ, in tanta verò, & tam multiplici rerum enarratione, nedum quidquam non habet Fidei puritati, morum innocentiæ, vel ei quæ debetur Principibus reuerentiæ contrarium, sed immò continet quot exempla tot argumenta quæ Dei Prouidentiam quàm maximè confirment ac commendẽt, & quæ ad rectè viuendi normam tam Principes quàm subditos efficacissimè suadeant, eosdemque vt in omnibus Deo velint subiecti esse seriò admoneant, quippe quæ siue prospera occurrant siue aduersa contingant, denique omnia Dei Numine regi multorum seculorum inductione eruditissima demonstrant. Prædictum itaque librum typis censeo dignissimum, ipsumque magno laudis cum fænore lucem spero publicam subiturum. Datum ex Monasterio S. Gregorij de Vrbe idibus Ianuarij anno *1696*.

D. Augustinus Romanus à Cremona Mon. Camaldulensis in eodem Cænobio S. Theologiæ Lector.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

Sperellus Episcopus Interamnen. Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Ioseph Maria Berti Reuerendiss. P. Fr. Paulini Bernardinij Sac. Apost. Palatij Magist. Soc. Ord. Prędicat.

VII

PARÆNESIS

Ad Principes Veritatis amatores.

VNVS est omnium interitus, non tamen vnus est cunctis vitæ, exitijque modus. Non vna eademque cunctis hominibus mortis causa, sed aliæ alijs, cunctæ tamen ad eundem tendentes vitæ finem. Huc respexisse videtur *Herodianus* lib. 2. in vita Pertinacis p. 59. his verbis:

Hic laqueo, hic ferro, hic flammis, hic frigore, hic vndis,
Ille fame, ille cibo moritur: multique dolore,
Aut morbo, aut casu intereunt, senioue satiscunt.
Certa dies lethi est cunctis, discrimina nulla
Ætatis: nec fas viuendo excedere metas,
Præscripsit tetrici quas cuique potentia fusi.
Heu quot habet mors sæua vias, artesque nocendi.

Et Stat. IX. Thebaid. v. 280.

Ferro, peste, fame, vinclis, algore, calore
Mille modis miseros mors rapit vna homines.

Sed quot crapula quotidie necat, & insanus poculorum amor? quot hominum millia, sagina corporis, & crebræ ingurgitationes eorum, qui sitim, non ad satietatem, sed morbum producunt? quot denique in ipso ætatis vere, vitæ suæ filum abrumpunt, & pleni virium, sanguinis, animi, vbi alij viuere incipiunt, desinunt? & è vita, tamquam è ganeo, libidinum saturi excedunt? Quis non videt tales istos, præuertere vitæ suæ terminum, & mori ante diem?

pi-

pisciculis similes, qui non caperentur hamo, nisi morsu escam appeterent. Nam quos Deus ventres esse præuidit, & abdomines, proiectos ad omnem luxum, & morum licentiam, eo non rarò plecti vult, quo peccarunt hæc gulæ mancipia; & prodiga vitæ suæ dispendia, inexpectato excidio vindicari. Nec iniuria:

..........Neque enim lex iustior vlla est,
Quam necis artifices arte perire sua.

Similes enim ijs sunt, qui in carcere detenti, ludunt interdum tesseris, sed integris viribus ad supplicia mox rapiendi. At immaturi! ad mortem maturi omnes sumus ex quo nati, imò etiam antequam nati. Plerosque nihil tale cogitantes, quasi furtim Deus inuadit, & non vitam modò, sed & spes eorum, & insaniam votorum in medio abrumpant. Et vetus hæc est *Tragœdia*: cuius Deus est choragus, histrio homo; argumentum calamitas; chorus viri, fœminæ; apparatus, purpura, aurum, vestes, omnia mutata, omnia reddenda; theatrum mundus, in quo homines Natura collocauit alium alio citius huic scenæ subducendum.

Transitorium THEATRVM est Mundus, inquit *Bonomius*. Et meritò, nam nil firmius in se retinet, quàm assiduè scenas præcipitanter euoluere. Neque pulchrius quidquam in eo conspicitur. Et quæ tantùm cernitur,

Heu mihi quàm leuis est, & quàm breuis illa voluptas!

Histriones sumus miseri Homines. Quisque nostrũ diuersam induit personam. Sed ò solùm felix qui dignè gradum, quem fingit, repræsentat! Satis videmus vnumquemque proprium locum occupare, sed non satis lugemus ferè nullum personam actibus comitari. Qui opulentum, qui pau-

perem,

perem, qui nobilem, qui abiectum, qui ſubditum, qui regnantem, qui indoctum, qui ſapientem, non pauci quæ ingunt, impropriè effingunt. Ah ſi vltimum ante actum ſemel tempeſtiua habituum fieret commutatio, qualis ordinata eſſet confuſio! At inuicem ſolemur. Qualis, ac vtcumque ſit, breui durat repræſentatio. Quàm valdè prouidus fuit diuinus ille Tragicomediæ iſtius, quæ *Mortalis* inſcribitur *Miſeria*, ac Theatri, quod *Orbis* dicitur, Conſtructor! Rotundum id fecit, vt omnia ad nihil priſtinum reuertenda oſtenderet; pinxit, vt cuncta apparentia dignoſcerentur; Palatia, ac domos ſe intùs mutuò inſpicientes erexit, vt nihil occultum diu ſtare patefaceret. Varia cogitationum architectura, cupiditatum viridarijs, & hominum ſtatuis decorauit. Ac ne cæcè vagarentur ſpectatores, duorum Lychnis Luminarium illuſtrauit. In fabulæ verò compoſitione, in hac maximam ſuæ admirabilis ſapientię partem collocauit. Hanc omni perfectione inſigniuit, licet multis aptam ex oculis nimbos elicere Pleiadem videamus. Sipario demiſſo, vt Cunæ exponerentur conſtituit; in primo ſcenarum volutatu Labyrinthos effinxit; in vltimo ſepulcra ordinauit. Prolegum Fletui commiſit. Priores actiones Querimonijs, Lacrymis, ac Vagitibus; Amori, Fortunæ, Honori medias; Morbo, Spei ac Tremori extremas præſcripſit. Vt ſuis ornaretur Choris, dulcioribus Alitum vocibus ſuauificauit. Neue intermediorum deficerent blandimenta, varijs Animalium ſpectaculis recreauit. Tandem, ne in fictionem fabula terminaret, *Tragicum ſuſpirium* toti finem imponere ſtabiliuit.

Socrates, cùm videret in Imperio triginta Tyranno-

rum multos ſummæ exiſtimationis viros interfici, & locupletiſſimos quoſque grauiſſimis ſupplicijs per inſidias circumueniri, dixiſſe fertur ad Antiſthenem: numquid te pœnitet, quòd in vita nihil magnum neque ſpectabile conſequuti ſumus: quemadmodum videmus in Tragœdia deſcribit Monarchas, Atreos illos, & Tyeſtes, & Agamemnones, & Ægiſthos? Nam illi obtruncati in Tragœdijs taxantur, & mala fercula cœnaſſe vbique produntur. Sic ſic eſt, vnus omnium interitus, omnes morimur, ſed diuerſimodè. Perit cum ſonitu infelicium ſeruorum memoria, non ſic infelicium Dominorum exitus, quia *Atrocior* inquit Tacit. 4. Annal. cap. 11. *ſemper fama erga Dominantium exitus.* Alia conditio eſt eorum qui in turba, quam non excedunt, latent: quorum & virtutes vt appareant diu luctantur, & vitia tenebras habent. Dominantium verò facta, dictaque rumor excipit, de quibus Guntherus:

Nec Princeps latebras, nec Sol deſiderat vmbras.
Abſcondat Solem, qui vult abſcondere Regem.

Imò quemadmodum Solis defectio magnorum motuum plerumque argumentum trahit: ita Regum errores etiam mediocres magnam rebus humanis perturbationem afferre ſolent, vt dictitare ſolebat *Carolus V*. Enim verò, ſi nullam aliam ob cauſam, certè hac contemplatione à ſequiore vita Principes abſtinere par eſt, quòd eorum facta nullis latebris occultantur, nullis tenebris inuoluantur, ſi *Claudiano* credimus, ſic Cæſarem alloquenti:

Hoc te præterea crebro ſermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas, cunctis tua gentibus eſſe

Fa-

Facta palam: nec posse dari regalibus vsquam
Secretum vitijs; nam lux altissima fati
Occultum nihil esse sinit, latebrasque per omnes
Intrat, & obstrusos implorat fama recessus.

Quibus aureis versibus congruunt hæc *Xenophontis* verba: *Neque enim*, inquit, *vos Dij in tenebris operiunt, sed opera vestra necesse est semper in propatulo esse apud omnes: quæ si pura & sine iniuria appareat, reddent vos inter omnes homines potentissimos. Sin si quid iniusti inter vos inuicem cogitabitis, fidei dignitatem apud omnes homines amittetis.*

In regijs natalibus, in opibus, in delicijs ac voluptatibus reponitur sæpè sæpius hominis felicitas; sed perperam. Parum enim officit clarus ortus, si obscurum sortiatur exitum. Imò infelix cui semper fortuna secunda arridet. Ipsa felicitas, se nisi temperat, premit: si fugacissimis bonis credidit, citò deseritur, & vt non deseratur affligitur. Ideò omnium calamitatum materiam esse hominem diu felicem declamauit *Calpurnius* declam VIII. *Nesciunt*, inquit, *stare successus, & quoties prodire felicitas non potest, redit.* Quis fortunæ mutationes, quis dubios rerum humanarum casus satis mirari queat? quis non diuersa præsentibus, contrariaque expectatis aut speret, aut timeat? Pingitur *Fortuna* rotæ insistere, vt varij & multiformes huius prodigij vultus exprimantur, quod varijs mutationum vicibus obnoxium, instar rotæ indesinenter in orbem conuertitur, miscens infima summis, summa imis.

Præcipitem mouet illa ROTAM, motusque laborum
Nullaquies claudit, nec sistunt otia motum:

Hos premit, hos releuat; hos deijcit, erigit illas,
Cogit & in varios homines descendere casus.

Mortalium casus *Fortuna* rotat. Hodie Tiberius in solio, cras in flumine. *Fortunæ* qui credit, mulieri credit. Fœminæ instar, modò vni, modò alteri amantium fauet. Verùm nos ex sacro Codice rectiùs instituti & imbuti nouimus, siue aduersa, siue prospera accidant, diuinæ Prouidentiæ illud tribuendum esse; vti ex hoc Epigrammate venustissimo patet.

Si vitam inspicias hominum, si denique mores;
Artem, vim, fraudem cuncta putes agere:
Si propiùs spectes, Fortuna est arbitra rerum,
Nescis quam dicas, & tamen esse vides:
At penitus si introspicias, atque vltima primis
Connectas, tantùm est Rector in orbe Deus.

Harum mutationum exemplum habemus in *Cræso* Lydorum Rege ditissimo & potentissimo; de quo Prouerbium: *Creso ditior*. Hic cùm in florentissimo regno suo otij impatiens esset, & bellum Cyro Regi Persarum absque vlla legitima causa, sed tantùm prosperitate rerum & luxu superbus inferre vellet, ob eamque causam Legatos ad Delphicum Oraculum dissimulato habitu, & vndè venissent, misisset, ita respondisse Pythiam *Cedrenus* refert:

Est mensura Maris, numerus mihi notus arenæ
Elinguis animi sensa & cognosco tacentis,
Sed mihi Rex Cræsus, cupiuntque illudere Lydi.

Tum demùm exposita vera causa legationis, ita respondit Oraculum:

Cræsus Halyn penetrans magnam peruertet opum vim.

Ita

Ita Cræſus Oraculi ambiguitate deluſus, magnam peruertit opum vim, non alienarum, ſed propriarum. Felix ſane fuiſſet Cræſus, ſi Oraculum, cuius *Xenophon* & *Cicero* etiam meminit, obſeruaſſet:

Ξαυτὸν γινωσκων εὐ δαιμων Κροῖσε περάσεις

Cræſe beatus eris, benè ſi te noueris ipſe.

Ad hæc reſpiciens *Philippus* Macedonum Rex, cùm eodem tempore tres lætos accepiſſet nuntios: vnum, quòd quadrigæ ipſius Olympia viciſſent: alter quòd legatos ipſius Parmenio pugna Dardanos ſuperaſſet: tertium quòd vxor Olimpias marem ipſi peperiſſet: manibus ad Cœlum intentis, *O Fortuna*, inquit, *modico iſthæc compenſa damno*. Scilicet intelligens ſolere fortunam magnis inuidere proſperitatibus. *Plut. de conſolat. ad Apoll.*

Seſoſtris Rex Ægypti feliciſſimus & potentiſſimus, plurimas nationes ſeruituti ſubegit: vndè curru ex auro & lapidibus pretioſis conſtructo vehi ſolitus erat, qui à quatuor Regibus à ſe deuictis trahebatur. Cùmque vnus ex Regibus ſæpè reſpiciens *Rotam* quæ voluebatur, accuratè contemplaretur, percontatus eſt *Seſoſtris*; Cur ita retroſpiceret? Reſpondit: ſe, cùm *Rotam* ſurſum deorſumque volui cernat, vitæ humanæ, & Fortunæ inconſtantiam conſiderare, in qua perpetuò ſumma ad imum deuoluuntur, ima ad ſummum euehuntur: ſuam ſe quoque ſortem perpendere: Rex qui modò potentiſſimus fuerit, nunc inſtar pecudis, quadrigas agitare cogatur. His auditis, atque animum ſecum paulò altius communem omnium hominum ſortem perpendens *Seſoſtris*, Reges à ſeruitute liberatos, honore deinceps plurimo affecit.

In-

Inconſtantiæ rerum humanarum exemplum *Carolus Craſſus* VII. Germanorum Imperator præbuit euidentiſſimum. Nam ita de eo ſcribit *Regino: Carolus*, inquit, corpore & animo cœpit ægrotare: menſe itaque Nouembris A.C. 887. Tiburias venit, ibique conuentum generalem conuocat; cernentes optimates regni, non modò vires corporis, ſed etiam animi ſenſus ab eo diffugere. *Arnulphum* filium *Carolimanni*, vltrò in regnum attrahunt, & ſubitò facta conſpiratione ab Imperatore deficientes, ad prædictum virum certatim tranſeunt, itaut tridui ſpatio vix aliquis remaneret, qui ei ſaltem officia humanitatis impenderet, adeò vt de victu etiam ferè deſperaret, niſi *Luiduuertus* Epiſcopus Triburienſis, (vbi in comitijs hæc fiebant) ipſi de victu proſpexiſſet, & *Arnulphus* etiam eius aulam ſuppeditatis ſumptibus ſuſtentaſſet. Erat res ſpectaculo digna, & æſtimationis humanæ ſortis rerum varietate miranda. Hæc *Regino*. Agnoſcamus igitur in perſona *Caroli Craſſi* primùm, verum eſſe dictum *Menandri*: *Felicibus omnes ſunt Cognati, ſed nullo fides vnquam miſeros elegit amicos*. Deindè quòd *Fortuna* plerumque eos, quos multis beneficijs ornauit, ad duriorem quendam caſum reſeruet. Nam ſicut antea *ſecunda* fortuna, rebus, vltra quam poſſet, affluentibus, tot tantaque imperij regna, ſine laborum ſudoribus & certaminibus *Carolus Craſſus* attraxerat, omniumque regnorum auitorum Monarcha & Dominus factus: itaut poſt *Carolum Magnum*, maieſtate, poteſtate, diuitijs, nulli Regum Francorum videretur eſſe poſtponendus: Ita nunc *aduerſa*, veluti in oſtentatione fragilitatis humanæ deficiens, quæ fortuna cumulauerat, cuncta inhoneſtè in-

mo-

momento abstulit, quæ prospero arridens successu, quondam gloriosè attulerat. Itaque rectè exclamat *Oedipus* apud *Senecam* in Tragœd.

Quisquam ne gaudet regno? ò fallax bonum,
Quantum malorum fronte quod blanda tegit!
Vt alta ventos semper excipiunt iuga
Rupemque saxis vasta dirimentem freta:
Quamuis quieti verberant fluctus maris:
Imperia sic excelsa fortunæ obiacent.

Hoc tamen memorabile fuit de *Carolo*, quòd suam calamitatem patienter tulit, omnem spem consiliumque suum diuinæ dispensationi comittens, (teste *Regino*) precibus ad Deum fusis omnem fortunæ acerbitatem lenijt. *Infelicitas* ergò sæpenumerò prodest homini, eò quòd in rebus aduersisdocemur, quàm incerta sit rerum humanarum conditio, & sola diuini verbi consolatio vera & solida sit. Rectè proinde scriptum accepimus, multi, cùm ratione futura præuidere non possent, patiendo res demùm intelligunt. Hinc *Boethius* lib.2.de Consolat.inquit. *Plus hominibus reor aduersam quàm prosperam prodesse fortunam. Illa enim semper specie felicitatis, cùm videtur blanda, mentitur: hæc semper vera est, cùm se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit, hæc instruit: illa mendax specie bonorum mentes fruentium ligat; hæc cognitione fragilis felicitatis absoluit. Illam itaque videas ventosam, fluentem, suique semper ignaram: hanc sobriam, succinctamque, & ipsius aduersitatis exercitatione prudentem. Postremò felix, à vero bono deuios blanditijs trahit: aduersa plerumque ad vera bona reducens, vnco retrahit.* Neque

que

que hic prætermittenda sunt pretiosa verba *Lactantij* lib.2. cap.1. in rem nostram: *Tum maximè Deus*, inquit, *ex memoria hominum elabitur, cùm beneficijs eius fruentes, honorem dare diuinæ indulgentiæ debent. At verò si qua necessitas grauis presserit, tunc Deum recordantur: si belli tremor infremuerit, si morborum pestifera vis incubuerit, si alimenta, frugibus longa sicitas denegauerit, si sæua tempestas, si grando ingruerit: ad Deum confugiunt, à Deo petitur auxilium, Deus, vt subueniat, oratur. Si quis in mari vento sæuiente iactatur, hunc inuocat: si quis aliqua vi afflictatur, hunc protinus implorat: si quis ad extremam mendicandi necessitatem deductus, victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur, & per eius diuinum atque vnicum numen hominum sibi misericordiam quærit. Nunquam igitur Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt. Postquam metus deseruit, & pericula recesserunt, tum verò alacres ad deorum templa concurrunt, his libant, sacrificant, hos coronant: DEO autem quem in ipsa necessitate implorauerant, ne verbo quidem gratias agunt: adeò ex prosperitate luxuria, ex luxuria verò vt vitia omnia, sic impietas aduersus Deum nascitur.*

Quot in amplissimum fortunæ fastigium assumpti, versabiles eius motus experti sunt qui ludunt mortalitatem: nunc euehentes quosdam ad sydera, nunc in Cocyti profunda mergentes, cuius rei cùm innumera sint exempla, pauca tactu summo transeam. *Regnerus* Daniæ Rex, *Thoram* Sueonum Regis filiam pulcherrimam, superatis & cæsis duobus horridis serpentibus, obtinuit. *Noruegios* sibi subiecit, *Haraldum* profligauit. *Sorlum* Sueciæ Tyrannum

occi-

occidit. Nec contentus tribus regnis Aquilonaribus, Britanniam inuasit, & in potestatem suam redegit. Ausus præterea est *Carolo Magno* arma inferre. Inde ad Orientem pergens Græciæ & Hellesponti Regibus superatis, Biarmis & Finnis deuictis, Orcadibus debellatis; longè latèque dominatus est. Tandem reflante Fortuna ab *Helle* Britannorum Rege antea deuicto; victus, captus & serpentibus deuorandus obiectus est. In quo antro Epicedion sibi ipse, quo totius vitæ suæ cursum comprehendit, composuit & cecinit. Cui huiusmodi Epilogum fecit: *Si suculæ* (tres filios suos intelligens) *verris supplicium scirent, haud dubiè perrupta hara opem ferrent.*

Hæc fortuna mutabilis & inconstans *Agathoclem* Siculum ex figulo Regem, & *Dionysium* gentium quondam terrorem Corinthi, literario ludo præfecit. Hæc *Andramitenum Andriscum* in fullonio natum, ob pseudo Philippi nomen euexit: & *Persei* legitimum filium artem ferrariam ob quærendum docuit victum. Eadem *Mancinum* post imperium dedit Numantinis: summa atrocitate *Veturium & Claudium* Corsis: substrauitque feritati Carthaginis Regulum. Istius iniquitate *Pompeius*, post quæsitum *Magni* ex rerum gestarum amplitudine cognomentum, ad Spadonum libidinem in Ægypto trucidatur. Et *Eunus* quidam ergastularius seruus ductauit in Sicilia fugitiuos. Quàm multi splendido loco nati, eadem rerum Domina, conniuente, Viriati genua sunt amplexi, vel Sparthaci? Quot capita quæ horruere gentes, funesti carnifices absciderunt? Alter in vincula ducitur, alter insperatæ præficitur potestati; alius à summo culmine dignitatis excutitur. Mi-

ſera quorundam Imperatorum Romanorum ſors fuit, atque conditio: Nam à *C. Iulio Cæſare* vſque ad *Carolum Magnum* numerantur Imperatores 42. ex quibus vix decem ſunt, quos filius aut frater, aut vxor, aut amicus, aut inimicus, ferro, veneno, laqueoue non extinxerit. Sic etiam *Iouius* in Scotia teſtatur; quinquaginta duos Scotiæ Reges aut bellica vi, aut Procerum inſidijs crudeliter interemptos eſſe. Quid, ſi omnes alios Imperatores, Reges, Principes, ac Duces ſimili morte necatos, hic enumerare vellem? Sed

Quid iuuat innumeros ſcire, atque euoluere caſus,
Si facienda fugis, ſi fugienda facis?

Felicitas incerta eſt, ſæpiuſque in id quod contrarium eſt compulſa æqua lance rependitur. Prætereà ad eam conſeruandam Dei ipſius auxilio opus eſt, & mente, & arte, & tempore præclarè quoque geſtis, & vbiuis & varijs, quæ nec experientia vlla conſtant, nec ſunt ijs, qui experiuntur facilia. *Fugite delicias* exclamat Seneca de Prouid. cap. 4. *fugite eneruatam felicitatem, quà animi permadeſcunt, niſi aliquid interuenit, quod humanæ ſortis admoneat, velut perpetua ebrietate ſopiti. Res inquieta eſt felicitas, ipſa ſe exagitat, mouet cerebrum, non vno genere. Alios in aliud irritat: hos in potentiam, illos in luxuriam: hos inflat, illos mollit, & totos reſoluit.*

Teſtes ſunt tot tragici, funeſtique Principum euentus ex vniuerſo terrarum Orbe collecti, & in hoc paruo volumine enarrati. In illorum enim hiſtoria velut in ſpeculo limpidiſſimo videmus eorum conſilia, dicta atque facta, tum bona, tum mala, quæ ſi quis attentè conſideret, facilè inueniet, quid in moribus ſuis corrigere, quid omninò fu-

gere,

gere, quid magno studio sectari debeat, si dissimilem exitum sperat. *Per historias veteres* inquit Basilius Magnus ad filium Imperatorem futurum, *ire ne recusa: Ibi enim reperies sine labore, quæ alij cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conuersiones: mundi huius instabilitatem, & Imperiorum præcipites casus*. Et (*vt verbo multa complectar) malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia, quorum illa fugies, ne in diuinæ Iustitiæ manus incidas; hæc amplectaris, vt præmijs quæ ea comitantur, potiaris*. Et rursum: *Vtere medicis animorum assiduè, vt ipse animo valeas: ab eis enim discere poteris, quas res expetere; & à quibus abstinere debeas, quibus cum hominibus assuescere, & à quorum consuetudine abhorrere, & quomodo vitam totam dispensare oporteat, vt ne in frequentes morbos incidas. Si hanc institueris viam, ad solidæ germanæque virtutis veros limites peruenire poteris*. *Vita Principis* tradit Plinius Paneg. c.45. *censura est, eaque perpetua, ad hanc dirigimur, ad hanc conuertimur: nec tam imperio nobis opus est, quàm exemplo*. Pulchrè Claudianus Paneg. de 4. Consulat Honor.

. . . . Componitur Orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, vt vita regentis.
Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.
Scilicet in vulgus manant exempla regentum:
Vtque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Proinde si viri Principes ac Nobiles tanti dignitatem

ſuam facerent, quanti deberent, non paterentur, vel qui ſui eſſent ordinis, vel etiam inferioris contagione quaſi contra quam commune decus poſtularet, contaminari. Quantam enim vim habeat ſobria Optimatum vita honeſtate conſpicua, non ſolùm ad ſubditorum animos ſibi conciliandos & in officio continendos, verùm etiam ad actiones laudabiles excitandas, omnium ætatum exempla demonſtrant. Et hic vulgi mos eſſe ſolet, vt eos quos dignitate honeſtateque vitæ conſpicuos cernat, ad cœlum vſque euehat, contrà verò quos fortè flagitio quodam laborare intelligat, grauiſſimo infamiæ genere notet. Poſſem plura huiuſcemodi rei exempla, ſi odioſa non eſſent, in medium afferre. Verùm regium hoc atque Tragicum Opus aggredior, non detrahendi, neque quid minimum nobilitatis, vel famæ alicuius denigrandi cauſa; ſed vt Principes ex aliorum infelicitate felices euadant, & ex ſuorum conſimilium periculis cauti fiant, recordanturque aliquando, ſe non Deos ſed homines eſſe, ſublimiorique poteſtati ſubditos, & non tantùm communi morti, ſed etiam ſingulis ærumnis, quas cæteri homines patiuntur, obnoxios eſſe. *Sciunt*, inquit Tertull. Apologet. cap. 30. *quis illis dederit Imperium, ſciunt qua homines, quis & animam: ſentiunt eum Deum eſſe ſolum, in cuius ſolius poteſtate ſunt, & à quo ſunt ſecundi. Recogitant quaſque Imperij ſui vires valeant, & ita Deum intelligant, aduerſus quem valere non poſſunt, per eum ſe valere cognoſcant.* Non ignorabat hæc omnia *Saturninus* qui, referente Flauio Vopiſco, purpura induendus, *Neſcitis*, inquit, *amici quid mali ſit imperare. Gladij & tela noſtris ceruicibus impendent, imminent haſtæ vndique, vndique ſpicula: ipſi*

cu-

custodes timentur, ipsi comites formidantur: non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio &c. Gradus enim regiminis dicitur grandis honor, sed graue pondus est. Hinc rectè concludit meus Theodidactus *Bernardus: Quid est honor, nisi onus? Quid est potentia, nisi calamitas? Quid sublimitas, nisi naufragiosa tempestas? Quis potest esse in honore sine dolore? Quis est in prælatione sine tribulatione? Quis in dignitate sine vanitate.*

Placebit ne omnibus hoc Opus? ambigo; cum odio enim sui cœpit simul *Veritas*; et quæ innata luce cuncta fouet, omnium, teste *Tertull. Apolog.* 71. apparuit inimica, quia lucens: tot eius hostes, quot extranei. Hoc vnum scio, me nihil in hoc tragico Opere enarrasse, quod iam prius à grauissimis authoribus non fuerit exaratum. Quantum fieri potuit, eorumdem Classicorum Authorum sententijs, immò ipsissimis verbis, vt maiorem authoritatem præseferat hoc Opus sum vsus; ideò de styli elegantia, facundiaque nihil sollicitus, rem proponere studui non verba. Qualis autem fuerit in eo texendo labor, iudicabunt Viri in nostra ætate præter cæteros docti. Tentet id ipsum quispiam, & supra quàm credi potest, laboriosissimum negotium experietur: quicquid Momus conuitiatur. Nusquam modestiæ ac debitæ moderationis limites transilio. Quid ni? verba *Saluiani* 7. Guber. vtar. *Offendi quosdam, quamuis suspicor, his quæ diximus: sed quia veritas magis quàm offensio cogitanda est, dicam & sæpè dicam. Iuuat,* inquit Sext. Aurel. Vict. in Calig. *de Principibus omnia nosse, vt improbi saltem famæ metu talia declinent.*

A NEMRODO venatore vtpote primo in orbe terrarũ Monarcha, primoque tragicæ infelicitatis Principum exemplo, exordium ducimus. Illum fuiſſe primum Monarcham ſic intelligi volumus, quatenus *Monarchiæ* in prædicamento relationis conſiderantur ratione ordinis, qui talis eſt, I. eſt *Monarchia Chaldæorum* (Babyloniorum) vel Aſſyriorum. II. *Monarchia Medorum, & Perſarum.* III. *Monarchia Græcorum.* IV. *Monarchia Romanorum.* Hinc eſt diſtinguendum inter imperium *Paternum* & *Monarchicum:* illud *Adamus* in familia ſua exercuit; hoc verò à *Nemrodo* vel cum *Nemrodo* cœpit. Quidam contendunt, *Cainum* primum fuiſſe in orbe *Monarcham.* Quoniam Geneſ.4. 17. Vrbem nomine Henochiam condidiſſe legitur. In hac ſententia eſt D. Auguſtinus, qui lib. 15.de Ciuit.Dei cap. 20. ſcribit: *Cainum regia & monarchica poteſtate in ciuitate à ſe condita fuiſſe armatum.* Verùm reſpondetur, quod vox *Monarchiæ* dupliciter accipitur, 1. *generaliter,* h. e. pro qualibet Reipublicæ adminiſtratione, cui vnus aliquis cum imperio præeſt. Nam notum eſt ex ſacris pariter atq; profanis ſcriptoribus, quòd vos *Regis* olim adeò cómunis fuerit, vt quibuslibet Gubernatoribus aut Dynaſtis, qui vel in vnã Ciuitatem imperium habuit, *Rex* appellatus ſit. Quemadmodum in Ioſue cap. 11. enumerantur XXXI. *Reges* quos Ioſue debellauerit, quique tantùm in terra Canaan imperitarint. *Iudic.* 1. ait *Adonibezek:* LXX. *Reges*, amputatis manuum & pedum pollicibus, colligebant micas ſub menſa mea. Vndè facilè eſt conijcere, illos 70. Regulos admodùm tenuis fuiſſe ſortis atque conditionis, paruæ regionis Gubernatores: alioquin *Adonibezek* potentia in im-

men-

menſum creuiſſet, tot Regibus ſpoliatis. Et in hoc ſignificatu facilè concedimus *Cainum* Monarcham, vel Regem dici potuiſſe. II. hæc vox *Monarchiæ* ſumitur *ſpecialiter*, ſiue *ſtrictè*, videlicet pro vno ex quatuor ſummis in mundo Imperijs, quæ in Sac. Scriptura enumerantur. Et hoc reſpectu, *Cainum* Monarcham fuiſſe, ſimpliciter negamus. Igitur ortus Monarchiæ primæ, nempe Babylonicæ, ſi abſolutè conſideretur in *Nimrodo* originem cœpit, ſi in ſenſu limitato, h. e. quoad ſummæ excellentiæ & dignitatis gradum, in Nabuchodonoſore cœpit. Qua de cauſa ab ipſo Daniele cap. 2. v. 38. *Caput aureum* vocatur, quod nempe ipſe præ cæteris Regibus Babylonicis potentia excelluerit. Quòd ſi *Nimrodus* vocetur Tyrannus, hoc dicitur non ratione tituli, ſed ratione exercitij, vt Politici loquuntur.

Si diuerſas Rerumpublicarum formas inſpiciamus; illuc Gentes, hìc ſinguli Principes, alibi pauci, aut populus, regunt. Indè *Monarchia*, in qua ſinguli: *Ariſtocratia*, in qua pauci: *Democratia*, in qua omnes præſunt. Quæ quidem omnis diuerſitas formarum nata eſt ex diuerſitate ingeniorum, quæ alia atque alia, diuerſas inter gentes, inueniuntur. Aliæ enim plus, aliæ minus libertatis, ſub Imperantium dominatione retinendum ſibi putauerunt. In *Monarchia* minus libertatis, quia vnius: In *Ariſtocratia* plus libertatis eſt, quia plurium arbitrio omnia regunt: In *Democratia* maximè omnium libertas eſt, dum in ea cuiuis licet, ad conſeruandam promouendamque libertatem, ſtudia ſua, ac curas conferre.

Monarchia, & *Ariſtocratia* omnium antiquiſſimæ & primæ fuiſſe meritò videntur. *Democratiam* verò ſeriùs

pro-

progreſſu ſeculorum natam lubet iudicare. Hanc enim primò vix alicuius gentis fuiſſe, ſed amore libertatis, alijs iſtis formis, alibi quaſi ſucceſſiſſe, ex eo apparet, quòd credibile non ſit, cùm in conſtitutione Imperiorũ prima, ſumma quadã prudentia & authoritate eſſet opus hominũ excellentiſſimorũ, populũ autem idcircò minoris authoritatis, idoneam Imperij vim, inter Imperij inexpertes exſerere non potuiſſe.

Cùm ad Imperium vnius raro conferat Princeps animum, qui aut infinitam frenet poteſtatem, aut eas pro libertate repertas leges obſeruet, in quas iurauit. *Monarchicus* ſtatus in vitium facilè excedit, quòd tyrannidem appellamus. Eſt autem *Tyrannis* tale vnius Imperium, in quo oppreſſa libertate, legumque ac Magiſtratuum cæterorum omnium violata, cum ſubditorum pernicie, ad vnius imperantis Imperium omnia conferuntur. Adeòut *Tyranni* ſint, qui emicant vſurpata magis vndique poteſtate, quàm neceſſaria videtur. Sunt verò aliæ artes, quibus clam & prudenter libertatem inuadunt, aliæ quibus palam crudeliter Tyranni graſſantur, de quibus exprofeſſo agunt Politici.

Apud Tyrannos ſcelera ſceleribus tuenda ſunt: quid autem infelicius eo cui iam eſſe malo neceſſe eſt? ò miſerabilem illum, ſibi certe! nam cæteris miſereri eius nefas ſit, qui cædibus ac rapinis potentiam exercuit, qui ſuſpecta ſibi cuncta reddidit: tam externa quàm domeſtica: cùm arma metuat, ad arma confugiens: non amicorum fidei credens, non liberorum pietati. Qui vbi circumſpexit quæque fecit, quæque facturus eſt, & conſcientiam ſuam plenam ſceleribus ac tormentis adaperuit: ſæpè mortem timet, ſæpius optat. Tantum timere debet, quantum timeri voluit, & ma-

nus

nus omnium obſeruet, & eo quoque tempore quo non capiatur, peti ſe iudicet, nullumque momentum immune à metu habeat; neceſſe eſt enim vt multos timeat, quem multi timent. *Clearchus Ponticus* Tyrannus in ciſtam irrepens anguis in morem dormiebat. Et *Ariſtodemus* Argiuorum Tyrannus, ſponda in ſublimi conclaui poſita, ſupra ianuam penſilem, cum amica dormiebat: & amicæ mater vbi aſcendiſſet, ſcalas remouebat, rurſumque luce facta apponebat. Quomodo, putas, hic archiuum, theatrum, curiam, conuiuium metuebat, qui cubile ſuum ſibi carcerem fecerat? Reges enim vera Principes ſubditi, Tyranni ſubditos metuunt. Itaque horum cum potentia creſcit metus, & quo pluribus imperant, eò plures timent.

Tyrannorum exitus horribiles atque tragicos apud Hiſtoricos, in primis *Suetonium*, *Dionem & Tacitum* licet videre. Nam regula Iuſtitiæ diuinæ eſt, quòd atrocia delicta ordinariè puniantur atrocibus pœnis, etiam in hac vita. Nimirum vt Iuuenalis cecinit:

Ad generum Cereris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt Reges & ſicca morte Tyranni.

Thales interrogatus a Molpagora Ione, quid inſolens vidiſſet, Tyrannum reſpondit ſenem. Felicem eum Tyrannum cenſuit *Chilo in epiſt. ad Periandr.* cui in ſua domo abſque ſanguine contigerit mori. *Si ergo quis antiquas neſcit hiſtorias*, concludit Ioannes Saresberienſis lib. 8. Policratic. *Si ignorat quomodo Cyrus cui Reges terga præbebant Regina Tomiri proſtratus eſt, ſi caſus & præcipitia præcedentium non recolit Tyrannorum, vel ea quæ oculis ingeruntur inuitis attendat, & luce clarius intuebit omnes Tyrannos miſeros eſſe.*

De *Rufino* occiso, in quo viuam Tyranni imaginem representatur, ita *Claudianus*:

Desinat elatis quisquam confidere rebus,
Instabilesque deos, ac lubrica Numina discat.
Illa manus, quæ sceptra sibi gestanda parabat,
Cuius se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diù, miseroque reuulsa
Corpore feralem questum post facta poposcit.
Adspiciat, ne quis nimium sublata secundis
Colla gerat, triuijs calcandus spargitur ecce!
Qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos extruxit culmina Manes,
Et qui Sidonio velari credidit ostro,
Nudus pascit aues, iacet en, qui possidet orbem,
Exiguæ telluris inops, & puluere raro.
Per partes tegitur: nunquam totiesque sepultus
Senserunt conuexa necem, tellusque nefandum
Emolitur onus iam respirantibus astris,
Infernos grauat vmbra lacus, pater Aeacus horret,
Intrantemque etiam latratu Cerberus vrget.
Tunc animæ, quas ille fero sub iure peremit,
Circumstant, nigrique trahunt ad iudicis vrnam,
Infesto fremitu veluti pastoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
Mella trahit, pennasque cient, & spicula tendunt
Et tenuis saxi per propugnacula cinctæ
Rimosam patriam, dilectaque pumicis antra
Defendunt, pronoque fauos examine velant.

Deindè Rhadamantum apud inferos introducit, ita *Ruffinum* compellentem: Huc

Huc superum labores, huc insatiabilis auri
Proluuies, pretioque nihil non ause parato,
Quodque mihi summum scelus est, huc improbè legum
Venditor. Arctoi stimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras strages angustus Auerni
Iam sinus, & plena lassatur portitor alno.
Quid demens manifesta negas! en pectus inustæ
Deformant maculæ, vitijsque inoleuit imago,
Nec se se commissa, tegunt genus omne dolorum
In te ferre lubet:
Cunctorum si facta simul iungantur in vnum:
Præcedes numero, quo tanta piacula quisquam
Supplicio conferre valet? quid denique dignum
Omnibus inueniam, vincant cùm singula?

Tragicos plerumque esse Tyrannorum exitus, ipsæ sacrę literæ pluribus in locis testantur.

Sapient.6. v. 7. Potentes potenter tormenta patientur. *Psal.37.v.2.* Malefici funditus delebuntur. *v.14. 15. Gladium euaginauerunt* impij, intenderunt *arcum* suum, vt prosternant pauperem & inopem, & trucident rectos corde. *Gladius eorum intrabit in corda ipsorum, & arcus eorum confringetur.* Exempla habemus illustria in omnibus Tyrannis. *Saul* sæpè in furore suo gladium euaginauerat aduersus Dauidem innocentem; sed tandem in cor ipsius atque viscera intrauit, quando proprio gladio seipsum confodit. 1.*Sam.*31.*v.*4. Ita etiam *Sennacherib* Rex Asyriorum, Ezechia pientissimo Regi Iuda, & toti populo Israel horrenda queque minabatur, gladium suum aduersus eos euaginabat, & arcum intendebat, vt inopes ad resistendum prosterne-

ret, & trucidaret rectos corde; sed gladius intrabat in cor eius, cùm à proprijs filijs suis Adramelech & Sarassar in templo Nisroch interfectus est. 11. *Reg*. 19. *v*. 36. 37. *Ies*. 37. 36. *Psal*. 37. *v*. 38. Iniusti disperibunt simul. Verissimum hoc esse, exempla Pharaonis, Absalomi, Achabi, Nimrodi, Cambysis, Ochi, Antiochi, Baltassaris, Herodis Ascalonitæ, Antipæ, Agrippæ, Neronis, Diocletiani, Aureliani, Valeriani, Iuliani, Phocæ, Maximini, aliorumque Tyrannorum innumerabilium euidenter ostendunt. Vbi notandum tres tantùm Tyrannos nominari in veterum historijs, quorum mors placida fuit.

I. *Dionysius maior*. Sed tamen postea filius eius *Dionysius minor* debita à patre contracta persoluit. Hic namque à Dione Principe Syracusano in exilium pulsus, ad tantam redactus est inopiam, vt in vrbe Corintho ludum literarium aperuit, vt supra innuimus. Ita namque de Iustitia diuina vox Decalogi concionatur: Deus visitat iniquitatem Patrum in filios in tertiam & quartam generationem.

II. *Sylla* cùm crudelissimè regnasset, placidè mortuus est.

III. *Tiberius* Imperator sub quo Christus passus est. Eius quoque mors placida fuit. At hæc exempla neminem turbent. Nam licet non tragica morte sint extincti in hoc mundo; tamen in altero seculo dignam impietatis mercedem reportabunt. *Tandem* enim vt Regius Psaltes ait, *impij peribunt*. Quare haud respiciendum est ad exigui temporis pompam & splendorem quo hominum illi oculos perstringunt, sed ad extremum finem, qui erit in altero seculo, animi nostri oculos conuertere debemus.

Quæ autem regendi ratio & forma optima sit, non

tam

tam anxiè, vt fieri ſolet, perſcrutandum putamus. Vtique enim vt generatim dicam quod ſentio, ea optima cenſenda, quæ ad ingenia ſuorum & commoda, maximè eſt comparata. Neque enim omnibus, tanta morum, locorum, temporum, diuerſitate omnia conueniunt. In hoc autem arduo negotio, cùm mihi nec illud ingenium, nec ea ſit ſapientia, aut profeſſio, qua certe quid ſtatuere poſſim, difficile etiam admodum Plutarchi teſtimonio, ijs conſilium dare, qui ſunt in Imperio, cùm regium non putent ad aliorum præſcriptum viuere. Verùm cùm ſæpè etiam holitor valdè opportuna locutus ſit, vbi ea quæ in ſapientum rectè dictis, & ſobriè reſponſis obſeruarit, in medium proferat; ſic ſalutare futurum eſſe ducam, ſi quod alij ſapienter ſenſerunt, idem ſuadeam. Summa igitur vitæ regendæ organa, ſunt *Prudentia* rectè de rebus iudicandi: ac *Facultas* bene de ijſdem dicendi. Quamquam verò & natura ſint ingenia excellentia, quæ mentis acie abſque Doctorum ductu rectiſſimè de dubijs poſſint conijcere, tamen cùm quid melius, aut deterius ſit, in obſcuris ſine prudentum longa experientia annotatis aſſequi vix valeant, conſilijs Doctorum & ſapientum vtantur alijs, qui præſunt. Et mortuorum quidem conſilia, quos *optimos eſſe conſiliarios* aiebat *Alfonſus*, deſignans *Libros*, tutius erit ſequi, ad quorum lectionem Ptolomæum Demetrius Phalereus inſtimulabat, cùm plerique in rebus dubijs conſulti non ratione dicant ſententiam: Verùm ad affectus inflectant, vt mereantur gratiam. Multi proprij emolumenti cauſa promercalem ferunt linguam. Multi timidi admodum, ſententiam magis profuturam & Domino ſalubriorem ſupprimunt, quòd

for-

formidant offenſas, quæ ex fidelibus admonitionibus, & ſobrijs conſilijs ſæpius exoriuntur. Multi auro corrupti, qui è re communi reticent: vti *Demoſthenes* accepta pecunia ab Harpalo, de quo Athenas veniente ſententiam dicere in concione iuſius, vocem ſibi interciſam annuebat. Quem fucum aduertentes nonnulli, non *Angina*: verùm *Argentangina* correptum Demoſthenem aiebant. Multi temporiſando placentia dicunt. Hinc *Homer. Iliad. 9.*

Hoſtis ille mihi ſimul vſque ad limina Ditis,
Qui ſimulans aliud menti contraria fatur.

Aliud igitur loqui, aliud mente occultare magnarum calamitatum cauſa, ingentiumque familiarum pernities fuit. Quare & Principes & belli Duces libros legant liberè diſſerentes de vita bene, politiceque inſtituenda, deque rebus bellicis ſapienter ſuſcipiendis, & feliciter conficiendis. Et ſi quando nacti fuerint, qui ſalubria ſuadet, licet rara talium meſſis ſit, habeant theſauri loco tantum virum, vti diuinitus ipſis adiunctum. Nam ſi eius conſilia cum pietate, & timore Dei coniuncta fuerint magnam incommodorum molem vel ſolus propulſare poterit, & cùm Principi, tum ipſius ditionis, & Reipublicæ multum proderit. Si verò minus teneatur pietate, nimis magnas vires ad confuſionem ferendam, ad vim faciendam, ad vitia propaganda obtinebit.

At hoc eſt rariſſimum, cùm plerique tantùm ſecundùm carnem ſapientes ſint, & carnalia conſulant, ſicuti *Gilonites Achitophelus* 2. Reg. 15. & Regis Roboami conſiliarij iuuenculi 2. Par 10. Magna ſępè Conſiliariorum perfidia, qui ſuadent Principibus ſuis, non ea quæ pia, honeſta, & ſalu-

ta-

taria ſunt,ſed quæ Principum cupiditatibus arridere ſciunt. Obſeruant quò Principis affectus & voluntas propendeat, atque ad ſcopum illum omnia conſilia atque actiones ſuas dirigunt. Exemplum habemus I. in *Ionadab* filio Simeæ, fratris Dauidis, cùm Amnon filius Dauidis primogenitus ex Archinoe vxore, amore incenſus furioſo, ſororem Thamarim ex alia matre perditè deperiret, ei hoc conſilium dat, vt morbum ſimularet, atque eiuſdem lenocinio ad ſe allectam violenter comprimeret. Quod conſilium,& ſi prima ſpecie blandiebatur ſtultis Amnonis affectibus, tamen exitu erat triſtiſſimum. 2. *Sam.* 13. *v.* 3. II. cùm *Cambyſes* ſecundus Rex Perſarum, ex conſiliarijs ſuis quæreret: An ne liceret ſororem in vxorem ducere? illi reſponderunt: Regi licere quicquid velit. III. *Mardonius* Xerſem quartum Regem Perſarum cupidum gloriæ,& elatum fiducia magnę ſuæ potentiæ, incitauit ad mouendum bellum non neceſſarium. Sed hoc conſilium exitu triſte fuit. Nam *Xerſes* poſt pugnam ad Salaminem in parua cymba è Gręcia fugere coactus eſt: *Mardonium* vir Spartanus interfecit,coniecto lapide in os eius. Hic fuit exitus eius viri, qui præcipuus eius belli hortator fuerat. IV. Mali Conſiliarij *Roboani* adulantes iniuſtis Domini ſui cupiditatibus, occaſionem præbent, non modò diſtractioni duodecim tribuum, ſed etiam nouis idolis & perpetuis bellis ciuilibus 1. *Reg.* 12.

Hinc ſæpius vſuuenit, vt vnius impij vel blandientis Conſiliarij ſuaſu, totam amittat ditionem Princeps, vel ad minimum corrumpatur. Sunt enim illorum orationes inſtar veneni, quod ad inficiendum exhibetur mellitum. Vndè *Politici* quæſtionem mouent: An melior ſtatus ſit Rei-

pu-

publicæ in qua Princeps malus; an verò, in qua Consiliari Principis ſint mali? Ad hanc quæſtionem reſponderi poteſt ex *Lampridio* qui in vita *Alexandri Seueri* ſcribit: Meliorem ac propè tutiorem eſſe Rempublicam, in qua Princeps malus ſit, quàm ea, in qua ſint Principis amici mali. Nec ſanè ratio deeſt. Nam vnus malus poteſt à multis bonis corrigi: Multi autem mali non poſſunt ab vno, quamuis bono, ſuperari vlla ratione. Exemplis res declarari poteſt. *Saul* Rex impius erat; & tamen *Samuele* vtens Conſiliario, multa fecit, quæ aliàs non feciſſet: vti ex *lib.* 1. *Sam*: patet. Contrà verò nullus tam bonus eſt Princeps, qui non ſeducatur, ſi malos habeat Conſiliarios. Sic quandiu *Ioas* Rex Iuda apud ſe habuit Ioiadem Pontificem, virum ſingulari pietate atque prudentia præditum, res benè ſucceſſerunt Regi & toti regno. Vbi verò illo mortuo deſtitutus fuit Rex viris legis diuinæ peritis, Deumque timentibus, omnia ad ruinam ſpectarunt. Ita *Photinus* Eunuchus, & Ptolomæi iunioris Ægypti Regis Conſiliarius, Regi ſuo de Pompeio M. (à quo Pater ipſius in regnũ reſtitutus erat) recipiendo, deliberanti perfidũ hiſce verbis dedit conſilium:

Nulla fides vnquam miſeros elegit amicos
Tu colle felices: miſeros fuge. Exeat aula
Qui vult eſſet pius.

Verùm ſophiſticis conſilijs ſuis, & ſibi & tandem Regi exitium attulit. Hinc rectè *Diocletianum* iam priuatum dixiſſe, *Flauius Vopiſcus* in Aureliani vita refert: *Nihil eſt difficilius, quàm benè imperare. Nam quatuor vel quinque viri ſe colligunt, atque vnum conſilium capiunt ad Imperatorem decipiendum; dicunt, quid probandum ſit:*

Impe-

Imperator, qui domi clausus est, vera non nouit: Cogitur hoc tantùm scire, quod illi loquuntur, facit Iudices, quos fieri non oportebat: amouet à Republica quos retinere debebat. Quid multa? Bonus, cautus & optimus venditur Imperator.

Gordianus Imperator laudabiliter imperium administrauit consilio & opera *Misithei* soceri sui. Nam licet & ipse *Gordianus* pro ætate quidem saperet: tamen soceri consilijs, viri præstantissimi non mediocriter adiutus. Status igitur Reipublicæ bonus & optabilis tum extitit: quòd improbis hominibus, qui Principis animos atque aures occupare perniciosis sermonibus, vt fit, soliti hactenus fuerant, omnis aditus præclusus ad Imperatorem esset: bonis contrà amicitia eius pateret: idque soceri consilio effectum erat. Quam temporum felicitatem *Misitheus* ipse Imperatori per epistolam gratulatur: cuius exemplum hoc est: *Domino filio & Augusto* Misitheus socer & Præfectus. Euasisse nos grauem temporum maculam, qua per spadones & per illos, qui amici tibi videbantur (erant autem vehementer inimici) omnia vendebantur, voluptati nobis est, & eo magis quo tibi gratior emendatio est: vt si qua vitia fuerant, tua non fuisse satis constet, mi fili venerabilis. Dijs igitur gratias, quòd volente te ipso, emendata Respublica est. Delectat sanè boni Principis esse socerum, & eius qui omnia requirat, & omnia velit scire, & qui pepulerit homines, per quos antea velut in auctione positus nundinatus est. *Cui is respondens alia Epistola,* non dissimulat, anteà se quoque istorum artibus & calliditate in errorem impulsum, Magistratus & honores quibus non debuerit, mandasse. Et addit

memoria omnium, maximè tamen Principum dignam vocem: Dijs gratias, quòd te insinuante, qui nihil vendis, didici ea, quæ inclusus scire non poteram. Mi pater verum audias velim: *Miser est Imperator, apud quem vera reticentur.* Qui cùm ipse publicè ambulare non possit, necesse est vt audiat, & vel audita, vel à plurimis roborata, confirmet. Hactenus verba epistolarum, quæ extant apud *Capitolinum* §. 2. Rectè quoque Veritatem exulare in aulis intellexit *Dux quidam Noricus*, in cuius laudem sempiternam *Georgius Sabinus* Poeta elegantissimus tale concinnauit Epigramma:

Sæpè rudes inter mutata veste Colonos,
Noricus agricolæ Dux faciebat opus.
Nunc pascebat oues, nunc gramina falce secabat,
Vomere proscindens nunc subigebat humum.
Et simul illato de se sermone rogabat
Plurima nempe quibus moribus ipse foret?
Iustus an exigeret pœnas à sontibus vltor?
Debita conferret præmia numne bonis?
Quærenti verò causam cur Regibus ortus
Princeps, agricolam se simularet, ait:
Me iuuat è rudibus cognoscere vera colonis.
Seruit adulatrix auribus aula meis.

Neglectam, atque derisam *Veritatem* nouissimè deplorat eruditissimus Author aurei verè Operis *Regale Sacerdotiũ* inscripti, his nunquã obliuioni tradendis characteribus: *Iaces nunc quidẽ, vel neglecta vel inuisa; nã fuco & mẽdacijs viuitur. In aulis quot blanditiæ in vultu, quot obsequia in gestu, quot amores in frõte, quot Syrenes in voce, quot scenæ,*

quot

quot larue, quot artes adulantiũ, Veritate proscripta? Perijt, qui non fallit. In tribunalibus, hoc est, in ipsa ara Veritatis, quid aliud tot aduocatis, tot legibus, tot iuribus agitur, quã vt catenatis retrò manibus, Tu Rea, Tu Victa, currum & triumphum fraudis adornes? &c. Manifestum est igitur, quòd fidelia, ac veridica consilia sint nerui corporis politici; & quòd nulla maior pestis Reipublicæ sit, quàm mali Consiliarij. Et contrà: Nullum maius boni Imperij instrumentum, quàm boni Consiliarij. Nam magnum sanè Principi est ornamentum, corona Doctorum atque cordatorum Consiliariorũ cinctum esse. Imò & maximum Principi est emolumentum. Quia felicem actionum successum præbet, & aduersarijs metum incutit, & subditi libentiùs pareant. Vndè *Polybius* ab Euripide sapienter dictum scribit: *Consilium magnam vincere militum manum.* Cum quo congruit hoc venustissimum Epigramma:

Nil tam difficile est quod non peruadeat, & non
Efficiat docti lingua diserta viri.
Ancipitri eloquium longè penetrantius ense;
Hoc rabiem motam sedat, & arma mouet.

Manlius Torquatus cùm esset declaratus Consul, oculorum valetudinem excusauit, impudentem dicens & Gubernatorem & Imperatorem esse, qui, cum alienis oculis ei omnia agenda sint, postulet, sibi aliorum capita ac fortunas committi. Huc *Horatius* spectasse videtur, cùm inquit:

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus,
Et quæ ipse sibi tradit spectator.

Similiter & *Antiochus*, allata purpura & diademate:

Age (*inquit*) ex quo hæc indui, heri primùm vera ipſe de me audiui. Sentiens miſeriam in eo eſſe Regum ac Principum, vt rarò admodum verum audiant, & cognoſcant: adeòque malè agi cum ea Republica, in qua plus valet obſequium aurium, quàm Iudicij veritas.

Ludouicus XI. Rex Galliæ hoc ipſemet profeſſus eſt. Illum enim dixiſſe aliquando Hiſtorici referunt, ſe in regno ſuo, & potiſſimum in aula abundare omnibus rebus, vna excepta. Quam verò innueret rem, dum quæreret vnus ex familiaribus aulicis, VERITATEM eſſe reſpondit. Quare prudens & pia eius ad filium in regno ſucceſſorem fuit hæc admonitio: *Ita te gerito, vt Confeſſarij, neceſſarijque & familiares poſſint te liberè admonere mali quod feceris, & docere facta tua*. Siquidem natura humana in his rebus, quæ ad voluptatem pertinent, ad id ſæpius inclinatur, quod ſibi detrimento eſſe ſolet, atque id vnum profuturum putat, quod ipſa cupit perficere: hincque reuera in fraudem inducta, neque quid conducat, ſolertia proſpicere, neque periculis admonita, vel moleſtiam animi diſcere, vel ad id quod decet, redire poteſt. *Ouuenus lib. 2. Epigr.* Regum ſtatum miſerrimum binis his verſibus depinxit:

Dum non vult alter, timet alter dicere verum
Regibus. O miſerum Regis in orbe ſtatum.

Raro habentur Zopyri, quorum vnum & integrum ſe male dicebat *Darius*, quàm centum capere Babylonas: Agamemnon non Achillis aut Aiacis: verùm Neſtoris decem ſimiles optabat, quo facilius potiretur Troia. Et Xerſes Perſarum Rex in tot mille millibus armatis præter Damaratum reperit nullum, à quo amicius & liberius moneretur.

Fal-

Falluntur ergo, qui Veritate, & dicendi libertate gratiam Principum amitti existimant, cùm magis eam demereantur, ij præsertim, quibus inest laus virtutum cæterarum. Testis esto *Fliscus* Cardinalis, qui cùm se *Iulio II.* tum in eius electione, tùm deindè in ipso Pontificatu, sæpè vt res poscebat, opposuisset, & quidem acerrimè, tamen tantùm abest, vt damnum vllum acceperit, vt insuper ab eo ipso ditatus sit reditu septem millium aureorum: quin etiam tanto in pretio habitus, vt scriptum sit, consequutam esse communem hominum opinionem, non posse bonum Cardinalem non amari à Pontifice etiam non bono. Hinc constat, dicendi libertate, non modò nihil perdi, sed sæpè etiam non minimum lucrum acquiri, vt prædicto exemplo, alijsque obseruauit nobilissimus Scriptor *Hieronymus Platus* libro illo quem scripsit de officio Cardinalium ad fratrem *Flaminium* Cardinalem. Immò inquit, perdent fortasse, & meritò, qui Pontifici, aut alijs Principibus resistunt ob aliorum Principum gratiam, aut studium partium, vel ob aliquam propriam commoditatem. Qui verò amore Iustitiæ, aut religionis, bonique communis id facit, si præsertim reliquæ etiam vitæ testimonium consentiat, potius, vt dixi, multum acquiret. Tantus est enim innocentiæ, & integritatis splendor apud omnes homines, modò ratione præditos, vt in quocumque ea sit, eum amabilem reddat, atque etiam hostem conciliet hosti, non modò Cardinalem Pontifici, Consiliarium Principi. Atque hoc etiam eò magis valet, cùm non quasi repentino aliquo impetu quispiam in hac veritatis, & libertatis professione longo iam vsu senuit, idque iamdudum cœpit præseferre, eamque voluntatem per-

pe-

petua constantia roborauit, & semper in proposito, susceptoque consilio permansit. Id enim auctoritatem etiam nescio quam affert, & licentiam dicendi quidquid oporteat, omnium permissu, atque etiam cũ approbatione, & laude.

Quo magis deploranda est præsens ætas, in qua maximè, *videmus* (sunt verba *Plin. in Pàneg.*) *Curias elingues, in quibus dicere quod velis, periculosum; quod nolis, miserum est.* Prorsus sanè boni & laudabiles, & supra aurum à Principibus æstimandi, qui excusso omni metu, liberè pariter, & modestè in consilio sententiam suam promunt, veluti *Theodorus* ille Ammiani, qui *solus penè omnium erat, cuius linguam non effrenem, sed despicientem quæ loqueretur, nullus claudebat periculi metus.* Tali optarim zelo esse præditos nedum Consiliarios, sed & eos, qui à Confessionibus Principum sunt: quorum certè taciturnitas, non sibi tantùm, sed & Principibus plerumque damnosa est. Meminisse deberent constitutos se esse, *Speculatores*, & *Buccinatores* verbi Domini. *Si dicente me* (inquit ad Ezechielem) *ad impium; morte morieris: non annunciaueris ei, neque loquutus fueris, vt auertatur à via sua impia, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram.* Ac si apertè dicat (inquit *Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus apud Baron. Tom. 9. ann. 740.*) Si ei peccata sua non annunciaueris, & si eum non argueris, vt conuertatur, & viuat; & te qui non increpasti, & ipsum qui te tacente peccauit, flammis perennibus tradam. Cui enim dispensatio verbi commissa est etiamsi sanctè viuat, & tamen perditè viuentes arguere aut erubescat, aut metuat, cum ijs omnibus, qui eo tacente perierint, condemna-

demnabitur. Et quid ei proderit, non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? Notent igitur iſta, quibus animarum cura Principum incumbit, caueantque proindè, nequid diſſimulent, neuè Gratijs litent, quod Vulgus Aulicorum prauo more ſolet. Etenim ille demùm bonus eſt, & præconio dignus Principis miniſter, qui nullo metu, nec proprio permotus commodo, ſuam liberè ſententiam profert. Et ſanè, ne quidquam metú abſterrentur pleræque timidæ mentes: quia tantùm abeſt, vt in offenſionem Principis hac monendi libertate incurrant, quin potius gratiam eius acrius foueant, magiſque ac magis eam demereantur, vt ſupra oſtendimus.

Plerumque etiam accidit, quòd ipſi Principes nolunt audire ac intelligere veritatem. Exemplum habemus in *Cambyſe* Rege Perſarum, qui cùm nimium eſſet vino deditus, *Prexaſpes* ex chariſſimis eius vnus, fretus familiaritate regia, illum admonuit, vt parciùs & moderatiùs vino vteretur, quod Regi turpe foret, in quem omnes coniectos haberent oculos, ebrietate agi. Hac libera ac fideli admonitione adeò *Cambyſes* excanduit, vt non modò non abſtinuerit, ſed liberaliùs capacioribuſque quàm aliàs ſcyphis cùm bibiſſet, adduci ſibi iuſſerit, ab ipſo monente Prexaſpe, filium, in quem Rex arcum intendens, ipſius filii cor ſagitta transfixit. *Vide, inquit, an Regis ebrij certa ſit manus & oculus.* At miſeria ingens, imò furor execrandus eſt Magnatum, ſi VERITATEM audire nolint. Hoc namque ſignum eſt irati Numinis ſauam illis mentem auferentis, ſicut *Lycurgus* in Oratione ſua contra Leocratem pulcherrimè ait:

Ira-

Iratus ad pœnam, si quos trahit Deus
Auferens mentem talibus primùm solet,
Caliginemque offundit, vt ruant suas
Furentur in clades, si quas noxij
Accersierunt vltrò consilijs malis.

Salutare igitur erit Principibus, si libenter audiant Veritatem; quamuis vulgatum sit in mundo: *Magnates Veritatem audire non amant*. Et: *Aulæ non ferunt liberas monitiones, multò minus reprehensiones*. At non ita ingeniati sint Reges & Principes: libertatem loquendi concedant Dei Ministris, atque Consiliariis suis, nec ament aulæ verba illa byssina, vti *Plutarch. in Apophth.* inquit. Contrà autem Assentatores velut diram pestem oderint, atque fugiant, quia Regum opes sæpiùs assentatio, quàm hostis euertit. *Curt. lib.* 8. Caueant tamen Principes, ne dum vitant vitia, in contraria ruant, scilicet, ne delatoribus aures temerè præbeant, iisque facilè credant. Qui enim facilè credit, facilè decipitur, secundùm illud tritũ sermone vulgi prouerbium. Hinc *Apollonius Thyanæus* rogatus à Rege Babylonis, quonam pacto tranquillè, tutoque regnare posset, simpliciter respondit: *Si multos honoraueris, paucis verò credideris.* Semper ob oculos sibi ponant Emblema *Epicharmi*:

Μεμνησο απιςεῖν: *Memento diffidere*. Namque
Res mihi fracta, fide: Res diffidendo, retenta.

Probè hoc ipsum considerabat *Alexander M.* qui, quando delatores alios delationibus apud ipsum inuoluebant, alteram aurem obturare solebat, dicens: *Se alteram aurem reo vel accusato reseruare.*

Quamobrem cùm viri Principes sæpius habeant à consiliis

filiis doctissimos: at in consiliis dandis, præsertim in rebus arduis ac formidolosis timidissimos, mortui, sine adulatione rectissima quæque quam fidelissimè monstrantes, sunt consulendi, in quorũ scriptis tanquam in speculo posito intuemur res gestas fortissimorum, ad quas in administratione & mentem conformare, & nostra consilia dirigere valeamus. Obuijs itaque vlnis illorum sanè ac sapienter monita amplectantur, & deosculentur Viri Heroes. Nam hoc illud est præcipuè, testimonio *Liuij Dec.1.lib.1* in cognitione rerum salubre & frugiferum: *Omnis te exẽpli documenta in illustri posita monumento intueri, vnde tibi tuæq; Reipublicæ quod imitere capias: vndè fœdũ incœptu, fœdũ exitu, quod vites.*

Etsi verò muti Doctores naturam & affectus acerrimos prorsus mutare nequeant: tamen latentem quandam energiam habent, vehementiã animi restringere, affectus vitiosos reprimere, oculos, aures, linguam & manus ipsas flectere, vt fiant mansuetiores aliàs sua natura ferocissimi, & discant vitare aberrationes in cõsultationibus. Et hic præcipuus vsus & fructus est sapienter dictorũ, atque scriptorũ. Nam præteritorũ exemplis informamur, & cùm quid sequendũ, tum fugiendũ, tum quid ad degendum vitam conferat, monemur.

Alexander M. tanti fecit bonarum & laudatissimarũ disciplinarum studium, vt apertè pronunciare dignatus sit, se male doctrina anteire alios, quàm opibus & dignitate. Iliadẽ Homericam virtutis bellicæ viaticũ nominare solebat, quã adeò in delicijs habebat, vt eã scrinio, auro, gemmis ac margaritis artificiosè perpolito condebat, atque vna cũ pugione substratam puluino custodiæ dabat. Hic idem ille Heros ab Harpalo mitti curauit medios inter armorum strepitus, Sophoclis, Euripidis atque Æschyli tragœdias, cum libris Phi-

 listi

listi, ac Philoxeni, secundùm quorum sapienter monita sua regebat consilia, rerumque dubiã vicissitudinẽ indè colligebat, vel euitandam, vel cum forti patientia superandam.

L. Lucullus rei militaris planè rudis ad Mithridaticam expeditionem à Senatu missus, lectione rerũ præclarè gestarũ, & peritorum conuersatione optimus Imperator factus, talem se in illo bello gessit, vt ipse Mithridates fateretur à se maiorem post Alexandrum non cognitum esse ducem.

Dux *Philopœmenes* præter libros de ordinibus militaribus, gesta Alexandri die noctuque de manibus nunquam deponebat, non vt de ijs otiosos haberet sermones, verùm in magnis deliberationibus consilium peteret.

Augustus Cæsar, Tranquillo teste, ex vtriusque linguæ scriptoribus excipere solebat, ad Rempublicam administrandam quæ pertinebant.

Ptolomęus Philadelphus hortatu Demetrij Phalerij quoscumque de regno conscriptos libros peruoluit, vt ea indè hauriret, quæ Reges admonere amici vererentur.

Vlpius Nerua Traianus Plutarchũ à latere nunquã dimisit, vt secundũ ipsius consilia omnes actione suas dirigeret.

Achilles Phœnicem Homericum familiarissimum habuit vt ab eo rerum administrandarum rationem cognosceret.

Scipio Africanus Panætiũ & Polybiũ, homines omni literatura clarissimos, familiares Comites & Cõsiliarios habuit.

Hercules quamuis magna vi ingenij præditus erat, & in eo acres ad virtutẽ impetus elucebant: tamen adolescens literas ac Musicã didicit, & senescens Athlantis doctrinæ de siderũ motibus studiosissimus fuit. Taceã hìc Scipiones, Crassos, Marcellos, Antonios, Lucullos, Hortensios, Brutos, Fabios, Cicerones, Romanæ Reipublicæ columina. Taceã Gręciæ

ciæ lumina, Epaminondã, Temiſtoclem, Demoſthenem homines literatiſſimos, qui non ſolùm eruditionis encomio nobilitati, verũ bellicis laudibus mirũ in modũ commendati ſunt. Quis neget nullũ melius ad dignius imperare, quã literatum? ſicuti à S.P.Q.R. in laudẽ Taciti Imperatoris acclamatũ fuit. Quippè cùm conſtet ſæpius labantes reſpublicas ſapientũ ratione & oratione erectas, & in integrum reſtitutas fuiſſe, ſæpius in fugã conuerſos ac deficientes exercitus eorũdem voce reuocatos. Quòd de Demoſthenis grandiloquentia Philippum Macedonem gloriari legimus, quando dicebat, ſe magis illam reformidare, quàm Athenienſiũ exercitus, arietes, catapultas, aliosque belli apparatus.

Valerius ſuauiloquentia ſua plebem à patribus ſeditiosè diſſentientem ad ſanitatem reuocauit & vrbem vrbi iunxit. Et quis neſcit M. Antonij blandiloquentiam, qua milites ad ipſum obtruncandum miſſos à Mario & Cinno, deterret ab imperata cæde, & vt diſtrictos gladios vaginis redderent, verbis cogit. Miles Lacedæmonicus Tyrtæi verſibus inflammatus, fuſis Meſſenijs glorioſam victoriam reportauit.

Quid dicam de Philoſophis & hominibus eruditiſſimis, qui bellicis laudibus claruerunt? Socrates, Xenophon, Demoſthenes, Plato, Cicero apud Iſſum Imperator ſalutatus vt ipſe ad Atticum ſcribit, Reſpublicas & ciuibus in bellis periculoſiſſimis non inutilẽ præſtiterunt operã. In ſumma, ſoli literati & Mineruæ ſapientia clari, modum rectè norunt, quomodo populi ſint regendi, vrbes expugnandæ, hoſtes repellendi, iniuriæ illatæ æquo animo accipiendæ & reponendæ. Quomodò, inquã, hominũ inter ſe diſſentientiũ animi ſint conciliandi, & quocumque prout magis conducat, flectendi, vt non minus verè, quàm præclarè dixerit Cicero, ſe omniũ

malorum radicem stirpitus Philosophia extractum esse. Proindè verè regia vox Alexandri M. hæc fuit: *male se disciplinis antecellere, quàm opulentijs*. At Arragonum Alphonsi Regis: *Male se perdere quæ possidebat omnia, quàm vt tantillum eruditioni suæ decederet*.

Carolus IV. Romanorum Imperator in scolam Pragensem aliquando ingressus, cùm disputantes Philosophos per quatuor horas audiuisset, purpuratis suis id ægrè ferentibus, & cœnæ tempus instare annuentibus, *Mihi* respondet, *tempus est minimè: nam hæc mea cœna est*.

Ludouicus XII. Gallorum Rex potentissimus, Ticini Iasonis ICti auditorium ingressus, atque studiosis immixtus consedit, & docentem Iasonem per horam audiuit. Post lectionem verò sibi à latere comitem Iasonem esse voluit, tecto capite, quem toga aurea donauit.

Franciscus I. Rex Galliæ magna cum laude idem fecit: Quo nemo suo sæculo artes liberales omnes vehementius amauit, aut liberaliùs prosequutus est, & prandens, atque cœnans, sẽper loquebatur de literis, sicuti scribit *Sleidan. lib. 9*.

Vehementer itaque errant, qui regiũ non esse putant discere literas Principũ soboles, vti olim Regis Galliæ Consiliarium quendã respondisse fertur, sufficere Regibus ac Principibus literatos habere à latere & consilijs. Quod responsũ Rex aiebat *bouis esse non hominis*, addens, *nobiles & diuites sine literatura esse vellus aureũ, & Reges illiteratos esse asinos coronatos*. Eos non esse homines, qui literas ignorarẽt, Hũgarię ac Bohemię Rex Ladislaus cũ Romę versaretur dicere solebat. Nam sola scientia perfectos reddi vno ore fatentur omnes.

*Pers*æ vt habeant Reges omni virtutum genere & litera-

turæ claros, quatuor futuro Regi adhibere solent Doctores; vnũ,qui in iustitię præceptis seu legali scientia eũ instituat. Alterũ,qui veritatẽ doceat. Tertiũ,qui ad temperantiã moneat. Quartum,qui in exercenda fortitudine ei calcar addat.

Maximilianus Imperator quando Philippi sui filium Carolum præceptori commendabat, dicebat grauiter: *Turpe esse magno Principi nescire literas*.

Sigismundus Imperator cùm à Principibus qui literas oderant, reprehenderetur quòd homines obscuro genere natos ob literarũ studia foueret; *Quid ni*, inquit, *amẽ eos, quos natura cæteris antecellere voluit?* Alij plurimum tribuunt generis nobilitati: at Cæsar prudentissimus intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius; illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore: ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externis bonis. At hìc amplius non exaggerabo vim, virtutẽ & facultatem linguarum & sapientiæ: nec in cumulandis exẽplis ero occupatus. Nam citius me tempus deficeret, quàm verba huic negotio inseruientia. Vnico tamen dicam verbo, laceras illas esse Respublicas & citò ruituras *Ciceronis* testimonio, vbi literati à consilijs sunt exclusi, & literis imbuti nõ imperent, nec scholarũ & Musarũ habeatur ratio. Id quod optimè Mitylenæi intellexerunt, præcipuã nimirum esse in Republica vim literarum, vel hinc indè apparet, quòd populis à se bello deuictis pœnam aliam vllam irrogarent, quàm ne liberos suos literas edocerent.

Hoc intelligant Principes suum primarium officium esse, scholas benè fundare, & laudabiliter conseruare. Nã scholæ sunt seminaria Ecclesiæ & Reipublicæ. Sicut autem hortus

opti-

optimè cultus,& feraciſſimis arboribus vberrimè conſitus, ætatem ac perennitatem obtinere nequit, niſi in ſeminarijs, quæ ita vocant,ac plantarijs, tenellæ educētur ac formentur arbores, quæ in locum vetuſtate marcidarum ac emortuarū olim ſuccedāt: Ita ſtatus Eccleſiaſticus & Politicus,diu ſaluus & incolumis conſeruari nequit, niſi in ſcholis formentur & educentur,qui alijs tum Eccleſiæ Miniſtris, tum Viris Politicis morte abreptis ſubrogentur. Ament igitur pij Reges & Principes literas & Viros literatos. Nulla enim maior,aut ſolidior hiſce in terris gloria paratur, quàm ſtudijs pietatis & artiū liberalium,quibus Dei præpotentis gloria illuſtratur,& ſalus ſubditorū promouetur. Magnum enim decus & ornamentum eſt Principum,& perſonarū illuſtrium , ſi literis & artibus liberalibus ſint imbuti. Quemadmodum enim poma in patera argētea ſunt cōſpectiora: ita Principes literati ſunt conſpectiores,& multò illuſtriores . Etenim virtus & eruditio tā benè conueniunt cum nobilitate,& illuſtri dignitate, quàm benè gēma auro includitur,& roſæ lilijs intextuntur. Hinc *Æneas Syluius* pulchrè dixit: Plebeis argenti, Nobilibus auri, Principibus gemmarum loco literas eſſe debere.

Huc ſine dubio reſpexit *Iuſtinianus* Imp. quando Inſtitutiones Iuris ita orditur: *Imperatoriam Maieſtatē non ſolùm armis, ſed etiam legibus armatam eſſe oportet, vt vtrūque tempus, & bellorum, & pacis rectè gubernare poſſit: & Princeps Romanus non ſolū in hoſtilibus prælijs victor exiſtat, ſed etiā per legitimos tramites calumniātiū calamitates expellat. Hiſce enim duobus nititur Orbis , nempè vt à literis adiuuentur arma, & ab armis literæ ſuſtineantur .* Idem ſibi vult *Imago C. Iulij Cæſaris* in ſymbolis *Paradini*. Inſiſtit ea mundi globo , atque altera quidem manu gla-

gladium, altera verò librum tenet, cum hac inſcriptione: *Ex vtroque Cæſar*. Quæ enim Cæſar interdiu armatus gerebat, ea noctu togatus puriſſimo dicendi genere conſcribebat. Huc pertinet pulchellum illud Diſticon:

Fert fluuium tranans ſua Commentaria Cæſar,
Nec ſua ne pereant, ipſe perire timet.

Fridericus II. Imperator fuit dictus πολύγλωττος et lectioni fuit deditiſſimus; Is dexterè iudicauit, non regi rectè poſſe populum abſque doctrinæ & virtutis adiumentis, quæ ex libris doctorum hominum haberi poſſunt certiſſima.

Alphonſus Rex ſapientiſſimus, percunctantibus, vtri rei ſe debere plus fateretur, libriſue, an armis? *Ex libris*, inquit, *& arma, & armorũ iura didici:* hac voce profeſſus eſt, ſe libris accepta ferè omnia, prudentiſſimus & potentiſsimus heros, qui fuit Rex, Regis filius, Regis nepos, & Regis frater. Ita animaduertit fructum bonarum artium, & facilè colligere potuit, quàm infinita mala ex illarum iactura oriantur. *Æneas Syluius in vita Alph.*

Robertus Rex Siciliæ: *Sic eſt*, ait, *vita hominũ, ſic ſunt iudicia, & ſtudia, & voluntates variæ. At ego curo dulciores & multò rariores mihi literas eſſe, quã regnũ: et ſi alterutro carendũ ſit, ęquanimius me diademate, quã literis cariturũ.*

Conſultò breuitatis ac modeſtiæ cauſa omitto plura exẽpla Principum illiteratorum, qui ſæpenumero non laudem, ſed labem, & irriſionẽ ſibi acquiſiuerunt. Nam ſcimus *Neroni* probro datũ fuiſſe, quòd Orationem à *Seneca* emendicaſſet, quo die pro Roſtris *Claudium* defunctũ laudare debebat. *Adnotabat Seniores*, inquit Tacit. 13. Annal. *quibus otiũ eſt vetera & præſentia contendere, primùm ex ijs qui rerum potiti eſſent, Neronem alienæ facundiæ eguiſſe. Nã Dictator*

Cæ-

Cæsar summis Oratoribus æmulus, & Augusto prompta ac profluens, quæ deceret Principẽ, eloquentia fuit. Tiberiũ autẽ quoque callebat, qua verba expenderet, tũ validus sensibus, aut cõsulto ambiguus. Etia C. Cæsaris turbata mens vim dicendi non corrupit. Nec in Claudio, quoties meditata dissereret, elegentia requireres. NERO puerilibus statim annis viuidũ animum in alia detorsit. Cælare & pingere, cantus, aut regimen equorum exercere, & aliquando carminibus pangendis inesse sibi elementa doctrinæ ostendebat.

Multũ itaque iuuabit si nostri seculi Principes filios suos optimis Magistris erudiẽdos tradent, vt illos efficiãt Oratores verborũ, actoresq; rerũ sicut *Phœnix apud Homerũ* inquit:

.... comes atque Magister
Sum datus, vt præcepta tibi, rerumque bonarum
Verborumque darem; rebusque vt fortis agendis
Esses, & verbis possis Orator haberi.

Cæterum quia *primus discendi ardor*, inquit D. Ambr. lib. de Virg. *excellentia est Magistri*, omninò videndum est quibus Præceptoribus, Principis tener animus committatur; ne nimirũ hominibus maculosis: quoniam teste Boet. Disc. schol. *Nulla res discipulo tã pernitiosa, quàm vita Magistri contumeliosa. Inquirendi itaque filijs Præceptores* tradit Plutarch. de liberis educ. *quorũ vita nullis obnoxia criminibus, irreprehensi mores, & optimum experimentum.*

Ea propter *Theodosius* Imperator cùm Arsenio filios in disciplinam tradidisset, sempiterna memoria dignum, & verè Imperiale illud proloquutus est: *Si tales se præbituri essent vt mores vitamque suam ad disciplinã & leges Dei componerent, propensũ se fore, vt ijs Imperiũ in manus tradat ad ciuiũ & subditorum commodum & vtilitatẽ accommodatum.*

tum. Sin minus, conducibilius ijs esse, ut sic priuati vitam agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Niceph. lib. 1 3. c. 23. Sed & illud memoratu dignum, quod de eodem ex Metaph. narrat *Baronius* ad annum Chr. 383. Cũ quondam ingressus scholas vidisset *Theodosius* Arsenium stantem, *Arcadiumque* auditorem sedentem, indignatus est quòd magisterij gradũ parùm decorè seruasset, cùm stans ipse doceret; *Arcadius* verò filius sedens addisceret. At verò cùm *Arsenius* se excusaret, diceretque haud decere sedentem se docere Imperatorem, indignatione illa commotus, abstulit ei Imperatoris insigne, sedereque in throno Arsenium compulit, filium verò detecto capite auditorem profiteri, illud inculcans, tunc prolem suam verè Imperio dignam, si cum scientia æque imbuta fuerit pietate.

Hæc Exempla pij Reges & Principes semper ob oculos sibi ponant, in quæ intuantur, quantum ipsis sint necessariæ literæ, & cogitent, viros doctos & sapientes sibi non tantùm vtiles, quos consilijs suis & deliberationibus adhibeant, sed etiam necessarios esse, quippè quorum opera carere non possint.

Scientiæ soboles erit IVSTITIA, quæ omnium Domina, & Regina virtutum est, Principumque magistra, atque moderatrix, sine qua Respublica haud diu stare, vel administrari posit, optima sunt tùm Græcorum, tùm Romanorũ testimonia. Immò legibus tùm diuinis, ijsque quæ naturæ congruunt: tùm Ecclesiasticis, tùm etiam suis quæ in contractũ abierunt, Principes obligantur. Ideòq; Plato Philosophorũ ille Princeps, *Iustitiam* nominat ἔρμα πόλεων, h. e *Fulcrum Ciuitatum*: Aristoteles verò, *Præstantissimã omniũ ciuitatũ*: Hinc M. Cicero verè concludit: *Fundamentum perpetuæ*

commendationis & famæ Iustitiam esse, sine qua nihil potest esse laudabile . Verùm vt in hunc Iustitiæ campum nonnullos Romanos producã Imperatores, ad duo tantùm me perstringam, *Tiberij Constantini* videlicet, & *Traiani*. Primi extat præclare elogiũ, iam morituri, & Imperium Mauritio genero tradentis: *Sit tibi*, inquit, *Imperiũ cum hac puella filia concessum; vtere eo feliciter, in mente habens æquitatem ac Iustitiã, præcipua esse optimi Principis insignia*. Aimon. 3.de gest.Franc.c.35.Nihil verius dici, aut excogitari potuit. Consimili animo *Traianus* Imperator Iustitiam & æquitatem plurimum cõmendare solitum legimus: hisque potissimũ virtutibus Principes cæteris excellere debere dictitabat; quarum & ipse dum Romanũ gubernaret Imperiũ, studiosus adeò fuisse fertur, vt aliquando ensem strictũ Præfecto Prætorij in conspectu omnium dederit, atque dixerit: *Cape ferrũ hoc, &, siquidem rectè Imperiũ gessero, pro me; sin aliter, contra me hoc vtare*. Niceph. 3.hist.c. 32. Omni etiam studio incumbant Principes, ne iniusti Iudices contra ius & æquum sententias pronunciènt, de quibus quidem Pseudopoliticus tale Epigramma concinnauit:

Non ideò calcabis equum, quia feceris Æquum:
Æquum qui faciunt, his malè currit equus.
Æqui hostes vectantur equis, pedes ambulat Æquus:
Ergo sperne Æquum, ne tibi desit equus.

Præsertim autem Reges, atque Principes, iniustos Iudices & δωροφάγους, qui nonnisi pecunia interueniente ius dicunt miseris subditis, grauiter vindicẽt. Pestes sunt huiusmodi homines Regionum & vrbiũ. Olim *Mulctores Reipublicæ* vocabantur, quòd populi pecunias emulgerent. Rectè! Patet hoc ipsum ex colloquio corrupti Iudicis cum suo corruptore.

Heus

Heus aperi. *Tu quis*? Tuus est? *Quid quæris*? Vt intrem.
Fers aliquid? Non. *Esto foris*. Fero. *Quid*? Satis, *Intra*.
Quid fers? Oua. *Quid ille*? Capos. *Quid tertius*? Agnum.
Nemo magis? Sunt qui adducunt. *Quid*? Cũ boue porcũ.
Vos laudo: Tamen hi forsan plus iuris habebunt.
Dic quare? Oua, capos, sus, bos, malè perdit & agnum.

Facilis sit ad Vos ingressus, pateant aures, omnes absque acceptione audiantur. Memores estote legis *Constantini* Imperatoris *l. 1. C. Theod. de rect. prouinc.* Is enim nedum fores suas cunctis patulas esse voluit, verùm etiã vt ad Officiales, Præsidesq; suos liberi itidem vt essent aditus, sancita lege procurauit: *Non sit*, inquit, *venale Iudicis velum, non ingressus redempti, non infame licitationibus secretariũ, non visio ipsa Præsidis cum pretio. Æquè autem iudicantis pauperrimis ac diuitibus referentur*. Neque hic silentio prætereundũ est exemplum SS. D. N. D. *Innocentij XII.* Pont. Max. feliciter regnantis, qui vna aut altera hebdomada in audientia publica omnes pauperes & egenos benignè admittit, præsentia recreat, & pietate fauet, quasi ipsi dictum & commendatum sit illud, quod Q. Ciceroni Marcus frater suggerit, nempe: *Facillimos esse aditus ad te: patere aures tuas querelis omniũ: nullius inopiam ac solicitudinem, non modò vllo populari accessu ac tribunali, sed ne domo quidem tua, & cubiculo exclusam tuo: toto denique in Imperio nihil acerbum esse, nihil crudele, atque omnia plena clementiæ, mansuetudinis, humanitatis.*

Castigandi certè, & scutica digni canes isti aulici (de malis, si qui sunt, loquor) qui hoc palato sunt, vt neminem vnũ ad herũ admittant, nisi sibi mellitæ simul & auratæ offerantur offæ. Talis fuit quondam *Zoticus* quidam amicus *Helio-*

gabali Imper. teste Spartiano; & *Suillus* Claudij, quē prepotentem iuxta ac venalem fuiſſe Tacitus ſcribit, & Principis ſui amicitia diù proſperè, nunquā bene vſum. Talis denique fuit *Sebaſtianus* præpotens *Zenonis* Imper. aulicus, vt qui in Regia nihil quidquam ſine pretio ſineret confici. Nā & Magiſtratus vendebat omnes, pretio tùm ſibi reſeruato, tū Imperatori communicato; quòd ſi quis acceſſiſſet, qui paululùm quidquam adijceret, is pręferebatur; In toto denique Palatio nihil erat rerum omniū, quod venale non eſſet. Quòd ſi *Zeno* Magiſtratum aliquem ſuis familiaribus contuliſſet, ipſe mancipis inſtar, eum ab illis redemptū pluris vendebat alijs, *Zenoni* furta præbens. Hoc eſt peculiare Principibus Turcarum, vt ſine muneribus, eorū ianua nequaquam pateat alienigenis. Sed heu miſeriā! etiam aliquibus Aulis Principum Chriſtianorū error hic inuenitur; atque adeò tales fumi venditores puniantur eadē pœna, qua mulctatus fuit *Vetronius Thourinus* ab Alexandro Seuero, Principe alioqui Ethnico: quippè quem, detecta eius inexplebili auaritia & fraude, ad ſtipitem alligari iuſſit, & fumo appoſito, quē è ſtipulis & lignis humidis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicente: *fumo punitur, qui fumum vendidit.* Medeantur huic malo Principes: malo quidem, quod ita inualuit in ipſo orbe Chriſtiano, vt non putem ferè Aulā eſſe, quin altum ſe iam in illā penetrarit. O peſtes, peſtes Principum & Rerūpublicarū: Pellent à ſe obſecro Principes tales miniſtros, etenim, qui non vetat peccare cùm poſſit, iubet. Laudandi quidē ſanè Principes illi, qui edictis ſuis tollunt à ſe ſordes iſtas: Nam ecce, Iuſtitia alioquin per eas euertitur. Deindè beneficij gratia ſubtrahitur: quod beneficiarij non tā Principi, quàm ſuffragatoribus aulicis beneficium ſeu dignitatem acceptam ferunt. Id quod pru-

prudentis Principis summoperè præcauere, nemo non videt. Scimus nonnullos Reges Galliæ, qui originẽ à *Carolo Magno* ducunt, regno pulsos fuisse, hanc vnã ob causam, quòd scilicet paterentur officia per Palatinos elargiri. Taceo, quòd conferendo prædicto modo Magistratus, merita (quæ alioqui semper attendenda) non considerentur. Quòd vt præcaueret *Franciscus II.* Galliæ Rex, statim primis regni auspicijs (Francisco Oliuario suasore) legẽ tulit, qua, vt iudices spectatæ integritatis, & eruditionis in supremis regni Curijs, & inferioribus subselijs constituerentur, edicebatũr, vt imposterũ penes ipsos Iudices ius esset, tres probitate, & iuris sciẽtia conspicuos nominandi, ex quibus quem vellet Rex deligeret. Verùm, quominus optimũ edictum locum habuerit, aulicorum ambitione, & auaritia effectum est, qui emolumentũ ex muneribus publicis, ac dignitatibus, pretio irreligiosè æstimatis, & turpiter diuenditis captantes, ad augendũ (sicut iactabant) Principis ærarium, prauis edictis Iudicum numerũ in immensum multiplicarunt. Et ita clarissimus ordo, quem honorificũ seruari ad omnes regni ordines in officio continendos Reipublicæ intererat, paulatim cœpit vilescere, gliscente sordium veneno, quo indigni homines, nullis meritis, sed opum fiducia, aut aulicorũ beneficio, ad eos honores prouecti, facilè se corrumpi passi sunt. Quid multis? multis retrò actis sæculis ab eadem censura prædicatur *D. Ludouicus*, qui inter salutaria præcepta, quæ *Philippo F.* regni successori dedit, eum insuper monuit, vt ad Sacerdotia, seu beneficia Ecclesiastica bonos tantùm, & optimè meritos per seipsum, & quidẽ consultò nominaret. Sciebat vir diuino afflatus spiritu, vbi officia, & sacerdotia indignis conferuntur, interturbari ciuilem politiam, idest, qua sola hæc sustentatur,

tur, *Iustitiam distributiuam*. Certè inter causas excidij vrbis Hierosolymæ hanc affert Egesippus, quòd Sacerdotia, atque Pontificatus maximus, nõnisi ad homines ineptos, indoctos atque auaros deferentur. Quo magis arcenda erit praua illa ambitio, quã ab auctore deterrimo Simoniã nuncupamus? *Quis enim locus tutus*, aiunt Impp. Leo, & Anthem. *et quæ causa poterit esse excusata, si veneranda Dei tẽpla pecunijs expugnentur? quẽ murum integritatis, aut vallũ fidei prouidebimus, si auri sacra fames in penetralia venerãda proserpat? quis denique cautũ esse poterit, aut securum, si sanctitas incorrupta corrumpatur? Cesset itaque altaribus imminere profanus ardor auaritiæ, & à sacris aditis repellatur piaculare flagitium*. Hactenus illi l. Si quemquam 31. C. de Epi. & Cler. Et quidem verbis idoneis, quæ Principũ omnium, præsertim Ecclesiasticorum foribus inscribantur. Sed quid? parũ ad ista attendunt pseudoquidem politici aulici, quibus hòc tantùm curæ est, vt loculos suos qualitercumque impleant mendacijs, & fallacia, quasi præclaris artibus gaudentes, sæpè Principibus suadentes, licere in somniatis necessitatibus distrahi sacerdotia, aut saltem munera ciuilia. Idcircò verissimè, & diuinitus dixisse videtur Imperator *Seuerus* apud Lamprid. *Necessarium est, vt qui emit, vendat: nec sine rubore puniri potest is qui quod emit, vendit*.

Quis enim non videat iam pudori, probitati, virtutis studijs, bonis artibus nihil esse loci? Hodie apud aliquos omnia virtutis præmia ambitio possidet: Hodie suspecta atque neglecta virtus est; inertia autem in pretio. Inertia autem? immò scurrilitas, & quiduis ea peius. Quibus, à plerisque Dynastis conferuntur munera ciuilia? an non apinarijs, & omni dedecore maculosis, magisque à pecunia, quàm virtute, &

do-

doctrina instructis? Rursum, quæ plurimos res euexit ad Iudicatũ, nisi vilia quædam Aularum dehonestamenta? nundinantur magistratus, (pudendum dictu) vendunt iudicia, diligunt munera, sequuntur retributiones &c. Attendite rogo Vos, ò boni Principes, attendite ad eos, in quorum manibus iniquitates sunt, & quorum dextera repleta est muneribus; denique quibus fides, decus, pietas, postremò honesta, atque inhonesta omnia quæstui sunt. Attendite inquam, & seriò scitote, idoneos oportere rebus gerendis præficere, non etiã eos qui magistratus prensant. Alioquin si quod Reipublicæ damnũ per eos enascatur, illud in extremo illo die, quo Iudicium durissimũ fiet his qui præsunt, præstare debebitis. Principes mementote nouissimum, & extremum periculum hoc declinabitis: *Qui enim considerat*, inquit D. Greg. l. 28. mor. c. 10. *qualis erit in morte, semper timidus fiet in operatione*.

Quàm verò sit mutabilis aulica beatitudo, pulchella sunt sermone vulgi trita illa Emblemata: *Aulica gratia facilè senescit. Aulicæ voluntates sunt instabiles. In aulis regnant duo:* ἀναβολὴ & μεταβολή: *cunctatio & mutatio*. In aulis namque lenta sunt beneficia, & præcipites iniuriæ. Item Aulici iã beati sunt pro nutu Regis: è vestigio miseri sunt. Cum quibus congruunt hi duo versus:

Nec domino blando, nec cœlo crede sereno:
Nam facili causa Dominus mutatur, & aura.

Nucis frondosæ instar se extollere Magnates, censet *Bonomius*, nec immeritò, qui enim sub illis dulcè sperat dormire, toto corpore lassus discedit. Principum Plantis Sol est suus Genius, vmbra voluntas. In suæ protectionis Oriente, faustas dilatant vmbras; in Occidente, damnosas protrahunt. Qui minus infeliciter sub illis vult degere, mẽtis ventos, qui-

bus

bus agitantur, necesse est secundet. Quò opinionũ ramos flectunt, se flectere; quò vertũt, se vertere. Sed quę securitas haberi potest sub Arbore, quæ pluribus ventorũ flatibus, ac tẽporum vicibus subiicitur? Hanc proprię ambitionis Auster quassat; alienæ inuidiæ Notus huc illuc impellit; proditionis Africus tuę spei folijs expoliat. In hac insidiarũ imbribus affectus radices marcescunt; Malignitatis grandine, beneuolẽtiæ germina eripiuntur; Politicæ rationis fulminibus fortiores dilectiones rami euelluntur. Inquietam quietẽ! Si porrò fructus cupido te inuaserit, aut acerbum cũ verme, aut putridum delapsum, aut non omninò maturũ obtinebis; Semper verò cum periculo, perlongæ seruitutis truncos reptando. Omniũ maximus timor accedit. Semper trepidandũ, ne tot effracta varietatibus in proprias decidat ruinas. Princeps quippe vt refugij Plãta, est obseruandus; vt stipes Imperij ramos extendens, timendus. In vanis Hęderæ (Magnatũ imaginis) amplexibus ruentẽ effuge parietẽ. Fauorabilis Regnantium Hædera quò sinceriùs stringit, eò damnosiùs (emulationis culpa) præcipitat. Nec solùm Lysimachus è ramo Macedonis gratiæ prolapsus; sed & Seianus, qui è fauorũ Tiberij arboris culmine deiectus, Tiberina suis suorumque lacrymis adauxit flumina, edocebit, quòd, heu! nimis, inter lucidas Diademmatum vmbras vel quoque nigrantes horrores mortis vagantur. Horum igitur omnium summa est, quòd ex deficientia requisitæ scientiæ, ex malis Consiliariis, & ex conculcata Iustitia, plerumque accidunt Rerumpublicarũ euersiones, mutationes, multosque tragici, & inexpectati euentus. Ridebunt hęc Machiauellistæ, iã scio: verùm qui habitat in Cœlis irridebit eos, & in furore suo conturbabit eos.

F I N I S.

DE

DE EVENTIBVS TRAGICIS
PARS PRIMA

ANNO MVNDI 1810.

NEMRODO venatore, vtpote primo in Orbe terrarum Monarcha, primo belli authore, primoque INFELICITATIS PRINCIPVM exemplo, initium mihi Operis erit. Hic ex ferarum ſanguine, humano delectari cœpit,& poſtquam multa hominum millia perdidit, demum, & ipſe præter omnem ſpem, & opinionem perijt. Nam vt *Cedrenus* ſcribit, Turris Babylonica ab ipſo ædificata,ſubitò vento diſiecta eum oppreſſit. Ita videmus verum eſſe Politicorum monitum, nempè, tragicos eſſe tyrannorum exitus: Ipſis in pœnam, ijs verò, quos habent Succeſſores, in exemplum.

ANNO M. 2010.

SEMIRAMIS aſtuta, & ambitioſa mulier, *Nini* tertij regis Monarchiæ primæ Chaldęorum, *Beli* ſucceſſoris, vxor, aliquando inter cęteros ſermones hunc quoque iniecit apud Regem: teneri ſe miro cuiuſdam rei deſiderio, quam nec exponere, nec ſperare ob magnitudinem audebat. Rex inſidias non metuens, protinùs eam proloqui iubet, quid optet. Illa petijt ſto-

lam regiam, & Asiæ imperium ad quinque dies. Quo impetrato, sceptro, regno, stolâque regiâ sumptis, primâ die splendidum conuiuium parauit, ac principes omnes adegit, Nino sic volente, vt sibi tamquam Reginæ parerent. Secundâ die, cùm populares iam ex primarijs eam vt Reginam colerent, ipsa cunctorum potens esset, principiò satellitum pertentans animos moderatè quædam iussit: at postquam vidit eos nihil refragari, alacriterque obire mandata; capere eos *Ninum*, mox vincere, tandemque necare mandauit. Ita *Ninus* illecebris, atque insidijs Semiramidis vxoris suæ perijt, & ipsa regno Assiriorum potita, totius Asiæ dominatum occupauit. *Diodorus Siculus* diligens antiquitatis scrutator *lib.2. ex Athenæo. Curtius lib. 7.* scribit Semiramidem duxisse in Exercitu suo ter decies centena millia peditum,& quingenta millia equitum, & currus ad centum millia. Ad instaurandam verò, amplificandamque regiam Babylonem,ter decies centena hominum millia adhibuisse testatur *DiodorusSiculus.*

Hæc vidua cùm esset,insani amoris æstu accensa, eos ex militibus suis eligebat,quos formâ, ac robore præstantiores esse cernebat, & eosdem aliquandò in delicijs habitos, denique necabat, nè stuprum secum commissum alijs proderent. Vltimò etiam in proprium filium incestuoso amore exarsit, qui maternum concubitum exhorrens, eam interfecisse creditur anno imperij sui 42. ætatis 62. Vide *Francisc.Patrit. lib. 4. de regno, Berosum, Diodor. Plutarch. Suid.*

ANNO M. 2092.

CHEDORLAOMER cum alijs tribus confederatis Regibus subegit Sodomitas, Regesque Pentapolitanos. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum, & Gomorrhæ, & vniuersa,quæ ad cibum pertinent, abieruntque,Loth Abrami nepotem captiuum secum abducentes. Quòd audiens Abram,armatis seruis suis 318. persecutus est eos vsque Hoba, quę est ad leuam Damasci, liberauitque Loth, & reliquum captiuum populum, eosque cum omnibus facultatibus illis reduxit. Cùmque redi-

rediret Abram à cæde Chedorlaomer, & Regum, qui cum eo fuerunt, benedixit ei Melchisedech Rex Salem, Deique Altissimi Sacerdos, proferens panem, & vinum, hoc est, offerens Deo in gratiarum actionem pro Abrami victoriâ, in eoque typum sacrificij Christi in Eucharistiâ exhibens. *Gen.* 14.

ANNO M. 2506.

ORVS, qui antea erat Rex Diospolitanorum in Aegypto succedit Amenophi, & fit Rex Aegyptiorum, qui postquam præesset annis 39. submergitur in mari rubro. Ipsi succedit *Acherrès*.

ANNO M. 2514.

PHARAO Rex Aegypti persequens Israelem, & mare per siccum post illum ingrediens, cum vniuerso equitatu, ac curribus submergitur. *Exod.* 4.

ANNO M. 2559.

NVmerantur *Reges* vnus & triginta, quos percusserunt Moyses, & Iosue citra & vltra Iordanem. Rex Iericho: Rex Hai, quæ est ex latere Bethel: Rex Ierusalem: Rex Hebron: Rex Ierimoth: Rex Lachis: Rex Eglon: Rex Gazer: Rex Dabir: Rex Gader: Rex Herma: Rex Hered: Rex Lebna: Rex Odullam: Rex Maceda: Rex Bethel: Rex Taphua: Rex Opher: Rex Aphec: Rex Saron: Rex Medon: Rex Asor: Rex Semeron: Rex Achsaph: Rex Tenach: Rex Mageddo: Rex Cades: Rex Iachanan Carmeli: Rex Dor, & Prouinciæ Dor: Rex Gentium Galgal: Rex Thersa. *Ios.* 12.

ANNO M. 2690.

PERSEVS, nepos Acrisij Regis Argiuorum, casu auum suum occidit, atque ita Argiuorum regnum desijt, quod ab Ina-

cho continuatum erat per annos 544. & Perseus nouum Mycenarum regnum inchoat, declarato filio suo *Steneleo* Rege, cum quo regnauit annis octo. *Euseb.*

ANNO M. 2719.

DEBORA Lepidothana prophetissa, & Barac aduersus *Sisaram* principem militię regis Iabin feliciter dimicant, quem profugum occidit *Iabel* vxor Haber, infigens clauum tabernaculi supra tempus capitis eius. *Iudic.* 4.

ANNO M. 2727.

ÆGEVS parenti Pandioni Regi Atheniensium in regno succedit, & præest annis 48. Pater enim Pandion, cum annis 25. regnasset, propter insidias Metionidarum se regno abdicare, & fugere coactus est. *Euseb.*

ANNO M. 2730.

GEDEON filius Ioas audito somnio de subcinericio pane, & insurgentibus Ephraimitis in eum, liberauit populum suum, hac arte: Diuisit trecentos viros in tres partes, gerebantque singuli amphoras vacuas, & in eis faces ardentes, vt clam possent hostem inuadere nihil tale expectantē, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intrà eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à Duce ante præmoniti, cùm iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatoque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetum faciunt. Quâ arte, accedentibus diuinitùs nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ lin-

linguæ homines eadem castra haberent; semel enim pauore confusi, omnes obuios prò hostibus trucidabant. Tantæ cædis, & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur, quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros, Reges etiam duos, *Oribum*, & *Zibum*. Qui verò superfuère duces cum reliquijs exercitus fermè decem, & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum cœperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copijs eò properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, *Zebim*, & *Hezarbunim*. His prælijs cæsa sunt Madianitarum, & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: prædâ etiam magnâ, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum Regibus. Porrò Gedeon cum vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius, & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quidquid ille in causis controuersis pronunciaret. Post hæc mortuus est Gedeon in senectute bona, & sepultus est in sepulchro Ioas patris sui in Ephra de familia Ezri. *Ioseph. Iud.* 8.

ANNO M. 2753.

ANDROGEOS Minois in Creta filius, qui Athenas sub idem tempus ludicri causa venerat, interficitur, adhùc regnante Aegeo. Indè atrocissimum oboritur bellum, quo victi sunt Athenienses, & Cretenses victoriam crudelitèr exercuerunt, dum Atheniensium liberos *Minotauro* interficiendos dederunt. Fuit autem ille Minotaurus ex Pasiphæ vxore Minois, & Tauro notario aulico natus, quem postea vicit Theseus. *Euseb.*

AN-

ANNO M. 2768.

LAOMEDONS Troianorum Rex occiditur ab Hercule, qui expugnato Ilio, captiuos multos secum in Hispaniam abduxit, & inde in Galliam, vbi *Alexiam* vrbem condidit: Inde in Italiam abijt ad Euandrum, cui tradidit quosdam Arcades, quos habebat, & captiuos Troianos, quibus Euander montem Capitolinum concessit. *Dionys.*

ANNO M. 2771.

ABIMELECH filius nothus Gedeonis ex concubina Sichemensi, succedit patri in Iudicem populi Israelitici, sed dedecus gentis, & generis extitit, homicida ciuium, parricida fratrum septuaginta, euersor libertatis patriæ, & ex Iudice Tyrannus, sed post triennium à muliere fragmine Molæ oppressus est; & nè fortè diceretur, quòd à fœmina interfectus sit, rogauit armigerum suum, vt euaginato gladio, eum percuteret, qui iussa perficiens, interfecit eum. *Iudic.* 9.

ANNO M. 2772.

HYPSIPYLE in Lemno insula persuadet mulieribus reliquis, vt maritos suos trucident; quòd factum est octo annis, ante expeditionem Argonauticam, & ipsa regnum arripit. *Euseb.*

ANNO M. 2783.

THYESTES, Atrei fratris vxorem adulterio polluit: *Atreus*, vt iniuriam vlciscatur, filios fratris necatos, coctosque, ipsi comedendos apponit.

ANNO M. 2799.

MINOS Rex in Creta, à Cocalo Rege Sicaniæ, sæpius reposcit Dædalum, qui ex Creta aufugerat, cum Icaro filio.

lio. Cùm non redderetur, bello Cocalum persequitur. Sed ibi fraude filiarum Cocali interficitur, & eius exercitus duce destitutus in Siciliâ manet, Minoemque vrbem ædificat, quæ postea *Heraclea* appellata est. *Euseb.*

ANNO M. 2800.

VESORES Rex Aegypti, dum omnia bello miscêre cupit, Scithis etiam bellum infert, qui iniuriâ hac lacessiti, vltrò Vesorem inuadunt, & vniuersum Aegyptum populationibus vastant: Sed paludibus impediti in Asiam redeunt, quam obtinent annis 15. *Oros. lib.*1. Hunc Vesorem, alij Proteum videntur appellare, apud quem diuertit Alexander, siuè Paris, cum Helenam rapuisset.

ANNO M. 2817.

IEPHTE Galaadites Dux Israelis, Ammonitis subiugatis, rediens à prælio, ob votum temerè factum, filiam suam vnicam Deo sacrificauit, & 42000. Ephraimitas iniustè aduersus eum insurgentes, trucidauit. *Iudic.* 11. & 12.

ANNO M. 2822.

AGAMEMNON scelere patruelis fratris sui *Ægisthi*, & perfidiâ vxoris *Clytemnestræ* opprimitur, post annum 16. regni: succedit ipse *Ægisthus* adulter, regnatque annis 6. *Vellei.*

ANNO M. 2827.

ÆNEAS bello *petitur* à Mozentio Tyrrheno, & prælio aduersus ipsum cadit, anno septimo exacto post Troiam captam: Succedit *Ascanius* filius, qui obsessus à Mezentio nocturnâ eruptione *Lausum* filium Mezentij obtruncat. Inde obsidione solutâ pax fit. *Dionys.*

AN-

ANNO M. 2828.

ORESTES filius Agamemnonis, qui *Hermionem Menelai* patris filiam vxorem duxerat, adiutore *Pylade*, clam in Peloponnesum reuersus, *Ægisthum*, & *Clytemnestram* matrem adulteram per insidias occidit, & Mycenarum regnum recuperat, quod obtinet annis 28. *Vellei.*

ANNO M. 2840.

PYRRHVS Priami filius, qui cladem Troianam effugerat, in templo Apollinis, in quod confugerat, trucidatur ab *Oreste*, proditione Sacerdotis Macarij. *Euseb.*

ANNO M. 2887.

SAMSON à Dalila concubina proditus, & cognitâ causâ fortitudinis, detonsus, illusus, & excæcatus est ab hostibus; quos tandem crescentibus capillis, & viribus recuperatis, ipse gloriosè occumbens, vnâ secum interemit tria millia Philistæorum vtriusque sexus. *Iudic.* 16.

ANNO M. 2930.

CODRVS Atheniensium Rex occiditur, hinc *Medon*, & *Nileus* eius filij de regno certant, & quoniam Medon pede truncus erat, Nileus ipsum inhabilem regno censebat: Lis defertur ad Pythiam, & regnum Medonti adiudicatur. Nileus indignum iudicans sub claudo Rege viuere, expeditionem suscipit, & Miletum vrbem condit, vnde Miletum vrbs Nilei appellatur. *Ælian. lib.* 8.

ANNO M. 2952.

ISBOSETH à suis Rex electus, & successor Saulis, bello inuadit Dauidem, Duce *Abnero*, qui malam ab Isboseth repor-

tat gratiam: qua propter ab ipſo ad Dauidem deficit, vbi tamen fraude Ioabi interficitur: Isboſeth etiam ab Abnero deſertus, & contemptus à ſuis in cubiculo trucidatur, cùm biennium regnaſſet 2. *Sam*.3.

ANNO M. 2974.

AMNON primogenitus Dauidis filius poſt biennium à ſtupratâ ſorore, inuitatus ab Abſalone eius fratre ad ſolemnes epulas, cùm oues tonderet, inter vina incautus occiditur propter nefarium ſuum inceſtum. 2.*Sam*. 13.

ANNO M. 2980.

ABSALOM filius rebellis, conciliato ſibi populi fauore, aduerſus Dauidem patrem coniurat in Hebron, vbi à ſeditioſis receptus, Rex proclamatur, quem Pater fugit, paucis cum Arcâ remiſſis, & inter alios Chuſai remittitur, conſilium Achitophel diſſipaturus, vt poſtea euenit: *Achitophel* neglectum videns ſuum conſilium, ſuſpendio vitam finiuit; Abſalom verò victus in prælio, & ramis quercus cæſarie inuolutus, equo diffugiente pendens, ab *Ioab* tribus lanceis transfoditur, quod audiens Dauid amarè illum fleuit. 2.*Sam*.15.

ANNO M. 2990.

ADONIAS filius Dauid petens Abiſag in vxorem, ob affectatum eo dolo regnum, occidi à Salomone iubetur; Abiathar Sacerdotio priuatur, & tandem *Ioab* princeps militiæ Dauidis in tabernaculo interficitur.

ANNO M. 3075.

ELA Baaſæ Regis Iſrael ſucceſſor, homo fatuus, temulentus, & impius, cùm volutaretur in delitijs, & vino indulgeret, poſt paucos mẽſes à *Zambri* occiditur, eoque regnũ obtinente, & Therſa obſidente, Zambri ſe cum domo regiâ ſuccendit 1.*Reg*.16

ANNO M. 3099.

TYBERINVS, Rex Latinorum, cùm prælium in Latinos rebelles ad Albulam fluuium committeret, fertur equo præceps in eundem, & demergitur anno regni octauo exacto, effecitque, vt Albula sequentibus temporibus *Tyberis* appellaretur. Succedit *Agrippa* filius, regnatque annos 41. *Dionys.*

ANNO M. 3115.

DEfuncto IOSAPH, AT optimo Regi pessimus eius filius IEHORAM successit, qui solus per quadriennium regnauit, fratresque suos vnà cum quibusdam Principibus Iudæ occidit, cui Elias per literas, pessimam ægritudinem, ac mortem, & domus suæ, ac regni direptionem prædicit, quæ tandem post quatuor annos subsecuta sunt; exeuntibus enim intestinis moritur, cui successit *Ochozias* filius eius, qui exemplo patris, consilia improbæ matris secutus, cultus Baalitici patronus extitit.

ANNO M. 3120.

IORAM Rex Israelis in prælio contra Syros vulneratus, ægrotat in Israel: interim Iehu vir strenuus, & nihil procrastinans, diuinitùs euocatur ad regnum, & ad vindictam exercendam in domo Achab, quòd, & strenuè executus est. *Ioramum* enim in agro sternit, & in viam Nabothi bestijs lacerandum obijcit; vxorem Iorami Iezabel Sidoniam de fenestra præcipitari iubet, quæ equorum vngulis conculcata, à canibus deuorata est. Occidit præterea per Samaritanos viros de regio sanguine septuaginta duos, item omnes Sacerdotes Baalis, idque consilio Ionadabi Rechabitæ. 2. *Reg.* 10.

ATHALIA mater Ochoziæ cùm vidisset filium suum mortuum occisum à Iehu, surrexit, & interfecit omnem stirpem regiam domus Iehoram. Verùm Iosabeth Iehorami Regis filia abscondit Ioas filium Ochoziæ, ne interficeretur, qui posteà fuit Rex Iudæ octauus, de stirpe regiâ Dauidis oriundus, declaratus, & inunctus, anno ætatis septimo à Ioiade Sacerdote, regnatque annis 40. 2. *Reg.* 12.

AN-

ANNO M. 3130.

TONOSCONCOLEROS *Rex* Aſſyriorum XLI.,& vltimus à Græcis dictus *Sardanapallus* per duplex ll, vt ſit, & nomine, & vitijs deformis ſecundùm *Ciceronem* in 3. *dep Reub.* Etenim *pallus*, & *tripallus* in obſcænis; quamquam aliàs *Sardan pal* Aſſyriacum eſt,ſucceſſit Acracarni, ſiuè Aſcrazapi, qui mandatis Ionæ Prophetæ obtemperauit, cuius tamen filius fuit diſſimilis,cùm excuſſo omni Dei timore, omnique pudore, totus voluptate, & otio diffluebat. Nullâ (*vt Suidas ſcribit*) tangebatur regni curâ, non arma tractabat, non venatum exibat; ſed mollis, effœminatus, impudicus, fucatâ facie, depictis oculis, ſtolâ muliebri indutus,inter pellices in Gynecæo deſidebat,cumque Concubinis, de pulchritudine, & cincinnis capillorum certabat, imò fœmineam vocem quoque loquendo imitabatur, & collum tractabat. Videbatur à nemine, niſi ab Eunuchis, & puellis, quibuſcum omnia libidinum, atque voluptatum genera exercebat, ità vt præconis voce præmium polliceretur ei, qui nouam aliquam voluptatem excogitaſſet. Hinc notus eſt vulgatus verſiculus.

Non homo, ſed porcus, Sardanapallus erat.

Tragicus nihilominùs fuit eius finis ex ſubditorum ſeditione. Nàm circa annum regni eius decimum ſextum *Arbaces*, ſiuè, *Arbactus* Medorum Præfectus,auditis illis Sardanapalli flagitijs, ardentiſſimo illum videndi deſiderio flagrauit. Etſi autem nemini ad Regem aditus patebat, (quoniam à temporibus Ninyæ per 1100. annos Monarchis hiſce ignauis, & deſidioſis in more poſitum erat, vt gentibus reſponſa darent, non ipſis coram, ſed per internuncios. *Iuſtin.lib.* 1.) tamen Eunucho muneribus expugnato (dedit namque illi auream phialam, ſicut *Diodor. Sicul. lib.* 2. *rer. antiq. cap.*7. ſcribit) aditum impetrauit. Intromiſſus ergo in regium Palatium Gynecæum id eſſe vidit, Regemque deprehendit inter ſcortorum greges purpuram colo nentem, & muliebri habitu, cum mollitie corporis, & oculorum laſciuiâ omnes fœminas anteire, penſa inter virgines partientem. Qui-

bus visis, indignatus, tali mulieri tot viros subiectos esse, tractantique lanam, ferrum, & arma gestantes parere, ad socios properans, quid viderit, refert. Negat se ei parere posse, qui mulierem malit se esse, quam virum. Societate igitur initâ cum *Beloso*, siue *Phulbelocho* Babyloniorum Præfecto, bellum in Sardanapallum parat. Quo audito Sardanapallus talenta auri ducenta per præconem constituit ei, qui occidisset istos Præfectos, qui autem viuos tradidisset, duplex pretium, & Mediæ Præfecturam pollicitus est. Verùm neminem ea præmia mouerunt. Rex initio tribus prælijs rebelles cædit, & victor existit. Sed cùm è tanto successu, tùm insolentior, tùm negligentior factus ad voluptates suas redijsset, & Regis exemplum imitaretur miles, eximprouiso Exercitus vino somnoque grauatus à Præfectis opprimitur, & Dux ipse *Salamenus* vxoris frater in pugnâ desideratur, tantaque strages editur, vt fluuius redundante hominum sanguine, colorem mutaret: sicut scribit *Diodor. Sicul. l. 2. c. 7.* Rex verò nondum se consilio deserit, sed quinque liberis, inter quos filij tres erant ad Cottam Paphlagoniæ præsidem Ducum omnium sibi gratissimum, cum magnâ gazâ missis, Niniuem confugit, eamque commeatu instructam egregiè munit, quem statim insequuti Præfecti obsidione cingunt. Rex nullum periculum extimescit, tùm quia ab Oraculo responsum accepisse Maiores nouerat, nunquam capi posse Niniuem Vrbem, nisi fluuius (nempe Tigris) hostis vrbi fieret. Quod nunquam fore ratus Sardanapallus, obsidionem in tertium vsque annum tolerauit.

Tigridis tandem inundatio ita creuit, vt magna muri pars, nempe ad stadia viginti conciderit, hinc Sardanapallus ad desperationem adigitur: putabat namque fatale Oraculi tempus aduenisse. Ideoque in Regiam se recepit, & ne in potestatem hostium veniret, viuus pyrâ ingenti ibi extructâ se illi cum vxore, & pellicibus, & vestibus regijs, omnique gazâ, quam immensam fuisse memoriâ proditum est, inclusit, atque Vulcano consecrauit anno regni sui 20. *Diodorus. Athenæus*, *Eusebius*, *Suidas*, *& alij*. Quod incendium per 15. dies durauit; Et hic fuit fune-

ſtus ille tragicuſque tanti Regis exitus.

Appollodorus (vt citat Ariſtophanis interpres) tradit eius ſepulchro Epitaphium huiuſmodi literis Aſsyrijs inſculptum fuiſſe: ἔσθιε, πῖνε ὄχευε, ὡς, τὰ ἄλλα οὐδενός ἐστιν ἄξια
Id eſt, *Ede, bibe, vtere Venere: nàm cætera ſunt nihil*. Imperij igitur conuerſiones eo citius accidunt, ſi Tyrannus auaritiâ, aut impotenti libidine, aut vtroque vitio fractus langueſcat: plures enim voluptas perdidit, quàm crudelitas: Quia crudelitate homines perterrentur: at libido Tyranni non modò ſubditos ad odium, verùm etiam ad contemptum excitat: cùm intelligunt hominem voluptatibus deditum impotentis animi eſſe, nec imperio dignum videri, qui imperare ſibi non poſſit.

Huc quoque referri poteſt elegans Epigramma *Actij Sannazarij*, in quo vox talium Sardanapallorum atque Epicureorum venuſtè, & eleganter depingitur.

Maius adeſt, da ſerta puer: ſic ſancta vetuſtas
Inſtituit, priſci ſic docuere Patres.
Iunge hederam violis, myrtum ſubtexe liguſtris,
Alba verecundis lilia pinge roſis.
Fundat inexhauſtos mihi decolor Indus odores:
Et fluat Aſſyrio ſparſa liquore coma.
Grandia fumoſo ſpument cryſtalla lyæo.
Et bibat in calices lapſa corona meos.
Poſt obitum non vlla mihi Carcheſia ponet
Æacus, infernis non viret vua iugis.
Heu vanum mortale genus, quid gaudia differs?
Falle diem: medijs mors venit atra iocis.

ANNO M. 3162.

ALLADIVS Rex Latinorum, hiatu terræ cum totâ domo, quòd fulmen Iouis imitaretur, abſorbetur, cum annos 19. regnaſſet. Tempore Dionyſij Halicarnaſſei veſtigia ædificiorum in lacu pellucente adhuc apparuerunt. Succedit *Auentinus* Rex Latinorum duodecimus, qui monti Auentino nomen dedit. *Dionyſ.*

ANNO

ANNO M. 3165.

CVM euolutus esset annus, IOAS rex Iudæ, qui occidi iusserat Zachariam Sacerdotem Ioiadæ filium, & ipse à seruis occiditur; cui succedens *Amasias*, interfecit eos, qui patrem occiderant.

ANNO M. 3194.

AMASIAS Rex Iudæ in Lachis fugiens, ob coniurationem aduersus eum Ierosolymis factam, occiditur. Tulit autem vniuersus populus Iudæ Azariam annos natum sexdecim, & constituerunt eum Regem pro patre eius Amasia. 2. *Reg.* 14. 2. *Chron.* 25.

ANNO M. 3200.

TELECLVS, Rex Spartanorum ex Agidarum familiâ, occiditur à Messenijs in templo Dianæ, cum annis 40. regnasset. Succedit *Alcamenes* filius, qui diutissimè Reipublicæ præfuit annis videlicet septuaginta septem. Hic legatum *Charmidam* in Cretam mittit, vt ortas seditiones comprimat, & vrbes, quæ maritimæ non essent excindat. Huius tempore bellum Hiloticum fuit, quibus auxilia tulerunt Argiui, sed victi sunt. *Pauf. in Laconicis.*

ANNO M. 3221.

AZARIAS Rex Iudæ cùm de Arabibus, & Ammonitis triumphasset, multasque extruxisset Ciuitates ob nimiam felicitatem in superbiam elatus, neglexit Dominum suum, ingressusque templum Domini adolere voluit incensum super Altare Thimiamatis, quamobrem ad diem vsque mortis, à Domino leprâ percussus est, regnumque gubernante filio Ioatham, qui ei successit. 2. *Reg.* 15.

AN-

ANNO M. 3232.

ZACHARIAS filius Ieroboam quartus, Rex Israelis decimus,& postremus ex stirpe Iehu,regnauit super Israel menses sex,post quos à seditioso quodam *Sallum* filio Iabeshi interfectus est coram populo.Hic verò postquam regnauerat mense vnico super Israel, à Menachem filio Gadi occiditur, qui auditâ Regis Zachariæ cæde, & Shallumi ferociâ, interfectores Regis fortitèr adoritur, omnemque factionem aduersariam extinguit. Thapsenses etiam, qui portas ipsi clauserant, internecione delet, & prægnantes, inauditâ populo Dei crudelitate, dissecat. 2. *Reg.* 15.

ANNO M. 3254.

ROMVLVS anno tertio vrbis conditæ, vt ciuibus suis vxores, vel vi (cùm beneuolentiâ non posset) conciliaret, morbum simulat, Ludos indicit *Consuales*, vt post vocati sunt, die 21. Augusti, & vicinos inuitat, intentas in ludos Virgines rapit numero septingentas, & octoginta tres, easque ciuibus distribuit. Ceninenses iniuriâ raptarum virginum prouocati, primum Romanis bellum mouent, sed vincuntur, & Romulus primus, quod Regem eorum occidisset, *Spolia Opima* retulit, eaque in Capitolinum montem attulit, vbi Ioui Faretrio templum olim condendum designauit. Inde vrbem Ceninensium excindit, & ciues Romam traducit, id quod fecit, & Atemnatibus, qui paulò post victi sunt. *Plutarch. Dionys.*

ANNO M. 3259.

SABINI Romam obsident, arcem Tarpeiam proditione capiunt, Romanos primo prælio fundunt: sed cùm Romulus Templum Ioui Statori vouisset, & prælium restituisset, id tandem raptarum virginum studio, hinc patres, fratres &c. illinc viros pacis admonentium, diremptum est, & Sabini in Vrbem recepti, Rexque *Tatius* in societatem regni à Romulo assumptus, cum ipso quinquennium regnat, quo transacto, cum *Ta-*

tius

tius latrones quosdam supplicio eriperet, trucidatur. *Plutarch. Dionys.*

Circa hæc tempora *Sabbacon* Ætiops in Ægyptum irruit, & *Bocchorin* prælio captum igne cremat, regnatque annos octo. *Maneth.*

ANNO M. 3265.

OSEE filius Ela coniurauit, & tetendit insidias contra *Phacee* Regem Israelis filium Romeliæ, percussitque eum, & interfecit, regnumque Israelis inuasit. 2.*Reg.* 15.

ANNO M. 3274.

LACEDÆMONII cum Messenijs prælio concurrunt, in quo *Euphaes* Rex Messeniorum cadit, cùm annos 13. regnasset, tot videlicet, quot bellum hoc Messeniacum durauerat. *Paus.*

ANNO M. 3275.

ARISTODEMVS, filiam pro patriâ mori recusantem interficit, postea creatur Rex Messeniorum. *Paus.*

ANNO M. 3277.

HYPPOMENES adulterum cum filia deprehensum equis discerpsit. Filiam verò cum equo carceri inclusit, quæ ab equo, cùm neutri alimentum præberetur, viua deuorata fuit. *Reiner.*

ANNO M. 3283.

MESSENII cùm ex oraculo didicissent, pro victoriâ Ioui apud Messenios dedicandos esse tripodes: Spartanorum quidam, oraculo hoc comperto, fraude apud Messenios venit, & tripodes dedicat, priusquam Messeniorum tripodes fabricarentur. Cùm verò paulò post prodigia euenirent tristia, *Aristodemus* Messeniorum Rex ijs perterritus, manus sibi violentas infert, cùm regnasset sex annos, & aliquot menses. *Paus.*

AN-

ANNO M. 3294.

SENNACHERIB filius Salmanassaris quadragesimi primi Regis Assyriorum, homo crudelis, sanguinarius, atque superbus, ex Aegypto in Palæstinam reuersus, Lacishum obsedit. Ezechias populum hortabatur fidere in Domino, à quo ille minis, & blasphemijs nitebatur eum auertere; Et quia bellum hoc iniustum erat, ideò infelices successus, tragicosque habuit euentus: nam orantibus Ezechiâ, & Esaiâ, Angelus dissipauit exercitum Sennacherib, & hic cùm in templo Idoli sui Nisroch adoraret, à filijs proprijs *Adramelech*, & *Sarassare* interemptus est, anno septimo regni sui. Diuersam huius parricidij occasionem Historici afferunt. Quidam putant, quòd Sennacherib ad reparandum Deorum suorum fauorem, superstitione crudeli duos paruos filios immolarit, ideòque à duobus natu maioribus Adramelech, & Sarassare, inter sacra immanissima gladio transuerberatus est. Sed ipse solùm tres filios habuit, Adramelech, Sarassar, & Assarhaddon, vndè potiùs probabilius est quod alij scribunt, videlicet, quod Sennacherib filios suos Adramelechum, & Sarassarem destinarit in sacrificium victimæ; sed illi de hoc periculo suo præmoniti illum parricidio è medio sustulerint, & posteà in terram Armeniorum aufugerint. 2. *Reg. cap.* 19. *vers. vlt.*

ANNO M. 3295.

ASARCHADDON, post tragicum parentis exitum, regnum adeptus est, licet natu minimus. Hic varia habet nomina, nempe *Asenaphar*. lib. 1. Esdræ cap. 4. v. 10. *Asbazareth* 3. Esdræ c. 5. v. 69. quæ vox semel tantùm in scriptura reperitur. *Nochordan* à Zonarâ. *Assarochoddas* à Iosepho lib. 10. Antiq. Iudaic. c. 2. *Azaracoldus*, Reusn. Chron. p. 197. causa huius assumptionis fuit duplex, prima, quia iam ante, patre foris absente, regnum administrauerat. Secunda quia fratres eius parricidæ, nempe Adramelechus, & Sarassar, populari tumultu à regno eiecti in Armeniam aufugerant. 2. *Reg.* 19. v. 37. Idcircò ipse ob innocentiam Patri surrogatus est, & propter Parentis sui Sennache-

ribi peccata, qui vt diximus, superbus, blasphemus, atque perfidus fuit, à Deo qui visitat iniquitatem Patrum in filios, punitus est. Nam à Merodacho Babyloniæ Præfecto superatus, & familiam, & Assyriorum regnum interitu suo finiuit, anno regni sui decimo.

ANNO M. 3297.

CONtentione ortâ inter REMVM, & ROMVLVM de primatu nouæ Vrbis, quæ à Romulo nomen sumpsit, Palatinum *Romulus*, *Remus* Auentinum ad inaugurandum templa capiunt. Priori Remo augurium venisse fertur, sex vultures; iamque nunciato augurio, cùm duplex numerus Romulo se ostendisset, vtrumque Regem sua multitudo consalutauerat tempore illi præcepto, at hi numero auium regnum trahebant. Inde cum altercatione congressi, certamine irarum ad cædem vertuntur, ibi in turbâ ictus *Remus* cecidit. Vulgatior fama est, (sequitur *T. Liuius*) ludibrio fratris Remum nouos transiluisse muros: inde ab irato Romulo (cum verbis quoque increpitans adiecisset, *Sic deinde quicumque alius transiliet mœnia mea*) interfectum. Ita solus potitus imperio Romulus fuit primus Rex Romanorum, sed cùm regnasset annos 37. turbine abripitur ad Capręæ paludem nonis quintilibus, vt *Liuius* habet, vel veriùs interfectus est, vt *Dionys.* asserit, vbi vlteriùs addit. Quòd sol defecerit, & in eius conceptu, & in eius obitu. De eo cecinit quidam Poeta.

Sanguine fundatum est hoc regnum: sanguine cœpit,
Sanguine succreuit: sanguine finis erit.

Secutum est inter regnum vnius anni. Porrò res Romana sub ipso adeò creuit, vt cùm trium millium peditum Coloniam deduxisset, & equites trecentos; sub obitum eius numerarentur pedites 46000. & mille equites. Post annuum interregnum, & diutinam deliberationem, ad regnum euocatur *Numa Pompilius*, secundus Romanorum Rex, annos natus 40. regnauitque annos 43. *Asses* primus ex non signato argento, & ęre cusos Romanis largitus est, cùm antea ipsorum vsum, asses scortei, lignei, & figulini supplerent. *Plut. & Dionys.*

AN-

ANNO M. 3300.

CANDAVLES MYRSILVS, vltimus ex Heraclidis Lydorum Rex, dum vesano instituto Gygi vxorem nudam conspiciendam præbet, sibi interitum parat, Gygi verò matrimonium, & regnum conciliat. Regnauerat *Candaules* annis 18. *Gyges* verò obtinuit regnum annis 33. *Herodot.*

ANNO M. 3327.

MANASSES filius Ezechiæ Regis, cùm esset annorum duodecim patri successit, regnauitque in Ierusalem quinquaginta annis, & ob suas impietates ab exercitu Regis Assyriæ, captiuus in Babylonem ducitur, sed in suâ afflictione ad Deum conuertitur, suoque regno restituitur, & idolis abiectis, Dei cultum restaurat, & moritur circa annum mundi 3361. cui successit impius filius *Amon*, de quo infra.

ANNO M. 3328.

METIVS FVFETIVS Dux Albanorum, cùm se inuidiosum apud ciues videret, quòd bellum sola trigeminorum certatione finisset, vt rem corrigeret, Veientes, & Fidenatos aduersum Romanos incitauit. Ipse ab Tullo in auxilium arcessitus, aciem in collem subduxit, vt fortunam belli experiretur, ac sequeretur. Quâ re Tullus intellectâ, magnâ voce ait, suo illud iussu Metium facere. Quare hostes territi victique sunt. Posterâ die *Metius* cum ad gratulandum Tullo venisset, iussu ipsius quadrigis religatus, & in diuersa distractus est. *Aurel. Vict.* De cuius mortis genere loquitur *Virgil. Æneid. 7.*

Turbatus distractus equis &c.

ANNO M. 3340.

PSAMMETICHVS vnus ex optimatibus, qui hactenus regnum Aegypti administrarant, cùm Iones quidam, & Cares eò fortè appulissent, forti eorum operâ vsus, reliquos Reges deuicit, & occidit, Græcis autem his locum, vbi habitarent, de-

dit; regnauitque *Psammetichus* annis 54. *Herodot. lib. 2.*

ANNO M. 3092.

TVLLVS HOSTILIVS Rex Romanorum bellum Fidenatibus infert, & auxilia Albanorum accersit. In ipso prælio *Metius* Albanorum dictator proditionem molitur. *Hostilius* hisce nihil deterritus, fortiter rem peragit, & Fidenates vincit, inde Metium, quod ancipitem in prælio animum gessisset, quadrigis alligatum discerpit, & ipsam vrbem *Albam*, cum stetisset annis 487. ex fundamentis diruit, ciuesque simul omnes Romam traducit, Cœlium Montem Vrbi adiungit, Curiam Hostiliam extruit. *Dionys. lib.3.* Cùm autem annos 32. regnasset, perijt cum omni familiâ incendio, quod an fraude humanâ, an verò fulmine factum sit, ignoratur; suspectus maximè fuit *Ancus Martius*, Numæ nepos, qui priuatus, quòd alieni in auito regno dominarentur, ægrè tulerat. Succedit ipsi *Ancus*, Romanorum Rex quartus electus à senatu, & populo. *Dionys. ibid.*

ANNO M. 3348.

HOLOFERNES à Nabuchodonosor mittitur, omnia regna, & populos vastaturus, qui cùm Bethuliam Iudææ vrbem arctâ obsidione cingeret, à Iudithâ capite truncatus, occubuit. *Iudith.5.vsq.ad 15.cap.*

ANNO M. 3363.

AMON filius Manassis regis Iudæ, succedit patri in regnum, & biennio post à seruis suis interficitur, cæsisque à populo illis, qui eum percusserant, constituitur Rex pius *Iosias* filius eius pro eo. 2.*Reg.cap.*21.Hic fideli præceptorum suorum institutione, tanta pietatis incrementa hausit, vt esset superstitionis hostis accerrimus, cultor veræ religionis diligentissimus, & pietate post Dauidem nulli secundus. Et sic impijssimus Pater, pijssimum filium successorem habuit. 2.*Reg. cap.*22.

AN-

ANNO M. 3366.

PHRAORTES, cùm magnam partem Asiæ sibi subiecisset, Assyrios etiam bello aggreditur. Tandem in bello contra ipsos perijt anno Imperij 22. cui successit *Cyaxares* filius, qui parentis necem vlturus, bellum contra Assyrios continuauit, eos magno prælio vicit, Niniuemque vrbem obsedit. *Herodot. lib.* 1.

ANNO M. 3400.

TARQVINIVS Priscus, origine Corinthus ex tutore filiorum *Anci* Romanorum Regis, regnum sibi affectauit, & post Circi maximi ædificationem, post multas victorias contra Hetruscos, & Sabinos habitas, iam ferè octogenarius, insidijs filiorum *Anci* interijt, cum annis 38. regnasset. Successit *Seruius Tullius* gener, triginta annorum, cuius historiam sic refert *T. Liuius lib.* 1.40. Duodequadragesimo ferme anno, *inquit*, ex quo regnare cœperat Tarquinius, non apud Regem modò, sed apud Patres, plebemque longè maximo honore Seruius Tullius erat. Tum Anci filij duo, etsi antea semper pro indignissimo habuerant, se patrio regno tutoris fraude pulsos, regnare Romæ aduenam, non modò ciuicæ, sed ne Italiæ quidem stirpis, tum impensius his indignitas crescere, si ne ab Tarquinio quidem ad se rediret regnum, sed præceps inde porrò ad seruitia caderet: vt in eadem ciuitate post centesimum ferè annum, quàm Romulus Deo prognatus, Deus ipse, tenuerit regnum, donec in terris fuerit, id seruus serua natus possideat: tum commune Romani nominis, tum præcipue id domus suæ dedecus fore, si Anci Regis virili stirpe saluâ, non modò aduenis, sed seruis etiam regnum Romæ pateret. Ferro igitur eam arcêre contumeliam statuunt. Sed, & iniuriæ dolor in Tarquinium ipsum, magis quàm in Seruium eos stimulabat: & quia grauior vltor cædis, si superesset, Rex futurus erat, quàm priuatus: Tum, Seruio occiso, quemcumque alium generum delegisset, eundem regni hæredem facturus videbatur. Ob hæc ipsi Regi insidiæ

pa-

parantur. Ex pastoribus duo ferocissimi delecti ad facinus, quibus consueti erant vterque agrestibus ferramentis; in vestibulo regiæ quàm potuêre tumultuosissimè, specie rixæ in se omnes apparitores regios conuertunt, inde, cùm ambo Regem appellarent, clamorque eorum penitus in regiam peruenisset, vocati ad Regem pergunt. Primò vterque vociferari, & certatim alter alteri obstrepere: coerciti ab lictore, & iussi inuicem dicere, tandem obloqui desistant: Dum intentus in eum se Rex totus auerteret, alter elatam securim in caput deiecit: relictoque in vulnere telo, ambo se foras eijciunt. *Hactenus Liuius*.

ANNO M. 3416.

NABVZARDAN Princeps militiæ à *Nabuchodonosor* missus, Hierosolymam ingressus est post biennium obsidionis, & Sedekias Rex Iuda fugiens capitur; filijsque eius coram ipso trucidatis vnâ cum principibus Iuda exoculatus, ac vinctus ducitur in Babylonem: & incenso templo, & palatio, cæterisque domibus transferuntur omnes in Babylonem, præter paucos vinitores, & agricolas: Similiter, & vasa templi, inter quæ describuntur duæ æreæ columnæ, & numerus Iudæorum in Babylonem diuersis temporibus translatorum, vbi Rex Ioachim post 37. annos de carcere eductus, exaltatur. *Ierem*. 2. *Reg*. 25.

ANNO M. 3417.

NABVCHODONOSOR Rex Babylonis pręfecit *Godoliam* filium Ahicam filij Saphan, populo qui relictus erat in terrâ Iudâ. Mense autem septimo, veniens *Ismahel* filius Nathaniæ, filij Elisama de semine regio, vnâ cum decem viris percussit *Godoliam*, qui & mortuus est: occiditque Iudæos, & Chaldæos, qui erant cum eo in Masphâ. In cuius cædis memoriam annuum ieiunium à Iudæis obseruatur mense huiusmodi septimo, qui dicitur *Tiscrì*. 2. *Reg*. 25.

AN-

ANNO M. 3433.

APRIES Ægypti Rex, aduersus Cyrenæos exercitum eduxit, magnâque clade affectus est: Ægyptij hoc ægrè ferentes, vt qui videbant eam, regis culpâ accidisse, *Amasin* Regem eligerunt, qui Aprien prælio vicit, cæpit, & ex voluntate Ægyptorum strangulauit, cum annis 25. regnasset. *Herod. lib. 2.*

Hunc Regem Ægyptij initio non magni fecerunt, vt qui antea plebeius fuisset, & familiæ haud illustris: postea verò calliditate magis eos Amasis, quàm animi comitate ad se pellexit. Erat ipsi *Peluis aurea*, in quâ tam ipse *Amasis*, quàm conuiuæ omnes semper pedes lauabant. Contusâ ergo pelui, statuam Dei ex illâ fecit, & in eâ vrbis parte collocauit, vbi erat commodissimum. Ægyptij autem itantes ad Statuam, studiosè eam coluerunt. Quo Amasis cognito, accersitis Ægyptijs exposuit, dixitque: *Statuam ex pelui factam esse, in qua prius lauerit pedes, modo autem religiosè ab illis coli. Nunc igitur (inquit) eadem est mea, quæ peluis ratio. Vt enim prius fuerim plebeius, nunc tamen Rex vester sum. Honorare igitur me, & venerari vos iubeo. Hac quidem ratione Aegyptios sibi conciliauit, vt æquum iudicarent ipsi seruire.* Herodot. ibid.

ANNO M. 3434.

NABVCHODONOSOR II. cognomento *Magnus*, Aegypto potitus, omnes eius vrbes deuastauit, eorumque habitatores, alios interemit, alios captiuos abduxit. Deinde Babylonem reuersus, vidit somnium de excelsâ arbore præcisâ, quod solus Daniel interpretatus est. Duodecim mensibus à somnio exactis, in superbiam elatus, obturatas ad Prophetæ Danielis admonitiones, & Dei comminationes habebat aures, vt eas non audiret. *Dan. 4. v. 24.* Quin potius exserto collo, vt Moses loquitur, in peccatis ambularet, & de suo excelso gloriaretur palatio: Regiam enim suam contemplans dicebat: Hæc est Babylon magna, quam ego ædificaui, in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloriâ decoris mei. Tunc enim cum ser-

ſermo eſſet adhuc in ore Regis, ecce vox de Cælo decidit, h. e. de throno Dei omnipotentis ſententiâ damnatoriâ pronunciata eſt, eaque cum impetu inſtar fulminis ruit, & non ad alium quempiam internuncium, ſed ad ipſum Nabuchodonoſorem directa eſt, vt tantò fortiùs eum feriret. & percelleret. *Tibi dicitur Nabuchodonoſor Rex regnum tuum tranſibit à te, & ab hominibus eijciente te &c.* Dan. 4. v. 27. 28. ſequitur v. 30. *Eadem hora ſermo completus eſt ſuper Nabuchodonoſorem, & ex hominibus abiectus eſt, & fœnum vt bos comedit, & rore cæli corpus eius infectum eſt, donec capilli eius in ſimilitudinem aquilarum creſcerent, & vngues eius, quaſi auium.* O exemplum luctuoſum, atque tragicum! Quis enim non miretur, quòd tantus Rex, & Monarcha, qui à Ieremiâ vocatur malleus Dei, & vniuerſæ terræ, de ſolio, & regno ſuo deijciatur, ab hominum ſocietate remoueatur, in ſolitudinem ſylueſtrem fugiat, & bouis pabulo vtatur. Elapſo ſeptennio humiliauit ſe, & qui renuit audire verba, ſenſit verbera, recognouitque Deum Cæli, dicens: *Nunc igitur ego Nabuchodonoſor laudo, & magnifico, & glorifico Regem Cæli, quia omnia opera eius ſunt veritas, & omnes viæ eius iudicia; & ipſe ambulantes in ſuperbia poteſt humiliare.* Et tunc in regnum ſuum reſtituitur, mortuuſque eſt poſtquàm regnaſſet annos 43. iuxta communem Hiſtoricorum ſententiam.

ANNO M. 3443.

EVILMERODACHVS Nabuchodonoſoris magni filius, patri poſtquàm 43. annos regnaſſet, in imperio ſucceſſit, qui tandem à marito ſororis ſuæ *Nerigliſſoro*, propter eius iniquitates, ac libidines interemptus eſt, quem in regno Babylonis ſucceſſorem habuit quatuor annorum ſpatio: quo mortuo regnauit Laboroſoarchus *Megaſthenes.*

ANNO M. 3444.

SERVIVS TVLLIVS Romanorum Rex, ſcelere Tarquinij Superbi, & filiæ occiditur, & ſepulturâ prohibetur. Tulit enim, inquit *T. Liuius lib. 46. dec. 1.* & Romana regia ſceleris tra-

gici exemplum, vt tædio Regum maturior veniret libertas; vltimumque regnum esset, quod scelere partum foret. Paucis interiectis sequitur *T. Liuius* graphicè describere modum, quem Tarquinius tenuit, vt regnum occuparet, nempe mulieribus instinctus furijs Tarquinius, circumire, & prehensare minorum maxime gentium Patres, admonere paterni beneficij, ac pro eo gratiam repetere: allicere donis iuuenes: tum de se ingentia pollicendo, tum Regis criminibus omnibus locis crescere: postremò, vt iam agendæ rei tempus visum est, stipatus agmine armatorum, in forum irrupit: inde omnibus perculsis pauore, in regiâ sede pro curiâ sedens, Patres in curiam per præconem ad Regem Tarquinium citari iussit. Conuenêre extemplo, alij iam ante ad hoc præparati, alij metu, ne, non venisse fraudi esset: nouitate, ac miraculo attoniti, & iam de Seruio actum rati. Ibi Tarquinius maledictâ de stirpe vltimâ orsus; *Seruum seruaque natum post mortem indignam parentis sui, non interregno, vt antea inito, non comitijs habitis, non per suffragium populi, non auctoribus Patribus, muliebri dono regnum occupasse. Ita natum, ita creatum Regem, fautorem infimi generis hominum, ex quo ipse sit, odio alienæ honestatis ereptum primoribus agrum sordidissimo cuique diuisisse: omnia onera, quæ communia quondam fuerint, inclinasse in primores Ciuitatis: instituisse censum, vt insignis ad inuidiam locupletiorem fortuna esset, & parata, vnde, vbi vellet egentissimis largiretur.* Huic orationi Seruius cùm interfuisset, trepido nuncio excitatus, extemplo à vestibulo Curiæ magna voce: *Quid hoc*, inquit, *Tarquinij rei est? qua tu audacia me viuo vocare ausus es Patres? aut in sede considere mea?* Cùm ille ferociter ad hæc, *se patris sui tenere sedem, multo quam seruum potiorem filium Regis regni hæredem: satis illum diu per licentiam eludentem insultasse dominis.* Clamor ab vtriusque fautoribus oritur, & concursu populi fiebat in curiam, apparebatque regnaturum, qui vicisset. Tum Tarquinius, necessitate iam etiam ipsa cogente, vltima audere, multo, & ætate, & viribus validior, medium arripit Seruium, elatumque è curia, in inferiorem partem per gradus deijcit. Inde ad cogendum Senatum, in curiam redit. Fit fuga Regis ap-

paritorum, atque comitum. Ipse propè exanguis cum semianimi regio comitatu domum se reciperet, peruenissetque ad summum Cyprium vicum, ab ijs qui missi ab Tarquinio fugientem consecuti erant, interficitur. Creditur quia non abhorret à cætero scelere, admonitu Tulliæ id factum: Carpento certe (id quod satis constat) in forum inuecta, nec reuerita cætum virorum, euocauit virum è curiâ, Regemque prima appellauit, à quo facessere iussa ex tanto tumultu, cùm se domum reciperet, peruenissetque ad summum Cyprium vicum, vbi Dianium nuper fuit, flectente carpentum dextra in Virbium cliuum, vt in collem Exquiliarium eueheretur, restitit pauidus, atque inhibuit frenos is, qui iumenta agebat, iacentemque Dominæ Seruium trucidatum ostendit. Fœdum inhumanumque inde traditur scelus, monumentoque locus est: Sceleratum vicum vocant, quo amens agitantibus furijs sororis, ac viri, Tullia per patris corpus carpentum egisse fertur: partemque sanguinis, ac cædis paternæ cruento vehiculo contaminata ipsa respersaque tulisse ad penates suos virique sui: quibus iratis, malo regni principio similes propediem exitus sequerentur. *Hactenus. T. Liuius.*

Verùm cùm *Sextus Tarquinius*, Tarquinij Superbi filius, *Lucretiæ* pudicitiam violasset, Regi per Brutum clausæ fuerunt portæ, indictumque fuit exilium, & Tarquinius exul mortuus est Cumis apud Aristodemum tyrannum, quo se contulerat, post fractas Latinorum opes, in summâ miseriâ; Et Sextus Tarquinius Gabios, tanquam in suum regnum profectus, ab vltoribus veterum simultatum, quas sibi ipse cædibus, rapinisque conciuerat, est interfectus. Deinde Brutus iureiurando populum adstrinxit, neminem regnare Romę passurum, continuatumque est imperium per Consules, per Tribunos, per Magistratus decem virorum, per Dictatores, & per Tribunos militares, vsque ad *Iulium Cæsarem*, de quo suo loco.

ANNO M. 3449.

LABOROSOARCHVS, cùm sex annis regnasset, partim odio tyrannicæ crudelitatis, quâ vtebatur, partim studio rerum

no-

nouarum, à Proceribus regni expulsus, interijt, successoremque habuit Nabuchodonosoris ex filio Euilmerodaco nepotem, quem Berosus *Nabonidem*, Herodotus *Labynithum*, Abydenus *Nabonnidochum* vocant, & quem nos cum Daniele Propheta *Belsazar* siue *Balthassarem* appellamus, qui imperium tenuit annos 17.

ANNO M. 3466.

BALTHASSAR Rex Euilmerodaci filius, prauæ indolis adolescens, voluptuosus, ac leuis, facit grande conuiuium optimatibus suis mille, bibentibus in vasis templi Domini, viditque Rex digitos in pariete scribentes, *Mane*, *Thecel*, *Phares*, & adeò consternatus est, vt color faciei protinus immutaretur, & cogitationes eius eum turbarent, ipseque toto corpore contremisceret, itaut epileptico paroxysmo correptus videretur. *Dan.* 5. Nullus autem ex Magis, Chaldęis, & aruspicibus potuit scripturam legere, & intelligere, nisi solus Daniel, nempe quia secutus ipsum Nabuchodonosorem eleuauerit contra Deum cor suum, laudans idola, similiter auferetur ei regnum; Honorato igitur Daniele eâ nocte interfectus est Balthassar Rex Chaldęus, succedente Dario Medo in regnum anno ætatis sexagesimo secundo. *Dan.* 5. Neque humi defossus, aut tumulatus fuit, sed tristi spectaculo cadauer eius tractum, & sine sepulturæ honore proiectum, vt fieret esca auium, & bestiarum. Vnde verum est quod *Iuuenalis* canit.

Ad generum Cereris, sine cæde, & sanguine pauci
Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni.

ANNO M. 3475.

CYRVS Rex Persarum, cuius vita instar tragediæ fuit; nam exordium fuit triste, & miserum, quia ab *Astyage* Medorum Rege auo materno, morti destinatus exponitur, & in syluam vastissimam abijcitur, à Pastoris vxore Spaco lactatur, & in pastorali domo educatur, agnitus ab auo ex Mediâ in Persiam extruditur *Herod. lib.* 1. *Iustin. lib.* 1. Medium vitæ fuit lætum, sed

fortunæ blandientis fulgore excæcatus, spreto *Cræsi* consilio, constituit bellum inferre Scythis, qui vltra Araxem fluuium habitabant. Transit Araxem fluuium,& magnam exercitus Scytharum partem in fraudem illectam, dum poculis indulgent, trucidat, & *Spargabisen* Tomyris Reginæ filium captiuum ducit. *Tomyris* Schytharum Regina hostes recenti victoriâ exsultantes, pari insidiarum fraude circumuenit, quippe simulatâ diffidentiâ propter vulnus acceptum, refugiens, Cyrum in angustias viarum suo militi notas pertraxit,(ecce Cyri finis infelix, & tragicus) ibi compositis in montibus insidijs, ducenta Persarum millia cum ipso Rege trucidauit, ita vt tantæ cladis ne nuncius quidem superesset. *Herodotus*, & *Iustinus* narrant, quòd Tomyris cadaueri Regis inter occisorum stragem reperto, caput præciderit, idque in vtrem sanguine humano repletum, mortuoque insultans dixerit. *Tu quidem filium meum dolo perdidisti: Ego verò cruore te satiabo*. Vel (vt Iustinus habet) *Satia te sanguine, quem sitiuisti, cuiusque insatiabilis semper fuisti*. Regnauit autem *Cyrus* annos ferè triginta: Successit filius *Cambyses* tyrannus, qui imperauit annis septem, & mensibus quinque.

ANNO M. 3480.

AMASIS Rex Ægypti, Apriæ per seditionem regnum eripuit, illudque tantùm ad *Psammenitum* filium transtulit, quod solum per sex menses tenuit. Hic cùm prælium cum Cambyse committeret, vincitur, & inclusus *Memphi* viuus capitur, Cambysi traditur,& aliquanto post interficitur,quoniam Ægypptios ad rebellionem sollicitasset; atque ita regnum Aegypti desit, quod per multa sæcula floruerat, & ad Persas transijt.

ANNO M. 3482.

CAMBYSES Medorũ, & Persarũ Rex, Cyri filius,Tyrannus, incestuosus, vir sanguinum atque dolosus, Aetiopibus bellum illaturus,magnâ clade afficitur, quòd iter ingressus esset, non pręparato commeatu; quo deficiente, iumenta primùm mactarunt, post herbis victitarunt, ijs etiam in sabulo deficientibus,

bus, decimum sorte lectum deuorarunt: Et ita coactus est nullo viso hoste, redire in Aegyptum. Eodem tempore misit etiam exercitum ad Ammonios vastandos. Is exercitus, nec ad Ammonios venit, nec post comparuit: creditur arenâ obrutus fuisse. *Herodot.lib* 3. Falsâ suspicione motus *Smerdem* fratrem suum, nefario, atque immani ausu trucidari iussit, metuens ne occuparet Imperium. Sororem suam, eandemque vxorem crudelissimè interemit. Cùm enim (*vt Herodotus refert*) Cambyses duos catulos, vnum Leonis, alterum canis inter se committeret, catellus verò à Leone superaretur; ibi alter catellus huius frater abrupto loco superuenit, eumque oppresso Leone liberauit. Hæc Regina Cambysis soror, & vxor, quę spectaculo illi intererat, videns, lacrymas effudit: Rogata causam, cùm respondisset, se viso catello fratri suppetias ferente, ideò fleuisse. Quia memoria Smerdis in mentem sibi venerit, cuius sciret neminem vltorem fore. Quo responso Cambyses grauiter excandescens, eam grauidam interemit. Filium *Prexaspsis*, eum propter temulentiam reprehendentis, sagittâ transfixum interfecit. Plurimos Persarum Principes, & inter cæteros *Cræsum* etiam, vno tempore è medio sustulit. Verùm Cambyses talis cùm esset, aliquantò post diuinitùs punitus est, qui gladio ferijt, proprio gladio vulneratus, miserè interijt. Cùm enim in equum ascenderet, decidens ex vaginâ gladius ferit ei femur, ex quo vulnere post dies viginti mortuus est, cùm regnasset annos septem, menses quinque. Obtinuerunt Imperium Magi mensibus septem.

POLYCRATES Samiorũ tyrannus, de quo *Cic. in lib. de Fin. Plinius* etiam, & diuersi scriptores Græci meminerunt. Hic adeò fortunam habuit obsequiosam, vt omnia optata consequeretur, & quicquid aggrederetur, efficeret. Fœdus fortè fecerat cum *Xantippo*, vel vt *Herodotus* tradit, cum *Amasi* Aegyptiorum Rege, qui cùm audisset nihil vnquam sibi aduersi contigisse, ad moderandam fortunæ inuidiam Xantippi Regis siue Amasis hortatu, annulum cum insigni Smaragdo, quem carissimum habebat, in maris profundum iecit, quem paulo post inopinatè recuperauit: Nam à piscatoribus piscis, qui annulum deuorauerat

pau-

paucis post diebus captus est, & tyranno donatus: in cuius ventre compertus annulus, illi, veluti à Neptuno restitutus, traditur. Sed hic *Polycrates* cùm aduersus Darium Persarum Regem exercitum duceret, ab *Orate*, seu vt *Valerius Max*, habet, *Oronte* Persa præfecto Ioniæ, Cariæ, & vicinis regionibus, per insidias, & fraudem interceptus est. Nam ad fœdus, amicitiamque iungendam inuitatus, nihil doli, aut insidiarum inesse suspiciens, nec filiæ somnio deterritus, quæ nocte viderat illum sublatum, roreque madentem, in die vero sudantem, cùm ad Oratem, siue Orontem venisset, captus in summo Micalensis montis vertice, suspendi, & cruci affigi iussus est, ac relictus auibus dilacerandus; vt qui vbique felicissimè in terrâ vixerat, in aere miserrimè expiraret. *De quo Strabo lib.* 14. *Oliu.* Tandem & ipse *Orates*, siue *Orontes* post Polycratem occisum, aliosque Darij Legatos interfectos, & ipse trucidatur. *Herodot. lib.* 1.

ANNO M. 3483.

MOrtuo CAMBYSE Persarum Rege, Magus quidam fingens se esse *Smerdem* Cyri filium, atque Cambysis fratrem, regno præfuit mensibus septem, sed cognitâ fraude à Principibus Persarum interficitur. Inde Regem ex suo numero creant eum, cuius equus sole oriente prius hinniret, quòd assecutus est *Darius Histaspis*, consilio sui Equisonis, qui ante constitutam diem noctu vnam equarum, quam equus Darij maximè adamabat, in locum designatum adduxit, ibique alligauit; tum equum Darij ibi adductum, equæ admouebat, & admittebat, ratus ex voluptate Veneris, & desiderio equæ futurum, quod euenit. Postero die, vbi dies illuxit, ex pacto omnes Principes adfuerunt, equis insidentes, & cùm ad locum peruenirent, vbi equa superiore nocte fuerat alligata, ibi Darij equus, cognito loco ex desiderio fœminæ hinnitum statim edidit. Hinc reliqui Principes ex equis desilientes *Darium* vt Regem adorarunt *Herodot. lib.* 3.

AN-

ANNO M. 3489.

CVM celebraretur festum Panathæniacum HIPPARCHVS Pisistrati frater, tyrannus Atheniensis, interficitur ab Harmodio, & Aristogitone viginti tribus annis ante cladem Marathoniam. *Hippias* enim filius Pisistrati, qui successit patruo, quadriennio Athenis rerum potitus fuit, inde pulsus in exilium anno vigesimo, cadit in prælio ad Marathonem. *Thucyd. lib. 6.* Tyrannicidæ comprehenduntur, inter quos etiam fuit *Leæna* concubina Harmodij, quæ cùm tormentis subijceretur, carnifice iam fatigato, postremò linguam suam morsibus abscissam, & comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos prodere posset, etiamsi vellet. *Athæneus*.

ANNO M. 3495.

PORSENA Rex Clusinorum, bellum pro Tarquinijs suscepit, cui auxilia adduxit ex Latinis populis, Octauius Mamilius gener Tarquinij; & Romanorum quidem præsidium in Auentino monte pellitur, & Româ fugatur. Sed cum Porsena ad Ianiculum venisset, ne Tyberim transiret, virtute *Coclitis Horatij* prohibitus est, qui, dum alij pontem sublicium rescindunt, solus Etruscos sustinuit: & ponte rupto armatus se in flumen misit, & ad suos tranauit. Inde bellum vario marte gestum est, donec *Mutius Scæuola* Porsenam interfecturus, pro Rege scribam, cum neutrum nouisset, occidit, comprehensus autem, impositam altaribus manum, in quibus sacrificatum erat, exuri passus est: dixitque tales trecentos esse coniuratos in mortem ipsius Regis, quo audito, adeò territus est *Porsena*, vt pace cum Romanis factâ, obsidionem soluerit. *Dionys. lib. 5. Liu. 2.*

ANNO M. 3496.

AMAN à Rege sublimatus super omnes Principes Medorum, atque Persarum, indignatur, quòd solus Mardochæus Iudæus ipsum non adoret; quapropter omnem Iudæorum interitum ab *Assuero* impetrat: Audito hoc *Esther* ingreditur

ad

ad Regem, postulatque vt cum Aman ad suum veniat conuiuium semel, & iterum: interea Aman indignatus se à Mardochæo non honorari, crucem illi parat. Sed cùm Esther iterum ad conuiuium Aman vnâ cum Assuero, inuitasset, Regem iam exhilaratum, Regina pro suâ, & populi vitâ præcatur, & Aman Iudæorum aduersarium accusat, quem Rex in cruce ab illo paratâ Mardochæo suspendi iussit. Esther suffecto Mardochæo in locum Amanis importat à Rege, vt nouis epistolis, veteres Aman literæ, insidiatoris, & hostis Iudæorum, quibus eos in cunctis prouincijs perire præceperat, corrigantur. Hinc Iudæi hostes suos eodem die, quem ipsi Iudæorum cædi præstituerant, trucidarunt, suspensis decem Aman filijs.

ANNO M. 3511.

CLEOMENES I. Spartanorum Rex, ex Agidarũ familiâ cùm Demaratum regno pepulisset, insaniâ morbo corripitur, & non rectè custoditus sibi ipsi suras detruncauit, & indè fæmora discidit cum ventre, expirauitque. Successit frater *Leonides*, qui regnauit annos 12. *Herod. l. 6.*

ANNO M. 3527.

LEONIDES Spartanorum Rex, ex genere Heraclidarum, vir magnanimus, atque fortissimus, cum trecentis Spartanis, quibus maximè confidebat, viginti millia Persas vnâ nocte prostrauit, nec Spartani expugnari potuissent, nisi *Epialtes* quidam proditor Persis tramitem ostendisset per montes eundi, quo Spartani circumuenti sunt; tandem Leonides cum omnibus suis cæsus fuit. Adscriptum fuit Spartanis hoc Epitaphium:

Dic, Hospes, Spartæ, te nos vidisse iacentes
Dum Patriæ sanctis legibus obsequimur.

Proditor ille *Epialtes* postea proscriptus; & interfectus fuit.

ANNO M. 3524.

MARDONIVS Dux Persarum, ardore confligendi cum Græcis incensus, numerosissimum exercitum, nempè tre-

cen-

centa millia militum ducens, caſtra ſua Græcorum caſtris oppoſuit, qui tantùm centum, & decem millia militum habebant. Græci cùm hoſtes inſtarent, concordiam iniêre, coniurauerūtque ſimul, ſe vitam non pluris facturos, quàm libertatem; Se Duces non deſerturos; ſe cæſos ſepulturos, & nullam vrbem, quæ ſecum pugnaret aliquando deleturos; templa etiam à Perſis cremata non inſtauraturos, vt monimentum eſſent barbaricæ inuaſionis. Prælio igitur ad plateas facto, Græci magnâ victoriâ potiti ſunt: cùmque vir Spartanus lapidem ſuper Mardonij caput conijceret, cecidit ipſe *Mardonius*, & cum eo ducenta, & ſeptuaginta millia hominum, totuſque Perſarum exercitus fugatus, & diſſipatus fuit. *Plutarch. Herod. & Diodor.*

ANNO M. 3526.

PAVSANIAS Rex Spartanorum, ſiue Regis tutor, ex fideli erga patriam, infidelis, ex modeſto laſciuus, ex temperato intemperatus, & voluptuoſus extitit. Virginem enim quandam nobilem (vt *Plutarchus* ſcribit) præcipui Ciuis Bizantij filiam, nomine *Cleonicem* rapuit, eamque in ſubitâ conſternatione noctu gladio interfecit. Quæ ſubinde ei in ſomnis irata apparuit, pœnamque denuncians eum hoc verſu compellauit.

Στεῖχε δίκης ἆσσον, μάλα τοὶ κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις.

Pœna luenda tibi eſt, affert iniuria cladem.

Neque longè adfuit exitus; nam regnum totius Græciæ affectans, per occultos nuncios, & varijs artibus fœdera cum Xerſe, Ducibuſque Perſicis fecerat, hac conditione, vt filia Xerſis vxor ſibi deſponderetur, vtque ipſe Perſicis auxilijs adiutus, Rex Græciæ fieret, eamque Perſico imperio ſubijceret. De quâ re poſtmodum accuſatus, & conuictus, fugit in templum Mineruæ, cui obſtruendo *Aleithea* mater Pauſaniæ primum lapidem appoſuit; ibique concluſus fame perijt, turpique morte magnam belli gloriam maculauit. *Diod. Sic. lib. 11.*

ANNO M. 3540.

XERSES filius Darij Hystaspis III. Persarum Regis ex *Atosa*, Cyri filia genitus, sanguinarius, superbus, & incestuosus. Nam post bellum in Asiam reuersus, amoribus operam dedit, incestam cum fratris sui Masisthæ vxore, eiusque filiâ nomine *Artaynta* libidinem exercendo, quem incestum *Herodotus lib.* 9. sic describit: Fratris sui Masisthis vxorem amare cœpit *Xerses*, quâ cum potiri non posset, in omnes occasiones explendæ libidinis intentus, filio *Dario*, mulieris eius, & Masisthis filiam in matrimonium dedit, existimans, si hoc fecisset, commodiùs se illâ potiturum, verùm permutatis amoris vicibus iuuenculæ huius, nurus suæ amore exarsit, eâque ex assiduâ familiaritate potitus, vitare non potuit, quin res patefieret. Nam *Amestris* vxor Xersis, amiculum, quod ipsa texuerat, spectatu dignum viro donauerat; Quod cùm *Artaynta* dari sibi postulasset, ac obtinuisset, (nam Xerses vltrò eam iusserat à se petere, quæ fieri sibi optaret in remunerationem obsequij, & iuramento se ei obstrinxerat, omnia, quæ peteret impetraturam) dono hoc illa suprà modum læta, eo gestando, gestiebat. Amestris autem vbi Artayntam habere amiculum resciuit, in matrem eius exitium machinata, quam rei huius authorem esse credebat, obseruatâ temporis opportunitate, quâ Xerses regalem cœnam instruere quotannis, Persisque strenas donare solebat, in memoriam eius diei, quo Rex creatus esset, petijt à Xerse, vt se Masisthis vxore donaret: quòd etsi indignum factu ille putabat, precibus tamen eius victus, & instituto, quo nefas erat, regiâ cœnâ propositâ, orantem non exorare, inuitus tandem annuit, Accersitum postea Masisthen, cùm, vt vxorem volens dimitteret, frustrà persuadere conatus fuisset, quantumuis filiam suam in matrimonium offerret, ad extremum minis terruit iratus, cùm diceret, ita eius res deinceps comparatas fore, vt neque ipse iam ei filiam suam nuptum daturus, neque ille consuetudine vxoris suæ diutius fruiturus sit, vt discat accipere oblata. Intereà Amestris accitis satellitibus Xersis, vxorem Masisthæ excruciat, ma-

mil-

millas præcidit, & canibus obijcit: præcidit & nares, aures, labia, & linguam, atque ita scarnificatam, mutilatamque domum remittit. Quam contumeliam vxori suæ illatam cùm vidisset Masisthes, inito cum liberis consilio, quia, & sibi ipsi mali aliquid metuebat, ad Bactrianos fugere, eosque ad defectionem incitare cogitabat, vtpotè quorum Præfectus diù fuisset, & à quibus diligi se sciebat. Sed Xerses missis aduersus eum copijs, & ipsum, & liberos, & quoscumque habebat secum in itinere trucidauit.

Sed non dissimilis fuit *Xersis* exitus, & qui tantam superbiam habuit, vt vel ipsis montibus, mari, atque Dijs ad subiugandam Græciam cum exercitu proficiscens, minitaretur, bello in Græcia infelicitèr gesto, etiam suis contemptui esse cœpit. *Artabanus* enim Præfectus Prætorio in Persia, adiuuante Mitridate Eunucho, & Regis cubiculario, *Xersem* Regem trucidauit, cùm annis 21. imperium variâ fortunâ gessisset; & Darium maiorem natu filium apud Artaxersem minorem natu accusat parricidij, hortaturque, vt parentem vlciscatur, & pœnas sumat de fratre, & regnum occupet: atque ita Darius innocens, & non auditus necatus fuit, atque Artabanus in societatem regni ab Artaxerse assumitur per septem ferè menses. Indè cùm Artabanus etiam Artaxersi insidias strueret, trucidatur. Vndè in rem nostram cecinit quidam.

Quarè quisquis es:

Desine grande loqui; frangit Deus omne superbum,
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur:
Disce supercilium deponere, disce cauere,
Ante pedes foueam, quisquis sublime minaris.

ANNO M. 3542.

ÆGYPTII auditâ nece tum *Xersis*, tum *Darÿ* filij maioris, occasionem rebellandi sibi sumunt, & quia post victoriam Xersis duriore seruitute præssi erant, deficiunt à Persis, Præfectos eijciunt, & *Inarum* Rametichi filium Regem creant, qui ab Atheniensibus auxilia petit, impetratque classem trecentarum

rum nauium. *Diod.Sicul.l.* 11. Idcircò *Artaxerſes* Rex Perſarum ad recuperandam Ægyptum animum adijcit, & patruum ſuum Achæmenidem cum exercitu trecentorum millium in Ægyptum mittit, qui re deliberatâ cum Athenienſibus, & Ægyptijs, pugnat, & virtute Athenienſium ſuperatur, ſeque Memphiticis tueri muris cogitur. Perculſus hac clade Artaxerſes legatos cū muneribus ad Spartanos mittit, eoſque hortatur, vt bellum Athenienſibus facere velint, ſed denegatum hoc ipſi fuit, ideò nouos Duces, nempè *Artabazum*, & *Megabyzum* mittit, qui in Aegyptum profecti, obſidionem ſoluunt, & auerſo fluuio naues Athenienſium in ſicco deſtituunt, quæ ne vſui eſſent Perſis, ab ipſis Athenienſibus cremantur; *Inarus* verò Aegypti Rex per proditionem captus, in crucem agitur.

ANNO M. 3543.

EPHIALTES ſeditionem concitat Athenis contrà Areopagitas, idque iudicium abolere conatur, ſed noctu is trucidatur. *Diod.l.* 11.

ANNO M. 3544.

ORESTES Theſſalorum Rex, regno pulſus fuit, & fruſtrà ad Athenienſes confugit, vt ipſum in regnum reducerent.

ANNO M. 3548.

TYNDARIDES Syracuſis in Siciliâ multos, & beneficijs, & muneribus ſibi conciliauit, & tandē de tyrannide inuadenda conſilia inijt; quapropter ſupplicio affectus fuit, factâ lege de Petaliſmo Syracuſis inſtituendo, qui idem eſt cum Oſtraciſmo Athenis, vt ſuſpecti tyrannidis ciues, quinquennio exulare iuberentur. Verùm cùm prudentiores ciues ſibi ab hac lege metuerent, & à rebus gerendis abſtinerent, in luxuriam tandem prolabuntur, & Reſpublica idoneis gubernatoribus deſtituta eſt, & audaciores, qui rempublicam inuadebant, contentiones alebant, quamobrē breui tempore poſt Petaliſmus Syracuſis abrogatus fuit.

ANNO M. 3553.

PLISTONACTES Spartanorum Rex in Atticam irrupit, & agrum Atheniensium vastauit: Athenienses cladem vlturi, in Bœotios, qui causa belli erant, Duce *Tolmide* mouent, qui Chæroneam occupat, sed insidijs interceptus cum suis vincitur, & trucidatur, reliqui in captiuitatem abducuntur. *Plistonactes* verò cùm ad Eleusinen substitisset, nec vltrà progrederetur, à Spartanis in exilium pulsus fuit, & post nouendecim annos reuocatus, & restitutus fuit in regnum à Spartanis, oraculo monitis.

ANNO M. 3590.

IN *Samo* seditiones quædam exortæ sunt, in quibus *Principes* ducenti occisi fuerunt. *Thucyd.l.*8. Hoc fermè tempore ingens seditio Corcyrę orta est. Plebs Atheniensium euocat auxilium, qui miserunt sexcentos Messenios, quorum fiduciâ plebs potentiores trucidat, & mille in exilium pellit; at paulò post, vt vulgus est mutabile, exules reuocant, & seditionem, vt possunt, componunt. *Diod.Sicul.lib.*13.

ANNO M. 3594.

HARMOCRATES Syracusanus, cùm plurima tentasset, vt reuocaretur, tandem Syracusas proditione inuadit: sed cùm milites eum sequi non possent, in foro cum multis alijs trucidatur. Cùm autem exules *Acragantini* Syracusas venissent, conqueruntur de Prætorum Syracusanorum proditione, & perfidiâ, quòd commeatu, nec auxilio vrbem subleuassent, quorum causam suscipit *Dionysius* Harmocratis filius, & Prætores accusat. Populus commotus Prætores remouet Magistratu, & Dionysium cum alijs eligit, qui reuocandos exules decernit, & mercenarios exoluendis stipendijs sibi obnoxios reddit. Fraude etiam institutâ, exemplo *Pisistratis* stipatores sexcentos sibi tradendos à populo obtinet, atque ita tyrannidem inuadit. *Diod. Sicul.l.* 13.

ANNO

ANNO M. 3597.

CALLICRATES Spartanorum Nouarchus obsidet *Cononem* Athenienſium Ducem: hunc erepturi Athenienſes, Diomedontem mittunt cum duodecim nauibus, ſed is decem ex ijs amittit: quapropter Athenienſes, quantam poſſunt, cladem expediunt, centum & decem nauium, atque ita centum, & quinquaginta naues conficiunt, pugnantque aperto Marte ad Arginuſas cum *Callicrate*, qui centum, & viginti naues habebat, eum vincunt, & trucidant, perduntque Spartanorum naues ſeptuaginta ferè. Ipſi tamen etiam vigintiquinque naues amittunt. Duces Athenienſium cùm cæſos ſepellire vellent, impediuntur ventis, & tempeſtate. Hac victoriâ *Conon* obſidione eripitur. Duces verò quos cæſos non ſepeliſſent, à populo Athenienſi in vincula conijciuntur, & eorum ſex occiduntur. Verùm cùm populum poſteà pœniteret facti, & iudex, & accuſatores eorum eâdem pœnâ affecti ſunt. *Xenoph.l.1.hiſt.*

ANNO M. 3599.

ALCIBIADES inſignis Athenienſium Dux, teſte *Probo*, omnium ætatis ſuæ multò formoſiſſimus fuit, ad omnes res aptus, conſilijs plenus, terrâ, marique ſummus Imperator. Cuius tanta erit oris atque orationis commendatio, vt nemo ei dicendo poſſit reſiſtere. Diues cùm tempus poſceret, laborioſus, patiens, liberalis, ſplendidus, non minus in vitâ, quàm in victu affabilis, blandus, temporibus callidiſſimè ſeruiens: idem ſimul atque ſe remittebat, ita luxurioſus, diſſolutus, libidinoſus, intemperans reperiebatur, vt omnes admirarentur in vno homine tantam eſſe diſſimilitudinem, atque diuerſam naturam. Hunc hominem (*vt Valerius Maximus ſcribit*) quaſi duæ fortunæ inter ſe partitæ ſunt: Altera quæ ei nobilitatem eximiam, abundantes diuitias, formam præſtantiſſimam, fauorem ciuium propenſum, ſumma imperia, præcipuas potentiæ vires, flagrantiſſimum ingenium aſſignaret: altera, quæ damnationem, exilium, venditionem bonorum, inopiam, odium patriæ, violentam

mor-

mortem infligeret: Nec aut hæc, aut illa ſimul vniuerſa, ſed variè perplexa, freto atque æſtui ſimilia. Eius miſerabilis, atque tragicus exitus fuit ita: Cùm *Lyſander* Lacedæmonius Athenienſes diù obſeſſos in ſuam poteſtatem redegiſſet, & omnem reipublicæ ſtatum permutaſſet, impoſuit triginta prætoribus, qui in totidem euasêre tyrannos. Quorum primus *Critias* fuit, qui cùm videret Alcibiadem plurimum gratiâ, & auctoritate valere apud *Pharnabazum* Perſarum Regem, ſcripſit Lyſandro, niſi daret operam, vt de medio tolleretur *Alcibiades*, nihil eorum, quæ Athenis conſtituerat, ratum fore. Lyſander, vbi hoc cognouit, miſit ad Pharnabazum nuntium, qui diceret; Lacedæmonios renuntiare illi ſocietatem, quæ cum Rege erat, niſi vel mortuum, vel viuum ad ſe mitteret Alcibiadem. Pharnabazus clementiam, & fidem ſuam maluit, quam opes regias minui. Itaque duos miſit, Suſamithrem, & Mageum, qui Alcibiadem interficerent. Hi cùm non auderent ferro aggredi virum fortiſſimum, ligna intulerunt, & tugurium in quo cum amica quadam erat Alcibiades, incenderunt, ille ſtrepitum flammæ excitus, veſtimenta omnia ſuper ignem iniecit, & cum familiari ſeruo, & amicâ euaſit, ſed tandem à multitudine militum occiditur. Tum mortuum mulier veſte ſuâ opertum cremauit incendio tugurij.

ANNO M. 3603.

ARCHELAVS Rex Macedoniæ, cùm annos ſexdecim regnaſſet, imprudenter ab amico in venatione ſauciatus, moritur: ſuccedit filius *Oreſtes* puer adhuc, ſed à tutore ſuo *Aeropo* necatur, qui inde regnum ſex annis obtinet. *Diod. Sic. l.* 14.

TAMOS Ioniæ Præfectus, quòd cùm Cyro arma Artaxerſi intuliſſet, ſibi metuens in Ægyptum profugit, ſed contra Ius gentium trucidatur. *Diod. Sic.*

ANNO M. 3608.

LYSANDER Lacedæmoniorum Dux, dum *Haliartum* obſidet, coniunctus cum exercitu Pauſaniæ Regis; Thebani ad ferendas ſuppetias cum grauis armaturæ peditibus, & equitum

tum copijs Haliartum contendunt. Factâ ad ipsa mœnia pugnâ, *Lysander* à Thebanis vincitur, & trucidatur; *Pausanias* Lacedæmoniorum Rex, cùm tantam vim belli videret, & Atheniensium auxilia præterea aduenirent, à Thebanis petit inducias, cadauera recipit, & ex pacto ex Bœotia exercitum domum reducit; Quapropter Spartæ accusatus, quòd seriùs Lysandro apud Haliartum præsto fuisset, quanquam conuentum inter ipsos esset, vt ad eundem diem eò venirent: quòd per inducias, non commissâ pugnâ tollere mortuorum cadauera conatus fuisset: quòd plebem Atheniensem captam in Piræeo dimisisset: quòd denique iudicio se non stetisset, damnatus capitis, exul Tegeam abijt, vbi moritur. Succedit ipsi *Agesipolis* adhuc puer. *Xenoph.l.3.Iustin.l.5.*

ANNO M. 3609.

PAVSANIAS Macedonum Rex, cùm anno vno regnasset, dolo *Amyntæ* trucidatur, qui ipsi regnum occupat, sed sequenti anno, regno pellitur ab Illyrijs, succedit ipsi, vt quidam volunt *Argæus*, quidam tamen eum paulò post à Thessalis restitutum dicunt. *Diod.l.14.*

ANNO M. 3610.

MACHÆVS, siuè *Mezæus* Carthaginensium Dux, referente *Iustino*, cùm in Siciliâ diù infelicitèr dimicasset, translato in Sardiniam bello, amissâ maiore exercitus parte, graui prælio Carthaginenses victi sunt. Propter quod Ducem suum Machæum, cuius auspicijs, & Siciliæ partem domuerant, & aduersus Afros magnas res gesserant, cum parte exercitus quæ superfuerat, exulare iusserunt. Quam rem ægrè ferentes milites, legatos Carthaginem mittunt, qui reditum primò, veniamque infelicis militiæ petant: denuncient, quòd si precibus nequeant, armis se consecuturos. Cùm preces & minæ legatorum spretę essent, interiectis diebus, conscensis nauibus, armati ad vrbem veniunt: ibi Deos, hominesque testati, non se expugnatum, sed recuperatum patriam venire, ostensurosque ciuibus

suis,

suis, non virtutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse. Prohibitis commeatibus, obsessâque vrbe, in summam desperationem Carthaginenses adduxerunt. Interea *Cartalo* Machæi Ducis exulis filius, cùm præter castra patris à Tyro, quo decimas Herculis ferre, ex prædâ Siciliensi, quam pater eius cæperat, à Carthaginensibus missus fuerat, reuerteretur, accersitusque à patre esset, publicæ se religionis officia executurum, quàm priuatæ pietatis, respondit. Quam rem etsi ægrè ferret pater, non tamen vim afferre Religioni ausus est. Interiectis deinde diebus, *Cartalo* petito commeatu à populo, cùm reuersus ad patrem esset; ornatusque purpurâ, & infulis Sacerdotij, omnium se oculis ingereret, tùm in secretum pater adducto ait: *Ausus nè es nefandissimum caput, ista purpura, & auro ornatus, in conspectum tot miserorum Ciuium venire? Et mœstu, ac lugentia castra circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus, velut exultabundus intrare? Nusquam ne te alijs iactare potuisti! Nullus locus aptior, quàm sordes patris, & exilij infelicis ærumnæ fuerunt? Quid quod paulò antè vocatus, non dico patrem, ducem certè ciuium tuorum superbè spreuisti? Et quid porrò tu in purpura ista coronisque aliud, quàm victoriarum mearum titulum geris? Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen agnoscis: ego quoque Imperatorem me magis, quàm patrem indicabo, statuamque te in exemplum, ne quis post hac infelicibus miserijs patris illudat.* Atque ita cum ornatu suo, in altissimam crucem in conspectu vrbis affigi iussit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit, euocatoque populo ad concionem, exilij iniuriam quæritur, belli necessitatem excusat, contemptumque victoriarum suarum. Punitis authoribus miserorum Ciuium, iniuriosi exilij omnibus se veniam dare dicit. Atque ita decem Senatoribus interfectis, vrbem legibus suis reddidit. Nec multò post tempore affectati regni accusatus, duplices, & in filio, & in patria pœnas dedit.

Machæo succedit in Carthaginensium imperio vir quidam nomine *Mago*, cuius industriâ, & opes Carthaginensium, & imperij fines, & bellicæ gloriæ laudes creuerunt; sed ob rem malè gestam contra Syracusanos se ipsum interfecit: ob quam rem in

crucem ſublatum eſt corpus mortui à Carthaginenſibus. *Plutarch. in Timol.* Reliquit duos filios *Haſdrubalẽ*, & *Hamilcarem*, qui per veſtia paternæ virtutis decurrentes, ſicuti generi, ita & magnitudini patris ſucceſſerunt. Is Ducibus Sardiniæ bellum infertur, in quo *Haſdrubal* grauiter vulneratus, imperio *Hamilcari* fratri tradito interijt. Nec multò poſt *Hamilcar* bello Sicilienſi interficitur hoc modo; cùm ipſe Syracuſas oppugnaret, ei ſacrificanti prædicitur, quòd Syracuſis veſperè cœnaturus ſit, quare oppugnationem de nocte inſtituit, cui tempori Syracuſani inſidiantur, & victo eius exercitu Hamilcarem Ducem captiuum in vrbem adducunt, cœnare iubent, & trucidant, caputque eius in Affricam mittunt, relictis tribus filijs *Amilcone*, *Hannone*, *Giſgone*, quorum primus in Syciliâ in locum Hamilcaris Imperator ſuccedit, de quo infra. *Iuſtin. Plutarch. Diod. Oroſ.*

ANNO M. 3614.

CHABRIAS Dux Athenienſium, in Cyprum auxilio Euagoræ profecturus, *Gorgopæ* Spartanorum Duci, qui apud *Æginetas* in præſidio erat, inſidijs ſtruit, Ducem occidit, & multos cædit, hoc ſtratagemate, quod *Xenophon* narrat, nempè: In Cyprum *Chabrias* Euagoræ laturus opem cum octingentis cetratis ac decem triremibus nauigat. Cùmque ſecum Athenis, & naues alias, & grauis armaturæ pedites ſumpſiſſet, ac noctu in Æginam deſcendiſſet: vnâ cum cetratis loco concauo vltrà Farum Herculis in inſidijs ſe ſe abdit. Primâ luce, quemadmodum conuenerat, grauis Athenienſium armatura Duce Demæneſto aderat, vltraque fanum Herculis ad ſtudia 16. adſcendit, quem locum Tripyrgiam (à tribus turribus) vocant. Eâ de re *Gorgopas* certior factus, vnâ cum Æginatis, & milite claſſiario, & Spartanis octo, qui fortè tum iſtic aderant, ad coercendos hoſtes properat. Præterea per præconem denunciari iubet, vt è copijs naualibus quot quot eſſent ingenui ſuppetias ferrent. Quo factum, vt multi ex his accurrerent, inſtructi armorum genere quodcumque ad manum erat Poſteaquam primi locum inſidiarum prætereijſſent, ſurrexêre Chabriæ milites, ſtatimque ia-

iacula in hostem, ac tela vibrabant. Iam & grauis armaturæ pedites irruebant, qui è nauibus in terram descenderant. Itaque primi celeriter interempti sunt, quòd copiæ confertæ non essent. In ijs, & *Gorgopas*, & Lacedæmonij periêre. Postquam hi occubuissent, ceteri fugam arripiunt.

ANNO M. 3616.

NEPHERITES succedit *Pesammiti*, qui annum vnum in Ægypto regnarat, sed post duos menses trucidatur, quo interempto completa est vigesima nona Dynastia *Mendesiorum*, & succedit trigesima *Sebenitarum*, in quâ primus fuit *Nectanebus*, qui regnauit in Ægypto annis 18. *Maneth.l.3.*

ANNO M. 3620.

GOAS, & TACHOS Duces, qui à Persarum Rege defecerant, dolo quorundam trucidantur, atque ita apparatus belli, quem auxiliantibus Spartanis, & Rege Aegyptio contraxerant, dilabitur. *Diod.l.15.*

ANNO M. 3622.

TELEVTIAS Dux, Olynthiorum Vrbe obsessâ, copias abducit, vt si qua vel arbor, vel terra culta reliqua esset, eam prorsus vastaret: egressi Olynthiorum equites sensim procedebant, & amne secundum Vrbem labente traiecto, sedatè in aduersus hostium copias pergebant. Eos cùm Teleutias conspexisset, indignatus ob ipsorum audaciam, mox Tlemonidam cetratorum Ducem cursu in eos irrumpere iubet. Olynthij verò vt cetratos antè reliquas copias procurrere vident, conuerso agmine placidè pedem referunt, amnemque rursus transeunt. Sequuntur hos illi audactèr admodum, ac fugientes, vt vrgerent, amnem, & ipsi transeunt. Tùm verò equites Olynthij transgressos opprimi à se posse rati, conuertunt se se, ac in eos irruunt, ipsumque Tlemonidam cum alijs pluribus quàm centum occidunt. Id vbi Teleutias fieri vidit, excanduit: moxque sumptis armis celeriter grauem armaturam ducit, simul vt

cetrati, & equites hostem persequerentur, ac nihil ei spatij relinquerent, imperat. Itaque factum, vt quemadmodum, & alij complures extre tempus hostem propius ad mœnia persequuti, perincõmodè pedem retulêre: sic illi quoque de turribus telis petiti simul, & retrocedere perturbato agmine cogerentur, & à telis sibi cauêre. Tum verò equites in eos emittunt Olynthij, quibus opem laturi etiam cetrati excurrunt: denique grauis armatura consequitur, & turbatam phalangem inuadit. Atque hic *Teleutias* pugnans interficitur: quod cùm accidisset, statim, & illi pedem referre cœperunt qui erant proximi, fugeruntque omnes. *Xenoph. l.* 5.

ANNO M. 3625.

PHAEBIDAS ab Agesilao Spartanorum Rege Dux Thespiensibus præficitur cum mandatis, vt Thebanos vastaret, qui cùm aliquando equitibus Thebanis vehementius insisteret, & ij tamen effugere non possent, ex desperatione in Spartanos irruunt, eos vincunt, & Phæbidam Ducem trucidant. *Xenoph.*

ANNO M. 3629.

EVAGORAS Rex Cypri, postquam maximum exercitum contra Persas comparauerat, hominum nempe trecentorum millium, & classem trecentarum nauium, Rege etiam Aegypti in societatẽ belli assumpto, non solùm à Persarum classe vincitur, & Salaminæ obsidetur, sed etiam non multò post ex insidijs trucidatur à *Nicocle*, qui hoc modo Regnum Salaminorum sibi rapuit. *Diod. Sic. l.* 15. *Xenoph. l.* 4.

ANNO M. 3632.

CLEOMBROTVS Spartanorum Rex ad Leuctra Bœotiæ oppidum in fines Thebanorum cum exercitu accedit: Thebani Imperatorem fecerunt *Epaminondam*, qui & si omnibus quibusdam terrebatur, tamen ad Leuctra pergit, ibique certâ ratione aciem instruit, *Cleombrotum* Regem cum quatuor Spartanorum millibus occidit, & insigni victoriâ potitur. *Xenoph.* l. 7.

Epa-

Epaminondas Thebanus prætoriæ Choortis præfectus cùm apud Manthinæam Thebanorum, & Spartanorum exercitus constitissent, de prælio faciendo consilia init, & veritus Thebanos in acie segnitus pugnaturos, his verbis, & oratione hortatus est, vt diceret captiuitatem vxorum, liberorum, patriæ sibi ante oculos proponerent, ipsius quoque vrbis mænia solo paulò post adæquanda, nisi fortiter agerent. Quibus animati Thebani ciues, Lacedæmonios acri pugnâ superarunt; sed *Epaminondas* traiectus hastâ, sanguine, & spiritu deficiens (*inquit Valer. Max.*) recreare se conantes, primum an clypeus suus saluus esset, deindè an penitus fusi hostes forent, interrogauit: Quæ postquam ex animi sententiâ comperit. *Non finis*, inquit, *commilitones vitæ meæ, sed melius, & auctius initium aduenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Thebas ductu, & auspicijs meis caput Græciæ factas video: fortis, & animosa Ciuitas Spartana iacet, armis nostris abiecta: amara dominatione Græcia liberata est. Orbus quoque, non tamen sinè liberis morior, quoniam mirificas filias Leuctra, & Mantinæam relinquo.* E corpore deinde suo hastam educi iussit, eoque vulnere expirauit. Vulnus hoc ipsi intulit (vt Pausanias habet) *Grillus* filius Xenophontis historici, qui tamen statim trucidatus est. *Diod. Sic. l. 15. Xenoph. l. 7. Val. Max. l. 3. Front. l. 1. cap. 11. Cic. in Epist. ad l. Lucium, & alij.*

ANNO M. 3633.

IASON PHERAEVS Tyrannus ante in Pythia, quorum moderator esse volebat, denunciabat enim oppidis, vt boues, oues, capras, sues alerent: seq. compararent ad sacrificium. Ferebatur autem tametsi moderatè admodum oppidis singulis aliquid imperasset, tamen consequutus esse boues non pauciores, quam CIↃ. reliqui pecoris supra CCIↃↃ. Præterea per Præconem significari iussit, futurum victoriæ præmium coronam auream, si qua ciuitas bouem ducem pulcherrimum illi Deo pauisset. Etiam hoc Thessalis denunciabat, vt ad expeditionem se se pararent, quam id temporis, quo Pythia celebrantur, susceptum essent. Tantus vir (inquit *Xenoph. l. 6.*) & qui talia, tan-

taque

taque haberet in animo, cùm lustrationem equitatus Pheræorum instituerer, & periculum de eo facere vellet, iamque consedisset, & responsurus illis esset, quibus aliqua in re operâ ipsius opus foret: à septem adolescentibus ad ipsum accedentibus, quasi quadam in causâ dissiderent, iugulatur, ac conficitur. Cùmque impigrè satellites ijs, qui aderant, ad opem ipsi ferendam accurrissent: vnus adhuc Iasonum feriens hastâ percussus interficitur, alius cùm equum conscendisset, compræhensus multis acceptis vulneribus, & ipse moritur. Mortuo Iasone fratres ipsius *Polydorus*, & *Polyphron* Duces creati sunt. Cumque Larissam ambo proficiscerentur, noctu Polydorus à Polyphrone fratre, vt cædis paternæ conscius interficitur, regnatque *Polydorus* vnum annum. *Xenoph. Diodor.*

ARGIVI ingenti seditione conflictantur, & suorum Ciuium præ cæteris eminentium mille, & sexcentos occidunt, post pœnitentes facti, accusatores illorum trucidant. *Diod. Sic. l.* 15.

ANNO M. 3634.

POLYPHRON Pheræus Thessalorum Princeps, qui occidere fecit *Polydorum* fratrem, anno vno imperium tenuit, munusque Ducis cum Tyrannide commutauit. Nam, & Pharsali Polydamantem, aliosque ciues octo præstantissimos interfecit. & Larissa multos in exilium eiecit. Verùm, & ipse venenatâ potione à fratre suo Alexandro Pheræo necatur; Polydori mortem vindicante, eiusque tyrannidem euertente. *Xenoph. Diod. Sic.*

ANNO M. 3635.

PTOLOMÆVS Amyntæ Macedonum Regis filius, fratrem suum Alexandrum, qui annuo spatio regnarat dolo interficit, & ipsius loco regnat annis tribus. *Diod. Sic. l.* 15.

ANNO M. 3637.

EVPHRON Lacedæmonius Dux, cùm Sicyone dissiderent inter se Optimates, ac populus, ducto secum Athenis mer-

Mercenario milite, in patriam redijt. Itaque vrbem vnâ cum populo suâ in potestate habebat, præfectus verò Thebanus arcem. Cùm autem intelligeret non posse se quandiu à Thebanis arx teneretur, vrbem suam in potestatem redigere: coactâ pecuniâ Thebas profectus est, per eas Thebanis persuasurus, vt optimatibus eiectis vrbem sibi restituerent. Verùm ij, qui priùs acti fuerant ab ipso in exilium, cognito ipsius itinere, ac instituto, vicissim, & ipsi Thebas profecti sunt. Cùmque familiariter eum cum Magistratibus versari viderent, veriti nè quæ vellet impetraret: adito quidam ex eis periculo in arce hominem iugulant, & mortuus est. *Xenoph.l.7.*

ANNO M. 3638.

PTOLOMÆVS Macedoniæ Rex, cùm triennium regnasset, à fratre *Perdicca* dolo interimitur, qui regnum occupat, obtinetque annis quinque. *Diod.Sic,l.*15.

TIMOLEON Corinthius, cum sensisset fratrem suum *Timophanem* consilia agitare de tyrannide Corinthi occupanda, ægro animo ferens, & illius vitium suam calamitatem esse ducens, illi persuadere conatus est, vt hanc insanam animi cupiditatem exueret, & malefactorum erga ciues emendationem quæreret. Neglectus Timoleon, atque expulsus, cum ex necessarijs Aeschylum, vxoris Timophanis fratrem assumpsisset, ex amicis verò augurem cui Teopompus Satyro, Ephorus autem, atque Timæus Orthagoræ nomen fuisse scribit, paucis diebus elapsis, rursus ad fratrem abijt, illi cum circumstarent, Timophanem vt emendationis signum ostenderet, suppliciter rogabant. Vbi primùm illos ridiculos habuit, deinde rem grauiter ferens, ad iram conuersus est, Timoleon paululum secessit, & se ipsum tegens, lachrymas effudit. Illi autem strictis gladijs subitò Timophanem interfecerunt. *Plutarch.in Timol.*

ANNO M. 3639.

PELOPIDAS Thebanorum Legatus ad Alexandrum Pheræum, vbi venit in Thessaliam inuenit Alexandrum cum

ma-

magno exercitu, nihilominus tamen cum eo pugnat, & vincit, sed post victoriam, & ipse cadit, & à Thessalis summo honore, cùm id à Thebanis impetrassent, sepelitur. *Diod.*

ANNO M. 3641.

TACHOS Rex Aegypti, dum ipse bellum suis consilijs gerit, & copias in Syria transfert, à præfecto regni Aegyptiaci regno exuitur, & Nectanebus eius filius Rex constituitur. *Diod. l.* 15. Verùm eodem anno *Agesilaus* paucis militibus numerosissimum Aegytiorum exercitũ fundit, & trucidat, & *Tachum* in regnum restituit, à quo etiam magnis muneribus cohonestatus est.

ANNO M. 3642.

DEfuncto DARIO Notho Persarum Rege, successit *Artaxerses Mnemon*, cuius frater *Cyrus* iunior ad bellum gerendum contra ipsum, magno molimine se se præparauit, auxilijs vndique contractis, omnemque quanto potuit studio, apparatum dissimulauit, vt Regem inopinatum adoriretur. Quòd cùm nunciatum Artaxersi esset, accersitum ad se fratrem, & innocentiam dissimulatione belli simulantem, aureis catenis vinxit: interfecissetque nisi Mater prohibuisset. Dimissus igitur Cyrus, iam non occultè bellum, sed palam parare cœpit. Habebat in exercitu suo 20. currus falcatos, & centum & duodecim millia hominum è Persis, Græcisque contractos. E contrà in exercitu Artaxersis erant quadringenta militum millia, & currus falcati ducenti. Aciebus hinc indè ordinatis, Cyrus cum globo militum suorum exercitum Regis magno impetu inuadit, ordines regios statim perrumpit, sex millia in fugam vertit, Ducem eorum *Argesen* manu sua occidit. Cùm autem Regem vidit, continere se amplius non potuit, sed iaculo in Regem emisso, per thoracem pectus eius vulnerauit. Quo vulnere Rex accepto è pugnæ loco (qui Cunaxa fuit 500. stadijs à Babylone distans) secessit. Cyrus ordines suos deserens, equo medios inter hostes fertur, dumque interficiendi fratris laudem, pugnæque suo marte disceptandæ feruentiùs, quam prudentiùs affecta-

ctabat, bis vulneratur, semel à iuuene quondam Persa, Mithridate nomine, qui iaculo tempus eius iuxtà oculum transuerberat: postea à Caunio quodam, qui Cyrum, ignarus qui esset, iaculo à tergo ferit. Vulneratâ poplitis venâ prolapsus Cyrus, tempus simul saucium ad saxum allidit, vndè animam exhalauit. Sic Victor *Artaxerses*, & prædâ fraterni belli, & exercitu potitur. *Iustin. Plutarch. Diod. Sicl. Xenoph.*

ARTAXERSES verò fastuosâ arrogantiâ videri voluit manu suâ Cyrum fratrem interfecisse, ideòque missis ad *Carem*, & *Mithridatem* muneribus, præcepit eis, qui dona ferebant referre huic: Hisce te præmijs Rex ornat, quod equestrem Cyri pileum inuentum retuleris. Et ad *Carem* hoc donum tibi Rex, quòd secundus felicem nuncium ei attuleris, mandauit dari. *Caris* cùm præmium illi à Rege offerretur, dedignatus est illud accipere; sed fremuit testans Deos, clamitansque: Cyrum à nullo alio, quàm à se peremptum, eâque gloriâ immeritò se priuari. Quibus relatis, tantâ irâ exarsit Rex, vt ceruicem homini abscindi imperaret. Assistens autem *Parysatis* mater Regis, quæ Cyrum filium iuniorem maiori quàm Artaxersem amore semper complexa est; ideoque multum de eius occisione contrà Carem hunc nefarium tam leui defungi pœnâ, sed mercedem à me temeraria sua lingua dignam recipiet. Permittente ei Rege, iussit carnificibus Parysatis, vt abriperent hominem ac per dies decem excruciarent, indè oculis effossis in aures æs feruens infunderent, donec expiraret. *Plutarch. in Artax.*

Neque similis pœna, si non grauior defuit *Mithridati*, quam sic describit *Plutarchus*. Inuitatus ad cœnam, cui & Regis, & matris eius Eunuchi intererant, accessit ad conuiuium veste, & auro, quæ acceperat à Rege, comptus. Inter epulandum ille, qui inter Parysatidis Eunuchos poterat apud illam plurimum, hisce eum verbis affatur: Vt elegantem hanc tibi vestem Mithridate, Rex donauit, elegantes etiam torques, & armillas, iam pretiosum acinacẽ, quibus beatũ te & omnibus reddit suspiciendum. Temulentus tum Mithridates, linguæ suæ iam impos, inquit: Quæ sunt hæc, Sparamixe! Nonne majora Ego,

& præclariora, quo die conflictum eſt, ſum meritus à Rege? Cui arridens Sparamixes: Quęnam, inquit, illa ſunt? Ibi Mithridates præſentibus arbitris, hæc inſolentia verba protulit: *Hac manu Cyrus occiſus eſt: Tempus enim Cyri telo attigi, atque traieci, eumque ſtraui, & eſt ex eo vulnere ille mortuus*. Sermonem eum Eunuchus ad Paryſatidem, illa ad Regem defert, qui vehementi irâ exarſit, quaſi redargueretur, pulcherrimumque ammitteret victoriæ decus; necari Mithridatem ſcaphis, inſtigante Paryſatide, iuſſit. Eſt verò illud ſupplicij genus (quod σκαφισμός appellatur) tale: Scaphas duas inter ſe congruentes accipiunt: in alteram ſupinum eum, qui pœnæ deſtinatus eſt, locant; inde inducunt alteram, & coaptant ita, vt manus pedeſque cum capite exſerantur, reliquum corpus incluſum ſit: tum cibum necando præbent, quam ſi reijciat, compellunt eum oculos fodicando ſumere. A cibo mel, & lac confuſum ei ad potum infundunt, tum ad ſolem obuertunt aſſiduè oculos eius, vt incumbantium examine muſcarum tota facies integatur. Cùm autem intus a ſe reijciat, quæ homines qui edunt, & bibunt, neceſse habent reijcere, tineæ, & lumbrici ex tabe, & putredine excrementorum proueniunt, à quibus in viſcera penetrantibus, corpus corroditur, & abſumitur. Poſtquam conſtat expiraſſe hominem, ablatâ ſcaphâ ſuperiori corroſam cernunt carnem, & vermium huiuſcemodi examina mordicus viſceribus adfixorum, eaque edentium. Ad hunc modum *Mithridates* excarnificatus, ſeptendecim dierum ſpatio contabeſcens tandem interijt.

Fuit adeò libidini deditus *Artaxerſes*, vt centum quindecim filijs ſuſceperit ex concubinis, & tres tantùm iuſto matrimonio, nempè *Darius*, *Ariarates*, *& Ochus*. Vxores tres habuit, *Statiram*, *Atoſſam*, *& Ameſtrin*; quarum hæ duæ vltimæ erant ſimul filiæ, & vxores, *Statira* à ſocru ſuâ Paryſatide veneno interfecta fuit, quia omnem bellici tumultus inter Artaxerſem, & Cyrum cauſam Paryſatidi imputabat: Paryſatis contra ſe defendit ferociter. Quâ ex re grauiſſimâ accenſâ indignatione, vitæ eius inſidias ſtruxit. Cùm enim amicitiâ reintegratâ rurſus conuenire, atque vnâ cœnare cœpiſſent: magnâ tamen cum

cau-

cautione ijſdem cibis, ijſdemque ciborum miniſtris vtebantur. Naſcitur autem apud Perſas auicula, cui nomen *Rhytaces*, quæ omni caret excremento, habetque inteſtina omnia adipe referta. Ideoque etiam vento & rore ali creditur. Hanc *Eteſias* ait, cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atque infeciſſe alteram partem veneno, partem puram, & ſinceram ſibi retinuiſſe, illam verò, quæ veneno infecta erat *Statiræ* porrexiſſe. Hinc mortua eſt *Statira* inter maximos cruciatus & conuulſiones corporis, & cùm ipſa inſidias olfecit, tum etiam in Rege ſuſpicionem materni ſceleris excitauit, dirum & implacabile Matris ingenium non ignorante. *Plutarch. in Artax.*

Occiſo *Cyro* fraterno bello, vt ſuprà diximus, *Aſpaſiam* pellicem eius, Rex *Artaxerſes* ad ſe tranſtulit. Cùmque eam filio *Dario* vnâ cum Regno contra Perſarum morem, apud quos Rex non niſi morte mutatur, tradidiſſet, paulò poſt mutato conſilio traditam repetiuit, quâ ex re tragicæ calamitates ortę ſunt. Nam Darius exacerbatus, in iurgia primò patris erupit, deinde interficiendi conſilium cepit. Sceleratus fuiſſet, inquit *Iuſtin. l.* 10. ſi ſolus parricidium cogitaſſet: tantò ſceleratior, quod in ſocietatem facinoris aſſumptos quinquaginta fratres fecit parricidas. Oſtenti prorſus genus, vbi in tanto populo non ſolùm ſociari, verùm etiam ſileri parricidium potuit, vt ex 50. liberis, nemo inuentus ſit, quem aut paterna maieſtas, aut veneratio ſenis, aut indulgentia patris, à tantâ immanitate reuocaret. Adeò ne vile paternum nomen, apud tot numero filios fuit, vt quorum præſidio tutus etiam aduerſus hoſtes eſſe debuerat, eorum inſidijs circumuentus, tutior ab hoſtibus, quàm à filijs fuerit? Sed dum filius patri inſidias parat, depræhenſus, vnâ cum ſocijs coniurationis ſupplicio affectus eſt. Coniuges quoque cum liberis, nè quod veſtigium tanti ſceleris extaret, interfectæ ſunt. Poſt hæc *Artaxerſes* morbo ex dolore contracto decedit, Rex, quam pater felicior. Hæreditas Regni *Ocho* traditur, de quo ſuo loco.

Ianus Vitalis ſub effigie Artaxerſis, ex Muſæo Pauli Iouij, tale Elogium ſcripſit.

Quem ſpectas chlamide ornatum Medaque thiara
Regem Artaxerſem pharetratæ Perſidis inter
Præclaros belli proceres, paciſque Magiſtros,
Quos Iouius poſuit liquidi prope murmura Lari
Hic vbi Muſarum erexit de nomine villam,
Æternum famæ monumentum, æuique perennis,
Hic ille eſt in quem natura exempla bonorum
Congeſſit, Regumque malorum immania facta.
Huius magna fuit laus exegiſſe tyrannos
Et claros meritis Reges, & munera parua
Muneribus penſaſſe ingentibus, & ſimul vrbes
Sponte dediſſe ſua paſſim, nec clarius vnquam
Duxiſſe, inſigni quàm de virtute mereri.
Sol tamen hic proprias habuit quandoque tenebras
Dum nimis indulget vetito inconſultus amori
Abrogat & leges naturæ, ardenſque duarum
Iungitur amplexu natarum, atque bis ſuperaddit
Infandam nati cædem, ſed ſplendida in illo
E tenebris vitiorum emerſit ad æthera virtus.

ANNO M. 3643.

PERDICCAS Rex Macedoniæ in prælio cum Illyrijs ingenti clade ſuperatur, & amiſſo flore exercitus trucidatur. In eo prælio *Polyperchon* occiditur: *Neoptolemus* quoque cum *Eumene* congreſſus, diù mutuis vulneribus acceptis, colluctatus eſt, & victus occumbit. *Perdiccæ* ſuccedit in Regno *Philippus* eius frater. *Diod. Iuſtin.*

ALEXANDER PHERÆVS à Pheræa Ciuitate, cui imperauit denominatus, occiſo *Polyphrone* Theſſalorum Principe eius fratre, & ipſe conſilio vxoris ſuæ interficitur à fratribus vxoris, cuius rei cauſam narrat *Xenoph.* videlicet: Cùm *Alexander* imperium accepiſſet, non Theſſalis modò Dux grauis erat: verùm etiam Thebanis, & Athenienſibus infeſtus, iniuſtuſque

ſtuſque

stusque terrâ, & mari prædo. Talis autem cùm esset, operâ quidem fratrum vxoris, sed consilio tamen eiusdem est interfectus. Nam ea fratribus enunciarat, insidiari Alexandrum ipsis, ideoque diem ipsos totum domi conclusos occultarat. Post vbi Alexandrum ebrium excepisset, quamprimùm is obdormiuisset accensâ lucernâ gladium eius extulit. Cùmque cunctari fratres animaduerteret, quo minus ad Alexandrum ingrederentur: excitaturam se dixit hominem, ni mox rem perpetrarent. Itaque ingressis ipsis attractâ ianuâ diù pessulum tenebat, donec maritus interfectus esset. Cæterum orta inter ipsam, & Alexandrum hæc inimicitia fertur esse secundùm quosdam ex eo quòd cùm Amasium suum Alexander adolescentem venustum vinculis constrixisset: ipsâ rogante vt ijs eum liberaret, eductum iugulasset. Alij quidam referunt, quòd cùm ex hac vxore liberos nullos susciperet, missis Thebas suis vxorem Iasonis sibi desponsarit. Hæ fuisse perhibentur causæ, quamobrem vxor ei fuerit insidiata. Succedit ipsi in imperium *Tisiphonus* ex ijs fratribus natu minimus.

ANNO M. 3645.

CHABRIAS Dux Atheniensium in sociali bello trucidatur, cùm prætoria nauis fracta esset. Dictum fuit *bellum sociale*, quia socij Atheniensium Chij, Rhodij, Choi, & Byzantini defecerunt, contra quos ab Atheniensibus missus fuit *Chabrias*. *Diod.l.*16.

ANNO M. 3647.

PHILISTVS Dionysij Dux fortissimus in pugnâ cum Heraclide Syracusanorum Duce vincitur, & nè viuus caperetur, ipse sibi manus infert. *Diod.l.*15.

ANNO M. 3648.

PHILOMELVS Phocensium Dux, post multas patratas victorias, in pugnâ cum Thebanis superatur, & metuens nè eum caperent, de rupe præcipiti saltu se demittens perit: ei suc-

succedit *Onomarchus* . *Diod. lib.* 16.

ANNO M. 3649.

DION Syracusanus, vir & pace & bello clarissimus, frater nouercæ Dionysij, postquam Tyrannum Dionysium expulit, statim dolo interfectus est hoc modo: *Callipus* quidam ciuis Atheniensis, qui cum eo simul ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem acutus, sine vllâ Religione, ac fide adijt Dionem, aitque magno eum in periculo esse propter offensionem populi, & odia militum, quos exhaustis ciuibus, per libidinem eorum, expellere non poterat. Consuluit ergo alicui suorum negotium mandet, qui se simulet illi inimicum: quem si idoneum inuenerit, facilè omnium animos cogniturum. Tali consilio probato excepit has partes ipse Callipus, & se armat imprudentiâ Dionis ad eum interficiendum. Fit coniuratio multis conscijs, defertur ad *Aristomachem* sororem Dionis, vxoremque *Areten*. Conueniunt Dionem, negat à Callippo fieri insidias. Mulieres nihilominus Callippum in æde Proserpinæ iurare cogunt, nihil ab illo periculi fore; Sed hoc maturiùs peregit, & proximo festo Zacynthios è numero suorum adolescentes elegit, vt ad Dionem eant inermes, qui propter notitiam intromissi, foribus obserratis, in lecto cubantem colligant, & quia inermes erant, flagitantibus, Lycon quidam Syracusanus per fenestras gladium dedit. Succedit in imperio *Callippus*, illudque tredecim mensibus administrat. *Xenoph. Val.Max.Oliu.*

ANNO M. 3650.

CLEARCHVS Heracleæ Tyrannus, duodecimo imperij anno, dum in Bacchanalibus ludos spectat, trucidatur. Succedit *Timotheus* filius, qui annos quindecim dominatur. *Diod.Sic.l.*16.

AN-

ANNO M. 3664.

OCHVS VIII. Rex Persarum, Artaxersis Mnemonis filius natu minimus, qui posteà nomen Artaxersis regium assumpsit. Hic, vt *Plutarchus* scribit, fuit degener filius, quia patris virtutes omnium vitiorum genere adæquauit. Nam sæuitiâ, immanitate, perfidiâ, libidineque Tyrannos vel truculentissimos superauit. Statim ac fuit ad regnum euocatus, coniurationem timens, Regiam cognatorum cæde, & strage Principum replet, nullâ, non sanguinis, non sexus, non ætatis misericordiâ permotus: scilicèt nè innocentior fratribus parricidis haberetur. Atque ita veluti purificato regno, bellum Armenijs infert. In eo cùm aduersus prouocatorem hostium *Codomannus* quidam cum omnium fauore processisset, hoste cæso, victoriam suis pariter, & propè ammissam gloriam restituit. Interiecto deinde tempore à *Bagose*, vel *Bagoa* militum præfecto per medicum vnâ cum liberis interficitur, idemque Bagoa *Arsen* adolescentulum, Regem facit, vt sibi eo minus esset obnoxius. *Iustin.l.* 10.

ANNO M. 3665.

ARCHIDAMVS Spartanorum Rex, qui perfecto bello Cretensi in Italiam Tarentinis auxilio profectus fuerat, in prælio cum Lucanis eodem die, quo clades ad Cheroneæam accidit, occiditur. Succedit ipsi filius *Agis* annorum nouem. *Diod.l.* 16.

ANNO M. 3666.

LYSICLES Atheniensium Dux, quòd malè ad Cheronæam pugnasset, vehementissimâ oratione accusatus, capite plectitur. *Diod.*

ANNO M. 3667.

BAGOAS Eunuchus, & Præfectus militiæ in regno Persico, cùm sentiret sibi periculum imminere ab *Arse* Rege, qui non obscura indicia præbebat vindictæ, quòd patrem & fratres

ipsius

ipsius occidisset, Regem cum liberis è vitâ tollit, & *Darium Codomannum* in regnum collocat, à quo cùm venenum & ipsi propinare vellet, cogitur, vt venenum ipse bibat, & sic perit. *Darius* verò constituto regno, cùm sibi metueret à Philippo Macedone, de bello in Macedoniam proferendo consilia init. *Diod. l.* 17.

PHILLIPPVS Macedonum Rex bellum Persicum inchoare volens, Oraculum Delphicum consulit de euentu belli, responsumque accipit ambiguum.

Serta gerit Taurus, iamque adstat, qui immolet illum.

Quod interpretabatur Philippus de Persis vincendis, cùm de ipsius cæde diceretur. Igitur cùm omnia, quæ ad bellum Persicum pertinebant præparasset, nuptias instituit *Alexandro* Epirotarum Regi, magnificentissimo epulo Principes Græciæ excipit, omnisque generis ludos, & certamina exhibet, securus omnium rerum à *Pausania* nobili Macedone trucidatur. *Val. Max.* refert Philippum admonitum fuisse ab Oraculo, vt à quadrigæ violentiâ salutem suam custodiret, ideò toto regno disiungi currus iussit, eumque locum qui in Bœotia *Quadriga* vocatur semper vitauit: Nec tamen denunciatum periculi genus effugit: nam Pausanias in capulo gladij, quo eum occidit quadrigam habuit cælatam. Hac de causâ Pausanias dicitur occidisse Philippum, quòd cùm interrogasset Hermodem, quo pacto sibi posset gloriosum nomen comparare, respondisse dicitur, si virum nobilissimum occideret. Hoc autem *Valerius* sentit, sed aliter *Iustinus*; dicit enim quod hic *Pausanias* primis pubertatis annis stuprum per iniuriam passus ab *Attalo* fuerat: cuius indignati hæc etiam fœditas accesserat. Nam perductum in conuiuio, solutumque mero Attalus, non suæ tantùm, verùm & conuiuarum libidini, velut scortum vile subiecerat, ludibriumque omnium inter coæquales reddiderat. Hanc rem ægrè ferens Pausanias, quærelam Philippo sępè detulerat. Cùm varijs frustrationibus non sine risu deferretur, & honoratum insuper ducatu aduersarium cerneret, iram in ipsum Philippum vertit, vltionemque, quam aduersario non poterat, ab iniquo iudice exegit. *Olympias*

pias coniux Philippi, quæ repudiata fuerat à Philippo, non videtur inſcia fuiſſe cædis, cuius plurima indicia dedit, vt videre eſt apud *Iuſtinum*. *Philippo* ſucceſſit *Alexander* Magnus, viginti annorum adoleſcens, & virtutibus, & vitijs maior, de quo ſuo loco.

ANNO M. 3673.

DARIVS CODOMANNVS vltimus Perſarum Monarcha, contracto exercitu quater centenorum millium peditum, & centum millium equitum, in Ciliciam in occurſum Alexandri Magni, non ſatis ex prudentiâ militari tendit, cùm in anguſtijs montium ipſius copiæ ad paucitatem redigerentur, ibique aſtu Alexandri à quo in primis petebatur, vincitur, amiſſis centum & triginta millibus militum, cùm Macedonum vix triginta, & duo pedites, equiteſque centum & quinquaginta cecidiſſent: caſtra etiam capta cum ingenti prædâ, capta item Darij coniux, mater, filius, binæ filiæ cum vniuersâ familiâ. Darius ab Alexandro fugatus per loca ardua atque aſpera in Bactra, vel Ecbatanam Mediæ Regiam celerrimè contendit, quem Alexander non minori celeritate inſequitur. *Beſſus*, vbi Alexandrum aduenturum cognouit, cum Nabuzardane Militum Darij præfecto conſpirans, alijque ſcelerati Darium aureis compedibus vinctum in cuſtodiâ tenuerunt; mox è cuſtodiâ eductum, & ſordido vehiculo, pellibus vndique tecto ac clauſo impoſitum, huc illuc raptarunt: cùmque aliquandiu eum traxiſſent, ad extremum equum conſcendere negantem, nefario ſcelere multis vulneribus confoſſum in ſolitudine reliquerunt; poſtquam vixiſſet annos quinquaginta, & regnaſſet annos 6. *Diod. Sic. Strabo, Plutarch. Iuſtinus, Curtius, & alij.* Adhuc ſpirantem *Polyſtratus* Macedo fortè fortunâ reperit; cui poſtrema verba ad Alexandrum perferenda commiſit: *Se nullis in eum meritorum officijs maximorum illi debitorem mori; agere tamen ei maximas gratias pro beneficijs in matrem, coniugem, liberoſque ſuos impenſis: ijs enim & vitam, & priſtini ſtatus reuerentiam, ac dignitatem conceſſam, ſibi verò à cognatis, & amicis, quibus & regna & vitam dederit,*

illa omnia erepta esse: precari se, vt illi victori terrarum omnium imperium contingat: vltionem sceleris erga se perpetrati non solùm sua, sed exempli omnium Regum causa non negligere, illi tum decorum, tum vtile futurum. Iamque deficiens aquam poposcit, quam allatam postquam bibit, Polystrato qui eam tulerat: *Quisquis es mortalium*, inquit, *hoc mihi extremum vniuersæ calamitatis genus accidit, vt pro tãto in me beneficio dignas tibi grates referre nequeam; cui hoc fidei regiæ dextræ pignus pro me dabis.* Ità fatus, apprehensa Polystrati manu, expirauit. Postquam superuenit Alexander, viso eius corpore, tam indignam eo fastigio mortem lacrymis prosecutus est, demptâque sibi chlamyde illud texit, & Regio ornatum cultu Susas ad matrem Sisigambem misit. *Bessum* interfectorem post comprehensum dilacerauit directis arboribus duabus in vnum deflexis, quarum vtrique corporis partem alligauit, indè laxatæ ambæ, atque impetu in sedem suam relatæ, partem sibi annexam retinuêre. *Plutarchus.*

AMYMTAS ex Macedonia profugus, collectis quatuor millibus militum, ex fugâ ad *Issam* in Aegyptum transit, cùm Aegypti præfectus in pugnâ cecidisset, & se pro præfecto Darij gerit, occupatâ totâ Aegypto: at verò cùm prædas ageret, propè Memphim cum omnibus suis trucidatur. *Diod. l.* 17.

ANNO M. 3674.

ALEXANDER Epiri Rex, æmulus auunculi Alexandri Magni, cùm in Italiâ aliquoties properè pugnasset, & cum Romanis amicitiam iniijsset; tandem à Lucanis transfugis ex insidijs trucidatur ad Acherontem amnem. Prædictum ipsi fuerat ab Oraculo, vt Acherusiam aquam vitaret, ibi enim fatis eius terminum dari, atque ideò ex Epiro discesserat, vbi Acheron amnis erat, inscius in Italiâ etiam eiusdem nominis amnem esse, vbi perijt. Antipater hæc, & alia ad Alexandrum Magnum perscribit. *Iustin. & Diod. Sic.*

ANNO M. 3675.

CALLISTENES Alexandri ex ſorore nepos, innocens quidem, ſed tamen de inſidijs Alexandro factis ſuſpectus, cum cruciatu necatur. Cùm enim Alexander Perſicum habitum ſibi ſumpſiſſet, & ſe adorari vellet, in odium apud milites ſuos venit, ex quibus aliqui contrà eum conſpirarunt, cuius conſpirationis indicem, nè rem ad Alexandrum deferret impediuit *Philotas* filius Parmenionis, qui ob id ſuſpectus factus in vincula rapitur, tormentis ſubijcitur, & cum patre trucidatur. *Diod.Sic.Curtius.*

ANNO M. 3680.

ALEXANDER Magnus Philippi Macedonis filius, extincto *Dario*, & vnâ cum illo Monarchiâ II. quæ Medorum, & Perſarum fuit extinctâ, Monarchiā tertiam, quæ Græcorum, & Macedonū appellatur, inchoauit, ſicut legimus 1. *Machab.* 1. *v.* 1. Quamuis autem ante Alexandrum Magnum, plures in Græciâ, & ſpecialitèr in Macedoniâ Reges extiterint, nihilominus ipſe fuit primus Gręcorum Monarcha, quia extinctâ, vt diximus, Perſarum Monarchiâ, axioma hoc *Monarchicum* ad Græcos tranſtulit. Poſtquam 12. annos, & 7. menſes regnaſſet, moritur; de cuius mortis genere diuerſæ extant hiſtoricorum ſententiæ. Quidam, vt *Curtius, Diod.Sicl.* ſentiunt ipſum veneno perijſſe, quam mortem ſic deſcribit *Iuſtin.l.* 12. In commeſſatione accepto poculo, mediâ potione repentè veluti telo confixus ingemuit, quarto die indubitatam mortem ſentiens, agnoſcere ſe fatum domus Maiorum ſuorum ait: Nam plerique Ægidarum intra 30. annum defuncti. Tumultuantes deinde milites, inſidijs perijſſe Regem ſuſpicantes, ſedauit, oſculandamque dexteram ſuam flentibus porrexit. Cùm lacrymarentur omnes, ipſe non ſinè lacrymis tantùm, verùm etiam ſinè vllo triſtioris mentis argumento fuit, vt quoſdam impatientiùs dolentes conſolaretur, quibuſdam mandata ad parentes eorum dedit, adeò ſicut in hoſtem, ita & in mortem inuictus animus fuit, dimiſſis

militibus amicos circumstantes percuntabatur, videantur ne sibi reperturi Regem? Tacentibus cunctis, cùm ipse, vt hoc nesciat; ita illud scire, vaticinarique se ac penè videre oculis dixit: *Quantis cædibus mortuo se sit parentatura Macedonia.* Ad extremum Ammonis templo condi iubet corpus suum. Cùm deficere eum amici viderent, quærunt: Quem imperij faciat hæredem? Respondit: *Dignissimum*. Hac voce velut classicum inter amicos cecinisset, aut malum discordiæ misisset, ita omnes in æmulationem consurgunt. Sextâ die præclusâ voce exemptum annulum digito *Perdiccæ* tradidit. *Plutarchus* verò negat Alexandrum veneno perijsse, affirmatque se diarium morbi Alexandri accepisse, in quo, quomodo se singulis diebus in febrili Paroxysmo habuerit, perscriptum fuit; & quòd decimo morbi die perierit, die vigesimo secundo Dæsij, qui nobis ferè est decimus octauus Aprilis.

Babylone multa omina euenêre, quæ mortem videbantur *Alexandro* portendere, vt, cùm Alexander vngendi causa vestibus se nudasset, & pilâ luderet, adolescentes, qui vnâ ludebant, cùm iam vestes essent recipiendæ, hominem, qui captiuus è carcere elapsus in Regiam venerat, inuenerunt sedentem in solio vestibus Alexandri, & diademate regio indutum. Is interrogatus: Quisnam esset? aliquandiù nullam vocem edidit, tandem cùm ad se redijsset, dixit: Hoc sibi mandatum à Serapi, quòd vbi audiuit Alexander, istum hominem iussu vatum è medio sustulit, vt si quid aduersi eo ostento portenderet, in se reciperet. *Plutarch. in Alex.* Verùm ipse Alexander cœpit grauissimâ animi perturbatione torqueri, & ad tristes hasce cogitationes obruendas, conuiuijs indulgere, vbi tandem febrim sibi conciliauit.

Calanum Philosophum Indũ finem vitæ Alexandro prædixisse, testatur *Cicero de Diuin. l. 1.* Hic cùm anno vitæ suæ sexagesimo octauo ad eos dolores fortè peruenisset, vt eos vlterius ferre non posset, nam aluo vexabatur, rogum sibi struxit, & aureâ lecticâ superimpositâ, incubuit stramentis opertus, vt eos dolores aufugeret, in quibus summum malum statuebat. Deinde Macedones obsecrauit, vt illum lætitiæ diem simul cum Rege po-

potantes exigerent, quem paucis poſt diebus Babylone viſurum ſe dixit, atque ita breui futuram Alexandri mortem prædixit, qui Babylone periit. Alexander verò mortuo Calano, conuiuia celebrari iuſſit, ſed antequam moreretur eum rogauit, ſi quid vellet, vt diceret, qui nihil aliud reſpondiſſe fertur, niſi te propediem videbo. Igitur voluntarium eius è vitâ exceſſum rapida mors Alexandri ſubſecuta eſt. *Aridæus* Alexandri frater biennium ferè conſumpſit in adornandis exequijs Alexandri Magni. Cùm autem *Olympias*, Alexandri mater, defuncto filio, audiuiſſet eum tam longo tempore ſepulcro carere, grauiter ingemiſcens, atque acerbiſſimè plorans, exclamauit. *O fili, cùm inter cælites locari volueris, & id perficere ſummo ſtudio conatus ſis, nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale, & par ius, particeps fieri potes terræ, ſupulturæque?* Et ſic ſimul infortunium ſuum luxit, ſimul etiam faſtum, & immanem filij ſuperbiam taxauit, ſicut *Aelian.lib.*13.*cap.*30. ſcribit.

Poſt obitum Alexandri Magni, diuiſa eſt Monarchia in quatuor Dynaſtias ſiue Regna, nempè in Regnum Macedonicum, Aſiaticum, Syriacum, & Ægyptiacum, Ideò conſilio inito de adminiſtrando Regno, tandem concluditur; vt *Philippo Aridæo* fratri Alexandri, qui è *Philinna* ſaltatrice Lariſſæa Philippo natus, cui tamen ſana mens non conſtabat, tutor adderetur *Perdiccas*, & reliquis Ducibus Prouinciæ Regni adminiſtrandæ darentur. *Ptolomæo* Lagi datur Ægyptus, *Pythoni* Media, *Eumeni* Paphlagonia, Cappadocia, & vicinæ, *Antigono* Lycia, Pamphilia, Phrygia maior; *Caſſandro* Caria, *Meleagro* Lydia; *Leonnato* Phrygia ad Helleſpontum, *Lyſimacho* Thracia; *Antipatro* Macedonia; & aliæ Regiones ad Caucaſum alijs.

Athenienſes auditâ Alexandri morte, Principatum Græciæ affectant, bellumque contrâ *Antipatrum* parant. Cùm autem *Leoſthenes* Athenienſium Dux vi vrbem expugnare minimè poſſet, extructo muro eam commeatu intercludere conatur, ſed in faciendâ foſsâ ab erumpentibus hoſtibus vulneratur, & moritur, cui ſubſtituitur *Antiphilus.Diod.Sic.l.*18.

Anto-

Antonius Franciſcus Rainerius de Alexandro Magno ſic cecinit :

Quod tua te Macedo iuuit late aucta per orbem
Gloria, Hyperboreo qua riget aura gelu?
Quaque pharetratæ ſurgunt iuga Perſidis, & qua
Ebibit Eoaſdecolor Indus aquas?
Victorem cùm te Populorum, vicerit ira;
Noxiaque vndanti pocula ſumpta mero,
Et tumidi faſtus, Diuum queis poſcis honores,
Cogis & ingenuos flectere colla viros.
Hæc procerum impulerunt fida olim pectora, Regi
Miſcere è ſæua toxica Theſſalia.
Fortunam reuerere: noua ò qui ſceptra capeſſis
Nam Dea, regna agili datque adimitque manu.

ANNO M. 3681.

LEONNATVS Dux Phrygiæ ad Helleſpontum audiens Antipatrum à Græcis oppugnatum, adducit auxilia, & cum Græcis, qui iam obſidionem Lamiæ ſoluerant, prælio congreditur, ſed dum paululum cedit, in paludem à Græcis inuentibus cogitur, vbi etiam trucidatur. *Plutar. & Diod.*

GALLI Francos, qui iam *Sicambri* appellabantur, inuadunt, ſed atroci prælio vincuntur, cæſis ſeptuaginta millibus. Ceciderunt tamen ex Francis præcipuæ nobilitatis Duces, & quatuor millia militum. *Tritbem. in comp.*

ANNO M. 3683.

CRATERVS Antipatro auxilio venit cum magno exercitu contra *Eumenem*. Hic cùm videret hoſtes adeſſe, copias vndique cogit, in primis equitatum, hoſtes enim peditatu præualebant. Ideò omnem victoriæ ſpem in equitatu collocatam habebat, quę etiam ipſum non fefellit: nam in dextero cornu *Craterus* equo excuſſus, & non ſatis agnitus, conculcatur, in ſiniſtro cornu ipſe *Eumenes* Neoptolemum ſuâ manu occidit. Eodemque tempore Antipater in Ciliciam mouet contra Perdiccam,

cam, qui iam in Ægyptum secesserat. factâ prius ab Antipatro pace cum Atheniensibus, hac conditione, vt singulæ Ciuitates Græciæ, quæ cum Atheniensibus faciebant, legatos suos mitterent: nominatim autem petiuit dari sibi *Hyperidem*, & *Demostenem* Oratores, qui maturè ex vrbe se subduxerunt, & in diuersa loca dilapsi sunt. *Hyperides* in Æginam fugit, ibique captus, & ad Antipatrum missus est; cui primùm lingua excisa est, & posteà trucidatus. Similiter *Demosthenes* pacem hanc suo sanguine sancitum iri videns, fugit. Quæsitus autem ab Antipatro, per *Achiam*, & inuentus in qnadam insulâ sedens in fano Neptuni supplex, iussus est fano egredi: verùm ipse sumpto libello, ac si scripturus esset, calamum scriptorium ori admouit, venenum ex eo hausit, & obuoluto capite expirauit. Ei mortuo populus Atheniensis statuam æream posuit cum hac inscriptione:

Si tibi vis, animo Demosthenis, æqua fuisset;
Non Macedum ferret Græcia victa iugum.

PERDICCAS Aridæi Regis primus administrator, & tutor, Cappadociæ Regulum, qui ab Alexandro nondum subiugatus erat, prælio vincit, captum in crucem agit, regnumque eius *Eumeni* regendum tradit; inde quasdam vrbes expugnatas crudelissimè exscindit: ad Isaurorum verò vrbem cùm venisset, ciues qui impares sibi videbantur bello, suas coniuges, & liberos ipsi interficiunt, & extructo rogo cremant, hostesque tamdiù sustinent, tandem ipsi se in flammas præcipitant. *Diod. Sic. ibidem*.

Perdiccas tandem sperans se vniuerso *Aridæi* regno potiturum, ex administratore, & tutore constituto fit raptor (nihil vspiam vsitatius) ideoque, vt illud dolo affectaret, hoc arte vsus est Cleopatram Alexandri Magni sororem cupit sibi in vxorem dari: nec dissentit Olympias mater, vtque voti sui compos fieret, ambiuit etiam filiam Antipatri, qui Macedoniç Gubernator à reliquis Ducibus constitutus erat, vt sub hac specie amicitiæ Antipatrum tolleret; Cùm verò hæc palam fierent, vtraque sponsa excidit. Hinc Perdiccas in Ægyptum profectus, inuenit omnia loca præsidijs egregiè munita, & Ptolomęum propter iustitiam,

&

& liberalitatem ab omnibus coli, adeout etiam Perdiccæ milites ad ipſum confugerent: nihilominus tandem Caſtellum quoddam vehementer oppugnat, nihil tamen magnoperè effecit: Inde igitur diſcedere coactus imperitè exercitum per Nilum traducere conatur. Sed cùm dimidia pars exercitus traducta eſſet, arenâ tranſeundo motâ dilabitur, & alueum longè profundiorem facit, quàm vt altera pars priorem ſequi poſſet: Quapropter regredi cogitur, vbi in tranſitu vltra duo millia militum, vel in flumine, vel ab Elephantis protriti, interierunt. Exercitus magnoperè hac clade exacerbatus, *Perdiccam* in tentorio ſuo trucidat. Ptolomæus tantâ victoriâ potitus, loco Perdiccæ *Pithonem*, & *Aridæum* conſtituit, qui Eumenem Perdiccę fœdere iunctum, hoſtem regni declarant. *Diod.Sic.l.*18.

ANNO M. 3684.

DEMADES Orator Græcus, Legatus mittitur cum filio ab Athenienſibus ad Antipatrum, petuntque vt vrbs ſua libera ipſis reddatur, & præſidium ex *Munychia* deducatur. Cùm autem in Macedoniam venirent, Antipater aduersâ valetudine laborabat, & *Caſſander* ſummam rerum obtinebat. Sed ante hoc tempus ſcripſerat Demades litteras ad Perdiccam contra Antipatrum, quæ interceptæ fuerant, ideò iam captus cum filio trucidatur iuſſu Caſſandri. Addita autem eſt crudelitas ſupplicio, quòd filius Demadis in complexu patris interfectus, eiuſque ſanguine conſperſus fuerit. Paulò poſt *Antipater* moritur, tutoremque Aridæi facit *Polyſperchontem*, cui adiungit filium Caſſandrum, qui ſecundas partes teneat. *Caſſander* moleſtiſſimè ferens hanc voluntatem patris, fugam molitur ad Antigonum in Aſiam. *Diod.l.*18.

ANNO M. 3686.

OLYMPIAS Alexandri Magni mater, cum nepote ex Roxane in Macedoniam tranſit, à *Polyſperchone* euocata, vbi à ſubditis libentiſſimè ſuſcipitur. Cùm igitur res ſuas ſibi ſtabiliuiſſe viſa eſſet, *Aridæum* Macedoniæ Regem, cùm ſex an-

nos

nos, & sex menses regnasset, captum, & in vinculis crudelitèr tractatum iaculis per Cretenses conficitur, & *Eurydicen* vxorem eius mori iubet. Illa cùm maritum obligasset, laqueo se suspendit, dira imprecans Olympiadi. *Diod.l.*19.

CASSANDER Antipatri filius de crudelitate Olympiadis certior factus, in Macedoniam cum exercitu irruit, quem fugiens Olympias cum suis Pydnæ se inclusit, obsidionem toleratura donec auxilia venirent. *Cassander* cùm hyeme Pydnam oppugnare non posset, obsidionem continuat, & commeatu intercludit; vndè tanta fames in vrbe exorta est, vt Elephanti inediâ perirent, equi ab hominibus in cibo absumerentur, & barbari etiam cadaueribus vescerentur. Hinc factum est, vt *Olympias* Cassandro se dedere coacta sit, qui eam satellitum ministerio trucidauit, deinde *Roxanen*, & filium eius *Alexandrum*. Cassander interim vt dignus videretur, qui Macedoniæ regnum haberet, *Thessaloniceen* Olympiadis filiam, & Alexandri Magni sororem, vxorem ducit, ex quâ tres filios suscepit, nempè *Philippum*, *Antipatrum*, *&* *Alexandrum*, qui mortuo parenti in regna successerunt. *Diod.Pausan. & Iustin.*

ANNO M. 3693.

HERCVLES Alexandri Magni filius ex Barsine, Pergami educatus, adolescens 17. annorum, *à Polysperchonte* assumitur, ipsique regnum Macedonicum tradere conatur. Verùm insidijs Cassandri interficitur. *Diod.l.*20.

ANNO M. 3694.

PTOLOMÆVS Lagi filius, qui post Alexandri Magni obitum Ægypti Regnum tenuit, cùm Cyprum occupasset, & sensisset *Nicoclem* noua consilia agitare cum Antigono, & metueret nè reliqui Cypri reges id consilium sequerentur, & Cyprum Antigono traderent, mittit qui Nicoclem occiderent, qui quidem cùm mandata Ptolomæi audiuisset, sibi ipsi manus infert, sed coniux eius tanto casu perturbata, suas ipsius filias occidit, & fratribus Niçoclis persuadet, vt secum cum coniugi-

bus, & liberis in ædibus cremarent, cùm tamen Ptolomæus nihil in ipsos statuisset, atque ita familia *Paphiorum* Regum abolita est. *Diod.Sic.l.*20.

PTOLOMÆVS Ægypti Rex, plurimas vrbes in Asia *Antigono* eripit, & *Ptolomæum* Ducem Antigoni profugum cum exercitu ad se recipit, paulò post tamen eum, quòd videretur nouis rebus studere, carcere mancipat, & cicutam bibere cogit, exercitumque eius suo miscet. *Diod.ibid.*

Interfecto in Siciliâ *Hamilcare*, Carthaginensium Imperator *Amilco* eius filius succedit: qui vt *Iustin.l.*19. refert, cùm nauali, terrestrique bello secunda prælia fecisset, repentè pestilentis syderis vi exercitum amisit. Quæ res cum nunciata Carthagini esset, mæsta ciuitas fuit: omnia vlulatibus, non secus, ac si ipsa vrbs capta esset, personabat: clausæ priuatæ domus, clausa Deorum Templa, intermissa omnia sacra, omnia priuata officia damnata, cuncti deindè ad portam congregantur, egredientesque paucos è nauibus, qui cladi superfuerant, de suis percontantur. Vt vero dubia anteà spe, & suspenso metu, incertâ orbitatis expectatione casus suorum miseris illuxit, tunc toto littore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum vlulatus, & querelæ flebiles audiebantur. Inter hæc procedit inops è naui suâ *Amilco* sordidâ seruilique tunicâ discintus: ad cuius conspectum plangentium agmina iunguntur. Ipse quoque manus ad cœlum tendens, nunc sortem suam, nunc publicam fortunam deflet, nunc Deos accusat, qui tanta belli decora, & tot ornamenta victoriarum, quæ ipsi dederant, abstulerint: qui captis tot vrbibus, totiesque hostibus terrestri, naualique prælio victis, exercitum victorem non bello, sed peste deleuerint: deferre se tamen ciuibus suis non modica solatia, quòd malis eorum hostes gaudere, non gloriari possent. Quippè neque eos, qui mortui sunt, à se occisos; neque eos qui reuersi sunt à se fugatos possint dicere. Prædam quam relictis à se castris abstulerint, non esse talem, quam velut spolium victi hostis ostentent: sed quam possessione vacuâ, fortuitis dominorum mortibus, sicuti caduca occupauerint. Quòd ad hostes pertinet, victores se

re-

recessisse: quòd ad pestem pertinet, victos: nihil tamen se grauiùs ferre, quàm quòd inter fortissimos viros mori non potuerit: seruatusque sit non ad vitæ iucunditatem, sed ad ludibrium calamitatis, quamquam vbi miseras copiarum reliquias, Carthaginem reduxerit, se quoque sequuturum commilitones suos, ostensurumque patriæ, non ideò se in eam diem vixisse, quoniam velit viuere: sed nè hos quibus nefanda lues pepercerat, intra hostium exercitus relictos morte suâ proderet. Tali vociferatione per vrbem ingressus, vt ad limina domus suæ venit, prosequutam moltitudinem velut postremo alloquio dimisit. obseratisque foribus, ac nemine se se, nè filijs quidem admissis, mortem sibi consciuit.

ANNO M. 3695.

CLEOPATRA Alexandri Magni soror, quæ nupta fuerat *Alexandro* Epiri Regi, ne cui nuberet prohibita fuit ab *Antigono*, Sardibus inclusa, ea fugam molitur in Ægyptum, vt Ptolomæo matrimonio iungeretur, sed interficitur ab Antigono, qui infamiam hanc abolere conatus, multos trucidat, quasi reos cædis, & Cleopatram regio more sepelit. *Diod. Sic. l. 20.*

OPHELLAS Rex Cyrenarum regnum totius Affricæ amplexus, societatem cum *Agathocle* per legatos iunxerat, pactusque cum eo fecerat, vt Siciliæ illi, sibi Affricæ imperium, victis Carthaginensibus cederet. Itaque cum ad belli societatem cum ingenti exercitu Ophellas venisset, *Agathocles* blando alloquio, & humili adulatione, cum sæpius simul cœnassent, quia filius eius ab Ophella adoptatus esset, incautum eum interfecit: occupatoque exercitu eius, iteratò Carthaginenses omnibus viribus bellum struentes, magno vtriusque exercitus sanguine, graui prælio superat. Erat *Agathocles*, vt *Iustin. l. 22. refert*, Siciliæ Tyrannus, qui ad regni maiestatem ex humili, & sordido genere peruenit. Quippè in Siciliâ patre figulo natus, non honestiorem pueritiam, quam principia originis habuit: Siquidem forma, & corporis pulchritudine egregius, diù vitam stupri patientiâ exhibuit. Annos deindè pubertatis egressus, libidinem

à viris ad fœminas transtulit. Post hæc apud vtrumque sexum famosus, vitam latrocinijs mutauit. Interiecto tempore, cùm Syracusas concessisset, accitusque in Ciuitatem inter incolas esset, diù sine fide fuit: quoniam nec in fortunis quòd ammitteret, nec in verecundiâ quòd inquinaret habere videbatur, In summâ, gregariam militiam sortitus, non minus tunc, seditiosâ, quam antea turpi vitâ, in omne facinus promptissimus erat. Nam & manu strenuus, & in concionibus perfacundus habebatur. Breui itaque Centurio, ac deinceps Tribunus militum factus est. Primo bello aduersus Aetneos magna experimenta suis Syracusanis dedit. Sequenti Campanorum tantã de se spem omnibus fecit, vt in locum demortui Ducis Damascenis sufficeretur; cuius vxorem adulterio cognitam, post mortem viri in matrimonium recepit. Non contentus, quòd ex inope repentè diues factus esset, piraticam aduersus patriam exercuit. Saluti ei fuit, quod socij capti, tortique de illo negauerunt. Bis occupare imperium Syracusanum voluit, bis in exilium actus est. A Murgantinis apud quos exulabat, odio Syracusanorum, primò Prætor, mox Dux creatus. Successu temporis post occisum Hamilcarem, Gisgonis filium, nouus eo à Pœnis missus exercitus fuerat. Statim igitur primo aduentu eius, omnes Siciliæ vrbes auditis rebus, quas in Affricâ gesserat, certatim se ei tradunt: atque ita pulsis è Siciliâ Pœnis totius Insulæ imperium occupauit.

BOMILCAR Pœnorum Dux apud Carthaginenses tyrannidem inuadit, & cum exercitu vrbem ingreditur, multosque trucidat. Tandem Ciues cùm loco præualerent, seditiosos obsident, legatosque mittunt, qui impunitatem militibus promitterent; si *Bomilcarem* traderent, qui in medio foro à Pœnis patibulo suffixus est: vt idem locus monimentum suppliciorum eius esset, qui ornamentum anteà fuerat honorum. Sed Bomilcar magno animo crudelitatem ciuium tulit; adeò vt de summâ cruce, veluti de Tribunali in Pœnorum scelera concionaretur, obiectans illis, nunc Hannonem falsâ affectati regni inuidiâ circumuentum, nunc Gisgonis innocentis exilium, nunc in

Ha-

Hamilcarem patruum suum tacita suffragia, quòd Agathoclem socium illis facere, quàm hostem maluerint. Hæc cùm in maxima populi concione vociferatus esset, expirauit. *Iustin. l.* 22. *Diod. Sic. l.* 20.

ANNO M. 3697.

AGATHOCLES cùm in Affricã venisset, magnâ clade vincitur, hinc de Affricæ rebus desperare incipit, & clam molitur fugam in Siciliam: milites cùm id persentiscerent, eum in vincula compingunt. Cùm verò paulò post terroris aliquid incidisset, soluitur, & clam cum paucis nauium ingreditur, & aufugit. Exercitus derelictus occisis filijs Agathocles cùm Carthaginensibus transigit. Agatocles cum in Siciliam redijsset, ab Aegestanis exposcit pecuniæ summam, illi de eâ persoluendâ consilium aduocant, ex quo *Agathocles* irâ commotus, omnes ad vnum interficit, pauperes quidem statim, diuites verò, tam viros, quàm fœminas, omnibus cruciatibus excarnificatos, vt omnes thesauros expiscaretur. Indè certior factus de liberorum suorum cæde, militum cognatos, qui eos occiderant, quoscumque capere potuit crudelissimè interficit, multaque millia ita Syracusis ad mare occisa. *Diod. Sic. l.* 20.

ANNO M. 3700.

MITRIDATES Mysiæ Rex, cùm annos 35. regnasset, trucidatur, succedit filius *Mithridates*, qui regnum Paphlagoniâ, & Cappadociâ auxit, & annis 36. regnauit. *Diod. Sic. l.* 20.

ANNO M. 3701.

ANTIGONVS filius nothus Philippi Regis Macedoniæ inter Duces virtute antecelluit, sicut rerum gestarum eius magnitudo ostendit. Deuicto Ptolomæo in Cypro, & de hac victoriâ nauali certior factus, diadema sibi sumit, & Regem se, atque filium appellat: Quòd etiam facit *Ptolomæus* in Aegypto, ne de possessione regni desperasse videretur. Horum exemplum sequuntur etiam *Seleucus*, *Lysimachus*, & *Cassander*, qui aduna-

tis

tis viribus *Antigonum*, & *Demetrium* inuadunt, pugnantque. Ibi Demetrius in dextero cornu Regibus oppositus, hostes quidem egregiè vincit, sed nimium in sequendo victos, ab acie excluditur, cùm Seleucus elephantos opposuisset. Interim pater Antigonus, iam octogenarius ab hostibus circumdatur, & multis iaculis saucius occiditur. Demetrius itaque assumpta parte exercitus, quinque millibus peditum, & quatuor millibus equitum, ex Asiâ in Cyprum aufugit. Atque ita Demetrius Asiâ exuitur, & regnum Asiæ ad Seleucidas transijt, & cum Syriâ coniunctum fuit. *Diod. Iustin. Plutarch.*

ANNO M. 3702.

CASSANDER Antipatri filius, Tyrannus, & Regicida tragicâ morte occubuit, nam hydrope, & phtiriasi, vermibus e toto corpore erumpentibus extinctus est, postquam 19. annos in Macedoniam regnasset, cui succedit filius *Philippus*, qni tabidi corporis lue interijt, cùm regnasset annuo ferè spatio. Succedunt ei reliqui fratres bini, *Antipater* & *Alexander*, qui Macedoniam inter se diuidunt.

ANNO M. 3703.

POst CASSANDRI Regis, filijque eius *Philippi* continuas mortes, *Thessalonica* Regina vxor *Cassandri*, non magno post tempore, vt *Iustin. l. 16.* refert, ab *Antipatro* filio, cùm vitam etiam per vbera materna deprecaretur, occiditur. In causâ fuit, quod post mortem mariti in diuisione regni inter filios, propensior fuerat in Alexandrum filium natu minorem.

ANNO M. 3705.

ALEXANDER Cassandri filius, vt cædem maternam vlcisceretur, gesturus cum fratre bellum, Pyrrhum Epirotarum Regem, qui nuper in Regnum ex Aegypto dimissus fuerat, teste *Velleio*, in auxilium auocat; qui pro auxilij lati mercede, magnam Macedoniæ partem occupat, ita vt Alexandro iam metuendus videretur: quapropter vt hunc iterum ex Macedoniâ

niâ eijciat, auxilium à *Demetrio* petit: nec Demetrius, ſpe inuadendi Macedonici regni, moram fecit. Eius aduentum verens *Lyſimachus*, perſuadet genero ſuo *Antipatro*, vt malit cum fratre in gratiam reuerti, quàm paternum hoſtem in Macedoniam admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cùm præſenſiſſet *Demetrius*, per inſidias *Alexandrum* interficit: occupatoque Macedoniæ regno, cædem apud Macedonas excuſat, exaggeratque tyrannidem Antipatri, Caſſandri, & filiorum, efficitque vt Rex Macedoniæ appellaretur. *Lyſimachus* etiam, cùm à Thracibus bello premeretur, nè ſimul cum Demetrio propter generum pugnare videretur, generum *Antipatrum* occidit, atque ita *Demetrius* vniuerſo regno Macedoniæ potitur, quod obtinet annis ſeptem, cùm Caſſandri filij id vltrà triennium obtinuiſſent; atque ita vniuerſa *Caſſandri* Domus Alexandro Magno, ſeù necis ipſius, ſeù ſtirpis extinctæ, pœnas partim cæde, partim ſupplicio luit. *Plutarch. & Iuſtin.*

ANNO M. 3713.

AGATHOCLES Siciliæ tyrannus, nepotē *Archagatum* cum exercitu miſerat. Conſtituerat enim eum ingenti clade in Affricam traijcere, ſed pœnitens facti, ætate iam feſſus, & valetudine afflictus filium *Agathoclem* ſucceſſorem ſibi apud Syracuſanos pronunciat, eumque ad accipiendum ab Archagato exercitum mittit. Archagatus contrà patruum Agatoclem nouum Regem intercipit, trucidat, & in mare abijcit. Agathocles ſenior, cùm dentes venenato ſcalpro, quod ipſi *Mænon* ſuppoſuerat, purgaret, inficit veneno gingiuas, & totum os, vndè immenſis doloribus excruciatus, viuus adhuc cremari voluit, cùm regnaſſet annos 28. vixiſſet annos 72. *Mænon* verò, qui venenatum ſcalprum Agathocli porrexerat, ad exercitum profugit, vbi receptus Archagatum dolo interficit, & imperij potitus bellum Syracuſanis facere conatur. Syracuſani tyrannis liberati, copias contrà Mænonem educunt. Verùm cùm Carthaginenſes, qui bello ab Agathocle prouocati erant, & claſſem, & exercitum miſiſſent contrà Agathoclem, & Syracuſanos, ipſe ſuis

co-

copijs diffidens ad Carthaginenses concedit, quorum auxilio Syracusas redijt. Post hæc mercenarij milites apud Syracusanos acceptis stipendijs dimittuntur, qui & ad Messanos progressi, amicè suscipiuntur, sed illi inauditâ fraude, nocte insecutâ hospites suos Messenios omnes ad vnum trucidant, vxoresque eorundem ducunt, & vrbem Messanam Mamertinam appellant, seque Mamertinos à Marte. *Diod.Sic.& Iustin.*

ANNO M. 3717.

LYSIMACHVS Agathoclis filius, alter ab Agathocle Siciliæ tyranno, VII. Rex Macedoniæ, cùm in Hellesponti, & Chersonesi regionibus maximus terræmotus extiterit, tantùm vrbs Lysimachia, ante duos, & viginti annos à Lysimacho condita, euersa est: Quod portentum dira Lysimacho, stirpique eius, ac ruinam regni cum clade vexatarum regionum portendebat. Nec ostentis fides defuit: Nam breui post tempore *Agathoclem* filium suum, quem in successionem regni ordinauerat, per quem multa bella prosperè gesserat, non solùm patrium, verùm etiam humanum vltra morem perosus, ministrâ Arsyrice nouercâ, veneno interficit. Hæc illi prima mali labes, hoc initium impendentis ruinæ fuit. Nam parricidium principum sequutæ cædes sunt, luentium supplicia, quod occisum iuuenem dolebant. Itaque & hi, qui exercitibus præerant, certatim ad *Seleucum* deficiebant, eumque pronum iam ex æmulatione gloriȩ bellum Lysimacho inferre compellunt. Vltimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ par reseruatum. *Lysimachus* quatuor, & septuaginta annos natus erat. *Seleucus* septem & septuaginta. Sed in hac ætate vtrisque animi iuueniles erant, imperijque cupiditatem insatiabilem gerebant. Quippè cum orbem terrarum duo soli tenerent, angustijs sibimet inclusi videbantur, vitæque finem non annorum spatio, sed imperij terminis metiebantur. In eo bello *Lysimachus* amissis anteà varijs casibus quindecim liberis, non instrenuè moriens, postremus domus suæ ruinæ cumulus accessit. Lætus tantâ victoriâ *Seleucus*, & quod maius victoriâ putabat,

tabat,

tabat, ſolum ſe de cohorte Alexandri manſiſſe, victoremque extitiſſe, non humanum opus eſſe, ſed diuinum munus gloriatur, ignarus prorſus, non multò poſt fragilitatis humanæ ſe ipſum exemplum futurum. Quippè poſt menſes ſeptem à *Ptolomæo*, cuius ſororem *Lyſimachus* in matrimonium habuerat, per inſidias circumuentus occiditur: Regnumque Macedoniæ, quod Lyſimacho eripuerat, cum vitâ pariter ammittit. Igitur *Ptolomæus* cùm, & in gratiam memoriæ magni Ptolomæi patris, & in fauorem vltionis Lyſimachi ambitioſus apud populares eſſet, primò Lyſimachi filios conciliare ſibi ſtatuit, nuptiaſque Arſinoes ſororis ſuæ matris eorum petit, quas tandem obtinet, ſed paulò poſt Lyſimachi, & Arſinoes iam coniugis liberos, nè regnum Macedonicum aliquando à ſe repeterent, trucidat, & ipſam in Samothraciam relegat. *Iuſtin. l.* 17.

ANNO M. 3723.

PTOLOMAEVS CERAVNVS Aegypti Rex, obuiam Gallis in Macedoniam irrumpentibus, cum exercitu proficiſcens, inito bello vincitur, & trucidatur à Gallis, cùm nouem ferè menſibus regnũ Macedoniæ obtinuiſſet. Succedit ipſi *Meleagros*, qui regnat 60. dies. Indè *Antipater*, qui regnat dies 45. *Euſeb.*

ANNO M. 3729.

HELENVS Francorum in Germania Rex, cùm annos quatuordecim regnaſſet, remouetur propter inertiam & luxum à regno, & ſuccedit ipſi *Baſanus*, qui regnat annis 36. Hic filium ſuum *Sedanum* adulterij conuictum, morte mulctauit. *Trithemius.*

ANNO M. 3730.

PYRRHVS Epirotarum Rex, *Aquila* dictus: Vir fortiſſimus, deuictis Gallis, pulcherrima, & ſplendidiſſima ſpolia, in templo Mineruæ Itonidis ſacrauit, cum hoc Epigrammate.

Hæc Pyrrhus Gallis detraxit ſcuta Moloſſus
Suſpendens aris dona Minerua tuis.

Nec mirum Antigoni turmas citò terga dedisse,
Aeacidæ cùm sint nunc quoque, & ante viri.

Non semel singulari certamine fortem & magnum suum animum demonstrauit. In primis verò vulneratus in prælio cum Mamertinis, hostem magnâ corporis staturâ, à quo fuerat prouocatus prostrauit. Generosus enim Rex hanc prouocationem tam ægrè tulit, vt cruore adhuc respersus, dolore simul ac irâ percitus, truci ac terribili aspectu in aciem redierit, gigantemque repentè adortus, adeò vehementi ictu eius caput percusserit, vt vsque ad infimas partes ferro adacto frusta fissi corporis hinc inde ad terram deciderent. Cùm verò gloriam rerum gestarum eius cresceret, ipse imperium orbis affectare cœpit: cùmque Romanos potentes videret, Apollinem Delphicum consuluit, qui ambiguè respondens dixit.

Aio te Aeacida Romanos vincere posse.

Quo ambiguo responso *Pyrrhus* delusus, putauit se Romanos victurum, sed ab illis victus est. In Siciliâ cùm tantis victorijs elatus, Siculos non eadem humanitate tractaret, & insuper quosdam principes viros suspectos haberet & occideret, in odium omnium incurrit, & cateruatim ab eo, & vrbes, & Duces deficiunt. Tandem dum Argos oppugnaret, per proditionem nocte vrbem ingressus, vnâ cum Galatis in forum vsque peruenit; quòd sentientes Argiui, Clypeum, & alia munita vrbis loca ceperunt, Antigonum in vrbem acciuerunt. Tunc Pyrrhus vbi vidit Clypeum hostibus armis refertum, & alia esse munita vrbis loca, prodigijs quibusdam territus, retrocedere, & vrbem egredi statuit, sed cùm angustias portarum formidaret, nuntium præmittit ad filium Helenum, qui extrà mænia sedebat, vt deiectis mænibus aditum sibi aperiret, suosque tutaretur: filius non rectè accepto nuntio ad opem ferendam vrbem ingreditur, & ita fugientibus ingredientes occurrunt, impediuntque fugam, *Pyrrhus* vbi euadendi difficultatem vidit, in persequentes hostes conuersus à gregario milite Argiuo hastâ leuiter percussus, equum adegit in illum. Mater eius, quæ fortè desuper pugnam spectabat, cognito filij periculo, tegulam, vel vt alij dicunt, morta-

tarium de ſpeculis in Pyrrhi caput coniecit; quo ictu moribundus cecidit. Tunc *Zophirus* quidam Antigoni miles cognitum Regem apprehendens, illi caput abſcidit; *Alcyoneus* verò Antigoni filius accurrens, abſciſſum Regis caput ad Patrem cum ſummâ alacritate deportat, pater filium baculo percuſſit, ac à ſe repulit, barbarum, & pollutum appellans. Regis caput & corpus munificè cremauit, *Hellenum* quoque Pyrrhi filium benignè, & humaniter exceptum, cùm eum complexus eſſet, benè ſperare iuſſit, & eum ſtatim in priorem habitum, ornatumque reſtituit, atque in Epirum remiſit, & erga amicos quoque Pyrrhi benignus fuit. *Iuſt. & Plutarch.*

Gabriel Faernus tale de Pyrrho Elogium concinnauit:

Epirus mihi parua quidem, ſed Martia tellus,
Et Patria, & Regnum, & generoſæ bellica menti
Materies fuit. Aeacides mihi ſanguinis author;
Et mea cognatum virtus expreſſit Achillem.
Ipſe ego præſcripto docui munimine valli
Metari caſtra, & tutos ad bella receptus.
Romula me pubes certamine fuſa cruento
Italicæ experta eſt ſub mœnibus Heracleæ.
Quo terrore truces animos atque aſpera corda
Fregiſſem Aeneadum, & ſtatuiſſem fœdera victis
Ni pacem infamem, cæci ſententia diſcors
Diſſuaſiſſet, & ad lituos atque arma vocaſſet.
Sic ego re infecta Italo de littore ceſſi,
Quo me ſors grauis atque immitia fata trahebant,
Ad clarum nece noſtra Argos, vbi ſæua cientem
Prælia, ab excelſis vltrix me tegula tectis.
(Indignum) dextra deiecta afflixit anili.

ANNO M. 3732.

ARISTOTIMVS Epirorum vrbem in Peloponneſo per tyrannidem occupat, fauore, & conſilio Antigoni, plurimos ciuium in exilium eijcit, multos trucidat. Aetoli intercedunt apud eum, vt exulibus vxores & liberos reddere velit: ille pri-

mùm negat, post concedit certo die, sed eo ipso die ad portas omnes comprehendit, facultatibus exuit, carceribus mancipat, liberos occidit, virgines stuprat. Stupentibus omnibus ad hæc scelera, *Hallanicus* senex, & liberis orbus, fidissimos amicorum conuocatos, in vindictam patriæ hortatur, illis cunctantibus iubet operiri fores, minitaturque se tyranno omnia enunciaturum: ita in ancipiti periculo consultat in tyranni necem, & eum feliciter, quinto mense, quàm cœperat, opprimunt. *Iustin.*

ANNO M. 3736.

HIERO Rex Syracusanus creatus, contrâ Mamertinos bellum gerit: hi quòd ipsis prædictum esset suum Ducem in castris regijs cœnaturum, tanquam de victoriâ certi, acriter prælium ineunt, sed turpiter vincuntur, & Dux multis vulneribus confectus capitur & in castra regia deducitur; vbi quidem cœnat, sed quòd audiret filium etiam suum interfectum, vulnera sua atrocius disrumpit, & moritur. *Diod. Sic.*

ANNO M. 3744.

HANNIBAL Dux Carthaginensis, victus classe, superiore anno, Carthaginem reuertitur: Inde in Sardiniam mittitur. *Scipio* consul secutus hostem, bellum ex Siciliâ in Corsicam transfert, vbi Hannibalis classem ferè totam circumuenit, & perdit, quâ clade Carthaginenses irritati, eum cruci affigunt, & *Hannonem* in eius locum surrogant: qui & ipse à Scipione victus se se hostibus immiscet, & trucidatur, ne cladi superesset cum periculo. *Eutrop. Oros.*

ANNO M. 3757.

ANTIOCHVS II. THEOS, filius Antiochi Soteris II. Regis Syriæ. Mater eius fuit *Stratonice*, Demetrij I. Regis Asiæ minoris filia, & nouercha Antiochi Thei, ex quâ Antiochus Soter hunc filium suscepit. Hic Antiochus cognominatus est à Milesijs *Theos*, hoc est, *Deus*, eo quod Lymarchum eorum tyrannum sustulisset, vti *Appianus* scribit. Duas vxores habuit:

Prior

Prior *Laodice*, ex quâ duos filios suscepit, nempe *Seleucum Callinicum*, & *Antiochum*, cui cognomen fuit *Hierax*. Posterior fuit *Berenice*, Ptolomæi Philadelphi II. Regis Aegypti filia, quâ ductâ repudiauit Laodicen, & concubinæ tantùm loco habuit. Sed eandem post aliquot temporis interuallum, amore victus, cum liberis in regiam dignitatem reducit. Illa verò metuens flexibilem viri animum, & præcauere volens, nè iterum Berenicem sibi præponeret, maritum suum per ministros veneno sustulit, *Berenicem* autem vnâ cum filio, qui natus erat ex *Anthioco*, Principibus occidendum tradit, filiumque suum maiorem *Seleucum Callinicum*, parentis loco, Regem constituit. *Appianus Alexandrinns de Bellis Syriacis. Iustin. l. 27.*

ANNO M. 3760.

BASAN Francorum Rex, cùm propè Moguntiam castra haberet, Regem *Thabor*, qui in vicinis locis imperabat, interficit, in cuius memoriam castrum ibi *Monthabur* ædificauit. *Trith.*

ANNO M. 3762.

AGIS Rex Lacedæmoniorum, Eurytionides, & Eudamidæ filius, cùm Lacedæmonem redijsset, *Agesilaus* Ephorus, Spartæ seditionem mouet, Leonidem Regem nuper à regno remotum, & Tegeæ exulantem reuocat, qui *Agidem* Regem capit, & per Ephoros eundem vnâ cum Matre, & Auiâ suspendio necat. Huius Regis mortem sic describit *Plutarchus*: Amphares, Demochares, & Arcesilaus adire solebant Agim, & colloqui cum eo, vtpotè familiares. Cùmque *Agis* permaneret in templo, & sueuisset ad balneum per occasionem descendere: ibi eum, vbi templo excessit, statuerunt arripere, captatoque articulo, cùm lauisset, occurrerunt, & salutauerunt eum, comitatique sunt colloquentes & iocantes sicut cum familiari, & iuuene. Diuortium obliquum via ad carcerem habebat: ad quod cùm peruenissent, *Amphares* iure magistratus manibus Agidi iniectis, Duco te, inquit, Agi; ad Ephoros, vt rationem reipublicæ gestæ reddas. *Demochares* autem homo valens & eminens staturâ, obuoluens collum pallio traxit illum. Alijs ex composi-

to

to impellentibus à tergo, & opitulante Agidi in solitudine nemine, conijciunt eum in carcerem. Mox adfuit *Leonidas* cum magnâ mercenariorum militum manu, quibus carcerem foris circumfudit. Ephori ad Agim ingressi, senibus qui eiusdem erant consilij accitis, tanquam cum eo acturi iudicio, iusserunt eum actionum suarum causam dicere. Ridente illo simulantiam istorum, Amphares haud impunè ait laturum, pœnasque daturum temeritatis. Hic alius Ephorus, tamquam lenior in Agim, & culpæ effugium ostendens, requisiuit, patrasset nè ea Lysandri, & Agesilai coactu. Vbi respondit Agis coactum à nemine, sed æmulatione, & exemplo Lygurei eadem persecutum se instituta: iterum idem rogauit, Ecquid eum pœniteret factorum: negante iuuene, quamuis extrema pericula antè oculos cerneret, pœnitere optimorum consiliorum: damnauerunt eum rei capitalis, imperaueruntque lictoribus, vt in Decadem, quam appellant, eum auferrent. Is locus in carcere est in quo iudicatos strangulant. Cernens autem ministros *Demochares* dubitantes attingere Agim, itemque mercenarios, qui assistebant, auertentes se, & refugientes facinus, vt nefarium & insolens, vt corpori Regis quis admoueret manus: comminatus ijs, & cõuitiatus, rapuit Agim ipse in illam cameram. Iam enim senserant multi comprehensum, tumultusque ad fores erat & crebra lumina. Aderant etiam Agidis mater, & auia vociferantes, obsecrantesque vt Rex Spartiatarum audiretur; causamque diceret ad populum; vndè potissimum necem maturauerunt, veriti ne si superuenissent plures, nocte eriperetur. Igitur progrediens ad locum supplicij Agis, vt conspexit quendam ex ministris flentem, & ingemiscentem, Mitte tu me (inquit) deflere, etenim ego qui ita nefariè, & violenter pereo, præstantior sum interfectoribus. Ita fatus, collum vltrò obtulit laqueo. *Amphares* ad ianuam progressus, & Agesistratam ad genua sua ex familiaritate, & amicitiâ prouolutam excitans, nihil, inquit, grauiùs in Agim, vel atrociùs consuleretur. Iussit etiam illam si videretur ad filium ingredi. Illâ matrem quoque admitti secum precante, Nihil, inquit, vetat, Amphares. Ambas cùm admisisset,

ſet, & iterum claudi præcepiſſet oſtium carceris, priorem *Archidamiam*, iam admodum anum, quæ in ſummâ inter ciues dignitate conſenuerat, ad mortem tradidit. Eâ interfectâ, Ageſiſtratam iuſſit introire. Quę ingreſſa, vt filium ſpectauit humi iacentem, & exanimem ex reſti pendentem matrem: ipſa miniſtros addiuuit in eâ detrahendâ, collocatumque iuxtà Agim corpus eius cooperuit, & velauit. In filium ruens, & faciem eius oſculata, Nimia tua, tua te (inquit) fili, modeſtia, lenitas, & humanitas nobiſcum perdidit. Ibi Amphares, qui ex ianuâ ſpeculabatur quid ageretur, & voces excipiebat, irrupit, frendenſque Agiſiſtratæ dixit, ergo ſi filij facta probaſti, eadem quoque ratione in te conſuletur. *Ageſiſtrata* autem ad laqueum exurgens, Tantùm ſint hæc, inquit, ex vſu reipublicæ Spartanæ. Eo facinore inter Ciues enunciato, tribuſque elatis cadaueribus, non fuit metus tantus, quin præſeferrent ciues grauiter iſtis Angi, Leonidamque,& Ampharem deteſtari, nihil atrociùs, vel ſceleſtiùs, ex quo Peloponneſum incoluiſſent Dorij, admiſſum Spartæ exiſtimantes. Quippè Regem Lacedæmoniorum nè hoſtes quidem temerè, cùm occurreret eis in acie,attingebant: ſed deflectebant, verentes, veneranteſque eius maieſtatem. Hactenus *Plutarch.*

ANNO M. 3765.

MATHO, & SPENDIVS Mercenariorum Duces Carthaginem obſident, ſed *Amilcar* eos viciſſim omni commeatu prohibet: quapropter obſidio ſoluitur, Amilcar verò ipſis inſiſtens, damna quantum poteſt ipſis infert, captos feris obijcit, & in valle deprehenſos obſidet, & eò cogit, vt fame coacti primùm captiuos, deinde etiam ſeruos deuorarent; ideò Duces ſe ſe dedunt inſcijs militibus, qui Ducibus deſtituti trucidantur, numero ad quadraginta millia. Indè Africas vrbes recipit, & Tunetum, vbi *Matho* alter Dux erat, obſidet. Hic plurima damna eruptione ex Tuneto Amilcarem facit, quapropter Amilcar *Spendium*, & alios Duces Mercenariorum in crucem agit. *Matho* in omnem occaſionem intentus, in Hanni-

nibalis alterius Carthaginensium Ducis castra impetum facit, ipsum ducem cum multis nobilibus capit, & cruci vicissim affigit, & reliquos trucidat: tandem Amilcar, supplemento accepto, Mathonem prælio vincit, & capit cum multis alijs, atque ita hoc crudelissimum bellum finitum est, cùm durasset annos tres, menses quatuor. *Polyd.l.1.*

Post decem annos *Orisso* Hispaniarum Rex, qui amicus Amilcaris fuerat, dum hic Hellicen vrbem in Hispania obsidet, ille mutato animo, obsessis auxilium fert, Amilcarem in fugam auertit, persequitur ,& in flumine excussum ab equo, demergit. Succedit Amilcari *Asdrubal* gener. *Diod.Oros.*

ANNO M. 3777.

ARCHIDAMVS Agidis frater, in exilio apud Messenios vitam ducens, reuocatur à Cleomene III. Spartanorum Rege. Verùm vbi senserunt id qui Agin antè interfecerant, formidantes ne reuerso ab exilio Archidamo luerent pœnas, acceperunt illum quidem in ciuitatem clàm ingressum,& reditum eius adiuuerunt: sed illicò interemerunt eum, siuè inuito Cleomene, vt opinio est Phylarchi, siuè expugnato, & condonante illis Archidamum. Post hæc Lysiades Megapolitanus, qui positâ tyrannide, & libertate popularibus redditâ, ciuitatem suam associauerat Achæis, contrà Cleomenem pugnat, qui immisit in eum Tarentinos, & Cretenses, à quibus Lysiades fortitèr dimicans interfectus est. Indè erecti Lacedæmonij, clamore sublato, impressionem dederunt in Achæos; quorum vniuersum profligauerunt exercitum. Cæso ingenti numero, reliquos Cleomenes datis inducijs reddidit. Lysiadis corpus ad se præcepit afferri: quod purpura exornatum, iniectâ coronâ,ad portas Megalo-politanorum remisit. *Plutarch.in Cleom.*

ANNO M. 3778.

SELEVCVS CALLINICVS IV. Rex Syriæ, filius Antiochi Thei, & Laodices, postquam Pater eius à Laodice vxore veneno extinctus fuit, regnum occupauit, atque in initio regni

gni *Berenicen* nouercham filiam Ptolomæi Philadelphi, & Ptol. Euergetis, III. Ægypti Regis sororem, instinctu matris Laodices, contrà fidem datam interfecit. Quo immani parricidio, atque scelere, ingens malum, & sibi, & regno attraxit, semperque postea infelix extitit. Nam Ptolomæo Euergeti bellum inferens, ab eo victus in Antiochiam confugit. Indè ad Antiochum fratrem scripsit, eius auxilium implorans, oblatâ ei Asiâ, inter fines Tauri montis, in prœmium latæ opis. Antiochus autem cùm esset annos 14. natus, suprà ætatem regni auidus, occasionem non tam pio animo, quàm offerebatur, arripuit. Sed latronis more, totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam, virilemque sumit audaciam. Vndè *Hierax* est cognominatus, qui non hominis, sed accipitris ritu, in alienis eripiendis vitam sectaretur. Intereà Ptolomæus cùm audisset Regem Antiochum in auxilium Seleuco venire, nè cum duobus vno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem facit: sed pace ab hoste datâ, interpellatur à fratre; qui conducto Gallorum mercenario exercitu, pro auxilio bellum, pro fratre hostem se imploratus exhibuit. In eo prælio virtute Gallorum victor quidem Antiochus fuit: sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertunt, liberiùs depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam extinxissent. Quòd vbi sensit Antiochus, velut à prædonibus auro se redimit, societatemque cum mercenarijs suis iungit. Intereà Rex Bithyniæ *Eumenes*, sparsis, consumptisque fratribus, bello intestinæ discordiæ, quasi vagantem Asiæ possessionem inuasurus, victorem Antiochum, Gallosque aggreditur: nec difficilè saucios adhuc ex superiore congressione inter, ipse viribus superat. Eâ namque tempestate omnia bella in exitium Asiæ gerebantur, vti quisque fortior fuisset, Asiam velut prædam occupabat. *Seleucus*, & *Antiochus* fratres bellum propter Asiam gerebant. *Ptolomæus* Rex Ægypti, sub specie sororiæ vltionis Asiæ inhiabat. Hinc Bithynius *Eumenes*, indè Galli Asiam depopulabantur, cùm intereà nemo defensor Asiæ inter tot prædones inueniebatur. Victo Antiocho cùm Eumenes maiorem partem Asiæ occupasset, ne-

tunc quidem fratres perdito præmio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt, sed ommisso externo hoste, in mutuum exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuò victus, multorum dierum fugâ fatigatus, tandem ad socerum suũ Artamenem, Regem Cappadociæ, prouehitur: A quo cùm primùm benignè susceptus esset, interiectis diebus, cognito quòd sibi insidiæ pararentur, salutem fugâ quæsiuit. Igitur cùm profugo nusquam locus tutus esset, ad Ptolemæum hostem, cuius fidem tutiorem, quàm fratris existimabat, decurrit: memor vel quæ facturus fratri esset, vel quæ meruisset à fratre. Sed Ptolemæus non tam amicus ei deditus, quàm hostis factus, seruari eum arctissimâ custodiâ iubet. Hinc quoque Antiochus operâ cuiusdam meritricis adiutus, quam familiariùs agnouerat, deceptis custodibus elabitur, fugiensque à latronibus interficitur. *Seleucus* quoque ijsdem fermè diebus, amisso regno, equo præcipitatus, moritur. Ita fratres, qui simul de regno decertarunt, neuter rectè possederat, quasi germanis casibus, exules ambo, post regna scelerum suorum pœnas luerunt. *Iustin.lib.27.*

GALLI in Hetruriam irruentes, Prætorem Romanum fugant, sex millibus de eius exercitu trucidatis. Æmilius Consul, vt Vrbi præsidio esset, auxilio Prætori aduenit, & commeatu hostes prohibet, ita vt Galli reditum appararent, cùm alter Consul Atilius exercitum reportat, & Gallis redeuntibus fit obuiam circà Telamonem Hetruriæ: Alter Consul verò Gallus subsequitur, ibi Consul Atilius dum inconsultiùs pugnat, occiditur. Alter verò nihilominus prælium vrgens, tandem vincit. Periêre Gallorum ad quadraginta millia, & simul Rex Gallorum *Concolitanus*. Alter Rex *Aneroestus* paucis comitantibus in quendam locum fugâ se recepit, & ex desperatione iugulum sibi præcidit. *Polyb.lib.2.*

ANNO M. 3781.

GALLI multis cladibus affecti, de pace legatos Romam mittunt, cùm illa intricatior videretur. Consules conscripto milite, in Galliam abeunt, vbi Romani Acerras obsident

dent. Indè Gallorum Rex *Viridomarus*, decem millibus militum aſſumptis,regionem circumſpadanam vaſtauit. Quòd vbi perlatum ad Marcellum Conſulem eſt, collega ad Acerras cum peditatu, vniuersâque graui armaturâ, & tertiâ parte equitum relicto,reliquum equitatum ſecum trahens,& ex peditibus expeditiſſimos quoque ad ſexcentos, nec die, nec nocte, raptim agmine facto, remiſit iter, dum ad hoſtes peruenit iuxtà Claſtidium vicum Galliæ, qui non multò antè in ditionem Romanorum venerat. Nec ſpatium reficiendi milites, vel quietis dandæ habuit. Confeſtim enim ſenſerunt aduentum eius barbari qui iam aderant, contempſeruntque eum, quòd paucos admodum pedites ſecum haberet. Equitatus verò Galli, cùm optimi ſibi equites ſint, eâque re plurimum videantur præſtare, & in præſentia quidem ſuperarent numero quoque Marcellum, nullam rationem duxêre. Ergo protinus ruunt, velut eum conculcaturi, magno impetu, & ſæua minantes. Ante ſigna verſabatur Rex. Hic Marcellus, quia pauci ſui erant, nè circumdarentur,circumfunderenturque ab hoſtibus, alas equitum promouit, atque equo circumuectus extenuauit, produxitque cornu, dum propè hoſtem venit. Ibi dum aciem in hoſtes dirigit,equus eius vlulatis illorum expauefactus, retrocedit, vique Marcellum auertit. Ille veritus ne ea res permoueret in omen verſa milites, equum properè in ſiniſtram flectit, & ad hoſtes conuertit, Solemque ipſe adorat, vt ſi non caſu,ſed eius rei causâ circumegiſſet equum. Solemne eſt enim Romanis cùm adorant deos, in orbem ſe conuertere. Cùm iam ad manus ventum eſſet, fertur præſtantiſſima hoſtium arma, Ioui Feretrio vouiſſe. Ibi Gallorum Rex conſpicit Marcellum, & ab inſignibus conijciens Ducem eſſe, longè ante aciem prouectus eſt, ſimulque altâ voce laceſſans eum, & haſtam vibrans, admittit infeſtus in eum equum, proceritate inter Gallos exuperans, armiſque ex auro, & argento fabrefactis, & variâ picturatis tincturâ, inſtar fulguris inſignis radiantis. Quæ arma luſtranti oculis aciem Marcello, vt viſa ſunt præcellentiſſima, eaque votis ſe ſacraſſe dijs exiſtimans, in Regem impetum dedit, thoracemque eius haſtâ tranſ-

 fixit,

fixit, tum libramento equi premens in terram præcipitauit eum, alterum deindè, ac tertium repetens ictum occidit. Mox desilijt ex equo, iniectâque mortui armis manu, suspiciens in cœlum ita fatur, *Arbiter insignium factorum ducum, & actuum imperatorem in bello, atque prælijs, Iupiter Feretrie, te teste dux ducem, Consul Regem manu mea tertius ego hunc confossum interfeci: tibi consecro prima, & præstantissima ex spolijs: Tu ad reliquias belli pergentibus: eundem tribue fortunæ cursum*: Hinc concurrunt equites non cum solis seorsum equitibus, sed cum inferentibus se simul peditibus quoquè confligunt, referuntque singularem victoriam, & insuper *Mediolanum* capiunt. *Plutarch. Polyb. & Oros.*

ANNO M. 3782.

PTOLOMÆVS III. Rex Ægypti, cognomento dictus *Euergetes* à maximis suis in subditos meritis. Eius Pater fuit *Ptolomæus Philadelphus*; Mater verò *Arsinoe*, quæ Ptolemæi Philadelphi soror, & vxor fuit. Ex hisce parentibus *Euergetes* natus est, qui postquam annos 25. regnasset à filio suo Ptolemæo Philopatore veneno sublatus fuit.

ASDRVBAL Carthaginensium Dux occiditur in Hispaniâ à quodam seruo Hispano, ob iram interfecti Domini sui ab *Asdrubale*: indè deprehensus, lætitiâ perpetratæ rei superante omnes dolores, tormenta fortissimè, etiam ridentis specie sustinuit: succedit Asdrubali *Hanibal* filius Amilcaris 25. annos natus. *Liuius, & Polyb.*

SELEVCVS CERAVNVS V. Rex Syriæ filius Seleuci Callinici, qui nouercam suam *Laodicen*, filiam Ptolemæi Philadelphi, & sororem Ptolemæi Euergetis Ægypti Regum, nefariè occiderat. *Ceraunus* dictus est, hoc est *Fulmineus*, quòd audaci, & feroci ingenio præditus, videretur esse quasi fulmen. Frater eius fuit *Antiochus* cognomento *Magnus*. Hic Seleucus Ceraunus, cùm pater ipsius Seleucus Callinicus de equo præcipitatus, & mortuus esset, ei statim in regno successit. Verùm cùm *Attalus* Rex Pergami, Asiam vniuersam occuparet, Seleucus Ceraunus exercitum comparat contrà eum, & Taurum montem

cum

cum Achæo cognato transcendit contra Attalum, vbi Seleucus dolo Gallorum occiditur: *Acchæus* verò hosce parricidas trucidare iubet, & fratrem Seleuci *Antiochum* Regem creat, qui regnat annis 36. cùm Seleucus vix tribus annis præfuisset. *Polybius lib.*2.

BASSANVS Francorum Rex euanescit, vt aiunt, vel potius à diabolo ablatus est, cùm annis 36. Francis, vel Sicambris præfuisset. Succedit filius *Clodomirus* annis 18. qui statim Gallos in initio regni quod Mosam fluuium transgressi essent, magno prælio ex insidijs vincit. *Trith. in compend.*

ANNO M. 3783.

MOLO Præfectus Mediæ, superiore anno ab Antiocho post mortem Seleuci defecerat. Ideò *Antiochus* suis præfectis, vt eum bello persequerentur, auxilia miserat, sed *Xenætas* Dux cùm Molonem vicisset, victoriam non persequitur, sed conuiuia agitat, ideò à Molone nocte intempestâ, trucidatur cum omnibus suis. Post hæc Antiochus ipse contra Molonem exercitum ducit, eúmque vincit. Molo verò suorum transfugia animaduertens, cùm propè iam vndique cingeretur, animo reputans cruciatus, ac tormenta sibi parata si viuus in hostium potestatem veniret, manus sibi ipsi intulit: pariterque omnes, qui participes coniurationis fuerant, domum suam quisque concedunt, ibique similem exitum faciunt. *Neolas* quoque vbi pugnâ euasit, & in Persidem ad Alexandrum Molonis fratrem peruenit, matrem, & Molonis liberos obtruncat: deindè super mortuorum cadaueribus ipse se iugulat, postquam Alexandro persuasisset, vt ipse quoque idem faceret. *Antiochus* verò direptis hostium castris, Molonis corpus loco totius Mediæ maximè conspicuo iussit in crucem tolli, ac sine morâ, quibus id negotium datum, rem sunt exsecuti, delatum namque cadauer in Chalonitidem regionem, eo loci in adscensu Zagri montis, cruci affixerunt. *Polyb. l.* 5.

AN-

ANNO M. 3789.

PHILIPPVS Rex Macedoniæ Demetrij II. filius in Poloponnesum à Messenijs accitus, cùm seditione laboraret, vtrique parti faces addit, efficitque vt vulgus Senatum, & Principes aliarum ciuitatum ducentos trucidaret. *Aratus* senior Prætor in Achaiâ acerbè in Regem inuectus est, propter hoc atrox facinus, quem Rex non multò post operâ vsus Faurionis, qui res illius in Peloponneso administrabat, veneno sustulit. Ac principio quidem ignota cæteris res fuit: neque enim ea vis erat pharmaci, vt in ipso statim articulo necaret: sed morâ temporis corporis valetudinem afficiebat; ipsum verò Aratum non latebat malum, quod hoc modo palam est factum. Is omnes alios rem celans, apud vnum è famulis Cephalonem, quia familiaritèr eo vtebatur, linguam non tenuit, sed cùm ægrotanti sibi ille adesset, assiduam, & diligentem operam nauans, atque ij vnum è sputis, quibus paries erat consputus, sanguine mixtum esse obseruasset, Hæc ne præmia, o Cephalo, inquit Aratus, amicitiæ nostræ ergà Philippum retulimus. Adeò magna, & præclara res est, animi moderatio: vt eum qui acceperat iniuriam potius quàm auctorem iniuriæ, facti puderet: quòd post tantarumque rerum consilia cum Philippo consociata, & magno quidem eius bono, hoc ipse demum beneuolentiæ suæ præmium ferret. *Polyb. l. 8.*

HIERONYMVS Hieronis nepos, nouus Syracusanorum Rex, à suis interficitur, de quo sic *T. Liuius* scribit: *Hieronymus* legatos Carthaginem mittit, ad fœdus ex societate cum Annibale faciendum. Pacto conuenit, vt cùm Romanos Siciliâ expulissent (id autem breui fore, si naues, atque exercitum misissent) Himera amnis, qui fermè insulam diuidit, finis regni Syracusani, ac Punici imperij esset. Aliam deindè inflatus assentationibus eorum, qui eum non Hieronis tantùm, sed Pyrri etiam Regis materni aui iubebant meminisse, legationem misit: quia æquum censebat Siciliam sibi omnem cedi: Italiæ imperium proprium quæri Carthaginensi populo. Hanc leuitatem,

&

& iactationem animi neque mirabantur in iuuene furioso, neque arguebant; dummodò auerterent eum à Romanis. Sed omnia in eo præcipitia ad exitium fuerunt. Nam cùm præmissis Hippocrate, atque Epycide cum binis militibus armatorum ad tentandas vrbes, quæ præsidijs tenebantur Romanis, & ipse in Leontinos cum cætero omni exercitu (erant autem ad quindecim millia peditum equitumque) profectus esset; liberas ædes coniurati (& omnes fortè militabant) imminentes viæ angustæ, quà descendere ad forum Rex solebat, sumpserunt: ibi, cùm instructi, armatique cæteri transitum expectantes, starent, vni ex is (Dinomeni fuit nomen) quia custos corporis erat, partes datæ sunt, vt cùm appropinquaret ianuæ Rex, per causam aliquam in angustijs sustineret ab tergo agmen. Ita, vt conuenerat, factum est, tamquam laxaret elatum pedem ab stricto nodo, moratus turbam Dinomenes, tantum interualli fecit, vt cùm in prætereuntem sinè armis Regem impetus fieret, confoderetur aliquot prius vulneribus quàm succurri posset. Clamore, & tumultu audito, in Dinomenem iam haud dubiè obstantem tela conijciuntur: per quæ tamen duobus acceptis vulneribus euasit. Fuga satellitum vt iacentem vidêre Regem facta est; interfectorum pars in forum ad multitudinem lætam libertate, pars Syracusas pergunt ad præoccupanda Andranodori, regiorumque aliorum consilia. Hactenus *Liuius*.

ANNO M. 3790.

ACHÆVS Andromachi filius, fratris Laodicæ, quæ Seleuco nupsit: vxorem Laodicen Mithridatis Regis filiam duxit, vniuersamque cis Taurum Asiam imperio suo rexit. Post captas Sardes arci inclusus, nullam rationem euadendi videt, quapropter ex Ægypto à Rege Ptolemæo ipsi mittitur *Bolis* quidam Cretensis, qui eum quidem ex arce deducit, sed eundem Antiocho prodit, cùmque ipsius copiæ, & hostiles in munitissimo orbis terrarum loco ipsum versari existimarent, vinculis oneratus humi sedebat in manu inimicorum positus: nemine præter facti auctores quod erat factum re sciente. Primâ luce conuenien-

nientibus, vt fit; in Prætorium Regis amicis, ante omnium oculos posito hocce spectaculo, idem alijs quoque ac Regis vsuueniebat. Ea namque cunctos incessit admiratio, vt quæ suismet oculis cernebant, satis vera non crederent. Postquam in Concilio proceres sederunt, variȩ de supplicio illius dictȩ fuerunt sententiȩ, demum placuit, primùm vt extremis membris *Achæus* mutilaretur; deindè vt post caput amputatum atque vtri asinino insutum, truncus in crucem tolleretur. Quo facto, vbi rem exercitus resciuit, adeò castra vniuersa fanaticus quidam furor, & animorum consternatio incessit, vt Laodice in arce, cui hoc dumtaxat innotuerat, maritum exijsse, casum illius è tumultu ac motu castrensi conijceret: mox venit caduceator ad Laodicen, eorum quæ Achæo acciderant, nuntius, simul iubens, vt curâ rerum se abdicaret, atque arce traderet; tum verò qui in arce erant, pro responso eiulatum primò & lamenta vix fidem inuentura edere incipiunt: non adeò quòd tantoperè Achæo factum nollent: sed quòd noua, atque admirabilis planèque inopinata ea res cunctis accidebat; deinde autem consilij inopes magnâ difficultate qui arcem tenebant, afficiebantur. At Rex post sublatum de medio Achæum, ad perniciem inclusorum in arce intentus, nihil dubitare quin ab illis ipsis maximè autem per milites, aliqua rei benè gerendæ occasio sibi daretur, quòd & tandem accidit: quippè ortâ inter ipsos seditiòne, scissi sunt in partes; alijs cum Ariobazo, alijs cum Laodice sentientibus. Quam ob causam dum sibi inuicem diffidunt, celeritèr vtraque factio, & se & arces fidei Regis, permiserunt. Ita Achæus cùm nihil eorum prætermisisset quæ ratio recta suadebat, illorum perfidiâ victus quibus fidem habuerat, diem supremum cum cruciatu obijt: exemplum posteris, duobus modis vtile: primùm vt nemini temerè esse credendum discamus; deindè ne rebus lætis spiritum attollamus, sed vt homines humani nihil alienum à nobis putemus. *Polyb. lib. 8.*

ANNO M. 3795.

MACHANIDAS Lacedæmoniorum Tyrannus reuertens ad Mantineam, à *Philopœmene* occiditur, de quo hæc refert *Polyb.* Machanidas ab insectatione fugientium reuertens, suos conspicatus in fugam auersos, errore animaduerso, quod longius esset progressus, eamque ob rem spe vniuersæ victoriæ depulsus; peregrinis quos secum habebat in cuneum statim coactis, per medios hostes qui solutis ordinibus fugientes persequebantur, manu factâ euadere est conatus: atque hoc consilium nonnulli intelligentes, cum ipso primum manserunt, eâ spe salutis freti, qui vt propiùs ventum ad pontem fossę impositum, conspectis Achæis, qui illum seruabant, animum omnes despondere, Machanidâ relicto dilabi, & suæ quisque saluti priuatim consulere cœperunt. Eo tempore tyrannus desperato per pontem transitu, fossam obequitans, commodum ad transeundum locum magno quærebat opere. *Philopoœmen* vbi à paludamento purpureo, & equi ornatu Machanidam agnouit, Anaxidamo ad pontis custodiam relicto, eoque multis monito, vt commissam stationem diligenter tueretur, neque vlli mercenariorum parceret, quando horum semper ope, & præsidio Tyranni Lacedæmone rerum summam obtinerent: ipse cum Polyeno Cyparissensi, & Simiâ, quibus tunc familiariter vtebatur, in aduersam prorumpens ripam, tyrannum in alterâ ripâ è regione obequitantem arcere, & indè expellere insistit, & simul eius comites, duo autem fuêre, qui se illi coniunxerant, Anzidamus, & Mercenariorum aliquis. Statim vt *Machanidas* locum nactus facilem ad transeundum fossam, calcaribus admotis equũ magnâ vi impulit, conuersus in eum *Philopœmen*, & traijcientem pugnam aggressus, post illatum mucrone hastæ vulnus, mox eadem versâ ictum cuspide repetens, in ipso discrimine tyrannum interemit.

ANNO M. 3799.

PTOLEMÆVS PHILOPATOR filius Ptolemæi Euergetis IV. Regis Ægypti, & Cleopatræ, cuius frater fuit Maga. Dictus est *Philopator*, per ironiam vel antiphrasin, quia patrem suum *Ptolemæum Euergetem* veneno sustulit, matrem *Cleopatram*, & germanum suum *Magam*, vnâ cum alijs fratribus, dissuadente Sosibio, trucidauit. Ab horum cæde regnum auspicatus est. Vndè quale fuit regni eius initium, talis quoque progressus, & egressus fuit. Incestuosus, voluptuosus, atque otiosus extitit. Nam *Arsinoen*, vel *Euridicen* (vti *Iustinus* eam nominat) sororem suam duxit vxorem, cumque eâ in incestu vixit. Bellum gessit cum *Antiocho Magno* VI. Rege Syriæ, eumque vicit. Ideò tantâ victoriâ de Antiocho reportatâ elatus, voluptati, & crudelitati se mancipauit, vxoremque suam *Auridicen* occidit propter scortum *Agathocleam*, cui imperium reliquit. Verùm illa à populo tumultuante occiditur: ipse verò voluptatibus exhaustus, mortuus est cùm annos septemdecim regnasset, non sine veneni suspicione. Succedit *Ptolemæus Epiphanes*, qui regnat annis 24. relinquens post se duos filios, nempè *Ptolemæum Philometorem*, *& Ptolemæum Physconem*, de quibus infra.

ANNO M. 3800.

SYPHAX Numidiæ Rex opulentissimus fuit, quem secundo Punico bello Scipio deuicit, & in triumphum duxit. Fuit autem in Numidiâ tantæ potentiæ, vt eius amicitiam, & societatem Romani pariter & Carthaginenses summo studio conquisierint, vt in eo bello maximum ad victoriam momentum esse videretur, quibus ille se adiunxisset. Itaque tantum eius maiestati duo potentissimi in terris populi tribuerunt, Romanus, & Carthaginensis, vt vno tempore, & Scipio Imperator ad amicitiam eius petendam, relictâ prouinciâ Hispanicâ, exercituque, cum duabus quinquiremibus in Africam traiecerit, & *Hasdrubal* Pœnorum Dux non ipse modo ad eum venerit, sed filiam quoque ei nuptum dederit; quibus nuptijs à Romanâ societate

de-

defecit, & Carthaginenſium arma ſecutus, breui tempore à Lælio, & Maſiniſſa captus ad Scipionem catenatus ductus eſt, quem Scipio deuictis Carthaginenſibus poſteà duxit in triumphum. Vndè *Iuuenalis in Satyra 6.* dicit:

Tolle tuum precor, Annibalem, victumque Syphacem
In caſtris, & cum tota Carthagine migra.

Hunc igitur *Syphacem* à Scipione victum, & captiuum Romam miſſum, Tyburi in cuſtodiâ habendum Senatu, curauit, ibique mortuum, publico, & regio funere efferendum cenſuit. *Oliuerius.*

ANNO M. 3810.

NABIS Lacedęmoniorũ tyrannus crudeliſſimus, machinam quandam ad tollendos homines adinuenit, quam ſic deſcribit *Polyb.* Simulacrum muliebre erat pretioſis veſtibus adornatum; formæ ſimilitudine Nabidis vxorem arte eximiâ referens. Quoties ciuium aliquos tyrannus ad ſe vocabat, vt pecunijs eos emungeret, principio longâ oratione, eâque perbenignâ ipſos compellebat; periculum, quod regioni, & vrbi etiam ab Achæis imminebat, ipſis ob oculos ponebat, quantum ſtipendiariorum numerum ſalutis ipſorum cauſa aleret, ſignificabat, quantos in ſacris procurandis, aut publicis negotijs ſumptus faceret. Eiuſmodi ſermonibus ſi qui audiebant commouerentur, ad deſignata exequenda hoc illi ſatis erat; ſin aliqui eſſent, qui pecunias pendere recuſantes, iuſſa capeſſere detrectarent, in hæc tum verba tyrannus erumpebat: Equidem fortaſſe, quod cupio perſuadere tibi non valeo: Apegam verò hanc (id nomen Nabidis coniux habebat) puto tibi perſuaſuram. Simul hæc ille dicebat, & ſtatim aderat ſimulacrum, de quo ſumus locuti: tum autem tyrannus vbi è ſede ſuâ mulierem excitaſſet, per ſpeciem comitatis dexteram prehendens, vtrâque manu collocutorem amplectebatur, ac paulatim ad pectus admouebat (erant autem illi cubiti, & brachia ferreis clauis plena, quos veſtis occultabat, ſimiliter etiam in mammis infixos habuit clauos) Quando igitur brachia impreſſerat in dorſo mulieris, mox organis qui-

busdam attractum intendebat, & paulatim ad mammas adducens, eum qui premebatur omnis generis vocis cogebat edere. Atque hoc modo multos eorum sustulit, qui pecunias dare recusabant. Tandem & ipse tyrannus ad Ætolis interfectus est. *Polyb. & Liu.*

ANNO M. 3814.

ANTIOCHVS III. Rex Syriæ, à rerum gestarum magnitudine, cognomento *Magnus*, filius Seleuci Callinici, cùm graui tributo pacis à Romanis premeretur, & victus oneratusque esset, seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu auaritiæ sollicitatus, quâ sperabat se sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte templum Dodonæi Iouis aggreditur. Quâ re proditâ, concursu incolarum, cum omni militiâ interficitur, cùm annos 36. regnasset. Habuit tres filios, nempè *Seleucum Philopatorem, Antiochũ Epiphanem, & Demetrium.* Succedit in regno *Seleucus*, qui regnat annis 12. *Iustin. Polyb. Strabo, Appian. de bellis Syr.*

ANNO M. 3817.

PHILOPOEMENES Achæorum Imperator capitur, dum inter Messenios, & Achæos de principatu contentio, & bellum ortum esset: non quia pugnando vitæ parceret, sed dum suos in prælium reuocat, in transitum fossæ equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est. Quem iacentem Messenij, seu metu virtutis, vel verecundiâ dignitatis, interficere ausi non fuerunt. Itaque velut in illo omne bellum confecissent, captiuũ per vniuersam ciuitatem, in modum triumphi circumduxerunt, effuso obuiam populo, ac si suus, non hostium Imperator aduentaret: nec victorem Achæi auidiùs vidissent, quàm victum hostem viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt, vt omnes contuerentur, quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. Deindè in carcerem deducto, verecundiâ magnitudinis eius, venenum ei dederunt: quod ille lætus ac si vicisset accepit, quæsito prius an *Lycortas* præfectus Achæorum, quem se-

secundum à se esse scientiâ rei militaris sciebat, incolumis effugisset: Quem vt accepit euasisse, non in totum dicens consultum malè Achæis, expirauit. Nec multo post, reparato bello, Messenij vincuntur, pœnasque interfecti Philopœmenis perpenderunt. *Iustin. Liu. Plutarch.*

EVMENES Rex Asiæ bellum gerit cum Prusiâ Bythiniæ Rege, qui cùm terrestri bello ab Eumene victus esset, prælliumque in mare transtulisset, *Annibal* nouo stratagemate bellico auctor victoriæ contrà Eumenem fuit. Nam omnium serpentium genus in fictiles lagenas conijci iussit, medioque prælio in naues hostium mittit. Id primum Ponticis ridiculum visum, fictilibus dimicare, qui ferro nequeant. Sed vbi serpentes replere naues cœpêre, ancipiti periculo circumuenti, hosti victoriam cesêre. Quæ vbi Romæ nunciata sunt, missi à Senatu sunt legati, qui vtrumque Regem in pacem cogerent, Annibalemque deposcerent. Sed Annibal re cognitâ, sumpto veneno, legationem morte præuenit. Insignis hic annus fuit (inquit *Iustin.*) trium toto orbe maximorum Imperatorum mortibus, *Annibalis, Philopœmenis, & Scipionis Affricani.*

ANNO M. 3822.

DEMETRIVS filius Philippi Regis Macedoniæ, à Perseo fratre eius fictis litteris suspectus redditur apud patrem, quasi ipse regnum affectaret; Ideòque à patre irato Demetrius insons iussus est interfici. Verùm pater paulò post innocentiâ eius cognitâ, tantum animo dolorem concepit, vt morbo ex animi ægritudine contracto miserè periret; Græciæ turbator, regni Macedonici euersor, & suæ stirpis extinctor. Succedit *Perseus* eius filius nothus. *Liuius.*

ANNO M. 3826.

SELEVCVS PHILOPATOR VII. Rex Syriæ filius primogenitus Antiochi Magni, nihil Rege dignum gessit, sed exactionibus, & expilationibus miseros subditos exhausit. *Heliodorum* Quæstorem suum ad rapiendos templi thesauros, Ierosolymam

lymam cum poteſtate ablegauit. Quæ res peſſimè ceſſit tum Quæſtori, tum ipſi Regi. Cùm enim Heliodorus in vrbem ſacram agmine ſtipatus militari veniret, vt theſauros templi in gazophylacio depoſitos auferret, à Deo mirabili terretur viſione. Viſus eſt enim Eques armatus prioribus in eum pedibus inſilire, iuxta quem bini erant Satellites robuſti, & veſte ſplendidâ fulgentes, eum verberibus continuis ad terram ſtrauerunt, vt lecticâ è templo efferretur ſemiuiuus. Hunc Quæſtorem *Onias* ſummus Sacerdos cognomento *Pius* precibus ſuis ſeruauit, ne qua doli, aut fraudis ſuſpicio Regi oboriretur. Monitus ab ijſdem iuuenibus eſt *Heliodorus*, qui illum verberibus mulctarant, vt gloriam Dei paſſim prędicaret, quòd ille votis nuncupatis fecit, & quæ ſibi contigerant, hoſtibus Regis eſt imprecatus. *II. Macc.* 3. Poſt hæc *Seleucus*, veneno ex inſidijs ei ab Heliodoro propinato in gratiam *Antiochi Epiphanis*, interijt.

ANNO M. 3833.

PERSEVS Philippi II. penultimi Macedoniæ Regis filius naturalis, fraude ad regnum peruenit, & quod ſcelere acquiſierat, ſceleratè quoque varijs vitijs coopertus adminiſtrauit. Cũ enim familiarum illuſtrium, & inſontium cæde delectaretur, & ambitione atque elatione animi turgidus omnes contẽneret, accedente quoque auaritiâ, crudelis, & præceps, in omnes nece i ſanum, nec prudens poſtea quiſquam fuit. Senatus Romanus huic Perſeo regnũ initio confirmauit, cum legatos Romã mitteret, per quos regni confirmationem petijt: ſed cùm Romanis ſe opponeret, illi Conſulem *Paulum Aemilium* Ducem belli creant, qui Macedones vicit, & Perſeum cum filijs, *Alexandro*, & *Philippo* in pugnâ ad Pidnam captum, Romam ad triumphum duxit. Hac pugnâ regnum Macedoniæ translatum eſt ad Romanos. Poſt triumphum in teterrimo carcere detentus fuit, hoc conſilio, vt mortem conſciſceret. Indè admonitus Senatus, vt in mitiorem carcerem deduceretur, ibi biennio detẽtus fuit, donec carceris cuſtodes offendiſſet, qui ipſum ſomno prohibuerunt, indè poſt aliquot dies miſerabiliter perijt. Certa fama eſt inediâ mortuum.

tuum. *Plutarchus* ait illud etiam vulgatum fuisse, à militibus custodibus in somnia necatum. Quòd & Sallustius scripsit in Hist.orat.Mithridatis: *Persen deindè Philippi filium, post multa, & varia certamina apud Samothracas Deos acceptum in fidem, callidi repertores perfidiæ, quia pacto vitam dederant in somnia occidere*. Regnauit annos 11. & cum eo regnum Macedonicum finitum est. *Liu. Plutarch. Diod. Sic. Val. Max.*

ANNO M. 3839.

ANTIOCHVS EPIPHANES VIII. Rex Syriç, Antiochi M. filius, & Seleuci Philopatoris frater fuit, cui etiam ex insidijs per Heliodorum Quæstorem interfecto, in regno successit. Hic mandauerat Lysiæ, vt Iudæos debellaret, omnes eos sub hastâ venderet, & nouos colonos in Iudæam traduceret: Ideo Lysias mittit exercitum quadraginta millium contra Iudam Maccabæum sub tribus Ducibus, ex quibus Gorgias Maccabæi castra noctu inuadere conatur, sed re per exploratores cognitâ, Iudas eorum conatus retorquet, & sub diluculo hostium castra, cùm pars exercitus abesset, inuadit, capit, & hostes fugat; quo viso Gorgias etiam in tutiora loca se recipit, & Maccabæus multis spolijs potitur. Lysias post cladem acceptam exercitum reparat, maiorique conatu rem aggreditur, mittitque exercitum sexaginta millium. Iudas verò & sui ad bellum se parant, maximè operibus pœnitentiæ, & oratione ad Deum, qui exaudiuit eos dans illis victoriam; ideò collectis decem millibus militum, fortiter hostium exercitum aggreditur, & quinque millia ex eis trucidat. Eodem tempore *Antiochus* inhonestè reuertebatur de Perside, & dum Iudæos ad internecionem perdere meditabatur, Ierosolymamque vrbem facturum commune totius gentis sepulcrum minabatur, in itinere curru excussus morbo fœdissimo afflictus est, vermibus tanto fætore è corpore erumpentibus, vt nemo seruorum eum ferre posset. Simulatam agens pœnitentiam multa Iudæis incredibilia promittit, & tanto cruciatu animi atque corporis consumitur, vt nihil cogitari, atque dici possit ęrumnosius. *I. & II. Macc.*

AN-

ANNO M. 3842.

ANTIOCHVS EVPATOR, mortuo Patre Antiocho Epiphane, operâ *Lysiæ* tutoris, & educatoris sui, ad regnum Syriæ peruenit. Accepto regno, bellum Iudęis infert, tantis viribus, quantis antè hac nemo Regum Syrię fecerat. Nam numerus exerçitus eius erat 10000. peditum. & 20000. equitum, & elephanti 32. docti ad prelium, cum hoc exercitu profectus est per Idumęam, & obsidione cinxit Bethsuram 1. *Mach.6.* Cùmque ex Lysia Duce suo cognouisset, *Menelaum* Apostatam omnium turbarum, & totius belli authorem esse, eum secum abduxit Beream in Syriam, ibique eum interfecit, cùm iam decennio Sacerdotio functus fuisset. *II. Macc.* 13. Denique *ad Demetrium Soterem*, & exercitus, & Principes in Syriâ concedunt, qui Lysiam cum Eupatore captos ipsi tradunt, quos iussit, priusquam in conspectum venirent, occidi, atque ita planè regno potitur. *Demetrius*.

ANNO M. 3843.

NICANOR Demetrij Regis Dux, contra Iudam Maccabęum mittitur, prelio cum ipso congreditur, vincitur, & occiditur. *Ioseph.lib.* 12.

ANNO M. 3851.

DEMETRIVS SOTER X. Rex Syrię, Seleuci Philopatoris VII. Regis Syrię filius, partim per astutiam, partim per violentiam regnum occupauit. Instinctu Alcimi transfugę, & proditoris, bellum contra Iudęos gessit, primò per *Nicanorem* quem cùm cognouisset cęsum à Iudâ Maccabęo, misit Bacchidem, & Alcimum cum selectissimo exercitu, qui cum Iudâ congrediuntur, in quo conflictu Iudas fortitèr pugnans occubuit. 1. *Macc.*9. Post hęc *Alexander* Antiochi *Nobilis* filius, pro Antiocho Epiphanis filio se se venditans, Ptolęmaidem Phęnicię vrbem occupauit, contractoque exercitu & auxilijs à vicinis Regibus, cum Demetrio pugnat; eumque magno prelio vincit. Deme-

metrius cùm fortiter pugnaret, vi hostium in cœnum quoddam profundum, & limosum secessit, vbi prolapso equo iaculis eminus ab hostibus confixus est, cùm regnasset annos decem. Succedit *Alexander*, qui ducit vxorem Cleopatram Ptolomæi Philometoris Regis Aegypti filiam.

ANNO M. 3855.

PRVSIAS Rex Bithyniȩ, consilium capit interficiendi Nicomedis filium, dum consulere studet minoribus filijs quos ex Nouercâ eius susceperat, & Romȩ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus susceperant, proditur: hortatique sunt, vt crudelitate patris prouocatus, occupet insidias, & in authorem retorqueat scelus; nec difficilis persuasio fuit. Igitur cùm accitus in patris regnum venisset, statim Rex appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, priuatusque redditur, & etiam à seruis deseritur: & cùm in latebris ageret, non minori scelere, quàm filium occidi iusserat, à filio interficitur. *Iustin.*

ANNO M. 3856.

CLODIVS Sicambrorum, siuè Francorum Rex, cùm vndecim annos regnasset, occiditur in prȩlio à Gallis, qui *Mosam* transierant; succedit filius *Antenor* qui annis 16. regnauit, & prohibuit humanas victimas fieri, Sicambrosque erudiuit ad humanitatem. *Trith.*

ANNO M. 3857.

CRITOLAVS Achȩorum Dux, victus à Metello, qui ex Macedoniâ in Græciam venerat, vt motus Lacedȩmoniorum & Achȩorum compesceret, rebus desperatis mortem sibi consciscit. Eo mortuo, Achȩi *Diæum* Prȩtorem faciunt, qui vocatis seruis ad Pileum, & contractis vndique copijs, equites sexcentum tantùm conficit, peditum quatuordecim, aususque pugnare vincitur, & fugiens, Megalopolim vxorem & liberos interficit, & ipse venenum haurit. *Mummius* verò Consul Corinthum ingressus, vrbem spoliat, & incendit. Viros omnes ibi

trucidat, fœminas, & pueros vendit, reliquas vrbes mænibus nudat, & ciuibus arma adimit. Diruta autem est Corinthus, cùm stetisset annis nongentis nonaginta quinque. *Epit. Liu.*

ANNO M. 3858.

PTOLEMÆVS Philometor VI. Rex Aegypti, filius Ptolemęi Epiphanis, cui mortuo in regno successit. Mater eius fuit Cleopatra Antiochi Magni Regis Syriæ filia. Dictus est hic Ptolemæus cognomento *Philometor*, quia matrem suam Cleopatram in vxorem duxit, ex qua suscepit filiam *Cleopatram*: illa *Maior*, hæc verò *Minor* Cleopatra est appellata, quam *Alexandro Balæ* Regis Syriæ VI. vxorem dedit. Anno 31. regni eius Ptolemæus copiosissimum congregauit exercitum ex Aegypto in Syriam veniens per speciem iuuandi Alexandrum generum suum, reverà autem vt Alexandri regnum obtineret, suoque adderet. Cùmque Alexandri iussu excepissent eum ciuitates omnes pacificè, eo quòd socer suus esset, præsidiarios milites specie auxilij in vnaquaque ciuitate collocauit, pessimè etiam de Alexandro cogitans. Iratus ex quibusdam insidijs generis sui, filiam suam Cleopatram ipsi adimit, & aduocat Demetrium Demetrij filium, ipsique Cleopatram collocat, indè pugnâ congressum Alexandrum vincit, & profligat, qui in Arabiam fugiens à Zabdiele Arabo occisus est. Ptolemæus verò equo excussus, ab hostibus adeò vulneratus est, vt toto quatriduo loqueretur, & tandem inter curandum expirauit, cùm annos 35. regnasset. Antequam tamen expiraret, allatum ipsi est caput *Alexandri* hostis, quo non mediocriter gauisus est. Alexandro succedit Demetrius Demetrij Soteri filius exiguo tempore. In Aegypto verò succedit Philometoris frater, qui Cirænis regnabat, homo impurus & crudelis. *Ptolem. in Can.*

ANNO M. 3862.

ANTIOCHVS ENTHEVS XIII. Rex Syriæ filius Alexandri Balæ XI. Regis Syriæ. Hic in aulâ Regis Arabiæ educatus, ad recuperandam sedem paternam à Tryphone tutore

suo

ſuo animatur, cuius operâ captâ Antiochiâ, & elephantis regijs, ex Arabiâ in Syriæ regnum, Demetrio fugato reducitur, Tryphone poteſtatem exercente. 1. *Mac.* 11. Tryphon, de clade Demetrij in ſuperiori Aſiâ certior factus, de Antiocho puero interficiendo conſilia agitat, ſed timet *Ionathan*, ne is necem Regis vlciſcatur; ideò ipſi inſidias ſtruit, & tandem cum Ptolemaide capit, & collecto exercitu contra Iudæos proficiſcitur, vt eos ſub iugum reducat. Sed *Simeon* qui electus erat Dux Iudæorum, ipſi commeatum intercludit, ideò vbique impeditus, cùm nec in arcem Sionis commeatum perferre poſſet, propterea quod nix profunda cecidiſſet; ſimulat ſe Ionathan dimiſſurum, ſi trecenta ſibi talenta argenti, & filij Ionathæ obſides dentur: ſed acceptâ pecuniâ, *Ionathan* cum filijs occidit. 1. *Maccab.* 13. Interfecto Ionathâ, Antiochus anno regni ſecundo, ætatis decimo, à Tryphone tutore, & Duce ſuo necatur. Corrupit enim quoſdam medicos qui eum calculi dolore ad populum conſumi mentiebantur, & dum illum ſecant, occidunt. Indè perſuaſis militibus *Tryphon* proclamatur Rex, & regnum obtinet vſque in tertium annum. *Ioſeph. l.* 13. *cap.* 12,

ANNO M. 3863.

VIRIATVS in Hiſpaniâ ex paſtore venator, ex venatore latro, mox iuſti exercitus Dux, cùm quatuordecim annos Romanos Duces, & exercitus protriuiſſet, à proditoribus quibuſdam à Cœpione Conſule corruptis interemptus eſt. Vir certè & Dux maximus, referente *Oroſio*, Senatus Romanus factum Cœpionis improbauit, & proditoribus illis præmium petentibus reſponderi iuſſit: Romanis non placere, Imperatorem à militibus interfici.

ANNO M. 3864.

T. MANLIVS TORQVATVS Conſul, præter egregia multa raræ dignitatis, iuris quoque Ciuilis, & ſacrorum Pontificalium peritiſſimus extitit. Nam vt *Val. Max.* refert, cùm ad Senatum Macedonia de filio eius *Iunio Silano*, qui eam

prouinciam obtinuerat, quærelas per legatos detulisset; à Patribus conscriptis petijt, ne quid ante de eâ re statuerent, quàm ipse Macedonum, filijque sui causam inspexisset: Summo deindè cum amplissimi ordinis, tum etiam eorum qui questum venerant consensu cognitione susceptâ domi consedit, solusque vtrique parti per totum biduum vacauit, ac tertio plenissimè die diligentissimèque auditis testibus, ita pronunciauit: Cùm Silanum filium meum pecunias à socijs accepisse mihi probatum sit, & republicâ eum, & domo meâ indignum iudico, protinusque è conspectu meo abire iubeo. Tam tristi patris sententia perculsus Silanus lucem vlteriùs intueri non sustinuit, suspendioque se proximâ nocte consumpsit. Pergerat iam Torquatus seueri & religiosi iudicis partes, satisfactum erat reipublicæ, habebat vltionem Macedonia, potuit tam verecundo obitu filij patris inflecti rigor, at ille neque adolescentis exequijs interfuit, & cùm maximè funus eius duceretur, consulere se volentibus, vacuas aures accomodauit. *Val. Max.*

ANNO M. 3865.

MATIENVS Consul duumuir naualis creatur, cuius ad Gallicum sinum prouincia erat: accusatus apud tribunos plebis, quòd exercitum in Hispaniâ deseruisset, damnatusque sub furcâ, diù virgis cæsus est, & sestertio nummo venijt. *Liuius.*

ANNO M. 3866.

TRYPHON, alio nomine *Diodotus*, olim Dux militiæ apud *Alexandrum Balam* XI. Syriæ Regem fuit: Postea verò Rex Syriæ XIV. factus est. Hic Tryphon fuit Apamiensis, in Casiano Castello natus, vti *Strabo* scribit. Ex Antiochi Enthei Regis Syriæ, tutore, regni raptor extitit, & dominandi libidine flagrans, Antiochum adolescentem è medio sustulit. Indè Rex proclamatus, regiâque dignitate ornatus, magnam in subditos atque milites crudelitatem exercuit, semper sui similis blanda loquens, scelerata perpetrans, nulli fidus, nisi suæ vtilitatis gra-

tiâ.

tiâ. Tandem ab *Antiocho Sideto* in castro Doræ munitissimo obsessus, rebus desperatis aufugit, atque Apameam venit, vbi vrbe vi captâ, interfectus est, triennio postquàm regnum vsurpauerat. 1. *Maccab.* 15. *Ioseph. lib.* 13. *cap.* 12.

ANNO M. 3867.

ATTALVS vltimus Rex Pergami, qui Eumeni patruo, vel Attalo vt alij habent, cùm annos 21. regnasset, succedit, regnum annis quinque ita administrauit, vt id cædibus amicorum, & cognatorum supplicijs fœdaret, nunc matrem anum, nunc Berenicem sponsam, maleficijs eorum necatas confingens. Post hanc scelestam violentiæ rabiem, squalidam vestem sumit, barbam, capillumque in modum reorum summittit: non in publicum prodire, non populo se ostendere, non domi lætiora conuiuia inire, aut aliquod signum sani hominis habere, prorsus vt pœnas pendere manibus interfectorum videretur. Ommissa deindè regni administratione, hortos fodiebat, gramina seminabat, & noxia innoxijs permiscebat, eaque omnia veneni suco infecta, velut peculiare munus amicis mittebat. Ab hoc studio ærariæ artis fabricæ se tradidit, cæterisque fingendis, & ære fundendo, procudendoque oblectatur. Matri deindè sepulchrum facere instituit: cui operi intentus, morbum ex solis ardore contraxit, & septima die decessit. *Iustin.*

ANNO M. 3781.

SIMON ETNARCHES summus Sacerdos, & Iudæorum Princeps, cùm annos octo principatum, & summum Sacerdotium administrasset, dolo generi sui Ptolomæi, cum filijs duobus Iudâ, & Matathiâ occiditur. *Hyrcanus* Rex euadit, qui statim collectis copijs arcem Dagon obsidet, vt matrem, quæ captiua tenebatur à Ptolomæo, liberaret, at ille parricida, quando Hyrcanus oppugnationem instituerat, statim productam matrem tormentis excruciabat. Quapropter filius pietate victus, tandem oppugnationem omisit. *Ioseph. lib.* 13. *cap.* 15.

AN-

ANNO M. 3870.

EVNVS Syrus à Siculis coniuratis, & latrociniјs aſſuefactis, Rex Siciliæ creatur. Illi cum Hypſæum prætorem viciſſent, eorum numerus auctus eſt adeò vt eſſent ad ducenta millia. At *Rupilius* Conſul in Siciliâ Tauromeniam, & Aetnam firmiſſima fugitiuorum receptacula, bello recipit, vbi multa millia ſeruorum trucidata, Aetnam proditione capit, Eunum Regem, qui ſe Antiochum nominauerat, in prærupta loca fugientem, & in ſpelunca deliteſcentem, extraxit, & in vincula compegit, vbi mortuus eſt. Reliqui ſerui fugitiui re deſperatâ, ſe ipſos inter ſe trucidarunt. Indè inſulam ab omnibus latrociniјs repurgauit. *Diod.Sic.*

ANNO M. 3871.

CRASSVS MVCIANVS Conſul, cùm Pontifex maximus eſſet, primus Pontificum extra Italiam contra *Ariſtonicum* cùm exercitu mittitur, qui cùm plurima à Regibus Aſiæ accepiſſet auxilia, tamen ab Ariſtonico vincitur, & in fugâ capitur: captus vt ignominiam effugeret, virgam, quâ regnum regebat oculis Thraciј militis, à quo vinctus trahebatur, inflixit, eumque exoculauit. Quare iratus Craſſum occidit. *Iuſtin.*

ANNO M. 3872.

ANTIOCHVS SIDETES PIVS, vel SOTER Rex Syriæ XV. Demetriј primi Soteris filius, & Demetriј II. cognomento *Nicanoris*, apud Parthos captiui, frater. In regni adminiſtratione homo perfidus, & fœdifragus fuit. Cùm audiſſet Parthorum Regem, Syriæ regnum affectare, occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis indurauerat, aduerſus Parthos ducit. Sed luxuriæ, vt *Iuſtin.* refert, non minus apparatus, quâm militiæ fuit. Quippè octingenta millia armatorum ſequuta ſunt trecenta millia lixarum: ex quibus coquorum, piſtorum, ſcenicorumque maior numerus fuit. Argenti certè, aurique tantum, vt etiam gregariј milites caligas auro fin-

fingerent; proculcarentque materiam, cuius amore populi ferro dimicant. Culinarum quoque argentea instrumenta fuêre, prorsus quasi ad epulas, non ad bella pergerent. Aduenienti Antiocho multi orientales Reges occurrêre, tradentes se, regnaque sua cùm execratione superbiæ Parthicæ. Nec mora congressioni fuit. Antiochus tribus prælijs victor Babyloniam cùm occupasset, magnus haberi cœpit. Itaque omnibus ad eum deficientibus populis, nihil Parthis relictum præter patrios fines fuit. Tunc *Phraartes* Parthorum Rex Demetrium fratrem Antiochi, quem captiuum tenebat, in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico præsidio mittit, vt eo pacto Antiochus ad sua tuenda à Parthiâ reuocaretur. Interim quoniam viribus non poterat, insidijs Antiochum vbique tentabat. Propter multitudinem hominum omnem exercitum suum Antiochus per ciuitates in hyberna diuiserat: quæ res exitij causa fuit. Nam cùm grauari se copiarum præbitione, & iniurijs militum, ciuitates viderent, ad Parthos deficiunt, & die statutâ omnes apud se diuisum exercitum per insidias, ne inuicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cùm nunciata Antiocho essent, auxilium proximis laturus, cum eâ manu, quæ secum hyemabat, progreditur. In itinere obuium Regem Parthorum habuit, aduersus quem fortiùs quàm exercitus eius dimicauit. Ad postremum tamen cùm virtute hostes vincerent, metu suorum desertus, occiditur, cui Phraartes exequias regio more fecit, filiamque Demetrij, quam secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, vxorem duxit. Pœnitere deindè dimissi Demetrij cœpit: ad quem retrahendũ cùm turmas equitum festinanter misisset, Demetrium hoc ipsum metuentem iam in regno missi inuenerunt, frustraque omnia conati, ad Regem suum reuersi sunt. *Iustin. Oros. Appian. de bellis Syr.*

ANNO M. 3873.

PTOLOMÆVS PHYSCON, vel Euergetes VII. Rex Ægypti, filius Ptolomæi Epiphanis V. Regis Ægypti. Mater eius fuit Cleopatra, Antiochi Magni Regis Syriæ filia. Frater

ter eius erat Ptolomæus Philometor VI. Rex Aegypti, cui mortuo in regno succeſſit. Dictus fuit cognomento 1. *Phyſcon* à deformitate corporis, siuè à saginâ ventris ad instar farciminis. 2. *Euergetes* dictus per antiphrasim, quia non beneficus, sed homo maleficus, & crudelissimus fuit; ob nimiam enim crudelitatem omnibus inuisus, cùm populus regiam accendiſſet, metuens insidias, clàm in Cyprum profugit; repudiauerat hic sororem Cleopatram, quam vxorem duxerat, & eius filiam, suam priuignam prius à se ſtupratam in thalamum aſſumpserat. Cùm verò intelligeret repudiatæ vxoris suæ regnum à populo deferri, suum, quem ex sorore genuerat filium *Memphitem* occidi iuſſit. Tandem interfecti caput, manus, & pedes amputatos, & ciſtæ inclusos, matri epulanti pro munere natalitio misit, eique bellum denunciauit. Poſtremò reconciliatâ gratiâ cum Cleopatrâ sorore, & vxore, in regnum redijt, regnauitque annos 29. & mortuus eſt. Reliquit duos filios ex Cleopatrâ, nempè Ptolomæum Lathurum, & Ptolomæum Alexandrum. *Iuſtin. Epit. Liu. & Ioſeph.*

ANNO M. 3875.

DEMETRIVS NICANOR XVI. Rex Syriæ frater Antiochi Sidetis. Hic anteà fuit Rex Syriæ XII. sed regno pulſus à Græcis contra Mithridatem Parthorum Regem, qui tum medis atque Persis imperabat, accerſitus eſt, eumque aliquoties vicit. Poſteà cùm Antiochus Sidetes eius frater, Parthorum regnum infeliciter inuaſiſſet, dimiſſus in Syriam redijt, auxilijs, & copijs Parthorum instructus regnum amiſſum recepit. Recuperato paterno regno, vitijs adoleſcentiæ corruptus, in segnitiem labitur: tantumque contemptum apud omnes ex inertiâ, quantum odium ex superbiâ Pater habuerat, contraxit. Ideò anno à reditu in regnum suum quarto, odia Syrorum adeò aduerſus eum creuerunt, vt coacti sint legatos mittere ad Ptolomæum Physconem VII. Regem Ægypti, vt aliquem è Seleuci genere daret ijs, quem poſſent sibi Regem conſtituere. Cùmque is misiſſet *Alexandrum Zebennam, vel Zebinam*, is pro Re-

ge à Syris receptus eſt,& commiſſo prælio aduerſus Demetrium, à ſuis derelictum, facilè eum vicit, fugauitque. Demetrius igitur victus, cùm vndique circumſtantibus malis premeretur, ab omnibus deſeritur, ab vxore etiam & liberis, qui portas ipſi claudunt. Cùmque nuſpiam locum inueniret vbi conſiſteret, Tyrum fugit in templum, loci religione ſe defenſurus, ſed extractus indè, & miſerè vexatus, tandem interficitur. *Ioſeph lib.* 13. *cap.* 17.

ANNO M. 3876.

CÆſo *Demetrio* Syriæ Rege XVI. Seleucus filius ſumit ſibi diadema, & pro parente regnat; mater Cleopatra irata ipſi, quòd ſe inſciente Rex factus eſſet, ſagittâ ſuâ manu emiſsâ, confixit. Indè frater *Antiochus*, cui propter naſi magnitudinem *Grypo* cognomen fuit, Rex à matre hactenus conſtituitur, vt nomen Regis penes filium, ius autem omnis imperij penes matrem eſſet. Hic collecto exercitu contrà *Alexandrum Zebinam*, vt parentis mortem vlciſcatur, progreditur. *Ioſeph lib.* 13. *eodem capite.*

ANNO M. 3877.

ALEXANDER ZEBENNA, vel ZEBINA XVII. Rex Syriæ, *Ægyptius*, Protarchi negotiatoris filius. Hic occupato Syriæ regno, tumens ſucceſſu rerum, ſpernere iam ipſum Ptolomæum, à quo fuerat ſubrogatus in regnum, ſuperbâ inſolentiâ cœpit. Itaque Ptolomęus reconciliatâ ſororis gratiâ, deſtruere Alexandri regnum, quod odio Demetrij, viribus ſuis acquiſierat, ſummis opibus inſtituit. Mittit ingentia Grypo auxilia, & filiam Tryphenam Grypo nupturam, vt populos in auxilium nepotis, non ſocietate tantum belli, verùm & affinitate ſuâ ſollicitaret. Nec res fruſtrà fuit: nam cùm omnes Grypum inſtructum Ægyptij viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere cœpêre. Fit denique inter Reges prælium, quo victus Alexander, Antiochiam profugit: ibi inops pecuniæ, cùm ſtipendia militibus deeſſent, templo Iouis ſolidum ex auro victoriæ ſi-

gnum tolli iubet, facetis iocis sacrilegium circumscribens: nam *victoriam commodatam sibi à Ioue esse*, dicebat. Interiectis deindè diebus, cùm ipsius Iouis aureum simulacrum infiniti ponderis tacitè euelli iussisset, deprehensusque in sacrilegio, concursu multitudinis esset in fugam versus, magnâ vi tempestatis oppressus, ac desertus à suis, à latronibus capitur, perductusque ad Grypum, interficitur. *Iustin. lib.* 39.

ANNO M. 3880.

C. GRACCHVS tribunus plebis inter cæteras leges Agrariam quoque tulit, ob quam frater Tiberius occisus fuerat. Sed Lucius Opimius in consulatu suo pluribus Gracchi legibus derogauit, renitentibus Graccho, & amico eius tunc Consule Marco Fuluio: Hinc ortâ seditione, Fuluius Auentinum occupat, quem Gracchus sequitur tristis, & paruo dumtaxat gladio accinctus: vndè iuniorem filium Fuluij cum caduceo ad Senatum, & Consulem de concordiâ misit: qui retulit Consulem decreuisse, si concordiam peterent, Auentinum desererent: quo audito voluit Gracchus ad Senatum proficisci; sed cæteris id non probantibus, filius remissus in carcerem coniectus est à Consule auido pugnæ. Nam statim cum magnâ manu in Auentinum irrumpit: aduersarios in fugam vertit, vndè Fuluius se in quoddam balneum coniecit, ac paulò post cum maiore filio deprehensus occiditur. Gracchus in ædem Dianæ profugit: vbi cùm sibi vim inferre vellet, à Licinio, & Pomponio fidelissimis familiaribus prohibitus, cùm aufugere vellet, ab aduersarijs in ponte ligneo deprehensus fuisset, nisi familiares illi se pro illo morti opposuissent. Quibus cadentibus in sacrum Dearum nemus profugit, ibique à Philocrate seruo, qui cum jllo aufugerat, id expostulans, occisus est, qui occiso Domino superuiuere nolens, se quoque interemit. *Plut. Salust.*

ANNO M. 3883.

BITVITVS Aruernorum Rex, cùm ingentē exercitum contraxisset hominum centum & octoginta millium, pugnaturus

turus cum Q. Fabio Maximo proconsule, qui paucos milites habebat, dixit; *Exercitum Romanum vis ad escam canibus suis esse*, sed consertâ pugnâ vincitur, & ad centum, & viginti millia hominum ammittit; & cùm ipse ad satisfaciendum senatui Romam profectus esset, Albæ custodiendus datus est, quia contrà pacem videbatur, vt in Galliam remitteretur. Decretum quoque est, vt *Congentiatus* filius eius, comprehensus Romam mitteretur. *Epit. Liu.*

ANNO M. 3888.

MICIPSA Numidarum Rex moriens, regnum tribus filijs reliquit, nempè *Adherbali*, *Hyempsali*, & *Iugurthæ* fratris filio, quem in filium adoptauit. *Iugurtha* in Numidia, vt solus regno potiretur, fratribus insidias struit, & *Hiempsalem* fratrem insidijs petit, & occidit. Fama tanti facinoris per omnem Africam breui diuulgatur; *Adherbalem* verò alium fratrem bello petit, & victum regno expellit. Tum *Iugurtha* postquàm omni Numidiâ potiebatur, in otio facinus suum cum animo reputans, timere populum Romanum, neque aduersus iram eius vsquam, nisi in auaritiâ nobilitatis, & pecuniâ suâ, spem habere. Itaque paucis diebus, cum auro, argentoque multo legatos Romam mittit, quibus præcipit, vti primùm veteres amicos muneribus expleant: deindè nouos acquirant: postremò quemcumque possint largiundo parare nè cunctentur. Sed vbi Romã legati venêre, & ex præcepto Regis hospitibus, alijsque quorum eâ tempestate in senatu auctoritas pollebat, magna munera misêre: tanta commutatio incessit, vt ex maximâ inuidiâ in gratiam, & fauorem nobilitatis Iugurtha veniret. Ideò *Adherbal* iussus est regnum cum Iugurthâ diuidere, præsentibus legatis Romanis, quorum princeps fuit L. Opimius, qui muneribus corrupti Iugurthæ potissimam regni partem dederunt. *Salust.*

Iugurtha diuiso regno, certum ratus quod ex amicis apud Numantiam acceperat, omnia Romæ venalia esse; simul & illorum pollicitationibus accensus, quos paulò ante muneribus expleuerat, in regnum Adherbalis animum intendit. Ipse acer,

bellicoſus: at is, quem petebat, quietus, imbellis, placido ingenio, opportunus iniurię, metuens magis, quàm metuendus. Igitur ex improuiſo fines eius cum magnâ manu inuadit: multos homines, atque aliâ prędâ capit: ædificia incendit: pleraque hoſtiliter loca cum equitatu accedit. Adherbalem fuſum, fugatumque in Cirthâ vrbe obſidet, legatos Romanos de ſoluendâ obſidione eludit, & Cirthâ potitus, Adherbalem tormentis ſingularibus necat: deindè omnes puberes Numidas, atque negotiatores promiſcue, vti quiſque armatus obuius fuerat, interfecit. *Saluſt.*

ANNO M. 3898.

IVGVRTHA occiſis duobus fratribus Hyempſale, & Adherbale, Numidiæ diadema ſolus gerit, ſed à *Mario* Conſule expugnatus, cum duobus filijs in triumphum ductus eſt, teſte *Plutarcho*: atque Iugurtha in carcerem poſt triumphum tractus, nuduſque in baratrum conditus eſt, ibique ſex dierum fame contabuit, ſuſpenſum ſemper ſpe vitæ ſpiritum trahens. *Saluſt.*

HYRCANVS Dux Iudæorum, & Pontifex, elapſo anno 31. principatus ſui moritur; ſuccedit ipſi filius natu maximus *Ariſtobolus*, qui principatum, & ethnarchiam in regni formam vertens, diadema ſibi primus, poſt captiuitatem Babylonicam imponit. Tres fratres minores in carcerem conijcit cum matre, quam inediâ ſuffocat, Antigonum verò quartum fratrem participem regni facit. *Ioſeph. lib.* 13.

ANNO M. 3899.

LVSIVS tribunus militum, nepos Marij Conſulis, pudicitiam Trebonij militis tentat, & vim ipſi afferre conatur; ob quam rem à Trebonio interficitur: Re delatâ ad Marium, non ſolum cædem approbauit, ſed inſuper Trebonium coronauit, quòd pulcherrimum facinus tempore illo periculoſo edidiſſet, hocque factum *Mario* tertium conſulatum peperit. *Plutarch.*

ARISTOBVLVS Iudæorum Rex audiens Antiochum fratrem ſe in bello præclarè geri, & Ituræos, vt ritus Iudaicos

ces assumerent, coegisse; inuidiâ accensus, & à calumniatoribus instigatus, fratrem in festo Scenopegias occidit: Posteà pœnitens facti, cùm sanguinem vomeret, & sensisset puerum, qui sanguinem efferebat, eo ipso in loco, vbi Antigonus interfectus erat, cecidisse, statim animam efflauit, cùm annum tantùm vnum regnasset. Succedit ipsi frater *Alexander*, qui ad annum vigesimum vsque regnauit. *Ioseph.*

ANNO M. 3900.

Q. FABIVS MAXIMVS Eburnus Consul, filium suum adolescentem ruri per seruos manu mittit, nè tormentis subijci possent, sed accusatus à C. Pompeio damnatur. *Oros.*

ANNO M. 3902.

ATHENIO Rex Siciliæ occiditur à *Manlio Aquillio* Consule, qui insigni prelio in Siciliâ omnes partim vi, partim deditione in potestatem redigit. Hi Romam deducti, bestijs obiecti sunt, qui tamen cum bestijs decertare noluerunt, sed se ipsos inter se confecerunt, & Dux vltimo loco sibi manus intulit. *Aquillius* posteà triumphauit. *Diod. Sic. lib.* 26.

ANNO M. 3903.

LVCIVS APPVLEIVS SATVRNINVS, Tribunus plebis seditiosus, *Aulum Nonium* competitorem suum interfecit. Idem *Memmium* virum acrem & integrum, fieri Consulem timens, in campo Martio necandum curauit, & Glauciam Consulem facere conatur. Fremente pro tantis reipublicæ malis Senatu, populoque Romano, *Marius* Consul armatus, turbatores pacis Glauciam, & Saturninum bello persequitur, & in Capitolium fugat, vbi in maximo æstu incisis aquarum fistulis, cùm potu carerent, ad deditionem eos cogit, vbi quidem omnia conatus est, vt cædi eriperentur, sed populo id persuadere non potuit, qui Glauciæ ceruicem frangi iussit: Appuleius verò cùm in Curiam fugisset, lapidibus, & tegulis desuper interfectus est.

Ca-

Caput eius *Rabirius* quidam Senator per conuiuia in ludibrium circumtulit. *Orof. Aurel.*

ANNO M. 3907.

ANTIOCHVS GRYPVS, ſic à naſi magnitudine dictus, Syriæ Rex XVIII. filius Demetrij Nicanoris, & Cleopatræ Ptolemæi Philometoris VI. Regis Ægypti filię. Hęc Cleopatra ambitioſa, & tyrannica fœmina fuit, quæ à patre ſuo initio elocata Alexandro Balæ XI. Regi Syriæ; poſteà eidem rurſus erepta, Demetrio Nicanori matrimonio iuncta fuit. Grypus recuperato patrio regno, externiſque periculis liberatus, inſidijs matris appetitur. Quę cùm cupiditate dominationis, prodito marito Demetrio, & altero filio interfecto, huius quoque victoriâ inferiorem dignitatem ſuam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit. Sed Grypus prædictis ſibi iam ante inſidijs, veluti pietate cum matre certaret, bibere ipſam iubet, abnuenti inſtat. Poſtremo prolato indice eam arguit, *ſolam defenſionem ſceleris ſupereſſe* affirmans, *ſi bibat quod filio obtulit*. Sic victa Regina ſcelere in ſe verſo, veneno quod alij parauerat, extinguitur. Partâ igitur regni ſecuritate, Grypus octo annis quietem & ipſe habuit, & regno præſtitit. Natus deindè illi eſt æmulus regni, frater ipſius Cyzicenus, eadem matre gènitus, ſed ex Antiocho patruo ſuſceptus, quem cùm veneno tollere voluiſſet, vt maturiùs armis cum eo de regno contenderet, excitauit. *Antiochus Cyzicenus* Cleopatram Ptolemæi Phyſconis Ægypti Regis demortui viduam, in vxorem duxerat; à quâ egregio exercitu inſtructus, cum fratre Grypo prælio congreditur, & vincitur, Antiochiamque venit. Tunc Antiochiam Grypus, in qua erat Cyziceni vxor Cleopatra, obſidere cœpit: quâ captâ, *Tryphena* vxor Grypi nihil antiquiùs, quàm ſororem Cleopatram requiri iuſſit: non vt captiuæ opem ferret, ſed nè effugere captiuitatis mala poſſet, quæ ſui æmulatione in hoc potiſſimum regnum inuaſerit, hoſtique ſororis nubendo hoſtem ſe eius effecerit. Captâ Cleopatrâ, Tryphenæ iuſſu à militibus attrociſſimè interficitur in templo, quo confu-

ge-

gerat, Grypo multum repugnante. Nec multò post repetita prælij congressione, victor Cyzicenus vxorem Grypi Tryphenam, quæ paulò ante sororem interfecerat, capit, & supplicio eius vicissim suæ vxori parentat. Tandem *Antiochus Grypus* Heracleonis insidijs trucidatur anno ætatis 45. regni verò 29. Ex vxore Tryphenâ quatuor ei filij fuêre, nempè *Seleucus*, *Philippus*, *Antiochus*, & *Demetrius*. Succedit *Seleucus*, qui cum Antiocho Cyziceno bellum continuat. *Iustin. Ioseph.*

ANNO M. 3908.

ANTIOCHVS Cyzicenus filius Antiochi Sidetis, & Cleopatræ Ptolemæi Philometoris VI. Regis Ægypti filiæ; frater vterinus Antiochi Grypi: occiso ab Heracleone Grypo, filium eius nomine *Seleucum* bello aggressus est, sed infelici successu. Nam prælio captus, trucidatusque, ambitionis suæ pœnas luit. Cui succedit filius eius *Antiochus* cognomento *Eusebes*. *Ioseph. lib.* 13.

ANNO M. 3909.

ANTIOCHVS EVSEBES, Antiochi Cyziceni filius, mortem patris vindicaturus, *Seleucum* patruelem suum, primum Grypi filium bello inuadit, & vno prælio victum è tota Syriâ expellit. Illâ fugâ delatus in Ciliciam, & à Mopseatis receptus, cùm tributa exigeret, ab ijsdem cum Regiâ, & amicis viuus crematus est. *Ioseph. lib.* 13. *cap.* 22.

ANNO M. 3910.

ANTIOCHVS frater Seleuci, Antiochum Cyziceni filium, vt fratrem vlcisceretur, bello inuadit; sed victus, & vitam, & exercitum simul ammittit, post quem *Philippus* tertius frater, assumpto diademate in parte Syriæ regnat. *Ioseph.*

ANNO M. 3912.

DEMETRIVS VI. Seleuci frater à Ptolemæo Lathuro Aegypti Rege ad Damascum constituitur Rex, qui cum fra-

fratre Philippo iunctus Antiochum Cyziceni filium acriter persequuntur, sed is fortiter resistit, regnumque defendit annis nouem, donec cum Parthis bellum gerens trucidaretur. *Ioseph.*

MARCVS LIVIVS DRVSVS genere & eloquentiâ magnus, sed ambitiosus, & superbus. Primò in Asiâ Quæstor, deindè plebis Tribunus efficitur. Nimiæ liberalitatis fuit: ipse etiam professus, nemini se ad largiendum præter cœlum, & cœnum reliquisse: ideòque cùm pecunia egeret, multa contrà dignitatem fecit. *Magulsam* Mauritaniæ Principem ob Regis simultatem profugum, acceptâ pecuniâ Boccho Mauritaniæ Regi prodidit: quem in elephanto obiecit. *Adherbalem* filium Regis Numidarum obsidem domi suæ suppressit, redemptionem eius occultam à patre sperans. Cœpionem inimicum actionibus suis resistentem, ait se de saxo Tarpeio præcipitaturum. *Philippo* Consuli legibus Agrarijs resistenti, ita collum in comitio obtorsit, vt multus sanguis efflueret è naribus. Tandem *Drusus* in Senatu accusatus, cùm domum se reciperet, circà vesperam multitudinem emitteret, subitò se percussum esse conclamauit, vixque finito clamore in terram decidit, repertus deindè sutoris gladius femori eius infixus, eoque modo & ipse occisus est. *Cicer. lib. 1. & 3. de orat. Aurel. Vict. Appian. Tit. Liu.*

ANNO M. 3913.

SERVILIVS Prætor, & *Fonteius* legatus, ab Asculanis occiduntur. *Appian.*

CLEOPATRA Regina Aegypti cùm occultis insidijs Alexandro filio suo exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritumque non facto, sed parricidio dedit: digna prorsus hac mortis infamiâ, quę etiam matrem thoro expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto regno exitium per insidias machinata est. Aegyptij verò cùm sensissent, Cleopatram ab Alexandro filio interfectam, eum in exilium pellunt, & Ptolemæum Lathurum, qui hactenus in Cypro exulauerat, reuocant. *Iustin.*

AN-

ANNO M. 3914.

CATO Consul, rebus prosperè gestis aduersus Marsos, dum castra eorum oppugnat, cadit, & ita hostibus victoriam concedit. *Liu.*

ANNO M. 3915.

L. CORNELIVS SVLLA Consul, vir qui neque ad finem victoriæ satis laudari, neque post victoriam abundè vituperari potest: Hic natus familiâ nobili, sextus à Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi inter celeberrimos fuerat Duces, cùm familiæ eius claritudo intermissa esset, diu ita se gessit, vt nullam petendi consulatum cogitationem habere videretur; deindè post præturam illustratus bello Italico, & ante in Gallicâ legatione sub Mario, quâ vt *Velleius* loquitur, eminentissimos duces hostium fuderat, ex successu animum sumpsit; petensque consulatum, pene omnium ciuium suffragijs nactus est. Interim *Sulpitius* Tribunus plebis, autore *Mario* perniciosas leges fert, vt exules reuocentur, & vt Marius aduersus Mithridatem Regem Ponticum, Dux creetur, & aduersantibus Consulibus vim affert, Pompeique alterius Consulis filium, Sullæ generum occidit. Tum Sulla contracto exercitu ad vrbem redijt, eamque armis occupauit: duodecim auctores nouarum, pessimarumque rerum, inter quos Marium cum filio, & Sulpicio Tribuno, vrbe exturbauit, ac lege latâ exules fecit. Sulpitium etiam assecuti equites, in Laurentinis paludibus iugulauêre: caputque eius erectum, & ostentatum pro Rostris velut omen imminentis proscriptionis fuit. Marius post sextum Consulatum, annoque ætatis septuagesimo, nudus, ac limo obrutus, oculis tantummodò, ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricæ, in quâ se, fugiens consectantes Sullæ equites, abdiderant, iniecto in collum loro in carcere Minturnensium iussu duumuirali perductus est, ad quem interficiendum Gallus quidam cum gladio mittitur. Fertur hominem per tenebras ad eius lectulum accedentem expauisse, quasi splendore ignis emi-

eante ex eius oculis: vt verò ipse assurgens exclamauit: *Tu ne audes occidere Marium?* Gallus effusè fugit è cubiculo similis insano, vociferans, & negans se posse inferre necem Mario. Hinc Minturnenses rati diuinitus Gallum perterritum, continuò Marium extrà oppidum in loca tutiora deducunt. *Vellei. Appian. Plutarch.*

ANNO M. 3916.

CINNA Consul, absente *Sulla*, vt sibi potentiam adstrueret, Italiæ Ciues in omnes Tribus dispertit, quâ ratione Italicis plus potestatis dabat in Comitijs, quam Romanis. Ideò ab *Octauio* Consule Româ pellitur, & Consulatus ei abrogatur. Paulò post commisso prælio Cinna vrbem intrat, Mariumque reuocat ab exilio. Ibi Consul Octauius iussu Cinnæ occiditur. *Merula* alter Consul Magistratu se abdicauerat, sed iussus mori, incisis venis, superfuso altaribus sanguine, multâ cum execratione Cinnæ, spiritum exhalat. *M. Antonius* Orator trucidatur. *Q. Catulus*, qui cum Mario de Cimbris triumphauerat, in domum nuper incrustatam se inclusit, ibi cùm calcis euaporationem igne, fumoque adauxisset, suffocatus est. Multa præterea sæuitiæ exempla Cinna exhibuit, hostisque ipsi erat, qui paululum esset locupletior. *Vellei.*

ANNO M. 3917.

ANTIOCHVS cognomento *Dionysius* Rex Damasci, *Alexandrum* Regem Iudæorum inuadit: at hic munitionibus se tenens ijs eijcitur, & vincitur. *Antiochus* verò in Arabiâ præliatus, cùm iam suam victoriam esse videret, & alterum aciei cornu, quod laborabat, vellet in integrum restituere, trucidatur. *Ioseph. lib. 13. cap. 23.*

ANNO M. 3918.

VALERIVS FLACCVS Consul collega *Cinnæ* missus vt Sullæ succederet, propter auaritiam inuisus exercitui suo, ab *C. Fimbria* legato ipsius vltimæ audaciæ homine, occisus est

est: & imperium ad Fimbriam translatum. *Epit.Liu.*

ANNO M. 3919.

CINNA Consul, ab exercitu suo, quem inuitum cogebat naues conscendere, & aduersus *Sullam* proficisci, interemptus est. *Epit.Liu.*

ANNO M. 3920.

C. FIMBRIA Consul, desertus ab exercitu, qui ad *Sullam* transierat, & ingressus templum Aesculapij, traiecit se gladio, & quia vulnus lethale non erat, impetrauit à seruo suo, præbens ceruicem vt se interficeret, qui primò dominum, mox se ipsum interfecit. *Epit.Liu.Appian.*

ANNO M. 3921.

DAMASIPPVS Prætor, Domitium, Scæuolam etiam pontificem maximum, & diuini (vt ait *Velleius*) humanique iuris auctorem celeberrimum, & *C.Carbonem* prætorium, Consulis fratrem, & Antistium ædilicium, aliosque nobilissimos viros, velut fauentibus *Sullæ* partibus, in curiâ hostiliâ trucidauit. *Calpurnia* verò *Antistij*, sentiens virum iugulatum, gladio se ipsam transfixit. *Vellei.*

SVLLA, recuperatâ Republicâ, pulcherrimam victoriam crudelitate, quanta in nullo hominum fuit, inquinauit. Octo millia deditorum in villâ publicâ, (qui locus secundùm *August.de Ciuit.lib.3.cap.28.* fuit in campo Martio) trucidauit: tabulam proscriptionis posuit: vrbem, ac totam Italiam cædibus repleuit, inter quas omnes Prænestinos inermes concidi iussit: *Marium* Senatorij ordinis virum, cruribus, brachijsque fractis, & oculis effossis necauit. *C. Marius* Præneste obsessus à *Lucretio Ofella*, Sullanarum partium viro, cùm per cuniculos, qui miro ordine fabricati in diuersas agrorū partes ferunt, conatus erumpere, septus ab exercitu, interfectus est: sunt qui suâ manu, sunt qui concurrentem mutuis ictibus cum minore fratre Telesino, vnâ obsesso, & erumpente, occubuisse prodiderint, vt cumque cecidit. *Epit.Liu.Vellei.*

CN. POMPEIVS Pompei filius in Siciliã cum imperio à Senatu missus, *Cn. Carbonem* Consulem captum, & muliebritèr mortem deprecantem, interfecit. Item anno ætatis vigesimo quinto Africam prouinciam sortitur, eamque subigit, & *Cn. Domitium* proscriptum, & *Hiarbam* Regem Numidiæ, bellum molientes, victos interemit. Indè aliquot dies venationibus in capiendis leonibus, & elephantis dedit, & in fine anni, adhuc eques Romanus, quòd nulli contigerat, ex Africâ triumphauit. *Epit.Liu.Vellei.Cic.*

ANNO M. 3924.

SVLLA spontè dictaturâ abit, qui vltrà centum millia hominum occiderat, *Senatores* nonaginta, *Consules* quindecim, equestris ordinis duo millia, & sexcentos. Indè Cumas se contulit, vbi priuatus vixit, venationibus deditus. *Plutarch.*

ANNO M. 3928.

C. AVRELIVS Consul, cui triumphus decretus erat, moritur antè diem triumphi, cùm cicatrix vulneris, quod in prælio acceperat rescissa esset. *Ascon.*

ANNO M. 3932.

SERTORIVS magnus Dux, & aduersus duos Imperatores *Pompeium*, & *Metellum* sæpè par, & frequentius victor; ad vltimum tamen deseritur & proditur, & cùm multos Romanos, qui in suo exercitu erant, proditionis suspectos occidisset, à *M. Antonio*, *M. Perperna*, & alijs coniuratis, in conuiuio interfectus est, octauo sui Ducatus anno. Indè à proscriptis imperium ad *Marcum* transfertur, quem *Pompeius* victum, captumque interemit. *Epit.Liu.*

ANNO M. 3940.

MITHRIDATES Rex Ponti, socer *Tigranis* Regis Armeniæ, & Syriæ: Homo crudelis, & sanguinarius, matris, fratrisque interfector, & trium filiorum, ac filiarum totidem.

Ap-

Appian. Romanis magnam classem intulit, totamque Asiam occùpauit, & 80000. ciuium Romanorum in Asiâ occidit. Cùmque ad Meotin, & Bosphorum peruenisset, totam illam regionem suam fecit. Erat tum dominus illorum locorum *Machares* Mithridatis huius filius, Romanorum rebus studens: cum ita territum, vt nè sub aspectum quidem patris venire auderet, per eius familiares, securitate, & pecunijs missis ad facinus impulsos interfecit Aduersus illum à Senatu Romano missus est *Lucullus* cum exercitu, qui vbique contra eum feliciter pugnauit, occisis 60000. hominum. Indè *Mithridates* ad Tigranem in Armeniam confugit. *Laodice* Mithridatis Regis soror atque vxor, tam impiè in adulterij amore exarsit, vt redeunti ex longâ militiâ viro, quasi illum festis epulis, lætoque conuiuio exciperet, venenum miscuerit, à quo ex consuetudine noti antidoti vix euasit. Dum *Pompeius* in Syriâ res gerit; *Mithridates* noua consilia agitat, & per Scythiam, circumeundo Pontum Euxinum, ad Istrum transire, & indè in Italiam irrumpere conatur. In hoc rerum statu *Pharnaces*, filiorum charissimus, & sæpè regni hæres designatus ab eo, siue quòd periculosa sibi videretur talis expeditio, speranti etiam tum à Romanis veniam, quæ omninò nulla contingere poterat, si pater vexaret Italiam, siue ob alias causas, cupiditatesue, patri struxit insidias. Cùmque ad defectionem exercitum Mithridatis sollicitasset, se ipsum Regem appellari iussit. Tunc quidam membranam chartaceam longam, latamque è templo depromptam, vice diadematis circumdedit eius capiti. Id conspicatus pater è superiore porticu, alios post alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent: sed cùm nemo rediret, veritus nè Romanis dederetur, satellites, & amicos qui adhuc apud eum permanebant, laudatos misit ad nouum Regem, quorum aliquot in viâ præter opinionem occidit exercitus. Ipse exempto ex inuolucro veneno quo semper accingebatur, vnà cum gladio, id miscebat: duæ verò filiæ virgines, quæ apud eum educabantur, Mithridatis, & Hyssa Ægypti, Cyprique desponsæ Regibus enixè rogabant, vt antè illum potionem venenatam sumerent, vetabantque bibere, donec ipsæ hau-

hauserunt. Et has quidem veneni vis penetrauit continuò: in Mithridatem quamuis datâ operâ ambulantem concitatiùs nihil agebat propter quotidianam pharmacorum consuetudinem, quibus se contra veneficos præmunire solebat, quæ nunc quoque vocantur *Mithridatica*: cùm conspicatus Ducem quendam Gallorum Bituitum, *Multum*, inquit, *tua dextera mihi profuit in prælijs, sed hoc erit meritum maximum, si nunc me interemeris periclitantem, nè in triumphum abstrahar, qui tanto tempore tam amplo regno præfui, & nunc veneno necari nequeo, contra quod stultus me præmuniui remedijs: nec enim præuideram tristissimum, & domesticum Regibus omnibus pharmacum, liberorum, amicorum, & exercitus perfidiam, cùm omnia, quæ ad victum pertinent præcauerim*. His permotus *Bituitus* Regi officium præstitit necessarium. Et sic spontè interijt Mithridates anno ætatis suæ sexagesimo nono, & regni quinquagesimo septimo. *Dio. Appian. Epit. Liu.*

ANNO M. 3941.

LVCIVS CATILINA nobili genere natus ex *Sergiorum* familiâ, cuius antiquitatem, & pręstantiam ex Sergesto Troiano, Æneæ comite originem duxisse creditur. Quemadmodum testatur *Virgil. 5. Aeneid.*

Sergestusque domus, tenet à quo Sergia nomen,
Centauro inuehitur magna.

Fuit *Catilina* magnâ vi, & animi, & corporis: sed ingenio malo, prauoque. Huic ab adolescentiâ bella intestina, cędes, rapinę, discordia ciuilis grata fuêre, ibique iuuentutem suam exercuit. Vesano amore *Aureliæ Orestillæ* correptus, cùm vnum impedimentum videret, quo minus nuptijs inter se iungerentur, filium suum, quem, & solum, & ætate iam puberem habebat, veneno sustulit: protinusque ex rogo eius maritalem facem, vt verbis *Valer. Max.* vtar, accendit. Et non aliter in patriam impius fuerat, quam in filium, quippe quam sceleratâ coniuratione perdere moliebatur, quâ detectâ Senatus consultum facit, vt viderent Consules, nè Respublica quid detrimenti caperet. In comi-

mitijs porrò Consul *Cicero* loricâ indutus fuit, & stipatus multis amicis, & *Catilina* in petitione Consulatus repulsam tulit. Conueniunt ergo coniurati noctu, & decernunt, vt *Cicero* per duos equites interficeretur, & vrbs describitur ad incendia. Commisso demùm prælio, Duce Petreio, *Catilina* in agro Pistoriensi cum exercitu cæsus est. Postquam enim, inquit *Sallustius*, fusas copias, seque cum paucis relictum videt *Catilina*, memor generis, atque pristinæ dignitatis suæ, in confertissimos hostes incurrit, ibique pugnans confoditur. *Salust. Vellei. Epit. Liu. Val. Max.*

ANNO M. 3950.

M. LICINIVS CRASSVS Consul, coniurationis *Catilinæ* conscius, bellum Parthis illaturus, Euphratem fluuium transijt, victusque prelio, in quo & filius eius cecidit, cùm reliquias exercitus in collem recepisset, euocatus in colloquium ab hostibus, velut de pace acturis, quorum Dux erat *Surenas*, comprehensus, & nè quid viuus pateretur, repugnans interfectus est. *Epit. Liu. Vellei.*

P. CLODIVS Tribunus plebis, ciuis quo nemo perniciosior Reipublicæ, neque bonis inimicior vixerat, à *Milone* candidato consulatus, contractâ ex occursu rixâ vulneratur, & occiditur; cuius corpus à suis Romam deportatus in curiâ Hostiliâ plebe tumultuante, & volente, vnà cum curiâ crematur. *Diod. Vellei. Epit. Liu.*

VERCINGETORIX summus Gallorum Dux, qui exercitu Cæsarem concluserat, vincitur, ope pręsertim Germanorum, quos Cęsar euocarat, & Gallorum exercitum, qui aduenerat obsidionem soluturus, magno prælio vincit: ceciderunt ad trecenta Gallorum millia, Vercingetorigem se se dedentem in vinculis habet, & postea in triumpho ducit, & occidit. *Diod.*

OSACES Parthorum Dux, à *Cassio* in Syriâ occiditur, eiusque exercitus fugatur, & Syria ab immani eorum impetu liberatur. *Cic.*

AN-

ANNO M. 3954.

ARISTOBVLVS Alexandri Iamnæi filius, vir magnificus, & magnanimus, postquam regno, & Pontificatu Iudęorum potitus est annis tribus cum dimidio: bis Romę in vinculis habitus tandem à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus est. Corpus autem eius diù melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudęam remissum mandauit reponi in Regum conditorijs. *Scipio* verò iussu Pompeij securi percussit *Alexandrum* Aristobuli filium, eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat. *Ioseph.*

ANNO M. 3955.

CN. POMPEIVS magnus Agamemnon, & Rex Regum appellatus, cui totius terrarum orbis imperium à S. C. delatum est, annos tres & viginti natus: nondum Senator contra legem triumphat: sępissimè victor, nunquam victus, nisi à *Cæsare*, qui cùm suæ copiæ fame conflictarentur, in Thessaliam abit, quem insecutus est *Pompeius*, & in aciem educit imprudenter, cùm vel sedendo bellum conficere potuisset, vbi *Pompeius* magnâ clade vincitur, & mutatâ veste conscendit equum, quatuor amicis comitantibus, & nullo loco cursum intermittit, donec Larissam venisset, vbi cùm non perpenderet, sibi adhuc maximas copias esse ad Dyrrachium, in Africâ, & in Hispaniâ etiam; item, quod classe totum mare obtineret, planè desperauit, & in Ægyptum fugit, memor beneficiorum, quę in patrem eius Ptolemæi, qui tum puero, quàm iuueni propior regnabat Alexandriæ, contulerat. Sed quis in aduersis beneficiorum seruat memoriam? exclamat *Vellei*. Aut quis vllam calamitosis deberi putat gratiam? Aut quando fortuna non mutat fidem? Missi itaque à Rege, qui venientem Cn. Pompeium (is iam à Mitilenis Corneliam vxorem receptam in nauem, fugæ comitem habere cœperat) consilio Theodoti, & Achillæ exciperent, hortarenturque vt ex onerariâ in eam nauem, quę obuiam præcesserat, transcenderet; quòd cùm fecisset, princeps Romani nominis, imperio arbitrio-

que

que Aegyptij mancipij, sub oculis vxoris suæ, liberorumque trucidatur, pridiè natalis sui die, duodesexagesimum annum agens, post tres Consulatus, & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, in id euectus super quod ascendi non potest; in tantum in illo viro à se discordante fortuna, vt cui modo ad victoriam terra defuerat, deesset ad sepulturam. *Vellei. Plutarch.*, *& Diod.* Hæc ipsa autem *Cato* de Pompeio iam mortuo apud Lucan. 9.

.... inuasit ferrum, sed ponere norat.
Prætulit arma togæ, sed pacem armatus amauit.
Iuuit sumpta ducem, iuuit dimissa potestas.

Ipsius caput ab *Acchilla* Ptolemæi satellite, Aegyptio velamine inuolutum, cum anulo Cæsari præsentatum est: Qui non continens lacrymas, illud plurimis, & pretiosissimis odoribus cremandum curauit, de quo *Lucanus* cecinit:

.... Vos condite busto
Tanti colla ducis, sed non vt crimina tantum
Vestra tegat tellus: iusto date thura sepulchro,
Et placate caput, cineresque in littore fusos
Colligite, atque vnam sparsi date manibus vrnam.

Alter sequens Elogium scripsit:

HIC EST POMPEIVS MAGNVS
Nomen venerationi gentium
Memoriæ temporum
Tuæ, quisquis ista legis, disciplinæ
Sacrum:
Cuius immensas cogitationes non cæpit orbis,
Illum acta Niliaca
Rudi & tumultuario cespite
Concludit.
Ita conditur, qui Romanis orbem vicit.
Quod nemini hominum contigerat
Nulla pars orbis fuit,

De qua non triumpharet
POMPEIVS
Verè & merito è consensu
MAGNVS.
O rerum vices!
Cuius virtute Roma caput extulerat super populos;
Illius caput non hostis, non amicus,
Non moles, non vir,
Sed castratum Regis pueri mancipium
Ipseque Rex mancipij mancipium
Ceruice reuellunt.
Cæsari donum,
Sibi piaculum,
Generi humano abominationem
Per vltimum scelus meditantes.
Tales Ægyptus suo patrono,
Filius paterno amico & seruatori
Gratiam rependunt.
Ita qui Romanas vires in immensum auxerat,
Romanis armis in cladem;
Qui Aegyptum totam suis beneficijs pigneraverat,
Aegyptio scelere in exilium detruditur.
Nusquam infelix aut intuitus, nisi
Inter amicos, & clientes, & generos:
Cecidit autem
Non sibi magis quàm auctoribus
Infausto exitu.
Manebit enim gloriæ terrarum, stupor populorum,
Vtriusque fortunæ, vtrobique memorabile miraculum
POMPEIVS.

At verò iam iam vigilat
Vltricis Prouidentiæ oculus
In sceleratorum capita
Quæ paulò post sanguine madebunt.
Age Cæsar.
Vindica generi manes tantisper in Aegyptum;
Cæde, vre, vasta,
Melius vteris gaudio in perfidos,
Quàm in ciues.
Quorum sanguinem paulò post tua lues;
Cùm idem des, quòd POMPEIVS.

ANNO M. 3956.

IVBA Rex Numidiæ cum suo exercitu fugatus à *Cæsare*, in tantum terrorem metumque peruenit, vt neque congredi prçlio, neque custodire castra curaret. Itaque fugâ domum properatò cùm peruenisset, & à nemine suorum reciperetur, cum Petreio Pompeij legato, qui ipse quoque veniç nullam spem habebat, singulari certamine congressus, cum eo vita functus est. Scipio ex pugnâ profugus, nauim nactus, eâ conscensâ in Hispaniâ cursum instituit: sed eiectus in Mauritaniam, *Sittium* metuens, necem sibi manu propriâ intulit. *Cato* demùm cùm resistere Cçsari non posset, nè dedere quidem se ei statuit: non quòd periculum aliquod metueret, sed quia libertatis vehementi amore tenebatur, neque cuiquam quicquam concedere volebat, misericordiamque Cæsaris morte sibi longè grauiorem existimabat esse. Itaque ciuibus suis, qui Vticæ aderant, conuocatis, percontatus, quorsum vnusquisque eorum iter instituisset, viatico singulos instructos dimisit: filium ad Cæsarem proficisci iussit: eique, cur non ipse idem hoc faceret, interroganti, ita respondit: *Ego quidem in libertate vitæ, dicendique educatus, non possum nunc, immutata vitæ ratione, senex seruituti me adsuefacere: te verò, qui in huiusmodi rerum statu, & natus es, & edu-*

catus, eam fortunam, quæ tibi obtigit, amplecti decet. His actis, rationes Vticensibus suæ administrationis exhibuit, reliquoque pecuniæ eorum, quod apud se habebat, restituto: moriendum sibi ante Cæsaris aduentum decreuit. Cùmque aduesperasset, pugione furtim sub puluinari reposito, Platonis librum de animo (cui Phædoni titulus est) poposcit, siue eo consilio, vt præsentes quàm longissimè à suspicione inferendę sibi mortis abduceret, ac quã minimè ab eis obseruaretur: siue vt eius libri lectione nonnihil consolationis ad mortem obeundam quæreret. Libro lecto, mediâ iam nocte, pugione arrepto vulnus sibi in vtero ingessit: ex eoque ictu exanguis factus, animam statim egisset, nisi è grabato delapsus, strepitu edito, eos, qui ante in conclaue dormiebant excitasset. Tum intrò se conijcientes filius, cæterique, repositis in ventrem intestinis, medicinâque adhibitâ, sublato pugione, ianuas clauserunt, vt somnum *Cato* caperet; neque enim ex hoc vulnere decessurum putabant. Sed *Cato*, iniectis vulneri manibus, diruptisque suturis expirauit. *Dio.*

ANNO M. 3958.

CN. POMPEIVS Magni filius adolescens impetus ad bella maximi, ingentem ac terribilem conflauerat exercitum, vndique ad eum adhuc paterni nominis magnitudinem sequentium, ex toto orbe terrarum auxilijs confluentibus. Sua Cæsarem in Hispaniam comitata fortuna est; sed nullum vnquam atrociùs, periculosiùsque ab eo initum prælium, adeòut plusquam dubio marte, descenderet equo, consistensque ante recedentem suorum aciem increpitâ prius fortunâ, quòd se in eum seruasset exitum, denunciaret militibus, vestigio se non recessurum: proindè viderent quem, & quo loco Imperatorem deserturi forent, verecundiâ magis, quàm virtute acies restitutę sunt à Duce quam à milite fortius. *Cn. Pompeius*, grauis vulnere inuentus, cùm claudicaret ex intorto talo, inter solitudines auias interemptus est. *Cæsar* omnium victor regressus in vrbem, quòd humanam excedat fidẽ, omnibus, qui contra se arma tulerant, ignouit, magnificentissimisque gladiatorij muneris,

nau-

naumachiæ, & equitum, peditumque, ſimul elephantorum certaminis ſpectaculis, epuliſque per multos dies dati celebratione repleuit eam. *Vellei.*

SEXTVS CÆSAR Præſes Syriæ, per inſidias interficitur à *Cecilio Baſſo* vno è Pompeianis, qui poſtea occupauit Prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis Ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus, ac pedeſtribus copijs: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Cęſare, ideòque repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtum exiſtimans. *Ioſeph.*

ANNO M. 3959.

CAIVS IVLIVS CAESAR filius Caij Iulij Cæſaris Prætorij, & Aureliæ C. Aurelij Cottæ filiæ nobilis mulieris Romanæ; veneratione rerum geſtarum *Diuus* nuncupatus. Dictator in perpetuum factus à Senatu, & à pugnâ Pharſalicâ, & morte Pompeij Imperator dictus anno ætatis 52. Primus Imperator Romanus fuit, à quo omnes eius ſucceſſores Imperatores dicti ſunt in hodiernum vſque diem. Heroicus bellator fuit, qui quinquagies bis conſertâ manu cum hoſtibus conflixit, quibus in prælijs circiter vndecies centena, & nonaginta duo millia hominum perijſſe ſcribuntur. Poſt tot claras ab hoſtibus reportatas victorias, quinquies Romæ triumphauit menſe Iulio. Initio modeſtus erat, ſed ad dignitates ſummas euectus, ſuperbus eſt factus, iuxtà adagium illud vulgatum: *Honores mutant mores, ſed rarò in meliores*. Nam non modò in Conſulatu, ſed etiam in dictaturâ Senatus conſilio nunquam vtebatur; Ac nè Senatui quidem vniuerſo (conſtabat enim mille circiter Senatoribus) ad ſe venienti adſurgebat; & cùm aliquando aſſurgere vellet à *Cornelio Balbo* adulatore, conſiliorumque omnium participe, quo minus id faceret, prohibitus eſt. Tanta in eo regnandi libido fuit, vt ſemper in ore haberet verſum Euripidis in Phæniſſis vt *Cic. lib. 3. Offic.* refert.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
Κάλλιστον ἀδικεῖν, τἆλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών·

Nam

Nam si violandum est ius, imperij gratia violandum est; alijs rebus pietatem colas.

Sed magnum solœcismum politicum commisit *Cæsar*, vt quî Principatum quæsitum, & occupatum armis habuit, ne monitus quidem, armis retinere voluit, & cùm insidiæ vndique imminere viderentur, atque admoneretur, vt sibi caueret, & stipatoribus se cingeret, non sustinuit, sed respondit hoc symbolo, quo semper vsus est: *Satiùs est subire semel, quàm semper cauere*; significans eum non viuere, qui in perpetuo mortis metu viueret: Mortem enim semper metuere, non semel est, sed semper mori. Conspirauerunt autem in eum amplius sexaginta, Principesque coniurationis fuêre, *M. Brutus*, *C. Trebonius*, *Cassius*, *& Decius Brutus*, quibus ferè omnibus Cæsar vitam ex gratiâ donauerat, eosque ad summos dignitatum, & honorum gradus euexerat. Hi primùm cunctati, an illum in campo per comitia tribus ad suffragia vocantem, partibus diuisis, è ponte deijcerent, atque exceptum trucidarent, an in sacrâ viâ, vel in aditu theatri adorirentur, postquàm Senatus idibus Martij in Pompeij curiam edictus est, facilè tempus & locum prætulerunt. Cuius cædem ita *Suetonius*, §. 82. describit. Assidentem conspirati specie officij circumsteterunt: Illicò *Cimber Tullius*, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus propiùs accessit, renuentique, & gestu in aliud tempus differenti ab vtroque humero togam apprehendit. Deindè clamantem, ista quidem vis est: alter *Cassius* aduersum, vulnerat paulò infrà iugulum: *Cæsar* Cassij brachium abreptum graphio traiecit, conatusque prosilire alio vulnere tardatus est; vtque animaduertit, vndique se strictis pugionibus peti, togâ caput inuoluit, simul, simul sinixtrâ manu sinum ad ima crura deduxit, quò honestius caderet, etiam interiore corporis parte velatâ; atque ita tribus, & viginti vulneribus confossus est, vno tantùm ad primum ictum gemitu sinè voce edito. Quidam etiam tradiderunt, *M. Bruto* eum irruenti, dixisse: Κάι σὺ τέκνον. *Et tu Fili mi*. Exanimis diffugientibus cunctis, aliquandiu iacuit, donec lecticæ impositum, dependente brachio, tres seruuli domum retulerunt. Anno ætatis suę 56. De eo sic *Ausonius*.

Impe-

Imperium, binis fuerat solemne quod olim
Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.
Sed breue ius regni, sola trieteride gestum,
Perculit armatæ factio sæua togæ.

ANNO M. 3960.

C. TREBONIVS vnus ex interfectoribus Cæsaris à *Publ. Dolabella* Tribuno plebis, Smyrnæ, verberibus, & tormentis quæstione habitâ, trucidatur. Indè *Cassius* Dolabellam Laodiceæ obsedit, & cùm nullus fugæ locus esset, eum ad mortem coegit. *Epit. Liu. Diod.*

MARCVS TVLLIVS CICERO, genere Arpinas, patre Equite Romano natus. *Eusebius in Chronicis*, & *Plutarch. in vita Cicer.* genus ad Volscorum Regem retulêre. Quæstor factus Siciliam habuit, quo tempore inquit *Plutarch.* quia regnabat auaritia, Duces, & præsides, qui in prouincias mittebantur, quasi furari res esset probrosa, ad capiendum se conuertebant, non capere dicebatur turpe, sed qui mediocriter caperet, laudabatur, clarè ostendit *Cicero* contemnere se pecuniam, multaq. argumenta dedit humanitatis,& facilitatis. Prætor Ciliciam latrocinijs liberauit. Consul coniuratos capite puniuit. Et cùm Triumuiros se fecissent, Octauianus, Cæsar, Lepidus, Antoniusque, concordia non aliter visa est inter eos iungi posse, nisi *Tullius* necaretur: qui immissis ab *Antonio* percussoribus, cùm fortè in villâ Caietanâ quiesceret, imminens exitium corui auspicio didicit; Coruus enim in conspectu eius horologij ferrum loco motum excussit, & protinus ad ipsum tetendit, ac laciniam togæ eousque morsu tenuit, donec seruus ad eum occidendum milites venisse nuntiaret; & fugiens occisus est à *Popilio* Centurione, quem in causâ capitis olim *Cicero* defenderat, & conseruauerat. Huic *Popilio*, iugulum eius poscenti, cùm barbam dexterâ prius diuulsisset, fortis, & intrepidus porrexit. *Iuuenalis* tamen dicit non caput solum, sed etiam manum abscissam fuisse Ciceroni. Dicit enim in Satyra.

Ingenio manus est, & ceruix cæsa, nec vnquam

San-

Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli

Eâque sarcinâ tanquam opimis spolijs, alacer in vrbem reuersus est. Neque ei scelestum portanti onus succurrit (inquit *Valer. Max.*) illud se caput ferre, quod pro capite eius quondam perorauerat. Inualidum ad hoc monstrum sugillandum literæ: quoniam qui talis Ciceronis casum satis dignè deplorare possit, alius Cicero non extat. *Antonius* pro nauatâ operâ dedit *Popilio* sestertium hoc est 44. aureorum millia. Vixit Cicero annos 63. menses 11. dies 5. *Quintus Cicero* frater paucis diebus antea, à seruis proditus, vnâ cum filio interfectus est. *Diod. Appian Valer. Max. Plutar. Aurel. Vict.*

Euphorbus Scholasticus tale Epitaphium posuit.

Hic iacet Arpinas *manibus tumulatus amicis*,
Qui fuit Orator summus, & eximius.
Quem nece crudeli mactauit ciuis, & hostis?
Nil agis, Antoni, *scripta diserta manent*.
Vulnere nempe vno Ciceronem *conficis: at te*
Tullius *æternis vulneribus lacerat*.

ANTIPATER Procurator Iudææ imprudens seruauit *Malichum* vt se perderet. Hic vir callidus, & insidiosus tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere, corruptoque pincernâ Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumptâ armatorum manu suscepit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi, ac Phasaelo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis *Malichus* strenuè pernegauit omnia: atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti, ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filijs autem alter *Herodes* confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi *Malichum*: sed *Phasaelo* grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere; itaque acceptâ Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: seque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Attamen *Herodes* de patris obitu *Cassio* significauit per litteras: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm

etiam

etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cùmque captâ à Cassio Laodiceâ, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum; at ille circa Tyrum Phœnices suspicione conceptâ, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in eâ vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abducere; & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitatâ, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & *Herodes* homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem verâ ad Tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. Illi verò egressi, & nacti, eum propè vrbem in littore confoderunt hominem, quo facto *Hyrcanus* adeò est attonitus, vt obmutuerit; tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum, & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus, malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ, atque ita *Malichus* pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. *Ioseph.*

ANNO M. 3961.

C. CASSIVS LONGINVS, vnus ex interfectoribus Cæsaris. Quæstor Crassi in Syriâ factus, post eius cædem, collectis reliquijs in Syriam redijt. Victus ab Antonio, cùm videret Brutum reuertentem, & hostes victores esse putaret, eodem se pugione, quo Cæsarem percusserat, transfixit. *Dio.*

MARCVS BRVTVS post veniam à Cæsare acceptã, cum alijs coniuratis in curiâ *Cæsarem* occidit: Cùmque noctu solus in conclaui moraretur, apparuit ei prægrandi viri horrenda imago: interrogante Bruto, Quis esset! Quidue sibi vellet! Respondit: Tuus sum, inquit, Brute malus genius, in Philippis me videbis, ad quæ Brutus animo præstanti, videbo ergo: & simul imago ista euanuit. In prælio deindè aduersus Augustum, & Antonium ad Philippos gesto, victis, fugatisque suis copijs, impetrauit à Stratone Ægeate familiari suo, vt manum

morituro commodaret sibi: reiectoque læuo super caput brachio, cum mucronem gladij eius dexterâ tenens, sinistræ admonuisset mammillæ, ad eum ipsum locum, quà cor emicat, impellens se in vulnus, vno ictu transfixus expirauit, annum agens trigesimum septimum. *Dio. Sext. Aurel. Vellei.* Coniux eius, cùm ardentem carbonem deglutijsset, perijt. Nec multò post *Decius Brutus* consiliarius coniurationis in Cæsarem ab Antonianis iugulatur. Et sic Percussorum Iulij Cæsaris exitus tragicus fuit, de quibus *Suetonius* scribit: Percussorum ferê neque triennio quisquam amplius vixit, neque suâ morte defunctus est: damnati omnes, alius alio casu perijt, pars naufragio, pars prælio, nonnulli semet eodem pugione, quo Cæsarem violauerant, interemerunt. Hæc *Sueton. in Cæsar.*

ANNO M. 3962.

PARTHI postquàm apud Hierosolymam prædâ potiti sunt, ad hoc iniuriæ processerunt, vt omnem terram illam bello implacato replerent: Marisâ quoque Ciuitate vastatâ: nec solum *Antigonum* Regem constituerent, verùm etiam *Phasaelum* Antipatri filium, & *Hyrcanum* vinctos ei traderent verberandos. At Antigonus *Hyrcani* quidem auriculas dentibus truncat, vt nè solutus quidem mutatis rebus vnquàm Pontificatum recipiat: *Phasaeli* verò virtute præuentus est Antigonus. Qui cùm nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interijt. Fertur tamen, quòd ex illâ quidem plagâ resipuerit, sed veluti curandi eius causâ, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. *Ioseph.*

ANNO M. 3965.

TEDIVS Afer Consul designatus, vt sufficeretur *Claudio*, minis Augusti territus, priusquam Magistratum iniret, se de saxo præcipitauit. *Suet.*

PACORVS Rex Parthorum Iudæâ potitus, à *P. Ventidio*, funditoribus egregijs instructo vincitur, & interficitur, hoc stra-

ſtratagemate: Cùm *Pub.Ventidius*, Pacorum exercitum colligere, & in Syriam proficiſci, audiſſet; in metum peruenit, cùm neque vrbes eſſent adhuc conſtitutæ, & exercitus in hybernis etiamnùm diſperſi: vtque & moram Pacoro inijceret, & tarditati ſuarum copiarũ mederetur vocauit Regulũ quendam *Chaunæum* notum quidem ſibi familiaritèr, ſed quem certò ſciebat Parthis magis cupere, cùm alioquin tanquàm fidiſſimum ſibi in honore habuit, tum conſilium quoque nonullis in rebus ab eo petijt, ita vt citrà ſuum tamen detrimentum hanc ei de ſe opinionem præberet, quaſi conſcium eum ſuorum arcaniſſimorum conſiliorum faceret: eo re deductâ, ſimulauit ſe metuere, ne barbari, conſueto ſuo Euphratis tranſitu, qui eſt apud Vrbem Zeugma, ommiſſo, aliâ viâ infrà eum locum flumen tranſirent, quòd hìc campi Parthis, ibi verò colles ſibi commodi eſſent: idque perſuaſit *Chaunæo*, & per eum etiam Pacorum decepit, ita vt Campeſtri itinere (quo *Vintidius* finxerat ſe eum nolle venire) prolixiori delecto, ſpatium copias ſuas cogendi Ventidio daret. Porrò *Ventidius* ita paratus, Pacorum in Syriâ Cyrrheſtica prælio vicit. *Diod. Cornel. Tacit.*

ANNO M. 3966.

ANTIGONVS Ariſtobuli filius, expugnatis à Soſio, & Herode Hieroſolymis, mandante *Antonio* apud Antiochiam ſecuri percutitur. *Herodes* verò quadraginta quinque *Primates* ex factione Antigoni interfecit, appoſitis ad portas cuſtodibus, qui etiam cadauera ſcrutabantur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Atque ita Aſſamonæi principatus deſijt poſt annum centeſimum vigeſimum ſextum: quæ domus, inquit, *Ioſephus* illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in eâ gente honorem ſacerdotij, facinoraque maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudęorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad *Herodem* Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto Regibus. *Ioſeph.*

ANNO M. 3968.

CAptâ Hierosolymâ, cauens HÆRODES, ne quis illustrium crearetur Pontifex, accito Babylone obscuri generis Sacerdote, iam dudum sibi noto familiariter, ex genere quidem Pontificio, sed ex Iudæis olim vltrà Euphratem traductis oriundo, Ananelo, siue Hananeele dicto; summum ei Sacerdotium donauit. In festo autem Tabernaculorum *Aristobulus* nepos Hyrcani ex filiâ, ab Herode vxoris impulsu, nouus Pontifex creatur, 17. annos natus; ideò ad Altare, Pontificali ornatu, sacris iuxtà legem operaturus accessit. Sed cùm is populo acceptissimus esset, cœpit Herodes sibi ab eo timere, ideò eum euocatum Hiericuntem ad conuiuium, & ad lusus, vt animi causâ in piscinis nataret, per eos qui subornati fuerant, in aquâ suffocauit: Cuius mors non tantùm Regiam, sed ciuitatem, tum mulieres maximè turbauit. *Herodes* verò modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens, sed & lacrymas, & mæstitiam veræ simillimam. Et quo maiusmiseris mulieribus afferret solatium, magnificentissimo funeris apparatu cadauer extulit: nihil sibi ad summam liberalitatem faciens reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis aromatibus, alijsque rebus pretiosissimis. *Ioseph.*

ANNO M. 3969.

SEXTVS POMPEIVS Pompei Magni filius, in Hispaniâ apud Mundam victus, amisso fratre, reliquijs exercitus collectis Siciliam petijt: vbi ruptis ergastulis mare obsedit. Verùm desperatâ à mari salute, apparatu grauiori in naues coniecto, ijsque accensis, in mediterranea contendit: quem insecuti *Titius*, ac *Furnius*, Midaij (Phrygiæ oppidum est) deprehenderunt, circumdatumque, in suam potestatem viuum redegerunt. *Antonius* certior de eâ re factus, irâ permotus, confestim eis per litteras mandauit, vt interficerent Pompeium: paulò post pœnitentiâ captus, salute eum donari iussit. Atqui cùm priorem Tabel-

bellarium posterior præuenisset, Titio posteriores ei litterę sunt redditæ, quibus necare Pompeium iubebatur, easque vel scriptas omninò posterius esse ratus, vel cognitâ quidem rei veritate, fidem tamen habere nolens; ordinem litterarum, vt sibi redditæ erant, non sensum secutus est. Ita *Sextus Pompeius* occisus est. *Diod. Sext. Aurel Vict.*

ANNO M. 3972.

BOGVD Rex Mauritaniæ, in Hispaniam, siue Antonij iussu, siue suâpte voluntate, nauigauit, eique & dedit multum mali, & vicissim accepit: Interimque deficientibus ab eo Tingitanis, ex Hispaniâ recessit, neque suum regnum recepit. Quippe qui in Hispaniâ Cæsari fauebant, ij Bocchi auxilio Bogudem vicerunt. *Bogud* ad Antonium se contulit, *Bocchus* regnum eius occupauit; idque Cæsar ei confirmauit. Tandem *Agrippa* Methonam in Africe expugnat, occiditque Bogudem. *Dio.*

HYRCANVS Alexandri Iannæi filius, ad Arabes suasu filiæ Alexandræ, inquietissimæ mulieris, fugere conatur; ideò iratus Herodes eum occidit, ætatis anno octuagesimo, quadragesimo verò quarto, postquàm mortuo parente Pontifex factus esset. *Ioseph.*

ANNO M. 3973.

CLEOPATRA Ptolemæi Regis Ægyptiorum filia, blandiendi magistra, à fratre suo Ptolemæo eodemque marito, quem fraudare regno voluerat pulsa, ad *Cæsarem* bello ciuili in Alexandriam venit: ab eo specie suâ & concubitu, regnum Ptolemæi & necem impetrauit. Hæc tantæ libidinis fuit, vt sæpè se prostituerit: tantæ pulchritudinis, vt multi noctem illius morte emerint. Posteà insano amore *Antonio* iuncta, eo inscio multa Augusto munera mittit; Augustus contra ipsi, si Antonium interficiat regnum promittit. Augustus in Ægyptum veniens, Pelusium proditione Cleopatræ cæpit: *Antonius* verò Alexandriam tendens, equitatu Augustum propè Alexandriam vincit. Indè calendis sextilibus Augustus vicissim equitatu vincit.

cit. Eodem die cùm classis contra Augustum instrueretur, tota classis ad Augustum transijt. Cùm nihil procederet, in Hispaniam transire parat; sed & cùm hoc frustra tentasset, Cleopatra primùm, quasi mortis sibi consciscendæ causa, in monumentum insiluit, quòd verè putans *Antonius*, sibi ipsi vim infert, & in sinu Cleopatræ mori voluit: quòd Cleopatra ad Augustum nunciauit, sed & regnum dedidit, & cùm metueret, nè in triumpho duceretur, aspidis morsu perijt. *Dio. Aur. Vict.* Hoc Cleopatrę Antonijque miserabile spectaculum, sic graphicè describit. *Plutarch. in M. Ant.* Peditatu fuso, recepit se *Antonius* in vrbe, proditum se à Cleopatrâ vociferans ijs in quos illius causâ sumpserat arma. Quæ cùm iram eius & desperationem formidaret, confugit ad monumentum, cataractasque dimisit claustris, & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nunciatum defunctam se esse. Id credens ille, & secum loquutus, Quid vltrà moraris Antoni? vnicam fortuna, & reliquam eripuit tibi trahendi spiritus causam: cubiculum ingreditur, laxansque, & aperiens loricam, *Non crucior*, inquit, *Cleopatra, quia te sum orbatus (mox enim istuc adero) sed quòd tantus Imperator superari animi celsitudine deprehensus sim à fœmina*. Erat seruus ei fidus *Eros* nomine. Hunc iam pridem orauerat, si res postularet vt interficeret ipsum. Tunc exegit promissa. Ille districtum ensem extulit, quasi illum icturus: verùm auerso vultu interemit semetipsum. Quo ad pedes suos collapso: Antonius, Macte Eros, inquit, qui, quod non sustinuisti mihi id facere, quid faciendum sit doces. Ita ventrem fodit, atque in lectulum dimittit se. Ictus non fuit is, qui maturaret mortem. Vndè cursu sanguinis, postquam decubuit, inhibito, refocillatus, orauit assistentes vt se confoderent: illi eiecerunt se ex cubiculo, vociferante, & discruciante se Antonio, dum *Diomedes* scriba venit ad Cleopatram, iussus eum in monumentum ad illam deportare. Quam vt coguouit viuere, seruis imperauit ardenter, vt tollerent se, ac manibus ad ianuam ædificij est gestatus. Non reserauit Cleopatra fores, sed ex fenestris spectans restes & funicolos demisit: his annexum Antonium traxit in altum ipsa, &

duæ

duę mulieres, quas in monumentum solas secum duxerat. Nil aiunt fuisse illo spectaculo, qui adfuêre lamentabiliùs. Quippè sanguine oppletus, & animam agens trahebatur, manusque versus illam porrigebat, & annitebatur sustollere se. Neque enim id mulieribus factu procliue erat; sed magno labore Cleopatra manibus incumbens, & pronâ facie, apprehendit vinculum, excitantibus eam, qui infrà stabant, & vicem eius anxijs. Vt eum hoc modo accepit, & deposuit in lectum, peplâ eum lamentans dilacerauit, pectusque suum percutiens, & lanians manibus, cruoremque facie abstergens, Dominum, Virum, Imperatorem appellauit, ac suorum penè malorum est illius miseratione oblita. Lenito Antonij eius dolore, vini haustum poposcit: vel quod sitiret, vel quòd celeriùs ita expiraturum se speraret. Postquam bibit, monuit eam vt rerum suarum, si absque turpitudine liceret, consuleret incolumitati, ac præcipuè inter amicos Cæsaris fidem adiungeret Proculeio; se verò ob nouissimarum rerum conuersionem nè lamentaretur: sed gratularetur ob bona, quæ fuerat consequutus, quòd omnium hominum fuisset clarissimus, & plurimum potuisset, atque eo tempore non ignauitèr esset Romanus à Romano superatus. Iam efflabat animam, cùm à Cæsare adfuit Proculeius. Cùm enim semetipsum *Antonius* percussisset, & ferretur ad Cleopatram, *Dercetæus* quidam eius satelles rapto Antonij pugione reconditoque, subduxit se, currensque ad Cæsarem exitum Antonij primus nuntiauit ei, atque ensem ostendit cruentum. Et hic fuit Tragicus finis *M. Antonij*, postquàm vixisset annos quinquaginta sex.

Cleopatra verò cùm Cęsarem orasset, vt sibi inferias dare permitteret Antonio, annuit ille, & vbi ad monumentum est perlata, incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum, *Nuper te*, inquit, *liberis adhuc manibus, chare Antoni, funeraui, nunc parento captiua, & custodita, ne planctibus, & lamentationibus suggillem seruile hoc corpus, quod ad triumphum de te seruatur. Alios honores vel iusta nè expectaueris, verùm hæc tibi à Cleopatra, quæ abducitur, sunt nouissima. Viuos nos nihil distraxit, nunc verò morte videmur commutari loca: tu vt Romanus hic iaceas, infe-*

lix

lix ego hìc in Italia, hactenus modò patriæ particeps tuæ. At si quid istic Numina valent, & possunt (nam nostrates nos dij prodidere) noli deserere viuam tuam coniugem, neque in me permittere triumphum duci de te, sed hìc me tecum abde, & conde; nam mihi ex infinitis malis nihil tamgraue, vel acerbum est, quàm breue hoc tempus, quod te sine vixi. His editis lamentatis, postquam coronas, & oscula tulit, pręcepit sibi parari balneum. Lota accubuit, & splendidè est epulata. Tum cistam quidam rure veniens attulit. Percuntantibus quid ferret satellitibus, aperiens, & auferens folia cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem, & magnitudinem, arridens, inuitauit vt sumerent. Illi nihil suspicati, iusserunt ficos eum intrò ferre. Sub prandium tabulas, quas scriptas, & consignatas habebat, misit Cleopatra ad Cæsarem; tum omnibus eiectis reliquis præter duas illas fœminas obdidit fores. Solutis tabulis Cęsar vt obsecrationes, & questus legit precantis, vt apud Antonium conderetur: intellexit illicò quid gestum esset. Ac primùm institit illuc ipse accurrere, deindè spectatum properè misit, quid rei esset; verùm momento transactum cum illa fuerat. Nam cursu illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reseratâ ianuâ defunctam inuenerunt, & in aureo iacentem lecto, regio cultu exornatam. Ex mulieribus eius, *Iras* nomine ad pedes eius expirauerat, *Charmium* iam lapsabunda, & capite grauata componebat diadema, quo redimitum erat caput eius. Ibi cùm quidam fremens dixisset, *Hæccine pulchra Charmium*? *Pulcherrima sanè*, inquit *decentiaque Regum propaginem tam multorum*. Nihil amplius loquuta iuxtà lectum ibi concidit. Perhibent aspidem, inter ficos illas illatam folijsque fuisse intectam. Ita enim iussisse Cleopatram, vt ignorantis corpus bestia inuaderet: vt tollens de ficis conspexit eam, dixisse Cleopatram, nempè hic illa est, brachiumque nudatum morsui prębuisse. Alij inclusam hydriæ aspidem, atque ita fuisse autumant asseruatam, fusoque aureo ipsam lacessentis, & stimulantis arripuisse Cleopatræ brachium. Sed veritatem nouit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est eam in nouaculâ cauâ, eamque recondisse comâ suâ.

sua. Verùm nec macula in corpore exstitit, neque aliud veneni vestigium. Neque verò bestia illa intus comparuit. Tractus aliquot eius tantùm iuxta mare, quod cubiculum spectabat, & fenestræ erant, aiunt deprehensos. Nonnullis brachium quoque Cleopatræ notas duas ex punctione visum est habere tenues & exiles: quibus credidisse Cæsar videtur. Siquidem in triumpho eius immago translata est ipsius Cleopatræ, & aspidis mordicus brachio affixę. Hæc eo modo feruntur gesta. Excessit Cleopatra annos nata vndequadraginta, quorum duos & viginti regnauit, imperauit cum Antonio amplius quatuordecim. *Hactenus Plutarch. in M. Antonio.*

ANNO M. 3974.

DELDO Bastarnarum Rex vincitur, & interficitur à *Crasso* in Macedoniam contrà Dacos & Bastarnas misso. Cùm enim Crassus victis Misijs aduersum Bastarnas quoque iret, missis legatis, ne se insequeretur interdixerunt, neque enim se vllam Romanis iniuriam fecisse. *Crassus* legatos retentos, tanquam postridiè responsurus humaniter tractauit, vinoque inebriauit (quod immodicè scythica omnis natio ingurgitare solet, facileque eo repletur) hacque arte omnia eorum consilia expiscatus est. Interim in syluam de nocte progressus, speculatoribus antè eam constitutis, exercitum quiete refecit. Bastarnæ speculatores conspicant, cùm solos eos esse putarent, impetum in eos fecere: ijsque in loca arboribus consita se recipientibus instantes magna, & ibi, & rursum fugientes, clade affecti sunt; nam & à tergo currus ipsorum obiecti fugam impediebant, & vxores simul, liberosque eripere cupientes, vnà peribant, Regēque ipsorũ *Deldonem* ipse *Crassus* interfecit. Reliqui aut in Syluam confugientes, cum eâ cremati sunt: aut in oppidum euadentes expugnatione capti: aut in Istrum incidentes, vel per regionem hinc indè dispersi, perierunt. *Diod.*

ANNO M. 3975.

ANTHARIVS Sicambrorum Rex, cùm Galli in Germaniã irruerent, magno exercitu ipsis restitit, sed infelicitèr pugnans pręlio victus est & cæsus, cùm viginti suorũ millibus, anno trigesimo quinto regni sui, succedit ipsi filius *Francus*, qui regnat annis 28. *Trith.*

CORNELIVS Gallus præpositus Aegypti, hoc anno Thębas Aegypti diripit, & Pyramidibus, quas refecerat, nomen suum inscribit, quo nomine apud Augustum delatus, se ipsum tandem interficit. *Pollion.Cic.Tibul.& Virgil.*

MARIAMNES coniux Herodis, falso de veneno Herodis offerendo delata, apud ipsum suspecta redditur, & adeò animus inter amorē & odiū ambigebat, vt cùm sæpè cuperet punire mulieris superbiā, intercedente amore vetaretur: eęque suspiciones paulatim crescentes durauerunt integrū annū post Herodis à Cęsare reditū, tandē diu præmeditatū odiū in hunc modum erupit. Cùm meridiano tempore quietis causâ in cubiculū se Rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnē accersit; hæc autem introgressa quidem est, sed vnâ cubare noluit, rogantē cōtemnens, & insuper patris, ac fratris sui necem opprobrans: quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperāte, postquàm ex strepitu commotiorē eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernam, qui indicaret sollicitatam se esse à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur quale nam id esset, diceret pharmacū penès ipsam esse, à se requisitum tantū ministeriū; quòd si Rex mentione amatorij nihil moueretur, tū & ipse sileret, nihil enim illi fore periculi. Hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendū, atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriā afferens, ait se largitione à Mariamne sollicitatum, vt amatorium Regi misceret: quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacū quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret, ideoque id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verba *Herodes* iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, Eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens, quòd sine illo nihil nec magnum, nec paruum tentatum sit: qui cruciatus non ferens, ad interrogata quidē nihil respondit, hoc tantū prodidit, offensam esse mulierē propter ea quæ *Sobemus* indicauerat. Adhuc eo loquente exclamat Rex, Sohemus & sibi ante hac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid cōmercij secretioris inter ipsos intercessisset; moxque Sohemum compre-

hen-

henſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorum amicorum conſilio, accuſationem accuratam exorſus, & confictum veneficij intentans. Erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant ſuffragijs damnata ſit, quâ ſententiâ prolatâ, viſum tamen eſt tā ipſi, quàm alijs quibuſdā præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquam Regię carcerem. At *Salome* cum ſuâ factione modis omnibus dedit operam vt mulier ſine morâ necaretur: quò tanto facilius Regē perpulerunt, quòd dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruare in carcere atque ita *Mariamnes* ducta eſt ad ſupplicium. Eâ peremptâ impotentiùs etiam flagrare cœpit Rex, iā ante miſerè affectus; neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniam vſque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne in dies magis, ac magis eam diligeret. Tùm verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariamnem: ſæpè inuocabat eius nomen, ſæpè etiam indecorè lamentabatur; excogitabat autem oblectamenta quæcumque poterat, apparandis conuiuijs, ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit, adeòque dolori ſuccubuit, vt ſępè miniſtros iuberet vocare *Mariamnen*, quaſi illa adhuc viueret. *Ioſeph.*

ANNO M. 3977.

HERODES ob deſiderium *Mariamnes* in grauē morbū incidit. Is erat inflammatio, & dolor ceruicis, mente etiam motâ nonnihil, nec remedia quidquam proderant, ſed cùm exacerbare potius malum viderentur, res nimium à deſperatione abfuit. Ipſi *Alexandra* mater Mariamnes inſidiatur, & munitiones quoſdam ſibi tradi poſtulat. Herodes eū interfici iubet. Occidit præterea alios, qui ex familiâ Antigoni quoſdam cùm Hyeroſolima caperetur, occultauerant, & poſteà fouerant. *Ioſeph.*

ANNO M. 3983.

TIBERIVS mittitur ab Auguſto in maiorē Armeniā, vt *Tigranè* ibi Regē cōſtitueret, & *Artabazē* eius fratrem regno pelleret; ſed ante eius aduentū ab Armenis occiditur *Artabazes*, Tigraneſq; Rex efficitur. *Diod.*

ANNO M. 3998.

HERODES Antipatri filius, expugnatâ Hierosolymâ, omnia repleuit cædibus. Non ætati, non sexui, nõ dignitati nulli pepercerunt rabidi milites, adeout Herodis atrocẽ animũ subigeret tantarum aspectus miseriarum, rogitaretque Sosiã, *an solitudinis se regẽ facturi essent Romani*. Nec finis rapinarum, & cædium fuit, quod ipse Herodes suo sumptu vlteriorem vexationẽ redimeret. Atque ita regno potitus est Iudaico, omniumque primus extranei, & plebei generis illum apicem acquisiuit. Nouem vxores habuit, sed ex numerosâ prole miserior, quàm beatior: duos à Mariamne procreatos, *Alexandrum*, & *Aristobolum* filios, fortunæ regiæ, in quam alebantur, capaces, cum calumnijs sororis *Salomes*, & maximi natu Antipatri, patulas præbuisset aures, post inueteratum odium occidit, quibus tamen ipse postea designatum iam successorem, velut inferias misit Antipatrum, compertâ eius insigni malitiâ. Atque hoc pacto socerum *Hyrcanum*, *Alexandram* socrum, Reginam *Mariamnem*, tresque insuper præcipuos filiorum, crudelis Rex, crudelior gener, crudelissimus pater, & maritus iugulauit. Ideò *Augustus* fertur dixisse, *Præstare Herodis porcum esse, quàm filium*. Post quatuor annos, nempè anno Mundi 4002. Christi. 2. (iuxtà nostram Chronologiam in calce *Bibliothecæ Latino-Hebraicæ* exhibitam, quâ probabiliter statuitur Natale Christi anno Mundi 4000) cùm eius morbus ingrauesceret, defertur ad Iordanem in thermas, quæ ipsi tamen salubres non fuerunt: ideò Hiericuntem redit, vbi ex toto regno, omnes qui vel authoritate, vel opibus excellerent, seuerissimo mandato sub capitis pœnâ euocat, & post mortem suam occidi iubet, vt subditi etiam nolentes lugerent. Indè occidit filium *Antipatrum*, & post quinque dies moritur: anno postquam à Senatu Rex declaratus fuerat quadragesimo, vel secundùm alios trigesimo septimo: succedit Hierosolymis *Archelaus*. Regnum enim in tetrarchias ab Augusto diuisum fuit, ita vt Herodes Antipas, & Philippus singulas acciperent. *Archelaus* verò binas. *Ioseph. Dio. &c.*

Finis primæ partis.

INDEX

INDEX PRIMÆ PARTIS

Numerus indicat paginam.

A

B

C

Cam-

Eua-

144

La-

L

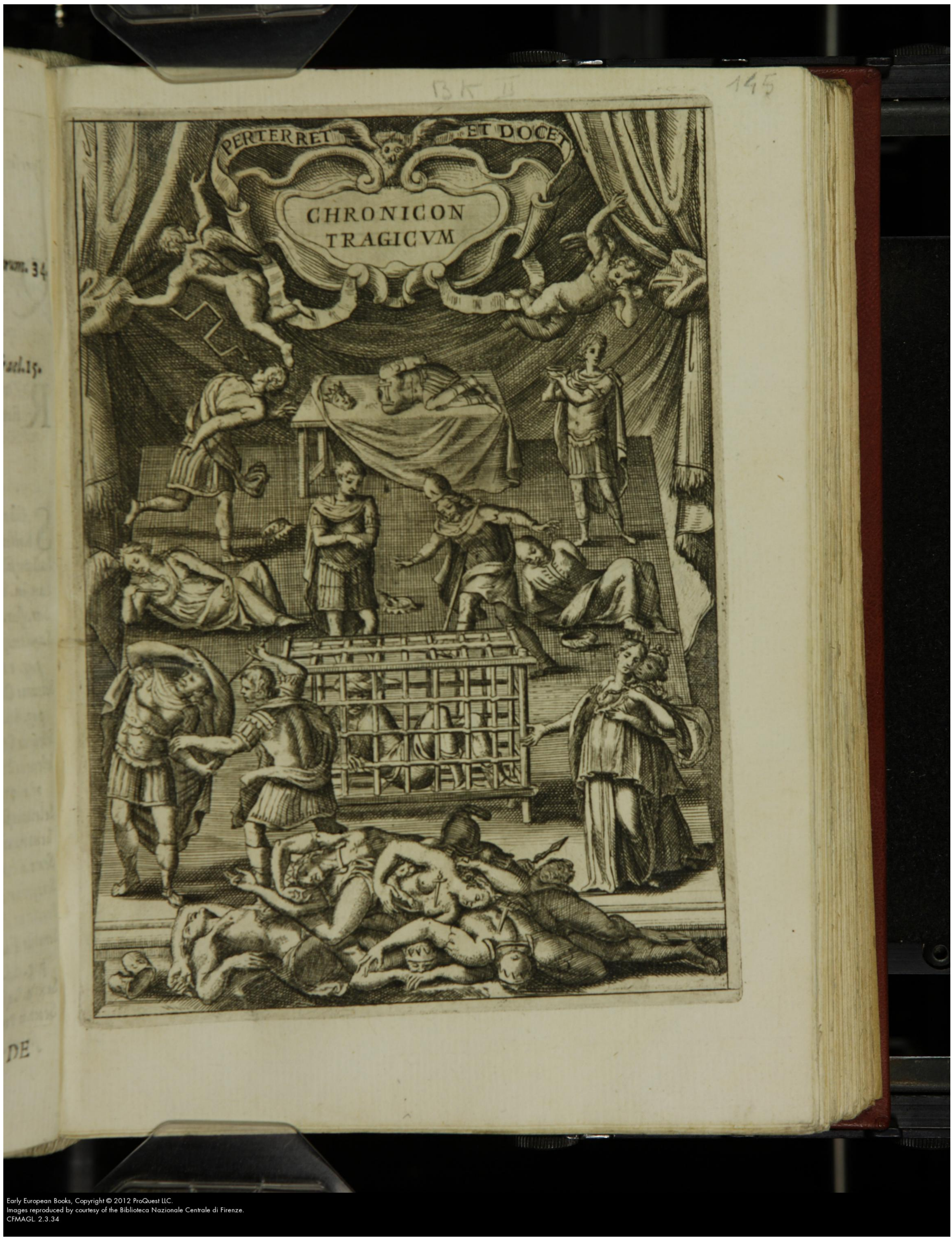
M

N

Ochus

Pyr-

PERTERRET ET DOCET
CHRONICON
TRAGICVM

147

CHRONICON TRAGICVM

SIVE

DE EVENTIBVS TRAGICIS

Principum, Tyrannorum, Virorumque fama, vel nobilitate illustrium.

PARS II.

DE EVENTIBVS TRAGICIS PARS SECVNDA

A CHRISTO nato vsque ad XVII. Sæculum.

ANNO MVNDI 4000. CHRISTI 1.

PACE per Cæsarem Augustum ab Oriente ad Occasum firmatâ felicissimus Princeps pacis IESVS CHRISTVS verus,& consubstantialis æterni Patris Filius, ante sæcula genitus, à Prophetis prænunciatus, desideratus à cunctis Gentibus, impolluto B. Mariæ semper Virginis vtero, Bethlehem nascitur, vt homines Deos faceret, factus Homo.

ANNO CHR. 14.

FABIVS MAXIMVS Consularis, Cęsari Augusti amicus, cùm iam senem eum sæpius quærentem audiret de solitudine suæ domus, & cùm Augustus inquireret in mores Agrippæ nepotis relegati, non adeò improbi, vt relatum erat, de eo reuocando cogitauit,cuius rei nemo conscius fuit nisi *Fabius*, qui hæc effutijt vxori suæ *Martiæ*: ea statim id detulit ad *Liuiam* coniugem Augusti, quæ cum Augusto acerbè de hac re expostulauit. Vndè iratus Augustus *Fabium* iussit mori, vt habet

Tacit. 1. Annal. cap. 5. Est hic *Maximus* quem *Naso* coluit, & ad quem Elegia non vna. Sed & vxor Nasonis est propinqua Maximi, seu coniugis eius Martiæ, vt ex his versibus *Eleg. 6. lib. 4. de Ponto* colligitur.

Ille ego de vestra cui data nupta domo est.
Hanc probat, & primis dilectam semper ab annis.
Est inter comites Martia censa suas.

Tangit hanc de Fabio tragœdiam etiam *Plinius*.

ANNO CHR. 15.

OCTAVIANVS CÆSAR AVGVSTVS Secundus Romanorum Imperator, filius *Octauij* equestris, & Senatorij ordinis viri, Nolam Campaniæ oppidum ingressus, morbo captus, ex alui profluuio in osculis Liuiæ, in eodem cubiculo, in quo pater eius vitam cum morte commutauerat, placidâ morte, iuxta votum suum, quo sæpè εὐθανασίαν optauit, obijt non sine suspicione veneni ab eadem Liuiâ propinati, anno ætatis suæ septuagesimo sexto, siue septimo, cùm regnasset 56. annos, menses 6. diebus decem, ex quibus aliquot cum Antonio annos Imperiũ tenuit. Vir de quo *Suetonius* scribit: *Vtinam aut non nasceretur, aut non moreretur*. Vrbem Romam ità exornauit, vt gloriatus sit se latericiam inuenisse, fecisse autem marmoream. Dominum se nec à liberis seriò iocoue appellari passus est. Patris patriæ cognomento celebratus est. Maximus quoque Pontifex longè ante obitum à Senatu nominatus fuit. Vndè & *Plutarchus* ait, Augustus Cæsar eò vsque sacrorum Pontificibus subditus fuit, donec & ipse, ne cui subesset, Vestalis pontifex creatus est. Pari ex causâ tribunitiam potestatem suscepit: Sic hic felicissimus in mundo, vt de eo longè post diceretur, *Nec felicior Octauiano, nec Traiano melior*. Nec tamen vir tantus vitijs caruit, libidini summoperè indulsit, persæpè enim in magnis viris magna mixtura est virtutum, & vitiorum. Nam scitum est *Platonis dictum*: αἱ μεγάλαι φύσεις μεγάλας ἐκφέρουσι κακίας h. e. *Magnæ naturæ vt magnis virtutibus inclarescunt, ita non leuioribus vitijs sunt obnoxiæ*. Et sicut in Ægypto nascuntur optima simul

reme-

remedia, ac nocentissima venena: ita & magna bona, & magna mala reipublicæ à magnis istis viris impendent. Hinc rectè *Lucanus* ait:

. . . . Plerumque mitissima sors est
Regnorum sub Rege nouo.

Eius laudes sic perstrinxit *Ausonius*:

Vltor, successorque dehinc Octauius, idem
Cæsar, ac Augusti nomine nobilior.
Longæua, & nunquam dubijs violata potestas,
In terris positum credidit esse Deum.

Panealbus sequenti Inscriptione argutiarum elegantijs plenâ Augustum laudauit.

OCTAVIANVS CAESAR

Patris virtutem contraxit Filius, Patre maior:
Corporis forma Imperium promisit,
Animus dedit.
Priuatus Imperatori similis fuit,
Imperator Priuato.
Doluit Patria, cùm Principem fecit;
Gauisa, cùm habuit.
Timebat carnificem, medicum experta.
Ad bellum natus, bellum fugauit.
Motus est Vrbis illo moto, quieuit quieto.
Breuis pugna pacem peperit longam.
Abortum fecit fortuna,
Iani Templum solus clausit,
Musarum solus aperuit.
Quibusdam non caruit vitijs.
Vitiorum seuerus vltor.
Quæ admittere pudebat, committere non puduit.
Hoc tantùm se hominem probans,

Quòd

Quòd in humana incidit.
Qui Deus habebatur inter homines
Cœpit homo haberi inter Deos.
Demùm Nolæ, volente fato,
Inuictus Viris, victus à Fœmina.
Obijt Sol Patriæ;
Oriens ploratus, ploratus cadens.
Disce Lector.
Quo præsente expiraturum te putas,
Suspirabis, si absit.

ANNO CHR. 19.

GERMANICVS Caligulæ Imperatoris Pater, ex Ægypto rediens, omnia à Pisone immutata videt, ideò eum ex Prouinciâ excedere iubet. Ipse verò à Pisone veneno petitus moritur Antiochiæ, cùm adsistentes amicos in hunc modum alloquutus fuisset. *Si fato concederem, iustus mihi dolor etiam aduersus Deos esset, quòd me parentibus, liberis, patriæ, iuxta iuuentam præmaturo exitu raperent, nunc scelere Pisonis, & Plancinæ interceptus, vltimas preces pectoribus vestris relinquo, referatis patri, ac fratri, quibus acerbitatibus dilaceratus, quibus insidijs circumuentus miserrimam vitam pessima morte finierim. Si quos spes meæ, si quos propinquus sanguis, etiam quos inuidia erga viuentem monebat; inlacrymabunt quondam florentem & tot bellorum superstitem muliebri fraude cecidisse; Erit vobis locus querendi apud Senatum, inuocandi leges. Non hoc præcipuum Amicorum munus est, prosequi defunctum ignauo questu: sed quæ voluerit meminisse, quæ mandauerit exequi; flebunt Germanicum etiam ignoti; vindicabitis vos, si me potiùs quàm fortunam meam fouebatis. Ostendite Populo Romano Diui Augusti neptem eandemque coniugem meam: numerate sex liberos. Misericordia cum accusantibus erit, fingentibusque scelesta mandata, aut non credent homines, aut non*

igno-

ignoſcent. Iurauêre amici, dexteram morientis contingentes, ſpiritum antequam vltionem amiſſuros. Tum ad vxorem verſus, per memoriam ſui, per communes liberos orauit, exueret ferociam, ſæuienti fortunæ ſubmitteret animum, neu regreſſa in vrbem æmulatione potentiæ, validiores irritaret. Hæc palàm & alia ſecretò, per quæ oſtendere credebatur metum ex Tiberio. Neque multò poſt extinguitur ingenti luctu Prouinciæ, & circumiacentium populorum. Indoluêre exteræ nationes, Regeſque, tanta illi comitas in ſocios, manſuetudo in hoſtes: viſuque & auditu iuxtà venerabilis, cùm magnitudinem, & grauitatem ſummâ fortunâ retineret, inuidiam, & arrogantiam effugerat. Hactenus *Tacit.* Germanici cineres ab Agrippinâ coniuge, mediâ hyeme reportantur, magno Populi luctu excipiuntur, plurimumque defletur, cùm Tiberius, & coniux interim à publico abſtinent. *Piſo* verò, cùm ad Vrbem veniſſet, accuſatur paricidij binis diebus, defendit ſe ternis, & tandem à Senatu magno conatu damnatus, mortem ipſe conſciſcit. *Plancina* vxor potiſſima cauſa mortis Germanici, interceſſione Liuiæ morti eripitur, non ſine indignatione plebis. *Tacit.*

Apud *Pithœum* ſequens *Germanici* Epitaphium legitur:

Parce, Hoſpes, tumulo, Cæſar Germanicus *hic ſum*;
Sæpe etiam ignotis ipſe dedi requiem.
Quòd ſi quem tumuli nihil huius gratia tangit,
Admoneat patriæ fraude quòd hic iaceo.
Sed iaceo, quamuis non vitæ, at plenus honoris:
Hoc vno ingratus, quod genui, patriæ:
Teſtata eſt mores lacrymis plebeſque, Patreſque:
Hæc ſunt ſinceri iudicia ingenij.

ANNO CHR. 20.

ARMINIVS Dux Germanorum pulſo Maroboduo & alijs, regnum affectat, ideò populares aduerſos habuit variaque fortunâ cum ijs certauit, tandem dolo propinquorum cadit. Liberator haud dubiè Germaniæ fuit, qui florentiſſimum iam imperium Romanum laceſſiuit; prælijs ambiguus, bello non vi-

victus. Septem, & triginta annos vitæ, duodecim potentiæ expleuit. *Tacit.*

ANNO CHR. 23.

DRVSVS Tiberij filius, veneno tollitur à *Seiano*, qui altiora ſpirans de euertendâ domo Cæſarum conſilia agitat: & quia vi tot ſimul corripere intutum, dolus interualla ſcelerum poſcebat; placuit tamen occultior via, & à Druſo incipere, in quem recenti irâ ferebatur. Nam Druſus impatiens æmuli, & animo commotior, orto fortè iurgio intenderat Seiano manus, & contra tendentis os verberauerat. Igitur cuncta tentanti promptiſſimum viſum ad vxorem eius Liuiam conuertere: quæ ſoror Germanici, formæ initio ætatis indecoræ, mox pulchritudine præcellebat. Hanc, vt amore incenſus adulterio pellexit, & poſtquam primi flagitij potitus eſt, neque fœmina amiſsâ pudicitiâ alia abnuerit: ad coniugij ſpem, conſortium regni, & necem mariti impulit. Igitur Seianus maturandum ratus, diligit venenum, quo paulatim irrepente, fortuitus morbus adſimularetur. Id Druſo datum per Lygdum Spadonem, vt octo poſt annos cognitum eſt, & ſic *Druſus* extinguitur. At Romæ, quaſi recenter cognitis Liuię flagitijs, ac non pridem etiam punitis, atroces ſententię dicebantur, in effigies quoque ac memoriam eius; & bona Seiani ablato ærario, vt in fiſcum cogerentur Coſſ. retulêre. Nec multò poſt *Conſidius Proculus* apud Cęſarem cuiuſdam criminis accuſatus, damnatus, necatuſque eſt. Etiam in *Pompeiam Macrinam* exilium ſtatuitur, cuius maritum *Argolicum*, ſocerum Laconem è primoribus Achęorum, Cæſar afflixerat. Pater quoque illuſtris eques Romanus, ac frater Prætorius, cùm damnatio inſtaret, ſeipſi interfecêre. Poſt quos *Sex. Marius* Hiſpaniarum ditiſſimus, cùm formoſam filiam aliquo ablegaſſet, ne Tiberius eam pollueret, inceſti cum eâ commiſſi accuſatus eſt, ac cum filiâ perijt. Ob huiuſcemodi flagitia turpitudinis, & crudelitatis incuſabatur Tiberius: irritatuſque ſuplicijs cunctos qui carcere attinebantur accuſati ſocietatis Seiano necari iubet. *Seianus* ita occiſus ſcelerum ſuorum ſubitas pœnas dedit,

dit, in Gemonias proiectus est, & cadauer eius triduo ludibrio habitum. Liberi etiam ipsius necati, & virguncula, quæ insuper à carnifice stuprata est, cùm iam laqueum in collo haberet, & statim suffocata. Perierunt cum eo multi eius amici iubente Tiberio. Ideò iacuit immensa strages: omnis sexus, omnis ætas, illustres, ignobiles. *Tacit. Dio.*

ANNO CHR. 25.

PISO Prętor in Hispaniâ ex insidijs trucidatur ab Hispano quodam qui tormenta constantissimè tulit, nec consciorum quemquam prodidit. *Tacit.*

ANNO CHR. 33.

DRVSVS filius Germanici inediâ conficitur, cùm se miserandis alimentis mandendo è cubiculi tomento, nonum ad diem detinuisset: quem mortuum Tiberium crudeliter accusauit. *Tacit.*

AGRIPPINA Germanici coniux inediâ extinguitur die 18. Octobris, quem diem inter nefastos Tiberius haberi iubet, accusatque eam adulterij, cùm pudicissima esset. *Tacit.*

COCCEIVS NERVA Comes Tiberij in Campaniam, & Prætor designatus, spontè vitâ abit, metuens futura, cùm Tiberius ita grassaretur. *Tacit.*

PLANCINA vxor Pisonis, æmula Agrippinæ Germanici, huiusque mortis potissima causa, trucidatur: dudum erat destinata neci à Tiberio, sed ne Agrippina lætaretur eius morte, dilatum id erat. *Dio.*

ANNO CHR. 34.

HERIMERVS Francorum Rex, contra Lentulum Getulicum nimium feruenter in cuneos inuolans, occiditur. Succedit ipsi *Marcomirus* frater, qui in omnem partem, vlciscendæ necis fraternæ causâ, se extendit, regnatque annos 18. *Trith.*

MVlti insignes viri hoc anno occisi sunt. *Pomponius Labeo* per abruptas venas sanguinem cum anima effudit, quem secuta est coniux. Sic *Mamercus Scaurus* cum vxore, & alij: Eligebatur hoc genus mortis, quòd ita mors festinaretur; & deindè quòd metueretur carnifex, à quo occisi non sepeliebantur, & insuper bonis omnibus exuebantur. Qui verò spontè moriebantur, sepulturæ tradebantur, & hæredes fruebantur bonis. *Tacit.*

ANNO CHR. 36.

PLurimi illustrium virorum Romæ damnantur, & inter cæteros, *Granius Martianus* Senator à C. Graccho maiestatis postulatus, vim vitæ suæ attulit: *Tatiusque Gratianus* præturâ functus, lege eadem extremum ad supplicium damnatus. Nec dispares *Trebellieni Rufi*, & *Sextij Paconiani* exitus. Nam *Trebellienus*, ille qui præturâ functus, tutor à Senatu liberis Cotyi s Thraciæ Regis datus fuit, suâ manu cecidit; *Paconianus* in carcere, ob carmina in Principem factitata, illic strangulatus est. Eo tempore Tiberius in vicinia vrbis semper fuit, vt quasi per domos vndantem sanguinem aspiceret. *Vibulenus Agrippa* eques Romanus, cùm perorassent accusatores, in ipsâ curiâ depromptum sinu venenum ausit: prolapsusque, ac moribundus, festinatis lictorum manibus in carcerem raptus est, faucesque iam exanimis laqueo vexatæ. Nec *Tigranes* quidem olim Rex Armeniæ reus constitutus, nomine regio supplicia ciuium effugit. At *C. Galba* consularis, & duo Blæsij voluntario exitu cecidêre. Galba tristibus Cæsaris literis prouinciam sortiri prohibitus: Blæsijs Sacerdotia integrâ eorum domo destinata, conuulsâ distulerat: tunc vt vacua contulit in alios, quod signum mortis intellexêre, & executi sunt. *Aemylia Lepida* iuueni Drusa nupta, crebris criminibus insecuta, quamquam intestabilis, tamen impunita agebat, dum superfuit Pater lepidus; post à delatoribus corripitur, ob seruum adulterum, nec dubitabatur de flagitio: ergo omissâ defensione finem vitæ sibi posuit. *Tacit. Dio.*

ANNO CHR. 38.

CLAVDIVS TIBERIVS NERO III. Romanorum Imperator, Liuiæ filius, Augusti priuignus, filius adoptiuus, atq; gener, cuius mentio pluries suprà; Imperium occupauit simulatione cum recusandi, de quo *Suetonius* §. 24. ita scribit: Principatum diu recusauit impudentissimo animo; Nunc adhortantes amicos increpans, vt ignaros, quanta bellua esset imperium: nunc precantem Senatum, & procumbentem sibi ad genua ambiguis responsis, & callidâ cunctatione suspendens, vt quidam patientiam, atque vnus in tumultu proclamaret: *Aut agat, aut desistat*. Alter coram exprobaret, *cæteros quòd polliciti sunt, tardè præstare: sed ipsum quòd præstet, tardè polliceri*. Tandem quasi coactus, & quærens miseram, & onerosam iniungi sibi seruitutem, recepit imperium: nec tamen aliter, quàm vt depositurum se quandoque, spem faceret. Ipsius verba hæc sunt: *Dum veniam ad id tempus, quo vobis æquum possit videri, dare vos aliquam senectuti meæ requiem. Suet. in Tiber.* Ecce quam euidenter constat, simulatores, & dissimulatores pessimi ingenij esse homines: *Nam turpe est aliud loqui, aliud sentire*, inquit Seneca epist. 24. Similiter Homerus Iliad. graphicè loquitur, quando ait:

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνον ὁμῶς ἀΐδαο πύλησιν
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν ἄλλο δὲ βάζει.
Odi illos ceu claustra Erebi, quicumque loquuntur,
Ore aliud, tacitoque aliud sub pectore condunt.

Vndè qui hoc vitio laborant, dicuntur dissimulare ea, quæ maximè cupiunt. Tandem Tiberius firmatâ potentiâ ingenium nudauit, & vitia diù dissimulata proruperunt. Primum facinus noui principatus fuit, *Posthumi Agrippæ* cædes: quem ignarum, inermemque per Centurionem interfecit. Sic *Iulia* filia Augusti inopiâ & tabe perimitur, iussu Tiberij, vnâque *Sempronius Gracchus* adulter eius. *Tacit.* Cùmque *Druso* filio naturali, & *Germanico* adoptiuo orbatus fuisset, Capreas in insulam se contulit. Ibi Reipublicæ curam planè abiecit, & dies, noctesque epulando, potandoque consumsit. Vndè ob nimiam vini auiditatem

tatem pro Tiberio Claudio Nerone, *Tiberius Caldius Mero*, pro ioco dictus est. Ebrietatis fuit indiuidua comes libido, & voluptas; nam secessu Capreensi portentosæ libidinis exempla inuexit. Hinc propter lasciuiam & libidines, per lepidam ad nomen Insulæ allusionem, vulgò *Caprinæus* dictus est. Quo nomine Hircus vitulus appellatus est. Sexto Claudio libidinoso & prodigo seni, olim ab Augusto ignominiâ notato, & à se antè paucos dies apud Senatum obiurgato, cœnam eâ conditione condixit, ne quid ex consuetudine mutaret, aut demeret, vtque nudis puellis ministrantibus cœnaretur; iuxtà vulgatum versiculum.

Et Venus in vinis, ignis in igne furit.

Ausonius tali Epigrammate eum perstrinxit:

Prænomen Tiberi nactus Nero, prima iuuentæ
Tempora laudato gessit in imperio.
Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro
Quæ prodit vitijs, credit operta locis.

Ebrietati & libidini coniuncta fuit tyrannis, crudelitas, & sanguinolentia, vt ex innumeris pene cædibus supra demonstrauimus: vndè hic versus ignominiosus in eum scriptus est:

Fastidit vinum, quia iam sitit iste cruorem:
Tam bibit hunc auidè, quàm bibit antè merum.

Tandem anno ætatis septuagesimo octauo, regni vigesimi tertij, iter instituit versus Romam; sed cùm Appiâ viâ vsque ad septimum lapidem iam processisset, mutatâ subito sententiâ retrò abijt. Rediens in languorem incidit, quem tamen vti & ægritudinem subsecutam, sedulò dissimulare studuit, & Capreas insulam suam repetere. Sed frustra. Nam licet sustentaret aliquandiu, Misenum vsque deuectus, nihilque ex ordine vitæ quotidiano prætermitteret, ne conuiuia quidem, ac cæteras voluptates; tamen accedentibus ad morbum offensis alijs, animam exuit in Campania, in villa Lucullana. Nonulli existimant, venenum ei à *Caio Caligula*, qui in imperio successit, datum lentum, atque tabificum. Aliqui in remissione fortuitæ febris cibum desideranti negatum. Aliqui etiam scribunt, puluinum ei iniectum, cùm extractum sibi deficienti annulum mox ad se rediens

diens requisiuisset, de quâ re sic refert *Seneca* apud *Suetonium*: Tiberius intellectâ defectione exemtum annulum quasi alicui traditurus, parumper tenuit, deindè rursus digito aptauit, & compressâ sinistrâ manu iacuit diù immobilis, subitoque vocatis ministris, ac nemine respondente, consurrexit, nec procul à lectulo deficientibus viribus concidit. Populus morte eius ita lętatus est, vt in Tiberim proijcere se se velle corpus clamore magno ostenderit, quo Tiberis Tiberium absumeret; nihilominus tamen corpus eius à Miseno Romam per milites deportatum, ibique publico funere crematum est: cùm plèrique Deos Manes orassent, nè mortuo sedem vllam, nisi inter impios darent. *Suet. Tacit. Dion. Aurel. Vict.*

ANNO CHR. 41.

CAIVS CALIGVLA IV. Romanorum Imperator, Germanici, & Agrippinæ filius: quia natus in exercitu fuerat, cognomentum calceamenti militaris, idest *Caligulæ* sortitus est: Vndè hi versus de eo vulgati statim sub imperium eius:

In castris genitus, patrijs nutritus in armis,
Iam designati Principis omen erat.

Ausonius:

Post hunc castrensis Caligæ cognomine Cæsar
Successit, sæuo sæuior ingenio
Cædibus, incestisque dehinc maculosus, & omni
Crimine pollutum, qui superauit auum.

Ad summum imperij culmen euectus, inter eos, qui Christo iam innotescenti, repugnarunt, primus extitit. Tantæ fuit prodigalitatis, vt cùm vicies ter millies sestertium, hoc est vltrà centum milliones in thesauris acciperet, nulla eius pars superfuerit in tertio eius imperij anno, ita vt secundo anno statim egere inciperet. Itaque exhaustus, atque egens ad rapinas conuertit animum, vario & exquisitissimo calumniarum & auctionum, & vectigalium genere, inter quæ, & lenonius quæstus fuit. In ipso enim palatio fœminarum, mariumque lupanar condidit, vt ex eo meritricium quæstum faceret: circumque forum & Basilicas mi-

misit nomenclatores, ad inuitandos ad libidinem iuuenes, senesque. Edixit etiam strenas se ineunte anno recepturum; superque eas toto corpore aliquandiu volutatus est. Matrimonia contraxerit turpiùs, an dimiserit, an tenuerit non est facile discernere, scribit *Suetonius*. Adulterijs fuit inquinatissimus. *Lolliam Paulinam* Memmij Reguli vxorem eripuit, illumque coegit eam sibi despondere, nè eam quæ desponsata non esset, contra ius fasque duceret. Verùm paulò post eam repudiabat, & cum comminatione mortis ei mandabat, nè ad priorem maritum rediret, alijue nuberet, compluresque alias nuptas, iamque cum maritis habitantes abduxit, easque tamen odio postea habuit: haud vllâ illustriori fœminâ abstinuit, omnesque sorores suas stuprauit. Omnis generis libidinis monstrum, pudicitiæ neque suæ, neque alienæ pepercit, *inquit Suetonius* M. Lepidum, Mesterem pantomimũ, & quosdam obsides dilexisse fertur, commercio mutui stupri. Valerius Catullus consulari familiâ iuuenis stupratum à se, ac latera sibi contubernio eius defessa, etiam vociferatus est. Immensum est si velim singula referre, exclamat *Seneca*.

De huius viri omnium mortalium tristissimi vitijs nescio an plura deceat memoriæ prodi, nisi fortè, vt inquit *Aurel. Victor*. improbi saltem famæ metu talia declinent. Immanitate ingenij tanta fuit, vt in proprias sæuiret necessitudines, humanumque sanguinem haud maioris faceret, quàm aquam. *Tiberium* nepotem quem adoptauerat inopinantem, repentè immisso Tribuno, interemit. *Silanum* principem Senatus socerum suum molestum ei propter virtutem, & affinitatem, ad secandas nouaculâ fauces compulit. Viginti sex equites ex Senatorio ordine vnâ vice trucidauit. Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla, & munitiones viarum, aut ad bestias condemnauit, aut bestiarum more quadrupedes caueâ coercuit, aut medios serrâ dissecuit. Parentes supplicijs filiorum interesse cogebat, quorum vni valetudinem excusanti lecticam misit: alterum rogantem an oculos claudere liceret, ipsum quoque mactari iussit. Immò tantę crudelitatis erat, vt non

tan-

tantùm ſupplicia hominum cupidiſſimè ſpectaret, ſed etiam reos crebris, & minutis ictibus lacerari iuberet, ſubindè carnificem interpellans: *Ita feri, vt ſe mori ſentiant*. Et aliquando cùm deeſſent, qui ad belluas damnati erant, iuſſit ex promiſcuâ plebe comprehendere quoſdam, & belluis proijci, quibus omnibus prius linguam præcidit, ne de crudelitate eius conquererentur: & huiuſmodi ſpectaculis ſatiari non potuit. Tragicum illud ſubindè iactabat, *Oderint dum metuunt*. Item *Optare ſe, vt Populus Romanus vnam tantùm ceruicem haberet, quò ictu vno omnes conficerentur*. Tantum fuit eius faſtigium cum impietate, & omnium ſcelerum genere coniunctum, vt pro Deo adorari voluit, dixitque ſe Iouem eſſe, congredi ſe cum Lunâ, ſiue Dianâ, fieri interdum Iunonem; Templum ſibi ædificauit, equumque ſuum fecit ſibi Sacerdotem, & alia inſaniæ documenta dedit. Inſuper etiam quos voluit, abſque omni causâ occidit. Cùmque inſaniret Caligula omnibus in rebus, *Caſſius Chærea*, *& Cornelius Sabinus* militum prętorianorum Tribuni contrà eum coniurauerunt, fuêreque multi conſcij huius coniurationis; in quorum numero fuit *Caliſtus* & *Eparchus*: ſed illi percuſſores fuerunt. Erat *Chærea* vir antiquæ virtutis, morumque, qui cùm nollet eſſe miniſter cædium, & tormentorum in innocentes, & ſibi etiam metueret, cum alijs de interficiendo Caligula conſilia communicat, & rem perfecit die 24. Ianuarij, horâ vnâ ante ſolis occaſum, hoc modo: Caligula dies feſtos agebat in palatio, & ſpectaculum edebat, cùmque ipſe comederet, & epulum alijs daret, *Pomponius ſecundus* Conſul ad pedes eius cibum capiebat, eoſque frequenter oſculabatur. Poſt vbi *Caius* ſaltare, & tragœdias agere voluit, *Chærea* nihil cunctandum ratus, vt eum animaduertit exeuntem è theatro, inſpiciendorum puerorum cauſa, quos ex Græciâ, atque Ioniâ nobiliſſimos acciuerat, ad canticum de ſuis laudibus canendum, concluſum in paruum & anguſtum locum interfecit, quo facto nemo eorum qui aderant præſentes manus ab illo abſtinuit, ſed mortuum triginta vulneribus confecerunt. Et ita re ipſâ magnoque ſuo malo ſe hominem non Deum eſſe, expertus eſt. Confoſſa eſt & vxor *Cæſonia*,

à quâ potionatus amatorio medicamento; sed quod eum verterat in furorem, creditur: Filia infans parieti allisa. Vixit annis 29 imperauit triennio, & decem mensibus. Interfecto Caligulâ, & cæde eius vulgatâ, non statim creditum est: Cùm suspicio esset, ab ipso Caligulâ famam cædis simulatam, & emissam, vt eo pacto erga se hominum mentes deprehenderet. Sed cùm Prætorianæ Cohortes tumultuarentur, ac quærerent: *Quis Caium occidisset?* Hac eas ratione sedauit *Valerius Asiaticus* vir consularis, quòd in locum vndè conspici posset, progressus exclamauit: *Vtinam ego eum interfecissem?* Quâ voce territi milites turbarum finem fecerunt. *Claudium Tiberium* successorem habuit. *Dio Ioseph. Suet. Senec.*

CHÆREVS quòd res mali exempli esset, principem suum occidere, gladio plectitur vnà cum *Lupo*, alijsque pluribus coniurationis conscijs. Fertur Chæreum magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas; cùmque is detractâ veste quereretur de frigore, ille cauillatus est Lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante coronâ eorum, qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat; denique vno ictu perijt. *Lupus* autem deiecto animo, parum fortiter ceruicem præbens, pluribus ictibus demùm confectus est. *Sabinus* autē non solùm absolutus à Claudio, verùm etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis datâ desciseret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum. *Ioseph. Dio.*

PILATVS multis diuexatus calamitatibus sibi ipsi vim infert. *Euseb. Eutrop.*

ANNO CHR. 44.

AGRIPPA Rex, cùm Cæsareæ ludos exhibuisset, & diuinos honores, qui sibi à populo offerebantur, non recusasset, diuinitus percutitur, & quinto die moritur, de quo sic refert *Io-*

seph.

Ioseph.lib.9.cap.vlt. Iamque tertium Iudęæ totius regni annum exegerat, cùm peruenit in vrbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: Vbi solemnes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium, ac procerum conuenerat ex totâ Prouinciâ, eius celebritatis die secundâ processit mane in theatrum amictus veste totâ ex argento mirabili opere contextâ, quæ radijs exorientis solis perculsa, & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus; moxque adulatores perniciosi aliunde acclamantes, Deum consalutabant, rogantes vt faueret propitius: hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoscere, & fateri in eo quiddam mortali naturâ excellentiùs. Hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulòque post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem, mox vt sensit hunc esse calamitatis nuncium, qui olim felicitatis fuerat, ex intimis pręcordijs indoluit; secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia, conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestrâ appellatione Deus vitam relinquere iubeor: fatali necessitate coarguente vestrum mendacium, & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: sed ferenda est voluntas cœlestis numinis; neque enim malè viximus, immò tantâ felicitate, vt omnes me beatum prædicent. Hæc loquutus, crescente dolore discruciabatur; properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum; quamobrem confestim omnis populus vnâ cum vxoribus, atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis, & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis, cruciatu deindè per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum suprà quinquagesimum, postquam regnasset per septennium.

ANNO CHR. 47.

VALERIVS ASIATICVS Consul accusatur maiestatis, & cùm nullus testis idoneus esset, parum absuit, quin euaderet. Inficias enim ibat, neque se quemquam horum, qui contrà ipsum producti essent testes, agnoscere dicebat, tum miles qui se consilijs eius interfuisse perhibebat, iussus Asiaticum demonstrare, caluum quendam forte adstantem indicauit: eâ re in risum versâ multum, Claudioque iam de absoluendo Asiatico cogitante, Vitellius à Messalinâ prouocatus Claudio nunciauit, Valerium petere, vt sibi mortis consciscendæ potestas fieret, ita demùm Claudius existimans eum conscientiâ victum se ipsum morte damnasse, hominem interfecit. *Dio. Tacit.*

ANNO CHR. 51.

PHARASMANES Iberiæ Rex fratrem suum *Mithridatem* Armeniæ Regem, dolo per filium circumuenit, & occidit, Armeniamque occupat. Parthi sibi Armeniam asserere conantur, sed commeatu destituti recedunt, quapropter Armenij ipsi Pharasmanis filium pellunt, qui fugiens vxorem grauidam, quæ fugientem sequi non poterat, interficit, & in Euphratem abijcit. Pastores quidam casu aduentantes, eam adhuc spirantem extrahunt aquis, & ad Parthos deducunt, vbi honestè habita est. *Tacit.*

ANNO CHR. 54.

IONATHAN summus Pontifex sæpè admonuit Felicem Iudeæ præsidem de administrandis melius rebus Iudaicis. Quâ de causâ Felix amicum Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promisâ pecuniâ, vt sicarios ipsi Pontifici immitteret: quòd ille in gratiam præsidis perficit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clam succinti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio, Pontificem ita interemerunt, vt author cædis planè ignoraretur. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentiâ sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti tur-

turbis alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecuniâ, idque non modo in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. *Ioseph.*

ANNO CHR. 55.

CLAVDIVS TIBERIVS DRVSVS V. Romanorum Imperator, filius *Drusi Maioris*, & *Antoniæ Minoris*. Hic cùm Senatus censuisset genus Cæsarum exterminare, deformi latebrâ latitare repertus est. Interea milites aliquot prædandi causâ Palatium ingressi, *Claudium* inueniunt; ac initio quidem, alium quàm erat, esse, secumque habere aliquid, vndè prædam nanciscerentur, arbitrati, foras extrahunt, extractum atque ad genua ipsius præ natu accidentem *Imperatorem* salutant, atque in castra perducunt, mœstum, ac trepidum, miserante obuiâ turbâ, quasi ad pœnam raperetur insons. Claudius itaque mox, vt confirmauit imperium, magnâ vsus est clementiâ, volens simultatum omnium memoriam tollere, cunctorum factorum, dictorumque veniam, obliuionemque in perpetuum sanxit, interfectis tantùm paucis, qui in mortem Caij coniurauerant.

Quamuis initio imperij simulatus sit bonum Principem esse, postea tamen degenerauit, factusque est crudelis, & sanguinolentus. Cibi, vinique appetentissimus fuit, libidinis quoque in fœminas profusissimæ, neque id mirum, quia Baccum, & Cererem Venus comitatur. Plures repudiauit vxores, post quas *Valeriam Messalinam* duxit, quæ non solum ipsa libidinosè viuebat, sed & alias mulieres ad impudicitiam cogebat, multasque vt in ipso palatio, in pręsentiâ, ac conspectu maritorum adulteria committerent, adegit: qui ipsi eâ in re obsequebantur, eos honoribus, ac magistratibus ornabat: qui verò se in id flagitij non demittebant, eos odio habebat, ac exitium afferebat. Hæc tot, & tanta scelera diù Claudium latuerunt, cui ancillas Messalina componebat toro, ac eos qui indicium aliquod deferre possent, beneficijs, aut supplicijs præuertebat. Ita *Catonium* quoque iustum, militibus prætorianis præfectum, cùm Claudio aperire quippiam flagitij vellet, nece pręuenit. *Iuliam*

quo-

quoque filiam Drusi, Tiberio nati, quæ vxor Neronis, Germanici filij fuerat, æmulatione ducta, sicut & alteram Iuliam Germanici filiam, interfecit. Tunc etiam eques quidam, insidiarum Claudio factarum insimulatus, de rupe Tarpeiâ per Consules, & tribunos plebis deiectus est. Interim Messalina amore *Mnestris* saltatoris capta, cùm ei persuadere non posset, vt secum coiret, petiuit à Claudio viro suo, vt illum sibi obsequi iuberet, tanquam ipsi in quibusdam alijs rebus opera eius necessaria foret. is postquam ei Claudius pręcepit, vt omniaquæ Messalina imperaret, libenter faceret, cum illâ rem habuit, tamquam id sibi quoque imperatum fuisset. Id enim Messalina sæpè in multis alijs fecit. Nam quasi Claudio conscio sinenteque ei petulanter viuere, mœchabatur. Gladiatorum spectaculis magnopere delectabatur Claudius, indè assuefactus etiam cædibus Messalina vxor, & Narcisus multos ita apud eum accusabant, & morti tradebant: Inter cæteros *Silanum* virum præstantissimum, & *Vinitianum*, quòd recusassent coitum cum Messalinâ muliere impudicissimâ. Indè cùm Senatores viderent sibi omnibus perniciem impendere, coniurant quidem de alio eligendo Imperatore, deferturque imperium ad *Camillum Scribonianum* qui tum cum imperio erat in Męsia: sed is deseritur à militibus, ideò se ipsum interficit. Claudius militibus ijs præmia distribuit, & ita coniuratio illa euanuit. Tandem eo insolentiæ processit Messalina, vt viuo Claudio, absente tamen ad ostiam publicè nuberet *Silio*, & cum eo nuptias celebraret: harumque nuptiarum conuiuium magnificum, & sumptuosum fecit, eique regiam domum donauit, in quâ congessit omnes Claudij Thesauros pręciosissimos: eumque ad extremum Consulem designauit; adeò contemnebat maritum Imperatorem. Verùm id produnt Claudio primùm pellices, & seuerè exagerat id factum *Narcissus* libertus, metumque Imperatori inijcit, ex defectione coniugis, & ad vindictam instigat vnâ cum alijs; nihilominus tamen ignouisset adulterę, nisi Narcissus astu præuenisset, & eam occidisset. Ideò & *Silius*, & *Mnester*, & alij adulteri occiduntur. Deindè Claudius vxorem ducit *Agrippinam* fratris sui Germanici filiam,

Do-

Domitij Neronis matrem; & nè videretur propinquitate sanguinis incestum committere, per Senatum, & populum hoc matrimonium comprobatur; quamuis hoc Senatus Consultum postea à Nerua Imperatore est abrogatum, qui seuerè talia matrimonia iustâ de causâ prohibuit. Postremò Claudius cùm videret se iam seniò confectum, testamentum scripsit ac signis omnium magistratuum consignauit. Quo facto priusquam prospiceret, ab Agrippina vxore præuentus est. Metuebat enim nè *Britannicus*, Claudij ex Messalinâ filius, imperio præficeretur: vndè veneno ab eâ dicitur interemptus Claudius. *Dio* ita hanc tragœdiam describit: *Locustam* mulierem veneficam, eamque celeberrimam Agrippinâ accersiri, ac per eam venenum, cui remedium adhiberi non poterat, in boleto parari iussit. Quo facto, Agrippina cœpit ex cæteris boletis comedere: illum verò in quo venenum erat, maximum atque pulcherrimum, vt Claudius comederet perfecit. Ita ille ex insidijs captus, ex conuiuio, quasi vino confectus, exportatus est: id quod antea crebrò factum fuerat. Noctu autem postquam obmutuisset, mortuus est 13. Octobris. Vixit annos 63. regnauit annos 13. menses 8. & dies 20. de quo cecinit *Ausonius*.

Claudius irrisæ priuato in tempore vitæ,
In regno specimen prodidit ingenij.
Libertina tamen, nuptarum, & crimina passus,
Non faciendo nocens, sed patiendo fuit.

Mors eius celata est, donec circà successorem omnia ordinant hi, qui cum Agrippinâ sentiebant; nam Cæsare expirante, Agrippina Principem militiæ misit, & cum eo Tribunum, qui filium suum Neronem ad castra prætoriana deducerent, vt ipsum more aliorum principum adorarent, atque in eius verba iurarent. Ideò succedit ipsi astu matris Agrippinæ *L. Domitius Ahenobarbus*, quem Claudius Imperator adoptatum *Neronem Claudium Drusum* appellauit, & filio suo naturali Britannico præposuit. *Suet. Dio. Tacit.*

IV-

IVNIVS SILVANVS Proconſul Aſiæ. dolo Agrippinæ veneno tollitur, & Narciſſus Claudij libertus, ob diuitias: poſſidebat enim pluſquam ſeptendecim milliones, & quem Reges colebant, ad mortem adigitur. *Tacit. Dio.*

ANNO CHR. 56.

BRITANNICVS filius naturalis Claudij Imperatoris veneno inter pocula dato vehementiſſimo necatur à *Domitio Nerone*. In cauſâ fuit *Agrippina*, quæ contrà Neronem irata, de euehendo Britannico, & ad imperium admouendo conſilia agitauit. *Tacit.*

ANNO CHR. 57.

ANTENOR Sicambrorum Rex, cùm bellum Gallis inferret, ponte ſuper Moſam fluuium conſtructo, pons multitudine equitum rumpitur, cùm iam magna pars exercitus tranſijſſet. *Antenor* ab hoſtibus pulſus flumini ſe committit, & demergitur, cùm annis quatuor regnaſſet, ſuccedit *Ratherius* filius, qui præeſt annis 23. *Trith.*

ANNO CHR. 58.

OCTAVIVS SAGITTA Tribunus plebis, *Pontiam* alteri nuptam, & detrectantem Octauij matrimonium ferro tranſadigit. Libertus eius ſuum id facinus eſſe profitetur, quòd vltus eſſet Domini iniurias, ſed confutatus ab ancillâ, *Octauius* lege de Sicarijs damnatur, *Tacit.*

ANNO CHR. 59.

AGRIPPINA Neronis mater, dicta, factaque filij ſeueriùs corrigens, & metuens ne *Poppæa Sabina* Neroni nuberet (valdè enim eam amare cœperat) facinus nefarium eſt auſa. Nam quaſi non eſſet ſatis graue dictu, quòd *Claudium* patruum præſtigijs quibuſdam, & libidinoſis aſpectibus atque oſculis in amorem ſuum illexiſſet, tentauit eodem modo Neronem ſub ſuam poteſtatem ſubijcere: quòd an verè factum ſit, an propter mores

res eius confictum, pro certo non habemus, communis tamen fama est, meretricem quandam Agrippinæ similem ob hanc ipsam causam maximè ab eo amatam fuisse: ad quam alludens, atque rem alijs aperiens, dicebat se cum matre consuetudinem habere. Hac re cognitâ Sabina persuasit Neroni, Agrippinam de medio tollere, qui ab eâ diceret insidias ei parari. Suasu igitur Senecæ se à matre abiungit. Indè de eâ interficiendâ consilia agitat. Cùmque veneno ter tentasset, sentiretque antidotis præmunitam, lacunaria, quæ noctu super dormientem laxatâ machinâ deciderent, parauit. Hoc consilio per conscios parum celato, solubilem nauem, cuius vel naufragio, vel cameræ ruinã periret, commentus est: Sed Agrippina in mare delapsa, periculo vitato, & vnico vulnere tantùm accepto, inuadit; eius vindictam Nero metuens, *Anicæto* Centurioni cædem matris demandat, qui assumptis ad iussam promptissimis, villam, in quã delata erat Agrippina, statione circumdat, refractâque ianuã, cum percussoribus in cubiculum irruit, qui cùm lectum circumsisterent, illa distringenti ferrum Centurioni protendens vterum, ventrem feriri exclamat, rogans ministrum, vt vtero dirum ensem conderet, adijcens: *Hic hic est fodiendus ferro, monstrum qui tale tulit.* Post hanc vocem cum supremo mixtam gemitu, tristem animam tandem post fera vulnera reddidit. Nero postquam accepit eam esse mortuam non credidit: nimirum propter magnitudinem temerarij facinoris diffidebat. Itaque cupiuit eam videre, & denudatam penitus conspexit, tum vulnera eius contemplatus, nefarium sermonem habuit plusquam cędis fuisset: *Nesciebam*, inquit, *me tam pulchram matrem habere*. Dio. Tacit. Ioseph.

ANNO CHR. 61.

PÆDANIVS SECVNDVS Vrbis Romanæ Præfectus ab ipsius seruo interficitur: seu negatâ libertate, cui pretium pepigerat, siue amore exoleti infensus, & dominum æmulum non toler. s. Igitur vetere ex more ad suppliciũ rapitur tota eius familia, quicumque sub eodẽ tecto fuerunt, serui verò quadringenti præter alia mancipia. *Tacit.*

ANNO CHR. 62.

RVBELLIVS PLAVTVS ob cuius nobilitatem per matrem ex Iuliâ familiâ, nemo rectius Neroni succedere potuisset, ablegatus in Asiam, vnà cum *Sulla* Tigellini suasu, & Neronis iussu trucidatur. *Octauia* etiam coniux matrimonio exturbatur, & adulter ipsi emitur, à quo coarguta adulterij, sed non conuicta, ipsa occiditur, & *Poppæa* in Talamum Neronis recipitur, cùm hactenus fuisset pellex. *Tacit.*

ANNO CHR. 65.

CALPVRNIVS Piso coniurat contra Neronem adiuuantibus Lucano Poetâ, & Plautio Laterano, qui Consul in mensem Iulium designatus erat, & multis alijs. Ea detegitur per Melichum libertum Sceuini, qui sicam ad trucidandum Neronem ferebat. Interficiuntur coniurati, & inter eos innocens *Seneca*, quasi peremptâ matre non superesset in quem sæuiret, ni etiam educatorem suum ac præceptorem occidisset, iubens vt aut mortem sibi ipsi consciсceret, aut mortis genus mandatum subiret; quamuis sæpè iurasset moriturum se potiùs, quàm nociturum. Anxijs igitur, ac trementibus adstantibus, ipse vnus impauidus, & constans erat. Deindè vxorem amplexatus, multum precatur ne se cruciaret, sed moderatè casum ferret. Tum illa, *Opus exhortatione non est*, inquit, *migrare tecum è uita penitus statui*. Hinc concertatio dulcis orta, cùm illa virili animo perseueraret, nec adduci vt viueret, à viro prece vllâ, aut ratione posset: contrà verbis omnibus Seneca illam flectere & vitam ei persuadere niteretur. Illa pertinaci animo perseuerat, percussorem postulat. His demùm, atque talibus verbis vterque brachium, cruraque ferienda præbuit, vt tepidus sanguis efflueret; tum persuasit vxorem deferri in proximum cubiculum: ipse venenum quod damnatis apud Athenienses dari solebat, frustra hausit ad maturandam mortem; frigidus enim erat artus, & clausum corpus aduersus vim veneni. Postremùm in balneum defertur, vbi sermo eius ad amicos de animæ immor-

ta-

talitate, ac morte contemnendâ habitus eſt : nec mora longior, ſpiritum tandem Seneca efflauit. Tale autem ſibi ipſi Epitaphium concinnauit :

Cura, labor, meritum, ſumpti pro munere honores
Ite alias poſthac ſollicitate animas.
Me Deus à vobis procul euocat, ilicet actis
Rebus terrenis, hoſpita terra vale.
Corpus auara tamen, ſolemnibus accipe ſaxis,
Namque animam cœlo reddimus, oſſa tibi.

Vxor Senecæ ſpe vitæ, ligato vulnere conualuit, parum tamen vixit.

Flauius Tribunus particeps coniurationis Neroni dixit: *Fideliſſimus tibi fui, ſed odiſſe cœpi, poſtquàm parricidia matris, & vxoris, auriga, hiſtrio, & incendiarius extitiſti.* Tacit. Dio. Ioſeph. Suet.

POPPÆA vxor Neronis mortem obit, fortuitâ mariti iracundiâ, ictu calcis afflicta, cùm grauida eſſet. Nero iterum multos clariſſimos viros occidit, & in his *Silanum*, itē *L. Veterem* cum ſocru, & filia. *Tacit.* Poſt hæc Nero ducit vxorem *Satiliam Meſſalinam* cuius virum *Veſtinum* Conſulem hoc anno trucidauerat. *Suet.*

ANNO CHR. 67.

CORBVLO vir præſtantiſſimus, cùm Armeniam occupaſſet, & pro Nerone multas præclaras res geſſiſſet : quibus auxerat imperium Romanum, eidemque oblatum fuiſſet à militibus imperium, vt Neronem deijceret : Quod tamen accipere noluerat, vt in fide Neronis perſtaret : Sine causâ poſt tantas res geſtas à Nerone interfectus eſt : neque dignum laboribus, & fide ſuâ præmium à Tyranno accepit. Moriens nihil aliud dixit, quàm *dignus.* Quâ voce ſe reprehendit, & quòd tantis occaſionibus oblatis à Nerone non defecerit, & quòd inermis ad Tyrannum acceſſiſſet. *Dio.*

ANNO CHR. 69.

CLAVDIVS DOMITIVS NERO VI. Romanorum Imperator, filius *Cn. Domitij Ænobarbi*, & Agrippinę. Hominem, feram, monſtrum ne dicam? ignoro. Orſus imperium per quinquennium ſecundum *Suetonium* erat valdè modeſtus, vndè hominem dici potuiſſet, niſi poſtea, & feram, & monſtrum euaſiſſet. Ita *Caligulæ* auunculi ſui veſtigia ſupergreſſus, vt turpe ſit dicere, ad quam malignitatem peruenerit. Plurimam enim Senatorum partem interfecit, equeſtrem ordinem penè deſtituit, bonis omnibus hoſtis fuit. Libidinibus porrò ita agitatus, vt ne à matre quidem & ſorore vllaue conſanguinitatis reuerentiâ abſtineret. Neque his contentus,, proh nefas? etiam maſculorum concubitor extitit. *Xiphilinus*. Parricidia innumera commiſit, matre, fratre, ſorore, vxore, præceptore interfectis. Epulas à meridie in mediam noctem protrahebat. Cantabat nonunquam inter ſcortorum miniſteria in publico totius vrbis. In vllâ re tam ſumptuoſior, quàm in ædificando; nam quaſi offenſus deformitate veterum ædificiorum, incendit vrbem, quam per ſex dies & noctes ardentem è turri proſpectans, & in ſuo ſcenico habitu incendio Troiæ decantans, lætari ſe flammæ ait pulchritudine, & cùm ei incendium adſcriberet, ipſe (vt ait *Cornel.Tacit.*) abolendo rumori falſos teſtes ſubornauit, qui id factum in Chriſtianos deriuarent, de quibus *Tertullianus* inquit: Si Tiberis aſcendit, ſi Nilus non aſcendit, ſi Cœlum ſtetit, ſi terra mouit, ſi fames, ſi lues, ſtatim Chriſtianos ad leones clamatur, vndè tot capti, & interfecti ſunt, vt ex eorum cadaueribus, per aliquot noctes lumina continuata dicantur. Illa autem inflammatio fiebat hoc modo: Illi miſeri, ſed felices, quia pro Chriſto talia patiebantur, tedâ, papyro, & cerâ ſuperueſtiebantur, indè ſtantibus ad palum gutturi vncus ſuffigebatur, ne motatione capitis picem effunderent, aut ignem declinarent. Poſtea in laminâ ardente pix aut vnguen in caput liquefiebat, ita vt toti arderent, noctuque luminis loco eſſent. Tantus autem Chriſtianorum numerus ita combuſtus eſt, vt riui pingue-

di-

dinis humanæ per arenam amphiteatri sulcum facerent, vt Poetæ testantur. Dicebantur hi comburendi *Cerei*, item *Sarmentarij*.

Interim cùm pro sacrilegio fidem, pro parricidio pietatem, pro incestu pudicitiam violaret, ipsamque potestatem Romani imperij, vel officia, vel negotia improbissimis libertorum committeret, & cùm nulli fidem seruaret, omnibus suspectus, à Senatu hostis iudicatus, desertus ab omnibus etiam suis, fugit nocte ab vrbe quatuor tantùm comitantibus, nudo pede, coperto capite, & ante faciem sudario obtenso. Cùmque se occultasset, perlato a cursore nuncio, hostem se à Senatu iudicatum, & quæri ad mortem, audiens comites appropinquare ad capiendum viuum, ictu gladij se percutere voluit, sed trepidante manu, perficere non valuit: & cùm ex præsentibus nullum inueniret à quo feriretur, exclamauit dicens: *Ita ne nec amicum habeo, nec inimicum habere possum!* Videns hoc vnus adiuuit manum trementem, & ita perijt, anno vitæ suæ trigesimo secundo, Imperij decimoquarto. Extincto *Nerone*, defecit *Iulij*, & *Augusti* Cęsarum progenies, & Imperij successio ad alias familias est translata, succedente *Sergio Galba*. Hinc *Ausonius* de eo scripsit:

Æneadum generis qui sextus, & vltimus hæres,
Polluit, & claudit Iulia sacra Nero.
Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina vitæ:
Disce ex Tranquillo, me meminisse piget.

Tantum autem gaudium in morte eius fuit, vt plebs pileata, quod signum est lætitię, per totam vrbem discurreret. *Suet. Tacit. Dio. Ioseph.*

ANNO CHR. 70.

SERGIVS GALBA VII. Romanorum Imperator ex nobili *Sulpitiorum* familiâ natus, ac per omnes dignitatis gradus ad proconsulatum Hispaniæ euectus: iam grandis natu, imperium septimestre maiore hominum ab initio fauore, quàm læto successu tenuit. Auaritia, sæuitia, libido in eo principe tanta fuit,

fuit, vt *Nerone* deteriùs fuisset, si amplius imperasset: ex quo inuisus cunctis, cùm *Pisonem* in conflatæ inuidiæ remedium adoptasset, *Othonem* imperij affectatorem magis contra se incitauit, qui furore percitus cum Prætorianis coniurauit contra *Galbam*, qui falso rumore deceptus (quasi *Ohto* in castris à militibus esset cæsus) è palatio in vrbem descendens à coniuratis circumdatus, nemine (*Sempronio* centurione excepto) repugnante, impetitur in lecticâ, & repetitis ictibus interficitur ad lacum Curtij anno ætatis suæ septuagesimo. Caput *Galbæ* à gregario milite est amputatum. Et quoniam illud præ caluitiâ arripere non poterat, in gremium abdidit. Mox inserto per os pollice ad *Othonem* detulit. Ille lixis calonibus donauit, qui hastâ suffixum non sine ludibrio circum castra portarunt, acclamantes identidem: *Galba, cupidè fruaris ætate tua*? Sueton. Plutarch. Tacit. Et *Ausonius* sic effatus est:

Spem frustrate senex, priuatus sceptra meruit
Visus, at imperio proditus inferior:
Fama tibi melior iuueni: sed iustior ordo est,
Complacuisse dehinc, displicuisse prius.

TIGELLINVS SOFRONIVS præfectus prætorijs cohortibus, qui tot scelera apud Neronem commiserat, trucidatur. *Tacit.*

MARCVS SALVIVS OTHO VIII. Romanorum Imperator, ex Principibus Hetruriæ ortum ducens, magnâ imperij cupiditate accensus, Galbam vitâ priuauit; verùm non impunè tulit. Nam conscientiæ stimulis grauitèr exagitatus est, etiam portentis non obscuris territus, adeò vt pœniteret eum, scelere, fraudeque trucidato *Galba*, viam sibi ad imperium aperuisse. Ac sub idem tempus Germaniciani exercitus in *Vitellij* verba iurauerant. Expeditionem in eum impigrè, atque etiam præproperè inchoauit, cùmque trahi bellum opporteret, quamprimùm ipse decertaturus venit, siue ardori militum impar, siue sollicitudini. Et tribus quidem verùm mediocribus prælijs apud Alpes, circaque *Placentiam*, & ad ædem *Castoris* per Duces suos vicit, cùm ipse quidem pugnę non adesset. Nouis-

uiſſimè autem maximo prælio apud *Bebriacum*, vicinum Cremonę opidulum, fraude ſuperati ſunt Duces eius, cùm ſpe colloquij factâ, quaſi ad conditiones pacis militibus eductis, ex improuiſo dimicaretur. Cùm enim videret imperium aut ſibi deponendum, aut magnâ ciuium ſuorum ſtrage tuendum eſſe, ſpontè mori ſtatuit. Itaque amicis, militibuſque hortantibus, nè tam citò de belli euentu deſperaret, negauit ſe imperium, vitamque ſuam tanti facere, vt in periculum tales, tamque benemeritos conijcere, aut belli ciuilis occaſionem vllam præbere vellet, hoc ſymbolo vſus: *Vnus pro multis*. Senſus eſt: ***Melius, & honeſtius eſt, vnum pro multis, quàm pro vno multos mori***. Talia loquutus in pugionem erectum, & vtrâque manu ſuffultum incubuit. ſemelque tantùm ad dolorem vulneris ingemuit: adeò militibus charus, vt multi ad eius exemplum, ante mortui pedes ſemet interfecerint. Vixit annos 37. imperauit dies 95. *Suet. Tacit.*

Eius laudes ſic ſatyricè deſcribit *Auſonius.*

Æmula polluto geſturus ſceptra Neroni,
Obruitur celeri raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus erit: qui morte decora
Hoc ſolum fecit nobile, quòd perijt.

AVLVS VITELLIVS IX. Romanorũ Imperator filius *L. Vitellij* Præfecti Syriæ, & *Sextiliæ* probatiſſimæ, & nobiliſſimæ fœminæ, cùm exercitũ erga *Galbam Imperatorẽ* malè affectũ largitionibus, comitate, ac nimiâ familiaritate ad ſuas partes pertraxiſſet: Ecce menſe vix dum exacto, ſubitò à militibus, cùm cibi, vinique plenus eſſet, è cubiculo raptus, ita vt erat in veſte domeſticâ, Imperator eſt conſalutatus, perque celebrrimos vicos circumlatus. Vt Romam venit, cœpit omnia ſuo arbitratu gerere: explere libidinem ſuam, inſeruire voluptatibus, nullamque curam habere diuinarum, humanarumque rerum. Nimirum à principio talis erat quippè popinas frequentauerat, & ludos aleatorios, ſaltatorumq; & aurigarum ſtudioſus fuerat, conſumpſeratque in eos infinitam pecuniam, atque eius rei cauſâ magnum æs alienum contraxerat. Imperator factus nemini quicquam ſol-

soluere voluit, satis magnnm beneficium eos habere dicens, quòd non interficerentur. Itaque tunc tantam potentiam consequutus, cœpit multa grauiora facere: magnam diei, noctisque partem consumere in comessationibus, crebroque euomere omnia, vt solo transitu ciborum nutriretur. Cui quidem rei ipse sufficere poterat, quamuis cæteri, qui cum eo cœnabant, omnes miserè interirent. Septem mensium spatio in cœnas absumpsit nouies millies sextertium, ferè quadraginta milliones, cùm vna aliquando cibi patina constiterit vltrà quadraginta florenorum millia, vt *Xiphilinus* habet. Vndè omne tempus principatus Vitellij nil aliud fuit, quàm ebrietas, & comessationes. Prodigalitati, luxuriæ, & crapulæ comes erat crudelitas; multos enim nobiles viros, condiscipulos, & ęquales suos vario fraudis genere occidit, etiam vnum, venenum manu suâ porrectum, in aquæ frigidæ potione, quam is affectus febre poposcerat; aliaque innumera crudelitatis exempla dedit. Tandem octauo imperij mense desciuerunt ab eo exercitus *Mœsiarum*, atque *Pannoniæ*, ac pars in absentis, pars in præsentis *Vespasiani* verba iurarunt. A quibus è latebris extractus *Vitellius*, & religatis post terga manibus, iniecto ceruicibus laqueo, veste discissâ seminudus in forum pertractus est, inter magna rerum verborumque ludibria, per totum viæ sacræ spatium reductâ comâ à capite, ceu noxij solent, atque etiam mento mucrone gladij subiecto, vt visendam præberet faciem, neuè submitteret quibusdam stercore, & cœno incessentibus, alijs incendiarium, & patinarium vociferantibus. Tandem apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, atque confectus, & posteà vnco tractus est in Tiberim. Sic intrà biennium tres Imperium degustarunt potiùs, quàm perceperunt. Perijt cum fratre, & filio, anno ætatis 57. de quo *Ausonius*.

Vitæ sors, mors fœda tibi, nec dignè Vitelli
Qui fieres Cæsar, sic tibi fata placent.
Vmbra tamen breuis imperij: qui præmia regni
Sæpè indignus adit, non nisi dignus habet.

Hinc *Flauius Vespasianus* Imperator salutatus, imperauit annos

nos nouem, menses vndecim, & dies quatuordecim. Succedit ipsi *Titus Vespasianus*, de quo suo loco.

ANNO CHR. 71.

IVLIVS SABINVS, Imperium antequam Cerealis adueniret, in Germaniâ sumpserat, sed à Cereali vincitur aliquoties. Vt igitur tutus esset, rus abijt, & in sepulchrum quoddam, quod incensum fuerat ingreditur, ibi nouem annis cum vxore delituit, duosque filios ex eâ genuit: nihilominus tamen cùm putaret se iam gratiam Imperatoris adipisci posse, cum vxore occisus est. *Xiphil.*

FONTEIVS AGRIPPA legatus consularis occiditur à Sarmatis, qui Istrum transgrediuntur, & Mæsiam populantur. *Tacit.*

ANNO CHR. 77.

ALIENVS, & MARCELLVS, viri Consulares Romæ coniurant de interficiendo Vespasiano, quo patefacto, *Alienus* iussu Titi trucidatur. *Marcellus* verò nouaculâ sibi guttur præcidit. *Xiphil.*

ANNO CHR. 81.

TITVS VESPASIANVS XI. Romanorum Imperator, *Flauij Vespasiani*, & *Flauiæ Domicillæ* filius, in imperium successit patri, quod benè, & laudabilitèr administrauit, omnibus fauorabilis se exhibens, adeò vt *Amor, & deliciæ generis humani* appellaretur, de quo Ausonius.

Felix imperio, felix breuitate regendi,
Expers ciuilis sanguinis, orbis amor.

Sæpè repetebat, *non opportere quemquam à conspectu Principis tristem discedere*. Atque etiam recordatus quondam super cœnam, quòd nihil cuiquam toto die præstitisset, memorabilem illam, meritoque laudatam vocem edidit: *Amici diem perdidi*. Clementiam vsque eò produxit, vt amplissimi ordinis duo, cùm aduersus eum coniurassent, neque abnuere cogitatum scelus qui-

rent, monuerit primò : post deductos in spectaculū secum, vtrinque assidere iusserit; petitoque ex industriâ Mirmillorum, quorum pugnæ visebantur, gladio, quasi ad explorandum aciem, vni atque alteri commiserit, quibus perculsis, & constantiam mirantibus diceret : *Videtis nè potestates fato dari, frustraque tentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu?* Tandem Hierosolymâ captâ, absolutisque spectaculis, vbi vltimo die vbertim fleuerat, Sabinos petit aliquantum tristior, quòd sacrificanti hostia aufugerat, & cœlo sereno tonuerat. Correptus igitur febri transfertur in villam, vbi pater mortuus erat, ibique non sine suspicione veneni à fratre Domitiano præstiti, antequam moreretur, inquit, *vllum extare suum factum pœnitendum, excepto dumtaxat vno.* Id autem quale fuerit, nec ipse prodidit, nec quisquam coniectare potuit; de quo *Ausonius* scribit:

Vnum dixisti moriens te crimen habere,
Sed nulli de te, nos tibi credidimus.

Decidit cùm imperasset annos duos, menses duos, & dies viginti. Succedit *Domitianus* frater, qui imperat annos 15. *Xiphil.*

ANNO CHR. 83.

FLAVIVS SABINVS Consul, & Domitiani patruelis, iussu eiusdem Domitiani occiditur, quòd errore præconis proclamatus fuisset non Consul, sed Imperator. *Suet.*

ANNO CHR. 96.

FLAVIVS DOMITIANVS XII. Romanorum Imperator, *Flauij Vespasiani*, & *Flauiæ Domicillæ* filius, nec non *Titi Vespasiani* frater, sed tam patri, fratrique dissimilis, vt *Caligulæ*, atque *Neroni* similior esset, cuius pubertas, & adolescentia probrosa, virilis ætas effera, vitæque exitus fuit tragicus, & memoria remansit execrabilis. Hinc politicorum monitum, non esse satis bonorum, vel nobilium esse filium vel fratrem, & consanguineum, sed te esse bonum conuenit; vndè in iactabundos nobiles eleganter cecinit quidam Poeta.

Sis licèt ingenuis clarisque parentibus ortus

Esse

Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Adde decus patriæ, & claros tibi sume propinquos,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Sint tibi diuitiæ, sit larga, & munda suppellex,
Esse tamen vel sic bestia magna potes.
Denique quidquid eris nisi sit prudentia tecum,
Magna quidem dico, bestia semper eris.

Patre defuncto nunquam cessauit *Domitianus* insidias struere fratri clam, palam: quo ad correptum graui valetudine, priusquam planè efflaret animam pro mortuo deferri iussit. Initio principatus quotidiè secretum sibi horarium sumpsit, nec quicquam amplius quàm muscas stilo confixit: vt cuidam interroganti, *esset nè quis intus cum Cæsare*, non absurdè responsum sit à Vibio Crispo: *Nè musca quidem*. Eratque tam doctus sagittarum, vt inter patentes digitos extentæ manus vel pueri, vel viri procul positi iaculo transuolaret. Crudelitatem ex quotidiano illo exercitio didicit. Etenim stolidus primò muscas, deindè homines persequitur, crudelitati addebat hypocrisin, & calliditatem. Nam securos, hilaresque à se dimittebat, & spe gratię plenos, quos mox interfecturus erat, & quo contemptius hominum potentiâ vteretur, nunquam tristiorem sententiam sinè pręfatione clementiæ pronunciauit, vt non aliud iam certius atrocis exitus signum esset, quàm Principis lenitas. Hypocrisin quoque suam, atque adeò stupendam dementiam hoc ipso ostendit, quod Senatoribus conuocatis prębuerit cœnam in hunc modum: Apparauit ædes nigerrimas ex omnibus partibus; erant enim atra laquearia, parietes ac pauimentum, in eoque sedes nudæ eodem modo collocatæ erant. Quibus paratis rebus, eos solos de nocte introduci iubet absque comitibus: ac primum omnium iuxtà vnumquemque columnam collocat, instar earum, quæ sepulchris adhibentur, in quâ nomen eius continebatur, pendebatque lychnuchus paruus, qualis in monumentis suspenditur: tum elegantes pueri nudi, atramentoque obliti, tanquam spectra quædam ingrediuntur, ipsosque horribili saltatione circumeunt; eoque facto ante pedes eorum consi-

ſiſtunt: ad extremum omnia, quæ in exequijs mortuorum adhiberi ſolent, in vaſis eodem modo eis appoſita fuerunt. Quas ob res quiſque reformidare cœpit, & perhorreſcere, quòd ſe iam expectarent interfectum iri, præſertim quòd cæteris magnum ſilentium erat, quaſi iam mortui eſſent: paulò poſt venit ipſe Imperator, habetque orationem de morte, vt ita certius miſeri putarent ſibi moriendum eſſe. Cùm eos ſatis diù detinuiſſet, dimiſit eos, ſed additis peregrinis comitibus, paulò poſt ſequuntur munera Imperatoris cum pueris iam benè lotis, qui donabantur ſimul Senatoribus. *Xiphil.*

Alio quoque tempore crudelitèr graſſatur in Senatores, multoſque occidit, aut in exilium eijcit. Deindè eo veſaniæ procedit, vt ſe Deum iuſſerit appellari. Ita enim edictis ſuis præſcribit iuſſit. *Dominus, & Deus noſter ſic fieri iubet*. Sic Poeta *Martialis*, qui eius tempore floruit, lib. 8. in fin. inquit. *Edictum Domini Dei noſtri*. Et *Statius* lib. 4. *En hic eſt Deus, hunc iubet beatis pro ſe Iupiter imperare terris*.

Interim *Domitianus* nomina eorum, quos ſuſpectos trucidare volebat, in tabulis quibuſdam ediderat. Eas ſumit puer inſcius harum rerum, & incidit in Domitiani coniugem, quem & ipſa in numero erat trucidandorum. Ideò rem cum alijs communicat, & *Neruam* Imperatorem eligit, & alios ad occidendum Domitianum inſtruit. Domitianus præcedenti die ominatus cædem, dixit, ſe metuere ne luna in acquario ſe cruentaret, circà horam quintam ſequentis diei. Sed ſequenti die ipſi de horis inquirenti, ſexta pro quinta annunciata eſt: & paulò poſt occiſus eſt adhuc ante meridiem in cubiculo, primò inguinâ ſuffoſſus à *Stephano* Auguſtæ procuratore, qui ſecretum eius colloquium petens, breuemque gladiolum ſiniſtro brachio occultans, manum tamquàm fractam multis faſcijs, laniſque per aliquot dies ad auertendam ſuſpicionem circumligauerat; eique libellum legendum tradiderat. Hic cùm ſaucius repugnaret ac colluctaretur, ſeptem vulneribus à libertis cæteris accurrentibus trucidatus eſt. Factum die 18. Septembris, anno ætatis 45. Imperij 15. Mortem eius grauiſſimè tulerunt milites, quos

verò

verò authores cædis fuisse putarunt, vnum genitalibus amputatis, & in os coniectis: alios duos vno ictu iugularunt. Contrà Senatus eius morte adeò lætatus est, vt repletâ certatim curiâ non sibi temperaret, quin mortuum contumeliosissimo, atque acerbissimo acclamationum genere lacerarent, omniumque imaginum, titulorum, & memoriæ eius abolitionem decernerent. *Sueton.* *Ausonius* vero de eo sic effatur:

Hactenus edideras dominos gens Flauia iustos.
Cur duo quæ dederant, tertius eripuit?
Vix tanti est habuisse illos: quia dona bonorum
Sunt breuia: æternum, quæ nocuere, dolent.

Successores eius fuère *Nerua*, *Cocceius*, *Vlpius Traianus*, *Aelius Adrianus*, *Antoninus Pius*.

ANNO CHR. 105.

DECEBALVS Rex Dacorum cum *Traiano* decertans, postquàm regiam, regionemque suam omnem captam esse cognouit, imminereque periculum, nè ipse quoque caperetur, manus sibi attulit. Eius caput Romam perlatum est, & Dacia in potestatem Populi Romani venit, in eamque Traianus coloniam deduxit. Traianus thesauris etiam Decebali potitur, in flumine Sargetiâ defossis, quos per captiuos quosdam ibi absconderat, captiuis istis posteà interfectis *Xiphil.*

ANNO CHR. 118.

HAdriani iussu occiduntur præstantissimi viri, vt *Palam*, qui bis Consul fuerat, *Celsum Nigrinum*, & alios, & nè proptereà Hadrianus in odium veniret, iurauit apud populum, suo iussu eos interfectos non fuisse *Xiphil.*

ANNO CHR. 136.

SEVERIANVS sororis Hadriani maritus, senex nonagenarius vnâ cum nepote *Fusco* octodecim annorum adolescente occiditur iussu *Hadriani*, eò quòd molestè ferrent Hadrianum successorem nominasse *L. Aelium Verum*. Seuerianus antequam occi-

occideretur, ignem popoſcit, incenſoque thure, *Vos*, inquit, *Deos obteſtor, me nihil mali commiſiſſe. Hadriano tantùm imprecor, vt cùm mori cupiet, non poſſit.* Xiphil. De facto hoc accidit; cùm enim Hadrianus magicis artibus aquam inter cutem eduxiſſet, & eâdem iterum repleretur, & morbo aucto, & remedijs adhibitis in dies deficeret, mori decreuit. Sæpè enim venenum aut gladium ſibi poſtulauit, ſed fruſtrà, cùm nemo ea porrigere vellet. Ideò tandem, contemptâ dietâ, cibo, & potu vſus minus idoneo, mortem accelerauit. Mortuus eſt die decimâ Iulij cùm imperaſſet annos 21. vixiſſet annos 63. Succedit ipſi *Antoninus Pius*.

ANNO CHR. 161.

SERVIANVS Dux in Armeniâ, occiditur à *Vologæſo* Parthorum Rege, qui etiam magnâ clade Romanum afficit Imperium.

ANNO CHR. 180.

MARCVS AVRELIVS ANTONIVS XVII. Romanorum Imperator filius *Annij Veri*, & *Domitiæ Clauillæ*. Ipſe ob maximas ingenij dotes, datus ab Hadriano eſt Antonino Pio adoptandus. Initio principatus, ſtatim ſocium, & participem imperij cepit *Lucium Verum* Lucij Commodi filium, eò quòd, vt *Dio* refert, ipſe erat imbecillis, deditusque ſtudijs litterarum. Ferunt enim non erubuiſſe eum, cùm eſſet Imperator, nec puduiſſe vnquam ad ædes magiſtri ſe conferre, ſed adijſſe crebrò *Sextum Beotum* Philoſophum, & ad audiendas *Hermogenis* diſſertationes rhetoricas haud ſegniter veniſſe, verùm imprimis Stoicorum præcepta ſequutum eſſe. Ob excellentem igitur litterarum, & Philoſophiæ ſcientiam, quæ magnum illi adiumentum attulit ad felicem Imperij adminiſtrationem, cognomen *Philoſophi* ſortitus eſt. *Lucius* verò robuſtus, & adoleſcens erat, tum etiam ad rem militarem aptior. Huic Marcus Lucillam filiam ſuam in matrimonium dedit, generumque factum ad bellum cum Parthis gerendum mitit, ſed aliquanto tem-

tempore poſt, Marco ſocero ſuo inſidias paraſſe dicitur, ideò veneno ſublatus eſt, antequam negotium conficeret.

Vxorem habuit *Fauſtinam* Antonini Imperatoris filiam, eamque adulterijs infamem in radicibus montis Tauri ſubito amiſit morbo. Sed *Marcus Antonius* eam laudauit, diſſimulatâ eius impudicitiâ. Monitus olim vt repudiaret eam, ſi nollet occidere, dixiſſe fertur: *vxorem dimittimus, reddamus & dotem*. Dotis nomine ſignans imperium, quod ille à ſocero adoptatus acceperat. Multis igitur virtutibus præditus fuit *Marcus Antonius*, clementiâ præcipuè, benignitate, & liberalitate, vt iure merito inter cæteros qui vnquam principatum tenuerunt, optimus dici poteſt, de quo ſcribit *Auſonius*.

Poſt Marco tutela datur, qui ſcita Platonis
Flexit ad imperium, patre Pio melior.
Succeſſore ſuo moriens, ſed principe prauo,
Hoc ſolo patriæ, quod genuit, nocuit.

Tandem cùm annos 19. regnaſſet, & 59. vixiſſet, in morbum incidit, & à medicis, qui *Commodo* filio gratificabantur, occiditur die 16. Martij. Id parricidium autem adeò diſſimulauit, vt filium ſuum Commodum ipſe militibus commendaret, (nolebat enim videri, vt mors ſibi ab illo afferretur) tribunoque militum teſſeram poſtulanti reſpondit: *Abi ad Orientem. Ego enim iam ad occaſum pergo*. Mortuus cum alijs magnis honoribus afficitur, & incredibile eſt dictu, quantum ex obitu eius dolorem ceperint omnes. *Eutrop. Dio. Sext. Aurel. Vict. Capitol.* Succeſſit igitur optimo Imperatori degener filius *M. Aurelius Commodus Antoninus*.

ANNO CHR. 192.

AVRELIVS COMMODVS XVIII. Romanorum Imperator ex adulterio *Fauſtinæ* natus, filius *M. Aurelij Antonini* putabatur. *Commodus* per antiphraſin dictus, h. e. nomine, ſed non omine, & re, quia nullis commodus, quin potius cunctis incommodus extitit. Quidquid pater eius conſtituerat, non multò poſt conturbauit, peſſimis artibus, crudelitati, auaritię, ſuperbię, libidini, & id genus tyrannicis criminibus prorſus

deditus. Duodecim annos natus, quod tepidus lotus esset, balneatorem in fornacem conijci iussit: in Senatores Romanos grassatus crudelitèr est, occidit *Seruium Iulianum* & *Paternum*, à quibus facillimè imperio excuti potuisset, cùm magnis exercitibus præessent; *Quintilios* insuper, qui doctrinâ, auctoritate, & diuitijs plurimùm pollebant. *Sex.Condianus*, cùm esset in Syriâ, & sciret se condemnatum iri, sanguinem leporinum bibit, indè domum allatus delituit: tum aries pro eius corpore in arcam coniectus, combustus est. Ipse verò ex eo tempore vario semper habitu, mutatâque veste huc, & illuc vagare cœpit, sed proditus famâ tandem interficitur. Et sic *Commodus* magnum numerum virorum, & mulierum partim palam interfecit, partim clàm veneno sustulit. Ideò insidiæ sæpius à multis paratæ sunt, cùmque vxorem duxisset *Crispinam* (quam non multò post è medio sustulit) *Lucilla* Commodi soror, & filia Marci Imper. domo exacta est, quæ propterea fratri infensa de eo trucidando consilia init cum adolescente nobili *Quadrato*. Sed stultus dum pugionem nudat, dicit. *Hunc tibi Senatus mittit*, nec facinus subitò perpetrat, ideò comprehensus pœnas amentiæ dedit, & Lucilla pariter occisa est, quæstionem exercente *Perenne*. Alio quoque tempore *Perennis* prætorio præfectus, & ipse conspirat contrà Commodum, quæ insidiæ patefactæ sunt in ipsis ludis Capitolinis ab homine ignoto, cui fides habita non est, sed statim igne crematus. Cùm verò posteà Perennis nummos cuderet, illi publicas insidias patefecerunt, & Perennis cum filio interfectus est. *Herod.Dio.*

Libidines porrò eius, & flagitia inhonestissima, honestè nominari, nec referri possunt. Hac enim in parte Caligulas, Nerones, & quidquid nequissimorum hominum, ac perditissimorum est, facilè æquauit, imò superauit. Nam *Lampridius* de eo scribit, quod trecentas concubinas è matronis ac meretricibus delectas, trecentos item alios puberes exoletos è plebe æquè ac nobilitate habuerit, stupra item sororibus omnibus intulerit, templa libidinibus fœdarit, vt denique mulierculæ istæ in illius conspectu violarentur, mandauerit. Libidini comitabatur su-

per-

perbia & ambitio, quæ ex eius titulis apparet. Quando enim ad Senatum ſcribebat vltimis ſuis temporibus, hoc vtebatur titulo: *Imperator Cæſar Lucius, Aelius Aurelius, Commodus, Antoninus, Augustus, Pius, Felix, Sarmaticus, Germanicus, Maximus, Britãnicus Pacator orbis terrarum inuictus, Romanus Hercules, Pontifex Maximus, Tribunitiæ poteſtatis XVIII. Imperator, VIII. Conſul, VII. Pater patriæ &c.* Sed tantæ veſaniæ & impudentiæ erat, vt muliebri veſte indutus publicè in Senatu ſedens ſæpiſſimè biberit. Gladiandi arte valdè ſibi placebat. Vndè refert *Lampridius*, Commodum in arenam deſcendiſſe, gladiatorumque certamen ſubijſſe, & nomina eorum recepiſſe eo gaudio, quaſi accepiſſet triumphalia. Ludum ſemper ingreſſum eſſe, & quoties ingrederetur, publicis monumentis indixiſſe. Pugnaſſe autem ſeptingenties tricies quinquies: tantumque palmarum gladiatoriarum confeciſſe, vel victis retiarijs, vel occiſis, vt mille contingeret. Ferarum autem diuerſarum manu ſuâ occidiſſe multa millia, itaut elephantos comprimeret. Et hæc ſpectante ſæpè populo Romano. Gladiatoris quoque nobiliſſimi vita functi nomen adoptauit: vt eſt ab Herodiano traditum. Cùmque Calendis Ianuarij habitu athletico, deducente gladiatorum agmine, non ex Imperatorijs ædibus, ſed ex ipſo gladiatorio ludo purpurâ Imperatoriâ amictus in conſpectum populi Romani prodire, & pugnare conatur, Principis & Reipublicę dignitate poſtpoſitâ ab impudenti hoc facinore dehortari multis lacrymis *Marcia concubina* vellet, vti etiam *Lætus* exercituum præfectus, & *Electus* cubiculi cuſtos: Commodus hiſce iratus, eoſque fideliter recteque monentes ferre non potuit; vndè & *Marciæ*, & illorum, & plurimorum Senatorum nomina in libello conſcribit, vt trucidarentur. In eandem ſchedulam incidit *Marcia*, quæ re deliberatâ cum reliquis venenum Commodo propinat, quod ſatis efficax non fuit, cùm Commodus ſe vino ingurgitaſſet, ideò conatus eſt id euomere: veriti illi, ne veneno omni eiecto colligeret ſe ſe, atque vnâ omnes interfici mandaret, iuueni cuidam, nomine *Narciſſo* ſtrenuo ac robuſto, perſuaſerunt, vt ad Commodum ingrederetur, eumque ſtrangula-

F ret,

ret, magna præmia se daturos polliciti. Hic irrumpens illum, & veneno & crapulâ languentem, constricto gutture interficit. Hunc exitum Commodus habuit, cùm imperasset annos duodecim, & octomenses ætatis suæ anno 31. de quo *Ausonius*.

Commodus insequitur, pugnis maculosus arenæ,
Threcidico Princeps bella mouens gladio.
Eliso tandem persoluens gutture pœnas;
Criminibus fassus matris adulterium.

Post eius mortem, cadauer vnco trahi, & in Tyberim præcipitari, flagitauit Senatus Populusque Romanus ingenti gaudio. Honores quos indebitos sibi rapuerat, aut extorserat, eidem detrahi. Voces eorum è *Maximo Mario* historiarum conditore, cùm aliæ, tum hę memorabiles sunt, & inimicitiæ in eum indices: Hosti patriæ honores detrahantur: parricida trahatur. Hostis patriæ, parricida, gladiator, in spoliario lanietur: Hostis Deorum, parricida Senatus, Hostis Deorum, hostis Senatus. Denique vncum ei efflagitare, quòd sibi & Imperatori, & militibus prætorianis, cæteris item, adeòque toti Reipublicæ inimicissimus fuisset, non destiterunt. Impuri gladiatoris memoria aboleatur, gladiatorem in Spoliario. Exaudi Cæsar. Carnifex vnco trahatur. Sæuior *Domitiano*, impurior *Nerone*, sic fecit, sic patiatur. Memoriæ innocentium seruentur: honores innocentium restituas &c. Vide *Lampridium in Commodo* §.6.

Succedit ipsi ineuntibus Calendis Ianuarij. *P. Heluius Pertinax*, qui imperat diebus 87.

ANNO CHR. 193.

PVBLIVS ÆLIVS, siue *Heluius Pertinax* XIX. Romanorum Imperator, natione Ligur, origine ortus sordidâ. Pater enim *Successus* lignariam, siue coctiliariam exercuerat, siuè ligna cocta, & arida ἄκαπνα vendidit. Ipse in initio studia coluit, & posteà strenuis factis emersit, & Imperatoribus carus fuit. Itaque propter industriam militarem primò Consul, posteà Præfectus cohortis in Siriâ electus est. Indè in Mysiâ alam, & in Germaniâ classem rexit, tandem præfecturam Vrbis Ro-

mæ

mæ promeruit, ex quâ Imperator effectus est inuitus & coactus, indeque cognomentum *Pertinacis* sortitus est; cùmque Senatus instaret, vt & vxorem Augustam appellaret, *satis sibi esse*, dixit, *quòd ipse inuitus imperaret*. Vir bonus & optimus fuit *Pertinax*, sed principatum tenuit paruo tempore. Cùm enim militibus prętorianis donatiuum mediocre dedisset, irati sunt, quam occasionem arripuit *Lætus* prætorij prçfectus, homo auaritiæ instabilis, & lubricæ fidei; hinc seditionem mouet contrà Pertinacem, cui tamen antea imperium detulerat, & *Falcanonem* Consulem ad imperium euocauit. Sed Pertinax ipsius conatibus obuiam iuit, & seditionem sedauit, non tamen Falcanonē, vt Senatus voluerat, occidit. Posteà idem *Lætus* prętorianos mittit ad Pertinacem occidendum, qui cubiculo egressus, ac milites prætorianos in se irruere conspicatus, ita ad eos orationem habuit: *Me quidem, ò milites, si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè grauem, homini videlicet huius ætatis & gloriæ. Siquidem humanæ vitæ finis certè est aliquis necessarius.* At coniurati orationem eius vilipendentes impetu in palatium facto, principem neque fugere, neque occultare se dignantem, oratione etiam graui, & conspectu suo gladios eorum morantem tandem obtruncarunt, cùm imperasset menses duos, dies viginti quinque, & vixisset annos 67. & aliquot menses. *Tausius* quidam Tungrorum vnus, facinus illud auspicatus scribitur, & hastam in pectus Pertinacis primum iecisse. Illum verò Iouem vltorem precatum, togâ caput operuisse, atquè à cæteris confossum esse. *Iulius Capitol.* §.4. Perijt cum illo *Electus*. Is enim solus fugere non sustinuit è numero Aulicorum. Præstò potius ei fuit, & multos militum vulnerauit, duos confodit: itaque opem Imperatori suo, quoad potuit, tulit. Huius caput totâ vrbe circumuectum est. Hoc exitu obijt vir ad humanæ conuersationis exemplum per laboris genera vniuersa assumptus, prouectusque eò, vt *Fortunæ* vocaretur *Pila. Aurel. Vict. Dio. & alij.* *usonius* eum sic commendat.

Helui, iudicio & consulto lecte Senatus,
Princeps decretis prodite, non studijs,

Quòd doluit malefida cohors; errore probato,
Curia quòd castris cesserat imperio.

DIDIVS IVLIANVS XX. Romanorum Imperator, filius *Petronij Didij Seueri*, & *Claræ Æmiliæ*, homo pecuniosissimus, & profusæ luxuriæ, ac nouarum rerum cupidus, quibus etiam de causis Mediolanum in patriam à Commodo relegatus fuerat, vt primùm cædem *Pertinacis* intellexit, properè ad exercitum contendit. Cùmque ad portas muri venisset, petere cœpit à militibus Romanum imperium. Hìc res vrbi turpissima, atquè indignissima populo Romano accidit. Roma enim, vnâ cum toto suo imperio, quasi in foro aut mercatu venalis proposita est: eamque vendebant ij, qui Imperatorem suum occiderant. Emebant autem Sulpicianus, & Iulianus, factis contrà se mutuis licitationibus; sed *Iulianus* ingenti pecuniâ militibus promissâ, Imperator salutatus est, & è castris in forum atquè Senatum deducitur, magno prætorianorum numero stipatus. Eius symbolum fuit, *In pretio, pretium*. Nam pecuniæ omnia obedire, & in pretio pretium esse dixit: quod in numerato non habet, in pretio non est. Huc pertinet illud Nasonis.

Aurea nunc verè sunt sæcula: plurimus auro
Vænit honos: auro conciliatur amor.

Populus Romanus Iuliano infensus, ad *Pescennium Nigrum* mittit, qui se liberet à dominatione Iuliani. Ideò imperium assumit circà calendas Maii, imperatque annum vnum, & ferè sex menses. *Septimius Seuerus*, cùm esset in Pannoniâ, & reliquis vicinior Italiæ, appellatur ab exercitu suo Augustus ferè inuitus, die 15. Maij. Is, cùm etiam *Clodius Albinus*, qui Britanniam, & Germaniam cum fortissimo exercitu obtineret, Imperator à suo exercitu salutatus esset, nè & cum *Nigro*, & *Albino* pugnare cogeretur, Albino persuadet, vt quiescat, & dignitatem Cæsaream accipiat, indè Romam versus mouet. Iulianus sibi metuens offert Seuero societatem imperij, sed nihil obtinet: Ideò petit à Senatu, vt Virgines Vestales, & Senatus obuiam Seuero procedant, & eum placent: sed respondent eum indignum esse imperio, qui se armis defendere non posset. Prætoriani sibi metuentes,

tes, etiam pacem petunt à Seuero, sed coguntur eos tradere, qui *Pertinacem* occiderant. Indè *Seuerus* in Vrbem venit, & *Iulianum*, abrogato ei imperio, capitis damnauit, & trucidari iussit, nec quicquam percussoribus dixit, nisi: *Quid ego admisi? Quem occidi?* Et tamen nonnullos ciuium interfecerat, etiam pueros complures necauerat, magicarum diuinationum gratiâ. *Marciam* item & *Lætum* necis *Commodianæ* auctores. Regnauit dies 66. vti *Dio* testatur. Eius Epitaphium ab *Ausonio* erectum sic se habet:

Dij bene, quòd spolijs Didius non gaudet opimis:
Et citò periuro præmia adempta seni.
Tuque Seuere pater, titulum nè horresce nouantis
Non rapit Imperium vis tua, sed recipit.

ANNO CHR. 194.

SEVERVS compositis vrbis rebus, aduersus *Nigrum* imperij æmulum proficiscitur. *Niger* vt erat belli studijs admodum exercitus, quæ necessaria erant comparat, Orientis auxilia postulat, Byzantion occupat in Europâ. Quòd, vt accepit Seuerus ad Cyzicum contendit, vbi cum Nigri Ducibus felicitèr pugnauit. Syri moti victorijs *Seueri* à Nigro deficiunt, quibus ille infensus Mauros mittit, qui aliquot vrbes ceperunt, homines trucidauerunt, & vrbes cremauerunt, vt Laodiceana, Tyrum etiam, & alias vrbes. Interim cùm ingrueret hyems tempestatibus & inundationibus ruptæ sunt illæ munitiones ad Taurum montem: igitur Seuerus tandem cum Nigro concurrit ad ipsum montem, vbi quondam Alexander cum Dario congressus fuerat: Niger victus fugit Antiochiam, vbi non receptus in Suburbio trucidatus est. *Herod.* Atque is fuit Nigri exitus, boni Imperatoris, si fides Oraculo habetur, quo responsum fertur:

Optimus est Fuscus, bonus Apher, pessimus Albus.

ANNO CHR. 198.

ALBINVS Imperator à suo exercitu salutatus, à *Seuero* dissentire incipit, cùm Seuerus Albino Cæsaream dignitatem non

non daret, & Albinus insuper Augustus dici vellet. Ideò vtrinque præparantur exercitus. Seuerus in Gallijs ad Lugdunum cum Albino prælio concurrit, & primo die Dux eius vincitur: altero die cùm ipse in dextero cornu vinceret, dum fugientes hostes persequitur, exercitus eius in foueas fraude factas delabitur, & fortuna prælij ferè conuersa fuisset, nisi ipse suâ manu milites in prælium reduxisset, & fugientes occidisset: Quin & Seuerus ipse de equo decidit, sic vt extinctus putaretur. Tandem vincit magnâ clade, in quâ etiam *Albinus* occisus, eiusque caput abscissum, & ad Seuerum allatum est, qui Romam id misit, vt victorem se declararet: & vt exemplum illius necessarij caperent, quid ipsis patiendum foret, publicè id patibulo affigi iussit. Cùmque Romam venisset *Seuerus*, Orationem habuit in Senatu, in quâ Syllæ Martij, item Commodi crudelitatem laudauit, lenitatem autem Cæsaris tanquam intutam vituperauit, itaut totus Senatus sibi metueret; attamen triginta quinque Senatores reos amicitiæ cum Albino absoluit, sed contra alios viginti nouem Senatores morte damnauit, & in his socerum Pertinacis Sulpitiani. *Dio.*

ANNO CHR. 205.

PLAVTIANVS Afer, ex tenui loco euectus est ad summam potentiam, & maximas opes à *Seuero*, adeòque carus ei fuit, & præfectus vrbis efficitur, huiusque filia *Plautilla* cum *Antonino Caracalla* nuptias celebrat, cui pater tantum dedit, quantum Reginis quinquaginta satis fuisset; ditissimus enim erat *Plautianus*, ita vt de eo diceret populus, eum plus possidere, quàm tres viros, hoc est quàm Seuerus cum duobus filijs. *Dio* de Plautiano ita scribit: *Omnia concupiscebat, omnia petebat, omnia accipiebat: nec gentem, nec vrbem vllam relinquebat non spoliatam, sed omnia & vndecumque rapiebat.* Refert præterea *Herodianus*, Plautianum præcipuæ authoritatis, post Seuerum, & filios eius Cæsares, superbiâ ita redditum trucem & horribilem, cum supremæ dignitatis insignibus dum incederet: vt non modò non adiretur à quoquam: sed etiam qui fortuitò occurrebant, ab eodem

dem verterent oculos. Quin & antambulones aliquot, quacumque iter faceret, denunciabant: Nè quis in proximo consistere, neuè illum contueri auderet, sed auerterent vniuersi oculos, terramque despectarent. Cætera magis tetra omitto. Talis cùm esset, non potuit diuturna eius esse felicitas. Sed primùm hoc furore punitus est, vt vitæ *Seueri*, & *Bassiani* insidias strueret quibus deprehensis, *Plautianus* à *Seuero* in Palatium vocatus, ibi interfectus est: Et cadauer monstratum *Iuliæ*, vt lætaretur, & *filiæ Plautiani*, vt dolore afficeretur. Hic fuit exitus hominis aulici, qui potentiæ suæ fiduciâ nimiam licentiam sibi sumpserat, oblitus huius præcepti:

Fortunam reuerentèr habe, quicumque repentè
Diues ab exili progrediere loco.

Huc videtur respexisse *Claudianus* cùm cecinit:

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum:
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desæuit in omnes,
Vt se posse putet; nec bellua tetrior vlla est,
Quàm serui rabies, in libera colla furentis.

ANNO CHR. 211.

SEPTIMIVS SEVERVS PERTINAX XXI. Romanorum Imperator, filius *Marci Getæ* equitis Romani, & *Fuluiæ Piæ*. Ab illâ Africâ olim imperij Romani æmulâ genitus fuit Seuerus, ipse, & non alius Romanorum Imperator ex Africâ oriundus legitur, de quo *Ausonius*:

Punica origo illi, sed qui virtute probaret,
Non obstare locum, cùm valet ingenium.

Hic primùm fisci aduocatus, mox militaris Tribunus, per multa deindè ac varia officia atque honores vsque ad administrationem totius reipublicæ peruenit. *Pertinacem* se appellari voluit, in honorem eius Pertinacis, qui à Iuliano fuit occisus. Parcus admodùm fuit, naturâ sæuus, bella multa & felicitèr gessit. *Pescennium Nigrum*, qui in Ægypto & Syriâ rebellauerat, apud Cyzicum interfecit. Parthos vicit, & Arabes interiores, & Adyabenos. Arabas quoque superauit, vt etiam prouinciam ibi faceret.

ceret. Idcircò *Parthicus*, *Arabicus*, & *Adyabenicus* dictus est. Multa toto orbe Romano reparauit. Arcus adhuc Romæ victoriæ monimentum titulis magnificentissimis visitur. Britannos tumultuantes conpescuit, vallo per 32. passuum millia à mari ad mare ducto. Cùmque à Britanniâ rediret, non solùm victor, sed etiam in æternum pace fundatâ: Scurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus est: *Fuisti Cæsar, totum vicisti, iam Deus esto victor*. Cuius diuinatio licet iocus esse videbatur, constat nihilominus tamen Cæsarem paulò post periisse. Eius mortis genus narrat *Aurelius victor*, Seuerum cùm membrorum omnium, maximè pedum, dolorem pati non posset, veneni vice, quod ei denegabatur, cibum grauis ac plurimæ carnis auidius infarsisse, quem cùm conficere non posset, crudelitate oppressum expirasse. Moriturus deplorans humanas miserias dixit: πάντα ἐγενόμην καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ. h. e. *Omnia fui, & nihil mihi prodest*. Vixit annos 65. menses octo: imperauit annos 17. menses septem, dies tres. Succedunt ipsi filij ambo, *Antoninus Caracalla*, & *Septimius Geta*, qui simul imperarunt annum, & dies 22. *Spart. Dio. Aurel. Vict. Eutrop.*

ANNO CHR. 212.

ANTONINVS BASSIANVS CARACALLA XXII. Romanorum Imperator vnâ cum fratre *Geta* filius *Septimij Seueri*, & *Martiæ*, quam Seuerus duxit tempore Antonini Imperat, cùm adhuc priuatus esset. *Caracalla* ità dictus est à veste, quam militibus distribuerat. Post mortem Seueri totum imperium obtinuit, nam & si dicebat id sibi esse cum fratre commune, tamen reuera solus imperare cœpit, ideò perpetuò dissentiones inter ipsos ortæ sunt. *Caracalla* statim occidit medicos aulicos, quòd noluissent accelerare mortem parentis, & insidiatus est Getę; cùmque Imperatores fratres ità inter se dissentirent, Imperij Proceres de ijs separandis consilium proponunt, vt alter Antiochiæ, vel Alexandriæ resideret, & partes imperij in Oriente administraret: alter Romę esset, & Occidentem haberet. Cùm autem nihilominus in dies odium, ac discordiæ glisce-

ſcerent: Nam ſiuè Duces, ac Magiſtratus aliqui eligerentur; vterque amico ſuo potiſſimum ſuffragabatur: ſiuè ius dicerent, ſemper diuerſa ſentiebant, magno interdum illorum periculo, quorum res agebatur. Ideòque tandem impatiens *Antoninus* ac Imperij totius cupidine inſtigatus *Getam* fratrem ſuum interficit. Ita enim de eo ſcribit *Herodianus* §. . *Baſſianus* in fratris cubiculum irrumpens, nihil eum tale expectantem, ſupra matris pectus, multo ſanguine vndantem obtruncauit, cùm ille quidem de collo matris pendens, clamaret: *Mater opem fer mihi, interficior.* Ac mater non tantùm ſanguine filij reſperſa eſt, ſed etiam vulnus in manu accepit; nec tamen dolere ei licuit, ſed lętari ac ridere coacta eſt. Accidit cædes die 25 Februarij. *Geta* vixerat annos 22. & menſes nouem. Prohibuit nè poſteà nomen *Getæ* Romæ vſurparetur, etiam nec in Comædijs. Inter cæteros occiſus eſt etiam *Papinianus*, quòd noluiſſet excuſare parricidium compoſitâ oratione. *Spart.* Omnes, quos ſciuit fauiſſe *Getæ* fratri, interfecit ad viginti millia. *Cilonem* etiam, quem nominabat patrem & educatorem ſuum occidere voluit per milites: ſed hi eum captum, & crudeliter tractatum trahunt per plateas, populus autem miſertus Cilonis, tumultuari incipit, ideò *Caracalla* etiam commotus illum eripuit cædi, & conſeruauit, & milites illos contrà occidit, ſpecie quidem quòd Ciloni feciſſent iniuriam, revera autem, quòd eum non ſtatim occidiſſent. *Dio.*

Crudeliſſimus igitur extitit *Caracalla*, qui in Gallias proficiſcens proconſulem ibi occidit. Quatuor etiam virgines Veſtales occidi iuſſit, ſed innocentes ferè, quarum vnam *Clodiam* ipſe ſtuprare conatus fuerat, ſed non poterat, vi venereâ deſtitutus. Romæ non nouercam, ſed ſuam ipſius matrem ſtuprauit, vt teſtatur *Oppianus* Poetâ, qui tum vixit, & *Herodianus*. . Cùm enim pulcherrima illa eſſet, & quaſi per negligentiam ſe maximâ parte corporis nudaſſet, dixit *Baſſianus*: *Vellem ſi liceret*: reſpondiſſe illa fertur: *Si libet, licet: An neſcis te Imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere?* Quo audito publicè eam duxit, & vxoris loco habuit. O impudentiſſimæ mulieris vox, quæ *Caracallam* ad tam deteſtabile facinus pertraxit! In Orientem profe-

 ctus,

fectus, euocat *Augarum* Osrœnorũ Regem pacificè, sed contra datã fidem eum in vinculis habet. Itẽ Regẽ Armeniorũ, sed is exemplo Augari edoctus, venire noluit, sed arma potius parauit. Nuptias filiæ *Artabani* Regis Parthorum ambit, sed cùm *Parthus* intelligeret, non suam filiam peti, sed potius regnum Parthorum, ideò bellum parat. Cùmque in somnijs terreretur, dedit operam magicis artibus, & Magos vndique accersit. Defunctorum animas sæpè euocauit, sed nulla ipsi aliquid respondit, præter quam *Commodi*, quæ à *Dione* fertur dixisse hæc verba στεῖχε δίκης ἆσσον *Perge ocius ad supplicium*. Cùmque vates quidam prædixisset *Macrinum* præfectum prætorio in Africâ regnaturum, hoc peruulgatum fuit, & Romæ præscriptum ad *Caracallam*. *Macrinus* certior de hac re factus, cùm videret sibi mortem instare, præuenire voluit. Nam *Martialem Centurionem* vnum è custodibus corporis *Antonini* (quem ipse magnâ contumeliâ affecerat) magnis promissis adduxit, vt vindictam in se susciperet. Cùmque *Caracalla* Parthis iterum bellum illaturus in medio itinere inter Carras, & Edessam esset, à Centurione Martiali, dum ventris oneri leuandi intentus, subligacula deduxisset, pugione per auersum est traiectus anno ętatis 43. cùm imperasset post patrem annis 6. mensis duobus. *Herod. Dio.* Eius corpus igni traditum, reliquiasque in vrnam coniectas, matri, eidemque vxori Iuliæ, quæ tunc Antiochię morabatur in Syriâ remittit Macrinus, Iulia iacens super vrnam, mortem sibi ipsi consciuit. Hic tragicus incestæ consuetudinis fuit exitus. Nam mater animi ægritudine obruta, vt misera esse desinat, æternæ miseriæ porticum ingressa, filium subsequitur. *Ausonius* Caracallæ tale Epitaphium concinnauit.

Dissimilis virtute patri, & multò magis illi,
Cuius adoptiuo nomine te perhibes
Fratris morte nocens, punitus fine cruento
Irrisus populi tu Caracalla magis.

ANNO CHR. 218.

OPILIVS MACRINVS XXIII. Romanorum Imperator, homo vilis, ignobilis, & libertinus, ex Mauritaniâ oriundus.

dus. Parentes eius qui fuerint, propter generis obſcuritatem, ignorantur. Erat perſona deformis & corpore & mente, horrendus, impudens, perfidus, & ſanguinarius. Creatus ab *Antonino* Pręfectus prætorio, per fraudolentiam & violentiam ad imperium peruenit. Nam dominum ſuum *Antoninum* Imperatorem occidit, & tantâ aſtutiâ procurauit ei necem, vt non videretur ab eo conſilium cædis profectum. Itaque quarto die poſt, imperium accepit. Tum cœpit viuere delicatius, licentiuſque vti datâ poteſtate, ratus ſe hoc modo contegere ignobilitatem generis; atque ob hanc cauſam eos, quos moleſtè ferre ſuſpicabatur, aut ignobilitatem eius, aut inopinatam adeptionem imperij, tractabat iniquius, eoſque de medio tollebat, licet opportuiſſet eum contra facere, conſcium ſibi, quo loco natus eſſet, & qualis fuiſſet antea, neque efferre ſe inſolenter, ſed potius beneficio, & ſpecimine virtutis omnes ſibi pariter deuincire. Tandem homines præocupati lætitiâ ex cæde tyranni, nihil potuère de humilitate Macrini cogitare per otium, ſed ei promptis animis principatū detulerunt, non tamen animaduertentes, cui ſe in ſeruitutem traderent, quàm quo tyranno liberati eſſent: rati videlicet, vel quemcumque hominem illo potiorem fore. Poſtquam autem ſe Antiochiam tranſtuliſſet, ac luxuriæ operam daret, nec præberet militibus, quantum *Baſſianus* præter conſuetudinem indulſerat, corrupti *Mæſæ* promiſſionibus milites (ea Iuliæ ſoror erat, vxoris ſeueri, expulſa ex domo aulicà per Macrini ſuperbiam) ad nepotem eius *Baſſianum Varium*, qui poſteà & Antoninus & Eliogabalus eſt appellatus, deſciuerunt. Macrinus audaciam miratus muliebrem, ſimul etiam contemnens, Iulianum præfectum ad eos obſidendos cum legionibus miſit. Quibus cùm Antoninus oſtenderętur, Baſſiani filius creditus miro amore ſui omnes impleuit, occiſoque Iuliano, ad eum omnes tranſierunt. Commiſſo deindè prælio Macrinus ipſe vincitur proditione militum, qui in Bithyniam fugiens, & in ſuburbio latitans, à militibus interfectus eſt, anno ętatis ſuæ 54. Et qui regnum affectauit id temporis, quo nè Senatoris quidem nomen habebat, idem & celerrimè pariter, &

non sinè grauissimis ęrumnis amisit. Anno etenim dumtaxat vno, & duobus mensibus Imperio præfuit. Cùmque *Macrinum* occidissent, quidam *Diadumenum* eius filium seruare voluerunt: sed extitit cubicularius, qui literas a *Diadumeno* ad patrem, & matrem crudelitatis plenas scriptas coram militibus legit: quæ extant apud *Lamp. in Diadum.* §. 3. *&* 4. Atque ita *Diadumenum* quoque interfecerunt, postquam simul cum patre regnasset annum vnum, & menses duos. *Ausonius* sequentibus versibus *Macrinum* describit:

Principis hic custos, sumptumque pro Cæsare ferrum
Vertit in Authorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit: grauibus pulsare querelis
Cesset, perfidiam: Quæ patitur, meruit.

Senatus auditâ *Macrini* cæde, Heliogabalo omnia, quæ ad imperium pertinebant concedit, & ipsum ex calendis Iulij, cum Eutychiano liberto, qui iam Præfectus prætorio erat, Consulem facit, vt *Dio* habet.

ANNO CHR. 222.

MARCVS ANTONINVS BASSIANVS VARIVS HELIOGABALVS XXIV. Romanorum Imperator, filius *Bassiani Caracallæ*. Eius mater secundum quosdam fuit *Iulia* vxor Seueri, posteà priuigni sui Caracallæ. Et ex eâ suscepit Caracalla *Heliogabalum* Secundum alios fuit *Soæmis*, vel *Somæa* concubina *Caracallæ* Si mater statuitur prior, fuit ex incestu concubitu natus. Si posterior, fuit spurius, sicut eum nominat *Iulius Capitolinus in Macrino* §. 3. Hinc ex malis parentibus mali nascuntur liberi, de quibus cecinit quidam Poeta.

Sæpè patris mores imitatur filius infans,
Qualis erat mater, filia talis erit.
Casta refert castæ genitricis filia mores:
Lasciuę nunquam filia casta fuit.

Heliogabalus cùm Syrus esset gente, de Syriaci idoli nomine, nomen accepit: adorabant autem Syri, sicut pleræque gentes Orientales præcipuè Solem. Erat staturâ, ac pulchritudine con-
con-

ſpicuus,cunctorumque eius ætatis formoſiſſimus, ſed mente deformis, atque ad omnia vitia & flagitia procliuus, ab ineunte ætate luxu, ſuperſtitione, peſſimis artibus à matre corruptus, cum quâ etiam meritricio more ſpurciſſimè viuebat. Cùmque vxores duceret & repudiaret, muliebria pateretur, & alia faceret,quæ nec dici quidē,vel audiri ſine maximo pudore poſſunt, mater & auia,quę ſibi metuebant, perſuadent ipſi, vt conſobrinum ſuum Baſſianum adoptaret, & Cęſarem faceret, quòd & fecit, eumque *Alexandrum* nominauit, cuius mater erat *Mammęa*. Adeò nequiſſimus & turpiſſimus fuit, vt ſtupri cupiditatem, quam aſſequi naturę defectu non poterat, in ſe conuertens muliebri nomine *Baſſianam* ſe *Baſſiano* appellari iuſſit, vrbe totâ obſceniſſimos inquirens, qui cum eo libidines exercerent. Cùm enim Heliogabalus tot, tantaque ſcelera, atque flagitia commiſiſſet, ſemper anxius, pauidusque fuit, & trepidantem conſcientiam habuit. Cùmque prædictum ei eſſet à Sacerdotibus Syris, violentâ morte periturum, ſericos ſibi laqueos, gladios aureos, turrim ſubſtratis aureis, gemmatiſque tabulis parauit, dicens etiam mortem ſuam pretioſam eſſe debere, & ad ſpeciem luxuriæ, vt diceretur, nemo ſic perijſſe. Nec quiſquam facilè ſic perijt, nemo turpius ſcilicet. Neque profectò inter artes tyrannicas vlla ſolertior videtur, quàm vt maturè prouideant Tyranni, vt mortem in poteſtatem habeant, ſi quid immineat grauiùs, vt expectari poteſt. Sępè enim illis ſupremum illud auxilium ereptum eſt, cùm maximè eo egent: ſicut *Neroni* contigit, qui nec amicum, nec inimicum habuit, cuius manu periret. Cùm igitur *Heliogabalus Alexandro* conſobrino ſuo, quem inſtinctu matris conſortem Imperij fecerat, necem machinaretur, milites factâ conſpiratione, primùm conſcios eius vario genere mortis, alios vitalibus exemptis necant, alios ab imâ parte perfodiunt, vt mors eſſet vitę conſentiens: poſt hoc in eum faciunt impetum, atque in latrinâ ad quam fugerat,occidunt. Tractus deindè per publicum, annexoque pondere, nè fluitaret, in Tyberim proiectus eſt, nè vnquam ſepelliri poſſet. Vixit annos 18. Imperauit annos tres, menſes 9. dies 4. Mater quoque eius mulier

lier flagitiosa, atque tali filio digna, itemque libidinum ministri, qui à partibus Heliogabali steterant, simul à militibus è medio sunt sublati. *Ælius Lamprid.* Nomen *Antonini* ex publicis monumentis, Senatu iubente, erasum est. Et hic vltimus *Antoninorum* fuit, de quo *Ausonius*:

Tuen etiam Augustæ sedis penetralia fœdas
Antoninorum nomina falsa gerens?

ANNO CHR. 23 .

AVRELIVS ALEXAMDER SEVERVS XXV. Romanorum Imperator, filius *Varij Marcelli*, viri genere nobilissimi, & *Iuliæ Mammææ*. Post mortem *Heliogabali*, cuius consobrinus erat, à militibus Prætorianis Imperator appellatus est, & à Senatu confirmatus, vno die honores omnes accepit, nempè Augusti, vt & patris patriæ nomen, & ius proconsulare, & tribunitiam potestatem, & ius quintę relationis, qui alijs, non nisi ex interuallo temporum attributi fuerant. Cuius rei hanc causam fuisse prodidit *Lampridius*, quòd citò innotescere Senatus voluit, Alexandrum imperio dignum iudicatum esse, nè militum audaciâ alius fortè diligeretur Imperator. Alexander mox vt imperium agere cœpisset, remouit iudices omnes à Republicà, atque à muneribus, quos *Heliogabalus* ex genere omnium turpissimo prouexerat. Deindè Senatum, & equestrum ordinem lustrauit, ad aurum erat intentus, ad seruandum cautus, ad inueniendum sollicitus, sine tamen cuisquam excidio. Seueritatis autem tantæ fuit, vt sæpè legiones integras exauthorauerit, nec exercitum vnquam timuit propter vitæ suę integritatem, quę nequaquam reprobari poterat, nam si quis miles in expeditionibus de viâ in possessionem deflexisset grassabundus: aut fustibus, aut virgis in conspectu eius cędebatur, inquientis, ac præcones inclamare iubentis: *Quod tibi fieri vis, & alteri facias.* Fuit prætereà illi consuetudo, vt si de iure, ac negocijs decerneret, solos doctos ac disertos adhiberet. Si verò de re militari, emeritos milites & senes, omnesque litteratos, & maximè eos, qui historias norunt, requirens quid in tali re veteres

Impe-

Imperatores fecissent. Cùmque *Mammæa* mater eius, cuius consilijs vtebatur, ac vxor reprehendissent nimiam eius ciuilitatem dicentes: *Viliorem nec non contemptibiliorem imperij reddidisti potestatem.* Humaniter ille respondit. *Attamen securior, diuturniorque facta est.* Talis ergo cùm esset domi & foris, inijt Parthicam expeditionem, tantâ disciplinâ, tantâ sui reuerentiâ, vt non milites, sed Senatores transire dicerentur. Vicitque potentissimum Persarum Regem *Artaxersem*, elephantos ducentum septingentos, ex quibus trecentos cepit, ducentos interfecit. E mille & octingentis falcatis curribus, ducentos in potestatem redegit. Centum & octoginta millia equitum fudit, vndè Parthicum, Persicumque agnomen meruit. *Thrasybulus* Mathematicus illi amicissimus fuit, qui cùm ei dixisset, opportere eum gladio barbarico interire, primò lætatus est, quòd mortem bellicam sibi crederet imminere: deindè disputauit, ostenditque optimos quosque violentâ morte consumptos, cùm diceret *Alexandrum Magnum, Pompeium, Cæsarem, Demosthenem, Tullium, & cæteros insignes viros*, non quietâ morte oppetijsse, tantumque animum habuit, vt putaret se dijs æquandum, si in bello periret. Sed res eum fefellit, nam in Galliâ apud Moguntiam latrocinantes quidam milites sui, & hi præcipuè, qui Heliogabali præmijs effloruerant, eum, cùm *Seuerum* principem pati non possent, conscio (vt multi volunt) Maximino, vnâ cum matre *Mammæa* occiderunt. Verùm mortem eius milites, etiam qui exhautorati ab eo quondam fuerant, grauissimè tulerunt, atque authores cædis trucidarunt. Populus verò Romanus, Senatusque omnis, cùm prouincialibus cunctis, neque tristiùs vnquam, neque asperiùs quidquam acceperunt, eumque magnis optatibus in deos retulerunt. Omnibus enim carissimus fuit propter eximias, & propè inusitatas virtutes, in illâ præsertim ætate. Imperauit annis 13. diebus 9. vixit annis 29. mensibus 11. diebus 7. *Herod. Lamprid.*

ANNO CHR. 237.

IVLIVS MAXIMINVS THRAX XXVI. Romanorum Imperator, de vico Thraciæ vicino, barbaro etiam patre, & matre oriundus, quorum alter è Gothiâ, alter ex Alanis genitus esse perhibetur. Patri nomen *Micea*, Mater *Ababa* fuisse dicitur, vt *Capitolinus* testatur. Occiso *Alexandro Seuero*, succedit ipsi militari consensu absque Senatus authoritate. In iuuentute bubulcus fuerat, ingentis staturæ vir factus, adeò vt octo pedes excederet alios; vndè posteà prouerbium dictatum est de hominibus insulsis, & immodicæ proceritatis *Maximini caligam requirit*. Filium habuit *Maximinum iuniorem* appellatum, quem imperij consortem fecit. Deindè Germaniam ingressus, omnia cæde, & igne vastauit, prædas magnas à barbaris sustulit, & vsque ad vltima Germaniæ penetrauit: pacatâque Germaniâ, Sarmatis bellum inferre statuit, contra quos multis in prælijs victor semper euasit, sed inter has bellicas virtutes, quibus meritò commendandus videbatur, tam crudelis, & inhumanus cœpit fieri, vt bellicam gloriam crudelitate fœdaret. Erat enim illi persuasum, quòd nisi crudelitate, imperium sibi firmare non posset: simul & verebatur, nè propter humilitatem generis contemneretur; nam & ignobilitatis contegendæ causâ, omnes conscios sui generis interemit. Circa se nullum ex nobilibus passus est, quare omnes Alexandri ministros varijs occidit supplicijs; deindè citrà rationem consulares viros, & duces varijs mortibus sustulit: amicos, qui sibi paupertatis tempore profuerant, sustulit, nihilque omisit, quod ad crudelitatem videretur operari. Nam in cruce quosdam actos occidit, alios intra animalia nouiter occisa inclusos, viuos à vermibus consumi iussit, alios feris laniandos obiecit, sextamque à Nerone persecutionem Christianorum excitauit. Propter hanc crudelitatem alij *Cyclopem*, alij *Busiridem*, alij *Scironem*, nonnulli *Phalarim*, multi *Typhonem*, vel *Gygem* eum vocarunt. Scribit prætereà *Capitolinus*, quòd crudelius animal non fuerit in terris: omnia sic in viribus suis ponens, quasi non posset occidi. Denique cùm immortalem

lem se propè crederet, ob magnitudinem corporis sui, virtutisque munus, quidam in theatro illo præsente, dicitur versus græcos recitasse, quorum hæc erat latina sententia.

Et qui ab vno non potest occidi, à multis occiditur.
Elephas grandis est, & occiditur.
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est, & occiditur.
Caue multos, si singulos non times.

Legiones in Africâ, odio *Maximini*, & metu nè in Sarmatiam transferrentur seditionem mouent, & procuratorem fisci hominem nefarium occidunt, & *M. Antonium Gordianum*, qui bis Consul fuerat, & iam Proconsul esset, Africæ Imperatorem faciunt: & quòd Scipiones cognatione attingeret, Africanum appellant. Is statim filium *Gordianum* Consularem Augustum declarat. Hoc cùm Romam nunciatum esset literis Gordianorum, die 27. Maij, statim ambos Augustos proclamant, & nepotem eius sexdecim annorum adolescentem Prætorem faciunt, & Cæsarem declarant, & Vitanianum contra Præfectum prætorio, aliosque Maximini ministros interficiunt. Sed in Africam post mensem & sex dies, *Capelianus* Mauritaniæ præses Maximino fidelis, in Africam irruit, & *Gordianum iuniorem* prælio vicit, & trucidauit; Senior vero *Gordianus* cùm videret nihil virium in exercitu suo esse, laqueo vitam finiuit, cùm octuagesimum annum ageret. Senatus Romanus hac re auditâ, cùm ita defecissent à *Maximino*, in angustijs constitutus in Capitolio conuenit, & ex corpore suo eligit duos Imperatores, *D. Cælium Balbinum, & M. Clodium Pupienum Maximum*, quorum hic sæpè exercitus duxerat, & Senatus in omnes prouincias mittit legationes, quibus sollicitabantur, vt fideles essent Senatui Romano, & à Maximino deficerent. Cùmque *Maximinus* obsidio vrbis Aquileiæ parum feliciter tentaretur, culpam confert in milites. Milites contra, cùm vxores & liberos Romæ haberent, nec scire possent vijs omnibus interclusis, quid Romæ ageretur, putarentque totam Italiam in armis esse, nè contrà patriam pugnare viderentur, *Maximinum* in tentorio quiescentem cum filio, & Præ-

fecto prætorio obtruncant, & cadauera canibus dilanianda proijciunt, conclamantibus cunctis militari ioco: *Ex pessimo genere nè catulum quidem habendum*. Maximinus pater anno ætatis 63. imperij 3. Filius vero anno ætatis 21. perijt. *Maximus* qui Rauennæ erat, auditâ cæde Aquileiam venit, ciues ob constantiam laudat, & vrbi virtutis ergò nomen datum, vt *Romana Ciuitas* diceretur. *Capitol.*

ANNO CHR. 238.

MAXIMVS PVPIENVS XXVIII. Romanorum Imperator vnâ cum *Clodio Balbino*, interemptis *Maximino* XXVI. & *Gordiano* XXVII. imperium suscepit. Prætoriani verò milites, & alij eos oderant, quòd authoritate Senatus ad imperium euecti essent, cùm id suum ius esse putarent. Nec dissimulari poterat mæror, quia apparebat in frontibus singulorum, & iam quidem nec verbis abstinebatur: quamuis Maximus & apud milites sæpè dixisset, obliuionem præteritorum esse debere, & stipendia magna donasset, & auxilia in ea loca, quæ delegerant admisisset. Sed animi militum semel imbuti odio, refrenari nequeunt. Denique cùm audissent Senatus acclamationes, quæ milites tangerent, acriores contrà Maximum & Balbinum extiterunt, secum quotidiè cogitantes quos Imperatores facere deberent. Ingredienti verò vrbem *Maximo*, *Balbinus*, & *Gordianus*, & Senatus, populusque Romanus obuiam processerunt, acclamationes primùm publicæ fuerunt, quæ milites contingebant: indè in Senatum itum est: vbi dictum: *Sapienter electi Principes, sic agunt; per imperitos electi Principes, sic pereunt*. Cùm constaret à militibus factum esse *Maximinum*, *Balbinum* autem & *Maximum* à Senatoribus. His auditis, milites grauiùs sæuire cœperunt in Senatum, præcipuè qui sibi triumphare de militibus videbatur. Et *Balbinus* quidem cum *Maximo* vrbem cum magnâ moderatione, gaudente Senatu & populo Romano regebant, Senatui plurimum deferebant, leges optimas condebant, moderatè causas audiebant, res bellicas pulcherrimè disponebant. Et cùm iam paratum esset, vt contrà Parthos *Maximus* proficisceretur, *Balbinus* contrà Germanos, puer autem *Gordianus*

nus

nus Romæ remaneret, milites occasionem quærentes occidendorum Principum, cùm primò inuenire vix possent, quia Germani stipabant *Maximum* atque *Balbinum*, quotidiè ingrauescebant. Et erant quidem discordiæ inter *Balbinum* & *Maximum*, sed tacitæ, & quæ intelligerentur potius, quàm viderentur: cùm *Balbinus Maximum* quasi ignobilem contemneret, *Maximus Balbinum* quasi debilem calcaret. Quarè occasio militibus data est, intelligentibus facilè discordes Imperatores posse interfici. Ludis denique scenicis cùm multi & milites & aulici occupati essent, & in Palatio soli cum Germanis Principes remansissent, impetum in eos fecerunt. Turbantibus igitur militibus, cùm primùm nunciatum esset *Maximo*, turbam illam tempestatemque vix euadi posse nisi ad Germanos mitteretur, & fortè in aliâ parte Palatij Germani cum *Balbino* essent, mittit ad *Balbinum Maximus*, petens vt ei præsidium mitteret. Sed ille suspicatus quòd contra se eos peteret, quem putabat Monarchiam velle: primùm frustratus est, deindè vsque ad litem peruentum est. In hac tamen seditione illis contendentibus milites superuenerunt, atque ambos eos nudatos vestibus regalibus, de Palatio cum iniurijs produxerunt, & per mediam ciuitatem ad castra raptare voluerunt, magnâ ex parte laniatos. Sed vbi compererunt Germanos ad defensionem illorum superuenire, ambos occiderunt, & in itinere medio relinquerunt cùm annum vnum imperassent. Inter hæc *Gordianus* Cæsar sublatus à militibus, Imperator est appellatus, idest Augustus, quia non erat alius in præsenti, insultantibus militibus Senatui & populo, qui se statim in castra receperunt. Eligunt igitur *Gordianum* puerum ferè adhuc, annos sexdecim natum, & eum Consulem declarant, sed indicium fuit non diù imperaturi *Gordiani*, quòd eclipsis Solis facta est tanta, vt nox crederetur, neque sine luminibus accensis quicquam agi posset. *Iul. Capit.*

ANNO CHR. 244.

M. ANTONIVS GORDIANVS TERTIVS XXIX. Romanorum Imperator, Auus fuit *Gordianus* I. aliàs se-

nior, & Pater *Gordianus* II. aliàs iunior dictus. Occisis *Maximo*, ac *Balbino*, *Gordianus* adolescens qui Cæsar fuerat à militibus, populo & Senatu, ingenti amore, studio & gratiâ Augustus est appellatus. Amabatur autem merito aui, & auunculi, qui ambo in Africâ pro Republicâ perierunt, vt suprà diximus. Fuit autem iuuenis lætus, pulcher, gratus omnibus, & literis pro ætate doctissimus, & cùm paulò ante tanta seditio inter milites & populum exorta fuisset, vt ad bellum intestinum veniretur, eo interueniente, pax est roborata. Cùm autem in vrbe regnaret pacificè, quidam in Africâ eius contemnentes ætatem, duce *Sabiniano* missi sunt ei auferre imperium, quem statim *Gordianus* per Mauritaniæ præsidem obsessum, ad mortem coegit: quâ coniuratione compresſâ, *Gordianus* filiam *Misithei* viri clarissimi duxit vxorem. Erat hic *Misitheus* vir doctissimus, eloquentiâ clarus, prudentiâ conspicuus; hunc mox *Gordianus* præfectum Prętorij instituit, & sic non puerile factum est imperium, optimis soceri fultum consilijs. Vndè postquàm optimi viri Misithei verbis cœpit acquiescere *Gordianus*, omnia publica & priuata in melius fuerunt mutata. *Miser est enim Imperator* (pro vt ipse Gordianus ad Misitheum scripsit) *apud quem vera reticentur: qui cùm ipse publicè ambulare non possit, necesse est vt audiat, & vel audita, vel à plurimis roborata confirmet*. Inter hæc iam potens consilijs, Persis ac Parthis bellum indixit, magnisque apparatibus in Orientem profectus est, primoque tractu, seu conflictu inter Traciam, & Mesiam habito, quidquid ibi hostium fuit, deleuit, fugauit, submouitque. Indè nauigio in Syriam venit, atque Antiochiam, quæ à Parthis erat occupata, obsedit, in quâ *Saporem* Regem Persarum frequentibus prælijs, qui ad obsidionem soluendam cum innumerabilibus copijs venerat, victum fugauit. Nec multò post Antiochiâ captâ, transiuit Euphratem, vbi Parthos inuasit: eorum munitionibus expugnatis, cum *Artaxerse* eorum Rege difficillimo bello conflixit, eumque vicit ac fugauit. Verùm inopinata *Misithei* mors omnia turbauit, hisque felicitatibus finem imposuit; nam in eius locum assumitur præfectus prætorio *Philippus Arabs*, qui ad tantam dignitatem euectus

ingra-

ingratissimum se exhibuit, & statim *Gordianum* inuisum militibus reddidit, imperijque cupiditate incensus, non tantùm *Gordianum* optimum Imperatorem eò redigit, vt ipse eius collega in imperio assumeretur, sed etiã ipsum collegam *Gordianum* trucidat in finibus Persidis. Attigit *Gordianus* annum ætatis 22. imperauit solus annis 6. Verè de eo versus vsurpari possunt, quos senex *Gordianus* de filio *Gordiano* recitasse fertur, vt habet *Iulius Capitolinus* in Gordianis.

Ostendent terris hunc tantum fata, neque vltra
Esse sinent, nimium vrbis Romana propago
Visa potens superi, propria hæc si dona fuissent.

ANNO CHR. 250.

M. IVLIVS PHILIPPVS ARABS Trachonites XXX. Romanorum Imperator, obscuris parentibus, patre videlicet latronum Duce ortus, ad tantos honores à Gordiano euectus, succedit in imperium, vnâque cum filio suo *Caio Iulio Saturnino Philippo* regnauit annis septem. Isti omnium imperatorum primi, Christiani effecti sunt, & in die Paschæ cùm diuinis interesse voluissent, & communicare, à *Fabiano* Episcopo vrbis non prius sunt permissi, nisi confiterentur peccata sua & inter pœnitentes starent, quòd illi libentissimè suscipientes, diuinum sibi metum, & Christianitatis plenissimam fidem, rebus, & operibus comprobabant. Hi ambo cùm disposuissent multa bona facere pro Christianis, violentâ morte præuenti sunt, sed ipsis imperantibus non est illata persecutio Christianis. Quòd autem *Philippus* dolosè egit cum Gordiano, procurando mortem eius, de quâ suprà, hoc & ipse post pœnitentiam recepit à suo Duce *Decio*, qui eum dolosè occidit Veronæ, capite medio supra ordines dentium præciso: deindè vsurpans sibi imperium, ad vrbem veniens, vt videretur zelo deorum Romanorum occidisse dominum suum, qui Christianus erat, simul occidit & filium *Philippi*, cùm esset annorum duodecim. *Euseb.*

AN-

ANNO CHR. 252.

DECIVS XXXI. Romanorum Imperator è Pannoniâ inferiori Bubaliæ claris parentibus natus, militiæ gradu ad imperium conſpirauerat, lætiorque hoſtium nece, filium *Etruſcum* nomine Cæſarem facit, & imperij conſortem, qui admirandam erga patrem reuerentiam oſtendit, de quâ ita ſcribit *Val. Max.* Decius Imperator cùm Decium filium ſuum imperiali diademate proponeret inſigniri, renuit filius dicens: vereor, nè ſi fiam Imperator, dediſcam eſſe filius. Malo non eſſe Imperator, ſed humilis filius, quam imperator, & filius indeuotus. Imperet pater meus, meum imperium ſit, parere humiliter imperanti. Nam parentum affectum exuit, qui mole ſuperpoſitâ filium extinguit. Prius enim alendi & nutriendi ſunt pueri: & cùm præceſſerint quos præcedere debent, inuitè aſcendant. Hactenus *Val. Max.* Fuit *Decius* horrendus Chriſtianorum perſecutor. Nam ità *S. Cyprianus* contrà *Demetrianum* habet: *Chriſtiani ſub Decio domibus priuabantur, patrimonio ſpoliabantur, catenis præmebantur, carceribus includebantur, beſtijs obijciebantur, ignibus puniebantur.* Quibus tormentorum generibus, Euſebius ex Dionyſio Alexandrino prætereà addit *Picem feruentem, lapidationem, calamos acutos in faciem, & oculos impulſos, tractiones per ſtrata viarum, illiſiones ad lapides, verbera, flagellationes, exuſtiones, tranſuerberationem viſcerum, per ſudes, gladium, membrorum fractionem, è ſublimi præcipitationem.* Gothis omnia infeſtantibus, Decius vnâ cum filio ad liberandas Thracias profectus eſt, & vbi victor in primis congreſſibus hoſtes in anguſtias locorum, quæ in Dardanijs ſunt, compulit, & obſedit: expugnaſſetque fame, ni proditus à ſuis fuiſſet. Cùmque *Trebonianum Gallum* Ducem limitis Mœſię ad obſidendos aditus nè fugerent, cum bonâ copiarum parte miſiſſet. *Gallus* Imperatoris conſilium barbaris patefaciens eos monuit, vt diuiſo exercitu ſuo alios ſiſterent in inſidijs propè paludes: Barbari, non nihil addentes conſilio *Galli*, rem peragunt. Cùm in pugnam deſcenderent, *Decius* miratus eſt, quòd qui modo perculſi erant metu, iam arma

poſce-

poſcerent, ignarus proditionis, & victoriæ certus copias educit. Hoſtis ſtatim terga dedit. Inſequitur *Decius*. Cùm ventum eſt ad inſidias atrociſſima pugna, ac cædes maximæ vtrinque factæ ſunt. Quo in prælio cùm filius Imperatoris fortiter quidem dimicaret, in primâ acie interfectus eſt. Quòd cùm nunciarent patri milites, & pluribus verbis eum ſolari vellent, animosè dixit: *Vnius militis ſibi videri exiguam iacturam*. Pater verò vt cædem filij vlciſceretur, vel vt morte ſuâ finem dolori inueniret, quò, cùm impigrè decertaret, longiùs proueheretur, fortè equo ſedens, nè in hoſtium manus aut viuus aut mortuus perueniret, equo incitato in paludem ſe intulit, in quâ perijſſe putatur. Nam cadauer, quamquàm cum ſummâ diligentiâ quæſitum, nuſquàm repertum eſt. Peruicaci tamen animo ipſe ſibi interitum conciliauiſſe ſcribitur, cùm hoſtes prorſus perditos vellet, neque vllâ conditione diſcedere eos trans Iſtrum pateretur. Occubuit quinquagenarius, Imperij biennio nondum elapſo, vt *Pomponius lætus* ſcribit. *Trebonianus Gallus*, cuius fraude *Decius* in acie ceciderat, ſuccedit impietati, imperio, & exitio.

ANNO CHR. 254.

TREBONIANVS GALLVS XXXII. Romanorum Imperator, Patricius, vel è *Patriciorum* familiâ oriundus fuit. Per fraudolentiam ad imperium euectus, à militibus Imperator appellatus, & à Senatu confirmatus eſt. Poſtea Romam rediens filium ſuum *Voluſianum* imperij conſortem fecit. Indè cùm Scythas vincere non poſſet, pacem cum ijs fecit, & primus Imperatorum ſtipendiarius Barbarorum factus eſt: illis promiſit ducenta dragmarum millia, attamen Barbari hoc tributo non contenti, depopulantur Dardaniam, Theſſaliam, Thraciam, & Macedoniam. *Gallo & Voluſiano* imperantibus, tanta in Chriſtiani nominis vltionem peſtis exorta eſt, vt paucæ domus, nedum Ciuitates & Prouinciæ extiterint, quæ tantam non ſenſerint calamitatem. Adeò enim ſæuijt, vt ad quinque millia Romæ in Libitinæ rationes ſingulis diebus venirent, vt *Euſebius* & alij teſtantur. Interim cùm Scythæ Græciam adeò vaſtarent, Gallus

Æmi-

Æmilianum contrà eos mittit, qui rem strenuè gerit, & cum Scythis congressus eos vincit, & imperij finibus eijcit, pecuniamque illis à Gallo promissam, inter milites distribuit, quarè tantam inijt gratiam, vt Imperator proclamaretur, & exercitum retrò in Italiam duceret. Postquàm verò Gallus comperisset *Æmilianum* à militibus Imperatorem esse appellatum, vnâ cum filio aduersus eum profectus est. Milites qui cum *Gallo* erant, amplitudine copiarum ipsum longè inferiorem esse videntes, simulque ad hominis ignauiam, negligentiamque respicientes, eum cum filio necarunt, cùm vixisset annos quatuor minus quinquaginta, imperium verò cum filio duobus tantum annis obtinuisset. *Pomponius lætus*.

ÆMILIANVS genere Maurus obscurissimè natus, obscuriùs imperauit. Nam Gallo eiusq; filio occiso, ad Senatum scripsit, se Imperatorem electum esse, promisitque se liberaturum Thracias, & Mesopotamiam, & Armenias recuperaturum, hostesque nominis Romani vndique depulsurum. Priusquàm verò tale opus aggrederetur, milites qui in Alpibus fuêre, *Valerianum* Imperatorem fecerunt. Illi igitur, qui sub *Æmiliano* erant, his cognitis, nè ciuili bello, & cognatorum sanguine se inuicem inficerent, contemplantes præthereà humilitatem generis *Æmiliani*, & nobilitatem *Valeriani*, simul & laudatissimos mores: necato *Æmiliano* cùm vixisset annos 40. & tres menses imperasset, *Valeriano* se tradiderunt. *Zosim. Eutrop.*

ANNO CHR. 259.

PVBLIVS LICINIVS VALERIANVS XXXIII. Romanorum Imperator, filius *Valerij Flacci* ex nobili *Corneliorum* familiâ oriundus. Ad supremum illud honorum ac potentiæ fastigium ascendit, teste *Pollione* non (vt solet) tumultuario Populi concursu, non militum strepitu, sed iure meritorum, & quasi ex totius orbis vnâ sententiâ. Principio omnibus gratissimus, eâ Christianos benignitate complectebatur, tametsi ipse Christianus non esset, vt tota illius aula referta esset Christianis. Verùm deprauatus à principe quodam Magorum Ægyptio, & æra-

ærarij præfecto *Macriano*, cœpit impuras obire cæremonias: profanas exercere præstigias, nefanda mysteria exequi, tenera infantium dissecare viscera, Christianos varijs exagitare supplicijs, octauus post Neronem persecutor, *Domitiani*, *Maximini*, *Decij* impietatis æmulator. *Gallienum* filium imperij socium sumpsit, tradens illi Occidentem. Ipse tandem in Orientem proficiscitur contrà Persas, vbi proditione *Macriani* ducis, clade ingenti afficitur, posteà siue nimium credulus, siue aliàs proditus à Persis capitur, vbi infinitis contumelijs affectus fuit: *Sapori* Persarum Regi incuruatâ ceruice loco scabelli in ascendendo equo fuit quandiù vixit, nec vllis precibus aut pretio adduci potuit, vt Romanis suum principem restitueret, Armeniorum, Cadusiarumque Regibus moderatè fortunâ vtendum, frustrà eum monentibus. Ad extremum excoriatus, & sale conspersus, miserrimè vitam finiuit. Hic *Valerianus* humanæ fragilitatis, & calamitatis speculum fuit. Nam vt vllum Principem vnquàm fauore orbis accepit, quàm *Valerianus*: sic nullus eo calamitosior Romano imperio præfuit. *Trebell. Poll. Aurel. Vict.*

ANNO CHR. 268.

P. LICINIVS GALLIENVS XXXIV. Romanorum Imperator, Valeriani Imp. filius. Cùm adolescens factus esset Augustus, imperium primùm feliciter, mox commodè, ad vltimum pernitiosè gessit. Benè in iuuentute à patre educatus, & studijs egregiè excultus fuit. Sed ea non decet eruditio Principem, quæ à iustitiæ, gtauitatis, fortitudinis, & vigilantiæ studio seiuncta est. Quid enim turpiùs, quàm si audias, bonus poeta, malus Princeps! Nam aliud in Imperatore quæritur, aliud in Oratore, vel poeta flagitatur. De clade à Persis illatâ, & patre capto, non admodùm doluit Gallienus: immò ferè gauisus fuit, quòd liberatus esset præceptore & admonitore acerbiore; ideò se iocis & voluptatibus dedit. Ab ijs, qui circum eum erant requirebat: *Et quid habemus in prandio? Et quæ voluptates paratæ sunt? Et qualis cras erit cœna? Quales circenses?* Sic confecto itinere celebratisque hecatombis, ad domum regiam redijt:

conuiuijsque & epulis depulsis, alios dies voluptatibus publicis deputabat. *Hecatombe* autem tale sacrificium est: centum aræ vno in loco cespititiæ extruuntur, & ad eas centum sues, centum oues mactantur. Nam si imperatorium sacrificium sit, centum leones, centum Aquilæ, & cætera huiusmodi animalia centena feriuntur. Quod quidem etiam Græci quondam fecisse dicuntur, cùm pestilentiâ laborarent: & à multis Imperatoribus id celebratum constat referente *Iul. Capitol. in Maximo, & Balbino*. Prouinciarum defectionem, quasi leuissimarum rerum iacturam, ioco solitus eludere. Cùm enim nunciatum esset Ægyptum desciuisse: *Quid? sinè lino Ægyptio esse non possumus?* Perditâ Galliâ, arrisit, dixitque: *Num sine trabeatis sagis Respublica tuta non est?* Pessimi principis voces, cui quicquam potius est Republicâ. *Trebell. Poll.* Cùmque *Claudius* successor eius videret, quòd nullam Reipublicæ curam haberet, omnesque fines à barbaris vastari, ipsum hortatus est, vt tandem socordiam excuteret, & contrà hostes moueret, ideò in Gallias proficiscitur, vbi *Macrianus* & *Heraclianus* Duces conspirant, de interficiendo *Gallieno*, cùm aliàs à Republicâ remoueri non posset. Factis igitur insidijs ipsum interficiunt cum fratre *Valeriano*, *& filio Gallieno* apud Mediolanum di 21. Martij, anno ætatis quinquagesimo cùm ferè quindecim annos imperasset, sed septem annis cum patre. Ferunt suâ sententiâ *Claudium* Imperatorem electum esse, cui regia indumenta iussit mitti. Senatus grauiter hoc facinus tulit, sed tamen vindictam de parricidis sumere non potuit inuito Claudio. *Aurel. Victor. Poll.*

Valeriani & Gallieni temporibus triginta propè tyranni, occupato *Valeriano* magnis belli Persici necessitatibus, extiterūt, cùmque *Gallienum* non tantùm viri, sed etiam mulieres contemptui haberent, vt suis locis probabitur, fatique publici fuit, vt *Gallieni* tempore quicumque potuit, ad imperium prosiliret. Horum primus fuit *Cyriades*, quo instigante, Persæ in solum Romanum irruerant, captisque Antiochiâ, & Cæsareâ, *Cyriadem* dixerant Imperatorem, hominem perfugio, tyrannide, luxuriâ, tandemque dignâ sceleribus suis morte clarum. Cùm enim *Valeria-*

ria-

rianus iam ad bellum Persicum veniret, per suorum insidias *Cyriades* occisus est. *Trebell. Poll.*

II. POSTHVMVS, hic vir in bello fortissimus, in pace constantissimus, in omni vitâ grauis, vsque adeò, vt Saloninum filium suum eidem *Gallienus* in Galliâ positum crederet, quasi custodi vitæ, & morum & actuum imperialium institutori. Sed quantum plerique affirmant (quòd eius non conuenit moribus) posteà fidem fregit, & occiso *Salonino* sumpsit imperium; vt autem veriùs plerique tradiderunt, cùm Galli vehementissimè *Gallienum* odissent, puerum autem apud se imperare ferre non possent, eum qui commissum regebat imperium, Imperatorem appellarunt, missisque militibus adolescentem interfecerunt. Quo interfecto ab omni exercitu & ab omnibus Gallis *Posthumus* gratantèr acceptus, talem se præbuit per annos septem, vt Gallias instaurauerit, cùm *Gallienus* luxuriæ & propinis vacaret, & amore barbaræ mulieris consenesceret. Gectum est tamen à *Gallieno* contrà hunc bellum, in quo sagittâ *Gallienus* est vulneratus; siquidem nimius amor ergà *Posthumum* omnium erat in Gallicâ gente populorum, quòd submotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in pristinam securitatem reuocasset imperium; Sed cùm se grauissimè regeret, more illo quo Galli nouarum rerum semper sunt cupidi, *Lolliano* agente interemptum est. *Poll.*

III. POSTHVMVS IVNIOR, hic à patre appellatus Cæsar, ac deinceps in eius honore Augustus, cum patre dicitur interfectus, cùm Lollianus in locum *Posthumi* subrogatus, delatum sibi à Gallis sumpsisset imperium.

IV. LOLLIANVS cuius rebellione in Galliâ *Posthumus* vir fortissimus, interemptus est, cùm iam nutante *Gallieni* luxuriâ, in veterem statum Romanum reformasset imperium. Fuit quidem etiam fortissimus: sed rebellionis intuitu, minorem apud Gallos de suis viribus tenuit. Interemptus autem est à *Victorino*, Victorinæ, vel Victoriæ filio, quæ posteà *Mater castrorum* appellata est, cùm ipsa per se fugiens tanti ponderis molem, primùm in *Marium*, deindè in *Tetricum*, atque eius filium contulisset imperia.

V. VICTORINVS in societatem imperij à *Posthumo* seniore vocatus, cum eodem contra *Gallienum* conflixit. Cùmque adhibitis ingentibus Germanorum auxilijs, diù bella traxissent, victi sunt. Tunc interfecto etiam *Lolliano*, solus *Victorinus* in proprio remansit: qui & ipse quòd matrimonijs militum & militarium corrumpendis operam daret, à quodam actuario, cuius vxorem stuprauerat, compositâ factione Agrippinæ percussus est. Egregias animi dotes habuit Victorinus, sed omnia, libido & cupiditas mulierariæ voluptatis sic perdidit, vt nemo audeat virtutes eius in litteras mittere, quem constat omnium iudicio meruisse puniri. *Iulius Aterianus*.

VI. VICTORINVS IVNIOR Victorini filius, & Victoriæ nepos, à patre & ab auiâ sub eadem horâ, quâ *Victorinus* interemptus, Cæsar nuncupatus est, ac statim à militibus ita occisus. Extant denique sepulcra circà Agrippinam inscripta: *Hic duo Victorini tyranni siti sunt*.

VII. MARIVS magnis viribus prẹditus, ex fabro ferrario, Imperator appellatus, triduo tantùm imperauit. Hunc insigniorem breuissimum fecit imperium. Nam vt Consul, qui sex pomeridianis horis consulatum suffectum tenuit, à *M. Tullio* tali aspersus est ioco, *Consulem habuimus tam seuerum, tamque censorium, vt in eius magistratu, nemo pranderit, nemo cœnauerit, nemo dormierit*. De hoc etiam dici posse videtur, qui vnâ die factus est Imperator, aliâ die visus est imperare, tertiâ interemptus est. Occisus à quodam milite, qui cùm eius quondam operarius in fabrili officinâ fuisset, contemptus est ab eodem, addidisse hæc verba dicitur interemptor. *Hic est gladius, quem ipse fecisti*. Huius concionem primam talem fuisse scribit Pollio: *Scio, commilitones, posse mihi obijci artem pristinã, cuius mihi omnes testes estis. Sed dicat quisque quod vult, vtinam semper ferrum exerceam. Non vino, non floribus, non mulierculis, non popinis, vt facit Gallienus, indignus patre suo, & sui generis nobilitate depeream. Ars mihi obijciatur ferraria dum me & exteræ gentes ferrum attrectasse suis cladibus recognoscant in Italia: denique vt omnis Alemania, omnisque Germania, cum cæteris quæ adiacent gentibus,* Ro-

Romanum populum ferratam putant gentem, vt specialiter in nobis ferrum timeant. Vos tamen cogitetis velim fecisse vos principem qui nunquam quidquam scierit tractare, nisi ferrum. Quid idcircò dico, quia scio mihi à luxuriosissima illa peste nihil opponi posse, nisi quòd gladiatorum armorumque artifex fuerim.

VIII. INGENVVS Pannonias regens, cùm *Gallienus* vino & popinis vacaret, cùmque se lenonibus, mimis, & meritricibus dederet, à Mœsiacis legionibus Imperator est dictus, cæteris Pannoniarum volentibus: neque in quoquam melius consultum à militibus videbatur, quàm quòd instantibus Sarmatis creatus est Imperator, qui fessis rebus mederi suâ virtute potuisset. Causa autem ipsi arripiendi tunc imperij fuit, ne suspectus esset Imperatoribus, quòd erat fortissimus, ac Reipublicę necessarius, & militibus (quod imperantes vehementer mouet) acceptissimus. Sed Gallienus, vt erat nequam & perditus, ita etiam, vbi necessitas coegisset, velox, fortis, vehemens, crudelis; deniquè Ingenuum conflictu habito vicit, eoque occiso, in omnes Mœsiacos tam milites, quàm ciues asperrimè sæuijt: nec quemquam suæ crudelitatis exortem reliquit: vsque adeò asper & truculentus, vt plerasque ciuitates vacuas à virili sexu relinqueret. Fertur sanè idem Ingenuus ciuitate captâ intrasse domum, in quâ se pugione transfodit atque ita vitam finisse, nè in tyranni crudelis potestatem veniret. *Pollio.*

IX. REGILLIANVS vir in militari re semper probatus, & Gallieno iam antè suspectus, quòd dignus videretur imperio, dum in Illyrico ducatum gerit, Imperator est factus, auctoribus imperij Mœsijs, qui cum Ingenuo fuerant ante superati: in quorum parentes Gallienus grauiter sęuierat. Hic tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit: sed auctoribus Roxolanis, consentientibus militibus, & timore prouincialium nè iterum Gallienus grauiora faceret, interemptus est. Mirabile fortasse videatur, si quæ origo Imperij eius fuerit, declaretur. Militari enim ioco regna promeruit. Nam cùm milites cum eo quidam cœnarent astitit Valerianus tribunus cùm diceret. *Regiliani nomen vndè credimus dictum?* Alius continuò, *Credimus quòd à Re-*

gno. Tum is qui aderat ſcholaſticus, cœpit quaſi grãmaticaliter declinare, & dicere, *Rex, regis, regi, Regillianus*. Milites, vel vt hominum genus pronum ad ea quæ cogitant, dixerunt, *Ergo poteſt Rex eſſe?* Item alius, *Ergo poteſt nos regere?* Item alius, *Deus tibi Regis nomen impoſuit*. Quid multa? His dictis, cum aliâ die mane proceſſiſſet, à principibus Imperator eſt ſalutatus. Ita quòd alijs, vel audacia, vel iudicium detulit, huic iocularis aſtutia. *Poll.*

X. AVREOLVS Illyricianos exercitus regens, in contemptum *Gallieni*, coactus à militibus imperium ſumpſit. *Gallienus* cùm fruſtrà tentaſſet virum fortem expugnare, pacem cum *Aureolo* in Pannoniâ facit, vt *Poſthumum* in Gallijs opprimeret. Tandem hunc eumdem Aureolum, *Claudius* interfecto iam *Gallieno*, conflictu habito, apud eum pontem interemit, qui nunc *Pons Aureoli* nuncupatur, atque illìc, vt tyrannum, ſepulcro humiliore donauit. Extat etiam Epigramma Græcum in hanc formam à quodam Grammatico translatum, & à *Pollione* fideliſſimè relatum:

Dona ſepulcrorum victor poſt multa tyranni
Prælia, iam felix Claudius Aureolum
Munere proſequitur mortali, & iure ſuperſtes
Viuere quem vellet, ſi pateretur amor
Militis egregij, vitam qui iure negauit
Omnibus indignis: & magis Aureolo.
Ille tamen clemens, qui corporis vltima ſeruans,
Et pontem Aureoli dedicat & tumulum.

MACRIANVS XI. MACRIANVS IVNIOR XII. QVIETVS XIII. capto *Valeriano*, eiuſque filio *Gallieno* contempto, quærebant milites aliquem principem, & quidem optimum, nè quiſpiam tyrannus exiſteret, vſurpante *Aureolo* imperium. Factus eſt igitur *Macrianus* cum *Macriano & Quieto* duobus filijs, cunctis militibus volentibus, Imperator; ac ſtatim contrà *Gallienum* venire cœpit, vtcumque rebus in Oriente derelictis. Sed cùm quadraginta quinque millia militum ſecum duceret, in Illyrico, vel in Thraciarum extremis congreſſus cum *Aureolo*,

victus & cum *Macriano* filio interemptus est. Triginta denique millia militum in *Aureoli* potestate concessêre. Sed vbi comperit *Odenatus* Palmyrenorum Rex, ab *Aureolo* Macrianum patrem, Quietum, & eius fratrem Macrianum victos, milites in eius potestatem concessisse, quasi *Gallieni* partes vindicaret, *Quietum* adolescentem cum *Balista* præfecto dudum interemit. Idem quoque adolescens dignissimus Romano Imperio fuit, vt verè *Macriani* filius, & *Macrianus* etiam frater: qui duo afflictis rebus potuerunt Rempublicam gerere. *Poll.*

XIV. ODENATVS, & HERODES XV. eius filius, Palmyrenorum principatu obtento, *Odenatus* totius Orientis imperium tenuit. Quare assumpto nomine primùm regali, cum vxore *Zenobia* & filio maiore, cui erat nomen *Herodes*, minoribus *Heremiano*, & *Timolao*, collecto exercitu contrà Persas profectus est. Nisibin primùm, & Orientis pleraque cum omni Mesopotamiâ in potestatem recepit: deindè ipsum Regem victum fugere coegit: postremò *Ctesiphonta* vsque, *Saporem* & eius liberos persecutus, captis concubinis, captâ etiam magnâ prædâ, ad Orientem vertit, sperans quòd *Macrianum*, qui imperare contrà *Gallienum* cœperat, posset opprimere. Composito igitur magnâ ex parte orientis statu, à consobrino suo Mæonio, qui & ipse imperium sumpserat, interemptus est cum filio suo *Herode*, qui & ipse post reditum de Perside cum patre Imperator est appellatus. *Poll.*

XVI. MÆONIVS Odenato eius consobrino occiso, Imperator appellatus, sed breui à militibus pro suæ luxuriæ meritis interemptus est.

XVII. BALISTA, vir insignis, eruditus, ad gerendam Rempublicam in consilijs vehemens, in expeditionibus clarus, in prouisione annonariâ singularis. Vtrum imperauerit, Scriptores inter se ambigunt. Multi enim dicunt, *Quieto* per Odenatum occiso, *Balistæ* veniam datam; tamen eum imperasse, quòd nec *Gallieno*, nec *Aureolo*, nec *Odenato* se crederet. Alij asserunt, priuatum eum in agro suo, quem apud Daphnen sibi comparauerat, interemptum. Multi & sumpsisse illum purpuram, &

mo-

more Romano imperasse, exercitum duxisse, & de se plura promisisse dixerunt: occisum autem per hos quos *Aureolus* miserat ad comprehendendum *Quietum* Macriani filium: quem prædam suam esse dicebat. *Poll.*

XVIII. VALENS Proconsul Achaiæ, quem *Macrianus* vehementer reformidans, simul quòd in omni genere vitæ satis clarum norat, simul quòd inimicum sibi esse inuidiâ virtutum sciebat, misso Pisone nobilissimæ tunc & consularis familiæ viro, interfici præcepit. Valens diligentissimè cauens & prouidens, neque aliter sibi posse subueniri existimans, sumpsit imperium, & breui à militibus interemptus est.

XIX. PISO, vir summæ probitatis,& temporibus suis *Frugi* dictus, qui ex illâ Pisonum familiâ ducere originem dicebatur, cui se *Cicero* nobilitandi causâ sociauerat *A Macriano* ad interficiendum *Valentem* missus, vbi eum prouidum futurorum imperare cognouit, Thessaliam concessit: atque illic paucis sibi consentientibus, *Thessalicusque* appellatus, interemptus est.

XX. AEMILIANVS cùm sciret sibi vndecumque pereundum, ex multitudine ad eius domum collectâ, quę eum omni seditionum instrumento, & furore persequebatur, sumpsit imperium. Consenserunt ei Ægyptiacus exercitus, maximè in Gallieni odium: nec eius ad regendam Rempublicam vigor defuit. Nam Thebaidem totamque Ægyptum peragrauit,& quatenus potuit,barbarorum gentes forti auctoritate submouit. Denique *Alexander*, vel *Alexandrinus* virtutum merito vocatus est. Et cùm contra Indos pararet expeditionem, misso *Theodoto* Duce, *Gallieno* iubente, dedit pœnas: siquidem strangulatus in carcere, captiuorum veterum more perhibetur. *Poll.*

XXI. SATVRNINVS,vir prudentiæ singularis, grauitatis insignis, vitæ amabilis, victoriarum barbararum vbique notarum, cùm dissolutionem Gallieni pernoctantis in publico ferre non posset, & milites non exemplo Imperatoris sui, sed suo regeret, ab exercitibus sumpsit imperium, Eâ vero die, quâ à militibus est amictus peplo imperatorio, concione adhibitâ, dixisse fertur, *Comilitones bonum Ducem perdidistis, & malum prin-*

cipem

cipem fecistis. Denique cùm multa strenuè in imperio fecisset, quòd esset seuerior, & grauior militibus, ab ijsdem ipsis à quibus factus fuerat, interemptus est. *Poll.*

TETRICVS SENIOR XXII. & TETRICVS IVNIOR XXIII. Victoria siue Victorina, cùm *Mater castrorum* ab exercitu nuncupata esset, *Tetricum* Seniorem Augustum appellari fecit, eiusque filium Cæsarem nuncupauit. Et cùm multa Tetricus feliciter egisset, diuque imperasset, ab *Aureliano* victus, cùm militum suorum impudentiam, & procacitatem ferre non posset, volens se grauissimo principi & seuerissimo dedit, quem per triumphum vnâ cum filio duxit eodem tempore, quo & *Zenobiam Odenati* vxorem cum filijs minoribus *Odenati*, *Herenniano*, & *Timolao*. *Poll.*

XXIV. TREBELLIANVS factus in Isauriâ princeps, ipsis Isauris sibi Ducem quærentibus, cùm alij archipiratam vocassent, ipse se Imperatorem appellauit. Sed per Gallieni Ducem *Caussisoleum* natione Ægyptium, fratrem *Theodoti*, qui Aemilianum ceperat, ad campum deductus, est victus & ocisus.

HERENNIANVS XXV. & TIMOLAVS XXVI. Filij Odenati Palmyrenorum Regis, & Zenobiæ, quæ vsurpato sibi imperio, diutiùs quàm fœminam decuit, Rempublicam obtinuit, paruulos hosce Romani Imperatoris habitu præferens purpuratos, eosdemque adhibens concionibus, quas illa viriliter frequentauit. Sed de eorum exitu incertum est. Multi enim dicunt eos ab *Aureliano* interemptos, multi morte suâ esse consumptos. *Poll.*

XXVII. CELSVS auctore Vibio Passieno proconsule Africæ, & Fabio Pomponiano Duce limitis Libyci, Imperator est appellatus, peploque deæ cœlestis ornatus. Hic priuatus ex Tribunis in Africâ positus, in agris suis viuebat: Sed eâ iustitiâ, & corporis magnitudine, vt dignus videretur imperio. Quarè creatus per quandam mulierem, *Gallienam* nomine, consobrinam *Gallieni*, septimo die interemptus est, atque adeò etiam inter obscuros principes vix relatus. Corpus eius à canibus consumptum est, Siccensibus, qui *Gallieno* fidem seruauerant perur-

gentibus: & nouo iniuriæ genere imago in crucem sublata, persultante vulgo, quasi patibulo ipse *Celsus* videretur affixus. *Poll.*

XXVIII. ZENOBIA bellicosissima mulier, quæ se de Cleopatrarum Ptolomæorumque gente iactabat, post *Odenatum* maritum, imperiali sagulo per humeros induta, diademate etiam ornata, loco filiorum suorum vt Semiramis imperabat: adorata est more Regum Persarum, ad conciones galeata processit cum limbo purpureo, gemmis pendentibus per vltimam fimbriam, mediâ etiam ciclade, veluti fibulâ muliebri adstrictâ, brachio sæpè nudo. Fuit vultu subaquilo, fusci coloris, oculis supra modum vigentibus nigris, venustatis incredibilis: tantùm candor in dentibus, vt margaritas eam plerique putarent habere, non dentes. Vox clara & virilis, animus castus. Eam in triumpho duxit *Aurelianus*, vt infrà dicemus. *Poll.*

XXIX. VICTORIA, siue VICTORINA, vbi filios ac nepotem à militibus vidit occisos, *Posthumum*, deindè *Lollianum Marium* etiam, quem Principem milites nuncuparunt interemptos, *Tetricum*, de quo superius dictum est, ad imperium hortata est, vt virile semper facinus auderet. Insignita est pręterea hoc titulo, vt *Castrorum* se diceret *matrem*. Sed *Tetrico* imperante, vt plerique loquuntur, occisa: vel, vt alij asserunt, fatali necessitate consumpta. *Poll.*

XXX. CENSORINVS Tyrannus, vir vt *Pollio* refert, planè militaris, & antiquæ in curiâ dignitatis, bis consul, bis præfectus prætorij, ter præfectus vrbis, quarto proconsul, tertio consularis, legatus prætorius secundo, quarto ædilitius, tertio quæstorius, extrà ordinem quoque legatione Persicâ functus, etiã Sarmaticâ. Post omnes tamen honores, cùm in agro suo degeret senex atque vno pede claudicans, vulnere quod bello Persico Valeriani temporibus acceperat, factus est Imperator, & scurrarum loco *Claudius* appellatus est. Cùmque se grauissimè gereret, neque à militibus ob disciplinam censoriam ferri posset, ab his ipsis, à quibus factus fuerat, interemptus est. Habemus igitur ad Gallieni ludibrium in triginta tyrãnorum numero duas fœminas, quæ potius imperatricum, quàm tyrannorum nomen me-

meruêre. Siquidem omni consumpto pudore, fatigatâque Republicâ, eousque peruentum est, vt *Gallieno* nequissimo agente, optimè etiam mulieres imperarent, quo nihil prodigiosiùs vnquàm passa est Respublica Romana.

ANNO CHR. 270.

MARCVS AVRELIVS CLAVDIVS XXXV. Romanorum Imperator è Dalmatis oriundus, ex Gallieni morientis sententiâ Imperator designatus, à militibus electus, & à Senatu appellatus est Augustus. Morum grauitate, vitâque singulari insignis, vini parcus, ad cibum promptus, staturâ procerus, oculis ardentibus, lato & pleno vultu, digitis vsque adeò fortibus, vt sæpè equis & mulis ictu pugni dentes excusserit. Fecerat hoc etiam adolescens in militiâ, cùm ludibrio Martiali in campo luctamen inter fortissimos quoque monstraret. Nam iratus ei, qui non balteum, sed genitalia sibi contorserat, omnes dentes vno pugno excussit. Hic Gothos, Illyricum, Macedoniamque vastantes, ingenti prælio vicit. Aduersus ducenta millia Alemanorum haud procul à lacu Benaco in Syluâ, quæ Lugana dicitur, dimicans, tantam multitudinem fudit, vt ægrè pars dimidia superfuerit. Infensissimus Christianorum hostis fuit, & multos procul dubio interfecisset, nisi tot hostibus circumuallatus fuisset. Scribit enim ipse ad Senatum, trecenta & viginti millia Barbarorum in Romanum solum venisse, & conqueritur quòd nec arma, nec milites, nec sagittarios habeat. Tandem ex graui & contagioso morbo moritur Syrmij in Pannoniâ, cùm imperasset annum vnum & menses nouem. *Trebell. Eutrop. Lampr. Aurel. Vict.*

Post *Claudij* obitum frater eius *Quintillus* vir moderatione, virtute, innocentiâ Claudio fratri non inferior, delatum sibi omnium iudicio suscepit imperium, non hæreditarium, sed merito virtutum. Augustum eum Senatus appellauit. Sed cùm *Aureliani* viribus, quem milites Imperatorem fecerant, se imparem videret, qui ad vrbem aduentare nunciabatur, venas soluit, atque die 18. imperij decessit. Alij, vt *Pollio, Eutropius, & Cassio-*

dorus ſcribunt, quòd ſe grauem & ſerium militibus oſtendiſſet, ac verum Principem præſeferret, eo mortis genere, quo Galba, & Pertinax periêre, interemptum eſſe.

ANNO CHR. 275.

VALERIVS AVRELIANVS XXIX. Romanorum Imperator, Syrmij, aut in Daciâ Ripenſi obſcuris ortus parentibus, à primâ ætate nullum diem prætermiſit, quo ſe non armorum exerceret officijs. Fuit decorus,& gratiâ viriliter ſpecioſus: ſtaturâ procerior, neruis validiſſimis, vini & cibi paulò cupidior, libidinis raræ, ſeueritatis immenſæ, diſciplinæ ſingularis. Adultâ ætate per gradus ad militares dignitates euectus propter inſignem virtutem bellicam, hinc virtutis viâ ad imperij faſtigium aſcendit. Nam *Claudius* Imperator bellum contrà Gothos ipſi potiſſimum credidit, in quo ſecundis prælijs vſus Rempublicam in integrum reſtituit. Vndè Claudius ipſum ſucceſſorem imperij elegit, & ipſe ſtatim conſenſu omnium regionum factus eſt Imperator. Initio autem imperij, omnes nationes Aquilonares contrà Romanum imperium coniurantes, iucredibilem multitudinem per eam partem Italiæ, quæ Alemaniam reſpicit, Italiam intrant,igne, cæde, rapinis omnia vaſtantes. Quibus occurrens *Aurelianus* magnâ cæde ſuorum in fugam verſus eſt, ex eo quòd in denſiſſimis ſyluis barbari ſe continentes, Romanos à dorſo perſequentes interimunt. Ipſe tum Imperator fugiens, vix cum paucis euaſit, ex quâ calamitate ita trepidata eſt vrbs, vt multi relictis mœnibus fugere tentauerint, ſed congregato milite victus *Aurelianus*, barbaris rurſum pugnaturus occurrit, illoſque tribus licet difficillimis bellis vicit, vno non longè à Placentiâ, altero iuxta amnem Metaurum, tertio Ticinenſibus campis: quo vltimo prælio tantam ſtragem barbarorum fecit, vt præ multitudine occiſorum, victores victos inſequi impedirentur; adeò vt vſque ad internicionem deleti ſunt, vt ex ſexcentis armatorum millibus, vix ſexta pars ſuperfuerit. Finito hoc bello, *Aurelianus* irarum plenus Romam petit, vindictæ cupidus, quam ſeditionum aſperitas ſuggerebat,

qua-

quarum authoribus interemptis in nonnullos Senatores cruentiùs sæuijt, cùm his leue quiddam, & quod contemni à mitiore principe potuisset, vel vnus, vel leuis, vel vilis obijceret.

Canabam, siue *Canabandem* Regem Gothorum nouos vltrà Danubium motus parantem, cum quinque millibus interfecit: quo in prælio captæ sunt decem mulieres virili habitu pugnantes, quas ab Amazonibus ortas esse dicebant. His potitus victorijs, *Zenobiam* in Oriente imperantem aggreditur, cùmque illam cepisset, atque in conspectum suum sic appellasset: *Quid ò Zenobia ausa es insultare Romanis Imperatoribus?* illa dixisse fertur: *Imperatorem te esse cognosco qui vincis: Gallienum, & Aureolum, & cæteros, Principes non putaui.* Igitur deuictis hostibus, de Oriente, & Occidente triumphauit. Duxit in triumpho currus regios tres, argento, auro, gemmisque distinctos. Ipse insidens curru triumphali trahebatur quatuor ceruis. Triumphati sunt *Tetricus* & *Zenobia*, quæ per triumphum ducebatur eâ specie, vt nihil pompabilius Populo Romano videretur. Iam primùm ornata gemmis ingentibus, ita vt ornamentorum onere laboraret, fertur enim mulier fortissima sæpissimè restitisse, cùm diceret se gemmarum onera ferre non posse. Vincti erant præterea pedes auro, manus etiam catenis aureis: nec collo aureum vinculum deerat, quod scurra Persicus præferebat. Huic ab *Aureliano* viuere concessum est. Ferturque vixisse cum liberis, matronæ iam more Romanæ, datâ sibi possessione in Tiburi, quę hodieque *Zenobia* dicitur non longè ab *Adriani* palatio, atque ab eo loco cui nomen est *Conche*; *Tetricus* autem Lucaniæ præfectus factus est, filio eius in Senatu manente.

His gestis ad Gallias profectus, Vindelicos obsidione barbaricâ liberauit; deindè ad Illyricum redijt, paratoque magno potius quàm ingenti exercitu, Persis quos eo quoque tempore quo Zenobiam superauit, gloriosissimè iam vicerat, bellum indixit. Sed cùm iter faceret, apud Cænophrurium, mansionem quæ est inter Heracliam & Byzantium malitiâ notarij sui, & manu Mucaporis interemptus est. Causam occidendi, & quemadmodum fuerit occisus, *Flauius Vopiscus* ita refert: *Aurelianus*,

quòd

quòd negari non poteſt ſeuerus, truculentus, ſanguinarius fuit princeps. Hic cùm vſque adeò ſeueritatem tetendiſſet, vt & filiam ſororis occideret, non in magnâ, neque ſatis idoneâ cauſâ, iam primùm in odium ſuorum venit. Incidit autem, (vt ſe res fataliter agunt) vt *Mneſteum* quendam, quem pro notario ſecretorum habuerat, libertum (vt quidam dicunt) ſuum, infenſiorem ſibi minando redderet, quòd neſcio quid de quodam ſuſpicatus eſſet, *Mneſteus*, qui ſciret *Aurelianum* neque fruſtrà minari ſolere, neque, ſi minaretur ignoſcere, breue nominum conſcripſit, mixtis ijs quibus *Aurelianus* verè iraſcebatur, cum ijs de quibus nihil aſperum cogitabat, addito etiam ſuo nomine, quo magis fidem faceret ingeſtæ ſollicitudinis: ac breue legit ſingulis quorum nomina continebat, addens diſpoſuiſſe *Aurelianum* eos omnes occidere, illos verò debere ſuæ vitæ, ſi viri ſunt ſubuenire. Hi cùm exarſiſſent timore qui merebantur offenſam, dolorem miſcentes qui beneficijs atque officijs quibus *Aurelianus* videbatur ingratus, in ſupradicto loco iter facientem principem ſubitò adorti, interemerunt. Hic finis *Aureliano* fuit, principi neceſſario magis, quàm bono. Sed *Mneſteus* poſteà ligatus ad ſtipitem, beſtijs obiectus eſt. Imperauit annis 6. minus paucis diebus *Vopiſc. Eutrop. Aurel. Vict.*

ANNO CHR. 276.

M. CLAVDIVS TACITVS XXXVII. Romanorum Imperator, vir nobilis Romanus, qui Romæ Senatoris, & poſteà Conſulis functus erat officio. Occiſo ſeueriſſimo principe *Aureliano*, exercitus retulit ad Senatum de Imperatore deligendo: idcircò quòd nullum de his faciendum putabant, qui tam bonum principem occiderant. Verùm Senatus electionem in exercitum refudit, ſciens non libenter iam milites accipere Imperatores, quos Senatus elegerat. Denique id tertio factum eſt, vt ita per ſex menſes Imperatorem Romanus Orbis non haberet. Tandem eligitur *M. Claudius Tacitus*, cui prima cura fuit, vt omnes qui *Aurelianum* occiderant, interimeret, bonos maloſue; cùm iam ille vindicatus eſſet, eos qui à Meotide eru-

perant,

perant, barbaros consilio, atque viribus compressit. At isti viro magnificum fuit, quòd tantâ gloriâ susceperit imperium. Gessit tamen propter breuitatem temporum nihil, interemptus apud Pontum insidijs militaribus sexto mense imperij sui. *Vopisc.*

FLORIANVS Taciti frater arripuit imperium, non Senatus authoritate, sed suo motu, quasi hæreditarium esset imperium, cùm sciret adiuratum esse in Senatu *Tacitum*, vt cùm mori cœpisset non liberos suos, sed optimum aliquem principem faceret. Denique vix duobus mensibus imperium tenuit, nam occisus est Tarsi à militibus suis, qui æstimabant neminem posse digniùs imperare, quàm *Probum*, quem ab omni exercitu intelligebant electum. *Vopisc.*

ANNO CHR. 281.

BONOSVS Dux militum egregius, quem *Aurelianus* Imperator frequentèr in aulâ habuit. Hic bibit, quantum hominum nemo, de quo *Aurelianus* dixerat, *non eum natum esse vt viuat, sed vt bibat*. Si quando legati Barbarorum ad *Bonosum* venissent, ipsis propinabat vt eos inebriaret, & ab his per vinum omnia cognosceret, & extorqueret veritatem: is quoque sumpsit imperium, sed facilè victus est. Posteà cùm à *Probo* superatus laqueo vitam clausisset, emanauit iocus, *Amphoram* pendere non hominem. *Vopisc.*

ANNO CHR. 282.

M. AVRELIVS PROBVS XXXVIII. Romanorum Imperator, è Pannoniâ Ciuitate Sirmiensi nobiliore matre, quàm patre oriundus; hic enim ex hortulano dux militum factus fuit. *Tacito* fatalitèr absumpto, cùm Tribuni manipulatim milites alloquerentur, dicentes, requirendū esse principem aliquem fortem, sanctum, verecundum, clementem, probum, quasi diuino nutu ab omnibus acclamatum est: *Probe Auguste Dij te seruent?* Oneratus igitur imperio inuitus & retrectans, & sæpè dicens: *Non enim & vobis expedit milites: non mecum benè agitis.*

Ego

Ego enim vobis blandiri non possum. Cùm tamen deponere rem inuidiosissimam, vt ipse dicebat, non liceret, egit personam à milite impositam. In *Aureliani* & *Taciti* insidiatores animaduertit. *Floriani* socijs pepercit, quòd non Tyrannum aliquem videbantur sequuti, sed sui principis fratrem. Gallias à Barbaris occupatas ingenti præliorum felicitate restituit. Quosdam imperium vsurpare conatos, scilicet *Saturninum* in Oriente, *Proculum* & *Bonosum* Agrippinæ certaminibus oppressit. Quid? Si Probum cum alijs Imperatoribus aut principibus, qui fortes, qui clementes, qui prudentes, qui mirabiles extiterunt, conferas, intelligitur hic princeps, aut par fuisse, aut melior. Quinquennio enim imperij sui tot bella gessit, multaque manu suâ fecit. Ille verò conscius sui, non barbaros timuit, non tyrannos: vir sanè probus, vir Aureliano, Traiano, Adriano, Antoninis, Claudioque pręferendus, quia in illis varia, in hoc omnia præcipua tunc fuêre: qui omnium iudicio bonorum factus est Imperator, orbem terrarum pacatissimum fecit, de quo dictum est, quòd *Probus* diceretur, etiam si *Probus* nomine non fuisset. Verùm cùm probitate omnes anteiret, militemque suum nunquam otiosum esse perpessus, dicens, *annonam gratuitam militem comedere non debere*; ac proindè militari manu Galliam Pannoniasque & Mœsorum colles vinetis repleuerat. Hic cùm Syrmium venisset, ac solum patrium fœcundari cuperet, multa millia militum ad faciendam fossam posuit, cùmque multo labore onerarentur, illius pertęsi, aliqui tumultuantes, seditionem aduersus *Probum* mouerunt, illumque confugientem in turrim ferratam (quam speculæ causâ editissimam exædificauerat) interfecerunt, anno imperij sui quinto, seu vt alij volunt sexto. Eius autem mortem Senatus grauissimè tulit, eique sepulchrum fecit huiusmodi titulo marmori inciso. *Hic Probus Imperator, & verè Probus situs est. Victor omnium gentium Barbararum: Victor etiam Tyrannorum.* Aurel. Vict. Vopisc. Eutrop.

AN-

ANNO CHR. 284.

M. AVRELIVS CARVS XXXIX. Romanor. Imperator, seu Romæ, seu Narbonæ seu in Illyrico genitus (nihil enim certi constat) militibus charus, à *Probo* præfectus prætorij factus, eo interfecto Augustum habitũ sumpsit, *Carinum*, *Numerianumque filios Cæsares* appellauit. Destinato ad Gallias tuendas *Carino*, fluxis prauisque moribus iuuene, *Numerianum* lectissimum disertissimumque adolescentem, secum in Persicum bellum, quod *Probus* apparauerat, duxit. Verùm antequam ad Parthos veniret, Sarmatas *Probi* morte feroces, adeò vt non solùm Illyricum, sed etiam Italiam inuasuros timeret, vno prælio contudit, quadraginta millibus ex illis occisis, & pluribus captis: deindè Persas fortitèr strauit, notissimasque eorum vrbes cepit. Verùm gloriæ auidus, suprà Tigridem fluuium castra ponens, ictu fulminis perijt anno imperij secundo. *Aurel.Vict.Vopisc.*

Caro mortuo, *Numerianus* eius filius ab omnibus Imperator appellatus est: quamuis enim *Carinus* frater eius maior esset, hic tamen virtuosus ac maximæ eloquentiæ erat; is nunciato sibi Persarum tumultu, eos repressit. Deindè victor cùm ad Vrbem exercitum reduceret, cœpit oculorum dolore grauari, ita vt in lecticâ vndique clausâ portaretur, nè à sole, vel puluere læderetur. Eum sic afflictum *Aper Arrius* socer suus, qui inuadere conabatur imperium, per insidias occidi procurauit. Cùmque interrogaretur *Aper* de statu eius, respondebat benè valere. Sed post aliquot dies ex fœtore cadaueris re proditâ, *Aper* cuius dolo putabatur occisus, captus, & ante signa legionum manu *Diocletiani* occisus est.

Supererat autem *Carinus* maior natu filiorum *Cari* in Galliâ degens. Hic cùm Cæsar à patre decretis sibi Galliâ, Italiâ, Illyrico, Hispanijs, Britannijs, ac Africâ relictus esset, sed eâ lege, vt omnia faceret, quæ Augusti faciunt, ipse se omnibus vitijs, ac fœditatibus maculauit, amicos optimos quosque relegauit, pessimum quemque elegit, superbas ad Senatum litteras dedit, vxores nouem duxit, pulsis plerumque prægnantibus, mi-

mis, meretricibus, cantoribus atque lenonibus palatium impleuit; denique huic lasciuire, libidinari, in suos sæuire, & *Caligulam* quendam aut *Neronem* agere, vita erat. Habuit gemmas in calceis, balteum gemmatum, hominibus improbis multum detulit, ac à nullo se vitio temperauit. Itaque & *Carus*, eius sceleribus cognitis, exclamasse fertur: *Non est meus*, statueratque Constantium, qui posteà Cæsar est factus, tunc autem Præsidem Dalmatiæ, in locum eius subrogare, illum verò occidere. Hic vbi fratrem à socero interemptum, *Diocletianum* Augustum appellatum comperit, maiora vitia & scelera edidit, quasi iam liber à frenis domesticæ pietatis, nec ei tamen defuit vigor mentis; nam contrà *Diocletianum* multis prælijs conflixit, vltimo in Dalmatiâ victus est; & occisus à suo Tribuno, cuius dicebatur coniugem polluisse. *Aurel.Vict.Vopis.Eutrop.Oros.*

ANNO CHR. 292.

CARAVSIVS cùm Galliâ pulsus esset, & Britanniam septem annos contrà Diocletianum obtinuisset, occiditur per *Alectum* familiarem suum, qui ab hoc anno in triennium ferè Britanniam possedit. *Eutrop.*

ANNO CHR. 304.

VALERIVS DIOCLETIANVS XL. Romanorum Imperator ex Dalmatiâ oriundus, vir obscurissimè natus, adeò vt à plerisque *Scribæ* filius, à nonullis *Amilini* Senatoris libertinus fuisse credatur. Ante imperium dictus fuit *Diocles* à matre *Dioclea*; vbi verò orbis Romani potentiam accepit, *Graium* nomen in Romanum morem conuertit, & se *Diocletianum* appellauit. Corpore fuit robustus & formosus. Ab ineunte ætate artibus bellicis deditus, & industriâ suâ ad varios dignitatum gradus ascendit. Primò autem imperij sui anno, *Amandus* quidam, & *Helinandus* in Galliâ, collectâ rusticorum, quos *Bagandas* vocabant, multitudine, perniciosos tumultus excitarunt. *Diocletianus* propterea *Maximianum Herculeum* quendam commilitonem suum Cæsarem fecit, & in Gallias misit, quos ille

fa-

facilè deuicit. Hi duo Augusti *Diocletianus*, & *Maximianus*, inter se concordantes rursus duos Cæsares, quos sibi adiunxêre, fecerunt: Ille quidem *Galerium Maximinum*; hic *Constantium Chlorum*. *Diocletianus* initio clemens & modestus fuit. Tandem tamen prospero secundarum rerum cursu, eò vsque insolentiæ processit, vt mortalitatis oblitus, se tanquam Deum adorari voluerit, velut in ipso esset cœlestis maiestatis; ideò fratrem solis & lunæ se nuncupauit. Proijcere se quoque homines humi venerabundos, atque osculum pedibus figere pati cœpit: & gemmas calceis vestibusque inseruit: cùm ante ipsum omnes Imperatores consulari tantùm salutatione contenti fuissent: & solam Chlamidem purpuream priuato habitui adiecissent. Quòd maius est inæstimabili furore cœpit in Christianos sæuire, eosque aceruatim collectos, alios gladio obtruncari, alios ignibus comburi iussit. Tandem post omnem tyrannicam rabiem, posteaquam singularem Christianorũ in morte constantiam perspexisset, de imperio deponendo cepit consilium, anno vigesimo Principatus exacto. Quamuis vero *Maximianus* initio Diocletiani consilium approbare noluerit, tandem tamen *Diocletianus* in sententiam suam collegam pertraxit. Itaque sub vnâ die *Diocletianus* apud Nicomediam, *Maximianus* verò apud Mediolanum deposuerunt imperium, *Constantio* atque *Galerio* administrationem reipublicæ relinquentes. Posteà ipsi quoque amicis confessi sunt, se id ex desperatione fecisse, quòd Christianos delere, eorumque Religionem extinguere non potuissent. Tandem cùm *Diocletianus* nouem annos post imperium priuatam vitam duxisset, suspectans mortem indecorosam, venenum hausisse dicitur anno Christi 313. ætatis 78. *Eutrop. Niceph. Euseb.*

ANNO CHR. 309.

VALERIVS MAXIMIANVS HERCVLEVS XLI. Romanorum Imperator, genere Pannoninus apud Syrmium ortus, inciuilis ingenij, ferus, seuerus, luxuriosus, & acerrimus Christianorum persecutor. A *Diocletiano* vt diximus, Cæsar

creatus, & ab eodem Augustus appellatus est. Cùm imperasset annos 18. suasu *Diocletiani* imperium deposuit, sed posteà eum pœnituit, quòd collegæ assenserat; ideò Treuiris consilia iterum init de imperio inuadendo, & Constantino amouendo, militesque pecuniâ tentat. Indè tumultus ortus, quòd milites indignarentur, hæc ab illo tentari. Eum tumultum tamen ipse suppressit, cùm diceret se hoc figmento experiri voluisse, an milites *Maxentium* filium suum amarent. Indè profectus ad *Constantinum* generum suum in Gallias, illi insidias struxit. Sed res aperta est viro per *Faustam* vxorem (ea enim salutem mariti tueri, quàm patris scelus tegere maluit) *Maximianum* igitur *Constantinus* persequitur, captumque Massiliæ strangulari iussit. Cadauer eius Mediolani sepultum est. *Aurel.Vict.Zosim.*

ANNO CHR. 312.

M. AVRELIVS MAXENTIVS Tyrannus, *Valerij Maximiani* filius, cuius soror *Fausta* nupta erat *Constantino* Imperatori, dedignatus habere socium Constantinum in imperio, de ipso inuadendo consilia agitat. Hic referente *Zosimo*, intrà muros inclusus dijs victimas offerebat, & aruspices de belli euentu consulebat, ipsis quoque Sibyllinis oraculis peruestigatis; cùmque reperijsset oraculum, quo significaretur in fatis esse, vt qui ad perniciem Populi Romani spectantia designaret, miserabili morte periret: de semetipso id accipiebat, qui quasi Romam adortos, eamque capere cogitantes propulsaret. *Eusebius* verò narrat quòd cùm *Maxentius* machinis præstigiarum magis quàm subiectorum beneuolentiâ confideret, & nullo modo extrà portas ciuitatis egredi ausus esset, & omnem locum, agrum, & ciuitatem etiam, quæ ipsius subijciebatur imperio, ingenti armatorum multitudine, & infinitis copijs muniuisse: Imperator *Constantinus* Dei auxilio nixus, primam, secundam, & tertiam Tyranni aciem adoritur, & omnibus primo impetu perfacilè subactis, vniuersam propè Italorum peragrat regionem, adeò vt iam quamproximè Romam aduentaret. (Hæc ipse) Igitur cùm *Constantinus* in Italiâ sibi subiecisset Segusium, Vercel-

cellas, Brixiam, Veronam, Aquileiam, Placentiam, Mutinam, & alias, vrbem Romam petit, cum exercitu nonaginta millium peditum, octoginta millia equitum: cui obuiam progreditur *Maxentius* portâ flumentanâ, & ad pontem Miluium Tiberim traijcit, cum exercitu centum & septuaginta millium peditum, octodecim millium equitum. Cùm prælio congrederentur, & *Maxentius* videret suos equites victos, nè vrbe excluderetur, per pontem in vrbem redire maturauit, quem secutus est totus exercitus, cuius pondere pons fractus, omnes in flumen præcipites egit, & *Maxentius* pondere thoracis demersus vix inueniri potuit. Accidit pugna die 24. Septembris vltimo die natalis sui, imperij expleto sexennio, antequam septennium inchoaret. Vbi autem de Tyranno in Tiberim prolapso atque extincto nuncium ad *Constantinum* perlatum est; mox eius corpus ab vrinatoribus quæri iubet: quo reperto sectum caput summæ hastæ affigendum curauit, Romamque deferri. *Prudentius* aduersus *Symachum* scribens de victoriâ in *Maxentium* virtute Crucis obtentâ, hos versus cecinit:

Testis Christicolæ Ducis aduentantis ad Vrbem
Miluius exceptum Tiberina in stagna tyrannum
Præcipitans, quanam victricia viderit arma
Maiestate regi, quod signum dextera vindex
Prætulerit, qualia radiarunt stemmate pila.

Hæc & alia plura ille.

ANNO CHR. 313.

MAXIMINVS IVNIOR, Galerij Maximini è sorore nepos, acerrimus Christianorum persecutor fuit, & si non truculentior, tamen non inferior *Maximino* auunculo suo. Bellum gessit contra *Licinium*, qui contractis copijs, primùm clade quidem afficitur, post tamen *Naximinum* Thraciâ expellit, vbi *Maximinus* copias colligit, sed maiori clade victus, abiectis insignibus imperij fugit, seque in Ciliciâ Tarso includit, vbi furore accensus, multos suorum, quòd bellum suasissent, occidit, & ipse ne viuus caperetur, se ipsum Tarsi strangulasse *Pomponius*

nius Lætus refert, cùm quadriennio Cæsar, & triennio Augustus imperasset.

ANNO CHR. 314.

VALENS à LICINIO Imperatore Cæsar factus, vt socium belli contrà *Constantinum* haberet, desperatâ victoriâ, factâque pace *Constantinus* Dalmatiam, Macedoniam, Mœsiam, & Daciam retinuit. *Licinius* autem Thraciam cum Asiâ, Ægypto, & Oriente accepit, & *Valens* Cæsar occisus est. *Zosim.*

ANNO CHR. 319.

CLOGIVS Rex Francorum, in prælio contrà Gallos cadit, cùm vix biennium regnasset. Succedit frater *Clodomirus*, qui regnat annis 18. *Trith.*

ANNO CHR. 321.

RAVSIMVNDVS Rex Sarmatarum prælio cum *Constantino* congressus, victus, fugatus, & interfectus est. *Zosim.*

ANNO CHR. 324.

C. VALERIVS LICINIVS, vir ignobilis, ex agricolis parentibus in Daciâ ortus, à *Galerio Maximino*, Augustus appellatus, Mediolanum cum Constantino Magno progressus, *Constantiæ* Constantini Sororis nuptias celebrauit. Bellum cum *Maximino*, quem gloriosè vicit, gessit, omnesque eius regiones sibi sumpsit. *Constantinus* id iniquum esse dicens, portionem æquam petijt. Cùm hoc negaret *Licinius*, dissidium ortum, bello eum aggressus est, & tribus prælijs vicit; ideò perditis omnibus victori se permisit. Scribunt quidam, ante deditionem vxorem *Constantiam* concessisse ad fratrem, eamque orasse pro mariti imperio; deindè pro titulo tantùm: & non impetrasse. Cùm pro salute precaretur, flexisse animum fratris. Ita iussum esse *Licinium* sine purpurâ & insignibus ad *Constantinum* venire: missumque esse Thessalonicam, vt illìc priuatus cum vxore vitam degeret. Sed ibi quiescere non potuit, idcircò de recuperando impe-

rio

rio consilia egit, militesque conscripsit. *Constantinus* his cognitis, eum occidi iussit. *Licinius* itaque Thessalonicæ à militibus interemptus est, cùm vixisset annis 70. imperasset annis ferè 15. *Aurel. Vict.*

CRISPVS Constantini Magni filius ex *Mineruina* susceptus, quem pater vehementer dilexit ob raras eius virtutes, eumque Cæsaris titulo ornauit. Verita autem *Fausta* (sed reuera infausta) posterior eiusdem Constantini vxor, ne priuignus *Crispus* peritiâ, & fortitudine suâ filio suo obesset, finxit illa, se eius amore captam, ideòque eum sæpius ad libidinem prouocasse. Renuentem verò, & detestantem incæstum ad maritum detulisse, quasi pudicitiæ suæ vim inferre voluerit. Quarè *Constantinus* pater, iræ nimium indulgens, & nullâ ratione iuris naturalis habitâ, filium *Crispum* Polæ in oppido Istriæ interfici iussit, sicut & factum est. Cùmque *Constantini* mater *Helena* tantam calamitatem ægro ferret animo, & intolerabilem ex cæde iuuenis dolorem perciperet, atque veritatem facti, & delationem falsam demonstraret: quasi consolans eam *Constantinus*, malum malo maiori, sed iusto sanauit. Nam cùm balneum accendi suprà modum iussisset, eique *Faustam* inclusisset, ex nimio vapore, atque calore suffocatam, mortuamque extraxit. *Zosim.*

Suscepit Constantinus Magnus ex Fausta tres filios, nempè *Constantinum* II. *Constantem* & *Constantium*. Et duas filias, *Constantiam & Helenam*. *Constantinus* morti proximus, Testamentum condidit, quo filios suos tres pronunciauit Augustos. Diuiserat *Constantinus* imperium in duas partes, Occidentalem scilicet, & Orientalem. *Occidentis* iterum duas partes fecerat: Galliam, & Italiam. Gallia comprehendit ipsam Galliam, Hispaniam, Britanniam, & Germaniam. Habuitque Gallia prouincias septendecim, Hispania septem, Britannia quinque. Italia comprehendit ipsam Italiam, Africam, & partem Illyrici. Habuitque Italia prouincias septendecim, Affrica quinque, pars Illyrici sex. *Orientis* iterum duas partes fecerat: Asiam scilicet, & Thraciam. Thracia habuit prouincias duas, Macedoniam, & Daciam; Asia verò Asiam ipsam, Ægyptum, & Pontum. Asiæ Prouinciæ vigin-

gintiquinque; Ponti decem fuerunt. Hinc *Aquila* Imperij Romani pingitur biceps. Quò pertinet venustum disthicon:

Picta biceps Aquila, *hinc occasum, hinc aspicit ortum*:
Alter (ait) *nostri est Cæsaris, alter erit.*

Filij *Constantini Magni* post eius mortem successerunt patri. Ac *Constantinus* quidem ex testamento patris Hispaniam, Galliam, Alpes, & Britanniam: *Constans* Italiam, Africam, Græciam, & Illyricum. *Constantinus* minimus natu Thraciam, Asiam, Ægyptum, & Orientem regendum suscepit.

ANNO CHR. 335.

CALOCÆRVS in Cypro sumit imperium, contrà quem *Dalmatius* mittitur anno trigesimo *Constantini*, qui eũ captum Tarsum in Ciliciam adducit, & viuum comburit. *Hieron.*

ANNO CHR. 340.

CONSTANTINVS II. siue iunior XLIV. Romanorum Imperator, *Constantini Magni*, & *Faustæ* filius, cùm superbior & inquetior esset cæteris, non contentus prouincijs à patre traditis, posthabitâ pietate erga parentem mortuum, & fratres, confisus opibus Gallicanis, & equitibus Hispanis, & Alpino peditatu, contrà fas & ius bellum fratri *Constanti* intulit, vt imperio eum deijceret: & primùm inuasit propinquas regiones, & Aquileiam vsque peruenit. *Constans* ipsi exercitum opponit, à quo vincitur, & cùm in fugâ vltimus esset, & sine diademate, vt ignotus occiditur propè Aquileiam, & in flumen Alsam proijcitur anno ætatis 25. imperij triennio nondum finito. *Eutrop. Pompon. Lat. Socr. Ced.*

ANNO CHR. 350.

CONSTANS secundus *Constantini Magni filius* cùm anno ætatis suæ 20. fratrem suum bello superasset, solus imperium tenuit Occidentis. Fuit autem initio iustus & strenuus, sed posteà siue debilitate naturæ, siue amicis suadentibus, animum ad delicias flexit; & cùm ex Pannoniâ in Gallias abijsset,

vena-

venationibus, voluptatibus, & fœdis libidinibus se dedit, omni imperij curâ omissâ; quapropter in odium venit, & exortâ contra eum inter Centuriones conspiratione, in vrbe Germaniç Rheticâ clandestinis consciorum consilijs factus est Imperator *Magnentius*, qui tunc beneficio *Constantis* præerat Rethiæ, & quem *Constans* paulò ante in Illyriâ, in tumultu militari obiecto paludamento texerat, atque seruauerat, cùm milites eum occidere vellent. Igitur *Magnentius* dolo Imperator factus, percussores misit, qui seruatori suo mortem inferrent. Hi *Constantem* ex venatione fessum, in tentorio quiescentem, nihilque tale cogitantem, trucidarunt, anno imperij 13. ætatis 30. *Eutrop. Pompon. Læt. Egnat.*

Nepotianus Constantini ex Sorore nepos, qui ante annos quatuordecim Consul fuerat, in hisce turbis imperium sibi sumit die 3. Iunij. Sed ab exercitu *Magnentij* victus, vitam & imperium amittit Calendis Iulij. *Fasti Siç.*

ANNO CHR. 353.

MAGNENTIVS Pseudo-Imperator, & Tyrannus, *Constante* eius insidijs occiso, *Constantis* nomine sub illius signo scripsit, qui vel cohortibus præerant, vel vrbibus, eosque statim venire ad Imperatorem misit, quos omnes in itinere cædi iussit, vt non essent qui motum facerent. *Constantius* tunc in Oriente aduersam fortunam in bello Persico experiebatur. Itaque *Magnentius* ingenti exercitu Italiam petijt, & Mediolani aliquandiù commoratus, fratres duos *Decentium* & *Desiderium* Cæsares fecit, & cum exercitu ad Hispaniam occupandã, & vt Gallias tuerentur, dimisit. *Constantius* in tanto imperij discrimine cædem fratris vlturus, ingenti exercitu aduersus *Magnentium* comparato, ingenti illum prælio & memorabili, ad Martiam fudit: quo Romani vires imperij penè concidere, 53. millibus vtrimque desideratis. Mox cùm *Magnentius* bellum reparasset, & ad Lugdunum iterum victus esset, gladio sibi latus aperuit; sed & *Decentius* frater, qui Cæsar ab eo dictus fuerat, laqueo vitam finiuit. *Zosim. Egnat.*

ANNO CHR. 354.

GALLVS Cæsar frater *Iuliani Apostatæ*, quem *Constanti us* in Oriente reliquerat, vt imperium contrà Persas defenderet, cùm in dies suspectior fieret, blandè euocatur vnâ cum vxore *Constantiniana* sorore *Constantij*, Mediolanum, vt deliberaret de imperio rectè administrando. Sed *Constantiniana* febre correpta in Bithyniâ moritur. *Gallus* verò cùm Constantinopolim venisset, ludos edit. Indè cùm Istriam versus adhuc in hyeme proficisceretur, à præsidiarijs *Constantij* accipitur, & *Polam* Istriæ deducitur, vbi cùm rationem gubernationis & tyrannidis dare non posset, capite truncatur, quod ad *Constantium* defertur, qui adeò hoc facto intumuit, vt se *Dominum Mundi* vocari vellet. Multos ex *Galli* aulâ Consiliarios etiam adduci iussit, quorum plerosque Aquileiæ trucidauit. *Ammian.*

ANNO CHR. 355.

SYLVANVS Dux præstantissimus, Germanis Galliam vastantibus, in Galliam à *Constantio* missus benè rem gerit. Indè in inuidiam vocatus ab illis insimulatur de inuadendo imperio; *Syluanus*, qui innocens tum erat, cùm nosset *Constantij* in huiusmodi crimine inexorabilem sæuitiam, vt se defenderet, reuera sumit imperium, contrà quem mittitur *Vrsicinus* Dux, qui admissus persuasit militibus, vt *Syluanum* occiderent. *Ammian.*

ANNO CHR. 359.

ARBETIO, vir clarus, & olim Consul, vxoris literis, quas inconsideratius scripserat, in suspicionem affectati imperij ductus, interficitur. *Ammian.*

ANNO CHR. 360.

THEODOMIRVS, Francorum Rex, cùm decem annis præfuisset, cadit in prælio contrà *Iulianum*, succedit *Clogio*, qui regnat annis 18. *Trith.*

ANNO CHR. 363.

IVLIANVS APOSTATA XLV. Romanorum Imperator, filius *Constantij* fratris *Constantini M.* & *Basilinæ*, quæ cum Constantinopoli genuit vnâ cum fratre *Gallo*. In pueritiâ *Eusebio* Nicomediensi Episcopo educandus & enutriendus traditus fuit, à quo in verâ Religione informatus, quam etiam prompto spiritu amplexus & professus est. Cùmque ingenio valeret, eloquentiæ laude clarus esset, citò *Lectoris* officium in Ecclesiâ Nicomediensi ipsi assignatum fuit. Quòd si ingenium, indolemque egregiam ad veram pietatem, quam puer imbiberat, conuertisset, inter egregios principes adnumerari potuit. Sed cùm priuatim *Libanium* (qui Christianorum acerrimus hostis erat, & tunc Nicomediæ rethor) in religione consuleret, eumque prælegentem audiret: item *Iamblicum*, *Maximum*, *Byzantium*, & alios Philosophos Etnicos, ab his prauis præceptoribus deprauatus, eorumque blanditijs deceptus, à mente sanâ & verâ Religione abductus, Ethnicanâ religione imbutus & infectus est. Vxor eius fuit *Helena* Constantini M. filia, quam ipsi *Constantius* Imperator, cùm ab eo Cæsar crearetur, in matrimonio iunxit. Hanc autem *Constantij* coniux *Eusebia* in odio habuit, propterea quòd sterilis esset. Poculum igitur toxicatum ei porrexit, & persuasit, si illo vteretur, ipsam grauidam & fœcundam redditum iri, quòd & factum est: Euentus tamen fuit infelix. Nam quoties grauida facta, toties abortum peperit. Tandem cùm Maritus eius *Iulianus* contrà *Constantium* exercitum educeret in Thraciâ, ex angustiâ partus discessit. Sic de maligno semine eius nemo qui imperium capesseret, superfuit, cùm ipse post amissam coniugem, egregiâ castitatis laude venereum nihil attingeret, iuuante parsimoniâ ciborum & somni, quibus domi, forisque tenacius vtebatur. Initio principatus spem boni Principis de se præbuit, sed posteà vitijs, atquè flagitijs fœdissimis multiplices gloriæ cursus obnubilauit. Fuit autem *Iulianus* collega *Constantij* sexennio: quo mortuo solus imperiũ administrauit annum vnum, & menses septem. Simulatâ per aliquod tẽpus in Christianos sæuitiâ, posteà

ſe aperuit, ac hoſtem Chriſtianorum acerbiſſimum præſtitit, os in Cœlum poſuit, & Altiſſimo maledixit. In bellum contrà Perſas profectus, interminatus erat ſe *Galilæos* (ita *Chriſtianos* nominabat) poſt victoriam de Perſis relatam funditus euerſurum. Sed ante victoriam triumphum cecinit incautus, quia

Partem ad vtramque volat dubijs victoria pennis. Ouid. Vel
Ancipiti quondam bello turbatur vtrinque.

Etenim leuiſſimus ſæpè atque inopinatus caſus ex victo victorem, & ex victore victum exercitum reddit: Et nunquam minus, quàm in hoc euentus reſpondet. Incerta eſt fortuna pugnantium, priuſquàm ad ſummum perueniatur, ſicut in ipſo *Iuliano* accidit, qui cum exercitu ſexaginta quinque millium die 5. Martij Antiochiâ diſceſſit, & aduerſus Perſas profectus, initio habuit felices ſucceſſus, occiſoque magno hoſtium numero, vrbem Perſiæ primariam, Cteſiphonta obſedit. Petenti pacem Regi Perſarum, *Iulianus* dare recuſauit. Perſæ verò commeatum intercluſerunt, ideò in caſtris *Iuliani* magna fuit penuria, eiuſque exercitus fame & ſiti preſſus eſt. Tandem hoſtes acceſſerunt, & pugnatum eſt acritèr die 18. Iunij (vti duo Hiſtorici ſcriptores *Eutropius* & *Ammianus*, qui huic expeditioni interfuêre ſcribunt.) Iterum autem congreſſi ſunt die 26. Iunij, vbi *Iulianus* haſtâ vel iaculo vulneratus eſt. Sed nemo in hunc vſque diem certi aliquid ſcire poteſt, an *Iulianus* à Perſâ aliquo, an verò à ſuo milite, an ab Angelo, vel Dæmone occiſus ſit: Multum enim Eccleſiaſtici Scriptores hac in parte diſcrepant; vulnere autem illo mox extinctus eſt anno ætatis 32. cùm ſolus annum vnum & menſes ſeptem poſt *Conſtantij* mortem imperaſſet. Moriturus fertur manum ſanguine ſuo impleuiſſe, illumque in aerem proieciſſe, & Chriſtum debellatorem ſuum, rabiosè allatraſſe hoc ſcommate *Viciſti Galilæe viciſti*. Galileæos enim per contumeliam Chriſtianos nominabat, ipſumque Chriſtum Galilæum, ita ſimul & victoriam confeſſus eſt, & blaſphemiam euomuit: ſed cùm Chriſtum & Chriſtianos illuſiſſet, illuſio reddita eſt in ſinum ipſius. Quòd in pulcherrimo hoc emblemate oſtenditur:

Cernis, vt is cœlum fœdo qui conſpuit ore:

Non cœlum : imò suos conspuit ipse sinus?
Et tu qui cœlum Domini contemnis, in illum
Non quot verba iacis, tot tibi probra vomis?

ANNO CHR. 364.

IOVINIANVS, vel IOVIANVS XLVI. Romanorum Imperator, filius *Varroniani* Pannonici & viri præclari. Post *Iuliani* necem, milites omissâ omni dilatione, alterâ die *Iouiniano* infulas imperiales imponunt. Erat vir fortis & nobilis, ac illo tempore millenarius, quo *Iulianus* electionem proposuit, vt aut sacrificarent, aut militiâ carerent: cingulum magis elegit amittere, quàm sacrificare; hunc tamen necessitate constrictum retinuit *Iulianus*, qui cùm violentèr à militibus traheretur ad imperium, clamabat, *non se velle paganis imperare, cùm ipse Christianus esset*, cùmque vox omnium respondisset, *se quoque Christianos*, suscepit imperium. Mox ipse sollicitus quo pacto exercitum, vtpotè hostibus conclusum, educeret, repentè pio principi suam prouidentiam ostendit Deus. Nam Persarum Rex, missâ legatione petiuit pacem: deindè cibaria militibus destinauit, & forum venaliũ eis in deserto pręparari præcepit, celebratisque fœderibus, exercitum reduxit incolumem: quæ pacta, quantum ad gloriam, Romanis turpia, sed tempori congruebant. Postquam pacem cum Rege Persarum fecisset, Constantinopolim cum exercitu properauit apud oppidũ Dadastana inter Galatiam, & Bithyniam, lęsus hyberno frigore, cùm in cubiculum recens calce illitum venisset, & calefieri id ex prunis iussisset, siue odore noxio, siue calefactione subitâ, ac nimiâ, nocte suffocatus, mortuus inuentus est die 17. Februarij, cùm imperasset menses 7. dies 22. vixisset annos 23. vel vt alij volunt 33. vel vt quidam 40. *Eutrop. Oros. Sozom.*

ANNO CHR. 365.

PROCOPIVS cognatus *Iuliani*, quem Iulianus etiam voluerat successorem, Calend. Nouembr. sumit imperium, latuerat hic diù in Cappadociâ, & extremâ inopiâ coactus Chalce-

cedone tandem amicos inuenit, quibus fretus Constantinopolim properat, & pellectâ in societatem suam multitudine, dum cognationem sobolis *Constantini* iactat, Regiam occupat. *Valens* Imperator turbatus *Procopij* astu, quòd & Constantinopoli potitus esset vnâ cum Regiâ, & deindè Scytharum auxilia decem millia accersiuisset, quibus tot regiones occupasset, in animo habuit ad conditiones pacis descendere, quòd & fecisset, nisi à Ducibus prohibitus fuisset. Ideò Nicomediam occupat, & Chalcedonem obsidet, sed probris exagitatus, obsidionem soluit. Indè accipit noua auxilia ex Germaniâ, & prelio cum Procopio congrediens militibus tesseram dat: quo facto Procopij exercitus signa ad Valentem detulit, & Procopius fugit in syluas, sed cùm luna vespertino ortu eum proderet, captus & trucidatus est. Ita refert *Ammianus*, qui huic bello interfuit.

ANNO CHR. 366.

SAPORES Rex Persarum, liberatus bello Romano Armeniam inuadit, & Regem ex insidijs captum exoculat, & posteà interficit, munitiones etiam quasdam intercipit; & cùm *Valens* mitteret, qui interim Armeniæ præesset, is etiam à Sapore eijcitur. *Ammian.*

ANNO CHR. 373.

QVADI & MARCOMANNI, ad quorum fines præsidiaria castra iussu *Valentiniani* extruebantur, tumultuantur: quapropter *Gabinius* præfectus præsidiorum Regem eorum insidijs circumuentum trucidat, quâ iniuriâ irritati Danubium transeunt, & tempore messis incursionem faciunt, parumque abfuit, quin *Constantia* filia, quæ *Gratiano* nuptum adducebatur, capta esset, nisi carpento abrepta celeriter Sirmium abducta fuisset: vincunt præterea duas legiones Romanas, & vlterius progressi essent, nisi *Theodosius Iunior* à tergo ipsos inuasisset & strauisset, quâ vi fracti domum redeunt. *Ammian.*

AN-

ANNO CHR. 375.

VALENTINIANVS I. vel MAGNVS XLVII. Romanorum Imperator, oriundus fuit ex oppido Pannonię Cibalâ, quod non procul fuit à Tauraro, quod nunc eſt Belgradum. Pater ei erat *Gratianus*, humili apud Cibalas Illyrias ſtirpe ortus, cui venalitium funem portanti quinque milites extorquere nequiuerant, atque ex eo corporis robur ad militiam, militia ad prætorianam dignitatem aditum aperuerat. Cùm *Iulianus* ſacrificare cogeret idolis milites, maluit Tribunatu ſuo excidere *Valentinianus*, quàm fide, colaphumque impegit Sacerdoti, vt erat animi vehementior, luſtrales ei aquas aſpergenti, ſeque indè non expiatum, ſed turpi labe pollutum dicens. Quod factum *Iulianus* conſpicatus, *Valentinianum* ad Caſtellum in ſolitudine ſitum relegarit, ibique vitam degere iuſſit. At *Valentinianus* anno & paucis menſibus interiectis, imperium tanquam mercedem ſuę pietatis & confeſſionis obtinuit. Mortuo enim *Iuliano*, ab Imperatore *Iouiniano* ab exilio reuocatus, & iterum Tribunus militum factus eſt. Poſt hunc in Niceâ Bithyniæ exercitus *Valentinianum* ordinauit Imperatorem, vtpotè virum optimum, & imperio digniſſimum. Cùm autem imperium suſcepiſſet, & exercitus tentaſſet alium ei aſſociare conſortem, ille reſpondit: *Veſtrum*, inquit, *o milites, fuit mihi dare iugum imperij, meum ideò, & non veſtrum eſt cogitare de bonis cõmunibus*. Cuius verba mirati milites eius ſecuti ſunt voluntatem, at ille fratrem de Pannoniâ vocatum *Valentem*, in conſortium regni aſſumpſit: & ſibi occiduas partes retinens, fratri Orientales regendas conceſſit. *Valentinianus* cùm iam tertium ageret annum cum fratre *Valente*, *Gratianum* filium ſuum, necdum plenè puberem, hortatu vxoris ſuæ Seueræ Auguſtum creauit. Generauit autem & alium filium *Valentinianum* de aliâ vxore Iuſtinâ, quam viuente Seuerâ, nec tamen repudiatâ, duxiſſe probatur. Hæc adeò dilecta *Seueræ* fuit, vt eius pulchritudine Seuera capta, diceret aliquando Imperatori, *Iuſtinam tantæ venuſtatis eſſe, vt digna ſit Imperatori nubere*. Paulò poſt *Valentinianus* Iuſti-

nam

nam ducere ſtatuit, legem proponens publicam, quòd impunè quiſque bina matrimonia ſuſcipere poſſet, multiplicandę ſobolis causâ. Lege latâ, *Iuſtinam* duxit vxorem, nec tamen *Seueram* abiecit. Sed exemplum Imperatoris nemo imitatus eſt. Demùm *Valentinianus* imperij ſui anno 11. cùm gens Sarmatarum ſe per Pannonias diffudiſſet, bellum contrà eos parauit; ſed territi *Valentiniani* aduentu, pacem petiuêre. Ibi cùm legatione Quadorum (apud Brigionem oppidum, quod Brega Sileſiæ eſſe exiſtimatur) reſponderet, qui latrocinia excuſabant, irâ vehementi perculſus & inter exordia reſpondendi tumidior, increpabat verborum obiurgatorio ſono nationem omnem, vt beneficiorum immemorem & ingratam, paulatimque lenitus & ad molliora propenſior, tanquam ictus telo vitalia, voceque ſimul obſtrictâ, ſuffectus igneo lumine cernebatur: & repente cohibito ſanguine letali ſudore perfuſus, ne laberetur ſpectantibus exulibus, concurſus miniſtrorum vitę ſecretioris, ad conclaue ductus eſt intimum. Vbi locatus in lecto, exiguas ſpiritus reliquias trahens, animum denique diù colluctatum efflauit, anno quinquageſimo quinto, imperij duodecimo nondum completo. Moriturus vnâ ſe tantùm gloriari victoriâ dixit. Rogatus, qua? reſpondit: *Inimicorum nequiſſimum deuici carnem meam*. Sed glorioſiùs viciſſet, ſi primâ vxore adhuc viuente, ſecundam non duxiſſet. *Ammian. Pompon. Lætus. Aurel. Vict. Socrat. Niceph.*

ANNO CHR. 378.

VALENS poſt fratris *Valentiniani* diſceſſum, cum *Gratiano*, & *Valentiniano Iuniore* imperauit quatuor annis. Tum liber effrenatâ audaciâ legem dedit, vt Monachi & Clerici diuinis deputati, ad militiam ſecularem cogerentur. A blandimentis *Domitiæ*, vel *Dominicæ* vxoris ſuæ callidæ & aſtutæ fœminæ perſuaſus, vt à verâ religione deficeret, Arianiſmum amplexus eſt: ſic imperium vt Tyrannus adminiſtrauit. Sciſcitatus à *Necromantico*, quis poſt ſe regnaturus eſſet? quatuor literas demonſtrauit Θ. Ε. Ο. Δ, dicens: Hoc nomen imperij culmen

poſt

post *Valentem* suscipere (indicabat Dæmon *Theodosium. M.* Imperatorem.) Quare Valens omnes qui *Theodori*, vel *Theodosii*, vel *Theoduli* vocabantur, occidi iussit, sed non potuit *Theodosium M.* successorem occidere. Inter quos etiam *Theodosius* vir fortis, nobilis, & Dux præstantissimus ex Hispaniâ genus ducens, est occisus, qui tamen paulò post *Firmum* quendam tyrannidem affectantem, Africam, & Mauritaniam sibi subijcientem, iussu Valentis multis prælijs oppressum, ad voluntariam mortem coegerat, & sic Africam recuperauerat. De quo *Theodosio*, qui fuit pater *Theodosii M.* fertur, quòd cùm iussus esset à Valente interfici, baptizare se fecisse, & mox iugulum percussori præbuisse. Difficilia bella gessit *Valens* cum Gothis, cum quibus sæpè dubio Marte pugnatum est. Tandem, *vt Socrates habet* Constantinopolim venit die 30. Maij, vbi à plebe probris lacessitur, quòd Gothos in Thraciam recepisset, qui etiam iam suburbia Constantinopolis vastassent, cui iratus Valens ab vrbe discessit die 11. Iunij. Gothi sibi metuentes, Episcopum de pace ad Valentem mittunt, sed nihil impetrant; imò vindictæ cupidus, etiam *Gratiani* exercitum, qui propè aderat, expectare noluit, sed die 9. Augusti pugnat, vbi, cùm Gothi ex insidijs equitatum vicissent, pedites in angustias cogunt, eosque trucidant, quanquam non cadant inulti. Præstantissimi viri in hac clade desiderati sunt, & vix tertia pars exercitus effugit. *Valens* desertus à suis armigeris, neminem habet, qui se tueatur, ideò sagittâ vulneratus, in casam quandam munitam deportatur, quæ obsessa, cùm qui intus essent, validè se defenderent, tandem allatis virgultis incenditur, & Imperator crematur, hostibus ignorantibus, quis intus esset. Qui ex incendio fugientes capti sunt, hæc hostibus nunciarunt. Extinctus est, cùm imperasset annos 14. menses 4. dies 9.

ANNO CHR. 383.

EVGENIVS Scotorum Rex in Britanniâ, cùm annis 21. regnasset, cadit in prælio contrà *Maximum*, & Scoti ita victi à Maximo Britanniâ pelluntur, abeuntque in Scandiam, vbi exulant annis 27. *Buch.*

FLAVIVS GRATIANVS XLVIII. Romanorum Imperator filius *Valentiniani I. & Seuerae*, cùm nondùm pubertatis annos egressus esset, à patre insignibus imperij ornatus fuit. Igitur patre, ac patruo mortuo ad imperium assumptus, *Valentinianum II.* fratrem consanguineum, quem exercitus puerum adhuc vix quadrimum Imperatorem salutauerat, ab imperij societate non repulit; sed omnia ei communia fecit, & imperium cum eo diuisit. In imperij administratione, laudatissimus, pius, religiosissimus, humanus, & liberalis semper extitit. Tandem cùm *Maximus* quidam Dux exercitus Romani, qui in Britanniâ tyrannidem arripuerat, Gallis ex improuiso adoriretur, *Gratianus* contrà eundem pugnaturus legiones ab eo defecerunt, à quibus exceptus *Maximus*, eiusmodi dolo Imperatorem circumuenit. *Andragathius* Præfectus Classis, & socius *Maximi* lecticâ gestatus, occurrere *Gratiano* iussus est. Interim rumor est sparsus, aduentare vxorem Gratiani, quæ Lugduni Galliæ maritum expectaret. Hunc rumorem *Gratianus* verum esse ratus, neque insidias metuens ad vehiculum vltrò accurrit, ex quo *Andragathius* armatus prosiliens *Gratianum* nihil tale timentem occidit die 25. Augusti, cùm vixisset annos 29. (secundùm Marcellinum 24.) imperasset annos 16. dies 6. cum patre *Valentiniano* ann. 8. & paucos menses: cum patruo *Valente*, & fratre *Valentiniano* iuniore annos tres: cum *Theodosio* annos 4. & menses fere septem *Socrat. Aurel. Vict. Crus.*

ANNO CHR. 388.

MAXIMVS occiso *Gratiano*, facilè totam Galliam occupat, deindè occupatis Gallijs, ad totius orbis aspirans imperium, cum incredibili bellico apparatu contrà *Valentinianum* ad Italiam transire disponit. *Theodosius* intereà iustis de causis ac necessarijs, ad bellum ciuile permotus, cum duobus Augustis, vnius interfecti vltionem, alterius restitutionem pararet, aduersus *Maximum* tyrannum, solâ fide maior, sed longè minor vniuersi apparatus bellici compa[illegible]one, prorupit: ab Oriente siquidem digressus, cum orientalibus copijs Romam venit.

Aqui-

Aquileiæ tunc *Maximus* consederat. *Andagrathius* autem Dux summam belli administrabat, qui astuto consilio omnes alpium, ac fluminum aditus communiens, dum nauali expeditione incautum hostem præuenire, & obruere parat, spontè eadem, quæ obstruxerat claustra, deseruit, atque marino itinere ire obuiam *Theodosio* parat. Sed *Theodosius* terrestri itinere festinans, nemine sentiente, vacuas alpes intrauit, atque Aquileiam, vbi *Maximus* cum paruis copijs erat, hostem illum trucem, & ab immanissimis quoque Germanorum gentibus tributa, atque stipendia solo terrore exigentem, sine dolo ac controuersiâ clausit, capit & occidit. Milites enim sui, terrore Maiestatis *Theodosii* vinctum tradunt, & sic occiditur. *Andragathius* autem comes, qui nauali expeditione incautum hostem præuenire parauerat, cognitâ *Maximi* nece, ac de cætero *Theodosio* resistere desperans, præcipitem se in vndas dedit, ne acerbiore afficeretur supplicio. Sicque submersus vitam finiuit, & ambo tyranni, & parricidæ iustas luerunt pœnas. *Zonar. Ammian. Victor* etiam filius Maximi ab exercitu Valentiniani vincitur, comprehenditur, & interficitur. *Theodosius* verò Valentiniano reddit omnia, quæ *Maximus* obtinuerat, monetque vt relictis Arianis Orthodoxam fidem sequatur, & ab Orthodoxorum persecutione abstineat. *Sigon.*

ANNO CHR. 392.

VALENTINIANVS II. VALENTINIANI I. Imperatoris, & *Iustinæ* filius, quem *Theodosius* Reipublicæ propagator, atque defensor acerrimus, in occidente collegam habuit, puerum adhuc, gerendoque imperio ineptum. Igitur pro eo *Iustina* mater eius, corporis multo pulchrioris, quàm animi fœmina, Arianâ tabe infecta, imperium moderabatur. Hæc viuente marito, qui orthodoxus erat, non ausa fuit profiteri, quòd Ariano dogmati esset adicta. Ipso autem mortuo, quia filius adolescens erat, palam id professa, & Catholicos quos potuit, sedibus suis eiecit. *Valentinianus*, cùm in Gallijs transijsset, ibique tranquillè rempublicam ageret, apud Viennam dolo *Arbo-*

gastis comitis sui strangulatus, atque vt vltimam voluntariam sibi consciuisse mortem putaretur, laqueo suspensus est, quo extincto *Arbogastes* noluit sibi imperium vsurpare, sed tyrannum creauit *Eugenium*, eligens hominem, cui titulum Imperatoris imponeret, ipse acturus imperium. Vir barbarus, animo, consilio, manu, audaciâ, potentiâque nimius contraxit vndique innumeras, inuictasque copias, vel Romanorum præsidijs, vel auxilijs Barbarorum. Alijs potestate, alijs cognatione subnixus. Denique extabat genere Francus cultorque sordidissimus idolorum. Igitur *Eugenius* atque *Arbogastes* cùm instructâ acie alpium transitus tentarent, *Theodosius* expers cibi ac somni orationi incumbens, totam noctem peruigil exegit, cùm tamen se esse destitutum à suis sciret, ab hostibus circumseptum nesciret, fiducialiter arma corripiens, signoque crucis signum prælio dedit, ac se in bellum, etiam si nemo sequeretur, victor futurus immisit. Nam consultus *Ioannes Anachoreta* eum victorem spoponderat. Quem cùm *Arbitio* hostilium partium comes ignarum circumpositis excæpisset insidijs, conuersus mox ad reuerentiam Augusti, eum non solùm periculo liberauit, verùm etiam auxilio instruxit. Cùmque ad congressionem ventum esset, vehemens turbo ventorum à parte *Theodosii* in ora hostium ruit, qui ab eius parte spiculâ missâ valentèr hosti infigeret, & hostili manu missâ repelleret. Nec morâ paruâ suorum datâ strage victori se *Theodosio* hostilis exercitus prostrauit. *Eugenius* captus, atque interfectus est, *Arbogastes* suâ se manu percussit, præmiserat namque prius *Theodosius* decem millia armatorum Gothorum, quæ ab *Arbogaste* comite funditus deleta sunt. Quos vtique *Theodosio* perdidisse magis lucrum, quàm detrimentum fuit. Ad cuius laudem ob insignem victoriam, *Claudianus* Poeta eximius, sed infidelis, inter cætera hos versus cecinit.

O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hyemes: cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica venti.

Post Valentinianum imperarunt *Theodosius Magnus*, *Arcadius*, *Honorius*, & *Theodosius II*. de quo infra.

AN-

ANNO CHR. 398.

GILDO in Africâ ante hac imperio fidus, impedit ne frumenta Romam mittantur, contrà hunc se offert *Mazesceles* frater Gildonis; Gildo cùm hæc comperisset, fratris liberos iugulat, & scelus scelere cumulat. Indè *Honorius* Imperator *Mazescelem* mittit in Africam contrà Gildonem, septuaginta millium militum exercitu instructum. *Mazesceles* primò milites Romanos ad se traducit, indè Barbaros fugat, *Gildo* victus ar- reptâ naui fugit, sed vento in Africam repellitur, vbi capitur & strangulatur, & vrbs Roma statim difficultate annonæ subleuata est. *Zosim.*

ANNO CHR. 399.

EVTROPIVS, cuius quidem summa apud *Archadium* Imperatorem potentia fuit, & primus ex Eunuchis dignitatem consularem ab Imperatore obtinuit, sed *Rufino* cui successit nihilo melior fuit. Erat *Rufinus* homo improbus, à quo *Arcadius* totus pendebat, sed eiusdem Arcadij iussu à militibus mille vulneribus confossus in frusta concisus fuit. De quo *Claudianus lib.* 1. *in Rufin.* cecinit.

Sæpè mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
Nam cùm dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosque maris fines, annique meatus,
Et lucis noctisque vices: tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
Qui variam Phœben alieno iusserit igne
Compleri, solemque suo: porrexerit vndis
Littora: tellurem medio librauerit axe.
Sed cùm res hominum tanta caligini volui
Adspicerem, lætosque diu florere nocentes,
Vexarique pios: rursus labefacta cadebat

Rel-

Religio, causæque viam non sponte sequebar
Alterius, vacuo quæ currere semina motu
Affirmat, magnumque nouas per inane figuras
Fortuna, non arte, regi: quæ Numina sensu
Ambiguo vel nulla putat, vel nescia nostri.
Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum.

Eutropius igitur Magistratum vendidit: prouincias, quibus vellet, eripuit: honoratissimos quosque calumniatus est, eosque in exilium egit. *Stiliconem* etiam in Occidente hostem imperij publicè declarari iussit: insuper *Gildonem* comitem, de quo supra, in Africâ ad suas partes traduxit,& vt Africam occuparet,eamque tanquam iussu Arcadij obtineret, decreuit. Et hic notandum ipsum sedulò operam dedisse,vt lex ab Imperatoribus promulgaretur, ne quisquam ad Ecclesias,tanquam ad asylum profugeret: sed vt hi qui profugerant, indè abriperentur,grauioresque pœnas luerent. Quâ lege confestim ille ipse pœnas dedit. Nam cùm illius fallacia deprehensa, quòd Imperatori perfidus esset, Imperiumque affectaret, Imperator ipsum è medio tollere sibi proposuit. Quòd cùm *Eutropius* animaduerteret, ad Ecclesiam vbi securus esse putabat, confugit. Verùm secundùm legem latam ex templo extractus est, illique caput præscidi *Arcadius* iussit. *Socr. Zosim.*

ANNO CHR. 400.

GAINA comes & Dux Arcadij, *Arcadium* ex imperio excussurus, astu Constantinopolim Gothorum auxilio occupare conatur, sed re proditâ Gothi, qui in ipsam vrbem traducti erant, trucidantur; ideò ad Hellespontum properat, cùm hostis ab Imperatore declaratus esset. Contrà *Gainam* ab Arcadio mittitur *Frauita*, qui maris Præfectus erat: hic cùm Gainæ copiæ transire conantur, vincit, demergit, & victor ad Imperatorem redit. Propterea Consul in sequentem annum designatur. *Gaina* victus trans Istrum cum suis properat, vbi *Huldes* Hunnorum princeps, vt Arcadio rem gratam faceret, sæpius prælio cum Gaina congreditur, eum vincit tandem, & obtruncat,

cat, caputque eius die 3. Ianuarij sequentis anni, vt *Marcellinus* habet, Constantinopolim mittit. *Zosim.*

ANNO CHR. 405.

RADAGAVSIVS Rex Gothorum, 200000. militum, in Italiam duxit, in Venetam regionem, Æmiliam & in Hetruriam transijt. *Stilico* se hosti nulli obijcit, quòd eæ regiones essent patentioribus campis, in quibus paruis suis copijs ab immensâ illâ multitudine timebat. *Radagausius* verò diuinitus conterritus. Nam cùm Florentiam iam obsidione præmeret, Fesulani montis iugo vrgente vndique timore concluditur, agminaque, quibus angusta dudum videbatur Italia, latenti spe in vnum, ac paruum verticem truduntur. Vbi cùm fame & siti conficerentur, *Stilico* ipsum aggreditur, & saluis suis omnibus ad centum millia hominum trucidat. Rex *Radagusius* solus spem fugæ arripiens, in fugâ captus à Romanis in vincula conijcitur, ac paulisper retentus, vitâ priuatur. Tanta verò multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, vt vilissimum pecudum modo singulis aureis passim greges hominum venderentur. *Zosim. Paul. Diac. Oros.*

ANNO CHR. 407.

IN Britanniâ *Milites* tumultuantur, & nouum Imperatorem per tumultum eligunt *Marcum* quendam; mox eo occiso eligunt *Gratianum*, & hoc quoque occiso eligunt *Constantinum* ex infimâ militiâ hominem, tantummodò propter nomen, sine merito virtutis, qui impetum in Gallias facit, & milites Romanos ad se traducit. *Zosim. Bed.*

ANNO CHR. 408.

STILICO Honorij imperatoris socer, Wandalorum perfidiæ, & dolosæ gentis genere editus, cùm tutor constitutus esset imperij Occidentis à *Theodosio M.* immemor beneficiorũ à Theosio in se collatorum, immemor etiam affinitatis cum *Honorio*, regnum *Eucherio* filio affectans, ingentia reipublicę mala intulit.

Igi-

Igitur Romanæ irruptionis gentes copijs, viribusque tolerabiles, hoc est Alemannorum, Sueuorũ, Wandalorum, Burgundionum, vltrò in arma suscitauit, easque pulsare Gallias voluit, vt sub hac necessitate à genero in filium extorquere posset imperium. Tandem vbi Imperatori *Honorio*, exercituique Romano hæc tam ingentia damna patefacta sunt, commoto iustissimè exercitu occisus est *Stilico*, qui vt vnum puerum purpurâ indueret, totius humani generis sanguinem dedit. *Eucherius* tum fugâ in Picenum euasit, paulò post tamen retractus, iugulatus est. *Zosim. Paul. Diac.*

ANNO CHR. 411.

GERONTIVS Dux Honorij Imperatoris contrà *Constantinũ* tyrannum in Gallias mouet, & filium *Constantem* Viennæ concludit, capit, & trucidat, patremque *Constantinum* Arelati obsidet. Interim *Honorius* etiam *Constantium* Ducem in Gallias mittit ad euertendum *Constantinum*, qui iam Francos, & Alemannos in auxilium euocauerat; sed *Constantius* dispositis Francorum insidijs ducem capit, & exercitum eius trucidat, Constantinumque, qui iam deposuerat purpuram, capit, & Honorio mittit, à quo occisus est.

ANNO CHR. 413.

HERACLIANVS Africæ comes, qui Honorij partes hactenus fortitèr defenderat, superbiâ elatus ab *Honorio* desciuit, & imperium sumpsit, cùm immensa satis, incredibilique classe nauium Romam contenderet, & littora Italiæ crudelissimè vastaret, à *Marino* duce Honorij victus est, & amisso exercitu, arreptâ naui solus Carthaginem redijt, vbi à militibus occisus est. *Oros.*

ANNO CHR. 415.

ATHAVLPHVS Alarici Regis Gothorum affinis, hoc mortuo, Gothi Athaulphum Regem constituentes, Romam redeunt: si quid residuum fuit more locustarum eradunt, aufe-

ren-

rentes deindè *Gallam Placidiam*, sororem Honorij, quam sibi Athaulphus apud forum Cornelij connubio copulauit. Eam diuino iudicio velut obsidem ac pignus Roma huic barbaro Regi tradidit. Nam ad hoc mariti animum acerrimo ingenio, subtilibusque blandimentis eum inflexit, vt vltrò à Romanis pacem expeteret, qui ad Gallias proficiscens, apud Barcinonem quando equos suos in stabulo contemplari vellet, à *Dobbio* seruo suo, cuius dominum interfecerat, trucidatus est. Post quem *Gensericus* regnum capiens, dum pacem Romanis seruare disponit, & ipse à suis peremptus est. Deinde *Walia* regnandi iura suscipit, ad hoc electus à Gothis, vt pacem infringeret. Hoc cognitu non indignum est, quòd cùm *Honorio* nunciatum esset *Romam* perditam, miratus est illã subitò perijsse, quam paulò ante festiuissimè ludentem viderat. Intelligebat hoc de *Gallina* quadam pugnaci, cui nomen *Romæ* indiderat, doluitque se frustrà turbatum fuisse. *Agath. Paul. Diac.* Huic *Athaulpho* Pithæus sequens Epitaphium posuit.

Bellipotens valida natus de gente Gothorum,
Hic cum sex natis Rex Athaulphe *iaces*.
Ausus es Hispanas *primus descendere in oras*,
Quem comitabantur millia multa virum.
Gens tua tunc natos & te inuidiosa peremit,
Quem post amplexa est Barcino *multa gemens*.

ANNO CHR. 418.

PLINTHA comes quidam imperium in Palestinâ inuadens, à Ducibus *Theodosij* victus & occisus est. *Marcell.*

ANNO CHR. 419.

GVNDERICVS wandalorum Rex cùm annis 16. regnasset, & crudelitèr in Catholicos grassatus esset, à Dæmone correptus interijt. Succedit *Geisericus*, qui regnat totis annis nonaginta octo. *Isidor.*

ANNO CHR. 422.

MAXIMVS & IOVINVS, qui ſibi imperium in Hiſpaniā ſumpſerant, vincti Romæ abducti, & interfecti ſunt. *Sebaſtianus* tyrannus Iouini frater, continuò creatus, occiſus eſt. *Tertullus* Conſul, qui ſe principem in Senatu futurum gloriatus eſt, pari nihilominus exitu perijt. Hinc *Honorius* deuictis Gothis Romæ triumphauit. *Attalus* verò à Gothis Imperator factus, poſmodum à *Conſtantio* captus, miſſuſque Honorio, truncatâ dexterâ manu, Liparam relegatus eſt. *Paul. Diac.*

ANNO CHR. 425.

IOANNES, qui ſcriba fuerat, cùm fortunam ſuam ferre non poſſet, defuncto *Honorio* abſque liberis, inuadit imperium, iungit ſibi Duces, *Caſtinum* & *Aetium*, & cùm ſenſiſſet id Theoſio non placere, & bellum ſibi metuendum eſſe, *Aetium* ad Hunnos mittit, qui contrahat milites. Interim cùm *Ardaburius* eſſet Rauennæ in captiuitate, ſocios ſibi fidos adiungit, & ad *Aſparem* filium, quid faciendum ſit perſcribit, qui aſſumpto equitatu celeriter & improuiſo Rauennam venit, & paſtore quodam Duce per paludem portis patentibus Rauennæ recipitur, vbi *Ioannem* cùm decimum octauum imperij menſem compleuiſſet, capit, & ad *Placidiā* mittit, cuius iuſſu primùm manibus, poſt capite truncatur. *Aetius* verò, qui Hunnos adducebat, cùm audiret Ioannem captum, paciſcitur cum *Aſpare*, vt in gratiam recipiatur, & vt Hunnis munera dentur, quibus acceptis ad ſuos ſpontè redierunt. *Socr.*

ANNO CHR. 444.

SATVRNINVS Comes mittitur à Theodoſio Imperatore ad occidendum *Seuerum* Presbyterum, & *Ioannem* Diaconum, qui *Eudociæ* Auguſtæ erant à concionibus. *Eudocia* irata protinus *Saturninum* trucidat, hinc iratus *Theodoſius* ſpoliat coniugem regijs miniſtris, & apud Aeliam vſque ad mortem cuſtodiri iuſſit. *Marcell.*

ANNO CHR. 445.

ATTILA ab externo bello otiosus, rabiem in fratrem *Bledam* conuertit, & vt solus imperio potiretur eum interficit, & omnes sibi obedire iussit. *Marcell.*

ANNO CHR. 450.

THEODOSIVS II. siue IVNIOR LI. Romanorum Imperator, *Arcadij & Eudoxiæ* filius, qui adhuc in cunis vagiens à patre suo Augustus est appellatus, & cùm esset moriturus eum testamento hæredē imperij scripsit, & tutorem ei adiunxit, non fratrem *Honorium*, sed *Isdigerdem* Regem Persarum, cum quo fœdus inierat. Cùm in Oriente imperaret, auditâ *Honorij* patrui morte, *Valentiniano* Constantij, & Placidiæ filio imperij insignia dedit. Mansuetissimum ac lenissimum Principem ferunt fuisse Theodosium, minimèque omnium cruentum, lectioni sacrarum literarum, & pietati impensè addictum. Tandem accidit, vt cùm venatione se exerceret, equo delapsus, vertebram dorsi luxauit, & mortuus est die 29. Augusti, cùm imperasset post patrem annos 42. menses ferè tres. Succedit ipsi *Marcianus*.

ANNO CHR. 451.

THEVDERICVS Gothorum Rex peremptus est in prælio contrà *Attilam*. Ceciderunt ad centum octuaginta millia ex vtrâque acie, præter nonaginta millia Gepidarum & Francorum, qui mutuis vulneribus ceciderunt, *Iornand. Sigebert.* Imperauerat autem *Theudericus* annis 23. cui succedit *Thorismundus* eius filius.

ANNO CHR. 453.

ATTILA Mundzucci filius, fortissimarum gentium dominus, qui solus primusque Scythica & Germanica regna obtinuit, atque vtrumque imperium captis vrbibus terruit: se Regem scripsit Hunnorum, Medorum, Gothorum, Danorum, metum Orbis, Deique flagellum. Cùmque ad Vrbem Romam,

cui minimè parcendum putauit, properaret, *Valentinianus* tunc Imperator, legatum Pontificem *Leonem* ad eum vt Vrbi parceret misit, adiectis mandatis, vt quacumque conditione posset, *Attilam* non solùm à progressione auerteret, sed etiam ad Italiam primo quoque tempore relinquendam impelleret. Haud respuit in tantâ rerum asperitate laborem vllum egregius, ac S. Pontifex, sed comitatu honestissimo sumpto, quam maximâ potuit, ad eum celeritate contendit; nactusque ipsum ad Mincium, vt proximè considentem, ac sæua adhuc secum de petendâ Româ consilia volutantem, se venisse à *Valentiniano* legatum ostendit. Non potuit homo non minus moribus, quàm genere barbarus, tam sancti, tamque venerandi antistitis aspectu non grauiter commoueri, itaque benignè, atque honorificè illum excepit, & liberè, quæ peteret, expromere iussit. Quo facto, omnia quæcumque voluit, impetrauit: hominemque illum ferum, atque ab omni religione auersum, graui diuinæ iustitiæ commemoratione adeò permulsit, vt ipsum adhuc quibusdam quasi facibus inflãmatum ad cupiditatem scelerati facinoris obeundam, promisso annuo tributo, ab eiusmodi consilio reuocarit. Additur res auditu mirabilis, *Attilam* non tam grauissimâ Leonis oratione placatum, quàm aspectu Viri à tergo *Leonis* assistentis, atque ipsi gladium, ni obedientem se gereret, intentantis, fuisse perculsum, quòd ipse posteà disertè confessus est; nam cùm à suis reprehenderetur, quòd tam facilè Pontificis Romani nutui, auctoritatique cessisset, respondit, non se illum fuisse reueritum, sed alterum prope illum in habitu Sacerdotali astantem, formâ augustâ, & canitie venerabili præditum, districtoque gladio sibi mortem, ni dicto audiens esset, acerrimè minitantem: illum autem *Petrum* principem Apostolorum fuisse nostri merito crediderunt. Vulgo etiam inter Hunnos sermo crebuit, Attilæ ferociam à duabus tandem feris fuisse perdomitam, *Lupo* in Galliâ, & *Leone* in Italiâ, cùm *Lupum* Tricasinum Episcopum, & Pontificem significare *Leonem* vellent. Ita motis à *Mincio* castris, Noricum versus iter suscepit, ne per loca ruinis strata, agrosque recenti adhuc igne fumantes, atque ab omni genere alimentorum inopes exercitum

præ-

prætiosâ potius, quam necessaria prædâ onustum reduceret, atque indè transmisso Danubio in Scythiam suam peruenit, famâ sæui prædatoris potius, quàm constantis bellatoris relatâ. Post hæc *Honoria* Valentiniani Imperatoris soror, libidine inflāmata, eunuchum legatum ad *Attilam* misit, coniugium & regnum ei offerens. Misit igitur *Attila* legatos ad *Valentinianum*, qui suasionibus minas addiacentes *Honoriam* petebant: sed prius quàm legati Romam reuerterentur, *Attila* (qui alioquin etiam more gentis plures habebat coniuges) puellæ cuiusdam eximiæ, cui *Hildico* nomen fuit, nuptias cum eâ celebrauit, in quibus cum vino & Veneri nimium indulsisset, iamque supinus obdormiuisset, ferociter sternens, nocte eâ extinctus est, sanguine copioso per os, atque per nares erumpente. Indè silentio noctis cadauer sepulturæ mandatum, idque auro, argento, ferroque munitum est; scilicet, vt ferro gentes edomitas, auro, argentoque spoliatũ imperium indicarent: addidêre indè arma hostibus adēpta, cæteraque pretiosa fortibus viris erepta insignia. *Marcellinus* Aetij impulsu *Attilam* à muliere confossum hoc anno notauit, alij in priorem retulerunt. *Sigon. Iornand. Antonius Vulpius* Nouocomensis, *Attilæ* hoc Epitaphium conscripsit.

Quid tot conspiciens, viator, altum
Erecta ad tumulum trophæa, totque
Victorum exuuias Ducum, vrbiumque
Tot cadauera, totque de subactis
Triumphos populis, stupes anhelus?
Rex ille Attila, Numinum flagellum,
Tu nosti reliqua: hìc iacet; viator
Cerne vt nunc etiam cinis superbus
Spiret imperium, minas, furorem;
Hunc casus nisi narium soluta
Vena, dum thalamis nouæque nuptæ
Indulget nimis, abstulisset; orbis
Euersus, titulos, decusque, monstro
Fatali cumularet, & trophæa.

AN-

ANNO CHR. 454.

THORISMVNDVS Gothorum in Galliâ Rex, quòd *Aetius* ſibi nulla auxilia contrà *Attilam* tuliſſet, imperij prouincias inuadit, & Arelatem obſidet, nec vi ab Aetio depelli potuit; quapropter de pace agitur, & *Aetius* Thoriſmundo orbiculum aureum gemmis ornatum, pendentem libras quingentas offert, qui in theſauris Gothorum conſeruatur. Sed cùm Thoriſmundus poſt victoriam, & pacem factam inſolentius gereret in odium venit, & cùm fortè ægrotaret, à fratribus ſuis trucidatur, hac fraude: cùm ſe curandi gratiâ ſanguinem mitteret, à cliente inimicos falſo adeſſe nunciante, armis ſubtractis, occiſus eſt, ita tamen vt ſcalpello arrepto, antequam opprimeretur, nonnullos ex inſidiatoribus ſtrauerit: regnauit autem annos tres: ſuccedit ipſi *Theodericus* frater, qui regnat annis 13. *Iorand. Ithac. Sigon.*

AETIVS patricius Romanus vir bellicoſiſſimus, & fideliſſimus Dux *Valentiniani* Imperatoris, qui Attilam in campis Catalaunicis fugarat, eique terror fuerat, ab ipſo *Valentiniano* peremptus eſt: *Maximus* (qui poſteà *Valentiniano* occiſo imperium rapuit) vxorem habebat formoſiſſimam, de quâ infrà, cuius pudicitiæ *Valentinianus* inſano amore incenſus, vim intulit. Quod nefarium facinus cùm vindicare *Maximus* cuperet, & cùm ſe *Valentiniano* vitam eripere ſine certo periculo non poſſe, viuente *Aetio* animaduerteret, ipſum ante de medio ſibi tollendum exiſtimauit. Itaque rem aggreſſus, eunuchos regij corporis cuſtodes ſpe, præmijſque corruptos induxit, vt *Valentiniano* perſuaderent, *Aetium* rebus geſtis inflatum, nouas res in Galliâ meditari. Quòd cùm princeps crediddiſſet, continuò cogitare de illius delendi ratione inſtituit; cùm autem in hanc curam animum intendiſſet, fortè ex amico quodam quæſiuit, num *Aetij* mortem vtilem fore reipublicæ iudicaret: cui ille, *Minimè verò* inquit *immò ſi illum ſuſtuleris, tu quidem dexteram manu altera deſecabis*. Quâ voce haud quaquam deterritus, *Aetium* Romam acciuit, & ſatellitibus in palatio collocatis, vbi acceſſit per eos incautum vnâ cum Boetio amico fœdiſſimè trucidauit. Quo extin-

tincto, ſimul omne Occidentalis Imperij præſidium concidit: tanta fuerat in eo virtutis indoles, tanta auctoritas, atque ad omnes res conſulendas, atque agendas conſilij promptitudo, animique alacritas. *Sigon.Procop.in Vandal.Pau.Diac.*

ANNO CHR. 455.

VALENTINIANVS TERTIVS LII.Romanor.Imperator, *Conſtantij* Patricij Romani, & *Placidiæ* filius, cùm puer ſex annorum eſſet, Cæſar creatus eſt à *Theodoſio* II. Cùm verò feliciter rem gereret, acclamatione totius Italiæ Auguſtus ab Auguſto *Theodoſio* appellatus eſt: Corpore, membris, & facie egregia atque ſpectabilis fuit perſona, ſed animi dotibus, quæ ad imperium requirebantur, caruit. Quia pater immaturâ morte obierat, & mater educationem neglexerat, adeò vt otio atque voluptati deditus, omnis generis vitia, atque flagitia perpetraret. Vndè occidentale imperium ſub eo, & cum eo ruinam eſt paſſum; Ipſe namque poſtremus Imperatorum in Occidente vſque ad Carolum Magnum fuit. Cùmque *Valentiniani* ab inſtantibus curis laxatus eſſet animus, res duas omnium maximè improbatas, ac reipublicæ, ſibique demùm perniciosiſſimas eſt aggreſſus, quarum vna fuit turpioris libidinis, altera ſtolidæ cuiuſdam temeritatis; violator enim pudicitiæ vxoris *Petronij*, & *Aetij* interfector extitit. Vxorem ille *Petronij Maximi* perditè deperibat; erat autem *Maximus* Senator, idemque patricius, nepos illius Maximi, quem *Theodoſius* Gratiani vlciſcendi causâ ſuſtulerat. Hanc igitur formâ excellentem cùm miſerè amare cœpiſſet, blanditijs primùm ad ſui obſequium allicere nixus eſt; vbi verò pectus eius munitum pudicitiâ reperit, ad artem ſe contulit, quippe *Maximum* ad ſe accerſiuit, & de induſtriâ ludere cum eo talis inſtituit, certoque auro propoſito, annulo eius ludi victor potitus eſt, quem ſtatim *Maximi* nomine clam ad illius coniugem miſit, eamque iuſſu mariti ſigno accepto, properare in Palatium ad ſalutandam *Eudoxiam* Auguſtam præcepit. Mulier annulo mariti conſpecto, nullâ de re ſuſpicans adijt, ac ſtatim in gynæceum à paratis ad id mulie-

bus

bus deducta est. Neque ita multò post *Valentinianus*, Maximo relicto, libidine ardens accessit, atque amorem textatus, castissimæ mulieri stuprum nefarium intulit, *Sextum Tarquinium* imitatus, qui violatione *Lucretiæ* regnum ex vrbe deiecit. Dimissa indè mulier, vt iniuriam violatæ pudicitiæ vindicaret, viro rem prodidit, ipsumque, vt qui tanto probro occasionem aperuisset, prope detestabunda increpuit, ac mox rei indignitate per se satis accensum quibusdam quasi furiarum facibus ad tantam persequendam contumeliam incitauit. *Maximus*, vt iniuriam vxori illatam vlcisceretur,& cùm ad perimendum *Valentinianum* animo iam esset erectus, *Ostilam* & *Transilam* fidos quondam Aetij satellites, indignitate Domini necis iniectâ,ac muneribus & pecuniâ in præmium periculi ostentatâ, impulit, vt *Valentiniano* parum ab eis caventi manus afferrent. Nec consilium fefellit euentus, die 17. Martij conuenerunt, atque hominem inermem,neque de eiusmodi insidijs cogitantem, in campo Martio pro tribunali concionantem nacti circumsteterunt,& per *Ocillam* Aetij bucellarium ex aduerso venientem gladio confoderunt, ac vitâ exuerunt. In eo tumultu *Heraclius* eunuchus cecidit; cùm pro domini salute suum caput offerret, fidemque in extremo etiam casu præstare contenderet. Totâ indè non solùm regiâ, sed etiam vrbe tanti facinoris magnitudine consternatâ, nemo extitit, qui se *Maximi* conatibus aduersarium exhibuerit. Obijt *Valentinianus* anno imperij sui trigesimo, ætatis verò trigesimo quinto. Mortem eius occasus imperij in Occidente secutus est. Nam Roma primò à Tyrannis, postea ab ipsis Barbaris agitata est, Franci Galliam, Scoti, Picti, & post eos Saxones Britanniam, Hunni Europam, Wandali Africam, alij alias prouincias Occuparunt ac vastarunt, donec nomen & maiestas imperij in occidente concidit. *Sigon.*

Maximus, occiso *Valentiniano*,statim palatium cum satellitibus ingressus est,& imperium nemine obstante arripuit,statim autem pœnituit eum arrepti imperij, propter negotiorum molem quotidiè sustinendã. Imperii nihilominus administratio fuit tyrannica. Nam occupato imperio, statim *Eudoxiam* Valen-

tinia-

tiniani vxorem vi compressam, sibi matrimonio sociauit, vxore suâ paulò ante amissâ, quo facto, parati ad id, promissis muneribus, milites ipsum Imperatorem leuarunt. Tumultuantibus autem Francis & Gothis in Italiâ, *Auitum* magistrum militiæ fecit, & Galliæ consulere iussit. Dum hæc autem aguntur, *Maximus* nouo alio, & magis tetro scelere est appetitus, quod non ipsi solùm, sed vrbi etiam Romanæ presens, ac memorabile exitium attulit. Is primâ nocte cum Eudoxiâ cubans, illud in sermone imprudenter iniecerat, se nimio illius amore incensum viro eius *Valentiniano* insidias tetendisse: eaque vox altius, quàm opus fuisset, in pectus *Eudoxiæ* penetrarat, itaque mulier, siue propriæ contumeliæ impotens, statim animum ad perniciem Maximi appulit, ac mox, alijs auxilijs desperatis, occultè nuncium ad *Gensericum* Regem in Africam cum literis, ac muneribus amplissimis misit, magnoperè obtestans, vt ad se, ciuitatemque Romanã infestâ *Maximi* tyrannide liberandã, ac simul ad *Valentiniani* mariti necem iniustissimam vindicandam accederet; id enim ipsum fœderi, amicitiæque debere, quo nuper se cum eo per *Honorium* filium obsidem astrinxisset. His literis acceptis *Gensericus* erectus, optatam potius, quàm speratam occasionem vltrò oblatam arripuit, ac subitò spe ingentis, atque opimæ prædæ illectus, classem ad expeditionem Romanam instruxit, ac trecentis millibus Wandalorum, Maurorumque impositis, cursum Romam versus prope fatalem intendit, vt quòd Alaricus summis votis expetitum, ac maximis viribus tentatum vix extorsit, id ipse vltrò quasi à fortunâ porrectum acciperet, idest, vt Romam à principio originis suæ ab hostili clade propè intactam secundâ irruptione affligeret, ac Wandalicæ feritatis vestigia ad omnem posteritatis memoriam in ipso quoque imperij domicilio impressa relinqueret. Itaque dum *Maximus* aulam, atque imperium inter sæuos militum, popularium, fœderatorumque tumultus nihil ex Africâ aduersi metuens regit, ecce de improuiso pridie Idus Iunias, nec opinantibus omnibus, *Gensericus* classem valido milite, atque omni bellico apparatu refertam ad littora Romana appellit, nec non

exercitum ad omnem vrbis oppugnationem instructissimum repentè exponit, atque explicatis ordinibus ducere ad mœnia eius instituit. Quâ re cognitâ, tantus è vestigio ciuitatem pauor inuasit, vt eodem momento vrbs capta omnibus videretur. Itaque populares iuxta, ac nobiles de suâ salute solliciti vrbe se tumultuosè proripuerunt, atque in montes, syluasque, vt tutiores futuri, latebris profugerunt. Quâ trepidatione animaduersâ *Maximus* & ipse formidine anxius, ac propè ab omnibus auxilijs destitutus, ex vrbe excessit, seque cæteris non tam fœdæ, quàm periculosæ fugæ socium præbuit. Fugientem autem ac solum vbi Senatores quidam inimici eius viderunt, veteres subito offensionum acerbitates animo reuocarunt, atque iracundiâ incitati per occasionem lapidibus incesserunt, ac mox tractum, laceratumque per *Vrsum* Romanum militem in Tiberim proiecerunt. Quæ postquam *Gensericus* accepit, post triduum vrbem necessario præsidio vacuam, nemine resistente ingressus, à *Leone* quidem Pontifice, & Eudoxia flexus, ne vrbem incendat, eam tamen totam per quatuordecim dies diripuit: & non solùm priuatas ciuium domos spoliauit, sed etiam aurea vasa è Templo Hierosolymitano à Tito allata rapuit, eaquæ vnâ cum *Eudoxia*, & duabus filijs *Placidia*, & *Galla*, multisque millibus captiuorum, secum in Africâ asportauit. *Procop. Zonar. Iornand. Sigon.*

Auitus, qui eo tempore apud *Theodoricum* Gothorum Regem legationem obibat, decernitur Imperator, si ipse imperium recipere velit, quod maxime suadet Rex *Theodoricus*, & milites promptâ voluntate ipsum Imperatorem coronant. In Italiam regressus, dimissoque Gothico auxilo, cùm ob *Maximum*, & dignitatem imperatoriam à *Marciano* Imperatore, & populo in odio haberetur, *Recimer* Sueuus militiæ magister eum iussu *Marciani* Imperatoris Româ pepulit, comprehensumque coegit imperio se abdicare: ne igitur contemptus viueret, Placentiæ Episcopus factus est, cùm tantùm decem menses & quindecim dies Imperator in occidente fuisset. Verùm cùm Senatus non contentus hac degradatione, mortis pœnam illi irro-

irrogaret, in Gallias fugit, vbi mærore animi mortuus est. *Sigon.*

ANNO CHR. 456.

RECTIARIVS Sueuorum Rex, cum exercitu obuiam veniens *Theodorico* Gothorum Regi, ab ipso ad Vrbicum fluuium fugatus & captus, cùm fugâ euadere non posset, occisus est, atque ita regno Sueuorum potitus *Theodoricus*, ipsis præfecit *Acliulphum*, qui statim rebellauit *Theodorico*, atque ob id statim pœnas dedit; quapropter Sueuis permittitur, vt sibi Regem ex suis creent, qui regnum deferunt ad *Masdram*, qui id obtinet annis quatuor. *Vasæus.*

ANNO CHR. 460.

MASDRAS Sueuorum in Hispaniâ Rex, cùm annos ferè quatuor regnasset, occiditur mense Maio: succedit ipsi *Frumarius*, qui similiter annos quatuor regnat. *Isidor.*

ANNO CHR. 461.

MAIORANVS, militiæ Magister à *Leone primo* creatus, & ad imperium Occidentale occupandum missus, cùm in Italiam venisset, propè Rauennam, sexto ab vrbe lapide in loco, qui ad Columellas dicebatur, Imperator exercitu approbante, leuatus, atque Augusti nomine insignitus est. Indè in Vrbem ingressus *Recimere* Patricio in consiliorum, rerumque omnium societatem accepto, rebus consulere necessarijs cœpit. Non multò post Gallicâ clade permotus *Maioranus* Augustus, asperâ adhuc hyeme, magno labore cum exercitu Alpes trascendit, vt Galliam armis pacaret primùm, deindè afflictam beneficijs recrearet. Itaque acri inito bello, Gothos ex omnibus quæ occupauerant oppidis expulit, ac pace datâ, prouinciam perlustrauit. Quo facto, *Sidonius* qui tum pangendis carminibus excellebat, ipsum victoriâ ouantem nobili Panegyrico salutauit, in quo præsidium rebus Galliæ afflictis, atque in primis Lugdunensi poposcit, inquiens:

Et quia laxatis nimium spes vnica rebus
Venisti, nostris petimus, succurre ruinis,
Lugdunumque tuam, dum præteris aspice victor.
Ocia post nimios poscit te fracta labores.
Qui pacem das, redde animum: boue, fruge, colono,
Ciuibus exhaucta est. Stantes fortuna latebat.
Dum capitur, væ quanta fuit! post gaudia princeps
Delectat meminisse mali, popularibus, igni
Et si concidimus veniens tamen omnia tecum
Restituis, fuimus vestri quia causa triumphi,
Ipsa ruina placet.

Igitur cùm rebus Galliæ disponendis intentus abest, *Recimer* & *Seuerus*, ambo Patricij, conspiratione initâ, inter se pepigerunt, vt Recimer *Maiorano* vitam adimeret, *Seuerus* imperij fastigium vsurparet. Interim *Maioranus*, ne otiosus in Galliâ versaretur, Alanos indè pellere, vt qui infirmioribus opibus essent, quàm aut Burgundiones, aut Franci, contendit: cuius impetum cùm illi sustinere non possent, Italiam se petere, eamque vastare velle ostenderunt, atque ita illum ex Galliâ ad tuendam Italiam redire coegerunt. Ea res *Recimeri* destinati facinoris perpetrandi occasionem aperuit. Cùm enim *Maioranus* Derthonam oppidum peruenisset, *Recimer* siue vltrò profectus, siue ab illo accersitus, cum exercitu propius accessit die 2. Augusti ipsum nihil aduersi suspicantem per dispositos satellites comprehendit, atque imperio abdicare coactum, protinus die 7. Augusti ad fluuim Hyram occidit, cùm imperasset annos quatuor & menses quatuor. Secutum est interregnum vsque ad diem 19. Nouemb. quo Imperator declaratus est *Seuerus*, qui imperauit annos 3. menses 9. *Itach. Sigon.*

ERIDICVS frater Theoderici Regis Gothorum cum Francis pugnans, occiditur iuxtà Ligerim Galliæ Gelticæ fluuium. *Vasæus*.

ANNO CHR. 464.

BEORGOR Rex Alanorum in Galliâ, siue à Theodorico Rege Gothorum latè regnum in Galliâ extendere cupiente adactus, siue cœcâ prædandi libidine stimulatus, summâ hyeme, quâ *Rusticus*, & *Olymbrius* consulatum gesserunt, exercitum ex Galliâ eduxit, ac superatis Alpibus, in campos subiectos degressus, Liguriam latè populari, atque effusè vastare more barbarico institit. Quâ re cognitâ, *Seuerus* tunc Augustus *Recimerem* cum firmissimo delectu ei iussit occurrere. Nihil felicius illâ expeditione per multos ante annos contigit Romanis; nam *Recimer* Alanum sæuientem ad Bergomum nactus 8. Idus Februarias ad prælium sic adduxit, vt non solùm exercitum profligarit, sed Regem etiam congressum acie interemerit. *Sigon. Cassiod.*

ANNO CHR. 465.

SEVERVS, occiso *Maiorano*, Augustus Ricimeris ope declaratus est. *Recimer* autem ex victoriâ de Alanorum Rege obtentâ elatus, magnificos indè adeò spiritus sumpsit, vt Seuerum etiam ipsum contemnere cœpit, & venenum occultè administrarit. Hinc *Seuerus* Imperator cùm annos tres & menses nouem imperasset, moritur die 15. Augusti fraude *Recimeris* interfectus. Senatus Romanus cùm tot hostes essent imperij, petijt à Leone, vt mitteret Imperatorem, si videatur, sed in hac consultatione, & hunc, & sequentem annum consumpsit. Interregnum igitur fuit anni vnius & mensium ferè 8. *Sigon.*

ANNO CHR. 466.

THEODORICVS Gothorum Rex, cùm annis ferè tredecim regnasset, ab *Euarico* fratre Tolosæ occiditur, & ipse regnat annis sexdecim. *Vasæus.*

AN-

ANNO CHR. 468.

ARVANDVS præfectus Galliæ, onere alieni æris oppressus, metu creditorum successurus sibi optimates æmulabatur, omnium colloquia deridebat, consilia explorabat, officia contemnebat, donec odio publico flagrans, & prius cinctus custodiâ, quàm potestate discinctus, capi ab Imperatore, & Romam duci est iussus: quò vbi peruenit, apud *Fl. Asellium* hospitem, Comitem sacrarum largitionum in Capitolio custodiendus est datus. Intereà legati prouinciæ Galliæ *Tonantius Ferreolus Præfectorius Afranij Sagrij* consulis è filia nepos, *Thaumastus*, *& Petronius* homines summæ prudentiæ atque eloquentiæ opinionem habentes, atque Aruernorum primores Aruandum publico nomine accusaturi sequuntur. Hi inter cætera, quæ sibi prouinciales agenda mandauerant, interceptam epistolam deferebant, quam Aruandi scriba exceptus dominum dictasse profitebatur. Hæc ad Regem Gothorum epistola mittebatur, pacem cum Leone Imperatore dissuadens, Britannos super Ligerim sitos oppugnari opportere demonstrans, cum Burgundionibus iure gentium Gallias diuidi debere confirmans, & ad hunc fermè modum plurima insana complectens, quæ iram Regi feroci, miti pudorem accenderent. Hanc epistolam ad læsæ maiestatis crimen pertinere iurisconsulti dixerunt. Hoc ei intendi periculum *Aruandus* ab Sidonio, Auxanioque admonitus respondit, se conscientiâ suâ munitum vix aduocatos in repetundarum defendendo crimine admissurum. Interim reus Aream Capitolinam albatus percurrebat, ac fictis salutationibus, atq. occurrentium adulationibus studebat, ac serica, gemmas, & pretiosa quæque inuolucra, quasi mercaturus, explicari iubebat: & inter agendum præcipuè de legibus, temporibus, Senatu, & principe querebatur. Post paucos dies Senatus in tractatorium frequens conuenit. Eò reus, accusatoresque citati intromittuntur, ac suis quisque locis pro dignitate sedere iubentur: cùm patres consurrexissent, legati post Prouinciale mandatum epistolam protulerunt, quæ cùm sensim recitaretur *Aruandus*

uandus vltrò ſe dictaſſe imminentis periculi ignarus aſſeruit, idque bis, terque poſt repetitâ confeſſione rogatus reſpondit. Itaque ſtatim à iudicibus, atque accuſatoribus acclamatur, reum eum læſæ maieſtatis teneri. Quo conſenſu perſpecto *Aruandus* examinatus expalluit, ſerò intelligens poſſe reum maieſtatis etiam pronunciari eum, qui non affectaſſet habitum purpuratorum. Subitò igitur iure geminæ præfecturæ, quam per quinquennium repetitis faſcibus geſſerat, ſpoliatus, & plebeæ familiæ redditus, publico carceri adiudicatus eſt. Indè iudicio comperendinato capite mulctatus in inſulam eſt coniectus, vbi vſque ad inimicorum dolorem deformatus ex Senatus conſulto Tiberiano triginta dierum vitam poſt ſententiam traxit, vncum, & gemonias, & laqueum carnificis in horas expectans. Hæc de iudicio Aruandi ſcripſit *Sidonius*.

ANNO CHR. 469.

DINZIO Attilæ filius cum expeditâ Hunnorum manu occurrit Regibus Oſtrogothis, qui Satagas in mediâ Pannoniâ inuasêre; atque ad Baſſianam progreſſus, agros effusâ populatione diripuit. Quâ re cognitâ Oſtrogothi Satagis omiſſis, in illum ſe tanto impetu retulerunt, vt fuſo exercitu, interfecerint, ac reciſum caput Conſtantinopolim miſerint, atque ab illo die Gothorum arma Hunni exhorruerunt. *Sigon. Marcell.*

ANNO CHR. 472.

ANTHEMIVS à Leone Imperatore mittitur, vt Occidentale imperium regeret. *Recimer* verò Dux, ex cuius nutu imperium pendebat, filiam ſuam Imperatori deſpondet, vt ita gener illius fieret, ipſumque in poteſtate haberet. Verùm *Recimer* cùm ſibi ſatis potentiæ habere videretur, nec alterius opibus indigere, noluit alieno imperio ſubeſſe. Inſidias igitur ſtruit ſocero: Quæ cùm patefactæ eſſent Mediolanum fugit, & bellum Imperatori minitatur: ſed pax conciliatur per *Epiphanium* Epiſcopum Ticinenſem virum doctum & pium. *Recimer* nondùm quieſcere potuit, ſed ſequenti anno, quo cum *Anthe-*

nio erat reconciliatus, bello eum prosecutus est, & cum magno, eoque infesto exercitu Romam perrexit, atque obsidendæ vrbis causâ apud Anienis pontem castra fecit. Quâ re perspectâ Romani in magnas rerum angustias rursus adducti, alij *Anthemio*, alij *Recimeri* se adiunxerunt, & ciuitatem intestino dissidio dixtraxerunt. Cùm autem in longum obsidio traheretur, grauius fame laborare, & post famem premi pestilentiâ incœperunt: spes vna erat in auxilijs Gothorum ex Galliâ accersitis, quæ & ipsa repente præcisa est; nam *Blimerem* cum firmâ manu ad vrbem profectum *Recimer* aggressus, inito ad pontem Hadriani certamine, non solùm vicit, sed etiam interemit. Quo successu erectior, atque audacior factus 5. Idus Iulias vrbem, toto vrgente exercitu, magnâ mole inuasit, ac demùm repulsis defensoribus, in potestatem redegit; atque ingressus eandem, quam *Alaricus*, & *Gensericus* ante attulerant, trepidationem, ac tumultum inuexit; nam & *Anthemiùm* captum morte affecit, anno imperij 5. mense 3. nullâ neque soceri pietate, neque Imperatoris reuerentiâ ductus, & vrbem, quæ flammis ac pestilentiæ acerbitate afflicta erat, militibus miserè populandam, diripiendamque permisit. Itaque præter duas regiones in quibus ipse cum suis consederat, omnia immani sunt prædatorum libidine lacerata. *Recimer* tamen hoc scelere perpetrato, non diù lætatus est. Nam die 34. post generi cædem, morbo repentino correptus, extinctus est. Succedit *Anthemio Anicius Olybrius*, qui imperat menses tres, & dies 23. moriturque 23. Octob. sequitur interregnum mensium quatuor. *Sigon.*

ANNO CHR. 474.

PEROZES Persarum Rex, cùm annos sexdecim regnasset, ab Hunnis interficitur cum toto exercitu, cùm profundam foueam fecissent, & insidijs quorundam in eam protraxissent. Potiti sunt tum temporis *Hunni* insigni vnione, quem posteà *Iustinianus* Imper. centum auri libris redimere voluit. *Cedren.*

AN-

ANNO CHR. 476.

ORESTES Gothus Comes à *Nepote* Imperator creatus, & contrà Francos & Gothos in Galliam missus, hostium securus, filium suum *Momyllum* Augustum, siue Imperatorem creauit, qui postea, quòd exiguæ staturæ esset, *Augustulus* appellatus est vulgò. Firmatâ ab Oreste cum Genserico, atque alijs pace, improuisò adest *Odoacer* Herculorum & Turcilingorum Rex, qui Danubium transgressus in Italiam Veronam peruenit, & persecutus Orestem, qui inferior viribus erat, Ticinum includit, & vrbem tandem capit, militibus diripiendam præbet, & die 23. Augusti proclamatur Rex Italiæ. Placentiam indè profectus, *Orestem* die 28. Augusti occidit exercitu inspectante, indè Rauennam venit, quam vrbem in potestatem accipit, & *Momyllum* Augustulum, qui se abdicauerat, in Muculanum Campaniæ castrum in exilium eicit, atque ita finis factus est imperio Occidentali, quod steterat post victum Pompeium, incipiendo à Iulio Cæsare annos 522. *Procop.*

ANNO CHR. 477.

ODOACER ad constituendum regnum animum adijciens, sibi Gothos adiunxit, & tertiam partem agrorum ipsis in Italiâ attribuit, quòd & *Orestes* ipsis promiserat. Consulum dignitatem ad contundendam eorum superbiam abstulit, & sedem regni Rauennæ constituit, regnatque in Italiâ annos 16. Verùm vt terrorem Romanis inijceret, sibique authoritatem pararet, occidit *Frauitam* Comitem Rauennæ die 11. Iulij. *Chron. Vet.*

BASILISCVS frater socrus Imperatoris *Zenonis* exercitu instructus, *Zenonem* Constantinopoli eiecit. Cùm autem *Zenon* ad cædem quęreretur, in Isauriam fugit, neminique cognitus vitam cum coniuge interdum herbis, & radicibus tolerauit. *Basiliscus* improuisò potitus imperio Orthodoxos eiecit, & Eutychianos exules reuocauit, & Concilium Chalcedonense abrogare præcepit. Sed cùm mensibus viginti exulasset *Zenon*, im-

imperium recuperauit. *Armatus* enim magister militiæ à *Basilisco* Zenoni oppositus, exercitum Zenoni tradidit. Ipse *Basiliscus* in templum fugit, sed indè abstractus cum coniuge & liberis in exilium missus, frigore & inediâ perijt, cùm prohibitum esset, ne ipsi quicquam suppeditaretur. *Procop.*

ANNO CHR. 480.

IVLIVS NEPOS olim Imperator occiditur ex insidijs à suis comitibus die 9. Maij. *Chron.Vet.*

ANNO CHR. 481.

VORTIMERVS Britannorum Rex, à suis in turrim compellitur, & crematur. *Annal.Britann.*

ANNO CHR. 484.

GVNDEBALDVS Gundenici Regis Francorum filius maximus natu, *Gundemari, Chilpericiq.* fratrum armis impijs petebatur: qui ipsi ætate medij, *Gundebaldum, Odisellumque*, hunc stirpis minimum pellere domo, ac vniuersum regnum occupare contendebant, adolescentiâ feroces, ac Transrhenarum gentium subnixi auxilijs. In Heduorum finibus victus *Gundebaldus*, depositis insignibus regijs, se ad tam certos amicos, in tam fidas, tutasque latebras contulit, vt cùm nulla fugæ indicia extarent, cæsus in acie creditus sit. Proindè cùm velut confecto bello Transrhenana auxilia se domum recepissent, tunc *Gundebaldus* in lucem redijt. Ad eum velut miraculo restitutum, qui interemptus ferebatur, cùm concursus vndique fieret, Viennam Burgundię tunc contributam vrbem, fratresque qui victoriâ fræti illuc vsque progressi erant, in eâ obsidet. Oppidani haud ægrè cessêre. *Gundebaldus* primo tumultu comprehensum *Chilpericum* securi percussit. *Gundemarum* in extremâ spe è turri se defendentem, subiecto igne, exustisque foribus, concremauit. *Crotildem* coniugem Chilperici, ligato ad collum saxo aquis immersit. *Paul. Aemil. Sigeb.*

ANNO CHR. 485.

HONORICVS Rex wandalorum, & Alanorum, ab Arianis eò deducitur, vt Catholicos damnaret, & die 24. Febr. edictum promulgaret, quo omnia supplicia ijs, qui ad Arianos non transijssent, constitueret; qno pacto infinita hominum multitudo, dimissis per Africam tortoribus: aut fustibus, aut suspendio, aut ferro, aut igne necati sunt; pręcipuè autem conuertere oculos nobiles matronæ nudatæ atque inspectante populo tortæ, virique nonulli, quorum alios cernere erat sine manibus, alios sine pedibus, quosdam oculis erutis, quosdam linguis euulsis, partim naribus, auribusque defectis, partim spatulis nimio suspendio vulsis, caput quod eminere solebat, in medio scapularum habere demersum, dum in altis ædibus suspendio cruciati, agitatis funibus, per aerem errantes inanem penderent, ex quibus nonnulli disruptis funibus, ex illâ altitudine procidentes, aut cerebrum cum oculis afflixerunt, aut confractis ossibus, vel subitò, vel post paululum expirarunt. Singulorum nomina apud *Victorem* extant descripta. Eorum aliquot se vidisse Constantinopoli refert *Procopius* post præcisas linguas pristino eloquio restitutos. Nec multis post diebus *Honoricus* pessimus Tyrannus iudicio Dei percussus, dum acerbitate odij sui inauditâ aduersus Catholicos crudelitate inflammat, computruit, & à vermibus viuus consumptus est, cùm imperasset annos septem, & menses decem. *Gregor. Turon. lib. 2. cap.* 3. inquit: Tunc Sol teter apparuit, ita vt vix ab eo, vel tertia pars eluceret; credo namque pro tantis sceleribus, & sanguine innocenti. *Honericus* etiam proprijs se manibus laniabat, & magno cruciatu vitam iustâ morte finiuit. Regnum *Gundamundo* Genzonis fratris filio tradidit, qui teste *Procopio* Catholicos asperioribus porrò vexare supplicijs institit. *Sigon.*

ANNO CHR. 491.

ZENON ISAVRICVS LV. Romanorum Imperator, vir obscurissimi sanguinis & tùm facie deformis, tum moribus

bus planè tyrannicis. Hic *Theodoricum* Ostrogothorum Regem, cùm vnicè diligeret, in Italiam aduersus *Odoacrem* misit, consulem priùs à se factum. Pulsus verò à *Basilisco*, factione vxoris, cùm in Isauriam concessisset, non multò post reuersus, & Basiliscum expulit (quem & inediâ mori coegit) & annos 17. tyrannum veriùs, quàm principem egit. Tandem comitiali morbo, quo frequenter corripiebatur, extinctus putabatur, atque ideò sepelitur; sed in sepulchro ad vitam redijt, & miserè sub saxo lamentabatur: sed nemo ipsum liberabat, cùm *Ariadna* coniux seuerè id prohibuisset: ideò fame tandem mortuus est, cùm ipse suos lacertos deuorasset. Succedit *Anastasius* ab Ariadnâ ascitus, qui imperauit annos 27. & menses 3. *Zon. Cedren.*

ANNO CHR. 493.

ODOACER Rex omnium, quos Italia, & Roma pertulit, barbarorum mitissimus, post multas, sed inanes eruptiones, ac certamina edita, cùm consumptis rebus ferè omnibus, quæ mandi poterant, extremâ vrgeretur inopiâ, silentio noctis, auxilio à virtute petito, vniuersum aduersus *Theodoricum* eduxit exercitum. Quòd vbi ille sensit, & ipse suos in aciem promouit. Cæterum commisso prælio, tantâ vi *Odoacer* pugnauit, vt *Theodoricum* cum suis præcipiti fugâ se referre coegerit. Cui castra ineunti mater in portâ obuiâ, *Quo tendis*, inquit, *fili! neque enim locus superest, quo te fugiens recipere possis, nisi ego vestem tollam, & eò te, vnde in lucem prodijsti, recipiam*. Quibus verbis irritatus, ac pudore succensus iuuenis egregius, collectâ suorum, quos nancisci potuit, exiguâ quidem, sed validâ manu, inuectus in hostes, qui securi victoriæ latè iacebant in campo, reuertit, ac magnâ eorum strage factâ, *Odoacrem* in vrbem iterum se condere compulit. Crescebat indè cibariorum omnium generis in dies intus inopia, foris autem Gothi diuturnæ ad vnam vrbem mansionis tædio languescebant, itaque fessis vtrinque corporibus, animisque aut grauatè legati vltrò, citròque missi audiri de pace sunt cœpti. Neque enim *Ioannes* Episcopus

Odoa-

Odoacrem ad pacem accipiendam hortari, si honestæ, ac tolerabiles ferrentur conditiones, desinebat: nec præsentem vrbis cladem, & ciuium seruitutem proponere desistebát. Itaque, cum Theodoricus petijsset, vt æquo cum Odoacre imperio Rauennam, & Regnum Italicum obtineret; Odoacer assensus est. Ita, icto in hanc conditionem fœdere, Theodoricus 3. Kal. Martias obsidionem laxauit, ac primum classem oppidum inijt, deinde 3. Nonas, Episcopo cum Clero, & Sanctorum reliquias obuiam prodeunte, Rauennam à suis Rex acclamatus, intrauit, ac secum Odoacrem in Palatio, quod Hilautum appellabatur, amicè, ac familiariter habuit: Post aliquot inde dies, vt appareret, quam infida omnis regni esset societas, eundem, partem Italiæ ex fœdere pacto sibi ab eo paratas criminatus, ibi ipsum cum filio, ac primoribus eius per dispositos sicarios interfecit. Hinc *Theodoricus* occupato Italiæ regno, id obtinet annis 33. & mensibus 6. *Sigon. Cassiod.*

ANNO CHR. 497.

ATHENODORVS Princeps captus, finem imposuit bello Isaurico, quod hactenus gestum fuit, cuius caput Tharsum in Ciliciam allatum est, vbi contabuit. *Marcell.*

ANNO CHR. 498.

LONGINVS frater Zenonis quondam Imperatoris, qui Anastasio in Isauriâ bellum fecerat, tandem capitur, & Constantinopoli in Theatro circumducitur, inde Niceæ varijs cruciatibus interficitur. *Marcell.*

ANNO CHR. 499.

CLODOVÆVS I. Rex Francorum, anno decimoquinto regni sui, arma Alemanis trans Rhenum habitantibus inferens cum lectissimo Francorum robore aduersus eos ire contendit, quâ re præreptâ, Alemani egregiè instructi, & ipsi circa Ripas Rheni se obiecerunt. Ita commisso ad Tolbiacum oppidum prælio, acriter à Francis, Alemanisque pugnatum est; ab illis,

illis, ne auitæ belli gloriæ, ab his, ne patriæ libertatis possessionem amitterent. Cum autem flagrante certamine, ac multis vtrinque cadentibus, Clodouæus suam inclinare aciem cerneret, neque eius sustinendæ humanam vllam rationem iniret, tum oculis in cœlum sublatis, lacrymabundus, *Christe potens bellorum*, inquit, *polliceor, me sacra tua, quæ adhuc respui, cum meo populo suscepturum, ac tibi ex animo seruiturum, si tuo beneficio victoriam de hostibus Alemanis retulero*. Quâ oratione completâ, repente Alemani infesto quodam quasi fulmine tacti Francis terga dare cœperunt, & victoriam quam iam propè habebant in manibus, tradiderunt, mox cum *Regem suum* in acie cecidisse animaduerterent, pacem ab illo quoque supplices petierunt. Igitur Clodouæus insigni, & miraculosâ victoriâ potitus, à *Vedasto*, qui post factus est Episcopus Attrebatensis in capitibus doctrinæ pietatis instituitur, & Rhemos ad *S. Remigium* proficiscitur, vbi cum tribus millibus hominum baptizatur. *Sigon.Pau.Aem.Greg.Tur.*

ANNO CHR. 504.

PETZA Theodorici Italiæ Regis Dux, contra Bulgaros cum expedito exercitu missus, bellum tam magnâ dexteritate gessit, vt Gepidarum, & Bulgarorum Regem trucidauerit. *Sig.*

GODIGISILVS frater Gundobadi Burgundiorũ Regis, Viennæ à proprio fratre obsessus, vbi interclusis in vrbem commeatibus famem imminere ingentem vidit, inopes, atque egenos omnes emisit: quo facto simul etiam Architectus quidam, cui aquæductus cura mandata erat, egressus est, qui iratus quòd vrbem posset, ostendit, atque acceptis idoneis militibus, per spiraculum aquæductus ingressus, lapidem magnum, quo ille obsepiebatur, ferreis vectibus minuit, atque ita aditu patefacto, in vrbem milites introduxit, qui defensoribus ex mœnibus deturbatis, signo dato obsessores in vrbem vocarunt, atque ita & populum interceptum strauerunt, & *Godigisilum* incolumitatis causa ad Ecclesiam profectum, ibi cum Episcopo occiderunt. *Sigon.*

AN-

ANNO CHR. 507.

ALARICVS, filius Eurici apud Tolosensem vrbem princeps Gothorum efficitur, eosque rexit annis 32. Qui cum à pueritiâ vitam in otio, & conuiuio peregisset, tandem prouocatus à Francis, in regione Pictauensis vrbis prælio inito, extinguitur, eoque interfecto Regnum Tolosanum occupantibus Francis destruitur. *Isid.*

ANNO CHR. 508.

NAZALEOD Rex Britannorum opponens se Saxonibus in WuestSaxoniâ occiditur in prælio à *Certicio* fortiter ipsi resistente, & cum eo quinque millia Britannorum. *Huntin.*

ANNO CHR. 511.

GISALARICVS, qui in Hispaniâ regnum Gothorum occupauerat, & iam 4. annis administrarat, à *Theoderico* Veronensi, qui illud regnum nepoti suo ex filiâ, & *Alarico* asserere conabatur, regno pellitur: *Gisalaricus* verò in Africam fugit, auxilia Wandalorum adducturus: cùm verò nihil impetraret, occultè in Galliam redit, vbi tandem occiditur, & *Theodoricus* regnum illud Gothorum tutorio nomine annis 15. ferè administrauit, cùm iam Italiam post occisum *Odoacrem* octodecim annis obtinuisset. *Isid.*

ANNO CHR. 516.

CLOCHILIACVS Danorum Rex, qui classe Belgium vastabat, à *Theodoberto* Francorum Rege apud Antuerpiam cum toto exercitu ceditur, & Marchionatum eius vrbis, *Ethiloni* Bauariæ Duci permittitur. *Annal.Fris.*

ANNO CHR. 517.

BALDERICVS frater Herminfridi Regis Herulorum vincitur, & trucidatur à *Theodorico* Francorum Rege, operâ eiusdem fratris Herminfridi, qui eum in auxilium euocauerat,

cùm

cùm iam antea fratrem alterum *Bertharium* nomine vitâ expulisset. Verùm cùm Theodorico promissam acquisitę regionis portionem minimè concessisset, capitules inter eos exarserunt inimicitiæ. *Sigon.*

ANNO CHR. 518.

ANASTASIVS DICORVS LVI. Romanorum Imperator ex Macedoniâ oriundus, *Zenone* miserabiliter mortuo, Ariadna, ipsum de sententiâ senatus, & legionum, *Vrbicio* eunucho, cuius magna erat authoritas, suffragato, ad imperium euexit *Dicori* porrò nomen ex eo habuit, quòd pupillis oculorum fuit dissimilibus, alterâ nigriore, alterâ magis ad glaucum colorem declinante. Antequam coronaretur, fidei confessionem scriptam, quam polliceretur, se in dogmatibus Ecclesiasticis nihil esse nouaturum, ab eo exegi Patriarcha *Euphemius Anastasio* autem imperatorio habitu in circo sedenti, populus vno ore acclamauit; *sicut vixisti, ita etiam impera.* Quippè nondum sumpto imperio, ante galli cantu templum adire solebat, ibique dum concio dimitteretur, adstabat Deum placans, frequenter ieiunabat, & eleemosinam pauperibus, ac mendicis erogabat. Initio sui imperij fuit probus, pacificus, iustus, & beneficus, & rempublicam benè administrauit, sed posteà degenerauit. Nam paulò ante obitum, cùm multos de insidijs suspectos haberet, eos in carcerem coniecit, vt supplicio eos afficeret, inter quos etiam *Iustinus*, & *Iustinianus*, qui postea rerum potiti sunt, fuerunt: sed deterritus est somnio; nam apparuit ei in somnio species quædam terribilis: *Tibi quidem, Imperator*, inquiens, *permissum est reliquos insidiatores tollere: Iustino autem, & Iustiniano nè quid mali feceris: nam vterque suo tempore Deo inseruiet.* Illos igitur *Anastasius* dimisit, & à crimine læsæ Maiestatis eos absoluit. Eutychianæ hæresi infectus, longè, latèque ea pestis in Ecclesia grassata est, ipseque varijs modis contra Ecclesiam peccauit. Interim *Hormisda* Pontifex de nouâ hæresi a *Seuero* illatâ sollicitus, vt *Anastasium* ad Catholicos traheret, iterum legatos ad eum misit *Euodium* Episcopum,

Ticinensem, & *Peregrinum* Messanensem, litterasque Catholicam fidem asserentes, & libellum pœnitentiæ addidit. *Anastasius* verò non solùm salutaribus legatorum verbis, monitisque non paruit, verùm etiam eos corrumpere conatus, vbi frustrà se laborare animaduertit, extemplo vrbe, ne mandatis obediret, eiecit, atque in fragilem depositos nauim dimisit, adiectis custodibus, ne oppidum Græciæ vllum attingerent. Legati tamen tantâ solertiâ fuerunt, vt ope Monachorum epistolas in omnibus ciuitatibus diuulgarint, quas Episcopi ciuitatum metu Imperatoris misère Constantinopolim: quibus rebus *Anastasius* inflammatus, eò indignatione prouectus est, vt literis ad Pontificem datis, ausus sit dicere, *se velle imperare non imperari*: cuius vt impiæ vocis meritas breui post pœnas persoluit. Nam apparuit ei in somnis species terribilis hominis codicem manu tenentis, qui illo aperto, & nomine ipsius inuento, ei dixit: *Ecce propter peruersitatem fidei tuæ annos de vita tua quatuordecim deleo*, simulque eos expunxit. Excussio autem somno confusus *Anastasius* somnium illud *Amantio* cubiculi præfecto narrauit, qui se quoque alterum vidisse eodem pertinens addidit, nempè se coram illo adstantem à porco dilaniari, quæ somnia *Proculus* coniector adhibitus ita interpretatus est, vt mortem vtrique impendere responderit. *Anastasius* verò cùm ab Oraculo didicisset, sibi igne pereundum esse, vt sortis necessitatem eluderet, cisternam in palatio fabrefecit, quò in ipso, si contingeret incendij periculo se reciperet. Verùm ea res frustra fuit; nam 6. idus Iulij subortâ sæuâ cœli tempestate, repentè fulmine ictus interijt, cùm vixisset annos 27. menses 3. *Zonar. Cedr.* Succedit *Iustinus*, natione Thrax, appellatus Augustus à Prætorianis militibus, quibus prefectus erat.

ANNO CHR. 523.

ZELIOBES Rex Hunnorum, cum exercitu viginti millium, ad *Cabadem* Regem Persarum venit, offerensque auxilia contrà Imperatorem Romanum, sed à Cabade vnâ cum exerci-

tu trucidatur, quòd suspectus esset de proditione, cùm tam à Persis, quàm à Romanis munera accepisset. *Sigeb.*

Huic *Cabadi*, propter legem, quâ vxores iusserat esse communes, regnum ademptum, ipseque vinctus in carcerem, qui λήθη i. e. *Obliuio* dicitur, coniectus, atque eius loco, *Baldus* frater Rex creatus fuerat. Cùm autem eius coniux aditum ad eum peteret, tandem custos carceris eâ conditione promisit se aditum concessurum esse, si secum concuberet. Illa marito hæc significat, qui spe liberationis iubet vxorem voluntati custodis parere. Quòd cùm faceret, mulier posteà familiariter intromissa, virum tandem liberauit, indutum muliebri veste: qui cùm euasisset, adiutus ab amicis regnum recuperauit, & fratrem, qui biennio regnauerat, interfecit.

ANNO CHR. 526.

CROTHILDIS Regum Francorum mater, memor parentes suos à *Gundobado* patruo Burgundiorũ Rege interemptos, *Clodomirum*, & reliquos filios alloquuta rogauit, vt domesticam iniuriam vindicantes *Sigismundum*, & *Godomarum* Gundobadi iam mortui filios armis inuaderent, quòd illi pietati maternæ obsequuti, summo animi studio susceperunt, atque exercitu ad eos adducto exercitum eorum fuderunt: ex Regibus *Godomarus* est elapsus. *Sigismundus*, cùm ad saltus Agaunos fugâ raperetur, vnâ cum vxore, & filijs captus, Aurelijs in custodiam datus est. Francis indè domum abeuntibus, *Godomarus* receptis viribus, & recollectis Burgundionibus regnum recuperauit, contrà quem *Clodomirus* ire contendens, *Sigismundum* necari cum vxore, & filijs iussit, corporaque eorum in puteum iecit, atque *Theodorico* fratre ad opem ferendam accito, Burgundiam petijt, & coniunctis copijs, in agro Viennensi acie cum Godomaro decertauit. Verùm fugientem insequens, incautus in medios hostes delapsus, occiditur: cuius caput cùm Burgundiones conto præfixum sustulissent, eius rei ferre dolorem Franci non potuerunt, atque irâ elati facto impetu in fugam *Godomarum* coniecerunt, & pulsis Burgundionibus, regionem sui iuris fecerunt, quæ posteà à Godomaro est recepta. *Sigon.*

AN-

ANNO CHR. 527.

HERMINFRIDVS Rex Herulorum, qui *Baldericum*, & *Bertharium* eius fratres, iam ante vitâ expulit, vt supra innuimus, à *Theodorico* Francorum Rege bello petitus, vincitur, & occiditur, totamque Thuringiam *Theodoricus* sibi vindicauit: prælium factum ad Vnstrutum fluuium, qui cadaueribus adeò repletus fuit, vt Francis transitum per cadauera daret. *Theodoricus* autem auxiliaribus Saxonibus dedit partem Thuringiæ versus septentrionem, ad Hercyniam syluam, ad Vnstrutum, & Helmam fluuios, vbi hodie eius rei vestigia sunt *Saxaburgum* & alia loca. *Greg. Turon. Sigeb.*

ANNO CHR. 531.

REGES Franciæ fratres & patrueles tandem mouent in Hispaniâ contrà *Almaricum* affinem, qui nullo apparatu militum instructus fugere conatur, sed quòd pretiosissima quæque oblitus esset, reuertitur in aulam, indè ab exercitu Francorum concluditur, & ipse fugiens ad templum occiditur, cùm vltra annos quinque regnasset. *Isidor.*

ANNO CHR. 534.

AMALASVENTA Athalarici Regis Gothorum in Italiâ mater, videns se in odio esse apud Gothos, post filij obitum, regnum ad *Theodahatum* transtulit, cùm nemo præter eum ex Theodorici genere superesset, literasque ad Senatũ Romanum misit, in quibus regnum ad *Theodahatum* transtulisse significauit, virum non tam generis splendore fulgentem, quàm virtutis, & doctrinæ laude præstantem. *Theodahatus* verò, veteribus simultatibus animo repetitis, omne suum studium ad vlciscendam ipsam, cui omnia debebat, *Amalesuentam* conuertit. Itaque propinquos inimicorum eius reduxisse ab exilio non contentus, necessarios etiam morte affecit, atque ipsam demùm per causam conseruandæ inter Gothos concordiæ in lacum Vulsiniensis insulam relegauit, ibique firmo custodiri præsidio iussit, cùm non-

dum legati ad *Iustinianum* missi in Græciam peruenissent; veritus autem, ne eam rem *Iustinianus* iniquo animo ferret, *Liberium*, & *Opilionem* Senatores summisit, qui se nihil durius eam consuluisse, licet grauissimè prouocatum, docerent, atque *Amalasuentam* in eandem, quam ipse sententiam scribere, compulit. *Petro* legato proficiscenti *Iustinianus* mandauerat, vt palam cum Amalasuentâ de causâ Lilybei tractaret; secreto autem de ratione Italiæ prodendæ cum ipsâ, & *Theodahato* conficeret. Petrus autem cùm in Græciam accessisset, obuius oratoribus *Amalasuentæ* factus de *Theodahati* prouectione, indè, cùm Appolloniam peruenisset, legatis Theodahati de Amalasuentæ religione cognouit, quibus rebus *Iustiniano* nunciatis, ibi donec noua mandata acciperet, sibi subsistendum putauit. *Iustinianus*, his acceptis, Petro mandauit, vt Amalasuentam ad fugam in Græciam capessendam impelleret; Theodahato verò, & Gothis vt iustam suam aduersus eos iracundiam aperiret. Ex legatis Theodahati vnus Liberius sincerè, ac verè omnia, vt acta erant in Amalasuentam, exposuit; alter verò Opilio Theodahatum crimine frustra nisus est liberare. Interim Gothi Amalasuentæ inimici Theodahato persuaserunt, præsens vitæ eius periculum imminere, nisi Amalasuentæ vitam eripuisset, itaque permissu eius, ad insulam in quâ erat, venerunt, atque eam nece strauerunt: quæ res maximum Italis, Gothisque mærorem intulit, erat enim fœmina, omnibus virtutibus ad alliciendos, & retinendos hominum animos ad miraculum exornata. Petrus in Italiam profectus, cùm Amalasuentæ necem audisset, Theodahato, & Gothis apertè denunciauit, Iustinianum nullam fœderis cum eo icti rationem inposterum habiturum, & necem Amalasuentæ armis prosequuturum. *Theodahatus* autem tantâ væcordiâ fuit, vt cùm interfectores eius in honore haberet, tamen id eos iniussu suo fecisse contenderet. Quibus de rebus omnibus *Iustinianus* vbi certior fuit factus, bellum aduersus eum parauit, quo deindè Gothorum in Italiâ imperium concidit; atque ipsa Italia omnis atrocissimarum calamitatum exempla persensit. *Sigon.*

AN-

ANNO CHR. 536.

THEODAHATVS Gothorum in Italiâ Rex, cùm nuncios accepiſſet à Neapolitanis, vt ipſis primo quoque tempore ſubueniret (erant enim à Belliſario obſeſſi) ille ſiue propter inſitam ingenij tarditatem, ſiue propter victoriæ deſperationem, quam ex aduerſis rerum futurarum ſignis, conceperat, omiſit. His rebus cognitis, Gothi qui circa Romam erant, mirati primùm, quod *Theodahatus* adeò ignauiâ obtorpuiſſet, vt nullo modo tantis Neapolitanorum malis occurreret; deindè ſuſpicati ne is Italiam *Belliſario* prodere cogitaret, conſilio capto, in locum non longè à Circeijs ſe contulerunt, ibique conuocati, omnibus probris in Theodahatum congeſtis, *Vitigem* Regem ſibi depopoſcerunt, virum non ſummo loco natum, ſed rebus militiæ bene geſtis ſpectatum; quâ re auditâ *Theodahatus* animatus repente Româ Rauennam ſe contulit. *Vitiges* autem extemplo Optarum Gothum priuatâ Theodahato ſimultate infenſum cum paratâ ſatellitum manu immiſit, qui illum aut viuum ad ſe adduceret, aut morte afficeret. Is profectus; atque illum in itinere in ſolo reſupinatum adeptus, tanquam victimam interfecit, cùm regnaſſet tribus annis. *Vitiges* autem regnauit annis quatuor. *Sigon. Procop.*

MVNDVS Dux militiæ in Dalmatiâ ſub *Iuſtiniano* Imperatore vnâ cum *Mauritio* eius filio contra Gothorum Duces prælio ambiguo decertauit, in quo *Mauritius* cecidit. Pater *Mundus* cladem vlturus, dum fugientes hoſtes, cupidius inſequitur, etiam ipſe trucidatur. *Procop.*

ANNO CHR. 540.

SALOMON præfectus Africæ deſertus à militibus interficitur ab hoſtibus Mauris, cui ſuccedit iuſſu Iuſtiniani *Sergius* patruelis. *Procop.*

ANNO CHR. 541.

ILDOBALDVS à Gothis Regi *Vitigi* suffectus fuit, sed anno primo regni, inimicitiæ inter ipsum, & *Vraiam* ex sorore Vitigis genitum, ortæ sunt. Vxor Vraiæ balneum ingressa, vxorem Ildobaldi non tanquam Reginam coluerat, quòd se ipsa minus culta, & ornata erat; itaque *Ildobaldus* ab vxore sollicitatus, Vraiam de maiestate coarguit, ac comprehendi iussum, vltione supplicio affecit, atque ex eâ re in odium Gothorum incurrit, indignantium, quòd *Vraias* nimis leui de causâ esset extinctus. Accessit indè, quòd *Ildobaldus* Vraiæ vxorem Gotho cuidam coniugio copulauit, ac *Bessam* grauiter offendit; itaque *Bessas*, quod mulierem deperiret, in sui factum contumeliam ratus, iracundiâ, ac dolore eò processit, vt gratum se facturum Gothis existimans, *Ildobaldum* inter epulas adortus necauit. *Sigon.*

ANNO CHR. 542.

ALARICVS in Gothorum regno *Ildobaldo* successit, sed eodem anno à Gothis per dolum extinctus, regnum ad *Totilam* Ildobaldi nepotem translatum est. *Sigon. Zonar. Eutrop.*

ANNO CHR. 547.

CVNIMVNDVS Gepidarum Rex, inito prælio cum *Alboino* Longobardorum Rege, in quo ex vtrâque parte ceciderunt ad sexaginta millia, etiam ipse occisus fuit, ex cuius caluariâ sibi poculum fieri fecit *Alboin*, filiamque eius *Rosimundam* duxit vxorem; Hunni verò Gepidarum sedem occuparunt. *Sigebert.*

ANNO CHR. 548.

THEVDIVS Rex Gothorum in Hispaniâ, quamuis hæreticus, pacem tamen concessit Ecclesiæ Dei. Iste Francorum Reges quinque Cæsaraugustam obsidentes, omnemque ferè Tarraconensem Prouinciam bello depopulantes, misso du-

ce Theodisclo fortiter debellauit, atque à regno suo non pace, sed armis exire coegit. Vulneratur autem à quodam in palatio, qui iamdiu dementis speciem, vt Regem deciperet, simulauerat. Finxit enim arte insaniam, & quasi furore repletus perfodit principem, quo vulnere prostratus occubuit, & vi gladij indignantem animam exhalauit. Fertur autem inter effusionem sanguinis coniurasse homines suos, ne quis interficeret percussorem suum, dicens recepisse se dignam vicissitudinem, quòd & ipse priuatim ducem suum sollicitatum occiderat. Succedit ipsi *Theodisclus* anno vno, & paucis mensibus. Hic pari coniuratorum manu inter epulas cœnæ, gladio confossus, extinguitur. *Isid. Vasæus.*

ANNO CHR. 549.

CORON præfectus Romæ à suis præsidiarijs militibus obtruncatus fuit, huiusque facti veniam habere voluerunt, aut ad *Totilam* se defecturos, minati sunt. Imperator ipsis immunitatem concessit. *Procop.*

ANNO CHR. 552.

THEODEBERTVS Francorm Rex, dum Vrum conficere conatur, latitat post arborem. Vrus contrà ipsum Regem interfecturus, tanto impetu in arborem fertur, vt ramus ingens defringeretur, vt eo ipso die moreretur, postquam annos 22. regnasset. Succedit ipsi filius *Theodobaldus* adhuc ferè puer, qui regnat annis septem. *Agath.*

ANNO CHR. 553.

TOTILA Gothorum in Italiâ Rex, conscripto vndique exercitu totam Italiam inuadit, & Romam recuperauit. Capitolium incendit, præcipua ædificia diruit, & mœnium tertiam partem euertit: incolis etiam aliò translatis vrbem deformatam ac vacuam reliquit. Cùm autem *Iustinianus* intellexisset Gothos rursus superiores esse in Italiâ, *Belisarium* secundo in Italiam misit, qui Romam recepit, ciues hinc indè dispersos reuoca-

cauit, & mœnia distructa reparare, & resarcire cœpit. *Totila* triennio post rursus Romam cepit, eamque aliquâ ex parte restaurauit, & quantum antea studij in eâ desolandâ, tantum nunc in eâ reparandâ adhibuit, & ostendit, vt insaniam quam superior desolatio ipsi pepererat, nouo beneficio mansuetudine, atque clementiâ aboleret. Quotquot etiam ad sacras ædes confugerant, inuiolatos esse iussit. In illâ expeditione autem Romanorum nonnulli elapsi, Constantinopolim properant, & Romam iterum à *Totila* captam *Iustiniano* exponunt, qui statim *Narseten* eunuchum suum, & egregium bellatorem cum manu validâ misit, vt afflictis subueniret. Is ingressus Italiam magno cum Gothis prælio conflixit: quibus ad internecionem penè consumptis, *Totila* lethali vulnere affectus, stadijs octoginta quatuor confectis, cùm ad Capras venisset, mense Augusto ex vulnere moritur, anno tyrannidis decimo: quemadmodum Sanctissimus *Benedictus* Abbas prædixerat. Hic *Totilæ* exitus fuit, qui vt repente à fortunâ elatus fuerat, sic inopinato quoque ab eâ ictu depressus est. *Sigon. Procop. Antonius Franciscus Rainerius* sub Totilæ effigie hęc posuit carmina:

Hæc Totilæ effigies, quo iuncta leguntur in vno
Et decor, & robur, & pudor, & pietas.
Miscetur decori robur, pudor emicat armis
Quàm forti apparet pectore, tam pius est.
Vrbem terrarum dominam capit, attamen vrbis
Seruat captiuæ templa, Deosque colit.
Semiuir ast illum valido domat agmine Narses.
Infractum bellis omnibus ante virum.
Flebilior sors nulla fuit, nam contigit illi
(Heu) prope fœminea procubuisse manu.

ANNO CHR. 554.

TEIAS vltimus Gothorum Rex in Italiâ, à Gothis qui è *Totilæ* prælio euaserunt, Pado traiecto, cum ijs, qui in Piceno erant, Rex declaratus. Hic ipso anno, quo *Totilas* victus, cũ *Narsete* strenuè, ac fortiter dimicauit, & victus atque fugiens occi-

ditur, cuius caput nonnulli ſtatim præcidunt,atque haſtæ præfixum exercitibus vtriſque oſtendunt,vt Romanis animum adderent, Gothis autem timorem inferrent, qui tamen ne hac quidem iacturâ territi vſque ad noctem pugnarunt: prælio dirempto, vtrique in reparandâ in diem pugnâ eam noctem egêre, vbi illuxit, in certamen eodem modo reuerſi vſque ad veſperam dimicarunt, nec tamen alteri eorum ceſſerunt, licet magna vtrinque clades eſſet accepta, ſed crudeliùs efferati inſtiterunt, Gothis optimè ſcientibus,vltimum id eſſe cum Romanis certamen, Romanis fœdum exiſtimantibus, ſi non partâ victoriâ diſceſſiſſent. Demùm Gothi ſe victos confeſſi, primores ad *Narſetem* miſerunt, affirmantes ſe non dubitare, ſibi cum Deo certamen eſſe, atque impoſterum inter ſe malle, quàm cum Romanis,confligere, hiſque conditionibus pacem petere, vt liberis cum cæteris Gothis viuerent, & liberè ſuas terras tegerent, tributaque Romanorum Imperatori dependerent. Finitum itaque eſt bellum Gothicum, quod octodecim annos durauerat,& Gothorum in Italiâ imperium concidit, quod à principio *Odoacris* durauerat annis 77. à regno *Theoderici Veronenſis* vſque ad mortem *Teiæ* annos ferè 68. *Iuſtinianus* debellatis Gothis, Italiam tanquam occidentalis imperij prouinciam *Narſeti* ordinandam, ac gubernandam permiſit, qui tamquam *Proconſul* ſexdecim annos Italiam rexit. Deindè *Longobardi*, & *Exarchi* lacerauerunt eam, donec *Caroli Magni* virtute & felicitate Italiæ pax vtcumque reſtituta eſt *Sigon.*

GVBAZES Rex Laziorum, ab exercitu Iuſtiniani indictâ causâ interficitur, ideò Perſæ in Laziorum terram irrumpunt contrâ *Iuſtiniani* exercitum. Perſarum tantùm tria millia erant, & Romanorum exercitus quinquaginta millium, & tamen Romani turpiter vincuntur. Quapropter *Iuſtinianus* contra Duces ſuos, qui *Gubazen* trucidarant, capitis damnat. *Agath.*

ANNO CHR. 555.

AGILA, extincto *Theodisclo*, Gothorum Rex creatur, regnans annis quinque. Cuius tertio anno *Athanagildus* tyrannidem regnandi cupiditate arripuit. Gothi autem apud Emeritam, fide sacramenti oblitâ, *Agilam* interimunt, & *Athanagildo* se tradunt. *Isid.*

ANNO CHR. 556.

PERSÆ in Laziorum finibus Phasida vrbem obsident, quam Romani duces strenuè defendunt, & Persarum ad duodecim millia occidunt, & ita obsidio soluta est, cùm vix ducenti Romanorum cecidissent. Persarum dux collectis reliquijs in Iberiam concedit, vbi hybernat. *Cosrhoes* verò pertæsus belli Ducem suum, qui ad Phasida vrbem malè rem gesserat, viuum excoriari iussit, & cum Iustiniano pacem fecit hac conditione, vt vterque, quod occupasset, haberet. *Agath.*

ANNO CHR. 557.

SINDVALDVS Brebtorum Rex, qui adhuc de Herulorum stirpe remanserat, quem secum in Italiam veniens, simul *Odoacer* adduxerat, certamen cum Narsete habuit. Huic Narses fideliter sibi primùm adhærenti, multa beneficia contulit, sed nouissimè superbè rebellantem, & regnare cupientem, bello superatum & captum celsa de trabe suspendit. Eo quoque tempore Narses patricius, per Dagisteum magistrum militum, virum bellicosum, & fortem, vniuersos Italiæ fines obtinuit. Hic *Narses* prius quidem chartularius fuit, deindè propter virtutum merita patriciatus honorem promeruit. Erat autem vir pijssimus, in religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis Basilicis satis studiosus, vigilijs, & orationibus in tantum studens, vt plus supplicationibus ad Deum profusis, quàm armis bellicis victoriam obtineret. *Isid. Sigon.*

ANNO CHR. 563.

CONOBALDVS Aquitaniæ Rex, ad societatem belli ascitus à *Chramno*, qui patri *Clothario* bellum inferebat, vincitur, & cùm vlterius effugere non posset, in Sacellum D. Martini se recepit, ex quo, cùm pollicitationibus educi non posset, vnâ cum Sacello viuus crematus est. *Clotharius* tamen id Templum magnificentius restituit. *Marc.*

ANNO CHR. 564.

CLOTHARIVS Rex Franciæ, filium suum *Chramnum* in Britanniam vsque persequitur; ibi cùm *Chonobrus* Britonum Dux *Chramnum* bello contra patrem defenderet, prælio inito *Chonobrum* vincit, & in prælio trucidat. *Chramnus* verò mari fugere conatus, dum vxorem & filias properare iubet, capitur, & cum vxore, & filiabus in tuguriolo conclusus viuus crematur. *Gregor.* Sequenti anno *Clotharius* omnium suorum fratrum hæres factus, moritur anno regni quinquagesimo primo. Succedunt ipsi filij quatuor, qui iterum regnum in partes quatuor diuidunt: *Charibertus*, qui natu maximus, Parisijs regnat annis nouem; *Chilpericus*, qui regnat Suessione: *Guntramnus*, qui regnat annis 33. moritur absque liberis: *Sigebertus*, qui & *Aribertus*, regnat annis 15. Eius coniux fuit *Brunechildis* Regis Athanagildis Visigothorum in Hispaniâ, filia.

ANNO CHR. 567.

IVSTINVS prudentiâ militari celebris, cognatus *Iustini* Imperatoris, suspectus apud ipsum, quasi imperium affectasset, blandè reuocatur, & vinculis constrictus Alexandriam mittitur, vbi consilio Augustæ occiditur cum alijs de hac re suspectis. *Euag.*

ANNO CHR. 574.

ALBOIN Longobardorum Rex, staturâ procerus, & ad bella peragenda coaptatus. Hic victo & occiso *Cunimun*-

do Gepidarum Rege, ex eius cranio auro superinducto, poculum fecit, filiamque eius *Rosimundam* duxit vxorem. Cùm in conuiuio, vltra quàm oportuerat apud Veronam lætus resideret, cum poculo, quod de capite Cunimundi Regis sui soceri fecerat, Reginæ ad bibendum vinum dari præcepit, atque eam vt cum patre suo lætanter biberet, inuitauit: *Rosimunda* vbi rem animaduertit, altum concipiens in corde dolorem, quem compescere non valens, mox in mariti necem, patris funus vindicatura, exarsit. Consiliumque mox cum *Helmichis*, qui Regis Schilpor, hoc est armiger, & collactaneus erat, vt Regem interficeret, inijt. Qui Reginæ persuasit, vt ipsa *Peredeo*, qui erat vir fortissimus, in hoc consilium adsciret. *Peredeo* cùm Reginæ suadenti tanti nefas consensum adhibere nollet, illa se noctu in lectulo suæ Vestiariæ, cum quâ *Peredeo* stupri consuetudinem habebat, supposuit, vbi *Peredeo* rem nescius veniens cum Reginâ concubuit. Cùmque illa patrato iam scelere, ab eo quæreret, quam se esse existimaret, & ipse nomen suæ amicæ, quam esse putabat nominasset, Regina subiunxit: *Nequaqum vt putas, sed ego Rosimunda sum*, inquit. *Certè nunc talem rem Peredeo perpetratam habes, vt aut tu Alboin interficias, aut ipse te suo gladio extinguat*. Tunc ille intellexit malum quod fecit, & qui sponte noluerat, tali modo in Regis necem coactus assensit. Tunc *Rosimunda*, dum se *Alboin* meridie sopori dedisset, magnum in palatio silentium fieri præcipiens, omnia alia arma subtrahens, spatham illius ad lectuli caput, ne tolli, aut euaginari posset, fortiter colligauit, & iuxta Helmichis consilium Peredeo interfectorem, omni bestiâ crudelior introduxit, *Alboin* subitò de sopore expergefactus, malum quod imminebat intelligens, manum citius ad spatham porrexit, quam strictius religatam extrahere non valens, apprehenso tamen scabello suppedaneo, se cum eo per aliquod spatium defendit. Sed vir bellicosissimus, & summæ audaciæ, nihil contra hostem præualens, quasi vnus de inermibus interfectus est, vniusque mulierculæ consilio perijt, qui per tot hostium strages bello famosissimus extitit. Cuius corpus cum maximo Longobardorum fletu & lamentis, sub cuius-

dam

dam scalæ adscensu, quæ palatio erat contigua, sepultum est. Hoc parricidio vulgato, ipsa cum adultero ad pœnam à Longobardis quæsita, assumptis thesauris, alijsq. rebus pretiosissimis ad *Longinum* Exarchum Rauennæ fugit, vbi suasu *Longini* etiam adultero suo ex balneis exeunti venenum bibendum porrexit, cuius partem cùm hausisset, & sensisset, quidquid reliquum erat *Rosimundam* bibere coegit, atque vterque eodem veneno perijt. *Isid. Diac.*

ANNO CHR. 575.

CLEPVS quidam vir nobilissimus, extincto *Alboin*, à Longobardis apud Italiam, in vrbe Ticinensium, Longobardorum Rex statuitur. Hic multos Romanorum viros potentes, alios gladio extinxit, alios ab Italiâ exturbauit. Tandem cùm annum vnum & sex menses, cum *Massana* suâ coniuge, regnum obtinuisset, à puero de suo obsequio gladio iugulatus est. Factum septem annis post aduentum Longobardorum in Italiam. Longobardi comitijs habitis triginta Duces pari imperio creant: quæ Aristocratia durauit decennium, sed Duces hi cùm intemperantiùs se gererent, in odium venerunt. *Isid. Diac.*

ANNO CHR. 579.

SIGEBERTVS Francorum Rex, obtentis ciuitatibus illis, quæ citra Parisios sunt positæ, vsque Rothomagensem vrbem accessit, volens easdem vrbes hostibus cedere. Quòd ne faceret à suis prohibitus est, regressus inde, Parisios est ingressus: ibique ad eum *Brunichildis* cum filijs venit. Tunc Franci, qui quondam ad Childebertum aspexerant seniorem, ad Sigebertum legationem mittunt, vt ad eos veniens, derelicto Chilperico, super se ipsum Regem stabilirent. Ille verò hæc audiens, misit qui fratrem suum in supra memoratâ ciuitate obsiderent, ipse illuc properare deliberans. Igitur *Sigebertus* fratri suo *Chilperico* pugnâ congreditur, ibique *Theodebertus* filius Chilperici perimitur. Veniente autem Sigeberto ad villam, cui nomen est *Victoriacum*, collectus est ad eum omnis exercitus, & super-

rim-

rimposito clypeo sibi Regem statuunt. Tunc duo pueri cum cultris validis, quos vulgò Scramasaxos vocant, infecti veneno, maleficiati à *Fredegunde* Reginâ Chilperici vxore, cùm aliam causam se gerere simularent, vtraque ei latera feriunt. At ille vociferans, atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum: ibique & *Charegisilus* cubicularius eius corruit: ibi & *Sygila*, qui quondam ex Gothiâ venerat, multum laceratus est; & posteà à *Chilperico* Rege comprehensus, incensis cum cauterijs candentibus omnibus iuncturis, ac membratim separatus, crudeliter vitam finiuit. Fuit autem *Charegisilus* ille tam leuis opere, quàm grauis cupiditate: de minimis consurgens, magnus per adulationes cum Rege effectus est: competitor rerum alienarum, testamentorumque effractor: cui talis fuit vitæ exitus, vt non mereretur voluntatem propriam morte imminente complere, qui aliorum voluntates sæpè destruxerat. Obijt *Sigebertus* quartodecimo regni sui anno. *Brunechildis* Regina, interempto *Sigeberto*, cum filijs Childeberti regnum gubernans, propter insolentiam morum, adeò intolerabilis erat Francis, vt meritò videretur Sybillam de ea vaticinatam esse. *Veniet* (ait) *Bruma de partibus Hispaniæ, ante cuius conspectum gentes, vel gentium Reges peribunt, ipsa verò calcibus equorum dirupta, peribit.* Quæ quamuis ita esset insolens, Dei Ecclesias honorabat. *Sigeb. Gregor. Tur.*

ANNO CHR. 580.

MACLIAVVS, & *Bodiccus* Britannorum Comites, sacramentum inter se dederant, vt qui ex eis superuiueret, filios partis alterius tanquam proprios defensaret. Mortuus autem *Bodiccus* reliquit filium *Theodoricum* nomine. Quo *Macliauus* oblitus sacramenti, expulso à patriâ, regnum patris eius accepit. Hic verò multo tempore profugus vagusque fuit, qui tandem miserante Deo, collectis secum à Britanniâ viris, se super *Macliauum* obiecit, eumque cum filio eius *Iacob* gladio interemit, partemque regni, quam quondam pater eius tenuerat in suâ potestate restituit: partem verò aliam *Vuarochus* Maclia-

cliaui filius vindicauit. *Gregor. Tur.*

ANNO CHR. 581.

MEROVEVS Chilperici Regis Francorum filius, cum exercitu Pictauos à patre dirigitur; at ille relictâ ordinatione patris; Turonos venit, ibique & dies sanctos Paschæ tenuit: multum enim regionem illam exercitus eius vastauit. Ipse verò simulans ad matrem suam ire velle, Rothomagum petijt, & ibi *Brunechildi* Reginæ coniungitur, eamque sibi in matrimonio sociauit. Hæc audiens *Chilpericus*, quòd scilicet contrà fas, legemque canonicam vxorem patrui accepisset, valdè amarus, dicto citius ad supra memoratum oppidum dirigit. At illi cùm hæc cognouissent, quòd eosdem separare decerneret, ad Basilicam S. Martini, quæ super muros ciuitatis ligneis tabulis fabricata est, confugium faciunt. Rex vero adueniens cùm in multis ingenijs eos exindè auferre niteretur, & illi dolosè eum putantes facere non crederent, iurauit eis dicens: *Si* inquit, *voluntas Dei foret, ipse hos separare non conaretur*. Hæc illi sacramenta accipientes, de Basilicâ egressi sunt, exosculatisque, & dignanter acceptis epulauit cum eis. Non multò post, cùm in custodiâ à patre retineretur, tonsuratus est, mutatâque veste quâ clericis vti mos est, presbyter ordinatur, & ad Monasterium Cœnomannicum, quod vocatur *Aninsula*, dirigitur, vt ibi sacerdotali erudiretur regulâ. Sed indè effugiens patri bellum fecit. Verùm cùm *Meroueus* in Remensi campaniâ latitaret, nec palam se Austrasijs crederet, à Tarabannensibus circumuentus est, dicentibus, quòd relicto patre eius *Chilperico*, ei se subiugarent, si ad eos accederet. Qui velociter adsumptis secum viris fortissimis, ad eos venit. Hi præparatos detegentes dolos, in villam eum quandam concludunt, & circumseptum cum armatis, nuncios patri dirigunt. Quòd ille audiens, illuc properare destinat. Sed hic cum in hospitali quodam retineretur, timens ne ad vindictam inimicorum multas lueret pœnas, vocato ad se Gaileno familiari suo, ait, *Vna nobis vsque nunc, & anima, & consilium fuit: rogo ne patiaris me manibus inimi-*

micorum tradi: sed accepto gladio irruas in me: quòd ille nec dubitans, eum cultro confodit. Adueniente autem Rege, mortuus est repertus. Extiterunt tunc qui assererent verba *Merouei*, quæ superius diximus, à Reginâ fuisse conficta. *Meroueum* verò eius fuisse iussu clam interemptum. *Gailenum* verò apprehensum, abscissis manibus, & pedibus, auribus, & narium summitatibus, & alijs multis cruciatibus affectum infeliciter necarunt. *Grindionem* quoque intextum rotę in sublime sustulerunt: *Guicilionem*, qui quondam comes palatij *Sigeberti* Regis fuerat, abscisso capite interfecerunt. Sed alios multos, qui cum eodem venerant, crudeli nece, diuersis mortibus affecere. *Greg. Turon.*

DACCO Dagarici quondam filius, relicto Rege *Chilperico*, cùm huc illucque vagaretur, à *Draccoleno* duce, qui dicebatur *Industrius* fraudolenter apprehensus est: quem vinctum ad *Chilpericum* Regem, Bramacum deduxit, dato ei sacramento, quòd vitam illius cum Rege obtineret. Sed oblitus sacramenti, egit cum principe, nefarias res asserens vt moreretur. Ille quoque cùm vinctus detineretur, & cerneret se penitus non euasurum, à presbytero Rege nesciente pœnitentiam petijt. Quâ acceptâ interfectus est. Cùm autem idem *Draccolenus* velociter reuerteretur in patriam, his diebus *Guntheramnus* Boso filias suas à Pictauo auferre conabatur. Quòd audiens *Draccolenus*, se super eum obiecit. Sed illi sicut erant parati resistentes, se defensare nitebantur. *Guntheramnus* verò misit vnum de amicis suis ad eum dicens: *Vade, & dic ei, scis enim quod fœdus inter nos initum habemus: rogo vt te de meis remouens insidijs. Quantum vis de rebus tollere, non prohibeo: tantùm mihi, & si nudo liceat cum filiabus meis accedere, quo voluero*. At ille vt erat vanus ac leuis; *Ecce* inquit *funiculum in quo alij culpabiles ligati, ad Regem me ducente directi sunt, in quo, & hic hodie ligandus illuc deducitur vinctus*. Et hæc cùm dixisset, calcaneorum ictibus vrgens equum, ad illum veloci cursu dirigit: & crasso eum verberans ictu, hastili diuiso ensis ad terram ruit. *Guntheramnus* verò cùm super se mortem cerneret imminere, inuocato nomine Domini, & virtute magnâ B. Martini, eleuatoque conto,

Drac-

Draccolenum arctat in faucibus: suspensumque de equo sursum, vnus de amicis suis cum lanceâ latere verberatum finiuit: fugatisque socijs, ipsoque spoliato, *Guntheramnus* cum filiabus liber abscessit. Post hæc *Seuerus* socer eius à filijs apud Regem grauiter accusatur. Hæc ille audiens, cum magnis muneribus ad Regem petit, qui in viâ apprehensus & spoliatus, atque in exilium deductus morte pessimâ vitam finiuit. Sed & dum filij eius *Bursolenus*, & *Dodo* ob crimen Maiestatis læsæ iudicio mortis suscepto, ab exercitu vi oppressus est: alius in fugâ apprehensus, truncatus manibus & pedibus interijt: resque omnes tam eorum, quàm patris, Fisco collatæ sunt, erant enim eis magni thesauri *Gregor.Tur.*

ANNO CHR. 584.

MVMMVLVS Dux Guntheramni Regis Aureliæ, qui magnas res contrà Longobardos gesserat, rebellionis conuictus, iussu *Guntherammi* interficitur, & eius thesauri ipse, & *Childebertus* diuidunt. *Aimon.*

ANNO CHR. 588.

CHILPERICVS Francorum Rex, Nero sui temporis,& Herodes,ad villam Calensem, quæ distat ab vrbe Parisiacâ quasi centum stadijs, accedit, ibique venationes exercet. Quadam verò die regressus de venatione, iam sub obscurâ nocte, dum de equo susciperetur, & vnam manum super scapulam pueri retineret, adueniens quidam, eum cultro percutit sub ascellam, iteratoque ictu ventrem eius perforat. Statimque profluente copiâ sanguinis, tam per os, quàm per aditum vulneris, iniquum fudit spiritum. Regiones plurimas sæpius deuastauit, atque succendit, de quibus nihil doloris, sed lætitiam magis habebat, sicut quondam *Nero* cùm inter incendia palatij tragœdias decantaret. Persæpè homines pro facultatibus eorum iniustè puniuit: in cuius tempore pauci quodammodo Episcopatum Clerici meruerunt; erat enim gulæ deditus, cuius Deus venter fuit: nullumque se asserebat esse prudentiorem:

confecitque duos libros, quasi Sedulium meditatus, quorum versiculi debiles nullis pedibus subsistere possunt: in quibus dum non intelligebat, pro longis syllabas breues posuit; & pro breuibus longas statuebat, & alia opuscula, vel hymnos, siue missas, quæ nullâ ratione suscipi possunt. Causas pauperum exosas habebat, sacerdotes Domini assiduè blasphemabat: nec aliundè magis dum secretus esset, exercebat ridicula, vel iocos, quàm de Ecclesiarum Episcopis: illum ferebat leuem, alium superbum: illum abundantem, istum luxuriosum: illum asserebat elatum, hunc timidum, nullam rem plus odio habens, quàm Ecclesias; aiebat enim plerumque; *Ecce pauper remansit fiscus noster, ecce diuitiæ nostræ ad Ecclesias sunt translatæ: Nulli penitus, nisi soli Episcopi regnant: perijt honor noster, & translatus est ad Episcopos Ciuitatum.* Hęc agens assiduè, testamenta, quæ in Ecclesijs conscripta erant, plerumque disrupit, ipsasque patris sui præceptiones, putans quòd non remaneret, qui voluntatem eius seruaret, sæpè calcauit. Iam de libidine, atque luxuriâ non potest reperiri in cogitatione, quòd non perpetrasset in opere. Nouaque semper ad lædendum populum ingenia perquirebat, nam si quos eo tempore culpabiles reperisset, oculos eis iubebat erui, & in præceptionibus quas ad iudices pro suis vtilitatibus dirigebat, hæc addebat: *Si quis præcepta nostra contempserit, oculorum auulsione mulctetur.* Nullum vnquam purè dilexit, à nullo dilectus est: ideò cùm spiritum exhalasset, omnes eum reliquerunt sui. *Gregor. Turon.*

ANNO CHR. 591.

HORMISDA Persarum Rex ægrè ferens suos exercitus, eorum Duces fugatos, & occisos esse à *Commentiolo Thraco*, Duci, cuius culpâ clades accepta erat, vestem muliebrem ignominiæ causâ mittit, eumque in ordinem redigit. Dux verò confictis literis milites incitat in Regem effecitque vt Hormisdæ regnum abrogent. Ipse assumptis alijs Regem solio deturbat, ignominiosè tractat, & in carcerem conijcit, & filium eius *Cosrhoen* Regem facit, filius patrem benignè habet, sed pater ira-

iratus filio, eum calumniatur, ideò pater tandem trucidatur. *Euagr.*

ANTHARIT vel *Autharis* Rex Longobardorum, cùm à *Childeberto* Francorum Rege quotannis ferè bello prouocaretur, mittit ad *Guntheramnum* legatos, petitque vt intercessor esse velit apud patruelem *Childebertum*, vt cognati inter se populi Longobardi & Franci in pace viuere possint. Interim Rex apud Ticinum nonas Septembris veneno, vt tradunt, accepto moritur, postquam sex regnauerat annos. Statimque à Longobardis legatio ad *Childebertum* Regem Francorum missa est, quæ *Antharit* Regis mortem eidem nunciaret, & pacem ab eo expeteret. Quòd ille audiens, legatos quidem suscepit, pacem verò inposterum se daturum promisit. Qui tamen præfatos legatos post paucos dies promissâ pace absoluit. Reginam verò *Theudelindam*, quę satis placebat Longobardis, permiserunt in regiâ consistere dignitate, suadentes ei, vt sibi quem voluisset ex omnibus Longobardis virum eligeret, talem scilicet, qui regnum regere vtiliter posset. Illa verò consilium cum prudentibus habens, *Agilulfum* Ducem Taurinatium, & sibi virum, & Longobardorum genti Regem elegit. Erat enim isdem vir strenuus & bellicosus, & tam formâ, quàm animo ad regni gubernacula coaptatus. Quem statim Regina ad se venire mandauit, ipsaque ei obuiam ad Laumellum oppidum properauit. Qui cùm ad eam venisset, ipsa sibi post aliquot verba vinum propinari fecit. Quæ cùm prior bibisset, residuum *Agilulfo* ad bibendum tribuit. Is cùm Reginæ accepto poculo manum honorabiliter osculatus esset, Regina cum rubore subridens, *non debere sibi manum osculari* ait, *quem osculum sibi ad os iungere oporteret*. Moxque eum ad suum basium erigens, ei de suis nuptijs, deque regni dignitate aperuit. Quid plura? Celebrantur cum magnâ lætitiâ nuptiæ, suscepit *Agilulfus*, qui erat cognatus Regis *Antharit* inchoante iam mense Nouembris regiam dignitatem. Sed tamen congregatis in vnum Longobardis, posteà mense Maio, ab omnibus in regnum apud Mediolanum leuatus est. *Paul.Vuarnefrid.*

ANNO CHR. 595.

CHAGANVS Rex Auarum, Venetiarum fines inuadit, & *Gisulphum* cum exercitu trucidat, coniugemque eius *Romildam* in castro Foroiuliano obsidione cingit. *Romilda* videns *Chaganum* esse virum vegetæ ætatis, amore eius incensa & pacta coniugium, castrum prodit, atque ita Foroiulianum castrum igne consumptum, & incolæ in captiuitatem abducti. *Romilda* verò proditionis mercedem dignam accepit, dum palo perforatur, & in campo erigitur. *Diacon.*

ANNO CHR. 600.

CHILDEBERTVS Francorum Rex, anno regni Burgundiæ quarto, paterni verò 23. veneno, vt putabatur, extinguitur. Succedunt ipsi filij, *Theodobertus* qui Austriam obtinet, & *Theodoricus*, qui regnum Gunthcramni accipit, regnatque annis 18. *Aimoin.*

ANNO CHR. 602.

MAVRITIVS CAPPADOX LXI. Romanorum Imperator, à puero in studijs, omnibusque exercitijs equestribus diligenter se exercuerat, in aulam ascitus, & à *Iustino II.* Imperatore secretarius est constitutus. Posteà propter eximias virtutes & industriam consilio *Sophiæ* Augustæ factus est *Comes prætorianorum*. Deindè *Tiberius* eum pręfecit exercitui misso contrà Persas. Cùm autem *Mauritius* à Persis victor Constantinopolim reuersus esset, à *Tiberio* Augustus est appellatus. *Tiberio* verò defuncto, indutus purpurâ, redimitus diademate, ad Curiam processit, & applausu, acclamationibusque populi, primus ex Græcorum genere in imperio confirmatus est. Ingressus *Mauritij* fuit felix & gloriosus, sed exitus tragicus & calamitosus, quem multa præcesserunt prodigia, & somnia. Anno nempè imperij decimo nono, postquam varijs affecisset *B. Gregorium* iniurijs *Mauritius*, apparuit ei vir quidam monastico indutus habitu in foro Constantinopolitano, spatham manu tenens,

nens, per forum discurrens, Imperatorem gladio periturum, omnibus pronunciauit. Quòd *Mauritius* audiens, à tyrannide Gregorio inferendâ se se continuit: & iudicium diuinum tanto magis timuit, quanto Gregorium non credidit posse mentiri, qui aliquando per epistolas similia comminatus fuerat. Compositasque scripto preces eidem Gregorio, & ad omnes Patriarcharum sedes, ad omnes ciuitates, & monasteria, cum cereis & pecunijs transmisit, & vt pro peccatis suis intercederent, supplicauit, hoc potissimum deprecans, vt hìc, & non in futuro, quæ meruit, reciperet. Cùmque hoc vehementius per multa postulasset tempora, quadam nocte dormiens, vidit apud æneam palatij portam se coram populo imagini Saluatoris assistere, & vocem terribilem ex eadem audire, dicentem: *Date Mauritium*: & capientes eum iudiciorum ministri, statuerunt ante imaginem Saluatoris. Cui eadem vox: *Vbi vis reddam tibi mala quæ fecisti, hic ne, an in futuro?* At ille respondit: *Amator hominum Domine, & iudex iuste, hìc mihi potius, quàm in futuro tribue.* Et iussit diuina vox tradi *Mauritium*, & *Constantinam* vxorem eius, & filios, omnemque cognationem, *Phocæ* militi. Euigilans ergo *Mauritius*, vocauit ad se generum suum *Philippicum*, quem dudùm de affectatione regni habebat suspectum. *Philippicus* timens, vxori propterea *Gordiæ* valedicens: sciebat enim se Imperatori suspectum, cummunionem insuper sacramenti susceptа, ad palatium ingreditur, & ad pedes Imperatoris prouoluitur. Cui assurgens Imperator, ad pedes generis corruit dicens: *Ignosce mihi propter Deum, quia peccaui in te, nunc enim certissimè noui, quia nihil peccaueris in me; si quem verò scis in agminibus nostris Phocam, dicito mihi.* Philippicus secum cogitans dixit: *Vnum Phocam cognosco, qui nuper ab exercitu procurator constitutus, tuo contradicebat imperio; est autem iuuenis temerarius, attamen timidus.* Tunc Mauritius ait, *Si est timidus, tunc homicida est*: & narrauit illi somniũ. Porrò Imperator pœnitentiam quidem tenuit, sed à cupiditatibus vsque adeò non recessit, vt exercitum in periculosis locis hyemare, & victum ab extraneis iuberet cum periculo quærere apud Sclauos, ne alimenta publica manducarent.

Quòd

Quòd cùm exercitus intelligeret, dixiſſe fertur, *Imperatori non obedire ſæuum eſt: obedire autem ſæuiſſimum*. Moxque ad ſeditionem conuertitur, Phocamque ſuper clypeum exaltatum, proclamant Exarchum; deinde fugato *Theodoſio* filio Imperatoris, & *Germano* ſocero, commoto deindè graui tumultu Conſtantinopoli, *Mauritius* mutatâ veſte cum vxore, & filijs noctu Dromonem conſcendit fugiens.

Cùm inter *Praſinos*, & *Venetos* de ſtationibus controuerſia orta eſſet. *Phocas* ſatellites quoſdam miſit, qui turbam compeſcerent; quorum vnus cùm Tribunum Venetum per contumeliam pepuliſſet, Veneti indignati clamarunt: *Abi, cognoſce ſtatum rerum, diſce ordinem: Mauritius nondum eſt mortuus*. His auditis, *Phocas* in cædem *Mauritij* incitatus, miſſis militibus Chalcedonem (quo ægrotus cum coniuge, & paruis filijs, & filiabus fugerat) eum ex fugâ retraxit. Suntque ibidem in portu Eutropij, *Phoca* ſpectante, primum filij eius necati: ex quibus cùm infans quæreretur, dixit *Mauritius* eum eſſe apud nutricem. Miſſum eſt ad illam, vt afferretur infans. Nutrix miſericordiâ mota erga Imperatoris filium, ipſum abdidit in loco, & ſuũ filiũ pro eo mactandum carnifici tradere voluit. Pater agnouit ſuũ non eſſe, nec voluit infantem alium pro ſuo interfici. Dixit igitur ad Phocam: *Iſte non eſt meus: parcas alieno innocenti ſanguini, & iubeas afferri meum*. Coacta eſt igitur nutrix adducere Imperatoris infantem, qui adductus, patre etiam intuente, eſt transfoſſus: & quidam referunt, quòd eo occiſo, lac cum cruore effluxerit, ſic vt ſpectatores omnes lamentarentur. Deindè *tres filiæ*, poſt has mater *Conſtantina*, boni Principis Tiberij filia (quamquam alij referunt, quòd *Conſtantina* prius poſt *Mauritij* mortem cum tribus filiabus ſit occiſa) Spectauerat *Mauritius* filiorum, & filiarum neces mirando ſilentio; ſed cùm videret ſuam coniugem etiam feriri, hanc edidit confeſſionem ſuorum delictorum. *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum*. Tandem & ipſe ſecuri ceruicem ſubiecit, & mortem ſubijt, repetito iterum illo verſiculo: *Iuſtus es &c.* Anno ætatis ſuæ 63. imperij 20. Cadauera in litora abiecta ſunt, & ex edicto *Phocæ*, multis die-

diebus in campo iacuerunt, donec fœterent; deindè autem ab eunucho quodam in templo ſepulta ſunt. *Zonaras* refert, quod vxor Mauritij *Conſtantina* poſt mortẽ mariti cũ tribus filiabus ſit occiſa, & in æde diui Mamantis vicina mœnibus ſepulta, atque eius ſepulchro hoc Epitaphium inſcriptum ab Eunucho, ſiue cubiculario *Iuſtiniani* Pharaſmane, qui ſepulturam curauit:

Hìc ſita ſum Regum (dolor heu!) miſeranda duorum
Vxor Mauritij, *filia* Tiberij.
Quæ partu monſtrante meo, fœcunda probaui
Multorum eſſe etiam poſſe bonum Imperium.
Militis huc furor, & populi leuis ira, maritum
Me, ſobolemque meam ſanguinolenta tulit.
Heu mihi, quid gemitis Nioben? Ego mortua ſpiro,
Aſpera continuis ſaxa rigo lacrymis.
Cladibus haud Hecube certent Iocoſtaque noſtris,
Nam leuior dolor eſt: cæſus vterque parens.
Sæue, quid infantes perimis, vitiique, dolique
Ignaros? Ætas quid dedit illa mali?
Non tibi Roma meis iam præbeo frondibus vmbras,
Turbine Threicio ſtirpitus interij.

THEODOSIVS Mauritij filius à patre ad *Coſrhoam* Regem Perſarum præmiſſus erat, auxilia contrà *Phocam* petiturus Hunc quoque ex fugâ retractum *Phocas* trucidari iuſſit. Is ante mortem hanc precationem ſonuit: *Domine Ieſu Chriſte, tu ſcis, me nullum hominem iniuria affeciſſe: nunc ergo mihi eueniat, vt iubet tua potentia.* Cæſi quoque ſunt *Mauritij* amici, & Duces: Petrus *Mauritij* frater, *Germanus* ſocer Theodoſij, & filia eius Theodoſij coniux, *Commentiolus*, & alij. Hæc referunt *Onuphr. Zonar. Ced. Ioan. Diac. Miſcell.*

ANNO CHR. 603.

LIVBA Hiſpaniæ Rex, cùm anno vno & menſibus ſex regnaſſet, à *Viterico* Gotho, præciſâ dexterâ, anno ætatis 20. trucidatur, & *Vitericus* regnum occupat annis 7. *Vaſæus.*

AN-

ANNO CHR. 605.

NARSES Dux, quòd malè pugnasset, metuit sibi à *Phoca*, & Edessam occupat, & nuncium ad *Cosrhoem* mittit, indè reputans melius esse, cum *Phoca* redire in gratiam, à *Domentiolo* fidem accipit securitatis, & *Phocas* iuramentum interponit. At verò cùm Constantinopolim venisset, contrà fidem datam viuus exuritur à *Phoca*, id quod maximo dolori fuit exercitui, Persis verò gaudio, qui sibi à Narsete adeò metuebant, vt liberos nomine *Narsetis* terrerent. *Cedr. Antonius Franciscus Rainerius* sub effigie Narsetis tale Elogium scripsit.

Non non hac tabula semiuirum hunc fingere paruula
Fas est, marmoribus quem decuit scalpier, arduo
Aut ossa, aut Rhodope, aut aerio Caucaseo in iugo,
Si spectes animum belligeri, factaque fortia.
Hic Narses, regio quem peperit Persidis inclyta
Byzantique aluit, quem domus olim aurea Cæsaris
Eductum muliebri imperio, & mollibus in iocis,
Acuto fuerant secta cui pondera forcipe.
Hic ille est valido consilio qui quatit agmina
Gothorum, & madidum sanguine Regem Totilam Italo,
Francorumque acies, barbariemque Ausonia expulit.
Salue, ò macte animo semiuir, & clarior omnibus
Veris Marte viris. Nunc vtinam Magne resurgeres.

ANNO CHR. 609.

VICTERICVS Gothorum Rex in Hispaniâ vir quidem strenuus in armorum arte, sed tamen expers victoriæ. Namque aduersus Romanum militem bella sæpè molitus, nil satis gloriæ gessit, præter quòd Saguntiam ciuitatem Romanis ademit, & regno Gothorum adiecit. Hic in vitâ plurima illicita fecit; in morte autem, quia gladio operatus fuerat, gladio perijt. Mors quippè innocentis inulta in illo non fuit; inter epulas enim prandij coniuratione suorum est interfectus. *Isid.*

AN-

ANNO CHR. 610.

PHOCAS LXII. Romanorum Imperator, ex obſcurâ familiâ in Thraciâ oriundus, cuius parentes ignorantur, fœdo nomine, atque omine *Phocas* appellatus fuit. Nam φώκη, *Phoca*, eſt bellua marina, valdè vorax, corio, & pilis tecta, per ſomnium mugiens: Vndè & *Vitulus marinus* appellatur. Coit canum more, paritque in terrâ animalium ritu. Huc pertinet illud *Virg. l. .Georg.*

.... *Et turpes paſcit ſub gurgite* Phocas.

Staturâ fuit mediocri, deformis, terribilis aſpectu, rubente capillo, ſupercilijs coeuntibus, mente raſo, cicatrice in mala notatus, quæ ipſo iraſcente denigrabatur: vinoſus, mulieroſus, ſanguinarius, rigidus, in dicendo ferox, à miſeratione alienus, moribus feris, hæreticus. Vxor eius *Leontia* iiſdem fuit moribus prædita. Imperij initio bonam de ſe ſpem præbuit ſubditis, expectantibus per ipſum Romani imperij reſtaurationem, quia vir militaris erat, & ſæpè victoriam ab hoſte reportarat. Sed ille, poſtquam imperatoriam dignitatem conſecutus fuerat, totum ſe vitijs dedit, & Rempublicam minimè curauit. Cùm eò ventum eſſet, vt aut nomen imperij deleretur, aut *Phocas* occumberet: miſit Senatus, & ipſe Dux *Priſcus* eius gener, legatos ad *Heraclianum*, eius *Heraclij* patrem, qui poſt imperio potitus eſt, Africæ, & Lybiæ præfectum, orantes, vt ſe à tyrannide *Phocæ* vindicaret. *Heraclianus* igitur mittit filium ſuum *Heraclium* cum magnâ & armatâ claſſe, ſecum ferens etiam Seruatoris noſtri imaginem, nullo manus miniſterio factam. In portu Sophiæ nauali prælio commiſſo inter Heraclium, & Phocam, flagitioſus *Phocas* ſuperatus in Regiam confugit. Tum *Photinus* quidam, cuius vxori *Phocas* ſtuprum intulerat, in Regiam cum militibus irrumpit, *Phocam* ignominioſè ſolio deiecit, imperatoriâ veſte ſpoliat, nigrâque circundatum veſte, & numellis incluſum contemptim ad *Heraclium* deducit. Qui vt primùm conſpexit *Phocam*: *Miſer*, inquit, *ita ne Rempublicam gubernaſti*? At deploratus *Phocas* ex deſperatione reſpondit: *Tuum eſt rectius eam gerere*.

Illicò autem *Heraclius* iubet manus & pedes, mox humeros & pudenda amputari, tandem & caput. Atque ita tyrannus imperium malè partum, malèque administratum, malè amisit, cùm per octennium imperio insultasset. Infelix tyranni cadauer, quod eius reliquum fuit, in Boue (est loci nomen) crematum est, vbi caminus fuisse perhibetur æreus, formâ bouis, Pergamo translatus fuit. *Cedr. Zonar. Sigeb.*

ANNO CHR. 615.

IOANNES Exarchus in Italiâ, quòd insolentius se gereret, post quintum annum administrationis à *Ioanne* præfecto occiditur, & ipse *Ioannes* imperium sibi sumit. Sed *Heraclius* misit septimum Exarchum *Eleutherium*, qui *Ioannem* illum, & alios, qui cædis rei erant, occidit, & Rempublicam administrauit annis quatuor. *Diacon.*

EAN Rex Scotorum cum omnibus penè suis in bello extinguitur ab *Edilfredo* Rege Nordanimbrorum. Hæc calamitas Scotis contigit secundùm vaticinium D. Augustini Anglorum Archiepiscopi, qui interminatus Scotos ab Anglis fore perimendos, qui Anglos ad vitam æternam conuerti ægrè ferebant: in Monachos quoque Scotorum irâ Dei sæuiente, qui cum Rege suo ad bellum hoc ex more exeuntes, vt Rege armis pugnante, ipsi orando pro eo pugnarent, perempti sunt ab Anglis, mille ducenti, tantùm quinquaginta per fugam elapsis. *Sigeb.*

THEODORICVS Francorum Rex suasu auiæ Brunichildi, fratri *Theodeberto*, quem furtiuo concubitu natum affirmabat, bellum infert: concurrunt iuxta Tulbiacense castrum, vbi tandem victus est *Theodebertus*, qui Coloniam Agrippinam perfugiens, prælium instaurat; sed iterum vincitur, & iussu Brunichildis trucidatur. Sequenti anno *Theodoricus* liberos *Theodeberti* ad Brunichildem mittit, quos omnes occidit, sed *Theodoricus* filiam Theodeberti pulcherrimam virginem sibi retinuit, ducturus eam vxorem, cum Theodebertum non crederet suum fratrem fuisse. Id verò impedit *Brunichildis*, hinc dissidium ortum, & Brunichildis nepoti *Theodorico* ex balneis egredienti ve-

ne-

nenum offert, quo perijt anno regni decimo ſeptimo, atque ita hæc familia, quæ ad quinquageſimum primum annum regnauerat, extincta eſt: ſuccedit patruelis *Clotarius*, qui integrâ Monarchiâ Franciæ potitur anno ætatis trigeſimo. *Aimoin.*

ANNO CHR. 616.

EDELFRIDVS Rex Northumbriæ in Angliâ cadit in prælio, cùm annos 21. regnaſſet, ſuccedit ipſi filius *Eudinus*, pacis amantiſſimus, per annos ſeptendecim. *Beda.*

ANNO CHR. 617.

BRVNICHILDIS olim Francorum Regina, cùm conſpectui *Clotarij* præſentaretur, & odium contrà ipſam nimium haberet, reputans ei quòd decem Reges Francorum per ipſam interfecti fuiſſent, ideſt Sigebertus, Meroueus, & genitor ſuus Chilpericus, Theodebertus, & filius ſuus Clotarius, Theodoricus, eiuſdemque tres, qui ad præſens extincti fuerant, pertriduum eam diuerſis tormentis afflictam iubet prius camelo per omnem exercitũ ſedentem perducere, poſt hæc comam capitis vno pede, & brachio ad ferociſſimi equi caudam ligare, à quo calcibus, & velocitate curſus membratim diſrumpitur. *Greg. Tur. Vualafr. Strab.*

ELEVTHERIVS Exarchus in Italiâ, cùm videret Imperatorem, & à Perſis, & Auaribus, & Hiſpanis oppugnari, nec cuiquam reſiſtere poſſe, & ipſe arripit imperium, qui cùm Romam properaret, vt eam præſidijs muniret, interficitur à militibus, & caput eius mittitur Conſtantinopolim. *Anaſtaſius.*

ANNO CHR. 628.

COSRHOES Perſarum Rex, pluries ab Heraclio Imperatore victus, Seleuciæ cùm nihil procederet, in dyſenteriam incidit, metuens igitur vitæ ſuæ, cùm plures haberet filios, reiecto *Syroe* natu maximo, alteri nomine *Medarſes* regnum tradere conatus eſt. Quòd cùm cognouiſſet *Syroes*, conciliatis ſibi quibuſdam ſatrapis, parentem *Coſrhoem* inuaſit, ferreis compedibus

eum alligauit, & magnis ponderibus circà collum grauatum in tenebricosum locum, vbi thesauros deponere *Cosrhoes* volebat, detrusit, parumque panis & aquæ ei porrigi iussit, & hoc modo fame illum cruciauit, dicens: *Comedas aurum, quod incassum collegisti, propter quod etiam multos fame necasti, & Romanos contra Persas concitasti, ac cædibus mutuis, cladibusque grassari coegisti.* Deindè *Medarsem* cui regnum ille destinarat, cæterosque liberos in conspectu illius trucidari mandauit. Postremò *Cosrhoem* post decimum quintum diem, iam fame maceratum carcere eduxit, ipsumque metæ loco collocatum, & telis Ducum Persicorum confossum sustulit, cùm annos regnasset 35. Sic inter spicula nequissimam animam reddidit qui conuiciorum, ac blasphemiarum tela in Christum Crucifixum eiaculatus fuerat, & arma impia ei intulerat. *Cedr. Zonar. Diac.*

ANNO CHR. 629.

SYROES Persarum Rex, cùm ferè anno vno regnasset, moritur primo vere; succedit ipsi filius *Adhesir*, qui regnat tantùm menses septem, occisus à *Sarbara* Duce militiæ, qui bimestri spatio præest, occisus circa mensem Octobris. Succedit ipsi *Barone* Cosrhois filia, quæ regnat menses septem. *Miscell.*

ANNO CHR. 630.

BEROALDVS Rex Frisiæ, à Clothario patre Dagoberti, qui auxilio aduenit filio, obtruncatur, adeòque *Clotharius* atrociter persecutus est victoriam, vt triduum totum ex hostibus, quicumque mensuram gladij sui excederent, trucidaret. Regnauerat autem *Beroaldus* annis sexaginta, cui succedit *Adgillus*, beneficio *Clotharij*, qui regnat annis 49. *Annal. Fris.*

ANNO CHR. 632.

EVDINVS Rex Northumbrorum in Angliâ, cùm regnasset annis septendecim, à Britonibus seditiosis, qui *Pendam* Regem Merciorum in auxilium euocauerant, in prælio occiditur, cum magnâ clade exercitus. Succedunt ipsi *Eanfridus* & *Oris-*

Orischius, qui regnum diuidunt, & hac ratione imbecilliores facti, sequenti anno à *Carduella* Britonum Duce interficiuntur. *Beda*.

IEZDEGIRDVS Rex Persarum, filius Syrois ad oppidum *Merga* vincitur, & occiditur à Saracenis. Dux Saracenorum fuit *Othman*, qui posteà videtur regnum Persarum occupasse, cuius memoriæ ergo Æ ram instituerunt, quam *Iezdegirdicam* appellarunt à Rege cæso, & adhuc eà hodie vtuntur. *Miscell.*

ANNO CHR. 633.

CARDVELLA Britonum Dux, pugnans cum *Osuualdo* Rege Northumbriæ qui successit *Eanfrido*, & *Orischio* fratribus, vincitur, & interficitur, atque ita pacatis rebus, tranquillè regno præfuit Osuualdus. *Beda*.

AIO Dux Beneuentanus vastatur à Sclauis, qui classe aduenientes maritimâ deprædabantur, quos cohibere *Aio* conatus, in foueam à Sclauis factam ex insidijs præcipitatus, trucidatur, cùm annum vnum & quinque menses regnasset. Succedit *Radoaldus* Dux, qui *Aionis* mortem vltus, Sclauos vincit, & finibus pellit. *Diac.*

ANNO CHR. 641.

CONSTANTINVS Tertius LXIV. Romanorum Imperator, filius *Heraclij*, & *Fabiæ Eudoxiæ*, adhuc vnius anni coronatus est, patre *Heraclio* sic volente. Quòd Imperator ideò fecisse videtur, quia bello graui & periculoso contrà Persas occupatus erat. Voluit igitur sibi successorem constituere, ne ex dissidijs in eligendo Imperatore Respublica Romana quateretur. Defuncto *Heraclio* cùm imperasset annos 30. mense decem, succedit filius *Constantinus*, qui cùm coronaretur, coronam, quæ cum patre sepulta fuerat, effodi, & sibi imponi iussit. Verùm cùm *Martina* nouerca filium *Heracleonam* Imperatorem facere cuperet, veneno sustulit *Constantinum*, quarto mense postquam patri *Heraclio* successerat, & filium suum Heracleonam substituit. *Cedr. Zonar.*

AN-

ANNO CHR. 642.

HERACLEONAS LXV. Romanorum Imperator, ex incestu natus est. Nam secunda *Heracli* vxor *Martina* fuit fratris eius filia, ex quâ *Heracleonas* genitus. Vix decennis erat cùm ad Imperium per fraudolentiam, & violentiam peruenisset, ideòque cùm *Heracleonas* cum *Martina* matre malè imperium administraret, in omnium odium incurrit. Senatus igitur iussu capti, & primùm *Martinæ* lingua præcisa est, ne oratione, quâ plurimum valebat, populum commoueret. Puerum verò *Heracleonam* naso mutilarunt, ne decor, aut gratia in vultu ad commiserationem populum flecteret: deindè ambo in Cappadociam relegati, cùm imperium sex menses tenuissent, ibi in carcere mortui sunt. *Cedren. Zonar. Diac. Egnat.* Constans Constantini filius imperio præficitur.

OSVVALDVS Rex Northumbrorum in Angliâ, cùm regnasset annis octo commisso prælio cum *Penda* pagano Rege Merciorum, trucidatur vnâ cum exercitu. Succedit frater ipsius *Osuinus*, qui regnauit annis 28. & assidua bella cum *Penda* gessit. *Beda*.

ANNO CHR. 643.

MAVRITIVS Chartularius in Italiâ, qui exercitum ducebat sub *Isaacio* Patricio Exarcho, sibi iuramentum ab exercitibus dici iubet, & imperium sibi sumit: sed ab Isaacio Exarcho captus Romæ, propè Rauennam ductus decollatur. *Miscell.*

ANNO CHR. 644.

OMAR Saracenorum Rex, cùm annis decem regnasset, à Persâ quodam seruo suo, dum in templo adorat, gladio transfigitur, succedit ipsi *Otmen* cognatus, qui regnauit annis 12. *Zacuth.*

AN-

ANNO CHR. 654.

SIGEBERTVS Rex Angliæ, Monachus factus, in prælio contra *Pendam* Merciorum Regem fratri *Egrico* auxilia adducens, vnâ cum fratre occiditur, exercitusque eius ferè omnis, paucis tantùm fugâ elapsis. *Beda.*

ANNO CHR. 655.

PENDA Merciorum Rex, dimicans contra *Osuinum* Northumbriæ in Galliâ Regem, vincitur, & trucidatur, regnumque Merciorum occupat *Osuinus*. Donauit tamen eius partem australem cognato suo *Pandæ*, qui sequenti Paschate occisus est, atque ita solus obtinet regnum Merciorum annis tribus. *Beda.*

OTMEN Rex Arabum, cùm annos regnasset duodecim, interficitur; succedit *Halì*, qui regnat annos quatuor. *Zacutbi.*

ANNO CHR. 657.

RODOALDVS Rex Longobardorum, cùm vxorem cuiusdam Longobardi stuprasset, ab eodem trucidatur, cùm regnasset annos quatuor; successit *Aripertus* filius Gundibaldi fratris Theudelindæ, qui regnat annis quinque. *Pau. Vuarnef. Diac.*

ANNO CHR. 658.

ANSEGINVS gener *Pipini* senioris, eodem hoc anno, quo *Hildericus* Rex Austrasiorum factus est, scelerate interficitur à Gunduino. *Annal. Fris.*

ANNO CHR. 661.

ARIPERTVS Longobardorum Rex, postquam per annos nouem Longobardos apud Ticinum rexerat, moriens, regnum duobus filijs suis adhuc adolescentibus, *Bertarido*, & *Godeberto* regendum reliquit. Et *Godebertus* quidem Ticini sedem

dem regni habuit, *Bertaridus* verò in ciuitate Mediolanensi. Inter quos fratres, agentibus malignis hominibus, discordiæ, & odium fomes surrexit in tantum vt alter alterius regnum inuadere conaretur. Quâ de re *Godebertus Garibaldum Taurinatium* Ducem ad *Grimoaldum* Beneuentanorum strenuum tunc ductorem direxit, inuitans eum, vt quantocius veniret, & sibi aduersus germanum suum *Bertaridum* auxilium ferret, Regisque filiam suam germanam ei se daturum promittens. Sed legatus ipse fraudolenter contra suum Dominum agens, *Grimoaldum* exhortatus est, vt veniret, & Longobardorum regnum, quod adolescentes germani dissipabant, ipse arriperet, qui ætate maturus consilio prouidus, & v ribus fortis existeret. *Grimoaldus* hæc audiens, mox animum ad regnum Longobardorum obtinendum erexit. Ordinatoque apud Beneuentum *Romualdo* filio suo duce, ipse cum electâ manu Ticinum profecturus iter arripuit, ac per omnes ciuitates, quas obuiam habuit, sibi amicos, & adiutores ad regnum percipiendum asciuit. *Trasemundum* verò comitem Capuanum per Spoletum, & Tusciam direxit, vt per eas regiones Longobardos suo consortio coaptaret. Qui imperata sibi strenuè perficiens, & cum multis adiutoribus, apud Æmiliam in itinere occurrit. Igitur *Grimoaldus* cùm propè Placentiam cum robustâ virorum multitudine aduenisset, *Garibaldum*, qui legatus ad eum missus à *Godoberto* fuerat, Ticinum præmisit, vt eidem Godeberto de suo aduentu nunciaret. Qui ad Godebertum veniens, Grimoaldum citius aduentare dixit. Cùmque Godebertum ab eo quæreret, quo in loco eidem Grimoaldo hospitium præparare deberet, Garibaldus ita respondit, quod dignum esset vt Grimoaldus, qui pro eius causâ venerat, eiusque sororem accepturus esset, hospitium intra palatium haberet. Quòd ita quoque factum est. Nam aduenîens Grimoaldus, intra palatij hospitium accepit: Isdem verò Garibaldus, totius nequitiæ seminator, Godoberto persuasit, vt non aliter quàm loricâ sub veste indutus, cum Grimoaldo locuturus veniret; asserens quia Grimoaldus eum occidere vellet. Rursus isdem fallendi artifex, ad Grimoaldum veniens, dixit, quòd nisi

se

se fortiter præpararet, eum Godebertus suo gladio perimeret, asseuerans Godebertum quando cum eo ad colloquendum veniret, loricam sub veste gestare. Quid plura? Cùm ad colloquium die crastino venissent, & Godebertum post salutationem Grimoaldus amplexatus esset, statim sensit quòd loricam sub veste gestaret. Nec mora, euaginato gladio eum vitâ priuauit, regnumque eius, & omnem potentiam inuadens, suæ subdidit dictioni. Habebat autem tunc Godebertus iam filium paruulum nomine *Reginbertum*, qui à Godeberti fidelibus sublatus, & occultè nutritus est. Nec eum Grimoaldus persequi curauit, quippèqui adhuc infantulus esset. Quo audito *Bertaridus*, qui apud Mediolanum regnabat, quòd eius germanus esset extinctus, quantâ potuit velocitate fugam arripuit, atque ad Regem Auarum *Cacanum* peruenit, vxorem *Rodelindam* & paruulum filium nomine *Cunibertum* relinquens, quos Grimoaldus Beneuentum in exilium direxit. His itaque gestis Garibaldus, cuius instigatione, & certamine ista patrata sunt, & non solùm hæc egerat, sed & fraudem in legatione suâ fecerat, dum munera, quæ deferre Beneuentum debuerat, non integra deportasset; talium ergo operum patrator, non diù lætatus est. Erat quidam paruulus homunculus ex propriâ familiâ Godeberti oriundus, in ciuitate Taurinatium. Is cùm Garibaldum ducem ipso sacratissimo Paschali die ad orationem in Beati Ioannis Basilicam venturum sciret, super sacrum baptisterij fontem conscendens, læuâque manu se ad collum ellam tugurij continens, vnde Garibaldus transiturus erat, euaginatum ensem sub amictu tenens, cùm iuxta eum *Garibaldus* venisset, & pertransiret, ipse eleuato ense, annisu eundem in ceruicem percussit, caputque protinus amputauit. Super quem qui cum Garibaldo venerant irruentes, multis eum ictuum vulneribus occiderunt. Qui licet occubuerit, tamen *Godeberti* sui domini iniuriam insigniter vltus est. *Pau.Vuarnef.Diac.*

ANNO CHR. 668.

CONSTANS SECVNDVS LXVI. Romanorum Imperator, *Constantini iunioris* & *Gregoriæ* filius, sed patri dissimillimus fuit, quia omnis generis vitijs se dedit. Pulsis in exilium *Heracleona* cum matre, à Senatu sine suffragijs militum Imperator electus est. Adeò libidinosus fuit, vt subditorum vxores & virgines ad stupra raperet. Nec libidini defuit crudelitas; nam fratrem *Theodosium*, quem Imperij consortem ferre noluit, Ecclesiæ mancipauerat, & Diaconum effecerat, tandem interfecit. Interfectus ipsi Constanti crebrò per quietem visus est habitu Diaconi, poculum sanguine plenum porrigens, atque dicens: *Bibe frater*. Ac si diceret: *inebriare fraterno sanguine, quem fudisti*. Quare quasi alter Cain cogitauit *Constans* fugere. Loca igitur frequenter mutauit, & alias, atque alias Imperij vrbes adijt. Tandem omnibus inuisus propter sæuitiam, & auaritiam, cùm Siracusis in balneo libidini vacaret, per insidias inter lauandum occisus est, situlâ quâ calida aqua profundi solebat, grauiter ipsius capiti compactâ, ab Andrea *Trocli* filio, cùm imperasset annos 27. Exercitus verò ne sine Imperatore essent, eligunt Armenium quendam, nomine *Mizizium*, quem alij *Mezenzium* vocant, virum audacem, & proceritate, ac pulchritudine insignem, adeò vt formâ nec pictæ, fictiuæ imagini cederet. Sed res audacter magis, quàm feliciter mota est. A *Constantino* enim Imperarore Constantis filio, classe victus, & oppressus est, socij huius facinoris in vincula coniecti, & vnâ cum capite Tyranni Constantinopolim deportati sunt. *Constantinus* igitur sumpto secum parentis cadauere Constantinopolim redit, vbi quòd imberbis Constantinopoli abijsset, & paulò post barbatus redijsset, *Pogonatus* dictus est. Cùm Constantinopoli esset, populus clamare cœpit, tres debere esse Imperatores: hoc clamore ita motus est, vt *Tiberium*, & *Heraclium* fratres naso mutilaret, ne vnquam ad imperium adspirare auderent. *Zonar. Cedren. Diac.*

ANNO CHR. 673.

GRIMOALDVS Longobardorum Rex, corpore præualidus, audaciâ primus, caluo capite, barbâ prominenti, non minus consilio, quàm viribus decoratus, de quo supra in *Ariperto*. Cùm nono die post venę sectionem in suo palatio constitutus accepto arcu columbam sagittâ percutere nisus esset, eius brachij vena disrupta est. Cui, vt ferunt, medici venenata medicamina supponentes, eum hac funditus priuauerunt luce, cùm regnasset annos nouem. *Bertaridus* ergo, cuius regnum *Grimoaldus* arripuerat, in Italiam reuersus, regnum paternum, tertio mense post *Grimoaldi* obitum recepit, regnauitque annos ferè 18. *Diac. Pau. Vuanefr.*

ANNO CHR. 679.

HILDERICVS Rex Franciæ â Bodilone Franco, quem ligatum ad stipitem cædi præceperat, in venatione exceptus, vnâ cum *Blitilde* vxore eius prægnante interfectus est, cùm annos octo regnasset; ideò *Theodoricus* ex Cœnobio ad regnum reuocatus est, regnauitque annos quatuordecim. *Sigeb.*

ANNO CHR. 680.

LEVDESIVS à Theodorico Franciæ Rege Maiordomus constitutus, ab *Ebroino* vincitur, & trucidatur. *Aimoin. Sigeb.*

ANNO CHR. 685.

EGFRIDVS Northumbrorum Rex in Angliâ, bellum Pictonum prouinciæ infert, vbi fugam simulantibus hostibus, ipse in angustias defertur, & maximâ parte suorum cæsis, ipse etiam cadit die 20. Maij, anno regni sui 15. succedit *Altfridus* frater, qui regnat annis 18. *Beda.*

ANNO CHR. 688.

EBROINVS Maiordomus Neuſtrię, inſolentiâ ſuâ Francos acerbiùs præmens, à quodam *Ermenfrido* interficitur. In locum *Ebroini*, *Vuaratho* ſuccedit. *Sigeb.*

ANNO CHR. 690.

BERTHARIVS Maiordomus Theodorici Regis Franciæ, à *Pipino* vnâ cum Rege victus, à ſuis occiditur, & *Pipinus* in eius locum ſuccedit, fitque Maiordomus per vniuerſam Franciam. *Sigeb.*

ANNO CHR. 694.

ALACHIS Dux Tridentinus, bellum facit *Cuniberto* Longobardorum Regi, quem Clericis nimium addictum arguit, & cùm optaret ſe occidere *Cunibertum*, *Zenonem* Diaconum regiâ loricâ indutum interfecit. Quem vt cognouit, furibundus iurauit, vt ſi ipſi Deus iterum victoriam dederit, ſe puteum quendam teſticulis Clericorum oppleturum. *Cunibertus* contra petijt ab eo, vt ſubditorum ſanguini parceret, & ſecum potius monomachiâ congrederetur. Id verò obtinere non valens, binis congrediuntur prælijs. Tandem crudelis Tyrannus *Alachis* interijt, & *Cunibertus* adiuuante Domino victoriam cepit. Exercitus quoque *Alachis* compertâ eius morte, fugæ ſubſidium arripuit, è quibus quem mucro non perculit, Addua fluuius interemit: Caputque *Alachis* detruncatum, cruraque eius ſucciſa ſunt, informeque tantùm, truncumque cadauer remanſit. Igitur *Alachis* hoc modo defuncto, *Cunibertus* cum omni exultatione, & triumpho victoriæ, Ticinum reuerſus eſt. *Diac. Pau. Vuarnef.*

ANNO CHR. 697.

FAVILA Dux Cantabriæ, pater Pelagij, qui poſteà ab Hiſpanis contrà Saracenos Rex creatus fuit, à *Vitiza* Egicæ Regis Hiſpaniarum regni conſorte trucidatur, poſtquam eius

vxorem adulterio cognouiſſet. *Vaſæus*.

ANNO CHR. 698.

ABDERACHMAN motâ ſeditione in Perſide, regnum in eâ *Chagano* eiecto obtinuit. *Moamedus* cum Arabum copijs bellum Abderachmani facit; cùmque ingreſſus Perſidem eſſet cum Chagano ſe coniungit, quo in prælio *Abderachman* cadit, & regnum *Chagano* reſtituitur. *Cedr.*

ANNO CHR. 700.

IVSTINIANVS SECVNDVS LXVIII. Romanorum Imperator, filius *Conſtantini Pogonati*, & *Anaſtaſiæ*, poſt obitum patris, anno ætatis 16. Imperator electus, & à Patriarchâ *Callinico* coronatus eſt. Cùm iam annos decem imperaſſet, ab imperio fuit depoſitus, & poſteà rurſus ad imperium peruenit. Tempore quo exulauit, *Leontius*, & poſt eum *Tiberius Apſimarus* imperij gubernacula tenuerunt, de quibus infra. Igitur *Iuſtinianus* patri *Conſtantino* diſſimillimus, boni Principis filius peſſimus, imperium malè adminiſtrauit, & in ſubditos crudeliter ſeuijt. Cùmque *Iuſtinianus* exercitum fortiſſimum Sclauorum contra Saracenos eduxiſſet, hi non parati ad bellum, per omnia ſacra bellum deprecati ſunt, ſed nihil impetrarunt, & inſuper primo prælio ſuccubuerunt: ideò ad fraudem conuerſi cum Sclauis egerunt, vt acceptâ pecuniâ, quantam Imperator numerabat, domum rediret, & ita 20000. auerterunt, & Imperatorem turbatum hac re vicerunt. Imperator turpi fugâ, cum paucis conſeruatus, cùm ad Leucaden perueniſſet, defectione Sclauorum irritatus, etiam reliquos Sclauos, qui remanſerant, occidi, & cadauera in mari proijci iuſſit. Poſt hæc iratus Conſtantinopolitanis, *Stephano* Præfecto vrbis mandauit, vt ſumptâ occaſione omnes ciues Conſtantinopolitanos vnâ nocte trucidari per milites curaret, facto initio à *Callinico* Patriachâ. Habuit autem tum in carcere *Leontium* patritium, quem eodem tempore carcere liberauit, eique præfecturam Græciæ mandauit. Nunc dum in portu, nauigandi tempus expectat, hortantur amici, vt

occa-

occasionem vlciscendi iniuriæ elabi non sinat: astu igitur Prætorium occupat, & qui in carcere erant, liberat, & per eosdem *Iustinianum* imperio deijcit, cùm annos nouem vel decem regnasset, eum captum naso truncat, & in Chersonesum relegat. *Cedren. Zon. Diac. Sigeb.* Eius tragicus finis habebitur infrà post *Leontium*, & *Tiberium*.

LEONTIVS LXIX. Romanorum Imperator, pulso vt diximus, *Iustiniano*, ad imperium per violentiam peruenit, quo occupato, duo Sycophantas aulicos *Theodosium*, & *Stephanum*, comprehensos, funibus ad pedes alligatis per vrbem trahi, & posteà in foro comburi iussit. Eo imperante, Arabes Romanas Prouincias incursantes multos captiuos abduxerunt, tandem Africam quoque subegerunt. Quo cognito Imperator *Ioannem* patricium virum strenuum cum totâ classe mittit, ad Africam Romano Imperio recuperandam. Is Arabes, qui ibi erant bello superatos expulit, atque illic hyemauit, rebus suis gestis ad Imperatorem perscriptis, expectans quid porrò de illius sententiâ faciendum esset. Cæterum Agarenorum summus Consul (sic enim suos Principes appellabant) statu Africano cognito, iacturamque iniquo ferens animo, classem ingentem exornat ad prouinciam recipiendum: cui cùm Patricius *Ioannes* impar esset, portu relicto ad Imperatorem se conferebat, vt maiores copias postularet. Sed cùm Romana classis Cretam peruenisset, populi principes partim turpe rati Africâ omisâ, & hostibus concessâ reuerti, partim iracundiam Imperatoris veriti: classiarijs defectionis auctores fiunt, ac *Leontij* insectandi, & *Apsimari* Cobyrrhæitarum Drungarij, quem statim etiam *Tiberium* nominarunt, Imperatoris salutandi. Is igitur cum classe Byzantium peruectus, in Sycis appulit. Etsi autem *Leontius* vrbis custodiam diligenter curarat, tamen quidam prouinciales magistratus, per murum Blachernium, cuius custodiam sortiti erant, clauibus portæ cum sanctissimo iureiurando acceptis, *Apsimarum* introduxerunt. Ita classiarij ingressi, ciuium ædes diripuerunt, *Apsimarus Leontium* naso præciso, custodiæ tradidit. Principes, qui ab illo stabant, verberibus affectos, & bonis spoliatos, rele-

gauit. Imperauit *Leontius* triennium, annos verò ſeptem poſtquam *Leontius* ab *Apſimaro* pulſus, *Iuſtinianus* reſtitutus eſt, qui Leontium è Monaſterio traxit, vinctum in pompâ per vrbem duxit, eiuſque ceruicem pedibus calcauit, indè capite eum truncari iuſſit. *Ced. Diac. Zon.*

TIBERIVS TERTIVS LXX. Romanorum Imperator, cognomento *Apſimarus*, per ſeditionem ab exercitu Romano Imperator proclamatus, improuisò Conſtantinopolim occupauit. Imperio occupato, mox fratrem ſuum *Heraclium* equeſtri & pedeſtri exercitu inſtructum contra Saracenos, qui Syriam, & vicinas aliquot regiones occuparant, miſit. Hic Syriam ingreſſus animosè & feliciter, Samoſatam vſque progreſſus, cum hoſtibus conflixit, ad ducenta millia Saracenorum occidit, atque amplius ſpolijs hoſtium ditatus victor ex Syriâ redijt. Armeniam quoque recepit; quam *Mahometus* tamen, qui tum Saracenorum Dux erat, iterum ſibi parere coegit; ac Principes Armeniorum propter defectionem viuos cremauit. Tandem *Tiberius* à *Iuſtiniano* cùm is imperium denuò recepiſſet, occiſus eſt, cùm imperaſſet annos ſeptem, de quo tale Epigramma concinnauit *Mycillus*.

Claſſicus Auguſtum creat hunc Exercitus, armis
Dum Leo vi raptum continet Imperium.
Ergo, & regnantem capit, atque in carcere ſeruat,
Dum rediens exul Cæſar vtrumque necat.

Iuſtinianus cùm ab imperio deiectus eſſet, penes Cherſonam exulabat, & interim de recuperando imperio conſilia agitabat. Cherſonenſes autem incolæ, propter ipſius crudelitatem, quam cùm adhuc in imperio eſſet, exercuerat, de ipſo vel interficiendo, vel certè capiendo conſultabant. Sentiens hoc *Iuſtinianus*, inde ad *Chaganum* Chazarorum Regem, aufugit. Hunc vt ſibi firmiori vinculo ſociaret, eius ſororem *Theodoram* vxorem duxit. Cùm autem *Apſimarus* Imperator *Chaganum* multis muneribus ſollicitaret, vt *Iuſtinianum* vel captiuum ipſi mitteret, vel interficeret, animaduertit *Iuſtinianus* ſoceri *Chagani* inſidias, itaque ad *Trebellium* Bulgarorum Ducem confugit,

git, & *Theodoram* Chagano remittit. *Iustinianus* cùm ad *Trebellium* confugiſſet, ipſius filiam in vxorem ſibi petit, & ampliſſimis muneribus promiſſis copias militares ab eo impetrat, cum quibus Thraciam inuadit, & Imperium recuperaturus Conſtantinopolim obſidet, vbi multis conuicijs à ciuibus proſcinditur: ſed tertio die per aquæductum noctu ingreſſus vrbem, eâ potitur. Reaſumpto imperio, eiectis, occiſiſque Tyrannis, nihil de ſuâ crudelitate mutauit, ſed crudeliſſimè in aduerſarios ſæuijt. *Heraclium* Apſimari fratrem cum pluribus circa mœnia ſuſpendit, *Callinicum* Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui in Leontij partibus fuerat, depoſuit, & excæcatum Romam relegauit. Seuitiæ eius argumentum hoc traditur, quòd quoties truncas nares emungeret, aut guttam rehumatis defluentem manu detegeret, toties vnum ex eis, qui Leontio fauerant, ad ſupplicium trahi iuſſerit. Inſuper fuit tantæ ingratitudinis, vt *Trebellium* Regem, cuius ope in regnum reſtitutus erat, cum Thracibus contendentem, improuisè adortus ſit, quem tamen *Trebellius* viriliter repuliſſe fertur. Recordatus, quòd *Cherſonenſes* ciues olim, cùm apud eos exularet, de eo vel tradendo, vel occidendo cogitaſſent, igitur prorſus eos delere apud ſe conſtituit, Duces cum exercitu miſit, mandans, vt quoſuis trucidarent, maſculos, & fœminas, adultos & infantes. Hi captis Cherſonenſium Caſtellis, crudeliſſimè graſſati ſunt, adultos mactarunt, paruulis verò pepercerunt, quos *Iuſtinianus* Conſtantinopoli voluit occidi. *Tudunum*, Cherſonæ Principem, *Zelum*, alioſque quadraginta viros ex primatibus, vnâ cum familijs ſuis, vinctos ad Imperatorem miſerunt. Alios verò ſeptem præſtantes viros verubus ligneis affixos ad ignem aſſarunt: alios in profundum maris demerſerunt. Qui his malis ſuperfuerunt Cherſonenſes, eos ad ſe mitti iuſſit Imperator, haud dubiè crudeliſſimis ſupplicijs excarnificaturus. Sed eos Dominus tolerabiliore mortis genere tyrannidi *Iuſtiniani* ſubtraxit: obortâ enim tempeſtate, circiter hominum ſeptuaginta millia naufragio perierunt. *Iuſtiniani* furore in Cherſonenſes nondum expleto, nouum exercitum in Cherſonam miſit, mandans, vt omnes

nes

nes infantes occiderentur, & vt omnia ad solum vsque euerterentur. Chersonenses igitur, qui reliqui adhuc erant, *Chagano* Rege auxilium petiuerunt, à quo adiuti, classem *Iustiniani* represserunt, & vicerunt: quæ cùm sciret *Iustinianum* crudelissimum esse, & supplicijs exatiari non posse, ad hostes defecit, & *Philippicum* Imperatorem salutarunt. *Philippicus* igitur auctus exercitu & classe, Constantinopolim nauigat, vrbem capit, & filiũ Iustiniani *Tiberium* puerum interfecturus gulã eius in conspectu auiæ paternæ *nastasiæ* discindit, *Iustinianum* ipsum capite truncat, anno Christi 711. cùm imperasset ante depositionem annos decem, post reditum verò annos 6. Atque demùm in hoc *Iustiniano* iuniore defecit *Heraclij* progenies, elapsis ab Heraclij principio annis centum *Cedr. Diac. Zonar.*

ANNO CHR. 712.

ARIPERTVS Rex Longobardorum, confirmato regno, *Sigibrandum* Ansprandi filium oculis priuauit, omnesque qui ei consanguinitate iuncti fuerant, diuersis modis afflixit. Minorem quoque Ansprandi filium *Luithprandum* in custodiã tenuit, quem quia despicabilem personam, & adhuc adolescentulum esse perspexit, non solùm in eius corpore vindictam aliquam minimè ingessit, sed eum vt ad patrem suum pergeret, abire permisit. Quòd Dei omni potentis nutu factum fuisse, qui eum ad regni gubernacula præparabat, dubium non est. Igitur *Luithprandus* ad patrem suum in Boioariam profectus, ei de suo aduentu inęstimabile gaudium fecit. Vxorem verò Ansprandi *Theuderadam* nomine, Rex *Aripertus* comprehendi fecit. Quæ cùm se voluntate fœminea Reginam futuram esse iactaret, naso, atque auribus abscissis, decore suæ faciei deturpata est. Pari etiam modo, & germana Luitphrandi, nomine *Aurona*, deformis effecta est. Igitur postquam *Ansprandus* apud Boioariam, iam nouem expletis annis exulasset, promoto tandem Theudeberto decimo anno Boioariorum ductor exercitu venit Italiam, pugnauit cum *Ariperto*, & facta est ex vtrâque parte multa populorum strages. Sed quamuis ad extremum nox prælium dire-

missset, certùm tamen est, Boioarios terga præbuisse, & Ariperti exercitum victorem ad castra remeasse. Sed dum *Aripertus* in castris manere noluisset, sed potius Ticinum Ciuitatem introisset,& suis hoc facto desperationem;& aduersarijs audaciam præbuit. Qui postquam in Ciuitatem ingressus est, & sensisset, qui hoc facto suum exercitum offensum haberet, mox arrepto consilio vt in Franciam fugeret, quantum sibi vtile duxit, è Palatio aurum sustulit. Qui dum trans fluuium Ticinum grauatus auro natare voluisset, ibi corruens suffocatus aquis extinctus est. Cuius in crastinum diem corpus inuentum, in Palatio ornatum, ac deindè ad Basilicam Domini Saluatoris, quam antiquitus *Aripertus* construxerat perlatum, ibique sepultum est. Hic in diebus, quibus regnum tenuit,noctu egrediens, & hac, illacque pergens,quid de eo à singulis ciuitatibus diceretur,persemetipsum explorabat, ac diligenter qualem iustitiam singuli iudices populo suo facerent, inuestigabat. Hic aduenientibus ad se exterarum gentium legatis, vilibus coram eis vestibus, siue pelliceis vtebatur, vtque minus Italiæ insidiarentur, nunquam eis pretiosa vina vel cæterarum rerum delicias ministrabat. Regnauit autem cum patre *Ragunberto*, siue solus, vsque ad annum duodecimum.*Paul.Vuarnef.*

IOANNES Rauennæ Exarchus, cùm crudeliter in quosuis grassaretur, à ciuibus Rauennæ trucidatur. *Anastas.*

ANNO CHR. 713.

GRIMOALDVS Pipini filius, Maiordomus Leodij in templo adorans, à satellite *Rabdoni* soceri sui Regis Frisonum occiditur, quòd coniugis filiam *Rabdoni* negligentius haberet, & parui faceret. *Pipinus* re compertâ Theodoaldum nepotem suum, filium Drogonis, Maiorem domus facit. *Sigeb.*

PHILIPPICVS BARDANES LXXI. Romanorum Imperator per seditionem ad imperij fastigium euectus, postquam in imperiali dignitate confirmatus est, *Cyrum* de Episcopatu eiectum, ad gubernandum monasterium suum, Pontum redire præcepit. Eius gubernatio infelix fuit, licet enim in dicen-

cendo disertissimus, & in inueniendo prudens fuerit: tamen ad res gerendas omnium ineptissimus, & ingenio planè sinistro: vnde *Aurelius Victor* hominem vocat, in quo multum eloquentiæ, sapientiæ parum fuerit. Hic *Philippicus* Constantino Papæ litteras praui dogmatis direxit, quas ille cum Apostolicæ sedis consilio respuit: Et huius rei causa fecit picturas in porticu S. Petri, quæ gesta sex sanctarum Synodorum vniuersalium retinent. Nam & huiusmodi picturas, cùm haberentur in vrbe Regiâ, *Philippicus* iusserat auferri, statuitque Populus Romanus, ne hæretici Imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent. Vndè nec eius effigies in Ecclesiâ introducta est, nec nomen ad Missarum solemnia prolatum. Hic cùm annum vnum, & sex menses regnum gessisset, contrà eum *Anastasius*, qui & *Artemius* dictus est, insurgens, eum regno expulit, oculisque priuauit, nec tamen occidit, sed in carcere coniectus tandem perijt. *Paul.Varnef.Cedr.Zon.Diac.*

ANNO CHR. 719.

ANASTASIVS ARTEMIVS LXXII. Romanorum Imperator, reiecto *Philippico* creatus est. Is erat homo doctissimus: Equestribus copijs præfecit *Leonem Isauricum*. Porrò *Artemius* cùm intellexisset Saracenos lignorum secandorum causâ classem in Phœniciam adduxisse: classem & ipse emisit, quæ ligna ista combureret. Verùm ea cùm Rhodum attigisset, classiarij seditione coortâ imperium *Artemio* abrogant, *Ioannem* ducem suum ferro trucidant, rectaque Byzantium versus nauigant. *Adramyttum* verò delati, inueniunt ibi *Theodosium* quendam procuratorem pium hominem, & à rebus gerendis alienum, eũ Imperatorem creant. *Artemius* certior hac de re factus, vrbe munitâ, Nicæam profugit. Per sex menses inter classem Constantinopolitanam, & Theodosianam certamen fuit: corruptisque murorum ad Blachernas custodibus in eam intrat. Classiarij eam diripuerunt, neminique parcentes ingentem prędam abstulerunt. *Germanum* deindè Patricium, & præfectos Artemij comprehensos ad Nicæam adduxerunt: quo viso, *Artemius* se-

curitate promissâ monachi habitum induit, & Thessalonicam est deportatus, cùm imperasset annum vnum, & menses tres. Persuasus autem *Artemius* post annos aliquot sub *Leone III.* à Magistro Militiæ *Nicæta*, rerum nouarum studioso, ad Bulgaros se contulit, *Iustiniani* exemplo, si fortè auxilio horum imperio restitui posset. Magnis igitur cum copijs Bulgarorum Constantinopolim venit, sperans se à populo benignè suscepturum iri. Sed cùm res hæc ex sententiâ non successisset, Bulgari pecuniâ à *Leone* corrupti, *Artemium* ei tradiderunt: à quo occisus est, omnes quoque *Nicætæ* facultates (postquam & ipse iussu Leonis esset interfectus) quæ magnæ fuerunt, publicatæ sunt. Quot quot etiam *Artemij* coniurati inquiri potuerunt, *Leo* è medio tolli curauit, inter quos & summus Thessalonicæ Sacerdos neci traditus est. Ita *Artemius*, qui ab imperio deturbatus priuatam vitam delegerat, dum ambitionis stimulo correptus, denuò se fluctibus ac procellis imperij immergere studuit, insperato perijt. *Cedren.Diac.Egnat.Hist.Miscell.*

ANNO CHR. 730.

TIBERIVS quidam inuadit imperium in Italiâ, cui sacramentum dicunt Mantuani, Lucenses,& alij. *Exarchus* verò hunc bello persequitur, & trucidat, caputque Constantinopolim mittit. *Anastas.*

ANNO CHR. 736.

EDILBERTVS Cantuariorum in Angliâ Rex, cùm annos vndecim regnasset, fortuito incendio perijt. Succedit frater *Edbertus*, qui regnat annos 24. *Malmesb.*

ANNO CHR. 749.

MARVVAN Dux Saracenorum, cùm Sacerdotem Abrahamum superiori anno occidisset, regno pulsus erat, & in Ægypto exulabat, vbi in templo deprehensus, capitur, & occiditur. Indè imperium Saracenorum in tres partes diuiditur: quarum primam *Abubalas* in Persiâ obtinuit annis quatuor; *Sa-*

lim

lim verò Ægypto præfuit: & *Habdalla* Syriæ: qui verò *Maruuan* adhæserant, abierunt in Hispaniam. *Zacuth. Miscell.*

ANNO CHR. 750.

PIPINVS fratri *Griphoni* in Neustriâ aliquot comitatus offert, sed *Gripho* hisce contentus esse non potuit, & in Aquitaniam se contulit, vbi sequenti anno trucidatur *Annal. Fuld.*

VENDA Craci ducis Poloniæ filia, principatum Polonorum hactenus post patrem defunctum administrarat, cùm verò appeteretur in coniugium à *Ritigero* principe Germano, id respuit, & procum principem bello repellit, quâ victoriâ læta, ne aduersus casus aliquis felicitatem contaminaret, se in Vestulam amnem præcipitem dedit. *Hist. Pol.*

ANNO CHR. 756.

AISTVLPHVS Longobardorum Rex, siue fulmine ictus, vel aliàs equo delapsus, subitò moritur, absque liberis, cùm annos 6. regnasset. *Anast.*

EDELVVALDVS Merciorũ Rex in Angliâ, cùm regnasset annos 40. trucidatur à *Beornredo*, qui paucis mensibus regnum administrat, ab eoque pellitur ab *Offa*, qui regno Merciorum præfuit annis triginta nouem. *Ingulph.*

ANNO CHR. 759.

OSVVALDVS Rex Northumbriæ, cùm anno vno præfuisset, crudelitèr trucidatur; succedit ipsi *Edeluualdus*, qui regnat annos sex. *Rog.*

ANNO CHR. 760.

CHILPINGVS Aruernensis, & *Ammingus* Pictauiensis, Comites Galliæ, se se *Pipino* opponunt, & *Vaiferi* Aquitaniæ Ducis causam præferunt, sed prælio victi trucidantur. *Sigeb.*

AN-

ANNO CHR. 761.

ETVVINVS Scotorum Rex, infert *Edelbaldo* Northumbriæ Regi in Angliâ bellum. Prælium accidit die 7. Augusti, propè Cladunum, vbi *Etuuinus* in prælio cadit, & *Edelbaldus* insigni victoriâ potitur. Regnarat *Etuuinus* annis 31. Succedit ipsi *Eugenius VIII.* qui regnat annos tres. *Bucchan.*

ANNO CHR. 763.

TELESIS Bulgarorum Rex, magno exercitu occurrit *Constantino* Imperatori, & prælio decertat. Sed Bulgari vincuntur, cùm pugnassent horis ferè octo; ideò Bulgari Regem suum, quòd videbatur cum *Constantino* conspirasse, aut aliàs infelicites pugnasse, trucidant. *Constantinus* Constantinopolim rediens, triumphat. *Miscell.*

ANNO CHR. 766.

QVidam *Principes* accusati Maiestatis apud *Constantinum* Imperatorem, die 15. Augusti in ludis Circensibus trucidantur, vel in exilium eiciuntur, *Miscell.*

ANNO CHR. 768.

VAIFREDVS Aquitanię Dux, cùm tot malorum, quæ bello illata fuerant, & sibi & subditis, ipse solus causa esset, à suis capitur, & in gratiam *Pipini* occiditur, & *Pipinus* totam Aquitaniam sibi subijcit. *Sigeb.*

TOTO Dux Nepesinus, à Duce Spoletino occiditur. *Anast.*

FROIOLA, cùm Rex Legionum, & Asturiæ in Hispaniâ fuisset annis vndecim, & mensibus sex, occiditur ab *Aurelio* fratre, qui colluserat cum Saracenis, & *Silo* principi Saracenorum sororem suam coniugem dederat. *Idelphonsus.*

AN-

ANNO CHR. 776.

ROEGAVDVS Dux Foroliuij, dum Carolus in Franciâ est, regnum Longobardorum inuadit, idque occupat. Sed *Carolus* summâ festinatione in Italiam properans, non tantùm eum ex regno Longobardorum eijcit, sed etiam in acie trucidat. Indè Foroiulium, & Taurisium occupat, præsidijs munit, & Pascha ibi celebrat. *Regin.*

ANNO CHR. 788.

ADELBALDVS Northumbriæ Rex in Angliâ, cùm decimum annum regnaret, trucidatur die 23. Septembris. *Osredus* ipsi succedit. *Roger.*

ANNO CHR. 795.

WITZANVS Dux Abodritorumr, ad *Carolum Magnum* proficiscens, à Saxonibus interficitur, ob id bello à Carolo petiti, latrones & rebelles dedunt. *Annal. Fuld.*

ANNO CHR. 797.

CONSTANTINVS SEXTVS LXXVII. Romanorum Imperator, cuius ortus fuit tranquillus, in quo *Irene*, marito suo *Leone IV.* defuncto, cum filio decem annis regnauit. Anno imperij nono, Imperatrix pacto cum Francis rescisso, ex Armeniâ ab Amneâ puellam nomine *Marinam* duxit, filiaque suo *Constantino*, licet inuito, copulauit, & nuptias confecit. Post hæc persuasa *Irene* sibi deberi, non filio, imperium, comprehendit amicos eius omnes, eosque affectos plagis, aut contumelijs in Siciliam, vel aliorsum relegat. Filium iam vigesimum agentem annum verberibus excipit, ac domi tenet, legiones adigit sacramento, ne se viuâ, Constantino pareant. Verùm Armeniaci exercitus, cùm constanter adhærerent Constantino, traxerunt exemplo reliquos, vt violatâ iurisiurandi religione redirent ad filij obsequium, qui seposito *Stauratio*, per se egit potestatem, ac matrem Eleuteriano in palatio, quod

ipsa

ipsa construxerat, regaliter haberi iussit, alteroque anno cùm tentasset Bulgaricam expeditionem, & Arabicam, restituit dignitati. Irene admotâ iterum gubernaculis, id egit omni modo, vt filium supplicijs cognatorum, & familiarium, ad diuortia vxoris Marinæ, inuisum redderet subditis. Quibus rebus occasionem suppeditauit infelix in Bulgariâ expeditio, vbi inferior prçlio Imperator, optimatum iacturam fecit grandem, quam secutæ suspectiones de *Nicephoro*, *Christophoro*, & *Niceta* patruis, quibus velut affectatæ tyrannidis reis oculos eruit instinctu matris, eâque atrocitate vehementer Armenios offendit, deindè abdicatâ coniuge, tanquam veneno eius esset petitus; ac profugatis Saracenis elatior, *Theodotam* matris suæ cubiculariam, illicitis sibi nuptijs copulans, coronauit. Deindè iterum in Bulgaros profectus, insolentèr efflagitans tributum, vt comperit natum sibi filium, properè contendit in vrbem, relictâ apud exercitum Irene. Quæ filij absentiam occasionem rata suam, corruptis aureo, aut delinitis blandimento muliebri, Doctoribus persuadet, vt sibi reddant potestatem, vsâ fideli ad id operâ *Stauratij*, aliorumque amicorum veterum. Illi auocatum à Saracenico bello Imperatorem, dum comprehendere student, detectâ fraude, in fugam propellunt. Ac parum aberat, vt ipsi insidiatores concursu interijssent populi. Verùm Imperatrix gnaua esse apud filium coniurationis conscios, scribit eis, nisi maturent factum, omnes suo iudicio perituros. Quare ab eis reductus in vrbem incautus Imperator, effossis crudeliter oculis excruciatur, quinto post anno, eodemque die, quo patruis ille suis idem intulerat supplicium. Exindè mors consecuta confestim eum extinxit, *Irene* filij sanguine recuperatum solium denuò insedit, ipso sole septemdecim dierum tenebris, tam tetrum auersante scelus. Cùmque fratres mariti eius *Nicephorum*, & *Chrystophorum* seditionem mouerent ab eâ sunt Athenas relegati: ibique cùm de occupando regno consilia agitarent, ab incolis sunt interfecti, sicque Copronymi genus extinctum est. *Cedren.*

EDEL-

EDELBERTVS Rex Cantuariorum, à *Cenulpho* Merciorum in Angliâ Rege capitur, qui oculos illi eruit, & manus præscindit, regnumque suo adiecit imperio. Regnauerat *Edelbertus* biennium: succedit *Cutredus*, qui subditus fuit Merciorum Regi, regnatque annos octo. *Malmesb.*

ANNO CHR. 799.

ERicus Dux Foroiuliensis à subditis suis ex insidijs trucidatur, & *Geroldus* Bauariæ Dux ab Hunnis circumuentus, cadit. *Annal. Fuld.*

ANNO CHR. 803.

NICETA, qui potissimus fuerat in promouendo *Nicephoro* ad Imperium, veneno tollitur vltimo Aprilis. *Misc.*

ANNO CHR. 809.

THRASCO Dux Obetritorum Wandalorum, cùm sub ditionem suam qui à se ad *Danorum* Regem defecerant, reduceret, trucidatur dolo Godefridi. *Annal. Fuld.*

ANNO CHR. 810.

GODEFRIDVS Daniæ Rex vastat Frisiam, & exercitu domat, & suo regno subijcit. *Carolus* ingenti exercitu congregato aduersus eum mouet; interim *Godefridus* à satellite suo interficitur, & classis Danorum desperatâ victoriâ domum redit. *Annal. Fuld.*

ANNO CHR. 811.

NICEPHORVS Græcorum in Oriente Imperator, cùm *Irenem* Imperatricem imperio deposuisset, illud vicissim arripuit, ad eamque à satellibus custoditam venit, seque dixit inuitum ad id dignitatis fastigium euectum esse, quòd sibi cordi non sit, eamque bono animo esse iussit, vt quæ nihil non impetratura esset, quòd dominæ à seruo præstari opporteret, & vt Imperatorij thesauri omnes sibi monstrarentur, petijt. Illa

autem prudenti animo, eum qui heri periurius seruus fuerat, hodie tyrannidem gerebat, sic affata est: *Heus tu, Deum ego agnosco fuisse, qui me ad imperium hoc euexerit; me verò meis delictis meruisse, vt eo exciderem: in his omnibus laus sit diuino nomini. Neque verò tu nescis, delata ad me fuisse de tuis insidijs indicia, quibus si credidissem, nemine vetante interficere te poteram: sed partim iuramentis tuis fidem adhibens, partim tibi parcens, ista omnia neglexi, Deo te relinquens, quo auctore Reges regnant, & principes dominantur, Nunc etiam tibi, vt pio, & Deo ad imperium euecto Imperatori supplico, petens vt meæ imbecillitatis rationem habens, patiaris me inhabitare domum Eleutherianam à me conditam, quo incomparabilem meam consoler calamitatem.* Ad hæc Nicephorus respondit: *Quando ita cupiat, se per omnia ei liberalissimè gratificaturum: iuraret modò, nullum se thesaurum celaturam:* Iurauit *Irenes*, & magnas ei opes commonstrauit. Sed *Nicephorus* optatis potitus, statim eam in Monasterium relegauit, quòd in *Principis* appellatâ insulâ ipsa condiderat. Cernens deindè instabilem suam auaritiam omnibus proceribus molestam esse, in metum venit, ne populus aliquando *Irenem*, memoriâ acceptorum beneficiorum ab eâ, motus, ad Imperium reuocaret: idcircò eam absque omni miseratione Mitylenem relegauit, grauissimâ imminente tempestate. Atque ibi illa in Lesbo insulâ, ex animi ægritudine decessit nono Augusti die. Fuit enim *Nicephorus* pecuniæ auidissimus, auaritiâ inexplebili, summâque perfidiâ, & (vt ita dicam) omnis improbitatis diuersorium, ac ne ad exiguum quidem tempus benignitatem erga subditos simulare potuit, sed statim iniurijs impleuit omnia: ac ne ijs quidem pepercit, quorum operâ ad imperium peruenerat. Nam *Triphyllium* veneno sustulit, *Bardanem* Patricium, & Ducem, cognomento *Turcum*, ab orientalibus legionibus siue volentem, siue nolentem, Imperatorem salutatum, accersiuit, promissâque impunitate, factum Monachum in Insulam Protam transuectum, vbi monasterium struxerat, luce priuauit, satellitibus clam missis, vt ipso inuito id factum esse videretur, mærorem que præseferens, iureiurando negauit, se illius facinoris esse

con-

conſcium. Tandem cùm bellum aduerſus Bulgaros ſuſcipere decreuiſſet, & quidam ex eius intimis ſuaſiſſet, vt ſubditos clementèr tractaret. Nam *omnes*, inquit, *contra nos vociferantur: & ſi quid aduerſi nobis acciderit, omnes caſu noſtro lætabuntur*. Reſpondit ille: *Deus cor meum quemadmodum Pharaonis indurauit. Ne quid igitur à me bonum ijs euenturum expectato, qui in manu mea ſunt*. Accerſitis igitur undique legionibus, in Bulgariam profectus; *Crumo* genti imperante, principiò ſecundâ fortunâ vſus eſt, vt & aulam illius caperet (ſic enim Bulgari ſui Principis habitationem appellabant) & conclauibus vt ſuis, ſigilla imprimerent, & multos ſuorum, ob ſpoliorum rapinam mulctaret. *Crumo* autem fractis animis ſupplicante, vt genti parceret, & quibus ipſe vellet conditionibus pacem daret, ſucceſſu elatus nullas conditiones admiſit. *Crumus* igitur deſperatis rebus, ſibi iam de ipsâ vitâ dimicandum ratus, coactis ſuis copijs, eaſque cohortatus, caſtra Romanorum noctu inuadit, omnibus ſine excubijs dormientibus (neque enim in tantâ deſperatione vnquam auſuros ſecum barbaros congredi putabant) ſtatim in tabernaculum Imperatoris facto impetu, *Nicephorus* occiſus eſt: quo autem pacto, ignoratur. Fertur enim à ſuis ex odio per inſidias interfectus, ſiue cædem hominis peſtilentis auſpicatis, ſiue à Barbaris inchoatam executis. Eſt & *Stauratius* eius filius inter humerum dexterum, & iugulum vulneratus, cæſique ſunt multi viri excellentes, multi magiſtratibus præditi, multi Duces, & dignitatibus illuſtres, gregarij verò milites, Imperatorij Comites, alijque miniſtri innumerabiles. Caput *Nicephori* præciſum, crucique affixum ſpectaculo, & deſpicatui fuit, deindè os cranij nudatum argento incluſit, iuſſitque principes Bulgarorum ex eo bibere, atque inſultare *Nicephoro*, vt inexatiabili, & pacem detrectanti. Romanorum interitu, & Imperatoris cæde Byzantij nunciatâ, luctus vbique magnus fuit, cæſorum neceſſarijs eiulantibus. Calamitatem autem leuabat Imperatoris interitus, quo omnes lætabantur. Regnauit homo peſſimus annos nouem. *Stauratius* filius acceptis multis vulneribus euadit, & Hadrianopolim peruenit, & ſuccedit in imperio: verùm cùm ineptus eſſet

ad res gerendas, *Michael Curopalates*, qui gener erat *Nicephori*, eligitur Imperator die 5. Octobris, & imperat anno vno, & mensibus ferè decem. *Zonar. Cedr. Miscell.*

ANNO CHR. 812.

HEMMINGO Danorum Rege defuncto, *Sigifridus* nepos Godefridi, & *Anulo* de successione acie decernunt, pereunt ad duodecim millia Danorũ, & vterque in prȩlio cadit, Succedunt itaque fratres duo *Herioldus*, & *Raginfredus*. Annal. Fuld.

ANNO CHR. 813.

IMIN Amiras Saracenorum, qui luxui deditus fuerat, & iam annos quinque imperarat, trucidatur à fratre suo Hegiræ 198. Succedit ipsi in Babilone *Maimon* annos natos 28. scientiarum, doctorumque hominum studiosissimus, qui multos libros ex Græco sermone in Arabicum conuerti curauit, & imperauit annis 26. *Abrah. Zac.*

ANNO CHR. 820.

LEO ARMENVS ex Orientis Duce Byzantinus Imperator paulò ante excessum *Caroli Magni* factus est, *Michaele Curopalate* cœnobij claustra ingresso. *Crumum* Bulgarorum Principem, tot Imperatorum ferocientem cladibus, magno prælio deuicit, sagittâque ictũ penè interfecit. Verũ cùm *Michael Balbus*, Dux bonus in militiâ, imprudentiùs sæpius locutus de Imperatore *Leone*, in periculo vitæ multoties fuisset, tandem cũ aliquibus de tollendo Leone Imperatore; sed proditâ re capitur, vespera Natiuitatis Christi, quẽ Leo eâ ipsâ vesperâ, se inspectãte viuũ comburendum decernit, sed intercedit coniux Augusta, vt supplicium differatur; in compedes igitur compingitur, quarum claues Imperator ipse sibi sumit. *Michael* petit sibi Sacerdotem adiungi, per quem socios coniurationis monet, vt pergant, aut se omnes proditurum: qui anxiè consultauerunt, quomodo & suam, & *Michaelis* iam in extremo de vitâ suâ periculo versantes salutem conseruarent. Tandem consilium componitur, quod

&

& ipsos incolumes reddidit, & Michaeli cum vitâ imperium parauit. Coniurati igitur se permiscentes ijs qui circa tertiam noctis vigiliam in templum psalendi causâ progrediebantur, pugionibus subter alas occultatis, vnâ intrabant, abditique in obscuro templi loco tesseram expectabant. Hymno absoluto, venit etiam Imperator, ac pro more suo voce grandiore intonauit carmen.

Spreueri summi cuncta amore principis:

Tum coniurati confertim impetum dederunt, qui eos initio per errorem in cleri Magistrum tulit, siue quòd is corpore Imperatori similis erat, siue quòd caput simili veste velauerat; erat enim eo tempore magnum gelu, ideòque quiuis caput suum densiore pileo tectum non denudabat. Sed is quidem pileo capiti detracto, ostensâ caluitie, periculo se subtraxit. Imperator insidias sentiens, in penetrale altaris se subduxit, dereptâque thuribuli catenâ, aut (vt alij perhibent) diuâ cruce, ictus percussorum excepit. Verùm ij non singuli, sed facto cuneo irruentes, alius capiti, ventri alius, alius alij corporis parti plagas intentabant. *Leo* aliquandiu cruce se defendit, ictibus gladiorum repulsis, donec feræ instar vndequaque impetitus succubuit. Tandem quendam immani corpore gigantis similem inferre, ictum cernens, obsecratus est, vt sibi parceret. Fuit nobilis iste Crambonitarum stirpe oriundus, ac dicens non iuramentorum esse hoc, sed cædis tempus, graui ictu manum *Leonis* clauiculâ abscidit, simulque cornu crucis: tandem vulneribus victo, & ad terram subsidenti, quidam caput amputauit. Hunc finem vitæ sortitus est *Leo* mense Decembri, horâ noctis propè decimâ, cùm imperium annos septem, menses quinque gessisset: & maiori quàm vllus antecessorum crudelitate, atque impietate vsus, diligentiam in republicâ procurandâ, inque rebus bellicis fortitudinem suam obscurasset. Aiunt vocem quoque cœlitus statim editam, quæ lætum de eius morte nuncium multis patefecerit: ac nauicularios quosdam, qui eam audiuissent notato tempore, & nocte eâ, ratiocinando eam veracem deprehendisse. Interfecti *Leonis* cadauer percussores crudeliter per spolia in Circũ tra-

xe-

xerunt, omnis metus vacui, quòd suis armis regiam vndequaque cinxissent. Aulâ quoque Augustam eiecerunt, cum quatuor filijs eius: *Sabbatio*, qui Imperator designatus *Constantini* nomen susceperat, *Basilio*, *Gregorio*, & *Theodosio*: quos omnes in lembum impositos, in Protam insulam auexerunt, ibi omnes castrati sunt, & *Theodosius* vitâ defunctus vnâ cum patre est sepultus. At *Michael* custodiâ liberatus, ita vt pedes adhuc in ferreis habebat compedibus inclusos (earum enim claues in sinu *Leonis* asseruabantur) Imperatorio solio consedit, estque ab omnibus, qui tum in palatio aderant Imperator salutatus, atque adoratus. Sub meridiem verò famâ iam vndequaque dissipatâ, malleo per vim diffisis compedibus, neque manibus ablutis, neque Dei metu in animum suum inducto, neque vllâ aliâ re, quam decebat fieri peractâ, ad magnum sanctæ Sapientiæ templum prodijt, cupiens manu Patriarchæ coronari, & ab vniuerso populo Imperator salutari, solis fidens coniurationis socijs, & *Leonis* percussoribus. Vtriusque hic miretur aliquis peruersitatem: *Leonis* quòd adeò nullum habuit sui defensorem de tot, tantisque assentatoribus, qui tum omnes reptantium bestiarum in morem in foramina se sua abdiderant: *Michaelis* verò impudentiam, qui in ædem intraret, non vt homicida aliquis, aut carnifex sanguine pollutis manibus, sed veluti victor, ac qui palmam meruisset, eo facinore superbiens cum quidem ciuilem sanguinem non quouis loco fudisset, sed ad sacram aram, vbi quotidiè Dominicus sanguis pro peccatis nostris expiandis funditur. *Cedr.*

ANNO CHR. 821.

THOMAS quidam seruus, olim sub *Irene* ob scelera profugus, ad Saracenos profugerat; vbi mentitus nobilitatem, & Muhamedicam religionem amplexus, ad magnas dignitates peruenit, & hac eadem ætate Armeniam, & Asiam vastauerat, & omnes ferè reditus Imperatoris interceperat. Is hoc autumno instructus classe Constantinopolim terrâ, marique obsidet, vsque in Decembrem, vbi frigoribus coactus obsidionem sol-

ſoluit. Sequenti anno iterum obſidet, & totâ æſtate vrget. Bulgarorum autem Rex, vt oſtenderet ſe pacem cum Imperatore verè colere, ipſe auxilia adducit Imperatori, & cum Thomâ pugnat, vincitque, & magnâ prædâ potitus, ad ſua redit. Imperator victum Thomam fugat, & fugientem inſecutus, Hadrianopoli includit, quam obſidet, & tandem menſe Octobri deditum capit, vnâ cum eius filio *Anaſtaſio*, quos truncatis pedibus, manibuſque lentis ſupplicijs enecat. *Cedr.*

ANNO CHR. 823.

POPIELVS Principes Polonorum patruos ſuos veneno per fraudem interimit, eoſque poſt inſepultos, vt inſidiatores vitæ ſuæ, proijcit. Sed ex cadaueribus mures enati ſunt, qui *Popielum*, & ambos eius filios, quos habebat, cum vxore deuorarent. *Hiſt. Pol.*

ANNO CHR. 832.

SANCTIVS Suprarbienſis Rex in Hiſpaniâ, à Mauris ingenti clade vincitur, & trucidatur, nullo relicto hærede. *Hiſt. Arnag.*

ANNO CHR. 833.

ALPINVS Scotiæ Rex, cùm annos tres regnaſſet, à Pictis in prælio capitur, & occiditur. Succedit *Kennethus* huius nominis ſecundus, qui regnat annos 24. *Buchan.*

ANNO CHR. 841.

ALBERTVS Comes, author diſſidiorum inter filios *Ludouici Pÿ* Imperatoris, ingenti prælio vincitur, & interficitur die 13. Maij. *Annal. Franc.*

ANNO CHR. 843.

LVDOVICVS Rex Germaniæ, Obodritos Wandalos rebellantes vincit, Regem nouum occidit, & totam regionem sibi ſubijcit. *Annal. Fuld.*

AN-

ANNO CHR. 861.

METVCHAL Amiras in Baldach, cùm annis ſexdecim regnaſſet, à ſeruo Turcâ, anno Hegiræ 247. interficitur, ſuccedit ipſi filius *Mutnazar* anno vno. *Zacut.*

ANNO CHR. 866.

BARDAS, qui totum imperium Orientis moderabatur, initio anni Cæſar creatus fuerat, quâ dignitate non parum ſe efferebat, & expeditionem inſtituebat in Cretam inſulam, quæ dudum à Saracenis occupata fuerat, vt eâ pellerentur, & Imperatorem *Michaelem* ſecum ducebat. Cùm verò in Phrygiam veniſſent, vbi Mæander fluuius ſe in mare exonerat, *Bardas* iubet caſtra fieri, ſuumque tabernaculum in colle erigi, Imperatoris verò, in valle ſubiectâ. Hoc facto, ij qui *Michaelem* contrà *Bardam* concitare ſolebant, vt optimo caſu oblatam commoditatem arripientes, calumniabantur, & conſilia contrà eum inita, vt exequeretur Imperator, inſtigabant. Cæſaris tamen potentia ingens inimicos turbabat, & ad audendum facinus ſegniores reddebat. Quippè & filius eius domeſtici ſcholarum gerens munus *Antigonus*, reliquos exercituum duces ſibi obſequentes habebat: & *Symbatius* dromi Logotheta *Bardæ* gener, haud dubiè ab ipſius ſtare partibus credebatur, nam ignorabant eum à *Michaele Bardæ* furtim ſublatum, adeò ſocero mortem moliri, vt nemini alteri quàm ipſi teſſera facinoris ſit credita. Proindè *Symbatius* ſimul & acta retulit, & faciem ſuam cruce ſignans, inferendæ Bardæ cædis ſignum dedit. Cùm autem coniurationis ſocij cunctarentur, quia ſectatores Bardæ coram adſtare videbant. *Michael* metuens ne illis tergiuerſantibus re detectâ, in ſe gladij ſtringerentur, miſſo ſuorum fidelium quodam, pollicitationibus eos confirmauit. Nihilominus tamen euaſiſſet Cæſar, adeò coniuratos metus deterruerat à facinore, niſi *Baſilius* Imperatoris, cui ſucceſſit deindè, cubicularius ad id peragendum ſe proripuiſſet, ſuoſque cohortatus eſſet, vt abiecto metu propoſitum exequerentur. *Bardas* cùm eos ſtrictis gladijs

dijs in se ruere cerneret, mortemque sibi impendere, ad Imperatoris pedes se abijcit, vndè abstractum ij membratim concidunt, & genitalia eius conto præfixa per ludibrium ostentant. Ortum ex eo tumultum ingentem, qui ipsum quoque Imperatorem in periculum conijciebat: *Constantinus* vigiliæ drungarius subito magnâ cum manu superueniens, compescuit: Imperatoremque faustis acclamationibus prosecutus, iure interfectum *Bardam* affirmauit. Hoc pacto *Barda* sublato, Imperator ommissâ Cretensi expeditione Byzantium redijt. Cæterum *Michael* Imperator, cùm reipublicæ gerendæ imperitus esset, nec etiam liberos haberet, *Basilium* Macedonem socium Imperij delegit, eumque Cæsarem creat, die 26. Maij in ipso festo Pentecostes. Hic *Basilius* honestatis studiosissimus erat, & *Michaelem* Imperatorem à rebus scurrilibus, quibus admodum addictus erat quantum poterat abducebat; sed molestè id ferebant scurræ, ideò societas hæc imperij diu stare non potuit. *Ced.*

ANNO CHR. 867.

MICHAEL TERTIVS Imperator Orientis, *Theophili* filius, puer cum *Theodora* matre imperat feliciter, quâ detrusâ in Monasterium, ipse in scurrilitates, & flagitia irruit: quapropter *Basilium* Cæsarem oderat, propter liberiores admonitiones. Ideò scurram quendam regalibus vestibus induit, & in senatum inducit, vultque vt eum Cæsarem faciant, & *Basilio* imperium abrogent, sed res impeditur. Conducit igitur quendam, qui Basilium lanceâ traijciat, sed & hic aberrauit. *Basilius* igitur, cùm videret se viuente *Michaele* viuere non posse, præuenire potius voluit, quàm præueniri, & *Michaelem* per suos die 24. Septembris horâ noctis tertiâ, ebrium occidit, cùm regnasset cum matre annos quatuordecim, solus verò duodecim. *Cedr.*

DANI, qui hyemarant in Angliâ, Eboracensem ditionem vastant, & Northumbri hanc cladem vlturi, magnâ clade vincuntur, occiso Rege, & nouus ipsi constituitur Rex *Egbertus* die 21. Martij. *Reger.*

NORDMANNI in Gallias irrumpunt, quibus obuiam veniunt *Robertus* Andiæ Dux & Marchio; item *Ranulphus* Aquitaniæ Dux, eosque repellunt, & in templo conclusos obsident. Obsidentes propter æstum arma ferè deposuerant, dum Nordmanni eruptione pugnant, & Duces ambos interficiunt, quo facto Franci recedunt, & Nordmanni cum prædâ abeunt. *Regin.*

ANNO CHR. 869.

ELMVSTEIN à Turcomannis occiditur anno Hegiræ 255. cui succedit *Mutadi* filius, qui regnat tantùm annum vnum. Eodem anno Turcomanni Regem Ægypti, & omnis Syriæ faciunt *Tolonem*, qui regnauit annis 15. *Zacut.*

ANNO CHR. 870.

EDMVNDVS Orientalium Anglorum Rex, cum Danis Angliam vastantibus prælio congredi ausus, vincitur, & ex templo, quo confugerat extrahitur, ad arborem ligatur, & iaculis configitur, die 20. Nouembris. *Westm.*

ANNO CHR. 874.

CONSTANTINVS Scotiæ Rex, collecto exercitu pulsurus Danos, vincit eos quidem, sed cùm eos iniquo loco coactos pellere conaretur, ipsi ex desperatione pugnantes Regem trucidant, cùm annos sexdecim regnasset. Succedit ipsi frater *Ethus*, qui tantùm regnat anno vno. *Buch.*

ANNO CHR. 877.

CAROLVS CALVVS V. Germanorum Imperator, filius *Ludouici Pij*, & *Iudithæ*, violenter, & dolosè imperium occupauit: *Ludouico* enim secundo sine masculo herede defuncto, quam primùm de Imperatoris fratris sui Germanici obitu cognouisset, exercitu comparato transijt in Italiam, vt imperium Germanis ereptum transferret ad Francos. Quâ re animaduersâ, *Ludouicus* Germanicus, ne sibi quoque defuisse videretur,

tur, *Carolum* posteà *Crassum* dictum, & *Carolomannum*, filios suos magno cum exercitu misit, vt Italiæ aditu eum prohiberent, quibus *Carolus Caluus* obuiam profectus humanitèr eos excepit, plurimos thesauros ipsis obtulit, promisitque se nihil amplius tentaturum, sed omnia *Ludouici* iudicio permissurum: atque ita filios *Ludouici* Regis Germaniæ elusit, qui ad patrem redierunt. *Carolus Caluus* ergo Italiæ populos in sua verba iurare fecit, Romamque progressus mense Decembri in Natalitijs Christi Imperator proclamatus est. Nihil memoratu dignum tum in regno, tum in imperio gessit. Ac auarus, crudelis & ambitiosus, superbus & minax potiùs, quàm fortis fuisse dicitur. Plurima bella gessit contra Britannos, contra *Pipinum*, & *Carolum* Reges Aquitaniæ, contra Nordmannos, & præcipuè contrà patrueles infelicitèr pugnauit. Cùm igitur post cladem acceptam ad colloquium Pontificis, Ticini habitum, venisset, *Carolomannus* patruelis ductis in Italiam copijs, illud perturbauit. Et *Carolus* haud confidens Italis, cùm per Alpes regredi vellet in Galliam, repentina febris illum inuasit. Quâ re permotus *Sedechiam* Iudæum, medicum (quem mirè diligebat, cuique nimium fidei habuit) sibi adhibuit, atque ex eius sententiâ, præsentis remedij gratiâ puluerem quendam veneno infectum hausit, & indè Cinisium montem ascendere cœpit. Vbi verò ad locum, qui Brios dicitur, venit, ingrauescente morbi magnitudine, & veneni sæuitie conflictatus, coniugem *Richildem*, quæ ad Mauriennam erat, acciuit, atque in eius complexu post vndecimum diem, quo venenum hauserat, die 6. Octobris animam efflauit, cùm post parentem regnasset annis 37. imperasset annos duos. Exemplum daturus posteris, quàm tuto, ac prudenter Christiani valetudinem suam Christi hostibus committant curandam. *Sigon. Onuphr. Marian. Regin.*

ANNO CHR. 879.

LVDOVICVS BALBVS VI. Germanorum Imperator, filius *Caroli Calui*, & *Hermintrudis*, patris morte auditâ, Compendij cum *Richilde* Nouercâ, pridie Kalend. Decembris

conuenit, atque ab eâ tabulas patris accepit, quibus ille regnum sibi Franciæ tradebat, & ensem S. Petri, per quem se Regem instituebat, & regiam vestem, & coronam, & sceptrum auro, gemmisque pretiosis distinctum, atque ita magno Episcoporum procerumque consensu sexto Idus Decembris Rex ab *Hincmaro* Remensi Archiepiscopo consecratus, & coronatus est. Sed cùm imperasset annum vnum, & menses sex, in morbum lethalem incidit, quo sæuiente (nam veneno infectum dicebatur) per fidos homines *Odonem* Episcopum, & *Albuinum* comitem, coronam, ensem, & reliquum ornamentum regium ad *Ludouicum* filium misit, atque eum Regem consecrari Franciæ iussit; neque ita multò post, quarto Idus Aprilis, in Parasceue mortem oppetijt. *Sigon. P. Æmil.*

ANNO CHR. 882.

LVDOVICVS, & CAROLOMANNVS *Balbi* filij, post multas Procerum dissensiones, variosque tumultus, Reges Galliæ ab Episcopis consecrati sunt, regnumque administrarunt annos sex: Qui & *Bosonem* adspirantem ad regnum represserunt, & Nordmannos ad Ligerim fluuium magno prælio vicerunt: sed neuter diu superstes fuit. Nam *Ludouicus* in venatione se oblectaturus, casu vulneratus est. Dum enim aprum interficere tentat, à satellite, qui auxilium ferre volebat, in tibia vulneratur, ex quo vulnere die septimo moritur, cùm ferè annos quatuor regnasset. *Carolomannus* in equo ludibundus dum refugientem domum puellam insequitur, impetu equi intra humile ostium illatus, corporis compagem soluit, anno Christi 886. Succedit ipsi filius *Ludouicus*, qui, quòd nihil ageret, nomen *Ignaui* accepit, abduxit tamen hic Monialem ex cœnobio, sibique connubio iunxit. Supererat tamen adhuc frater *Carolimanni*, *Carolus simplex*, puer sex annorum, qui suam portionem regni habebat, cuius tutor à Proceribus regni constituitur *Otto* Comes Andegauensis Saxonicæ nationis. *P. Æmil. Aimon. Sigon.*

AN-

ANNO CHR. 886.

BASILIVS MACEDO, Græcorum Auguſtus, natione Armenius, ſed redactus cum parentibus ad extremam inopiam cùm Bulgari Hadrianopolim diriperent. Cùm igitur adoleſceret, parentibus relictis, ſolus Conſtantinopolim iuit: vbi miniſterijs, & induſtriâ ſuâ effecit, vt in aulâ reciperetur, in quâ fortitudine, & rerum agendarum dexteritate tantum promeruit, vt Cæſar à *Michaele* adoptaretur, & ſic cum ipſo imperauit annum vnum, & menſes quatuor, ſolus verò poſtmodum annos nouendecim. Quibus tranſactis, in venatione ingentem percuſſurus ceruum, zonam mirabili caſu ramis cornuum eius implicat, itaque raptatus confeſtim perijſſet, niſi aliquis Comitum diſſectâ enſe zonâ exemiſſet eum periculo. Qui ob id facinus, vt qui gladium ſtrinxiſſet in Imperatorem, cui ſalutem attulerat, capite truncatus pernitiem pro præmio tulit. Mox verò *Baſilius* inuerſis ex vulnere inteſtinis, cum cruciatu interijt. *Cedr. Zonar.* Succedit ipſi filius *Leo*, qui imperauit annos 25. & menſes tres.

ANNO CHR. 889.

ZVENDEBOLDVS Rex Lotharingiæ, filius nothus *Arnulphi* Imp. qui hactenus Galliam vndique vaſtarat, & ſubditos crudeliſſime habuerat, deſeritur à ſubditis, ſeſe ad Ludouicum conferentibus, & paulò poſt, die 13. Auguſti in prælio contra ſubditos trucidatur. *Regin.*

ANNO CHR. 905.

CONRADVS Comes Franciæ, filium ſuum in Galliam mittit, vt ibi tumultuantes compeſcat, ipſe Epiſcopum Vurtzburgenſem defenſurus, contrà *Albertum* Bambergenſem mouet; ſed hic occaſione ſumptâ *Conradum* improuisò obruit, & trucidat die 27. Februarij. *Ludouicus* Imperator cognatus *Conradi*, iratus *Alberto*, eum citat menſe Iulio, vt rationem reddat de tot commiſſis facinoribus: cùmque comparere nollet, eum in

ſuâ

suâ arce obsidet, sed cùm vi nihil efficere posset, per *Hattonem* Archiepiscopum Moguntinum, hominem versutum, in fraudem illectum *Albertum* capit, & capite plectit, die 9. Septembris, & facultates eius in Fiscum rediguntur. *Regin.*

ANNO CHR. 910.

LAMBERTVS Rex Italiæ, à Concilio Rauennati reuersus, venationis causâ Marincum in nemus se contulit. Ibi cùm per aliquot dies assiduis venationibus intentus agitaret, *Adelbertum Bardonem* Lucæ marchionem montem cum diuersis, & infirmis aduersus se copijs superare cognouit. Itaque vt erat prompti in omni re expediendâ consilij, ne tempus in acciendo maiore domo exercitu tereret, strenuos centum, quos secum in armis habebat, milites sumpsit ac properè aduersus hostem eduxit. Illi ex monte in campos ad Burgum S. Domnini digressi, nullo *Lamberti* ante explorato consilio, nullis munimentis ante castris firmatis, cibo, ac potui largius indulserunt, ac quieti indè, ac somno se, quasi per summum ocium, tradiderunt. Quòd vbi *Lambertus* Placentiam profectus percepit, confestim silentio noctis vrbe excessit, ac raptim agmine acto alios immobiles, alios semisomnos, plerosque ad arma trepidantes oppressit. *Hildebrando* fugâ elapso, *Adelbertus* in præsepio, cùm ibi fortè latitaret, est captus. Cui cùm ad se deductus esset, *Lambertus* dixit: *Ni mirum Berta vxor tua diuino tum afflata spiritu fuit, cùm se scientia sua teipsum aut Regem, aut asinum effecturum promisit; nam quia Regem non potuit, asinum ne mentiretur effecit, dum te ad præsepe confugere compulit.* Atque his dictis eum cum nonnullis alijs Papiam in custodiam misit, atque indè Marincum repetijt, vt de captiuis secreto à congresso hominum loco statueret. Erat præter cæteros cum eo *Hugo* Mangifredi filius, quem post patris necem ipse omnibus honoribus colligendæ beneuolentiæ causâ erat complexus. Fortè autem accidit, vt inter venandum cæteris in diuersas syluæ partes effusè, vt fit, equorum cursu perlatis *Hugo* cum *Lamberto* remanserit, qui paternæ iniuriæ recordatus consilium vlciscendæ cepit, occasionem nactus, quòd Rex

ad

ad quaſdam anguſtias, per quas aper impellendus erat, conſtiterat, atque labore, & expectatione diutinâ fatigatus paululum quieturus ſemetipſi cuſtodiendum commiſerat. Itaque ſomno ſtratum gladiò percutere veritus, ne ſanguinis effuſio patratorem facinoris proderet, ceruici fuſtem infixit, atque ipſum effuſè currentem equo præcipitaſſe, collumque fregiſſe diſſeminauit. *Sigon.*

EDVARDVS Angliæ Rex, occiſo Rege *Erico* Orientalium Saxonum, illud etiam regnum ſibi ſubiecit, & paulò poſt etiam regnum Merciorum, atque ita tota Anglia ſub vnius ditionem peruenit, niſi quòd Dani adhuc Northumbriam haberent. *Polyd.Virg.*

ANNO CHR. 922.

CAROLVS SIMPLEX Rex Francorum, cùm regeretur totus conſilijs *Haganonis*, hominis non adeò nobilis, à principibus deſeritur, qui eligunt Regem nouum *Robertum* Comitem Pariſiorum, qui à Remenſi Epiſcopo *Heriueo* Rex inungitur die 2. Iulij. Verùm ſequenti anno *Carolus*, aduocato Nordmannorum auxilio, ruptis inducijs, *Robertum* creatum Regem imparatum obruit, & occidit die 15. Iulij. Filius Roberti, cæde parentis irritatus, exhortatur ſuos, & victoriam *Carolo* extorquet. & paulò poſt *Herbertus* Comes Viromandenſis Regem *Carolum* ad ſe inuitat, & inopinantem in vinculis habet. *Aimoin.*

ANNO CHR. 924.

BERENGARIVS Italiæ Rex, à Veronenſibus, qui adhuc ſemper fidem ergà illum conſtantiâ ſummâ coluerant, nouo accenſis odio, inſidiatur, authore tanti ſceleris *Flamberto* quodam, cuius filium *Berengarius* è ſacro fonte ſuſceperat. Cuius rei cùm in ſuſpicionem *Berengarius* incidiſſet, homo, & naturâ, & ætate iam exactâ mitis *Flambertum* ad ſe vocauit, atque ita appellauit: *Si mihi tecum non & multæ, & iuſtæ amoris cauſæ intercederent, haud difficile credidiſſem, quod vulgi ſermone audio celebraturi, te meæ vitæ inſidias comparare. Nunc vt eis fidem non*

ha-

habeo, ſic meminiſſe te volo, quantæcumque acceſſiones & fortunæ, & dignitates tibi fuerunt, eas te non potuiſſe, niſi meo beneficio, conſequi. Quare eo animo in me eſſe debes, vt vita mea in amore, & fide conquieſcat tua. Quod ſi à te mihi fidem præſtitam eſſe intellexero, faciam, vt in referenda gratia beneuolentiam experiaris meam. Atque his dictis aurum magni ponderis poculum ei porrexit, & addidit: *Amoris, ſalutiſque meæ cauſa, quod continetur, haurito; quod continet, tibi habeto.* Flambertus reſponſo, quod facile liberare Regem ſuſpicione poſſet, in ſpeciem dato, ab illo abijt, ac ſtatim ſocios, qui ſecum proximâ nocte illum conficerent, conuocauit. *Berengarius* propè templum, vt ſolitus erat, in amœno potius, quàm firmo diuerſorio cubuit, neque cuſtodes, vt ab omnibus tutus inſidijs, vllos appoſuit. Sub lucem autem, cùm precandi causâ templum iuiſſet, *Flambertus* cum armato iuuenum globo irruit. Quorum vbi tumultum ſenſit *Berengarius*, procedens ad eos, *Flambertum* eminus vocat, & quid hoc tandem turbæ ſit, quærit. Iubet ille bono animo Regem eſſe, non enim hoc contrà illum, ſed pro illo ſtare, ac ſenſim armatos in medios iam progreſſum corripuit, ac romphęa à tergo percuſſum proſternit. Innocentia eius ex eo apparuit, quòd lapis ſanguine eius infectus nullâ vnquam ablutione purgari potuit. *Berengario* mortuo, *Milo* vrbis comes ſpectatæ virtutis iuuenis, quem ſibi Rex à puero educarat, cùm defendere vitam Domini ſui, quia non affuerat, nequiuiſſet, mortem ſaltem vlciſci cupiens tertio poſt eius necem die *Flambertum*, ſocioſque eius per vim cepit, ac ſtatim ſuſpendio interemit. *Berengarius* præcipuam tulit laudem iuſtitiæ, clementiæ, & pietatis; odio tamen populorum, ac perfidiâ fatigatus, vt ipſe nunquam quieuit, ſic alijs quotidianam mouendarum ſeditionum materiam præbuit: varijs rerum ſecundarum, aduerſarumque inuicem ſuccedentium caſibus rarum inter mortales inſultantis fortunæ ludibrium *Sigon.*

FROIOLA Rex Hiſpaniæ, homo libidinoſus & crudelis, occiditur poſt quam regnaſſet tantùm menſibus quatuordecim. Succedit *Alphonſus* filius *Ordonij*, qui regnauit annos 6. menſes 6. *Marian.*

AN-

ANNO CHR. 926.

ABARCA Rex Nauarræ & Vasconum, cùm annis viginti regnasset, trucidatur in pugnâ contrà Constellanos; successit *Garzias Sanctius*, qui regnauit annis quadraginta. *Marian.*

ANNO CHR. 941.

EBERHARDVS Palatinus, & *Giselbertus* prædas agunt propè castra Imperatoris, & re benè gestâ epulantur, sed proditi à spoliatis agricolis, viginti tantùm equites Imperatoris in illos irruunt, *Eberhardum* trucidant, & *Giselbertus* fugiens in Rheno submergitur. Rex Galliæ pœnitens facti, pacem ab Othone petit, & mentionem inijcit ducendę viduæ *Gilberti*, quæ soror erat Imperatoris, idque perficitur paucis post mensibus. *Widich.*

ANNO CHR. 944.

LVDOVICVS Galliæ Rex asperius se gerit contrà Principes suos, ideò in odium venit. *Herbertum* enim Comitem, qui patrem Regis *Carolum simplicem* captiuum habuerat, suspendit, & *Wilhelmum* Rollonis filium, Nordmanniæ Ducem, ex insidijs hoc anno occidit. *Malmesb.*

ANNO CHR. 945.

CONSTANTINVS filius *Romani* Imperatoris Constantinopolim in Samothraciam relegatus, cùm sæpius effugere vellet, occisus est. *Cedr.*

ANNO CHR. 946.

EDMVNDVS Angliæ Rex in conuiuio per insidias trucidatur, cùm regnasset annos 6. Succedit ipsi frater *Edredus*, qui regnat annos 9. & menses 6. *Rog.*

ANNO CHR. 947.

HAROLDVS Danorum Rex arcem Slesciensem euertit, & Marchionem cum omnibus suis trucidat; hinc bellum Danicum sequenti anno exoritur. *Crantz.*

ANNO CHR. 950.

LOTHARIVS Rex Italiæ, veneno petitus in phrenesim incidit, & moritur anno regni quarto. Vidua *Adelheidis* metuens *Berengarium II.* concedit ad *Axonem* comitem in arcem Canusinam, quæ munitissima erat. *Berengarius* ibi eam obsidet, & tyrannidem exercet in totâ Italiâ. *Luitp.*

ANNO CHR. 954.

LVDOVICVS Rex Galliæ, cùm annos octodecim regnasset, dum forte lupum insectaretur, equo excussus, moritur. Succedit *Lotharius* quintus Rex Galliæ, ex *Gerberga* sorore Imperatoris, qui regnat annos 31. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 955.

CONRADVS gener Othonis Imperatoris, *Burchardus* gener Henrici Ducis Bauariæ, item Dux Sueuiæ, cadunt in prælio contrà Hungaros. *Witich.*

ANNO CHR. 960.

CONSTANTINVS Orientis Imperator, filius *Leonis*, & *Zoe*, religiosus erga Deum, & studijs literarum deditus fuit. In regno autem administrando fuit segnior, iracundus & sæuus in delinquentes: in pœnis sumendis inexorabilis: vini auidior. In conferendis magistratibus, non dignos præturis, alijsque muneribus præficiebat, sed minus bonos, ac potius improbos, & quos vel Imperatrix, vel cubicularius *Basilius* commendabant, qui magistratus venales habebant. Ita fiebat, vt imperium non in omnibus benè administraretur. Imperatori autem structæ sunt insidiæ, primùm à cubiculario *Theophane*: qui mul-

multos habebat conſcios, & Romanum è Protâ inſulâ. Deindè ab alijs, qui *Stephanum* Lesbo in Regiam reducere conabantur. Sed Imperator vtraſque deprehendit, ac inſidiatoribus ſupplicio affectis: Imperij cupidis diligentiorem cuſtodiam adhibuit. Interim *Romanus* eius filius, ex imberbi iam vir factus, poteſtatis ad ſe pertrahendæ cupiditate, vitæ patris, adiuuante vxore, inſidiatur, medicamento purganti, quod Imperator hauſturus erat, toxico clam admixto. Sed eo, cùm illi offerendum eſſet, ſiue diuinitus, ſiue fortuitò, maximâ ex parte effuſo, & exiguo, quod ſuperfuerat hauſto: doloribus quidem, & terroribus periculorum non paruis eſt conflictatus, vitæ tamen diſcrimen, quanquam ægrè, euaſit. Anno autem imperij decimoquinto in Olympi montem egreſſus eſt, per ſpeciem ſe ſe precibus monachorum contra Agarenos armandi, cùm reuera id ageret (vt referunt) vt *Theodorum Cyzicenum* conueniret, cum eoque deliberaret, quomodo *Polyeuctum* Eccleſiâ pelleret. Indè malè affectus in Regiam redijt, nec multò poſt eſt defunctus, ſiue ex intemperiâ corporis, ſiue quòd probabilius eſt inſidijs filij repetitis. Vixit annos 54. menſes 2. *Zonar.*

ANNO CHR. 967.

SANCTIVS Legionum Rex, pomo medicato guſtato inficitur veneno, atque ita moritur, cùm regnaſſet annos duodecim. Succedit ipſi *Ranimirus* tertius puer quinque annorum, qui obtinet regnum annis quindecim. *Mariana.*

ANNO CHR. 968.

NICEPHORVS PHOCAS cogitur Orientis imperium inuadere, abdicatis *Romani* liberis; quo facto nuptias cum *Theophanone* celebrauit poſt annos quinque, quamuis *Theophanonem* prius vehementer deperiſſet, poſt, eius congreſſu abſtinuit, ſiue ex ſatietate, ſiue ex continentiâ. Nam vel in adoleſcentiâ parum procliuis ad libidinem fuerat. At illa Maritum, vel ob alienationem exoſa, vel de filijs ſollicita (quidam enim murmurabant, velle *Nicephorum* regijs pueris caſtratis, impe-

rium in fratrem *Leonem* transferre)clam cum *Ioanne Zimiſce* colloquitur, ſiue amore eius capta (nam formæ excellentiâ, & venuſtate, hominum oculos in ſe conuertebat) ſiue eum parem Nicephoro aduerſarium rata. Quidam etiam tradunt, eam conſueuiſſe cum illo, & homine contrà *Nicephorum* inſtigato, plauſtrum per ſe nutans, vt prouerbio dicitur, opportunè perculit. Nam *Ioannes* alioqui ſuccenſebat Imperatori, cui ex fratris inuidiâ, & calumnijs ſuſpectus, à militari poteſtate, ad ciuilem translatus fuerat, & Dromi Logotheta deſignatus, quam ipſe non poteſtatem, ſed graue ſupplicium iudicabat. Acceſſerat malis, quòd cùm in Themate habitaret, domi manere iuſſus erat. Ob hęc Ioannes iratus, cùm etiam à meritrice illâ irritaretur, quæ reditum ei iuſſu Imperatoris confecerat: regnum affectauit, illâ adiutrice: eodemque tempore ſuis neceſſarijs arcanum aperuit, & facinus aggreſſus, intempeſtâ nocte cum ijs lembo conſcenſo, ad regiam peruenit, quà mari auſtrino alluitur. Quò cùm ventum eſſet, ſportam demiſſam videt, in eâque cum ſuis à Theophanonis ancillis attrahitur. Habebat autem ſecum *Michaelem Burzem*, Imperatori, ob inconſideratam illam iram infenſum, & *Leonem Abalantem*,& *Theodorum Nigrum*, quem ob colorem nigriorem *Azypotheodorum* vocabant, & alios duos. Igitur cubiculum Imperatoris ſine ſtrepitu ingreſſi (Nam id quoque *Theophano* confecerat) *Nicephorum* humi dormientem, quidam calcibus per contumeliam inſultans ſomno excutit, expergefactum ſeque attollentem lethaliter in capite vulnerat, quo ictu & corpus eius & animus grauiter eſt concuſſus. Ad *Zimiſcem* qui regio lecto conſederat, adductus, iam collabens, & vtrinque ſuffultus; cùm rogaretur quibus de cauſis ab eo vexatus eſſet? nihil reſpondit, ſed illum dumtaxat, *Iuua Domine*, clamauit. Iubet igitur *Zimiſces* coniuratos maxillas eius capulis gladiorum pulſando confringere, aut dentes elidere. Deindè quidam in tergum eius haſtam ita intorquet, vt per pectus elaberetur. Tumultu ab excubitoribus excitato (iam enim inſidias animaduerterant) caput modò defuncti, amputatum, per feneſtram oſtendunt, itaque illorum impetum comprimunt. Fertur

tur *Nicephorus* paucis antè diebus tabellas in suo cubiculo inueniſſe insidiarum indices. *Leo* frater Imperatoris nece illius cognitâ cum filio suo *Nicephoro* in magnam Ecclesiam confugit. Fuit hic Imperator cùm cæderetur, natus annos quinquaginta septem, quorum sex cum totidem mensibus regnauit. *Zimisces* in Natiuitate Christi, cum non suâ manu, sed per alios *Nicephorum* Imperatorem demonstrasset occisum, Imperator coronatur, & *Nicephori* vxor in cœnobium relegatur. *Zonar.*

ANNO CHR. 975.

IOANNES ZIMISCES Orientis Imperator, cùm in multis prouincijs prædia frequentia, & fertilissima videret: rogauit cuius ea essent? Cùm *Basilij* Cubicularij esse cognouisset, partim à *Nicephoro Phoca*, partim à se dum legionum domesticus esset, partim ab alijs adiecta imperio, illique donata esse: indoluit, & iniquum esse dixit publicis possessionibus multorum præstantium virorum sudoribus, & sanguine partis vnum spadonem perfrui. Ea verba per quendam nunciata, *Basilium* ad comparandas Imperatori insidias impulerunt, ac veneno temperato, non illo quidem efficaci & celeri, sed lento & tabifico, largitionibus pincernam Imperatorium corrupit, vt id calici Imperatoris infunderet, quo ille hausto, paulatim habitudine corporis prostratâ, tandem interijt. Imperij hæredibus relicto *Basilio*, & *Constantino* Romani filijs, cùm annos sex, totidemque menses regnasset. *Zonar. Cedr.*

ANNO CHR. 979.

EDVARDVS Rex Angliæ, cùm annos tres, & menses octo regnasset, mense Aprili post Pascha, cùm venatum exijsset, & non procul à Nouercæ suæ castro abesset, eò solus venit, vt sitim leuaret: illa sitienti statim venenum præbuit, & misit adhuc qui ipsum trucidarent. Succedit ipsi frater *Edelredus*, qui regnat annis 73. & à Danis vndique bello affligitur. Hic in Baptismo alter *Constantinus* aquam excrementis suis inquinauerat. *Malmesb.*

AN-

ANNO CHR. 980.

HARALDVS Danorum Rex, à filio suo *Sueno*, vel *Suuein-bello* petitur bello, qui diutius viuere videretur, quàm par erat. Abnegauerat autem *Suenus* Christianam Religionem, & se dediderat Ethnicorum superstitioni, quorum plurimi adhuc erant in regno, atque ille eos sibi socios belli fecit, & in pugnâ parentem vincit qui etiam vulneratus est periculosissimè, & paucis post diebus in festo omnium Sanctorum, mortuus est, cùm regnasset annos 50. Sed hoc parricidium Deus ita vltus est, vt filius paucos post annos regno eijceretur, & totis annis quatuordecim exularet. *Adam.*

ANNO CHR. 953.

OTHO II. Occidentis Imperator XIII. filius *Othonis I.* cognomento *Magni*, & *Adheleidæ* à *Lothario*, Italiæ Rege viduæ relictæ, Patre defuncto, Rex iterum à Principibus, & Populis acclamatus, imperium indè quod cum patre gesserat, solus exercuit, ac populis,& principibus exposcentibus patris confirmare beneficia instit it:& quemadmodum patri in imperio successit, sic etiam paternæ virtutis æmulus fuit. Nam imperium summâ cum laude administrauit, & Ecclesiæ, Reipublicæque salutem summo studio quæsiuit. Vndè *Sabinus* de eo tecinit.

Non fuit inferior Primò *virtute* secundus;
Multa domi gessit prælia, multa foris.

Hoc solùm inauditę crudelitatis exemplum de eo narratur,quòd cùm *Romanos Principes*, & alios in Italiâ proditionis suspectos, è medio tollere vellet Imperator, consilium crudele magis, quâm laudabile iniuit. Quippè magnifico, ac splendido parato in Vaticano conuiuio Principes,ac legatos ciuitatum omnes, qui celebrandi eius aduentus gratiâ Romam de more conuenerant, ac iussi ab eo aderant, inuitauerat. Vbi autem cuncti accubuerunt, præconis voce, ne quis ad ea, quæ audiret, videretque, aut vocem emisisse, aut sedem suam mouisse vellet, pœnâ capitis indictâ, denunciatum est: Ac statim conuiuæ omnes, intro-

tromiſſis armatorum cateruis ex compoſito circumuenti, trepidantibus ad tale ſpectaculum ſingulis, deinceps nomina eorum, qui ſeditionem mouerant, aut proditionis conſcij erant, recitata: ac triſtibus de illis pronunciatis ſententijs, inſpectantibus cæteris, vltimum ſupplicium ſumptum eſt. In reliquis conuiuium mirâ comitate, ac liberalitate confectum eſt. Ex eo indè *Othonis* cognomen *ſanguinarij* inditum. Intereà magnæ ex Franciâ, Germaniâ, Tuſciâ, Lombardiâque copiæ accitæ aduenerant. Quibus ad Romanas legiones adiunctis, vrbe egreſſus, Neapolim, & Beneuentum acceſſit, atque ibi firmâ aliâ Beneuentanorum, Capuanorum, Neapolitanorum, & Salernitanorum manu aſſumptâ graue cum Græcis, & Saracenis in Apuliâ bellum iniuit, ac multas res proſperè geſſit. Sequenti verò anno Tarento digreſſus ad quod 17. Kalend. Aprilis caſtra habuit, ad oppidum Calabriæ proceſſit nomine Baſentellum. Ibi ardentibus pugnandi cupiditate militum animis, Idibus Iulijs cum occurrentibus Grǣcis, & Saracenis atrox prælium eſt commiſſum. Romani, & Beneuentani, vbi certamen de ſummâ rerum imminêre viderunt, ſtatim hominis crudelitatis memores à ſignis receſſerunt, atque *Othonem* valido prǣſidio nec opinantem nudarunt. Ita exercitus eius ancipiti terrore perculſus inſtantibus hoſtibus facilè non ſolùm fuſus, fugatuſque, ſed etiam fœdiſſima ſtrage conciſus eſt. *Landulphus* & *Atenulphus* Capuæ Principes (nam *Pandulphus* pater veniente in Campania Othone perierat) *Otho* Dux, *Enricus* Auguſtanus Epiſcopus, & *Vernerus* Abbas Fuldenſis cum alijs Principibus, Epiſcopis, & Abbatibus plurimis in acie ceciderunt. *Otho* ex prælio trepidus vix incolumis ad mare profugit, cuius equus valdè vulneratus erat: ſed non agnitus cùm abiectis ornamentis Imperatorijs, & loricâ, pro mercatore ſe gereret, perſoluto lytro, & beneficio Græcæ linguǣ, quam didicerat, euaſit. Igitur Imperator in tanto vitæ periculo ſeruatus celeriter copias, quantas potuit, comparauit, & renouato bello, Saracenos tantâ victoriâ vicit, vt *Pallida mors Saracenorũ*, diceretur: attamen ipſe Imperator in hac pugnâ ſaggittâ venenatâ vulneratus fuit, quo vulnere non diù poſt obijt, relicto filio

lio Othone imperij successore, postquam imperasset annos decem, & menses ferè sex, sepelliturque Romæ in atrio Templi D. Petri. *Sigon. Fabrit.*

ANNO CHR. 987.

LVDOVICVS Galliæ Rex, cùm ferè biennium regnasset, circa finem huius anni, veneno à coniuge sua *Blancha* præbito, moritur adhuc iuuenis. Succedere huic voluit *Carolus* Dux Lotharingiæ, sed cùm esset ex Germanorum principibus, reijcitur à plerisque, qui *Hugonem Capetum* eligunt, indè bellum ciuile ortum. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 993.

ARNVLPHVS Hollandiæ Dux, cum Frisis primo Octobris die decertat, à quibus fugatur, & in fugâ trucidatur, cùm annis quinque præfuisset. Succedit filius *Theodoricus III.* qui præest Comitatus annis 46. *Beka.*

ANNO CHR. 1002.

OTHO III. Germanorum Imperator XIV. filius *Othonis II.* & *Theophaniæ*, licet puer cùm ad imperium eueheretur, tamen progressu temporis sapientiâ ita creuit, vt propter admirandam sapientiam, quæ ætatem superabat, & res præclarè in imperio gestas, ipsi honoris causâ hoc cognomen adderetur, vt *Mirabilia mundi* diceretur: Anno ætatis suæ trigesimo, & imperij decimo nono, cùm Romæ tumultus varij excitati essent, ad eos sedandos Romam profecutus est, sed ibi à coniuratis in Capitolio circumsessus in discrimen capitis venit, ac tandem egregiâ Hugonis Brandeburgici, (quem Imp. Hetruriæ, & Thusciæ præfecerat) & Henrici Ducis Bauariæ industriâ, conditionibus simulatis euasit. Imperator igitur iter in Germaniam apparauit, nouum exercitum collecturus, vt atrocitatem tanti facinoris vindicaret. Verùm vidua *Crescentij* (quem Imperator rebellem suspendi curauerat) cum quâ Otho familiariter conuersari solebat, quæque se Imperatricem futuram sperabat, quòd Imperatore

tore

tore in Germaniam reditum parante, videret, se spe coniugij excidisse, ipsi chirotechas affabrè factas, sed veneno tinctas, simulatæ amicitiæ munus, misit. Imperator cùm hasce chirothecas veneno infectas accepisset, illarum vsu, & contactu, adeò est infectus, vt pustulæ liuidæ toto corpore pullularent, quibus tandem extinctus est die 28. Ianuarij ad Paternum in Italiâ. Corpus in Germaniam delatum, & intestina in templo Afræ, Augustæ Windelicorum condita sunt, quorum sepulchrum insigni marmoreo monumento ornauit *Fridericus* tertius Elector Saxoniæ, cum hoc Epitaphio.

Romani Imperij decus amplum tertius Otho,
Ossa in Aquis-Grani hic viscera clausa tenet.

Succedit ipsi *Henricus Sanctus*, vel *Claudus*, qui imperauit annos 22. menses quinque. *Sigon. Frising. Ditmar.*

ANNO CHR. 1003.

ERHARDVS, Marchio Saxoniæ, qui arcem Ekhardibergensem condiderat, magnæque authoritatis Princeps erat, ambit imperium, idque vi ad se rapere contendit. Sed dum omnia vi agit, à statibus imperij deseritur, & proscribitur, interficiturque die 30. Aprilis. *Fab.*

ANNO CHR. 1014.

BERINGERVS Comes Ballenstadius rapit *Reinhildin Beichlingiam* orbam, sed commendatam; in ipso raptu grauissimè vulneratur, & eâ de causâ moritur. Imperator deliberat de pœnâ in corpore sumendâ, sed concluditur tandem, cùm probari non posset, eam inuitam raptam, vt honestè sepeliatur. *Fab.*

ANNO CHR. 1015.

ERNESTVS Dux Sueuiæ, feriâ secundâ Pentecostes, die 30. Maij venatum abit, & casu infausto ab *Alberone* Comite in feram telum torquente traijcitur, cùm vulnus lethale esset, vxorem iubet salutari, & Alberoni ignosci. Ipse cùm Sa-

cerdos non adesset, suos aduocauit, & præsentibus omnibus confessionem peccatorum suorum edit, cùm mallet coram multis erubescere, quàm coram Deo reus apparere. *Annal.Sueu.*

ANNO CHR. 1017.

IOANNES Bulgariæ Dux, licentiam consecutus à *Basilio* Imperatore, ad oppugnandum Dyrrachium barbarico cum fastu proficiscitur: & inito prælio sternitur, & trucidatur, incertum à quo: cùm imperasset Bulgaris annos duos, menses quinque. Reliqui hoc casu consternati se dedunt, & Græciâ excedunt: *Basilius* ita in Bulgariam venit, vniuersa potitur, thesauris etiam Regum, quos militibus distribuit, & hunc, ac sequentem annum in eâ ordinandâ consumit. *Cedr.*

ANNO CHR. 1026.

OLAVS Rex Noruegianorum, à suis ob simplicitatem repudiatur, qui *Cnutum* Danię & Angliæ Regem sibi exposcunt. Hic cum quinquaginta nauibus aduueniens, *Olaum* regno eijcit, & ita Noruegiæ etiam regnum occupat: *Olaus* paulò post cùm regnum recuperare conaretur, à suis occiditur. *Rog.*

ANNO CHR. 1027.

ALPHONSVS Rex Legionum in Hispaniâ, cùm annos 28. regnasset, dum bellum infert Saracenis in Portugalliâ, sagittâ vulneratur, & moritur die 7. Maij, æræ Hisp. 1065. Succedit filius *Veremundus*, qui regnat annos decem. *Marian.*

ANNO CHR. 1029.

GARSIAS Castellę Comes Iunior in ipsis nuptijs die 13. Maij trucidatur, cui succedit *Sanctius* Rex Vasconũ & Nauarræ. Huius Sanctij filius posteà fit hæres regni Legionis, & ita regna Hispaniæ ferè ad hunc vnum relata sunt. *Marian.*

AN-

ANNO CHR. 1030.

ERNESTVS Dux Alemaniæ, dum Imperator in Hungariâ esset, Ducatu pulsus, vastam Imperatoris *Manegold* cladem vlturus se se *Ernesto* opponit, sed in velitatione vterque cecidit, factum die 19. Augusti. *Wipp.*

ANNO CHR. 1034.

ROMANVS ARGYRVS Orientis Imperator, Constantini gener, cùm *Constantinus* ægrotaret oblata ei fuit hæc conditio, vt vel vxorem suam dimitteret, & filiam Imperatoris vxorem duceret, & Cæsar fieret, aut oculos sibi erui pateretur, ne rebellaret si alius hanc conditionem acciperet. Hæsitante eo, vxor marito metuens, vltrò comam posuit, ac sæculo renunciauit: viroque, & oculos seruauit, & imperium parauit. Mortuo Constantino, *Romanus* præter omnem spem, atque expectationem oculorum amittendorum periculo euitato, Imperator cum *Zoe* Augustâ filiâ *Constantini* factus, initio imperij bonis ac laudabilibus orsis subditos demeritus est, regnauitque annos quinque, & menses sex, post quos morbo lento correptus est, capitis & barbę pilis defluentibus: veneno, vt aiunt, ei ab *Ioanne* propinato, qui deindè pupillorum alumnus factus fuit. Is *Ioannes*, cùm etiam antequam Imperator fieret, *Romano* inseruijsset, rerum eo potito plurimum nactus fuerat potentię. Erant ei fratres, *Michael, Niceta Constantinus*, & *Georgius*. Ioannes, Constantinus, ac Georgius Spadones erant, & circulatoriam exercebant artem. Nicetę integro, iam prima succrescebat lanugo. Michael virilem attigerat ętatem formosissimus homo: vterque argentariam faciebant, & argentum adulterabant. Hi omnes in familiaritatem Imperatoris, operâ *Ioannis* peruenerant: eosque fortuna, vt de imperio, quod in ipsos erat translatura præmoneret, ad magnam euexerat potentiam, nam & reliqui diuersos gesserê magistratus, & Michaelem Imperator Pantheo præfecit. Huius Michaelis diro, atque insano amore correpta *Zoe*, arcanis colloquijs in adulterij cum eo consuetudinem peruene-

rat: vtque hunc *Romanum* absque vllâ flagitij suspicione amolita, Imperatorem crearet, maritum venenis, non ijs celerem adferentibus interitum, sed lentissimis, ita confecit, vt is durissimis excarnificatus morbis miserandam toleraret, atque traheret vitam, decumbens in lecto, nihilque aliud quàm mortem optaret. Durauit vsque ad diem 15. Aprilis, quo die sanctæ magnæ quidem feriæ erat solemnitas. Ibi *Romanus* cùm Senatoribus dona (rogam vocant) distribuisset, & se lauandi causâ in magnum Palatij balneum contulisset, miserè suffocatus est in solio balnei à *Michaele*, & socijs eius. Eâdem nocte cùm sacra Passio caneretur, Patriarcha *Alexius* quasi iubente *Romano*, in palatium vocatur, quo cùm venisset, mortuum *Romanum* inuenit, & *Zoe* aureo triclinio exornato in suggesto sedens, *Michaele* producit, & à Patriarchâ contendit, vt hunc sibi maritum sacrâ comprecatione copulet. Attonito, & voce oppressâ hærenti, *Ioannes* ac *Zoe* quinquaginta auri libras, totidemque Clero largiuntur, ita Patriarchæ persuasum, vt matrimonium hoc consecraret. Hoc modo interfectus *Romanus*, in monasterio spectatissimo à se condito sepelitur, ipso magno Parasceues die. Verùm hoc imperium vtrique malè cessit. Nam *Michael* animo ita motus fuit, vt pro imperio nihil agere posset; fratres enim habuit binos, *Ioannem*, qui Imperatoris partes egit, & *Zoam* Imperatricem planè à gubernatione remouit, & *Ioannem* alterum, qui hoc anno Antiochiam cum exercitu mittitur, vbi cùm ad nutum receptus esset, centenos viros primarios vrbis contrà iusiurandum crudeliter occidit. *Cedr.*

ANNO CHR. 1035.

SANCTIVS Maior Castellę Rex, cùm annos 34. regnasset, trucidatur die 19. Octobris. Diuiserat autem regnum Hispaniæ suis filijs quatuor ęqualiter, at hi æmuli magnitudinis paternæ, dum quisque alterius ditiones ambit, infinitis malis regnum inuoluunt. Regnauit autem *Ferdinandus* annos 30. *Garzias* annos 18. *Ranimirus* in Aragoniâ 32. *Marian.*

ANNO CHR. 1037.

ODO Rex Burgundiæ, cùm Lotharingiam vastaret *Gozelo* Lotharingius Imperatori fidelis collecto exercitu eum reprimit, & conserto prælio apud Barum interficit. *Wippo.*

ANNO CHR. 1038.

VEREMVNDVS Rex Legionis, superiori anno bellum intulit *Ferdinando* Castellæ Regi, & trucidatus fuit. *Ferdinandus* igitur totum Legionis regnum cum vrbe occupat, & inauguratur Rex, regnauitque indè annis 28. mensibus 6. *Marian.*

ANNO CHR. 1042.

MICHAEL CALAPHATES a *Zoe* adoptatus, fit Imperator Orientis, æquis tamen conditionibus intercedentibus, nempe vt eam ad mortem vsque pro Dominâ, & matre agnosceret, & pro suâ voluntate, quæ fieri vellet, aut iuberet, sineret. Hoc pacto illa adoptiuum filium diademate imperatorio redimiuit: prius tamen summoto *Orphanotropho*, & in monasterium Monabatarum relegato. Verùm eâdem horâ, quâ diademate est ornatus, obortâ vertigine, & tenebris, parum abfuit quin concideret, vixque est refectus vnguentis aromatibus, alijsque rebus odoratis. In imperio firmatus, à promissis *Zoe* subitò corruit. Nam literis *Orphanotrophi*, & domesticorum consilijs corruptus, hortantium ipsum, ne Augustæ nimium fideret sed caueret ne auunculi *Michaelis* Imperatoris, & *Romani* modo tractaretur, quos illa veneficijs sustulisset, suadentiumque, vt eam quacumque ratione è medio tolleret, daretque operam ne anteuerteret ipsa: continuis eorum de hac re exhortationibus eò tandem adactus est, vt insidias matri *Zoe* pararet. Statuit primò ciuium animos tentare, vt si eos sibi fauere intelligeret, ac constanter in se esse propensos, rem aggrederetur: si secus eueniret, ommitteret consilium.

lium. Ergo ad diem qui à Paſchate proximus eſt Dominicus, populo publicum proceſſum in Apoſtolorum ędem imperat, hoc modo ciuium in ſe animos exploraturus. Venit ergo coronatus cum Senatu omnibus vrbanis ad id ſpectaculum accurrentibus: & ijs qui ad viam regiam habitabant, auream, & argenteam ſuppellectilem ex ædibus demittentibus, ac peplos & auro intextas veſtes, inque fauſtis acclamationibus certatim ipſum etiam animorum ſuorum ſenſum effundere cupientibus. Iis miſer iſte ineſcatus, atque omnia à ſummâ proficiſci beneuolentiâ putans, vt primùm in magnum eſt reuerſus palatium, Patriarcham in Monaſterium ipſius, quod erat in Steno, abire iubet, ſeque ibi in craſtinum expectare; donatum auri libras quatuor, quod nimirum ei breui eſſet ſucceſſorem conſtituturus. Noctu Auguſtam ſolio deturbat, & in Principum relegat: ijs qui abducebant mandato, vt eam raderent, atque ipſi crines afferrent. Die factâ relationem perſcripſit, eamque vrbis præfecto publicè populo recitandam in Conſtantini Magni foro mandauit. Scripta fuit in hanc ſententiam. *Zoen quam meo imperio malignam eſſe deprehenderam relegaui. Alexium cum ea ſentientem, Eccleſia amoui. Vos autem ſubditi mei, ſi in beneuolentia erga me perſtiteritis, magnos honores, atque beneficia conſequemini, vitamque tutam & placidam degetis.* Cùm audiente populo recitaſſet hæc præfectus, vox quædam extitit incerto auctore: *Nolumus Stauropatam Calaphatam Imperatorem habere, ſed parere Zoe, cui à maioribus imperium debetur iure hæreditario, matri noſtræ.* Statim quaſi vnâ voce acclamatum eſt, effodiantur oſſa Calaphatæ, & arreptis, vt cuique ſors offerebat lapidibus, ſubſelijs, atque lignis, præfectum vrbis (erat hic *Anaſtaſius patricius*, quondam *Zoe* patris miniſter) interfeciſſent, niſi is fugâ ſibi ſalutem parauiſſet. *Zoe* verò rurſum imperium adepta, de ſorore *Theodora* ſummouendâ cùm cogitaret, multitudinis voluntati conceſſit, quæ hanc imperij conſortem volebat eſſe. Itaque etiam Theodora à magno Templo in palatium venit. Senatu etiam conuocato, *Zoe* pro concione ad Senatum primùm, deindè ad populum quoque è loco conſpicuo locuta, gratias, vt

par

par erat, eis egit pro suâ in ipsam beneuolentiâ, ac benè est præcata: tum quid de Imperatore fieri vellent, percontata est; ibi verò omnes vnâ voce exclamare, *Tollatur scelerosus, auferatur è medio flagitiosus, in palum suffigatur, in crucem agatur, excæcetur.* Ideò ipsi Imperatori oculos eruunt, & in cœnobium detrudunt die 24. Aprilis, vbi moritur, cùm imperasset menses quatuor. Succedit in imperio assumptus in matrimonium Zoes *Constantinus Monomachus*, die vndecimo Iunij, & postridie coronatur, imperatque annos duodecim. *Cedr.*

ANNO CHR. 1043.

MANIACES, *Michaele Imperatore* mortuo, & *Calaphata* eius successore exturbato, missus in Italiam, quanquam non esset satis iustis copijs instructus, artibus tamen Imperatorijs tantum confecit, vt & Francos Italiâ pelleret apud Capuam, Beneuentum, ac Neapolim, & res mediocri in quiete, ac securitate constitueret. Habebat hic *Maniaces* in prouincijs orientalibus possessiones, & vicinum *Romanum Durum*, cum quo exercuerat inimicitias, & eum aliquoties, nisi fugâ sibi cauisset, interfecturus fuerat. Postquam verò imperio Romano potitus est *Monomachus*, *Durus* quoque ad summam euectus fortunam (nam ab Imperatore, qui sorore eius pro pellice vtebatur, magister protostrator factus fuerat) iniuriarum Maniacis memor, abusus suâ potentiâ, & Maniacis absentiâ, ditioni eius multa intulit damna, & thalamum eius polluit. De quibus *Maniaces* in Italiâ factus certior, magnas animo molestias irasque agitabat. Cùmque opera *Romani* insuper factum esset, vt magistratus ipsi abrogaretur, deploratis prorsus rebus (intelligebat enim reditum in vrbem non benè sibi cessurum) concitatis, atque corruptis Italicis copijs, cùm iam desiderio in patriam redeundi milites arderent, arma contrà Imperatorem mouet. Missum ergo sibi successorem Pardum protospatharium hominem Byzantinum, neque vllam ob præstantiam, sed quia notus erat Imperatori, tantæ prouinciæ præfectum interfecit. Ipse diademate, & reliquis imperij sumptis insignibus Imperator salutatur: exerci-

cituque in naues impoſito, in Bulgariam traijcit. Imperator poſtquam de hoc reſciuit, non leuiter perturbatus, litteras ad eum mittit, in quibus ipſi, & quos ſecum habebat impunitatem & multa beneficia pollicetur; cùm à propoſito ille non dimoueretur, ipſe quoque ſuas copias contrahit, & eas Duce *Stephano Sebaſtophoro* (ideſt Auguſtifero) qui ipſi ad Damocraneam lætum delati imperij nuncium attulerat, contrà perduellem mittit. Concurrerunt aduerſi exercitus apud Oſtrobum in Marmario: fuſæque Stephani copiæ ſunt, ipſo Maniace primos ducente, & hoſtium ordines diſijciente. Iamque vniuerſi eum Imperatorem fauſtis ominibus ſalutabant, cùm ſubitò equo delapſus, expirat, non extante vulneris authore, quod in pectore lethale acceperat. Quòd ſimul atque innotuit Imperatorijs, caput Maniaci amputatur: & qui ab ipſius partibus ſteterant, amiſſo duce, abiectis armis deditionem fecerunt. Confeſtim ad Imperatorem nuncius victoriæ mittitur. Aliquot diebus poſt *Stephanus* in vrbem redit, afferens caput *Maniacis*, & bello victos, quos in triumpho duxit per mediam plateam, aſinis inſidentes, prælato in haſtâ capite *Maniacis*: & ipſe albo equo vehens, pompam eſt ſubſecutus. *Cedr.*

ANNO CHR. 1046.

PETRVS Hungarorum Rex à ſuis in venatione capitur, excæcatur, & à regno deponitur. Poſt hæc alium ſibi eligunt Regem, *Andream* nomine, & omnes, quos ſtuduiſſe ſciebant *Petro*, interficiunt, ita trucidati ſunt Epiſcopi, & Clerici. *Andreas* verò ſibi metuens ab Imperatore, Legatos mittit in Italiam, qui Imperatori haſce turbas ſignificent, & ſuam obedientiam ipſi promittant; Legati iubentur ire in Germaniam, & eius expectare aduentum. *Spang.*

ANNO CHR. 1048.

THEODORICVS Comes Hollandiæ vocatus Leodium ad haſtiludium, cum multis ſuorum venit, & caſu interficit fratrem Epiſcopi Colonienſis, qui vt cædem vlciſceretur, aſſum-

ſumptis auxilijs Brabantiam vaſtat, & Dordracum occupat. Comes vrbem noctu recuperat, hoſtes expellit, & fugat, ſed dum incautiùs obambulat, vulneratur ab hoſtibus, qui adhuc latebant in domo quadam, ex quo vulnere mortuus eſt die 15. Maij, cùm præfuiſſet annis nouem. Succedit frater *Florentinus*, qui eundem gubernat annis 13. *Chron.Belg.*

GODEFRIDVS Lotharingiæ Dux, bellum gerit cum Imperatore, & *Albertum*, quem Imperator Moſellanorum Ducem fecerat, occidit. Sed Imperator Alberto ſubſtituit *Gerardum* Elſatienſem, & Lotharingiæ Ducatum dat Friderico Lutzelburgenſi. *Annal.Fland.*

ANNO CHR. 1053.

GARSIAS Rex Vaſconum in Hiſpaniâ infert fratri ſuo *Ferdinando* bellum, in quo vincitur, & trucidatur. *Marian.*

ANNO CHR. 1056.

HENRICVS TERTIVS, cognomento *Niger*, XVII. Germanorum Imperator, filius *Conradi II.* & *Giſelæ*, iuſtitiæ ſeuerus adminiſtrator extitit, & inter cæteras virtutes *Henrici*, pietas, liberalitas, clementia, heroica fortitudo, & in rebus gerendis induſtria, ſeu ſolertia, maximè commendatur. Verùm anno ætatis 39. imperij 17. cùm exercitum contra Sclauos Luſitanos miſiſſet, magnâ clade affectus, & totus ferè cum Ducibus perijt. Quam iacturam cùm grauiter tuliſſet, non ita multò poſt ægritudine correptus Burdfuldiæ Saxoniæ oppido diem ſuum obijt, bucellâ panis grandiore, vt nonulli tradunt, ſuffocatus die 5. Octobris. Corpus eius Spiram Nemetum tranſlatum, ibique magnâ cum ſolemnitate ſepultum die SS. Simonis, & Iudæ, quo etiam natus fuerat. *Chron.Spangenb.*

ANNO CHR. 1057.

SAXONES ſub *Henrico III.* arctiùs vixerant, cupiunt ergo ſuâ libertate frui: ideò Marchionem *Othonem*, qui hactenus apud Boemos fuerat, & iam fratris ſui ditionem occupauerat,

cupiunt esse Imperatorem. Cùm hæc omnium rumoribus perferrentur, Imperatrix Comitia edicit Mersburgi vbi conuenirent, & qui *Henricum* defenderent, eos oppugnarent. Duces Bransuicenses *Bruno*, & *Egbertus*, equitatu instructo eò proficiscuntur, quibus occurrit propè Mersburgum *Otho* ille, vbi prælio congressi, *Bruno*, & *Otho* ambo simul cadunt: *Egbertus* victoriam obtinet, atque ita prima rebellio extincta fuit, qui enim eius participes fuerant, iam extincto Duce mussitabant. *Schafnab.*

ANNO CHR. 1061.

FLORENTINVS Comes Hollandiæ, vt necem fratris sui Theodorici in Coloniensibus vindicaret, mouet contra eos, vincitque, & hostes fugat: post victoriam fessus dum dormit, ab hostibus fugâ elapsis solus inuentus, trucidatur die 20. Iunij, cùm annos 13. Comitatum rexisset. Succedit ipsi filius *Theodoricus* Domicellus, sub tutelâ *Roberti* Comitis Flandriæ. *Annal. Hol.*

ANDREAS Hungariæ Rex à fratre *Bela*, qui Hungaros ad se traduxerat inuaditur: ideò mittit vxorem, & filium *Salomonem* in Germaniam ad Imperatorem, petitque auxilia. Imperator mittit ea Ducibus Marchione Thuringię *Wilhelmo*, & Episcopo Cirensi. Marchio acer in primo prælio Hungaros vincit: Sed Hungari collectis omnibus copijs Marchionem obsident. Ideò eruptione, cùm commeatu interclusus esset, erat pugnandum, vbi *Andreas* Rex vngulis equorum conteritur, Episcopus trucidatur cum toto exercitu, Marchio in tumulo se se fortissimè defendens, tandem se dedit, & ob virtutem saluus ab Hungaris dimittitur, & legatus pro pace ab Imperatore impetranda, missus est. *Mechouius.*

ANNO CHR. 1065.

FRIDERICVS Palatinus Saxoniæ, frater Episcopi Bremensis, Weissenburgi propè Friburgum habitabat: Is proditione coniugis suæ illectus, à *Landgrauio Ludouico*, qui in ditione Friderici venabatur, interficitur mense Ianuario, & post triennium

ni um Friderici coniux nubit Ludouico, ex quo etiam liberos habuit, sed Episcopus Bremensis defert hoc facinus ad Imperatorem, qui Ludouico diem dicit, quo tamen noluit comparere, ideò alijs artibus capitur, & in turri biennium detinetur, ex quâ tamen in Salam præcipitem se dimittit, & saluus euadit. Indè absolutionem petit à Pontifice Romano, & templum Hulderici Sangerhusiæ ædificat; post secundò ac tertiò ab Imperatore captus, semper mirabiliter euadit, & tandem fit Monachus. *Fab. & Spang.*

ANNO CHR. 1066.

HARALDVS Noruegiæ Rex, bellator egregius, sed paganus, cum mille nauibus in Angliam irruit mense Sept. eam crudelissimè vastauit, & vltra mille Sacerdotes occidit; sed *Haraldus* Rex Angliæ ipsi obuiam profectus, eum pugnâ vincit, & occidit. *Roger.*

HARALDVS Rex Angliæ, à Wilhelmo Duce Normanniæ in pugnâ occiditur die 14. Octobris, cùm per totam æstatem disputasset de iure suo ad regnum Angliæ, & nihil obtineret. Indè *Wilhelmus* Rex coronatur sequentibus Natalitijs Christi ab Episcopo Eboracensi. *Roger.*

ANNO CHR. 1067.

RINIMIRVS Aragoniæ Rex, cùm annis 32. regnasset, infert Sanctio Castellæ Regi bellum, & in pugnâ trucidatur; succedit filius *Sanctius*, annos natus 18. & regnat annis 27. *Annal. Aragon.*

ANNO CHR. 1071.

ROMANVS DIOGENES Orientis Imperator, quem *Eudoxia* Augusta *Constantini* quondam Imp. vidua, tori imperijque consortem adsciuit, affectati iam imperij damnatum. Is spe elusâ *Eudoxiæ*, quæ ei marito imperitare cupiebat, in Asiam transiuit, Sultanumque, & Turcas in fugam actos, prędâ, quam Neo-Cæsareâ expugnatâ luculentam ceperant, lucu-

lenter exuit. Hinc in Syriam progressus, Halepum capit, & Hierapolim. Turcas ingenti cum suo suorumque periculo clam adortus, fugam coegit arripere. Alterâ deindè expeditione procedit in Cappadociam, varioque cum Barbaris marte præliatur. Turcę Iconium desolarunt, sed ab Armenijs omni prædâ spoliati sunt. *Diogenes* vt erat ingenio acer, quamquam ambiguis certaminibus maximam copiarum partem amiserat, tamen prælij subire aleam cum *Azane* Sultano, quàm pacis amplecti conditiones maluit. Et perculit sanè audaci impressione Turcas, quodque serum diei esset, in castra se recipere voluit. Id fugam interpretatus *Andronicus* Constantini Ducæ frater, properanter abducit suos, proditoque, & deserto Imperatori, necessitatem imponit extremi periculi faciendi. In quo certè non defecit animo *Diogenes*, sed obtruncatis Turcarum quamplurimis ad vltimum captus, & præmente primùm collum eius, mox verò fortunã miserante Sultano, gratis recepit dignitatem, quam masculè esset tutatus. Sed duriùs à suis, quàm ab hostibus Imperator, priuignorum conspiratione amisit potestatem. Illi *Michaeli Pselli* vsi consilijs, obsessum Adanæ allectant ad deditionem, ijs conditionibus, vt imperio deposito rasâque comâ priuatam vitam ageret. Nam primarij Sacerdotes ab Imperatore missi, iureiurando confirmarant, nihil eum molesti passurum esse. Quibus fretus, pullâ veste indutus, *Andronici* fidei se permittit. Is eo accepto, vbi Cotyaium peruenit, expectauit, dum mandaretur quid sibi faciendum esset, ægrotante Diogene ex veneno per insidias, vt putabatur, propinato. Ibi igitur Imperatorio edicto, insonti statim sunt effossi oculi, primarijs quoque Sacerdotibus præsentibus, & hominis calamitatem grauiter ferentibus. Verùm nemo eos curabat. Ita luminibus crudelissimè orbato, iustâ curatione non adhibitâ, caput intumuit, & è vulneribus vermes scaturierunt, adeòut ex putrefactione illâ, aer circà ipsum teterrimo fœtore repleretur. In tantâ calamitate in Protam insulam perducitur: in cuius editiore loco monasterium ædificarat. Vbi non diù superstes, corpus terræ reddidit, ab Imperatrice Eudoxiâ funere eius

splen-

ſplendidiſſimè curato, cùm triennium, & menſes octo imperaſſet. *Zonar.*

ANNO CHR. 1072.

SANCTIVS Rex potentiſſimus in Hiſpaniâ, cùm etiam ſororibus ſuis eripere conaretur, quæ ad ipſas pertinerent, & obſideret Zamoram, ex inſidijs trucidatur, cùm ſeptennium ferè regnaſſet; ſuccedit ipſi frater *Alphonſus* ex cœnobio dimiſſus, qui *Garziam* fratrem in vinculis detinet, & obtinet regnum adhuc annos 36. *Marian.*

ANNO CHR. 1075.

ERNESTVS Dux Auſtriæ cecidit in prælio contrà Saxones ad Vnſtrutum, cùm præfuiſſet annis 19. Succedit ipſi filius *Leopoldus Pulcher*, qui præeſt annis 21. *Cuſp.*

ANNO CHR. 1080.

RVDOLPHVS Sueuorum Dux in locum *Henrici IV.* Imperatoris Eccleſiæ rebellis, Imperator electus, & coronatus, ab eodem *Henrico* profligatus eſt ad Elyſtrum fluuium Idibus Octobris, eique à *Godefrido Bilionæo* circà ilia lethale vulnus inflictum, alijs etiam accurrentibus dextera manus abſciſſa eſt. At *Henricum* poſt victorias infeliciter conſecutas (nihil enim infeliciùs felicitate peccantium) vltio diuina proſtrauit. Qui enim patrem contempſit *Gregorium* Papam, à filijs ſuis ipſe deſpectus, atque regno pulſus, in exilio mori eſt coactus infelix, priuatuſque regno deceſſit, quem Apoſtolicæ Sedis ſententia regni abrogatione mulctauit: vt impleri Deus omninò voluerit, quòd Petri ſublime tribunal immobile permanens in impium ſtatuiſſet, & perſpicuè apparuit, quem Petri ſucceſſor pari poteſtate ligaſſet in terris, ex præſcripto diuinæ promiſſionis Deum in cœlis pariter alligaſſe. *Baron.*

AN-

ANNO CHR. 1087.

HERMANNVS Dux Luzelburgensis, occiso, vt diximus *Rudolpho* Imperatore, Saxones & alij Principes illum imperio subrogarunt. At reliqui principes ne intestino bello Germania conflictaretur, electioni restiterunt; nihilominus tamen Saxones perrexerunt, & suum nouum Imperatorem per Episcopum Moguntinum coronarunt die 26. Decembris. Hic *Hermannus* statim Franciam Orientalem diripuit, & sedem aulæ instituit Islebiæ. Tandem inito prælio cum Henrico, cùm se recepisset in Saxoniam instauraturus bellum, desertus est à socijs. Is tandem in oppugnatione, vel lapide è muro præcipitato, vel vt alij malunt, ruinâ portæ cum multis alijs oppressus, miserabiliter interijt. *Chron.Spangen.*

WILHELMVS Angliæ Rex, cùm Galliæ arma inferret, saltu equi disruptis intestinis moritur, cùm annis 21. Regno Angliæ præfuisset, & Comitatum Normanniæ annis 52. rexisset. Succedit ipsi *Wilhelmus* filius, qui coronatur Rex Angliæ die 26.Septembris. *Malmesb.*

ANNO CHR. 1090.

ECBERTVS Marchio Saxoniæ, vrgens obsidionem Hildesheimensem, profectus erat cum nouis copijs, quas conscribi iusserat; eas acceptas præmittit, ipseque sequitur, diuertens cum paucis in Molendino in syluulâ propè Numburgum. Cæsariani equites, qui itinera explorabant, è molitore audiunt, *Ecbertum* ibi esse, & velociter eum obruunt, & fortissimè dimicantem trucidant. Imperator hoc hoste sublato Misniam dat *Thimoni* Marchioni, cuius posteritas hoc ipso tempore rerum potitur feliciter. *Thimo* tamen hic, cùm Imperatori suam probare vellet opinionem, in oppugnatione arcis cuiusdam, cadit, & eius filij ad possessionem prouinciâ admissi non sunt, nisi post annos 36. cùm *Lotharius* imperaret. *Annal.Sax.*

ANNO CHR. 1093.

MILCOLVMBVS Scotiæ Rex in Angliam irruit & Northumbriam vastat. Causa belli fuit, quòd *Wilhelmus* Angliæ Rex castellum quoddam ipsi eripuerat, quod recuperare conabatur: sed eruptione hostium ibi trucidatur circà mensem Nouembris, cùm annos 36. regnasset; succedit quanquam cum magnâ dificultate, post sex menses filius *Dunstanus*. Buch.

ANNO CHR. 1094.

DVNSTANVS Rex Scotiæ, à subditis trucidatur, qui alium *Eadgarum* filium Milcolumbi sibi pręficiunt, regnatque ferè annis vndecim. *Rog.*

SANCTIVS Aragoniæ Comes, cùm multa Mauris eripuisset, & præfuisset annis 27. dum obsidet Oscam vrbem, trucidatur die 4. Iunij. Succedit ipsi *Petrus* filius, qui obsidionem continuat, & posteà Rex appellatur. Hic cùm Mauri obsidionem soluere vellent, maximo, & difficillimo pręlio cum eis congressus est, vicitque, occisis quadraginta millibus hostium. *Marian.*

ANNO CHR. 1096.

PETRVS primus Rex Aragonię hoc anno occidit in vno pręlio ad Oscam quatuor nigrorum Arabum Reges; quorum capita Aragoniæ Reges in insignis vsurpant, & paulò post Osca vrbs ipsi dedita est. *Annal. Arag.*

ANNO CHR. 1097.

SVENO Danus, filius Regis, qui etiam expeditionem sacram susceperat, cùm Niceam transijsset, à *Solymanno* inuaditur, & cum omnibus suis trucidatur. *Wilhel. Tyr.*

ANNO CHR. 1100.

WILHELMVS RVFVS Rex Angliæ, à *Waltero Gallo* in venatione improuiso ictu, qui in ceruum directus fuerat, per pectus traijcitur: in arbore enim ictus sagittæ reflexus in Regem delatus fuerat die 2. Augusti feriâ quintâ, cùm regnasset annos tredecim: cadauer eius in plaustro carbonario domum reuehitur, & fracto plaustro in lutum reuoluitur; succedit ipsi in regno *Henricus* frater iunior, qui adhuc in peregrinatione aberat, qui regnauit annis 35. *Malmesb.* Baldricus *Wilhelmo* sequens Epitaphium concinnauit.

Qui legis hunc titulum subtus agnosce sepultum
Anglorum *Regem, nunc modicum cinerem.*
Hic Wilhelme *iaces,* Wilhelmi *filius,* Anglos,
Qui ferus ense fero belliger edomuit.
Dum sequeris ceruos, alter quoque destinat ictum:
Ceruo directa passus es ipse necem.

HENRICVS Comes Louaniensis, cùm annis vndecim præfuisset, in hastiludio Tornaci perit; succedit ipsi frater *Godefridus*, qui dictus est cum Barba, & post septem annos acquisiuit sibi Ducatum Lotharingiæ. *Chron. Belg.*

BRETISLAVS Dux Bohemiæ, dum redit à venatione, à latrone occiditur die 22. Decembris. Latro dum festinat, suo ipsius gladio vulneratur, & interijt, cùm equus simul laberetur. Succedit frater *Boriuoi*, quem sequenti anno *Vdalricus* expulsurus Germanos adducit, sed re infectâ cogitur recedere. *Cosm.*

ANNO CHR. 1107.

HVGO Comes Tiberiadis, Tyrijs infensus, & à *Balduino* iussus, eorum agros assiduè vastat, & tandem castrum quoddam, quo sui se defenderent, si à Tyrijs vrgerentur, non longè ab vrbe construit, ex quo dum magis magisque Tyrijs nocere conatur, tandem sagittæ ictu cadit. *Tyr.*

ANNO CHR. 1110.

ALPHONSVS Aragoniæ, & Castellæ Rex, tandem vltimum Maurorum Regem occidit, die 24. Martij. *Annal. Arag.*

ANNO CHR. 1111.

ROBERTVS Flandriæ Dux suffosso equo oppressus, moritur die 4. Decembris, cùm annis 18. præfuisset. Succedit *Balduinus* cognomento *Securus*, qui præest annis 8. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1119.

BALDVINVS Comes Flandriæ, qui octo annis præfuerat, in bello, quod Ludouicus Gallus cum Anglo gerebat, vulneratus moritur, die 17. Iunij. In testamento hæredem fecit, cùm careret liberis, *Carolum Amitinum* Regis Danorum filium: indè bellum intestinum exortum, *Carolus* autem annis ferè septem præfuit. *Annal. Flandr.*

ROGERIVS Princeps Antiochiæ in Syriâ, magnâ clade à Turcis vincitur, & in ipsâ pugnâ cadit. *Balduinus* Rex exercitum adducit, & die 14. Augusti Turcas magnâ strage vincit, etsi haberet paucos milites. Indè Balduinus Antiochiam ingrediens eum Principatum regno Hierosolymitano subijcit. *Tyr.*

ANNO CHR. 1120.

WILHELMVS Henrici Regis Angliæ filius, in Normanniam profectus, *Ludouico* Gallorum Regi præstitit iuramentum, & fit Normanniæ Dux. Hic cùm in Angliam rediret, incuriâ nautarum scopulis allisus, nocte, quæ secuta est diem 25. Nouembris perijt cum fratre, & alijs nobilibus 140. præter nautas. *Roger.*

ANNO CHR. 1124.

BALDAC Turcarum Rex ad Hierapolim fortiter pugnans, trucidatur. Quo eodem anno captus est Tyrus, terrâ, marique obsessa. *Tyr.*

ANNO CHR. 1126.

OTHO Morauiæ Dux putabat Ducatum Boemiæ ad se pertinere, atque ideò ad Imperatorem *Lotharium* veniebat, petebatque se Ducem Boemiæ creari, & in Ducatum cum exercitu deduci: quòd & impetrat, sed *Sobeslaus* Dux arboribus cæsis omnes vias impediuerat, quas cùm Imperator purgare vellet, obruitur à Boemis, & non exiguâ clade afficitur, cecidit in prælio Morauiæ Dux, & multi alij; pax tamen tandem conficitur cùm *Sobeslaus* Dux promitteret *Lothario* auxilia contrà Duces Sueuiæ. *Trith.*

ANNO CHR. 1127.

CAROLVS Comes Flandriæ à quibusdam suis nobilibus perfidè Brugis in templo D. Donatiani inter orandum trucidatur die primâ Martij, cùm rexisset Comitatum annis ferè 8. Succedit ipsi, Ludouici Francorum Regis ope, *Wilhelmus* Normannus, Normanniâ pulsus. *Annal. Fland.* Eodem die Burgundi etiam *Wilhelmum* Ducem suum interficiunt, qui liberos non habuerat. Ideò Imperator *Lotharius* eum Ducatum donat *Conrado* Comiti Zeringensi. *Gemblac.*

ANNO CHR. 1128.

WILHELMVS Comes Flandriæ, pugnans cum *Theodorico* Elsatio, eum vincit, sed ipse leuiter in pugnâ vulneratus, ex eo moritur die 16. Augusti, cùm vix annuo spatio præfuisset. Succedit *Theodoricus*, qui præest Comitatui annis quadraginta. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1131.

PHILIPPVS III. Iunior Francorum Rex, *Ludouici* Regis filius, tertio Idus Octobris in Lutetiæ suburbijs delapsus ex equo, quem euerterat scrofa, moritur. *P. Æmil.*

BOAMVNDVS Antiochiæ Princeps in Siciliam profectus, à Saracenis inuaditur, & trucidatur. *Tyr.*

PONTIVS Comes Tripolitanus, Damascenis bellum infert, sed infeliciter pugnâ vincitur, & cęditur; succedit ipsi filius *Raymundus*, qui collecto exercitu Turcas in Libano, qui patri causa cædis fuerant, persequitur, & profligat. *Tyr.*

ANNO CHR. 1134.

HALBERSTETES Rex Danię, cum *Magno* eius filio in tutelam recipitur à *Lothario*, sed idem Rex paulò post in festo Pentecostes à subditis trucidatur. *Trith.*

ALPHONSVS Rex Aragonię & Vasconum, die 7. Septembris, cùm regnasset annis 30. in velitariâ pugnâ à Mauris interficitur. Tricies hic cum Mauris pręcipuè collatis signis pugnauerat, vndè *Pugnacis* nomen obtinuerat. Succedit ipsi filius *Ramirus* Monachus, cuius initia non satis feliciter successerunt. Nam *Alphonsus* Castellæ Rex *Alphonsi* demortui priuignus, ipsi aliquot vrbes eripuit, & inter alias etiam Cæsar-Augustam, quam tamen recipit; regnauit tantùm annos quatuor. *Annal. Arag.*

ANNO CHR. 1140.

WELPHO Dux Bauariæ, à *Friderico* Duce Sueuiæ in pugnâ vincitur, & trucidatur. In hac pugnâ scribitur *Welforum*, & *Gigelinorum* cognomina orta. *Trith.*

ANNO CHR. 1141.

FVLCO Rex Hierosolymis, dum leporem incautiùs propè Ptolemaidem insequitur, cum equo corruit, & capite ad saxum afflicto, moritur die 13. Nouembris. Succedit ipsi filius

Balduinus, puer annorum tredecim, qui coronatur die 25. Decembris, regnauitque annis 20. *Tyr.*

ANNO CHR. 1143.

CALO IOANNES Imperator Orientis, *Alexij Comneni* filius, patre ſpiritum extremum ducente, Rempublicam adminiſtrare cœpit. Anno Imperij primo necdum exacto concitata fuit aduerſus Imperatorem ſeditio, cuius erant Principes Bryennius, & Anna Cæſariſſa. Verùm ea maturè ſopita eſt, Imperatore ſeditioſos humaniter caſtigante. Poſt hæc Turcis in Phrygiâ victis, Laodiceam recuperatam munijt, alterâque ſuſceptâ expeditione, ſolerter pellectis ad inſidiarum loca præſidiarijs, & ab vrbe intercluſis, Sozopolim cepit, cum alijs multis oppidis, lociſque munitis, quę Turcæ Romanis ademerant. Scythas etiam quos Patzinacas vocant, ingenti prælio vicit, itemque Triballos, ſic Seruios, quos in poteſtatem redactos magnâ ex parte in Nicomedienſem Aſiæ prouinciam tranſtulit. Filios habuit quatuor, *Alexium*, *Andronicum*, *Iſaacium*, *Manuelem*. Alexium poſt coronationem videre per quietum viſus eſt inſidentem leoni, quem auribus habenarum vice moderaretur: cùm alioqui nihil haberet ad domandam belluam accommodatum. Hoc viſo ſignificabatur, eum titulo tenus abſque re potiturus imperio, quod etiam mox amiſſurus eſſet, vti deinceps accidit. Geſſit etiam feliciter aduerſus Hunnos bellum *Ioannes*, qui fines Romanorum inuaſerant, prætextâ causâ ſpoliatorum mercatorum ſuorum: cùm occulta, & verior eſſet, in Almuzen *Stephani* Regis Hunnorum fratrem profugum declarata humanitas. In hac expeditione multum ab eo fines imperij verſus Occidentem propagati ſunt. Victis hinc Perrarmenijs, & occupatâ Caſtamone, cum triumpho Conſtantinopolim pedibus eſt ingreſſus, quadrigâ triumphali nequaquam conſcensâ, ſed imagine Deiparę in illam collocatâ, cui velut imperij collegę victorias acceptas ferebat. Mox reuerſus in Orientem, Caſtamonem à Taniſmanio receptam, Gangram, Adanam, Tarſum, Bacam munitiſſimum Caſtellum, Anabarzam vi expugnat: & Cæleſi-

lesiriam ingressus, Antiochię quàm honorificè à Raymundo principe suscipitur, ac fœdus tam cum Raymundo, quàm Tripolitano Comite ferit. Indè penetrans ad Euphratem, Pizam, aliasque nonnullas munitiones occupat. Nec multò post *Alexium* primogenitum, quem ad imperij societatem admiserat, & *Andronicum* ab eo proximum mors abstulit: Eis non diù superstes fuit, læsus in venatione per sagittam suam veneno infectam, qua m è pharetrâ solitarius aper excusserat. Quo pacto autem vitam finierit, enarrare videtur operæ pretium.

Ad venationem egresso, obuius fuit aper ingentis magnitudinis, quales in Ciliciâ multi, & montibus Tauricis, aduenientem, vt fert fama, telo, quod manu tenebat excipit: contrà ille mucrone in pectus adacto, ex plagâ furibundus vehementius instat, adeò vt indè manus Imperatoris, quæ dum fortiùs obnititur, à recto deflexa, in pharetram sagittis plenam quam ex humero suspensam gerebat, impegerit, quarum cuspidibus vulnerata, perstrictaque est pars carpo proxima. Ex eo vulnere cruentâ sanie effluente, tenuis membrana, quam vulgo Ecderam vocant, adducitur, quæ diuisam cogeret carnem, & cicatricem contraheret, sed hæc fuit postea inflammationis causa: nam venenum quo telum infectum erat, ipsâ adstrictione arctiùs inclusum, in reliquum transfusum est corpus. Ita primùm, cùm nec dum vllus adesset dolor, paratur ipsi mensa, eique velut pransurus accumbit. Inter prandendum, qui circumstabant medicorum filij, vt appositum emplastrum conspexêre, cicatricis causam sciscitati, & edocti, remouendum illud à manu, & à mensa abstinendum censuêre. Contrà ille hoc medicamento solidari vulnus contendebat, nec quidquam tumoris indè, aut inflammationis metuendum. Post prandium somno dedit, statimque acutissimi dolores suborti, totaque manus intumuit. Conuenit illicò vniuersa medicorum turba, quidque facto opus varijs inuicem disputauêre sententijs. Quidam enim censebant resecandum tumorem, alij nondum maturum, proindeque emolliendum prius instabant. Sed faciendum fuit, vt pluribus placuit, vicitque eorum sententia qui resecandum statuerant. Pe-

ra-

ractâ ſectione, augeri repente tumor, & vehementer excandeſcere, & irritari manus cœpit: Imperatoris verò mortis iam imminentis metu non modicè concutitur animus : tum maximè quòd iam ante conceptam animo in Palæſtinam peregrinationem non confeciſſet, cuius gratiâ lucernam viginti talentorum, ex auro conflatam, loci templo offerendam parauerat. Moribundus Imperator, oratione ad ſuos habitâ, *Manuelem* ex filijs natu minimum, qui tum fortè aderat, Iſacio maiori prætulit, & Imperatorem deſignauit. Quo conſilio cunctorum ſuffragijs approbato, vitam hanc reliquit, cùm totos vigintiquinque annos, menſeſque ſeptem Romanis imperaſſet, octauo die menſis, quem Xanthicum Græci, Romani Aprilem vocant. *Annal. Glyc. Hiſt. Ioânn. Cinnam.*

ANNO CHR. 1145.

SANGVINVS Turcarum Princeps, cùm violentiæ non faceret modum, trucidatur: cui ſuccedit *Noradinus* filius, patre longè deterior. *Tyr.*

ANNO CHR. 1149.

RAYMVNDVS Princeps Antiochiæ, cum Noradino Turcarum Principe, qui Antiochiam inuaſerat, pugnans, ab ipſo vincitur, & trucidatur die 29. Iunij. *Noradinus* perſequitur victoriam, omniaque circà Antiochiam vaſtat. Cùm igitur Antiochenis nulla à Noradino quies eſſet, euocant *Ioſcelinum*, ſed & hic in itinere poſitis à *Noradino* inſidijs intercipitur, & in vincula abducitur. *Tyr.*

ANNO CHR. 1150.

GARSIAS Vaſconum Rex, equi caſu in venatione afflictus ad rupem moritur, cùm regnaſſet annos ferè 44. *Marian.*

ANNO CHR. 1152.

CONRADVS TERTIVS XXI. Germanorum Imperator, filius *Friderici* Ducis Sueuiæ, & *Agnetis*, quæ fuit filia *Henrici IV*. & soror *Henrici V*. Lothario mortuo, imperium certò sibi desponderat *Henricus Superbus* Dux Bauariæ eius gener, confisus studijs & fauore Saxonum, propter socerum Lotharium, & magnitudine potentiæ. Saxoniam enim Bauariæ connubio copularat. Eâ opinione insignia imperij, quæ à socero acceperat, apud se vi retinuerat, & ostenderat se non passurum, vt his præter ipsum ornaretur. Quòd ergo, & fastum, & insolentiam eius odissent cæteri, & formidarent potentiam, ac indicarent superbiam potentiâ instructam non esse publicâ authoritate armandam; Comitijs, quæ indicta fuerant Moguntię, Confluentiam translatis, ibi omnium Procerum Germaniæ consensu imperij dignitas ad *Conradum* Ducem Sueuiæ delata, qui Imperator coronatus est Anno Chr. 1138. circà mediam Quadragesimam. Summâ cum laude Imperium administrauit, eximięque virtutes in eo excelluerunt, ex quibus maximè prudentia eius commendatur. Verùm anno imperij 14. cùm nouos exercitus collegisset ad pacandam Italiam domesticis insidijs liberarum ciuitatum turbatam, quæ inter se armis de libertate decertabant, morte præreptus expeditionem non absoluit. Nam repentino morbo oppressus, non sine veneni suspicione per medicos Italos præbiti, quos accersiuerat authore *Rogerio* Siciliæ Rege, qui sibi à *Conrado* metuebant; cùm paulò ante fratris filio *Friderico* insignia Imperij tradidisset, & filium paruulum ei commendasset. Quòd & factum est, & *Fridericus Barbarossa* à ruffa barba electus est die 4. Martij. Huic & voluntas egregia fuit ad rempublicam suscipiendam, neque exiguæ opes ad defendendam, fortuna vna defuit, quâ humano iudicio bellicæ actiones pręcipuè administrari reputantur: id quod apertè in Asiaticâ expeditione apparuit. Non videtur illud silentio hoc loco prætereundum, nempe primis annis, magnos ad omnium literarum laudem progressus factos. Nam Barbaris in Italiâ irrum-

pen-

pentibus ſtudia non ſolùm, quæ à Græcis accepta erant, Philoſophiæ, & Medicinæ, ſed etiam quæ ipſi Romani tradiderant, iuris ciuilis ita abiecta, atque proſtrata fuerant, vt vix veſtigium vllum eorum extaret. Hoc autem tempore vniuerſę vno quaſi impetu lacertos mouêre, & in campum prodire viſæ ſunt literæ; Siquidem in Hiſpaniâ Saraceni duo *Aueroes*, & *Auicenna* ſingulari ingenio homines Philoſophiæ, & Medicinæ ſtudia editis in eâ commentarijs illuſtrarunt, & in Italiâ, maximèque Bononiæ ius vtrumque lumen ingens accepit. Nam poſt Irnerium *Bulgarus Martinus*, *Hugo*, & *Iacobus* ad ius ciuile, & voce, & ſcriptis interpetrandum certatim ſe mirifico accenſi ſtudio contulerunt: & *Gratianus* Monachus Decretorum volumine ex multis Conciliorum, Pontificum, ac piorum Doctorum libris confecto iura Pontificia plurimum illuſtrauit. Theologiam verò maximè induſtriâ, atque operâ ſuâ *Petrus Nouarienſis*, cognomento *Lombardus*, Epiſcopus Pariſienſis prouexit, libris, qui dicuntur Sententiarum, conſcriptis. Quæ omnia monumenta ad hanc vſque ætatem, quâ Grçcis renaſcentibus libris vniuerſę artes, ac diſciplinę refloruerunt, magno ab omnibus ſtudio celebrata ſunt. *Sigon.Sigeb.*

ANNO CHR. 1156.

CALIPHA Ægypti in Ægypto trucidatus fuerat, *Noſeredinus* author cędis à Templarijs comprehenſus in vinculis habitus fuit, vbi ſpe liberationis diſcit latinam linguam, & promittit ſe Chriſtianum futurum, ſed Ægyptij ne dimittatur ita, plurimum pecuniæ Templarijs offerunt, quâ acceptâ ipſe Ægyptijs excruciandus traditur. *Tyr.*

ANNO CHR. 1165.

SVLTANVS Ægypti trucidatur; Succedit ipſi *Saphar*, qui Ægyptum occupat auxilio Noradini, qui Ducem, & exercitum ipſi miſerat. At Noradini Dux, cùm Aegyptum ſubiugaſſet, cedere recuſat, ſed vrbes potius prçſidijs munit. Ideò *Saphar* mittit ſtipendium *Almarico* Regi cum magnis muneribus,

bus, qui Ducem Noradini Aegypto eijceret, quòd & factum est. *Tyr.*

ANNO CHR. 1169.

SAPHAR Sultanus Ægypti, à Siracono Duce insigni trucidatur, & *Calipha* Sultanus Ægypti constituitur, cùm *Almaricus* Ægyptum præter causam affligeret, atque ita auaritiâ, & fraude Almarici factum est, vt regnum nostris amicum ad hostes infensissimos perueniret, qui posteà regnum Hierosolymitanum euertunt. *Siraconus* cùm vix annuo spatio præfuisset, moritur, cui succedit nepos ex filio *Saladinus* qui vt erat iuuenis audax *Caliphan* supremum Dominum Ægypti occidit, atque ita vniuerso regno Ægypti potitur. *Tyr.*

Hic *Saladinus* Aegypti Sultanus, & Orientis domitor, decessit anno 1193. die 16. Februarij relictis nouem filijs, quos omnes *Saphadinus* patruus, præter vnum, amicorum virtute tectum, libidine regnandi, necauit. *Saladinus* moriens humanæ conditionis, ac miseriæ memor, condito Testamento omnem funeris pompam abdicauit; iussitque tantùm in lanceâ præferri atri coloris obsoletam tunicam, præcinente ad populum sacrificulo huius sententiæ carmen, quod à *Bocario* proditum est.

Vixi diuitijs, regno, tumidusque trophæis,
Sed pannum heu nigrum nil nisi morte tuli.

Fuit hic *Saladinus* author Mamalucorum, qui regnum Aegypti annos circiter ducentos tenuerunt. Sunt autem *Mamaluci* Syriacâ linguâ ijdem, qui Ministri, seu Stipendiarij. Hi ex Christianis fiebant Mahumethani, & quia ad belli administrationem præter cæteros instructi erant, etiam Sultani ex ijs eligebantur. Sunt autem victi, & deleti à *Selimo* Turcarum Imperatore anno Chr. 1517.

ANNO CHR. 1183.

ALEXIVS COMNENVS, Orientis Imperator, Manuelis filius, successit patri, cùm esset annorum tredecim, cuius

pueritia reipublicæ perniciosa fuit. *Alexius* enim Protosebastus, & Protouestiarius, mortui Manueli patris Imperatrice sibi conciliatâ, summam in gubernatione potentiam ad se transtulit: Imperatore per ætatem ad sustinendam eiusmodi molem prorsus inepto, seque tantum venationibus, & equitationibus oblectante, cùm etiam prauè cæteroquin educaretur. Hac impulsus occasione *Andronicus*, & ipse Manuelis patruelis, homo longè vaferrimus pariter, & crudelissimus, sub astuto prætextu, quasi rempublicam, & Imperatorem vindicare vellet ab insidijs Protosebasti, è Paphlagoniâ, quò ablegatus à Manuelo fuerat, propius ad vrbem accedit: adiunctisque sibi viris in administratione principibus redactum in potestatem Protosebastum excæcat: Imperij procurationem in se transfert: Contostephanum cum quatuor filijs, Basilium Camaterum, & alios illustres viros oculis spoliat: matrem Imperatoris necat, conficto crimine, quasi ea *Belæ* Regi Hungarorum, quo cum nupta soror Imperatricis erat, prodere Branizobam, & Belligradum voluisset. Imperatorem se renunciat, coronâque redimit: ac tandem consequutus id, quod iamdudum animo sibi destinauerat, Imperatorem *Alexium* capitis per summam iniuriam damnatum, arcus neruo strangulari iubet. Eius interfecti latus pede tundit, ac parentum ipsius alterum vt periurium & iniurium, alteram vt vulgati corporis mulierculam contumeliosè insectatur. Hinc auulsum à corpore caput aliò abijcitur, truncus in mare plumbo grauatum demergitur, cùm vix natus esset annos quindecim; indè Latinos omnes, qui Constantinopolim habitabant, excindere parat, multi tamen effugerunt, qui cùm multi essent numero, classem *Andronici* occupant, & eâ vtuntur ad vastandam omnem Græciam, & prædâ quidem bonâ amissâ adæquarunt: sed coniuges eorum, & liberi Constantinopoli crudeliter trucidati sunt: Legatus etiam Pontificius Romanus, inter reliquos occisus. *Nicet.*

AN-

ANNO CHR. 1185.

ANDRONICVS COMNENVS Orientis Imperator, siue Tyrannus, *Manuelis* consanguineus à primâ ætate insignis scelerum artifex, multasque facinorum suorum causâ perpessus ærumnas erat. *Alexio* perempto imperium in se transtulit, & sponsam Imperatoris Alexij *Annam*, Francorum Regis filiam matrimonio sibi iungit; nihil reueritus senex effœtus ac vietus vxorem sobrini adolescentulam, nondum annos vndecim natam per nefas amplecti. Deindè Nicæam, quæ mortuo Imperatori fidem seruarat, totis viribus oppugnat. Erant in eâ viri principes, *Isacius Angelus*, qui euerso *Andronico* imperium occupauit, & *Theodorus Cantacuzenus*, cum magnâ manu militum *Andronico* infestorum, & Turcarum quoque nonullis copijs. Cùm autem interfecto *Cantacuzeno*, animi Nicęnorum fracti essent, pax facta est, & vrbs dedita. Isaacium *Andronicus* non incolumem modò seruauit, sed etiam diuinâ quadam impellente prouidentiâ collaudauit, quòd maledicentiam *Contacuzeni* non fuisset imitatus. Prusiam, & Lopadium de causis ijsdem obsessas, per vim cepit, ac immanissimè in omnem ætatem, sexumque grassatus est. Post hæc, Cyprum quidam *Isaacius*, Isaaci Sebastocratoris, & fratris *Manueli* Imperatoris ex filiâ nepos, auertit: itemque *Comnenus Alexius* eiusdem Manueli ex fratre nepos, Regem Siciliæ *Guilielmum* incitauit, vt Dyrrachium & Thessalonicam occuparet: quibus sanè captis, ingens à Siculis est exercita crudelitas. Hinc & Epidamnus, & Amphipolis, & Mosynopolis in hostium potestatem venerunt: *Andronico* per vecordiam, & luxum suis non succurrente. Hisce malis in dies augescentibus, de successore sollicitus esse cœpit *Andronicus*; quamobrem cognito per artes improbas successurum sibi quendam, cui nomen esset *Isaacio*: putabat ipse quidem illum *Isaacium* denotari, qui (ceu dictum est) Cyprum occupauerat: familiares verò *Isaacium Angelum* metuebant, *Andronico* prorsus aduersante. Quapropter consilio proprio *Stephanus* Hagiochristophorites, immanissimus Andronici scelerum administer, ad interfi-

ciendum *Isaacium* semet accingit: qui tanquam in re desperatâ, *Stephanum* anteuertens, suâ manu conficit. Deindè ad magnam Ecclesiam se recipiens, pópuli confluentis opem implorat. Is verò magis, ac magis semet armans, *Isaacium Angelum* Imperatorem proclamat, & ad palatium deducit. Indè missi satellites, qui *Andronicum* fugientem persequerentur. Peruenerat ille cum Annâ coniuge, ac scorto quodam Chelen, ad Tauroscythas illinc traiecturus. Sed marinis tempestatibus aliquoties in litus eiectus, à persecutoribus comprehensus est.

Ad *Isaacium* perducto, post varias contumelias, dextera preciditur. Post aliquot dies altero oculo effosso, scabioso camelo impositus, per forum triumphi specie traducitur. Tum verò nonnulli clauas in caput eius impingere: alij stercore nares eius fœdare: alij spongias excrementis hominum pecudumque repletas in faciem eius exprimere: alij verbis obscœnis parentes ipsius insectari: quidam verubus latera pungere: scortum denique quoddam impudens ollam feruenti aquâ plenam in faciem eius effudit. Hoc modo deductus in theatrum, pedibus fune colligatis suspenditur. Interim ipse clamabat, *Domine miserere*, *Quid calamum contritum infringitis*? Nec adhuc contentus erat vulgi furor, Andronico suspenso. Nam laceratâ tunicula, virilia eius vexata sunt: & quidam longum ensem per fauces eius ad intestina vsque traiecit. Duo quoque Latini generis enses ambabus manibus in nates eius adegerunt, vt periculum facerent, vter esset acutior. Post tot ærumnas ęgrè vitam abrupit, dexterâ cum dolore ad os admotâ: vt multi putarent, eum calidum ex ea sanguinem ob recentem plagam adhuc distillantem exsugere. Imperauit annos duos, cùm antea quoque rerum potitus esset vnius anni spatio, sine purpurâ, & diademate. Post eius mortem filij quoque, *Ioannes* & *Manuelus* cæcati perierunt. *Nicet. Ioan. Cinnam. Annal. Glic.*

ANNO CHR. 1189.

HENRICVS Angliæ Rex in Galliam venit, sed malè ibi accipitur à Rege Galliæ, nec pax iniri potuit, & cùm fortè for-

fortunâ res ad prælium ſpectaret, turpiter cadit, & tandem pax conficitur die 29. Iunij. Ipſe verò *Henricus* triduo poſt moritur, cùm regnaſſet annis 34. & menſibus 7. Succedit ipſi filius *Richardus*, qui Dux Normanniæ,& Comes Andegauenſis declaratur, & poſteà tendens in Angliam, coronatur. *Pariſ.*

ANNO CHR. 1190.

FRIDERICVS BARBAROSSA XXII. Romanorum Imperator, filius *Friderici* cognomento *Cocles* Ducis Sueuiæ, fuit optimus Princeps in quo magnitudo animi, atque conſilij fides, conſtantia, moderatio, pietas, adeò excelluerunt, vt nulla ei virtus magno viro, & optimo Principi digna defuiſſe videatur. Ex prælio Polonico & Saxonico formidabilis euaſit, & apud Orientales gentes celebris: ſed ex eo etiam quòd Turcos ad ipſum Iconium ijſdem cladibus affecit. Nam ipſe quidem Sultanus ad Taxara profugus, ignorationem excuſabat eorum, quæ filij ſui feciſſent, vtpotè ab vno ex eis Copatino regno pulſus. Turcæ verò hortorum aggeribus & foſſis, quæ crebra ſunt iuxta Iconium, occupatis, & macerijs pro muro obiectis, Alemannorum acceſſum facilè ſe prohibituros putabant, cùm omnes ſagittarij optimi eſſent, atque vno in loco expediti, cum grauis armaturæ equitibus pugnaturi. Sed id quoque conſilium eorum fuit irritum. Nam Alemanni cùm Turcas ſepta hortorum ſubire, atque indè velut ex propugnaculis ſagittare viderent, ſic fecerunt. Quiſque peditem armatum in equi ſui tergum recepit, vt ex eo tanquam ſcala, maceriâ conſcensâ, comminus cum hoſte congrederetur;& ipſi, qua equis patebat iter, opitulabantur. Ita tum quoque Turcæ plerique, mali malè perierunt: nonnulli etiam diſperſi, fugâ ſalutem quæſiuêre. Vt autem occiſorum multitudinem hoſtium teſtimonio comprobamus: Iſmaelita quidam, qui ei pugnæ interfuerat, ad Imperatorem profugus, per ſuam religionem iurauit, ſe ducentos argenti ſtateres pollinctoribus numeraſſe, vt cadauera ex ſuo dumtaxat horto efferrent. Alemanni verò Iconio potiti, vrbem ingredi noluerunt: ſed in tectis ſuburbij fixis tabernaculis,nec vllâ re aliâ niſi ad

ſi ad vitam tuendam neceſſarijs indè ablatâ, cœptum iter ſunt proſecuti. In hac expeditione ferunt Alemannum quendam corpore ingenti, & robore inuicto prędictum, populares ſuos longo interuallo ſecutum, pedetentim inceſſiſſe, equum trahentem ex itinere fatigatum. Iſmaelitas verò circiter quinquaginta viros fortiſſimos, ſuis ſtationibus euagatos, illum vndique ſagittis petijſſe. Cæterum eum lato ſcuto tectum, & firmitate thoracis fretum, alacrem perrexiſſe, nihilo magis Barbarorum telis commotum quàm ſi rupes eſſet. Vnum autem cæteris iactantiorem, abiecto inutili arcu, longum enſem ſtrinxiſſe, & concitato equo comminus illum vt promontorium, aut æream columnam gladio percuſſiſſe. Alemannum verò gladio, qui heroicam dexteram deceret, ambos anteriores pedes hoſtilis equi tanquam fœnum amputaſſe, qui cùm in genua prolapſus, nihilominus ſeſſorem in ſellâ ſuſtineret, enſem in medium Perſæ caput ita impegiſſe, vt equite in duas partes diſcepto, etiam iumenti tergum, ſellâ quoque diſſectâ, vulneraret. Eoque ſpectaculo Perſas attonitos, non amplius eſſe auſos vnum eorum laceſsêre, qui nihil accelerato itinere pedetentim veſperi in caſtra ſuorum peruenerit. Aiunt Iſmaelitas, veritos ne Rex in dictione ipſorum, vt quos deuiciſſet moraretur, ſimulatione benignitatis eum ſibi placare voluiſſe. Eum verò procerum filijs obſidibus acceptis, & plurimis itinerum Ducibus aſſumptis, ita fines eorum ſuperaſſe. Paulò verò poſt, cum Armenię fines attigiſſet, non paucos ex eis obtruncaſſe, cæteros domum remiſiſſe.

Ab Armenijs honorificè ſuſceptus Imperator, & dies complures ibi commoratus, Antiochiam ire in animo habuit: augeſcente in dies eius gloriâ, & nomine illuſtrato, tum ob prudentiam tum propter inuictum exercitum, nullo hoſte occurrente. Cùm autem ad fluuium quendam perueniſſet, vorticibus aquarum ſuffocatur, vir honeſtâ, & perpetuâ memoriâ dignus, & iudicio prudentum vel in tali obitu felix: non eo tantùm quòd nobilis ortus genere auitum Impp. in multas gentes obtinuit: ſed ob illud potius, quòd vltrà omnes omnium gentium Chriſtianarum princeps Chriſti deſiderio flagrans patriâ, delicijs regijs,

tran-

tranquillitate, beatâ domi, superbâque cum charissimis vitâ despectis, cum Christianis Palestinæ incolis ærumnas tolerare maluit: & propter Christi nomen,& vitalis sepulchri venerationem, exteras terras patriæ prętulit, ab eo instituto non tot parasangis, non tam longinquo & vbique difficili itinere, non periculis, quæ à gentibus, per quarum prouincias transeundum erat, imminebant, deterritus. Non aquæ penuriâ, non præfinitus, ijsque empticius panis, & alicubi insidiosus, eum ab instituto dimouit. Non liberorum amplexus cum lacrymis,& extremæ salutationes, animum eius commouerunt, aut effœminarunt: sed potius instar Pauli Apostoli, vitam parui æstimans abijt, non modò vt vinceretur,sed etiam vt pro Christi nomine moreretur. *Nicet.* Tantus in exercitu męror & luctus excitatus est, vt vix vlli principum tantùm lacrymarũ datum sit. Sequenti die exercitus iurauit *Friderico* Imperatoris filio,& Antiochiam venit die 21. Iunij, vbi filius *Fridericus* patrem sepelit ante aram in Templo D.Petri. Imperauit autem annos 38.menses 3. Succedit ipsi filius *Henricus*, qui sextus est huius nominis, & imperauit annis 8. *Antonius Vulpius* de Friderico Barbarossa sic cecinit.

Excisæ Italiæ cupiens pensare ruinas
Vel saltem in pulchra quærere morte decus,
Æneobarbe, Asiæ fines irrumpis, & hosti
Eripis auectas religionis opes.
Inuidit cœptis Fortuna inimica secundis
Nam dum te in nitido proluis amne, cadis.
Macte animis ingens Asiæ dignissimè campis
In quibus illustres tot cecidere viri;
Hinc vatum calamos & marmora & æra fatigas,
Hinc merito claris annumerare viris.

ANNO CHR. 1195.

ISAACIVS ANGELVS Orientis Imperator ex nobili Comnenorum familiâ,ineunte vere,cùm ipsius exercitus iterum clade à Walachis affectus esset, ipse contra eos proficiscitur, vbi quendam Eremitam accedit, qui futura prædicere solebat.

Is

Is nihil ipsi respondit, sed imagini eius, quæ fortè aderat, oculos effodit, id quod factum est paucis diebus post, die videlicet decimâ Aprilis, cùm *ab Alexio Comneno* fratre suo, & imperio exueretur, & oculis priuaretur, cùm præfuisset imperio annos nouem, & menses octo, *Alexius* frater hìc imperat annos 8. menses 3. & exuitur Imperio ab Isaaci filio. Cùm coronaretur *Alexius* equus eum sessorem capere noluit. Cùm tandem Imperator in eum insiluisset, adeò ferociuit, vt coronam eius deijceret primùm, & deindè ipsum Imperatorem. Corona ita fracta Imperatori reponitur, & alius equus adducitur. *Nicet.*

ANNO CHR. 1196.

GVIDO Rex Hyerosolymorum de fenestrâ Palatij procidens expirat: eius coniugem Isabellam ducit *Americus*, qui ita & Cyprum, & regnum Palęstinæ, quantum eius fuit, occupat. *Append. Vrsb.*

ANNO CHR. 1198.

HENRICVS SEXTVS XXIII. Germanorum Imperator, *Friderici Barbærossæ*, & *Beatricis* Reginaldi Comitis in Burgundiâ filiæ, filius, moribus quidem amabilis fuit, & eloquens, sed *Friderico* patri dissimilis ingenio, virtute, & felicitate; ab ineunte ætate venatui, & libidini totus deditus fuit. Præceptorem habuit *Godefridum Viterbiensem*, qui ei librum carminum inscripsit, Regulasque vitæ in eo pręscripsit, & ab hisce versibus laudatorijs, ex quibus natura, atque indoles eius cognosci potest, incipit:

O Iuuenis Iuuenum, flos mundi, gloria Regum,
Vrbis, & Orbis honor, cui plaudunt tempora rerum,
Suscipe consilium, quod mea metra ferunt.
Sordibus implicitos, prauosque cauebis amicos,
Omnibus æquus eris, sed castigabis iniquos:
Prospice quidquid agas, te tibi nosce magis &c.

Henricum autem bellum ad repetendum regnum Siciliæ in Germaniâ molientem, primùm mors patris, deindè seditio Germano-

norum oppreſſit. Nam famâ de obitu Friderici allatâ, Colonienſes, & quidam alij Principes res nouare, & regnum ei adimere voluerunt; verùm poſtquam Leodienſem Epiſcopum truculentius cæteris ſe gerentem de medio ſublatum viderunt, ſtatim incœptum omiſerunt, & veniâ petitâ ad *Henricum* ſe contulerunt. Itaque *Henricus* rebus omnibus breui compoſitis exercitum conuocauit,atque extremo anno cum vxore *Conſtantia* Alpes traiecit. Fuit hæc *Rogerij* Siciliæ Regis filia, cum quà nuptias ſplendidiſſimas celebrauit Mediolani die 27. Ianuarij anno Chr. 1186. cùm annos haberet 21. & cum eâ dotis loco accepit Regnum Siciliæ. *Conſtantia* & ſi putaretur nunquam pariturа eſſe, quòd quinquageſimum annum attigiſſet; tamen grauida facta Panormi in feſto S. Stephani *Fridericum* puerum peperit, qui poſteà Imperator euaſit. Tandem *Henricus* ex Germaniâ in Siciliam reuerſus, dum claſſem cogit, & armat ſecuturus ſocios, Meſſanæ in febrem ardentem ex veneni potu, (quod propter adulteria coniugem propinaſſe ferunt; ſeu vt alij volunt ex venationis labore) incidit, & cùm fratri *Philippo* filium ſuum commendaſſet, in feſto S. Michaelis diem ſuum obijt, anno ętatis 32. imperij 7. Cadauer Panormum deuectum ſepulturæ mandatum eſt. *Conſtantia* cum *Friderico* puero regni adminiſtrationi ſucceſſit. *Chronic. Spangenb. Sigon.*

ANNO CHR. 1199.

RICHARDVS Rex Angliæ initâ pace cum Philippo Rege Galliæ in quinquennium, Ducem Aquitaniæ ſubigit,vbi dum obſidet caſtellum quoddam, vulneratur telo die 26. Martij, quod vulnus cùm id minus curaret, adeò inflammatum eſt, vt medicationis nullus eſſet locus, & moritur die 6. Aprilis, cùm regnaſſet annos decem, ſuccedit ipſi frater *Ioannes*, qui ſtatim Normanniam occupat, & die 25. Maij venit in Angliam vbi die 27. eiuſdem menſis in feſto Aſcenſionis Chriſti coronatur, & regnat annos 8. *Pariſ.*

ANNO CHR. 1204.

ALEXIVS ANGELVS Orientis Imperator *Isaaci Angeli* filius, vix constitutus Imperator, à plebe, quæ *Angelorum* imperium diutius toleraturam negabat, adolescens quidam *Nicolaus Canabus* inuitus Imperator inauguratur. Quæ vbi *Alexius* audiuit *Bonifacium* Marchionem accersit; initoque consilio, vtrique visum est Latinas cohortes in Palatium admittendas esse, quibus nouus iste Imperator, & populus qui illum designasset, submoueretur. Eo consilio nunciato, *Alexius Ducas* qui ob coniuncta supercilia Murzulphus dictus fuit, arreptâ occasione, ad defectionem, quam parturiebat idoneâ cum multis cognatis suis spadonem fisco præfectum sibi conciliat, homuncionem incrementis dignitatis, & largitionibus non inexpugnabilem. Is verò Imperatoris consilio bipenniferis nunciato, efficit, vt ea amplectenda censeant, quæ ipse vellet, & Romanis grata essent. Ex eo Imperatoris expulsio quasi per ludum inchoatur, eumque *Ducas* intempestâ nocte adit (erat enim ei intimâ familiaritate coniunctus, Protouestiarij dignitate & insignibus calceis ab eo ornatus) & magnâ voce ait, cognatos eius, & plurimos obscuros homines, in primis verò bipenniferos Barbaros furioso impetu in foribus esse ad eum, ob initam cum Latinis familiaritatem, & amicitiam, discerpendum. Is verò eo nuncio territus, atque obstupefactus, orat, vt quid agendum sit moneat. Tunc ille Imperatorem latâ veste, & ad pedes vsque fusâ, complexus, per portam plerisque ignotam, in tentorium, quod in palatio habebat, quasi liberaturus perducit. Qui ob id factum ei penè gratias agebat, & Dauidicum illud canebat: *Occultauit me in tentorio suo, in die malorum meorum; texit me in occulto tabernaculi sui*. Ille verò alternis respondebat: *Labia dolosa in corde, & in corde locutus est mala; ac pacate mecum loquuti sunt, & irati dolos struxerunt*. At *Alexius* statim compedibus iniectis, in omnium teterrimum carcerem conijcitur, *Murzulfus* verò insignia imperij sumit, eumque deinceps alij Imperatorem de more consalutant: alij ad *Canabum* in templo sedentem confluunt, virum le-

leni ingenio, cordatum, & non imbellem. Sed quia peiora apud Constantinopolitanos in primis vincunt, *Ducæ* opes crescebant, & firmabantur, *Canabi* verò splendor vt lunæ deficientis obscurabatur: nec multò post à satellitibus Ducæ captus, custodię traditur, populo nihil opitulante, post proclamationem eius dispersis omnibus. Cæterum *Alexio* Imperatori *Ducas* bis venenum propinauit, quod cùm adolescens tum ætatis robore, tum antidotis, quibus clam vtebatur, vicisset, laqueo ei guttur elidit. Clauâ tamen ferreâ in sinistro latere contunditur: vt crederetur lapsus exanimatus, mense imperij sexto die octauo. Verùm ne *Murzulfus* quidem vltra duos menses, & 16. dies imperio potitus est, expugnatâ rursus à Latinis vrbe: qui eâ captâ, de suorum procerum numero *Balduinum* Flandriæ Comitem communibus suffragijs Imperatorem designarunt, agentem annum ætatis 32. virum pium, modestum, adeò pudicum, vt mulierem inuerecundè non adspiceret, quamdiu à coniuge aberat, & bis qualibet hebdomadâ vesperi ploclamari iuberet, ne quis in suo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigisset.

Murzulfum hoc imperante *Alexius* Isaacij frater, quem Cõstantinopoli relicto imperio profugit, dolo comprehensum luminibus orbauit: neque multò post excæcationem idem *Murzulfus*, in Latinorum manus delatus, Byzantium reducitur, & ob Dominum, Imperatoremque suum Isaaci F. laqueo strangulatum, in iudicium vocatus, capitis damnatur, nouoque supplicij genere afficitur. Nam in altissimam columnam perductus, indè præcipitatur: & aliquandiu in pedes descendens, deindè in caput subuersus, & humi allisus, miserabiliter interijt. *Nicet.*

ANNO CHR. 1205.

BALDVINVS FLANDER Orientis Imperator designatus, ætatis anno 32. nondum expleto, piusque, ac pudicus præ reliquis, ac dignus eo apice visus. Cùm peragratis prouincijs Thessalonicam venisset, ciues exemplo Byzantinorum territi, introitum in vrbem militum deprecantur, perficiuntque officijs, vt redeatur Byzantium, vbi *Bonifacius* Marchio iam res nouas

agitabat. *Balduinus* eum placauit concessâ Thessalonicâ, quam modestè ingressus Ferratēsis, mutato paulò post animo, spoliauit opibus, ostētatoque è *Maria Hungarica* (fuerat ea quondã Isaaci Imperatoris coniux) filio, Græcos ad se pellexit, vt Berœâ, Larisâ, totâque Peloponneso potiretur, quòd & factum, Græciâque occidentalibus collum subdidit. *Balduinus* firmandarum opum cupidus, traiecit in Asiam, præmisso Henrico fratre, qui per Idæ montis angustias, Adramitium vsque processit. Prusa Bithyniæ portas ei clausit, clademque haud modicam intulit. Adrianopolis à Græcis defensa, tempus Ioanni Mysorum Duci dedit armandi suos, qui interceptus insidijs, *Balduinum*, & Latinos, partim occidit, partim vinculis oneratos in captiuitatem rapuit. *Balduinus* vnius anni Imperator, maceratus carcere, fœdâ tandem morte interijt. *Niceta* refert, eum pedibus manibusque truncatum, in vallem præcipitatum, & volucribus escam factum, tertio demùm die expirasse: Scythisque haud multò mitiores Latinos terram, mariaque rapinis, & cædibus compleuisse. Vtrisque populis victæ ciuitates cùm pœnas miserabiles darent, ipsi vicissim Latini, Scythæque alternis se cladibus atterebant. *Dandulus* Venetorum Dux, ruptis è fugâ intestinis perijt. Latini interim nesciunt, quid suo Imperatori factum sit, & hostibus sine Principe se opponere non audent. Hinc factum Constantinopoli decretum, quo Latini promulgarunt se nemini popularium suorum inaugurationem regni concessuros, nisi morte *Balduini* prius exploratâ. Cùmque hoc modo annum vnum, & menses quatuor Rempublicam sine Imperatore administrassent, audito eius interitu, *Henricum* fratrem Imperatorem declarant, qui imperio potitus, cùm ex suis Orestiade relictis, Scytharum, & Valachorum exercitus denuò egredi audisset: non hostium multitudine territus, nec superiorum bellorum cladibus consternatus, exire non dubitauit, vt & suos conseruaret, & Græcorum reliquijs subueniret. Igitur Adrianopolim profectus, cùm Valachos Latinorum conspectu, audaciam vsitatam, & rei militaris habitum etiam post illas strages retinentium, territos vidisset: vsque ad Crenum, & Boream eos est persequutus. Indè

dè

dè per Agatopolim, Anchialum vsque progressus, ibique castris positis, & multis rebus gestis, vndè pecunias, homines, pecudum greges, & armenta cepit, saluus Constantinopolim rediјt. *Niceta* historicus, qui Constant. Senator primarius fuit, & amplo officio apud Imperatorem functus erat, valdè prædicat Latinorum modestiam, & iustitiam in eligendo Imperatore, quod decus Græci in simili casu per cędes, & sanguinem expetiuissent. *Annal.Glyc.*

ANNO CHR. 1206.

IOTHATINES Sultanus Attaliæ Princeps, cùm *Alexius* Theodori Lascaris socer ex Europâ in Asiam profugisset, ad ipsum se se contulit, vt eius ope genere pulso, rerum ipse potiretur. Sed irritus hic conatus fuit, *Iathatine* manu Theodori fortiter præliantis interempto. Cùm autem annis 18 *Theodorus* imperasset, naturæ debitum persoluit; *Ioanne Duca*, qui filiam eius Irenem in matrimonio habebat, successore designato. *Annal.Glyc.*

ANNO CHR. 1208.

PHILIPPVS SVEVVS XXIV. Germanorum Imperator, *Henrici VI.* germanus, qui moriturus imperium, & filium suum *Fridericum* adhuc minorennem, h. e. quinque annorum puerum, fidei ipsius *Philippi* fratris commendauit. Hic adducto secum testamento *Henrici*, & *Friderico* nepote suo ex fratre, in Germaniam profectus est, atque Proceres imperij suæ promissionis admonuit, sibique interim dum puer adoleuisset, vt erat testamento dispositum, administrationem imperij concederent, & iusta postulanti Principes Germaniæ assensum præbuerunt. Deliberata hæc, & tractata sunt Haganoæ, consilia gubernante Episcopo Argentinensi. Hinc *Philippus* decem annis imperium summâ cum laude administrauit, & pacatâ Germaniâ Imperium domi exornaturus legibus, ac iustitiâ foris amplificaturus bellis externis fuisset, si vita suppeditasset. Fuit enim naturâ bonus, sapiens, moderatus, acer, & magnanimus Princeps, non

in-

indignus tanto honore: quòd ostendit in Italiæ gubernatione, quam in metu, & officio continuit, & in ciuilibus bellis, quorum asperitatem bonitate, & lenitate suâ moderatus est, ac mitigauit, & accessit ad naturæ dotes rerum multiplex vsus, atque exercitatio longa in militaribus negocijs & politicis. Igitur motibus ciuilibus sedatis, & pace in Germaniâ constitutâ, externos hostes aggredi constituit, vt *Canutum* Regem Daniæ, qui Hamburgum, & Lubecam ambas vrbes imperiales in hisce motibus interceperat. Sed die 22. Iulij cùm in arce Bambergensi fortè quiesceret in lectulo post venæ sectionem, paucos tantùm familiares admittens, *Otho* Comes Palatinus (cui olim Imperator filiam desponderat, sed quòd *Otho* familiarem quendam Ducis Bauarię præter causam occidisset, atque ita homicidij reus, & perfidiâ notatus esset, ipsum repudiarat) familiariter ingressus cubile, ferro in iugulum Imperatoris adacto, & cubiculario frustra caput Domini protegente, sauciato, vitâ eum priuauit, diemque sic optimus Imperator, cùm annos decem imperasset, perfidè occisus, clausit extremum. Corpus primùm Bambergæ sepultum: posteà Spiram translatum est. Et *Otho* parricida non multò post ab *Henrico* Palatino Philippi Marescalco interemptus, facinoris sui præmium tulit. *Crusius* tale Epitaphium *Philippo* concinnat:

Inclytus hic primi Friderici *natus humatur*.
Illustri Rex Romanus virtute Philippus.
Cuius Bambergæ scelerata cæde perempti,
Corpus Spira tegit, mens aura possidet astra.

OTHO IV. Dux Saxoniæ statim dicit Comitia Francofurti, vbi à quinquaginta Principibus, qui conuenerant eligitur Imperator, vbi etiam lex de eligendo Imperatore ab *Henrico* sancita antiquata est: hæc talis erat, vt Imperator imposterum fieret ex solâ sanguinis successione, ita vt fieret hæreditarium, cuius initium ipse tum fecit, dum filium suum creauit successorem, & regna sua Siciliæ, Apuliæ, Calabriæ, Principatum Capuæ, & Spoleti, & alia vniuit imperio, vt quicumque esset Imperator, hæc regna simul haberet. Igitur hac lege antiqua-

tâ,

tâ, noua ſancita eſt his ferè verbis: *Imperatorum nullus hæreditariam dignitatem ſibi vendicato. Princeps ſex, ſacri ordinis tres,* Moguntinus, Treuirenſis, & Colonienſis. *Profani totidem;* Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ (qui tum fuit Brunſuicenſis) & Marchio Brandeburgenſis, *eum eligunto. Hi ſi diſcordes fuerint, Bohemiæ Regem cooptanto.* Factum hoc decretum cum conſenſu Principum in prǽſentiâ Legatorum Papæ, qui fuerunt *Hugolinus* Oſtienſis, & *Leo* Sabinenſis Cardinales. *Conſtit. Imp.*

ANNO CHR. 1123.

PETRVS Arragoniæ Rex, eodem hoc anno, quo *Fridericus Imper.* filiam ſuam vxorem ducit, ipſe occiditur. Cauſa hęc fuit Saracenis ex Africâ in Hiſpaniam nauigantibus, ipſi fortiter à Rege Arragoniæ repelluntur, qui elatus hac victoriâ, cùm Pontifex eodem tempore crucem prædicare iuberet contrà Albigenſes, eoſdem defendere conatur, & Comiti Leiceſtriæ, qui Dux erat contrà Albigenſes, prouinciam adimit, & ſe Tholoſanis coniungit. Sed Archiepiſcopus Narbonenſis Bituricenſem Ciuitatem expugnat, & cum Comite Leiceſtriæ contra Regem Arragoniæ pugnat, eumque trucidat die 13. Septembris, cùm regnaſſet annis 17. Cui ſuccedit *Iacobus* filius, qni regnat annis 63. *Annal. Arrag.*

GERTRVDIS Regina Hungarorum, mater *Eliſabethæ*, cùm maritus bellum Rhutenis inferret, trucidatur à Comite *Petro*, qui ſtatim deprehenſus ſequenti nocte dat pœnas. *Chron. Aug.*

ANNO CHR. 1217.

HENRICVS Caſtellæ Rex adhuc puer, dum cum equalibus ſuis ludit in areâ, tegulę ictu percutitur, & comminuto capite moritur die 6. Iunij fer. 3. cùm regnaſſet annis duobus, & menſibus octo, ſuccedit *Ferdinandus*, qui regnat annis 35. *Marian.*

AN-

ANNO CHR. 1221.

PETRVS ANTISIDORENSIS Imperator Conſtantinopolitanus vxorio iure (quando maſcula nulla ſupererat proles) innixus, ab *Honorio* Pontifice ad D.Laurentij Templũ extrà vrbem inſignia imperij accepit. Indè Venetis Nauibus ſoluens, cùm Dyrrachium in Venetorum gratiam fruſtra tentaſſet, à *Theodoro Laſcare*, qui ſe Græcorum Imperatorem gerebat, per aſſimulationem pacis, præter iuſiurandi religionem & fidem, medio conuiuio obtruncatur. Sunt qui circà nemoroſa Theſſalię loca (Tempe ea vocant) inſidijs captum, & in vinculis aſſeruatum produnt. Succeſſerat autem ipſi filius *Robertus*, qui ad nuncium paternæ captiuitatis Conſtantinopolim iam dudum venerat, dicitur imperaſſe annos ſeptem. *Egnat. Pariſ.*

ANNO CHR. 1225.

BALDVINVS quidam venditabat ſe pro *Balduino Flandro*, olim Imperatore Conſtantinopolitano, repoſcebat à Rege Galliæ Comitatum Flandrenſem, & perſuadebat ferè omnibus, ſe verum eſſe illum *Balduinum*, ſed filia tamen eius pro patre eum planè agnoſcere nolebat, & de re totâ inquiſitionem inſtituit, & tandem deprehendit eum impoſtorem eſſe, ideò ſuſpenditur, ab vtroque latere appenſis canibus *Pariſ.*

FRIDERICVS Comes Iſenburgius, quia in itinere trucidarat vulneribus octo *Engelbertum* Epiſcopum Colonienſem, poſt biennium ferè capitur, & *Frider. Imp.* iuſſu, rotâ, vt alijs latrones contunditur, eique imponitur, arxque eius ad ſolum vſque deſtruitur *Monach. Colon.*

ANNO CHR. 1226.

LESCVS ALBVS princeps Poloniç, *Caſimiri* filius per proditionem à *Suentopolco* Pomeraniæ Duce interficitur, cùm à morte patris annis 33. præfuiſſet, variâ fortunâ, ter electus, ter repulſus, ſuccedit ipſi *Boleslaus Pedicus* filius, qui regnauit annis 52. *Chron. Pol.*

AN-

ANNO CHR. 1230.

ACTIOLINVS Patauinorum Tyrannus, portentum humani generis, Saxonici ſanguinis à proauo *Alberico* auoque, & patre Actiolinis, Italicæ ſtirpi ad horribilem ſæculi peſtem inſertus. Vir fuit, vt *Iouius* ſcribit, ſuſpicioſus, vafer, infidus, ſæuus, & ſemper ad imperium anhelans, modò hanc, modò illam perſonam induere, hiſtrionum more didicerat. Ex eâ cruentâ ſimultate armis vehementer exercitus, Patauio, Vicentiâ, Veronâ, Taruiſio, ex ciuili diſcordiâ potitus eſt. Erant ei copiæ equitum & peditum perpetuis inueteratæ bellis, & quòd magno vſui fuit, fide, ſtudioque partium ſibi addictę; quibus acceſſerant Saracenorum alæ formidabiles, Germanorumque chohortes, & turmæ eximiæ virtutis, quas *Fridericus II.* Imp. attribuerat, tanquam Gibellinæ factionis Principi, atque impigrè tuenti Cęſaris nomen. Has vt aleret vniuerſas ciuitatum fortunas in fiſcum redigere opulentos ciues damnare, atqne proſcribere: Templa donarijs ſpoliare;ſacros earum reditus intercipere,& neminē denique,qui pecuniâ,authoritate,clienteliſque valeret incolumē pati erat ſolitus.Ingenio ſiquidē audaci auaro, impenſeque impio, & nunquā cædibus ſaturato,dū odiū, lethale omnibus latè extenderet, ita euaſtarat florentiſſimas vrbes, vt cùm aduerſarum partium ſibi ſuſpectos ſuſtuliſſet, in Gibellinos denique, amicorumque præcipuos ac intimos familiares, immaniſſimè graſſaretur. Aedificarat ſingulis in vrbibus, atque oppidis carceres tenebris horribiles, in quos inuiſorum agmina contruderet, vt inædiâ, miſerabilique illuuie,tetro odore, & lurido ſqualore enecti, in compedibus, & robore crudeliter interirent; putreſcentiumque cadauerum immenſo fœtore cæteris pallentibus exoptata mors contagione, & metu accerſeretur. Nam eâ truculentiâ erant cuſtodes, vt niſi ex menſium interuallo carceres ſtercore pręalto, & multâ putidorum cadauerum ſanie redundantes, repurgarent, & cumulata inter ſemianimes enectorum corpora, vncis extraherentur. Nuſquam vel ſpatioſiſſimi carceres accumulatos etiam in ſtrues captiuos capiebant, non tortorum atque carnificum numeroſæ manus,

edendis cruciatibus, expediendisque laqueis atque securibus sufficiebant. Viui homines in frusta laniorum cultris secabantur. Quòd verò inauditæ crudelitatis fuit, capitale erat tortori, atque carnifici maturasse supplicia, vt vita per articulos, momentaque temporis, ad longos cruciatus extenderetur. In eos autem, vel insontes, quos neci destinasset tanquam minoris criminis delatos, ita ex summâ sæuitiâ fictæ clementiæ laudem quærebat, vt monoculos, vnipedes, & vnimanos dimitteret; postremò lugentibus suorum funera, vt lugere desinerent, oculos eruebat: ex pauore circumspectantibus fugam, vt viæ labore liberaret, amputabat pedes; alienæ porrò calamitati liberâ voce indolentibus, ne diù vociferarentur, linguam præcidebat. Delatores quoque ipsos negligentiæ, incurięque damnatos, cùm damnandorum nomina deficerent, ductos in præaltam turrim, vt certius specularentur, atroci ludibrio, sed meritâ pœnâ, in fossam præcipites dabat. Immensæ autem humanitatis arbitrabatur, damnatorum, atque exulum vxoribus, & liberis, eâ conditione vitam condonasse, vt fœminis deciderentur mammæ, mares verò ad non dubium inimicæ sobolis interitum castrarentur. Per hunc modum nusquam remissà atrocis animi sæuitiâ, sed in dies rediuiuâ feritate debaccantem, supra triginta millia omnis generis sexus, ætatisque hominum, teterrimmo supplicio sustulisse, eorum temporum scriptores tradunt. Iamque immanis bellua insatiabili ingluuie vorax, humanique sanguinis sitibunda, Mantuę, Brixiæ, Mediolano, & cunctis Italiæ vrbibus inhiabat, deuorassetque procul dubio, nisi Romani Pontificis Legatus, Actiusque Atestinus, indomitam feri monstri rabiem vltricibus armis infregissent.

Actiolinus per eos dies conspirantibus secum Insubrum patritijs, quos *Martinus Turrianus* inducto popularium dominatu in exilium egerat, in id consilium totus incumbebat, vt Mediolanum improuiso adortus inuaderet, reductisque patritijs, & pulso *Turriano* Pontificij nominis studioso, debilitatas iam pridem iacentesque Cæsarianas partes erigeret. Verùm cùm tyrannus acerrimè dimicans hostium turmas perrumpere conaretur

tur

tur, ei verutum ſcorpione adactum in imo crure pedem transfigit. Saraceni, Germanique in primis & reliquæ copiæ, multis acceptis vulneribus repelluntur. Nec tamen ſe ſe deſerit tyrannus, nec dolore vulneris, nec ſupremi diſcriminis metu ſuperatur; indeque conuerſis ſignis, ad vadum quo tranſierat, inſtante iam tergis *Turriano* ſe proripit. Multi ſuorum profluentis vorticibus abrepti perierunt; ipſe alto generoſoque vectus equo ita in ripam euaſit, vt madefacto vulnere ſeptuagenarius ſenex exorto intolerabili rigore quateretur, & quòd indomiti ſpiritus virum peruincere poterat, hoſtium antecurſores ad ſe opprimendum prouolantes conſpiceret. Per hunc modum â tergo premente *Turriano*, & à fronte noui hoſtis occurſu pulſus, & latè profligatus, cum paucis ſe fugæ mandat, Brixianâ viâ. Sed euadentem *Vbertus*, & *Actius* cum expeditâ equitum manu conſequuntur, & capiunt. Is *Vberto* non multum antea amico, atque eiuſdem factionis, quàm Actio veteri, & implacabili hoſti ſe dedere maluit. Eo modo exutus armis, ignobilique equo impoſitus ad Boſij tabernaculum perducitur, à quo humaniter reputatione tantæ calamitatis ſuſceptus eſt, ſed cùm ferox animus obligandi vulneris faſcias, & cuncta vitæ alimenta obſtinatâ feritate repudiaret, nec vllas vt bene ſperare vellet preces admitteret, dentibus infrendens, contumacique ore defixis ſolo oculis ſpectabatur. Tantus autem erat militum concurſus, vt magno ludibrio ſingulis propè inceſſentibus, latro impius, & tortor, & carnifex crebrò appellatus, incondito circumfuſæ ad Tabernaculum turbę, clamore, & fremitu, ad ſupplicium depoſceretur. Itaque Duces vrgentis iam coronæ violentiam veriti, eum ſpectaculo repentè ſubtrahunt, intempeſtaque nocte lecticæ incluſum ſub cuſtodiâ Soncinum deuehi iubent. Nec multò poſt in eodem pertinaci obdurantis animi decreto execrabilem animam exhalans, meritos cruciatus, quos feruida ira exulum ſtruebat, indignabundus effugit. Verùm *Albericus* Taruiſinorum tyrannus nequaquam virtute bellicâ, ſed naturæ immanitate *Actiolino* fratri comparandus, pro ſe, fratreque cumulatas ſcelerum pœnas perſoluiſſe viſus eſt; cùm Taruiſio pulſus,

& in Zenonis arce obsessus & captus, vxores, filiasque in oculis viuas comburi, filios membratim disecari, se se demùm diu tortum, attractumque pedibus equorum iugis per salebras, & vepreta, ad necem raptari, laniataque membra feris, atque volucribus destinari, omnium miserrimus spectarit. *Antonius Franciscus Rainerius* tale de Actiolino disticon concinnauit:

Sylla, Nero, Caius, Mezentius; his tu
Azoline, ipso & sæuior es Phalari.

ANNO CHR. 1231.

LVDOVICVS BAVARVS à Morione, quem per ludum incessebat, trucidatur: alij putant Saracenum quendã de industriâ se Morionem esse simulasse, & præmio conductum ad Principem occidendum. *Annal. Sueu.*

ANNO CHR. 1235.

CLAREMONTENSIS COMES edixerat *Hastiludium*, ad quod euocauerat vicinos Comites, & Principes. Eò igitur adueniunt Comes Hollandiæ *Florentius*, & Comes Cliuiæ. *Claremontensis* occidit *Florentium* Comitem, & quia videbatur datâ operâ id fecisse, Comes Cliuiæ eum vicissim obtruncat, & ita ex ludo fit lugubre prælium. Præfuerat Florentius annis 12. Succedit ipsi *Wilhelmus* filius puer, cuius tutor fuit Episcopus Traiectensis. Factus est hic *Wilhelmus* postea Romanus Imperator, & Comitatui pręfuit annis 21. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 1237.

GEORGIVS Princeps Moscouiæ, persequitur à *Batho* Tartaro, qui Moscouiam regiam vrbem, omnesque reliquos principatus inuadit, ipsum Regem interficit, & Moscouitis nouũ ducem dat fratrem cæsi ducis, & eos seruilem in modum tractat diuturno tempore, donec iugum Tartarorum iterum excuterent. *Moscouit.*

AN-

ANNO CHR. 1242.

HENRICVS Dux Tartarorum, in Silesiam irrumpens, cum Vratislauiensibus in initio feliciter præliatur, posteà tamen magnâ clade vincitur, & in ipso prȩlio trucidatur. *Dubr.*

ANNO CHR. 1244.

ELMVTAN Sultanus Ægypti anno Hegiræ 642. à Turcomannis coniuratione factâ pulsus in turrim ligneam confugit, cui Turcomanni ignem subijciunt, vt Sultanus comburatur: ne hoc fieret, ipse se in profluentem prȩcipitem dedit, atque ita simul igne perijt. Ei sufficitur sequenti anno Turcomannus *Aredin-Ibic*, atque ex eo tempore Turcomanni, siue *Mameluchi* in Ægypto dominati sunt. *Zacuth.*

ANNO CHR. 1246.

FRIDERICVS Dux Austriȩ prohibet *Belæ* Regis Hungariæ in suum regnum reuersuri, ne per fines suos transeat. *Bela* cùm alia via non pateret, vi sibi transitum facere conatur, & cum *Friderico* prælio decertat. *Fridericus* ad dexterum oculum vulneratus, equo excutitur, & conteritur, die decimoquinto Iunij. *Dubr.*

ANNO CHR. 1247.

LVDOVICVS Comes Palatinus *Mariam* vxorem adulterij suspectam interficit, pro quo facto Cœnobium ȩdificat; indè Castrum Friburgh contrà Episcopum Augustanum construit, & *Annam* Regis Poloniæ filiam vxorem ducit. *Trith.*

ANNO CHR. 1248.

HENRICVS LANDGRAVIVS, ab Episcopo Moguntino, & Coloniensi electus Imperator, post vulnus acceptum ad vlmam, morbo insuper corripitur, ideò Isnacum defertur, vbi ex vulnere moritur. Nullos reliquit hæredes masculos, sed filiam, quæ nupserat Duci Brabantiæ, & filium habebat

tri-

trimulum : Sororem etiam habebat, quæ nupſerat *Diterico* Marchioni Miſniæ, ex quâ filium ſuſceperat *Henricum* Marchionem Miſniæ, bello ſtrenuum; vtraque pars contendit hæreditatem ad ſe pertinere, vtraque pars occupat vrbes, Marchio in Thuringiâ, Sophia in Haſiâ per interceſſores Principes; Res verò eò deducitur, vt quòd quiſque occupaſſet, teneret, donec per Imperatorem, & Principes ſententia proferretur; fuit ita res in inducijs per quadriennium. *Fab.*

ANNO CHR. 1250.

FRIDERICVS SECVNDVS Rex Siciliæ, XXVI. Germanorum Imperator, filius *Henriei VI.* & *Conſtantiæ* fuit. Cum *Otho IV.* Imper. apud Pontificem Romanum in odium incurriſſet, eò quòd Pontificias ditiones inuaſiſſet, & ad totius Italiæ imperium adſpiraſſet, *Innocentius III.* Papa ſolemnem in eo deteſtationem exprompſit, quâ illum piorum communione ſubmouit, atque omnes Principes, populoſque, qui illi Sacramenta dixiſſent, religione ſolutos ab illo recedere, tamquam à nefario homine, & capitali Eccleſiæ hoſte præcepit. Quâ re acceptâ Germaniæ Principes, Rex Bohemiæ, Dux Auſtriæ, Dux Bauariæ, Landgrauius Thuringiæ, & Archiepiſcopi Moguntinus, & Treuirenſis in vnum coeuntes ipſum communi conſilio reliquerunt, ac *Fridericum* Idibus Decembris in Apuliâ commorantem Regem ex authoritate Pontificis deſignarunt, eumque ad coronam accipiendam inuitarunt, Legatis Henrico, & Anſelmo ad ipſum, & ad Pontificem deſtinatis. *Fridericus* ergo euocatus ad imperium ex Siciliâ, quanquam repugnantibus vxore, & Siculi regni proceribus, tamen aſſenſus eſt, & Legatos, qui miſſi erant, vt ipſum adducerent, ſecutus per Tridentinam vallem, & Rheticas alpes peruenit in Germaniam anno Chr. 1212. Ibi à ſuis exceptus, & iuſtis copijs inſtructus, mox recepto Briſaco, & Haganoâ expugnatâ, Moguntī comitia egit, vbi iuramentum fidelitatis ipſi multi dederunt; Indè *Othone* procul in Saxoniam pulſo, omnem ad Rhenum Germaniam magnâ celeritate occupauit; cùmque Aquiſgrani coronatus eſſet, quo minus

nus metueret, se se fœdere, & societate vicini Regis Franciæ *Philippi* muniuit. Progressu temporis *Othone* mortuo, *Fridericus* regnum sine controuersiâ tenuit, ac statim res Germaniæ componere studuit, quo maturiùs, ac liberiùs rebus vacare Italiæ, atque ad coronam imperij accipiendam accurrere posset. Verùm *Friderici* imperium non solùm Ecclesiæ, sed etiam cuncto regno, atque adeò etiam Italiæ vniuersæ calamitosum extitit; neque enim aliud fuit, quàm assiduum cum tribus Pontificibus, & cum singulis Italiæ ciuitatibus bellum; quos omnes tanto odio ac tantis viribus oppugnauit, vt in eo *Henricum* patrem superarit, auum verò *Fridericum* æquauit. Ex Pontificibus autem alter altero acrior, & iuris Ecclesiæ retinentior, nunquam contumaciæ illius resistere destiterunt. Cùm enim *Fridericus* in Italiam proficisci constituerit, vt insignia imperij acciperet, præmisit Legatum *Conradum* Episcopum Spirensem Cancellarium suum, qui fide iusiurandi omnes ciuitates, & populos, Italię obstringeret, viamque sibi ad summum dignitatis fastigium præpararet. Et vt famam clementiæ, benignitatis assequi, & conseruare posset, & ipse multa priuilegia dedit, & confirmauit, & Legato suo idem faciendi potestatem liberam concessit. Mox ergo Legatum suum subsecutus promptissimis omnium studijs ac officijs in Italiâ susceptus est. Sed Mediolanenses acceptæ ab auo eius *Friderico Barbarossa* iniurię memores, postulationi *Friderici* de coronâ sibi conferendâ locum dare noluerunt. *Fridericus* hanc sibi factam iniuriam dissimulatione prudenti pertulit, & rectâ Romam profectus 10. Kalend. Decembris ab *Honorio* Pontifice per Abbatem Fuldensem coronationem impetrauit, his pactis interuenientibus, vt omnes constitutiones, & donationes pro libertate, ac tranquillitate Ecclesiæ, eiusque possessionum integritate, à *Friderico*, eiusque prædecessoribus datas, factasque, diplomate nouo roboraret. Crucem signatis Damiatam obsidentibus quantocyus subueniret, copiasque in continentem Ægypti exponeret. Paulò post spreta iurisiurandi religione, quod *Innocentio* primùm, mox *Honorio* præstiterat, vexatis terris Pontificijs, Archiepiscopos, Episco-

pos,

pos, Prælatos pro libitu, & instituebat, & deijciebat, electiones liberas sibi vsurpabat, ab Ecclesijs collectas exigebat, pædagia, & vectigalia Clericis imponebat, Ecclesiarumque priuilegia violabat, hinc iustum Pontificis odium sibi conciliauit. *Sig.*

Demùm *Friderico* prædictum fuerat, se in castro quodam *Florentino* moriturum; ideò *Florentiam* semper vitauit. Verùm die 3. Decembris venit in arcem quandam in Apuliâ, quę *Florentina* dicebatur: vbi veneni morbo correptus est. Cùm autem à tali morbo reconualescere posse videretur, *Manfredus* filius eius nothus, iam Tarentini Ducatus honore decoratus, iniecto in os patris decumbentis puluino ipsum suffòcauit: iusto Dei iudicio, vt qui matrem suam Romanam Ecclesiam tam miserabiliter tractauerat, à filio spurio pari pœna tractaretur, anno ætatis 57. imperij 38. magnâ pompâ à *Manfredo* in Montis Regalis Ecclesiâ sepultum scribunt *Ricordanus*, & *Ioannes Villanus*, atque hoc Epitaphium eius sepulchro insculptum:

Si probitas sensus, virtutum gratia, census,
Nobilitas orti possent obsistere morti:
Non foret extinctus Fridericus, *qui iacet intus.*

Circumfertur aliud eiusdem Epitaphium, quo maximam Regum potentiam, dignitatem, opes in sepulchri titulum redigi non ineleganter describitur.

Qui mare, qui terras, populos, & Regna subegit
Cæsareum fregit subitò mors improba nomen.
Sic iacet, vt cernis, Fridericus *in orbe secundus:*
Nunc lapis hic, totus cui mundus paruit, arcet.

Eâdem porro nocte, quâ ille interijt, ipsius Præfectum Florentinę Ranerium è monte merlo, concidente fornice camerę, in quâ iacebat, oppressum tradunt. Quantum verò ex *Friderici* morte, res Ecclesiæ, quæ depressæ erant, assurrexerint, vide apud *Odoricum Raynaldum* aliosque catholicos Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores.

ROBERTVS frater *D.Ludouici IX.* Regis Galliæ, dum Saracenos in villâ insectatur, ab ipsis interficitur die 10. Februarij. Posteà iterum acris fit pugna à *D.Ludouico*, in quâ etsi

Saraceni magnâ caterуâ irruerent, noſtri tamen fortiter eos ſuſtinent. Poſt aliquot dies aduentat *Sultani* filius cũ magno exercitu, *Galli* contrà peſte conflictantur, & etiam inopiâ commeatum, cùm Damiata nihil afferri poſſet, impedientibus Saracenis. Ideò *D. Ludouicus* conatus eſt redire Damiatam die 5. Aprilis, vbi cùm totus exercitus circumdaretur Saracenis, Rex *Ludouicus* captus eſt, cum duobus fratribus, reliqui ferè omnes ad internecionem cæſi: laborabat tunc Rex peſte, ſed à Sultano diligentiſſimè curatus eſt. Tandem ineuntur induciæ, vt Damiata Saracenis reddatur, captiui vtrinque dimittantur. Rex pro liberatione octo millia Biſantinorũ ſoluat, & decennio toto bellum contrà Saracenos non gerat, atque ita Rex liberatur die 2. Maij, vbi induciȩ, & inita pax publicabatur. Inter publicandum *Sultanus* à ſuis in fruſta conciditur, & ex duodecim millibus captiuorum, vix tria millia redduntur. Rex *Ludouicus* liberatus Ptolemaidem nauigat die 8. Maij, vbi integrum quadriennium permanſit. Fratres enim dimiſerat in Europam ad adducendas nouas copias. *Nangis.*

HENRICVS Danorum Rex ab *Abele* fratre in mari ſuffocatur: *Abel* verò ſequenti anno, dum Friſonibus bellum infert, trucidatur. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 1252.

HENRICVS filius *Friderici II.* Imp. cùm ad fratrem *Conradum* properaret, in Lucanis per inſidias à Saracenorum Duce occiditur, procurante fortaſſis id *Conrado* fratre, vt *Pandulphus* habet. *Pariſ.*

ANNO CHR. 1254.

CONRADVS QVARTVS XXVII. Germanorum Imperator filius *Friderici II.* & *Iolæ* Regis Hieroſolymitani filiȩ, quam Fridericus eâ lege matrimonio ſibi iunxit, vt ius regni Hieroſolymitani, & hæreditatem acciperet. Indè fieri, inquit *Nauclerus*, vt hodie etiam Siciliæ Reges titulum Regni Hieroſolymitani vſurpent. Hic in Italiâ operâ *Icelini* multa crudelita-

litatis exempla edidit, & sacro spiculo ab *Innocentio IV.* percussus, censuras Ecclesiasticas nec quicquam pensi ducens, ad reliqua regni Neapolitani diripienda, atque depopulanda post Comitium die 24. Februarij apud Melfim celebratum properauit: & *Henricum* duodecim annorum fratrem ex Siciliâ accitum, vt cum thesauris puero à *Friderico* relictis, vnâ quoque, & regno Siciliæ potiretur, Ioanni Mauro Capitaneo occidendum dedit: atque non multò post diebus Aprilis exercitu admoto, Calabriæ, Apuliæ, Capitanatę, & Principatus Tarentini multis ciuitatibus in possessionem acceptis occubuit, veneno in clystere à medico infuso, procurante *Manfredo*, extinctus die 22. Maij vigiliâ Ascensionis, anno 19. ab electione, à morte patris quarto. Moriturus *Conradinum* filium triennem, quem ex *Margarita* Ducis Austriæ Leopoldi filiâ susceperat, hæredem, regnique successorem reliquit, tutoribus illis Bauaris Proceribus, quos secum ipse Neapolim duxerat, ei assignatis. Fuit *Conradus* Friderico patri, inclementiâ, ambitione, & malignitate perquam assimilis, Ecclesias in equorum stabula commutans, sed elegantiâ, & morum facilitate, quam ille artificio quodam præseferebat, carens, vt prudentia illum, vel potius Patris astutia destituisse videbatur. Mortui cadauer fortuito incendio semiustum indicium dedit animam eius ignibus perpetuis deputatam esse. Aliquis ei sepulchrale Epitaphium inscripsit his versibus.

Funere Conradus caruit, tumuloque rebelli
Vtraque namque negat munera, religio.
Atque ossa illius medijs dum seruat in vndis
Trimacris, ignis edat intumulata cremat.
Discite vos Reges, Diuos non temnere, punit
Vos natura Dei sæpè ministra reos.

Conrado extincto, cùm ciuitates regni Neapolitani ab eodem euersæ, sibi à tutoribus *Conradini* metuerent, & imperium Germanorum perquàm exosum haberent, *Manfredo* non illibentèr parebant: maximè quòd is acerrimo ingenio, apud Pontificios *Innocentij* partes se agere, apud Conradinianos autem pueri tute-

tutelam se suscepisse mentiretur. Cùmque ingentis esset Spiritus, & nonnisi ad regnum adspiraret, testamentum à *Conrado* factum in primis suppressit, conscijs quibusque veneno sublatis: & populos ad Conradini pueri nepotis sui in Alemaniâ agentis fidem solicitauit: eius tamen extinguendi desiderio inflammatus, veneno infecta nonulla ei in Germaniam munuscula misit, quæ si nihil efficerent, in Italiâ ad capessenda regna inuitauit, vt illic vi apertâ, seu dolo malo infantem imbellem opprimeret atque regnum vtrumque ad se transferret. Nam eos qui partium pueri fuerant, dubios, vacillantesque videbat, atque in rebellionem, si qua se offerret, occasio, pendentes.

ANNO CHR. 1256.

WILHELMVS Comes Hollandiæ, XXVIII. Germanorum Imperator, filius *Florentini* in hastiludio occisus, vt diximus suprà ad annum 1235. Mater dicta fuit *Mechtildis*, filia Henrici Ducis Brabantiæ, & soror *Andreæ* Regis Hungariæ, qui pater fuit S. Elisabethæ. Soror huius *Wilhelmi* fuit Comitissa illa Hennebergensis, *Margaretha* dicta, quæ anno salutis 1277. ætatis verò suæ 30. Hagæ-Comitis in Hollandiâ, in die Parasceues vno partu infantes viuos trecentos sexaginta quinque, masculos, & fœminas magnitudine pullorum Gallinarum peperit, quot scilicet sunt dies in anno: qui postquam per Episcopum suffraganeum Traiectensem Guidonem, pręsentibus nonnullis proceribus, & magnatibus, in pelui quadam baptismi Sacramentũ percepissent, & masculis *Ioannis*, fœmellis verò nomen *Elisabeth* impositũ fuisset, vnâ cũ matre omnes eodem die decesserunt, & in Monialium Ordinis S. Bernardi Monasterio Loduno, non procul ab Haga sito, tumulati sunt. Occasio autem, hæc fuit: Mendica quædam, quæ gemellos vno partu habuerat, ab hac Comitissâ eleemosinam petijt, illa autem non solùm eam inanem à se dimisit, sed tanquam adulteram insimulauit: negabat enim posse fieri, vt ex vno viro gemellos susciperet; ideòque hoc suo partu detectum esse, quòd se alijs viris prostituisset. Innocens mendica hac exprobratione, & igno-

miniosâ repulsâ commota precibus suis à Deo flagitauit, vt si se castam, & puram sciret, daret Comitissæ ex marito suo tot fœtus vno conceptu, quot sunt dies in anno. Quòd etiam euenit; sicut *Ludouicus Guicciardinus*, *Ludouicus Viues*, *aliȷque Historici* testantur. Nunc ad Wilhelmum redeat sermo.

Cùm *Henricus* Thuringiæ Landgrauius ex vulnere ad Vlmam accepto obiisset, Principes Electores nil remittentibus iustis Pontificum odijs aduersus *Wilhelmum* II. detulerunt summam rerum ad *Wilhelmum* Comitem Hollandiæ. Electio facta est anno Chr. 1347. Cùmque iam Imperator electus in Italiâ commoraretur, Frisij occasione acceptâ, Hollandiam inuaserunt, eamque spoliarunt. *Wilhelmus* igitur vt suę ditionis fines tueretur, collecto exercitu contrà Frisios profectus est, & feliciter rem gessit. Debellatâ igitur Frisiâ ac subactâ, cùm victor eâ egrederetur, à quibusdam fugitiuis secus viam in arundineto latitantibus, cuspidibus transfigitur, & cùm agnitus esset, nè fierent maiestatis rei, clam in loco ignobili sepelitur cùm Hollandiam annis 21. rexisset, & Imperator fuisset annis 9. cui succedit filiolus *Florentius* iam anniculus, qui pręest annis 30. *Chro. Trai.*

ANNO CHR. 1266.

MANFREDVS Friderici II. Imper. filius nothus, ex nobili pellice Blancâ natus. Hic varios in imperio tumultus excitauit, & patrem iniecto in os eius puluino, suffocauit. Deindè fratri *Conrado* author fuit, vt multa crudeliter ageret, quo ipsum apud superos inuisum redderet, tandem & eum veneno sustulit. Eo sublato, eius filij *Conradini* in Bauariâ degentis tutelam suscepit, vt sub eo prætextu regnum Siciliæ, & Italiæ occupare posset: sed cùm multiformis eius perfidia manifestaretur, simul & spe regni decidit, & vitam amisit. Nam vsurpato sibi regio nomine, & ductâ Arragonum Regis filiâ, postquam Pontifici subiectionis fidem dedisset & simulatione quadam fefellisset, misit in Germaniam percussores, qui *Conradinum* interficerent, & nondum perpetratâ cęde eam cum magno suo exitio,

ac si verè mortuus *Conradinus* esset, diuulgauit, & quasi ad se iure successionis pertineret, regnum vi, & exteris Saracenorum auxilijs occupauit, sed pœnas mox dedit, & regna parricidijs astutè acquisita amisit.

— Nec enim lex iustior vlla est,
Quàm necis artifices arte perire sua:
Ergo, & periurios meritò periuria fallunt.

Ouid. 1. de art. aman. Quarè hisce consilijs prauis *Manfredi* commotus Pontifex *Vrbanus* IV. *Carolum* Comitem Andegauensem, fratrem *D. Ludouici* Regis Galliæ, aduersus *Manfredum* anathemate percussum euocauit, & *Carolus* in Italiam veniens, Anno Chr. 1265. Romæ magno honore exceptus, Senator creatus, & Rex Hierosolymorum, ac Siciliæ proclamatus est. Anno sequenti propè Beneuentum *Manfredum* prælio vicit, & interficit per proditionem, operâ *Ioannis Rotæ*, Comitis Casertæ, cuius coniugem *Manfredus* stuprarat, illumque insepultum abiecit: atque ita *Manfredus* esca canum, & volatilium factus. Quippè Dei occulto, & mirabili iudicio sepulchri honore indignus fuit, qui nihil Deum, ipsamque adeò pietatem veritus, genitori suo vitam ademit. Ipsa namque natura, & terra mater ab huiuscemodi nefarijs hominibus abhorret. Vxor quoque eius ac liberi ex eâ suscepti posteà in carcere miserè perierunt. *Manfredo* ad flumen Viride tale Epitaphium fuit erectum:

Hic iaceo Caroli Manfredus morte subactus,
Cæsaris hæredi non fuit vrbe locus.
Sum patris ex odio ausus confligere Petro:
Mors dedit hìc mortem, mors mihi cuncta tulit.

Idem *Carolus* misso in Thusciam equitatu, Florentiam, aliasque ciuitates, *Gibellinis* pulsis, *Guelfis* restituit. Opportunè tunc plurimi Florentinorum Guelfæ factionis, in auxilio Carolo aduenêre, strenuam operam in bello contrà *Manfredum* polliciti. Hos cùm Pontifex commendatos Carolo esse iussisset, insigni in armis & vexillis præferendo, tum ornauit, tum discreuit; quòd fuit Aquilæ rubentis imago, ceruleum Draconem subiectum vnguibus præmentis. *Bzou. Trith.*

AN-

ANNO CHR. 1268.

CONRADINVS filius *Conradi IV*. Imper. fuit postremus ex *Friderisi Barbarossæ* familiâ: Hæres regnorum Siciliæ, Apuliæ, & Calabriæ, qui *Manfredo* è medio sublato, magnis in Germaniâ collectis copijs, innumerâ penè Gibellinorum multitudine adiunctâ, adeò Mareschialli (erat is Præfectus militię Caroli Regis) in Hetruriâ vires distraxit, vt commisso cum eo prælio, insigni victoriâ potiretur, occiso ipso Duce, & aliquot Guelforum millibus: & ni per *Henricum* Senatorem vrbis in vlteriorem Italiam fuisset euocatus, Aretium vrbem cepisset, totamque sibi Hetruriam subiugasset, videbat enim Siculorum, & Neapolitanorum animos sibi inclinari. *Clemens* tamen IV. in Cœna Domini, & in dedicatione Basilicæ S. Petri, contumacem *Conradinum* spirituali gladio ferit, & totius rei causam, ordinemque Regi *Carolo* præscribit. *Conradinus* excommunicatus petulantiorem animum à censurâ accepit, adeòut quidem sub signis conspici à *Clemente* voluerit, & Ecclesiæ, Sedique Apostolicæ extrema intentarit. Conspicatus Pontifex Viterbium prætereuntes, seque in armis ostentantes Duces in veteranum Regem impetu improuidè ferrentur: seù diuinitus: *Hæ*, inquit, *opimæ victimæ ad aras aguntur*. Conradini numerosum exercitum auxerunt Gibellini, ex varijs locis confluentes: immò & *Henrici* Regis Alphonsi frater anno præcedente receptus à Pontifice, eum sequutus est: ad Fucinum lacum ventum, & loco pugnæ designato, cùm tribus horis pugnatum esset, *Carolus* ex insidijs hostem adortus, solutis iam ordinibus, pro victore se gerentem clarissimam tulit victoriam; hinc *Conradinus* magnâ clade victus, & captus cum *Friderico* Austriaco. Euaserat quidem, sed ex annulo agnitus, ex fugâ est retractus. His ad se adductis, *Carolus* victor non contentus gloriâ victoriæ, quòd magni, & generosi fuisset animi, superbè insuper, & contumeliosè illudit. Nouo enim, ac nomine regio indigno exemplo, caput securi amputari iussit Neapoli vnâ cum *Friderico* cognato Austriæ Duce. *Robertus* Flandriæ Comes quidem vehementissimè obstiterat,

Ca-

Carolumque admonuerat, victorem generosum decere, moderatum, & clementem esse; sed nihil effecit. Vicit enim impotens animi cupiditas. Nam ita fert natura rerum, vt omnis victor instabili rerum secundarum desiderio efferatur, neque finem vllum cupiditati statuat: & ad quem ęmulatio accessit, eius mentem sic obruit, vt eam planè feram, & inconsultam efficiat. Quarè Comes Flandriæ, cùm id impedire (ne videlicet *Conradinus*, & *Fridericus* occiderentur) non potuisset, protonotarium *Robertum Barium*, qui è cathedrâ capitalem sententiam tenuissimæ conditionis homo pronunciauerat, tanquam vitâ indignum, ense confodit: ne gloriari posset, se tantæ excellentiæ Principes morte damnasse. Carnificem quoque post peractam cædem statim interfici iussit: ne gloriari posset, à se tam nobilem sanguinem effusum. *Carolus* cæde nefariâ Principum virorum suam cupiditatem explere non potuit, quin & Epitaphio acerbo mortuis insultaret: quod nec pium, nec Christianæ charitati consentaneum est. Tale autem interfectis Heroibus monumentum memoriæ posuit:

Asturis vngue Leo pullum rapiens Aquilinum,
Hic deplumauit, acephalumque dedit.

Cæterum vt ex Historiarum monumentis liquet, crudelitatis fama terribilis *Carolus* fuit, nam Siculos immoderatè rexit, & multam lanienam eorum cumulauit. Cui in faciem *Petrus* Arragonum Rex aliquando dixit. *Tu Nerone Neronior, & Saracenis crudelior es*. Constat post decollatum *Conradinum*, & *Fridericum*, caput Friderici extremum calorem expirantem, nomen Beatissimæ Virginis semel, & secundò disertè pronuntiasse.

Intereà *Margarita* mater *Conradini* Neapolim venit, multo auro onusta, redemptura filium si adhuc superuiueret, sed occisum inuenit, locumque à cædis loco nonnihil à se remotum templo à se dotato ornauit; cui iam anteà Neapolitani Coriarij hoc Epitaphium posuerant.

OSSIBVS, & MEMORIÆ

Conradini de Stouffen, vltimi ex sua progenie Sueuiæ Ducis, Conradi Rom. Regis Fr. & Friderici II. nepotis: qui cùm Siciliæ, & Apuliæ Regna exercitu valido vti hæreditaria vindicare proposuit, à Carolo Andegauio I. huius nominis Rege Franco Cæperani in agro Palento victus, & debellatus extitit, denique captus, cum Friderico de Asburg, vltimo ex linea Austriæ Duce, itineris, ac eiusdem fortunæ socio, hic cum alijs (proh scelus!) à victore Rege securi percussus est. Pium Neapol. Coriariorum collegium humanarum miseriarum memor, loco in ædiculam redacto, illorum memoriam ab interitu consecrauit.

Tandem etiam *Carolus* Conradum filium nothum *Friderici II.* Imper. Ducem Antiochenum persecutus, captum oculis priuauit, & suspendi iussit. Tota proindè *Friderici II.* posteritas deleta, & vetustissima, nobilissimaque stirps Ducum Sueuiæ imperio, & rebus, domi, forisque, pace ac bello sapienter, & fortiter gestis clarissima, extincta est, cùm imperasset annis 115. regnaque Siculum, ac Neapolitanum tenuisset annos 76. *Sifrid. Miscell. Blond. Bzou.* Idem verò *Carolus* quibus artibus hostes vicit, ijsdem & ipse tandem perijt, vt suo loco demonstrabitur. Vide Ann. Chr. 1282.

ANNO CHR. 1271.

RICHARDVS Comes Cornubię XXIX. Germanorum Imperator, filius *Ioannis* Regis Angliæ, & *Elisabethæ* fuit. Hunc defuncto *Wilhelmo*, plerique Germanorum Principes Imperatorem elegerunt, missusque in Angliam ad *Richardum* euocandum Episcopus Coloniensis, qui eò venit Anno Chr. 1257. die 13. Ianuarij. Paulò post Pascha *Richardus* in Germaniam transiturus vento detentus, alijsque incommodis fuit. Coronatus Aquisgranæ in festo Ascensionis die 17. Maij. Sed alij Principes dissentientes ab electione, conuenerunt Francofurti, & *Alphonsum X.* Castellæ Hispanum Imperatorem crearunt. *Richardus* verò cùm multa non necessaria, nec Imperatore satis digna gessisset, persequendo eos, qui in eius electionem non consen-

se-

ferant, armorum præsidio magis, quàm procerum beneuolentiâ, se tutum fore existimans, omnium odio grauatus, ac facultatibus, quas dum vrbes imperij ab alijs oppignoratas redimeret, & in obsequium traheret, perdidit, exahustus, desperatione quadam in patriam ad *Henricum* fratrem Regem Angliæ redijt cum quo contrà subditos bellum gerente socia arma induit, & in obsidione cuiusdam vrbis sagittâ percussus mortuus est, die 2. Aprilis *Chron.Colon.Paris.*

Magnus per eosdem dies, Viterbij facinus, ex inopinato casu accidit: Venerat ad *Theobaldum* ex Palęstinâ reducem *Henricus* adolescens *Richardi* tunc defuncti filius: multa paterni olim regni negotia apud Sedem Apostolicam tractaturus. Dumque nouum creari Pontificem anxius expectaret: *Guido* Comes Montfortius & ipse adolescens, cum *Philippo* Francorum Rege eodem se contulerat: Fortè ad Basilicam D. Laurentij, *Henricus* rei diuinæ audiendæ ingressus fuerat; cuius ignarus *Guido*, & ipse paulò post accesserat. Sacram tunc hostiam eleuabat Sacerdos, cùm Montfortius *Henricum* liberali, & prorsus regiâ facie iuuenem conspicatus, & *Richardi* filium esse doctus, in æde sacrarum maximâ, propè ipsam, aliquot confossum vulneribus interfecit, viâque sibi ferro factâ, præparatum ad valuas templi equum conscendit, abijtque ad socerum, *Rubrum*, Comitem Anguillarium, Hetruriæ Præfectum. Causa cædis fuit, quòd *Richardus* Simeonem Comitem Montisfortis patrem Guidonis per dolum interimi siue iussisset, siue adeò tolerasset. Cædes *Henrici* apud omnes, & in primis apud Anglos conflauit ingentem inuidiæ flammam *Carolo* Regi, quòd non prosequeretur cædem factam ab eo, cui ipse Vicarius imperij, & Hetruriæ prouinciam procurandam dedisset, & nobilissimas nuptias conciliasset. Frater Henrici *Eduardus*, cor occisi balsamo imbutum in Angliam retulit, & pixidi auræ inditum in fastigio columnæ ad pontem Londinensem erectæ collocauit, vt memoria eius occisionis ante oculos Anglorum versaretur, quæ eos ad vindictam sumendam in momenta excitaret. *Bzou.*

ANNO CHR. 1273.

CAROLVS Siciliæ Rex perfidè in venæ ſectione, quam inſtituerat 26. Maij, veneno interficitur. *Annal.Stereon.*

ANNO CHR. 1278.

OTTOCARVS Rex Bohemiæ, vxore inſtigante Imperatori rebellat, clam comparato exercitu, cùm Imperator nullum ferè exercitum haberet, Imperatorem aggreditur die 26. Auguſti, feriâ 6. fit acre prælium, & Bohemi vincuntur, caduntque ad 14. millia, ipſeque Rex capitur, ſed ab Auſtrijs ita malè tractatur, vt biduò poſt moreretur, poſtquam regnauerat annos 26. *Hiſt.Aug.*

ANNO CHR. 1282.

ABAGA CHAM Tartarus, cùm iterum exercitum contrà Babyloniæ Sultanum duceret, curâ Sultani veneno necatur. Succedit ipſi frater *Tangodor*, qui Muhamedanis deditus, *Muhamed Cham* appellari voluit, & quoſcumque potuit, ad Muhamediſmum cogit, & Chriſtianos crudeliſſimè perſequitur, regnauit triennio ferè. *Marin.*

Hoc tempore *Carolus* Comes Andegauenſis, cùm omnem Siciliæ vtriuſque ditionem cepiſſet, Magiſtratus ex popularibus ſuis Gallis vbique conſtituebat, qui iura dicerent ac prouinciæ preeſſent: quod officium illi ita obibant, vt faſtu, luxuriâ, crudelitate implerent omnia, inſolita vectigalia imponerent, intolerabilia tributa exigerent, fœminas nobiles, & opulentas ad matrimonia adigerent, nuptias adulterarent, ſub prætextu laniorum ſubſtragulorum, quæ Iudæi, ac cæteri pro viribus facultatum militibus, & miniſtris regijs curiæ iuſſu exhibere tenebantur, domos ingreſſi, ſupellectilem omnem excuterent, mulieres impudicè tangerent, in ciues non aliam ob cauſam, niſi quia lautioris fortunę eſſent, proſcriptionibus, relegationibus, bonorum publicationibus infremerent. Verùm Siculi 17. annorum tyrannidem compoſito animo, inter murmura tamen tacita perpeſſi,

pessi, simul ac illos zelotipiæ sensus incessit, tum quoque indignari, excandescere, concurrere, consilia, arma, bona, & sanguinem in Gallorum excidium conferre cœperunt. In primis ad *Nicolaum III.* Pontificem mittunt Legatos, qui eum tali exordio affati: *Qui tollis peccata mundi miserere nostri*. Iterum, *Qui tollis peccata mundi miserere nostri*. Tertium: *Qui tollis peccata mundi miserere nostri, filia nostra malè à Dæmonio vexatur*. Ad Gallorum feritatem, insolentiam, luxum, fastum, & tyrannidem compescendam longâ serie recitatis criminibus excitant. Indè verò *Ioannē Prochytam* (cuius vxorem supradictus *Carolus* stuprauerat) etiam *Palæologum* Imper. Constantinopolitanum, & *Petrum* Aragoniæ Regem (cui promisit Legatus nomine Siculorum, si res prosperè succederet, eum ad Regni Sicilię moderamen vnanimi Procerum consensu, vocatum iri: cùm præsertim eius coniux *Constantia* soror Regis *Manfredi* hæres legitima, & non proximior adesset) sibi contrà *Carolum* conciliant, & denique communibus suffragijs coniurant, de omnibus Gallis in totâ Siciliâ nullo sexus, ętatis, conditionis discrimine habito, vno eodemque tempore, cùm primùm circà Vesperam campanę signum auditum fuerit, improuisò occidendis. Anno igitur Christi 1282. Cal. April. feriâ 3. Paschatis, dato signo, vt conuenerat Campanæ ad Vespertinas preces, Siculi in Gallos nil tale vnquam veritos summâ violentiâ, & vno quasi impetu derepentè insurgunt. Quarè vltionis ardori sic indulgebant, vt etiam prægnantes (proh nefas!) exenterarint, & paruulos, ne quid Gallicę stirpis superesset, saxis illiserint, duarumque horarum spatio octo millia Gallorum eâ clade peremptâ scribantur, inter quos fuerunt ducenti Nobiles. Hinc factum est vulgò prouerbium: *Vesper Siculus*. Cęde confectâ *Petrus Aragonius*, qui ad Hipponem Africę euentum Siculę conspirationis præstolabatur, accersitus, Insulam deditione Procerum occupauit, seque Regem Apuliæ, & Sicilię coronari iussit. Etsi autem *Petrus* quarto anno ab occupatione decessit, defensam tamen Aragonij retinuerunt, donec infelici, & calamitosâ *Caroli* posteritate extinctâ, ijdem inuitati, à *Ioanna* viduâ post longa & difficilia bella re-

gnum Neapolitanum etiam obtinuerunt, Gallis à successione exclusis. Possessionem illorum regnorum *Ferdinandus Aragonius* decedens sine hærede masculo reliquit *Carolo V*. Imperatori, nepoti ex filiâ. Cùm autem *Carolus* Andegauensium Comes nuncium de cæde suorum, Romæ agens, accepisset, fertur dixisse: *Quando fortunam mihi aduersam vis esse Deus, facito, vt sensim amittam, quæ breui temporis spatio parta sunt*. Frustrà ergo cùm sæpè multumque tentasset, Siciliæ recuperationem, omnique spe decidisset, tandem mærore animi extinctus est, Anno Chr. 1285. die 7. Ianuarij, cùm Siciliam, & Apuliam obtinuisset annis ferè 17. eiusque filius, etiam *Carolus* dictus à *Petro Aragonio* captus, & in carcerem coniectus miserè vitam finijt. *Auentin. Pandulph. hist. Neap. Aretin. Paul. Æmil. &c.*

ANNO CHR. 1283.

LEOLINVS Princeps Walliæ, cùm tertiò fidem datam Regi Angliæ fefellisset, & prælio decertaret, trucidatur; frater eius *Dauid* captus, pœnam defectionis capite luit, & Præfectus à Rege Wallis imponitur. *Polyd.*

ANNO CHR. 1285.

MAHVMED CHAM fratrem suum *Argon* interficere conatur, quòd foueret Christianos: sed *Argon* elapsus ex insidijs, fratrem *Mahumed* trucidat, & *Cham* appellatur. *Marin.*

PETRVS Aragonius Siciliæ Rex, à *Philippo* Rege Galliæ ad Gerundam in prælio vulneratus, cùm omnia ferè recuperasset, quæ Gallus occupauerat, moritur die 8. Nouembris, annos natus 46. cùm annos nouem regnasset: succedit ipsi filius *Iacobus*, qui tantùm sex annis præfuit in Siciliâ, posteà in Aragoniam concessit. *Marian.*

AN-

ANNO CHR. 1292.

SERAPH Sultanus Babyloniæ, vlterius persecuturus Christianos, classem ædificat, vt in Cyprum traijceret, ædificatque centum triremes. Sed Saraceni metuentes sibi à bello maritimo, eum in venatione trucidant. Indè cùm moreretur absque hæredibus, ingentes de successione exortæ sunt dissensiones: frater tamen eius tandem aliquid obtinuit. *Marin.*

ANNO CHR. 1293.

CONRADVS Glogouiensis Dux, *Heinricum* Ducem Lignicensem patruelem suum, captum vasi ferreo includit, in quo nec sedere, nec recumbere potuit per sex menses. *Hist. Polon.*

ANNO CHR. 1294.

IOANNES Dux Brabantiæ in hastiludio die Inuentionis S. Crucis in brachio periculosè vulneratur, & moritur, cùm præfuisset annis 26. succedit ipsi filius *Ioannes*, qui præfuit annis 18. Hic montem Gertrudis suis ditionibus adiecit, & terram wassenburgensem. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 1295.

ALEXANDER Scotiæ Rex, equo excussus, ceruices frangit, & moritur die 19. Martij, cùm regnasset annis 37. Indè dissensiones oriuntur, obtinet tamen regnum frater *Ioannes*, qui vnico tantùm anno præest. *Buchanan.*

ANNO CHR. 1296.

PRIMISLAVS Rex Poloniæ cum exiguis copijs occurrens *Othoni*, & *Ioanni* Marchionibus Brandeburgensibus. Pomeraniam, quæ ad Polonos tunc pertinebat, vastantibus, occiditur mense Martio, cùm tantùm ferè octo menses regnasset. Status regni Polonici iterum conueniunt die 23. Aprilis, & creant Regem *Ladislaum* Locticum, cui tamen post quadriennium,

nium, propter ignauiam, & libidines abrogant Imperium. *Hist.Pol.*

FLORENTIVS Comes Hollandiæ, fraudolentèr à suis Baronibus, & aulicis in venatione deductus, capitur, & ad Angliæ Regem abducendus abstrahitur. Quidam effugientes euocant subditos, qui latrones illos insequuntur, qui tamen prius quàm caperentur, *Florentium* interficiunt, cùm præfuisset annis 42. Capti latrones, dolio clauis acutis conserto, inclusi de monte in planiciem deuoluuntur, & rotâ deindè contunduntur, idem accidit etiam Baroni de Cronenburg authori sceleris, quem Comes Cliuensis vindex parricidij integro anno obsedit. Succedit *Ioannes* filius, qui triennio præest. *Chron.Trai.*

ANNO CHR. 1299.

ADOLPHVS NASSOVIENSIS XXXIII. Germanorum Imperator, è veteri & clarissima familiâ Nassouicorum oriundus fuit. Hic authoritate *Gerardi* Episcopi Eppensteinij, consanguinei sui, Electoris tunc Moguntini ad Imperium promotus Aquisgranum deductus, ibi cum vxore *Imagina* ab Archiepiscopo Coloniensi vnctus, & coronatus est mense sexto à morte *Rodulphi* Imperatoris. Ante imperium bellicæ fortitudinis specimina edidit: Ducem Brabantiæ numero superiorem, quinque prælijs ordine vicit, & occisis quinque belli Ducibus, spolia opima reportauit. Quamobrem sibi magnam virtutis opinionem, famamque conciliauit non modicam, nec solùm prosperis, verùm etiam aduersis rebus inuictus. Cùm enim sexto prælio aduersus Brabantos captus esset, & interrogatus, ecquis esset? masculè respondit; *Sum Comes Nassouiæ, non quidem ditionibus potens, sed rebus magnis gerendis natus; mirorque quòd gladij mei mucronem effugere potueris, vt noris hostem numero imparem non esse contemnendum.* Hoc audaci responso delectatus Dux Brabantiæ honestè habitum, & donis oneratum, factâ pace dimisit. Verùm *Adolphus* Imperator electus, nihil ferè tanto nomine dignum gessit. *Albertus* Thuringus, *Friderici* Imperatoris è filiâ nepos, inuitis filijs, suum vendidit *Adolpho* principatum,

tum, intestinoque subditos bello implicuit. Cùm enim Thuringi ipsi homagium facere nollent, nisi soluerentur iuramento à suis principibus *Friderico*, & *Dithmanno*, vi eos cogendos adegit. Quarè Thuringiam, & Misniam armis, & ferro adortus expilauit, diripuit, vastauit, moniales, & virgines stuprandas militibus concessit, immanitate, & crudelitate Turcas ipsos superans. Nec Marchiones *Fridericus*, & *Dithmannus* suis rebus defuêre, collectoque ingenti exercitu variâ fortunâ cum *Adolpho* dimicarunt. Hinc cùm *Adolphus* indigna adeò, & nefaria multa in se admitteret, imperij Principibus indignus sceptro iudicatus est, & Moguntiæ collectis denuò Electoribus ob causas memoratas imperio deijcitur, & *Albertus Austrius* in Regem eligitur. Idem *Moguntinus*, qui anteà author cum Principibus ad eligendum eum extiterat, imputatâ ipsi ingratitudine, Ecclesiarum vastatione, diminutione imperij, stupratione virginum, mercenariâ militiâ, vt ab ijsdem deijceretur imperio, effecit. Igitur cùm *Adolphus Alberto* à Principibus Germaniæ Imperatori electo, cedere imperio nollet, armatis copijs contrà eum profectus est *Albertus*. Congressi in campis Wangionum, Wormatiam inter spiramque cæsus *Adolphus* vitâ simul cum Imperio exuitur post sex horarum prælium diù ancipiti euentum gestum *Albertus* in *Adolphum* aduerso sole pugnantem inuectus secundum oculum transuerberat, & in iugulum demerso gladio lethiferè vulnerat. Filius *Adolphi* cum 60. comitibus capti, multi æstu solis, & puluere suffocati, plures fugâ lapsi. Cadauer occisi in Monasterio Bosenthal fuit humatum vsque ad tempora Henrici Luxemburgensis, cum hoc elogio:

Anno milleno, trecenteno minus vno
In Iulio mense Adolphus ruit in ense,
Per manus Australi processi marchinam.

Coniurati omnes in *Adolphum* pugnantes miserabili morte perijsse narrantur. Nam *Albertus* post decem annos à *Ioanne* Duce fratris filio ense perimitur. Comes de Hohenlohe & Comes de Ochsenstein pari morte sublati. *Moguntinus* apoplexiâ tactus ex templo expirauit. Comes gemini pontis in fluuio haustus.

stus. Episcopus Argentinensis à rustico gladio transfossus. Comes de Linnigen in phrenesim incidit. Cæteri percussores infelici strage demessi. Ne verò à quoquam electio *Alberti* irritaretur occiso *Adolpho* Francofurti conuentum indixêre septemviri, ibidemque concordibus omnium suffragijs imperium iterum detulêre 9. die Augusti, progressique Aquisgranum 24. eiusdem mensis ex more prisco coronantur. *Naucler. P. Æmil. Trith. Bzou.*

ANNO CHR. 1306.

VALLA Scotorum Rex, qui fidelissimè regnum tutatus fuit, tempore quo Scoti intestinis dissensionibus conflictabantur, capitur, & cum cruciatu necatur, nouusque Rex tunc electus fuit *Robertus Brussius*, qui coronatur hoc anno mense Aprili, regnauitque annis 24. *Buch.*

WENCESLAVS Rex Bohemiæ expeditionem instituit in Poloniam, vt regnum illud paternum sibi acquireret, sed Olmutij meridiano tempore in cubiculo quiescens trucidatur, incertum an à suis, vel à subornatis ab *Alberto* Imperatore percussoribus, cùm vix annum regnasset. Ab hoc tempore Bohemi externis Regibus vsi sunt. *Hist. Pol.*

ANNO CHR. 1308.

ALBERTVS I. AVSTRIACVS XXXIII. Germanorum Imperator, filius *Rodulphi I.* Imperatoris per depositionem *Adolphi* Imperator est electus de quo supra. Hic Princeps fuit pius, iustus, in consilijs prudens, castus, verax, osor simulationum, erga obedientes clemens & beneficus, erga delinquentes verò seuerus, ergà pauperes liberalis, in rebus aduersis patiens, & constans, alienus à sæuitiâ, nec in vindictam præceps, ijsque, à quibus erat læsus, si modò delictorum veniam peterent, clementer ignouit, iuxtà illud *Ouidij*:

Quo quisque est maior, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Has tamen egregias animi dotes nefandâ auaritiâ, dum alienas

opes

opes ad ditandos ſuos quærebat, obſcurauit, & planè in gubernatione infelix fuit. Ideò non multa de eo notatu digna ab hiſtoricis prodita ſunt. Habuit filium primogenitum *Rudolphum* nomine, qui in vxorem duxit *Blancam* ſororem Regis Gallię: & poſt illius mortem *Calliſiam* Bohemicam, ſed ex neutrâ coniuge liberos ſuſtulit. Hunc pater *Albertus* duxit in Bohemiam, vt *Wenceslao* anno primo regni occiſo, ſuccederet: quòd & factum eſt, ſed non integro anno regnauit, diſſenteriâ enim mortuus eſt aduentante hyeme. Cùm igitur ſine prole *Rudolphus* deceſſiſſet, *Henricus* Dux Carinthiæ, quem Barones ante *Rudolphum* inconſulto Imperatore Regem deſignauerant regnum ſibi iterum vendicabat. *Albertus* contrà ſuis id aſſerere molitus, & ingreſſurus Bohemiam, exercitum trium millium equitum,& quinquaginta millium peditum adduxit. Sed cùm Rhenum traijcere vellet, inter Riſum Arulamque amnes, conſilio, & opera Baronum quorumdam interfectus eſt à fratris filio *Ioanne*, cui tanquam prodigo adminiſtrationem Sueuiæ ademerat. Initiũ cædis fecit *Ioannes* Dux,qui freno arrepto equum retinuit, & pugione in collum adacto, coniurationis ſocios cohortatus eſt, qui caput diſſecuerunt medium, & confoderunt pectus. Sed & parricidæ profugi ſua tulerunt præmia, diuinitus retracti ad pœnas. Hunc exitum habuit, *Albertus* Calend. Maij, cùm imperaſſet annis ferè decem. Diſcant Reges non eſſe mouenda ciuilia bella rapiendæ dominationis causâ, ſine ordine legum,& Deum velle, vt legitimos Magiſtratus veneremur, ſimus cuſtodes pacis, non inflati appetamus gradus ſublimiores ſine vocatione, ſed amemus humilia. Multoties enim accidit iuxtà iræ diuinæ comminationem, Qui gladium acceperit, gladio peribit. *Æn. Sylu.Hiſt:Bohem.*

FRIDERICVS Marchio,&Landgrauius occurrit fortè fortunâ *Philippo Naſſouio* ad Bornã,vbi equeſtri pręlio decertant, & Marchio, Naſſouium parricidam inſequutus, eum ſuâ manu occidit; indè hoſtes cùm nemo ſumptibus occiſo *Alberto* ſuccurreret, paulatim ex his terris diſcedunt, & Iſnacenſes, & reliqui ſpontè ſub imperium redeunt, Freiburgenſes vi capiuntur,

& quoniam Marchio multis damnis ab Imperatoribus affectus erat, in compensationem horum occupauit Aldenburgum, Chemnitium, & Zuuicauiam, quæ erant vrbes imperij. Cisalpinæ gentes, cùm nullus Imperator in Italiam veniret, & *Albertus* occisus esset, eligunt sibi suos præfectos Dominos. Ita Verona eligit *Scaligeros*, Mantua *Passerinos*, Patauium *Carrarienses*, sic *Estenses* in possessionem Mutinæ venerunt. *Platin.*

ANNO CHR. 1312.

FERDINANDVS Castellæ Rex duos fratres, cædis suspectos ex vinculis causam dicere iussos, capitis condemnat, qui testati Deum, & suam conscientiam, clamant, se innocentes damnari, & tandem *Ferdinando* Regi de iniquitate sententiæ latæ in diem trigesimum, diem dicunt quo sibi respondeat coram Christo: Qui paulò post morbo tentatus inuenitur exanimatus in lecto, annos natus tantùm 25. cùm regnasset annos 17. Succedit ipsi trigesimo die ab istis damnatis *Alphonsus*, qui regnat annos 38. *Hist.Hisp.*

ANNO CHR. 1314.

PHILIPPVS IV. cognomento *Pulcher* Rex Galliæ, dum aprum insequitur, equo excutitur, vndè in morbum incidit, quo moritur die 29. Nouembris cùm regnasset annos 28. Succedit ipsi filius *Ludouicus X.* qui regnat ferè sesquianno. *Annal.Fland.*

ANNO CHR. 1327.

EDVARDVS Rex Angliæ per vxorem Isabellam Franciam, & adulterum *Rogerium Mortimerium* in custodiâ captiuus necatur, cuius parricidij post pœnas dederunt *Eduardo* filio. *Buch.*

ANNO CHR. 1330.

SERVIÆ Dux bellum infert *Michaeli* Bulgariæ Despotæ propter diuortium, quod fecerat cum suâ sorore, & Imperato-

ratoris ſororem duxiſſet, & prælium cum eo committit, quo *Michael Deſpota* victus eſt, & trucidatus. Sed tamen Seruiæ Dux victoriâ nequaquam feliciter vſus eſt, paulò poſt enim à ſuis, vel ſciente, vel diſſimulante filio, occiſus eſt. *Niceph. Greg.*

ANNO CHR. 1345.

ANDREAS Rex Ieruſalem & Siciliæ, filius *Caroli* Regis Hungariæ, biduo antequam regio diademate inſigniri deberet, barbarâ immanitate necatus fuit. Tanti viri infandum, & crudele mortis illatæ genus inter alios Petrarcha, oratorio ſtylo ſic deſcribit: *O infelix Auerſa, verè auerſa, nomen ex re ſumptum! Auerſa, inquam, prorſus ab humanitate & fide, quarum prima homini, ſecunda regi, & iuſto domino debebatur: in te vtriuſque ſpreta reuerentia, vtriuſque in te ſacrum gentibus fractum fœdus. In te enim fraude impia perijt Rex tuus, ferro vtinam, aut virili morte alia, vt hominum manibus interfectus, non ferarum dentibus atque vnguibus laceratus videretur. O iniquo condita ſydere, infauſto ſignata vomere, cæmentis extructa ſanguineis, & vipereis habitata cultoribus, magiſtra vrbs crudelium exemplorum. Abundæ impietatis, & criminum erat, animatam principis ſacroſanctam effigiem, ad imaginem Dei factam, violare tam atrociter, tam ſuperbè: nunc id ſcelus non in homine quolibet auſa es, ſed mitiſſimum, innocentiſſimum hominum, & dominum tuum, & ante annos tui ſollicitum, tui amantem: raræ indolis puerum, magnę ſpei Regem, truculentiſſimè laniaſti. Immò non tu, ſed in te acres, & immites, dicam homines, an belluæ? an quod aduentitij genus monſtri, qui orbem Italicum barbarica feritate maculantes, tuum, ſuumque Regem non gladio, non veneno, dura licet, ac ſolita Regum morte, ſed velut incendiarium, aut latronem infami laqueo peremerunt, & cuius vertici debitum ac ſperatum diadema, diu perfida tergiuerſatione diſtulerant, eius collo reſtem & nodos miſerabiles iniecerunt: vt exequiarum genera alia, & vita longiore digniſſimi corporis ludibria indigna præteream, quæ noſtro fortè ſilentio poſterorum notitiæ ſubtrahuntur. Tu quidem miſera Ciuitas, hæc perpeſſa tuis in penetralibus, quæ omnes terras, & omnia ſæcula tri-*

sti sunt inquinatura memoria. Cæterum & culpæ expers, nisi quòd patientiam criminum sæpè consensui proxima est, & nec obstare poteras, nec vlcisci, miseratione potius digna, quam odio &c. Causam tanti sceleris alij *Ioannæ* adulterijs & ambitioni tribuunt, alij improborum hominum audaciæ, qui iactatis temerè ab Andrea vocibus fuerant lacessiti, inter quos est Clementis vitæ author: *Occasio*, inquit, *huius sceleris specialiter fuisse dicitur, quia ipse tanquam virtuosus, & audax verbo, & facto monstrabat, se velle punire multos, quos videbat criminosos, & malè se habentes, quam primùm dominium dicti Regni ad ipsum peruenisset: de quo malè sibi conscij, & meritò formidantes cogitauerunt aduersus eum, & modo præmisso sibi ipsis præcauere.* In quo discant noua dominia acqirentes, quòd à principio non exasperent, molestent, aut terreant subditos suos, etiam quantumcumque demeritos, neque pandant interiora sui cordis; sed dissimulent, & potius tales alliciant, eisque blandiantur, donec habeant dominij sui firmitatem, dederintque ordinem, per quem aduersu m eos procedere valeant absque sui periculo, & scandalo aliorum; quia ex opposito modo simili, aut crudeliori perijsse, aut à dominijs suis ciecti fuisse leguntur.

Sequenti anno Pontifex commisit *Bertrando* è Baucio Comiti Montis Caueosi, vt in necis Andreæ Regi illatæ participes legum seueritatem exerceret. Sumptum itaque est illius iussu supplicium de *Tralizi, & Ebuli* Comitibus, vt regiæ necis auctoribus, quorum postremum magnum regni, vt vocabant, senescalcum turpis cum Reginâ Ioannâ commercij ignominiam ex publicâ famâ notatum refert *Ioannes Villanus*: qui iniecto hamo linguę, ne loqui possent (Pontifex enim Bertrando imperia dedit, vt si Regina, regijque principes criminis participes reperirentur, rem silentio premeret, Sedique Apostolicæ accuratę circumstantijs descriptam referret, ne regnum in maiores tumultus conijceret, sibiqne Reginæ iudicium reseruaret) impositi currui lapidibus sunt obruti à furente dolore, & vindictâ populo, flammisque traditi. Raymundus præfectus cubiculi Reginæ captus, ac filius, cui à Pace nomen inditum, *Andreæ* Regis

interfecti cubicularius publicè, detractis forcipibus carnibus, excarnificati: *Raymundus Cabanus*, *& Nicolaus Mirazanensis* septimo Augusti haud dissimili affecti supplicio: in carceres etiã coniectæ duæ fœminæ *Philippa* Reginæ magistra, ac *Sancia Campana*, quę apud ipsum plurimum gratiâ floruerant; sed harum patrocinium *Ioanna* enixè suscepit: Et certè prætermissum aliquorum sontium supplicium, datis ad *Bertrandum* è Baucio 7. Kal. Decembris literis quæritur Pontifex, præcepitque, vt cùm reorum causam iam instruxerit, leges in eos exerceat. Non hæc placarunt *Ludouicum* Hungarię Regem ægrè ferentem posci quidem administros sceleris ad supplicium, sed illius auctricem dissimulatione præteriri. Parabat itaque exercitum vlciscendæ necis Andreæ Regis fratris sui cupiditate, ac *Ioannam* Reginam in crimen vocabat vt adulteram. Afferuntur aculeatæ, & ardentes *Ludouici* literæ à Collenutio: *Inordinata vita præcedens, retentio potestatis in regno, neglecta vindicta, vir alter susceptus, & excusatio subsequens, neces viri tui te probant esse participem, & consortem*. Cætera vide apud *Odoricum Raynaldum*. Ioannæ necem habebis infra ad annum 1381.

WILHELMVS Comes Hollandiæ, cùm ex Borussiâ rediisset bellum Traiectensibus infert, eos duobus prælijs vincit, & Traiectum obsidet sex mensibus; indè pace factâ in Frisiam expeditionem facit, vbi infeliciter res gerit, & ab hostibus, immissis acquis suffocatur die 26. Septembris, & cùm absque liberis obiret, soror eius Margaretha, quæ nupta Imperatori Ludouico erat, vt vicinior hæres Comitatum Hannoniæ, Seelandiæ, & Hollandiæ, adfert domui Bauaricæ, quos obtinuit hæc familia annis ferè octuaginta, donec ijdem Comitatus ad domum Burgundicam peruenirent. Præfuit *Margaretha* annis 6. *Trith.*

ANNO CHR. 1346.

EDVARDVS Rex Angliæ Calendis Iulij applicat in Normanniâ nauibus plus quàm mille, multa loca capit, & diripit, ditemque prædam cum captiuis in Angliam mittit. Indè

dè ferè Lutetiæ propinquat, sed cùm Gallus cum exercitū appropinquaret, retrocedit, & prælium tandem conferitur ad syluam Cressiacam die 26. Augusti feriâ 7. vbi sagittarij soli Anglorum totum exercitum Gallorum fuderunt, durauitque prælium totâ die & nocte insuper, donec Luna occideret, quòd factum est horâ primâ post mediam noctem. Cecidêre in prælio *Ioannes* Rex Bohemiæ, & Rex ex Balearibus insulis, Dux Lotharingię *Rudolphus*: Carolus frater Regis Galliæ: *Ludouicus* Comes Flandrię, & multi alij nobiles; altero die cùm Angli capta signa Gallorum erexissent, milites Galli tanquam ad amicos approperant, vbi non pauciores, quàm priori die ciciderunt. *Eduardus* post victoriam *Cales* vrbem obsidet, quæ obsidio continuata est vsque in sequentem annum, Galliæ verò Rex Ludouicum, Ludouici Comitis Flandriæ filium baltheo militari cingit, & Comitem Flandriæ facit, qui præest in variâ fortunâ annis 38. cùm pater præfuisset annis 24. Bohemi, quòd vterque Rex & *Ottogarus*, & *Ioannes* die 26. Augusti ceciderint, eum diem atrum habent. *Chron. Boem.*

ORCANES Turcarum Rex II. filius *Othomanni*, qui primus apud Turcas Regis nomen tulit, tantique Imperij fundator extitit à tenui Galaciæ oppido, quod *Othomanzicū* hodie vocatur, *Othomannus* est appellatus, quod nomen posteà in familiam transijsse perspicimus. Is cùm viginti octo annis regnasset fato functus est, *Orcane* filio imperij hęrede relicto. Hic magnitudine animi, vi corporis, & cupiditate proferendæ ditionis patrem æquauit; bellicis autem æque bonis, & malis artibus, vir dolosus & solers, profusâque in primis, & perenni erga milites liberalitate superauit. Per hunc modum veterano instructus exercitu, cùm amicitiam, & fœdus cum Ciliciæ Rege ductâ in matrimonium eius filiâ iniuisset, *Michaeli Paleologo* Constantinopolitano Imperatori graue bellum intulit, adortusque demùm Prussiam Bythiniæ caput, eam vrbem obsidione, & admirandis machinis expugnauit. Sed non diù eâ victoriâ lætatus est, nam in eâ oppugnatione sagittâ ictus, cùm spiculum humeri ossibus infixum sine vitę discrimine reuelli nequiuisset, ob-

obductâ plagâ, febrem, & saniem mortiferam aliquot post menses accersiuit, anno eius imperij 22. *Orcani* successit *Amurathes* filius, vir nequaquam maiorum exemplo manu promptus, sed bello, & pace simulator egregius; quippe qui astu, & vigilantiâ singulari occasiones proferendi imperij opportunissimè captaret, nusquam firmâ fide, aut incolumi iureiurando, de quo infrà ad annum 1389.

ANNO CHR. 1347.

LVDOVICVS BAVARVS XXXV. Germanorum Imper. filius *Ludouici* Comitis Palatini, & Electoris, atque Ducis Bauariæ fuit. Defuncto *Henrico* Lutxelburgio, Electores imperij tandem cùm imperium in mensem decimum quartum vacasset, conuenerunt Francofurti Anno Chr. 1314. vbi electio incidit difficilis, & periculosa inter duos competitores & consobrinos *Fridericum* pulchrum (qui ab eleganti, & procerâ staturâ sic cognominatus est) Austriæ Ducem *Alberti* Imp. filium, & *Ludouicum* Bauarum. Hunc elegerunt Moguntinus, & Treuirensis Archiepiscopi, *Ioannes* Rex Bohemiæ, & *Woldemarus* Marchio Brandeburgensis. Cæteri, *Coloniensis*, *Rudolphus* Palatinus ad Rhenum, qui frater erat *Ludouici*, & *Rudolphus* Dux Saxoniæ opposuerunt *Fridericum*. Ille vt suffragijs superior, mox post electionem coronatus est vsitato in loco Aquisgrani ab Episcopo Moguntino: hic verò minori Comitatu Bonnæ coronam accepit à Coloniensi. Hinc Germania in factiones distracta, bellumque intestinum ortum, quod annis 8. fortunâ variâ, euentuque ancipiti gestum est. *Bauarus* tandem imperij æmulo sublato, cum exercitu Italiam ingressus, Imperatorem se spreto Pontificis consensu appellauit. Diadema primò ferreum Mediolani ab Archiepiscopo sumpsit: deindè cùm Romam venisset, coronatus est cum coniuge *Marghareta* Anno Christi 1328. die 6. Ianuarij per Cardinalem *Stephanum Columnam*, consentiente Senatu, Clericis, populoque Romano, Papa verò (qui tum in Gallijs commorabatur) reclamante. Demùm Anno Imperij 33. fertur *Ludouicus* veneno intoxicatus à viduâ *Alberti*

Au-

Austraci, cùm quâ familiariùs conuersari consueuerat, quod cùm vomitu eijcere non posset, vt corpus roboraret, venatum abijt: vbi dum vrsum ingentem impetit, maximo impetu de equo præcipitatur, & paulò post die 11. Octobris moritur. Sepultus Monaci in Bauariâ. Succedit *Carolus IV.* qui imperat annos 32. *Onuph.*

ANNO CHR. 1349.

DEfuncto *Roberto* Siciliȩ Rege, *Ioanna* eius vxor interfecerat maritum suum *Andream*, fratrem *Ludouici* Regis Hungariæ; quapropter *Ludouicus* bello persequitur *Ioannam*, & eam regno Apuliæ pellit. *Bonf.*

ANNO CHR. 1357.

SOLEIMAN filius *Orcanis* Regis Turcici, cum paucis militibus per Hellespontum transijt in Thraciam, & captiuo Græco ductore castrum quoddam occupat, & paulò post messis tempore pluribus militibus accitis castrum illud firmat, cum prȩfecto Calliopolis pugnat, vincit, & Calliopolin deditione capit. Hæc Imperator *Ioannes* adeò spernit, vt diceret, vini amphoram tantùm amissam esse, & stabulum quoddam porcorum; sed quid hoc modo amissum fuerit, euentus docuit. Sequenti anno dum *Soleiman* leporem insequitur, excutitur equo, & moritur. Pater eius *Orcanes* post duos menses, & ipse obijt, cùm regnasset annos 31. Succedit ipsi filius alter *Amurathes*, qui sedem regiam in Prusiâ figit, & regnat annos 32. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1361.

GERARDVS Comes Montensis, & *Arnoldus* Comes de Blanckenheim in hastiludio Coloniæ se se mutuò impetentes, dum neuter satis cauet, ambo alterius lanceâ simul confixi sunt. *Trith.*

AN-

ANNO CHR. 1362.

PETRVS Castellæ Rex clade afficitur à Mauris, multi occisi, captique sunt; nihilominus tamen Grantiæ Rex fœdus cum eo facit, sed *Petrus* eum fraude interceptum trucidat, cùm paulò ante *Blancam* vxorem occidisset. *Marian.*

ANNO CHR. 1364.

CAROLVS Blesensis, & *Ioannes* de Monteforti, cùm diù certarent de possessione Britanniæ, prælio decertant die 29. Septembris, in quo *Carolus* Blesensis ingenti clade vincitur, & trucidatur, atque ita *Ioanni* Montifortio Britanniam reliquit. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1367.

PETRVS Castellæ Rex, exul, & pulsus à fratre notho *Heinrico*, auxilia impetrauit ab Anglis, quorum ope Pyrenæos montes superat, & Pampelonem venit. *Heinricus* collecto exercitu se se ipsi opponit, & prælio concertat die 3. Aprilis, & vincitur, fugitque in Galliam. *Petrus* recuperato regno, *Principes* Ciuitatum, qui deditionem ad *Heinricum* suaserunt, omnes interficit, & odium subditorum auget. Aliâ vice *Heinricus* cum *Petro*, qui suum ipsius regnum vastabat, & Anglos, quibus stipendia non soluerat, dimiserat, pugnat, vincit, & *Petrum* fugientem fraudeque interceptum capit, & die 23. Martij securi percutit, cùm regnasset annis 19. Hinc alij hostes exorti, qui ius sibi sumebant in regnum Castellæ, sed *Heinricus* tempore & industriâ prior reliquos compressit, regnatque annis 13. *Mariana.*

ANNO CHR. 1371.

WENCESLAVS Dux Lutzelburgensis, & Brabantiæ mouet bellum *Wilhelmo* Iuliacensi, leui de causâ prælio cruento dimicatur die 22. Augusti, in quo *Wenceslaus* capitur cum plurimis alijs. Occiditur *Guido* Comes Fani Pauli, item

Eduardus Dux Geldriæ cadit, cùm decem annis præfuiſſet: ſuccedit iſi frater *Reinaldus*, qui hiſce decem annis captiuus fuerat, qui tamen poſt tres menſes etiam moritur, nullo relicto hærede, die 6. Decembris. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1373.

MAGNVS Dux Brunſuicenſis, qui nullum bellum vnquam feliciter geſſerat, tamen Comitem Schonbergenſem bello petit, à quo trucidatur *Spang.*

ANNO CHR. 1381.

CAROLVS III. primùm Dyrrachij Princeps, poſteà Rex Siciliæ, regio diademate Pontificiâ manu ab *Vrbano VI.* redimitus, & Senator Vrbis creatus fuit, vt Romanorum copijs ad eripiendum, abſtrahendumque ex ſchiſmaticæ Reginæ manibus regnũ fultus eſſet. At *Ioanna*, vt referunt vetuſta diaria *Hect. Pignat.* dolore furens 22. Martij die Neapolitanę vrbis Proceres exciuit, inque lachrymas effuſa belli ſubſidia popoſcit, atque eius vir *Otho* Caroli aduentum præſentiens 14. Maij ſigna ad regni limitem promouit, quaſi in Romanum agrum irrumpere pararet: ſed 24. Iunij à S. Germani oppido propulſatus eſt à Carolo, qui indè Nolam ſe recepit, atque vndecimâ Iulij die cum Neapolitanis ad ſe excitis pactiones inijt. Breui ad ſpem ſubindè euentus reſpondere *Carolo*, populis in eius fidem, ac poteſtatem venientibus, atque ideò *Othone* Brunſuicenſi pugnam inire non auſo, exercitum Neapolim 19. Iulij duxit, moxque à populo patefactæ illi vrbis portæ. Exceptus triumphatoris more Neapoli *Carolus* Reginam in arce munitiſſimâ cui *Oui* nomen inditum, obſidione cinxit, cùm *Otho* præcipiti fugâ per pontem dilapſus Auerſam ſe recepiſſet: tum verò perterrita *Ioanna* miſſo vigeſimo Auguſti die *Vgone Sanſeuerinate* interpetre, in deditionem *Caroli* ſe venturam eſt pollicita, ni labente quatriduo eam *Otho* Brunſuicenſis liberaret. Is itaque inſtructâ triplici acie Reginæ opem ferre 24. Auguſti conatus eſt; ſed in primâ certaminis impreſſione, amiſſis pluribus è ſuis, cæſoque Comite Mon-
tiſ-

tisferrati, ab hostibus circumfusus ruente equo in terràm euolutus captusque, & in carcerem coniectus est: quo aduerso casu consternata Regina, siue blandis verbis à victore *Carolo* delinita, suisque obcæcata sceleribus, se suâque vnâ cum arce *Carolo* permisit: ad quam periculo liberandam seriùs, nimirum decima Septembris, decem Prouincialium triremes ad portum appulerunt.

Sequenti anno immissi ab Antipapâ Ludouici Andegauensis in Italiam irruptio grauem Ecclesię intulit terrorem, qui posteà illo pereunte, dissipatoque exercitu euanuit; sperataque Gallorum præsidia *Ioannæ* Reginę regio honore deiectæ exitium pepererunt: *Carolus* enim firmando solio intentus, vt *Ioannæ* studiosorum spes elideret, ac nouandarum rerum occasionem remoueret, cùm iam Aquila, & Montorij, Liciensis, & Cupersanus comites rebellassent, vt refert *Hector.Pignat*. infelicem mulierem interfici iussit. Necis genus aliqui fuisse scribunt, laqueo fractas ei fuisse ceruices, dum in sacello flexis genibus preces fundebat, quòd *Theodoricus è Niem* affirmat: alij verò impresso ore puluino, atque intercluso spiritu substragulis prefocatam, alij necatam fame, aut iugulatam tradunt; quâ de re hæc Clementis pseudopontificis rerum gestarum anonymus author monumentis consignauit: *Ioanna Regina immaniter fertur interempta fuisse per ministros dicti Caroli, & sic fieri ordinantis: modus autem interemptionis sua variè extitit narratus, nam aliqui dixerunt ipsam strangulatam, aliqui sub vna culcitra supposita, ligatisque manibus, & pedibus suffocatam*. Extitit is tristis, ac tragicus Ioannę Reginæ exitus, non dissimilis ab eo, quo *Andreas* eius primus maritus ab ipsâ fuerat interemptus: *Si quis, quæ fecit patitur, iustissima lex est*, scripsit *Suidas*. Eius corpus in templo *S.* Claræ septem dierum flexu spectandum populo propositum, ne quis scilicet illius spe, & desiderio arma moueret. *Raynald. Caroli* infelicem, & tragicum exitum habebis infrà ad annum 1386. In eadem Ecclesiâ S. Clarę Neapoli, hoc insculptum est Epitaphium:

Inclyta Parthenopes *iacet hic Regina* Ioanna
Prima, prius felix, mox miseranda minus.
Quam Carolo *genitam mulctauit* Carolus *alter,*
Qua morte illa virum sustulit ante suum.
Obijt 1382. die 22. Maij. Indictione quintâ.

MAGNVS Dux Moscouiæ tercentum millibus bellatorum succinctus in Liuoniam maximo terrore irrupit. Sed Catholicis diuinum patrocinium non defuit: præfectus enim arcis obsessę, cùm totam noctem precibus ad Deum fundendis consumpsisset, mane emisso ex arce iaculo Imperatorem confixit: cuius cædis casu in fugam se coniecêre, funestum ac luctuosum Principis casum deplorantes. Cuius prodigij historiam *Tilmannus Bredebanchius* narrat.

ANNO CHR. 1384.

LVDOVICVS Comes Flandriæ in contentione cum *Ioanne* Biturige vulneratur pugione die 6. Ianuarij, ex quo vulnere moritur die 9. Succedit socero *Philippus* Dux Burgundiæ. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1385.

BERNABO Dux Mediolanensis cùm principatum tyrannide suâ fœdaret, iniquisque bellis toties Romanos Pontifices vexaret, tandem capitur vnâ cum filijs dum *Ioanni Galeatio* nepoti, & genero vaferrimo homini religiosam peregrinationem fingenti occurrit: tum Bernabonis ædes pretiosissimâ refertæ suppellectili plebi expositę sunt, vt diriperentur, quo illius latrocinij societate *Galeatio* ipsi obstrictior esset: reliquæ verò opes amplissimę, quæ in arce non sine multorum fusis lachrymis cumulatæ fuerant, in proditionis pręmium cesserunt. Vt verò facinoris inuidiam à se remoueret *Ioannes Galeatius*, crimen proditionis retorsit in *Bernabonem*, ac veluti conuictum sustulit, vt refert S. Antoninus: *Non post multos*, inquit, *dies in carcere illum veneno perire fecit, sicque crudelissimus Tyrannus in multis proditor*

ditor persecutor Ecclesiæ secundùm exigentiam operum suorum mercedem congruam recepit Bernabo ipse. Addit *Corius* illum cùm sensisset propinatum sibi venenum infusum iusculo, crimina acerbissimè planxisse, sacramentisque se muniuisse, atque interruptis suspirijs repetijsse hæc verba: *Cor contritum, & humiliatum Deus non despicias.* Adiuncto paternæ ditioni Bernabonis principatu *Ioannes Galeatius* regiam dignitatem exambiuit, quam cùm ab Vrbano, quem amplissimis muneribus deuincire est conatus, obtinere non posset, haud leuia in eum odia concepit, proferendique imperij cupidus occupatâ fraude Veronâ, Scaligeros; tum Patauio compulso ad deditionem, Carrarienses euertit, magnumque Italiæ, ac præsertim Etruriæ tyrannidis suæ terrorem iniecit. *Raynal.*

ANNO CHR. 1386.

CAROLVS III. Rex Siciliæ, de quo supra, anathemate percussus ab Vrbano VI., regioque iure priuatus, eo quòd cum coniuratis sentiret, Ecclesiasticæ sententiæ cùm hoc anno sentit, atque ob læsam Pontificiam Maiestatem pœnas diuino Numini dedit, raptumque Hungaricum diadema suo cruore tinxit, quâ de re Gobelinus: *Quia*, inquit, *benedictionem Domini Vrbani Papæ, qua alias regnum Siciliæ adeptus erat demeruit, benedictio elongata est ab eo, & maledictio eiusdem Domini Vrbani, sicut aqua ingressa in interiora ipsius facta est ei sicut vestimentum, quo opertus in vita, nec morte quidem interueniente exutus est. Nam postquam magnam Hungariæ partem contrà Sigismundum sibi vendicauerat, ab aduersarijs Sigismundo fauentibus inter fideles sibi commixtis in castro quodam sibi subdito, dum se securum credidit, gladio subito percussus, interijt.* Adscribit etiam *S. Antoninus* Caroli necem diuinæ vindictę ob sæuitiam nempe ab eo adhibitam in *Ioannam*, à quâ materno studio educatus prouectusque fuerat, ob tyrannidem, vitiumque ingrati animi in *Vrbanum*, à quo regijs apicibus fuerat exornatus, ob contemptum sacrarum censurarum, vndè plurium regnorum dominus sacra terra tegi non meruit. Ex *Ioannæ* quidem necatę inuidiâ *Elisabetham* Hun-

Hungarię Reginam ad comparandas *Carolo* insidias ferunt stimulatam, cùm ipsi à regio iam solio deiectę insusurratum esset, vt *Ioannæ* meminisset, iniectusque terror non disparis calamitatis, recuperandæque simul pristinę dignitatis cupiditas illam vreret. Pręcipuo itaque Palatino Garo consiliorum consorte adhibito, instructus est armis & audaciâ *Blasius* cognomento *Forgach* miles fortissimus, qui *Carolo*, haud pridem Hungaricâ coronâ à Strigoniensi Archiepiscopo redimito, in Reginarum Hungarię ędes excito, caput ceruicibus ense abscidit; moxque eius Comites Itali atrocissimo casu perculsi se se in fugam dedere. Neque illius infelicis casus pręsagia defuisse referunt, cùm *Carolo* regiâ inunctione delibuto sacrum S. Stephani vexillum, quod pręferri nouis Regibus consueuit, portę testudinis casu illisum in varias partes laceratum concidit; eodem verò tempore, quo Neapoli & Florentiæ ob susceptam à Carolo Hungaricam coronam publicâ lætitiâ celebrabatur Nuntij de eiusdem Regis cęde delati fuêre. Quâ in re fallaciam humanę felicitatis perpendens S. *Antoninus*, hęc grauiter pronunciat: *Quia gaudium hypocritæ, scilicet mundi, suauis apparentis, & non verè existentis, transit ad instar puncti, vix tanta festiuitas finem habuerat, & luctus, & gemitus populo nunciatur de morte ipsius Caroli, & in dolorem, & fletum versa est cithara.*

LEOPOLDVS Dux Austrię, Sempachium vrbem obsidere conatus, eodem die ad vrbem illam venit, quo 1400. pedites ab Heluetijs vrbi pręsidio mittebantur. *Leopoldus* hosce aduenientes solo equitatu aggreditur, sed turpissimè vincitur, & trucidatur, reliqui dissipantur, & castra cum omni apparatu capiuntur. *Trith.*

ANNO CHR. 1388.

WENCESLAVS Saxonię Dux & Elector, cùm ante quadriennium defuncto fratre Ducatum Lunęburgensem accepisset, ac soli Cellenses ad Ellerã fluuium ipsi ibidem resisterent, illorum vrbem obsedit, vbi vulneratus oppetijt die 17. Maij anno 23. Electoratus; succedit ipsi filius *Rudolphus*, qui

pre-

prçest annis 31. Intestini motus ingentes in Germaniâ exoriuntur, cùm Ciuitates Sueuiç, Bauariç, & Franciç contrà Principes Germaniç conspirant. Principes sibi metuentes statuunt, à quouis principe vicinas Ciuitates esse oppugnandas, atque ita *Eberhardus* Comes Wirtenburgensis, ciuitatum Sueuicarum exercitum fugat, propè oppidum Willam, sed tamen sine suorum clade. Filium enim Vlricum in pugnâ amittit, quç accidit 23. Augusti; indè cùm Wirtenbergensis victoriam persequeretur, ciuitates pacem petunt, & pecuniâ luunt. Palatinus Elector, auditâ hac victoriâ, Moguntienses, Wormatienses, & Spirenses, qui iam Palatinatum vastabant, etiam prçlio aggreditur, ineunte mense Nouembri, eosqne vincit, & multos capit, quorum sexaginta in fornace lateritiâ cremat, reliqui pecuniâ se redimunt. Nobiles de Croneburg Francofurtenses, qui sibi bellum inferebant, debellandos sibi sumunt, eos prçlio vincunt, multos capiunt, qui septuaginta millibus florenorum redimuntur, atque ita fœdus hoc perniciosum discussum est. *Spang. Trith. & alij.*

ANNO CHR. 1389.

AMVRATES I. Turcarũ Rex Tertius, ficâ transfossus, & interfectus est à Christiano quodã ex Lazari Bulci Seruiç Despotç exercitu in castris ad cãpos Cosouç anno regni 31. postquã (vt *Laonicus Chalcondyles* de eo scriptum reliquit) bella maxima, numeroque 37. in Europâ, & Asiâ gessisset, & in nullo victus succubuisset. Huic *Iacube Zelebi* filio ipsius à proceribus dolosè interfecto, alter filius *Baiazetes I.* Turcarum Rex quartus, consentientibus omnium suffragijs, in regio solio suffectus est. Eodem fermè tempore *Lazarus Bulcus* Seruiç Despota *à Baiazete* Turcarũ Imperatore prçlio in campis Cosouç victus, & captus, ac vindicandç mortis *Amuratis* patris causâ in conspectu ipsius frustulatim concisus est. *Leonclau.*

AN-

ANNO CHR. 1390.

IOANNES Caſtellæ Rex, ludibundus quaſi equo excutitur, & moritur die 9. Octobris, cùm regnaſſet annos 11. menſes 6. Succedit filius *Henricus* puer vndecim annorum qui regnat tantùm annos quinque. *Marian.*

ANNO CHR. 1393.

QVinque *Nobiles* Lutetię, ſtupâ pice illitâ veſtiti, vt ſyluestres homines, vel Satyri viderentur, mediâ nocte choreas agunt, aſſumuntque in hanc ſocietatem Regem, eodem modo veſtitum; quibus *Aurelianus* patruus Regis ioci causâ facem admouet, ſed hoc modo quatuor *Nobiles* planè ſunt cremati, Rex vix ſeruari potuit. Nomina eorum in annalibus extant: factum in ædibus Reginæ, in ſuburbano *D. Marcelli*, die 28. Ianuarij feriâ tertiâ. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1395.

IOANNES Aragonię Rex, dum venationibus dat operam, portentoſæ magnitudinis lupâ, ſiue ſpectro potius, territus moritur 19. Maij; ſuccedit ipſi *Martinus* frater, qui tum aberat in Siciliâ. Sed Comes Fuxenſis ſimiliter magnas copias cum auxilijs Regis Galliæ educit, vt Aragoniæ regnum occupet, ſed prohibitus commeatu, menſe Ianuarij ſequentis anni, inglorius in Galliam redit. *Marian.*

ANNO CHR. 1397.

THOMAS patruus *Richardi* Regis in Angliâ deteſtabatur patruelis ſui Regis ignauiam, eumque dehortabatur: ſed Rex per inſidias patruum capit, & ſtrangulat. *Pol.*

ANNO CHR. 1399.

HENRICVS filius Ioannis Lancaſtri, exhęreditatus, à Baronibus Anglis reuocatur, qui etiam *Richardum* Regem capit, quem Barones ad perpetuos carceres damnant; ſed ipſe

eum

eum mori cogit, & inauguratur Rex die 13. Octobris, vocaturque *Henricus IV*. regnatque annos 13. *Richardus* regnarat annis 22.

ANNO CHR. 2400.

DAVID Regis Scotiæ filius, quod libidinosiùs viueret, à patruo in carcerem conijcitur, & fame necatur. Sequenti anno Scoti in Angliam irrumpunt,& Northumbriam vastant, sed prælio à Rege vincuntur die 7. Maij, in quo flos nobilitatis Scotiæ perijt. *Annal.Scot.*

ANNO CHR. 1401.

SIGISMVNDVS Hungariæ Rex, Barones 32. rebelles sibi in Hungariâ occiderat, quapropter à subditis captus, viduæ cuidam, cuius maritũ cum reliquis occiderat, captiuus datur, vt seruetur,donec ordines regni de eius supplicio statuant; sed *Sigismundus* persuadet viduæ, vt dimittatur, quo facto recuperat regnum, & viduæ filios ad summos honores promouet. *Æneas Syl.*

ANNO CHR. 1402.

BAIAZETES I. Turcarũ Rex IV. crudelissimè omnia omnibus eripiens,cùm vrbem Constantinopolim obsidione cingeret, & præ oculis hominum nullum auxilium, vel liberatio adesset, Deus contrà eum excitauit *Tamerlanem* Regem Tartarorum, qui infinitâ armatorum multitudine in regionem eius irruit Ann. Chr. 1399. & multa loca vastauit. Initio *Baiazetes* filium suum cum magno exercitu ei obuiam misit in regionem Cappadociam; ibi pugnam instruxerunt, sed Turcę victi sunt, & filius *Baiazetis* à Tartaris captus, statimque morti traditus est, cæteri milites etiam plerique interfecti sunt. *Baiazetes* obsidionem soluit, & ipse assumptis omnibus copijs, *Tamerlani* obuiam in Asiam profectus est. Habuit in exercitu trecenta millia equitum, & ducenta peditum. Castrametatus est eo in loco,vbi olim *Pompeius Magnus* Mithridatem vicerat, nempè ad Stellam mon-

tem in Gallicię Bithinięque confinibus. Hoc loco atrox prælium commissum est, in quo ex vtraque parte plusquam trecenta millia hominum ceciderunt, & *Baiazetes* victus est fraude Tartarorum suorum euocatorum, qui in ipsâ pugnâ sua signa ad *Tamerlanem* transtulerunt, quòd & fecerunt multi alij Principes, qui *Baiazetem* oderant: Solus Despota Seruiæ fideliter genero Baiazeti adhæsit, qui posteà fugâ euasit. *Baiazetes* igitur captus, & ad *Tamerlanem* deductus, humaniter initiò habitus est. Dum verò animum victoris acerbiorem reddit, responsione insolentiore, quâ dixit, se si *Tamerlanem* ita cepisset, caueâ ferreâ inclusurum, ipse aureis compedibus vinctus caueæ includitur: denique conscensurus equum, eo pro scabello vtebatur, & in ludibrium per totam Asiam eum circumducebat, egregium, & admirandum humanarum rerum spectaculum. Cùm autem aliquando deprecatio fieret, vt *Tamerlanes* excellentiæ illius vellet parcere, respondit: non punio eum vt Regem clarum, sed sicut tyrannicum latronem. *Baiazetes* ita in hac miseriâ mortuus est. Nam in caueâ habitus, cùm Tamerlani quoties equum conscenderet, scabelli loco fuisset, & vinctis post tergum manibus, ossa, & micas cum canibus sub mensâ Tamerlanis vorantibus, rosisset; vxori etiam contumeliæ innumerę illatæ essent, quę ferè seminuda alijs ministrare coacta, non amplius ferens ignominias,& miserias, ac omni spe libertatis à Tamerlane impetrandę ammissâ, mœrore ad desperationem veluti adactus, mortem sibimetipsi consciuit, & caput caueæ ferreæ, quâ tenebatur inclusus, tandiù allisit, donec perfracto cerebro fremens, ac frendens expiraret, anno captiuitatis quarto. Huic anno sequenti successit *Solymanus I.* filius natu maximus, Turcarum Rex quintus. Iste *Tamerlanes* genere Parthus, gregarius miles, adeò inter suos mentis vi & corporis agilitate excelluit, vt breui temporis spatio multarum gentium Dux fieret, & mille & ducentos equites in aulâ suâ aleret. Nam felicissimo rerum successu Mediam, & Scythiam, Persiamque, Rege earum trucidato, armis subegit: Mesopotamiam inuasit, & Armeniam transitoque Euphrate cum quadringentis millibus equitum, &

sex-

ſexcentis millibus peditum minorem Aſiam obruit. In obſidionibus vrbium; primâ die albo tentorio vſus: ſecundà rubeo, tertiâ nigro. Qui ſe ſe dabant in albo ſedenti, ſalutem conſequebantur: Rubeus color moriendum patribus familias indicabat: Niger Ciuitatis excidium, & omnia in cinerem conuertenda. Interrogatus aliquando ab homine Genuenſi, qui ei familiaris erat, cur tantâ crudelitate vteretur? commotus, ac veluti furens diſtortâ facie, ac ſpirantibus ignem oculis, reſpondit: *Tu me hominem eſſe arbitraris? ira Dei ego ſum, & orbis vaſtitas: caueto ne poſt hac mihi occurras, niſi velis interrogationis tuæ pœnas dare?* Curriculum eius non adeò fuit longum, ſed hoc breui ſpatio tamen vim, terroremque terrarum Orbi magnum iniecit. Obijt anno Chr. 1404. relictis duobus filijs, tanti imperij ſucceſſoribus, & tot regnorum, & Prouinciarum hæredibus, qui cum odijs, & bello inteſtino digladiarentur, eadem facilitate tot regna amiſerunt, quâ pater ea ſibi acquiſiuerat, adque priores ſuos dominos redierunt: Et vt *Tamerlanes* terrori mortalibus fuit viuus, ita terroribus vmbrarum, & fremitibus horrendis ſepulchrum eius circumſonuit. *Æn Syl Annal. Turcic. Laonnic.*

ANNO CHR. 1403.

SOLYMANVS I. Turcarum Rex quintus, *Baiazetis* filius, collegerat exercitum in Europâ & bellum facit fratri *Iſſem* ipſumque ſequitur in Aſiam, vbi eum vincit, & trucidat, cum ferè quatuor annos regnaſſet, vt *Laonicus* habet, ſed eodem tempore *Muſa* tertius frater, à Tamerlane, vbi cum patre captus fuerat, dimiſſus in Aſiam venit, & quoſcumque poteſt *Solymano* hoſtes facit, ſibique exercitum parat. Proficiſcitur etiam ad *Lazarum* Seruię Deſpotam, auum maternum, eumque inſtigat ad bellum ſecum ſuſcipiendum, promiſſis multis muneribus, & obtinet auxilia, venitque Adrianopolim, vbi Rex conſtituitur. Indè cum fratre *Solymano* propè Conſtantinopolim pugnat, eumque vincit. Sed *Solymanus* victus cum quingentis ſecarè ſe abſcondit propè Conſtantinopolim; indè fratris *Muſæ* caſtra irrumpit, ea occupat, & *Muſam* reuertentem reijcit, qui deſer-

ſertus à militibus fugit, & *Solymanus* Adrianopolim, aliaque loca recuperat, regnatque annos ſeptem, donec in odium veniret, ex voluptatibus, quibus ſe ſe dederat: quapropter à militibus deſeritur, qui ad *Muſam* fratrem *Solymani* defecerunt, *Solyman* deſertus à fratre capitur, & trucidatur Anno Chr. 1410. *Muſa* verò retinet regnum annis tribus. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1405.

CARCARIVS dominus Pataui, in carcere ſtrangulatur, cùm Veneti eâ Ciuitate potirentur die 23. Nouembris. *Iuſtin.*

ANNO CHR. 1407.

IOANNES Burgundiæ Dux, Aurelianum Ducem patruelem, quòd coniugem de ſtupro appellaſſet, curat interfici die 22. Nouembris Lutetiæ, & ſequenti anno Burgundus cum exercitu in Gallias venit, coram Rege cauſam cædis dicit, & abſoluitur. *Annal. Fland.*

ANNO CHR. 1411.

ORCHANES filius *Solymani I.* à Muſê Turcarum Rege ſtrangulatur, cùm Græcorum Imperator à *Muſa* obſidione cinctus, in Aſiam miſiſſet ad illum adducendum. *Laon.*

ANNO CHR. 1413.

MVSA ZFLEBIS VI. Rex Turcarum, cum *Mahumete* penultimo filio Baiazetis prælio congreditur. *Mahumetes* in pueritiâ, ne à fratribus interficeretur, iuſſu tutoris ſui artificium faciendarum chordarum didicerat: iam cùm adoleuiſſet, exercitum contrahit in Carmaniâ, & tandem Aſiæ imperium inuadit, indè fœdus facit cum Imperatore Conſtantinopolitano, & traijcit in Thraciam, vbi vincitur à *Muſa*, quapropter refugit Conſtantinopolim, & indè in Aſiam. *Muſa* inſecutus eum fuiſſet, ſed impeditur à Conſtantinopolitano, qui omnes portus præſidijs firmauerat. Sequenti anno *Mahumet* exercitum repa-

rat, & venit iterum in Europam, ibi priusquam acie congrederent, *Chasanus* socius *Musæ* Regis ad Mahumetem transfugere conatur. *Musa* verò hoc videns, transfugam occidere parat, sed à ministro Chasanis hærum tutante, manu truncatur, quo conspecto Turcæ eum repudiant, & ad Mahumetem transeunt, qui fratrem Musam laqueo strangulat, cùm annos tres, & menses sex regnasset, & *Mahumet* regnat annos octo. *Laon.*

ANNO CHR. 1414.

LANTILAVS, siue *Ladislaus* Rex Neapolitanus ex Hungariæ Regibus oriundus, cùm iam opibus, reliquâque potentiâ plurimum polleret, arma cepit aduersus Tyrrhenorũ regnum atque adeò contrà reliquam Italiam, vbique præclara facinora designans. Et quidem mouens exercitum contrà Tyrrhenorum vrbem *Florentiam*, eamque obsidens expugnare nitebatur. Cuius rei integram historiam sic *Laonicus* describit. Cùm autem, inquit, in longum vrbis obsidio extraheretur tempus, & obsessi iam ad extremam venissent necessitatem, ferunt eos in colloquium venisse cum Rege, petentes pacem: promittentes interim se promptos, & paratos esse facere quæcumque imperasset, saltem pacem daret petentibus. Quorum precibus victus, postulauit ciuis cuiusdam filiam formâ excellentem omnes quæ tum in eâ vrbe formosæ habebantur. Hanc cùm accepisset formę elegantiâ omnes superare (fert enim vrbs ista mulieres in primis formâ præstantes, virginesque venustissimas) eam petijt sibi vxorem dari, cùm in colloquium cum Tyrrhenis super pace iungenda venisset. Erat enim Rex ille inter cætera intemperans, & libidinosissimus, & tantùm insaniebat amore mulierum. Iusserunt itaque Tyrreheni, vt pater virginis eam quam pulcherrimè exornatam Regi traderet. Aiunt, puellæ patrem fuisse medicum insignem, adeòut facilè omnes eâ facultate superaret. Cùm igitur multa tentaret, nec tamen posset vllâ ratione sibi consulere, quin filiam Regi daret, commiscuit cicutam quam potuit efficacissimam. In istâ namque Italiæ vrbe cicutam commiscere solent efficaciorem, quàm in reliquis vrbibus,

Ac-

Accepit & pannum, quem cicutę immersit, vt venenum imbiberet. Quo facto pannum veneno imbutum filiæ dedit: monens, vt vbi Rex cum eâ concubuisset: ipsa panno isto mentulam eius quàm decentissimè abstergeret. Hunc igitur cùm accepisset pannum auro exornatum, spectaculoque dignum, eum diligenter custodiuit, vt Regi sicut pater præceperat, post concubitum inseruire posset. Ducentes igitur virginem istam, obtulerunt eam Regi, qui visâ, formę pulchritudine captus, obstupuit: amoreq; ardens, cum eâ Veneris fœdus inijt. Puella autem iussa patris faciens, multis blandimentis adhibitis, panno Regis mentulam abstersit. Quo cùm esset tactus Rex, in humorem nonnihil resolutus, in febrim incidit acutissimam, & continuò expirauit. Etiam puellam esse mortuam tradunt, cùm etiam ipsam cicuta per humorem diffusa contagio infecisset. Regis exercitus, vbi primùm ipse mortem obijt, dilapsus domum redijt: & Florentia obsidione liberata est. Quidam Itali perhibent, non patrem pannum infectum veneno puellæ tribuisse, verùm Senatum vrbis eam exornasse quàm pulcherrimo ornatu, vt formosissima Regi appareret: eundem etiam Senatum pannum dedisse. Sed hæc hactenus, quia turpia sunt, dixisse sufficiat. Post obitum Regis, cùm vxor eius admodum inquietaretur propter regnum ab Italis, nec non regionis Duces ipsi plurima negotia facesserent, nupsit *Rhainerio* Andegauensi prouinciæ Regi, Gallorum Regis patrueli, eique regnum Neapolitanum tradidit. *Laonic. Bonf. Æn. Syl.*

ANNO CHR. 1415.

ANTONIVS Dux Brabantiæ, vnâ cum Aurelianensi Duce, Anglos Galliam miserè vastantes, ferè omni commeatu intercludit; sed cùm eos nimium vrget, & cum desperatione pugnat, vincitur, Anglorum decem millia erant, qui in acie decem millia Gallorum trucidant, decem millia capiunt. Cecidit in acie *Antonius* cum fratre *Philippo*: reliquit Dux duos filios, *Ioannem*, & *Philippum*. Accidit clades propter Azincurt, die 25. Octobris. *Chron. Belg. & Flander.*

AN-

ANNO CHR. 1417.

CAROLVS filius Caroli Regis Galliæ, Delphinus, veneno extinguitur die 5. Aprilis feriâ secundâ post Dominicam Palmarum. *Suffrid.*

ANNO CHR. 1418.

WILHELMVS Comes Hollandiæ interficitur, quapropter *Ioannes* Episcopus Leodiensis, eius frater, missis legatis ad Concilium Constantiense resignat Episcopatum, ducitque vxorem, & Comitatum Hollandiæ inuadit. *Suffrid.*

ANNO CHR. 1419.

RVDOLPHVS Dux & Elector Saxoniæ iussu Imperatoris legatione fungitur in Bohemiâ, vt ipsos ad Ecclesiæ vnionem reuocaret; sed seditiosi quidam ne aliquibus persuaderet, eum tollendum censuerunt, & cùm ferro non possent, veneno eum peremerunt, qui mortuus est die 11. Iunij cum Electoratum administrasset annis 31. Filios eius *Wenceslaum*, & *Sigismundum* dormientes turris Sueidnicia ad Elistrum oppresserat, ideò succedit frater *Albertus*, qui præfuit annis tribus. *Spang.*

ANNO CHR. 1422.

ALBERTVS Saxoniæ Dux & Elector vltimus ex familiâ *Anhaldina*, cùm animi causâ venatum iuisset in saltus Lochauios, & cum vxore ac gynecæo in casulam rusticam diuertisset, orto incendio nocturno, vix per fenestram nudus euasit, morboque è terrore contracto, paucis post diebus nullo relicto hærede: cùm durasset dignitas Electoratus in antiquâ, & illustri familiâ *Anhaldina* annis amplius 200. Atque ita ditio hæc ad imperium recidit, & *Fridericus* Elector Brandeburgicus nomine Imperatoris ditionem illam, cuius caput est Witeberga occupat, & præsidijs munit. *Cranz. Fab. Chron.*

AN-

ANNO CHR. 1423.

MVSTAPHA Solymani filius, superioribus annis bellum patruo facere conatus est; sed cùm omnes propter æquitatem fauerent *Mahumeti*, frustrè operam impensus est, & à Græcis captus, in carcere vsque ad mortem Mahumetis detentus fuit. Quò mortuo Græci liberarunt captiuitate Mustapham, contrà filium Mahumetis Amurathem; Hic verò legationem misit ad *Emanuelem* Grecorum Imperatorem, monuitque fœdera esse seruanda. Sed *Ioannes* filius nuper Augustus creatus, putauit vtramque partem esse fouendam, vt mutuis certaminibus atterrentur, atque ita Constantinopoli Mustaphæ iunguntur, qui cùm videretur regnum firmasse in Europâ, in Asiam tranfit ad pellendum *Amurathem*: sed rumor ibi spargitur Constantinopolitanum defecisse ad Amurathem, & ita deseritur à militibus, & Amurathes insequitur fugientem. Cùm verò obstantibus Græcis cum exercitu mare transire non posset, Genuensem nauem inuenit, & Gubernatori mercedem persoluit quantam voluit, & *Mustapham* capit, eumque laqueo strangulat, cum ferè annis tribus regnasset. *Laon.*

ANNO CHR. 1424.

MVTIVS ATTENDOLVS cognominatus *Sfortia* Cotignolæ in Romandiolâ natus, è Patriâ adhuc adolescentulus discedens, sub *Ioanne Aucuto*, & *Alberico Barbiano* in diuersis bellicis expeditionibus tam mirabile sui fortis animi specimen dedit, vt non solùm contemporaneorum, sed veterum quoque Hæroum vires superasse videretur. Ab initio suæ famæ, Alcides huius seculi ad *Albericum* Marchionem Ferrariæ contrà *Galeatium* Ducem Mediolanensem accurrit; in hoc bello præclarissimas sui nominis laudes adeptus est, ita vt initâ pace, *Galeatius* ipse ad proprium stipendium inuitauit, ad cuius progressus plura bella feliciter & gloriosè ad finem conduxit. At proindè, emulorum inuidiâ, à Duce dimissus, ad Florentinos confugit, à quibus libentissimè exceptus, aduersus ipsum *Galeatium*

Bo-

Bononiam obsidentem cum forti exercitu mittitur, & in duro certamine apud Casalichium tam strenuè se gessit, vt ab ipsis inimicis Victor mirabilis exclamatus fuerit. Postmodum ad Pisanorum clades commotis armis, *Angelum* ipsorum Ducem debellauit. Indè dum *Nicolai* III. Ferrariensis Gentibus imperabat, *Othonem* III. Parmę Ducem propè Mutinam superauit, & ad fugam coegit. Aliquot post annos *Ioannes* XXIII. eum, vnâ cum *Ludouico* II. Andegauensi ad regnum Neapolitanum contrà *Ladislaum* Regem transmisit, & insignis victoria apud Arcem Siccam ab eiusdem Ladislai gentibus relata, vsque hodie summæ Sfortiæ militari peritiæ, & virtuti attribuitur: Quarè pro tanti meriti compensatione *Ioannes* XVIII. prædictus *Cotignolæ* Comitis titulo decorauit. Pace deindè compositâ cum Romano Pontifice *Ladislaus* apud se summâ æstimatione eum retinuit, & cùm regnum in bellicis occasionibus strenuè defendisset, ac regium nomen, pluribus relatis victorijs summoperè decorasset; Rex non immemor tanti meriti, ei magnum Principatum in suo regno donauit; nec non *Ladislao* mortuo, *Ioanna* II. Regina coniux honores & Principatum auxit, & sublimauit; quando Sfortię opere, & sermone placatis regni dissensionibus, hostibus dispersis, Primatibus rebellibus ad obedientiam reductis, Beneuenti, Trani, Barij, Siponti Ciuitates eius dominio assignauit. Posteà dum *Braccius* Perusinus Tyrannus Romam durâ obsidione præmebat, Reginæ *Ioannæ* iussu, *Sfortia* vt *Martino* V. Pontifici opem præstaret, cum forti exercitu venit, & Tyranno, eiusque instructæ aciei tam audacter se opposuit, vt magno secuto prælio, in fugam tandem abire constrinxerit; Cuius egregiæ virtutis Pontifex remunerator factus, nobilem Ecclesię Romanę Signiferum creauit. Denique dum aliâ vice contrà præfatum *Braccium* Aquilæ Ciuitatem obsidentem magno comitatu abibat, & cùm Aternum flumen vado traiceret, adolescenti abrepto vndis accurrere volens, ipsemet inter rapidas vndas demergitur.

IOANNES olim Episcopus Leodiensis, tutor Hollandiæ, cùm tutelæ annis septem præfuisset, veneno sublatus moritur

die 6. Ianuarij: Veneficus à factione Hamaticâ conductus, supplicio afficitur, ideò *Ioannes* Brabantiæ Dux, olim maritus *Iacobæ* in Hollandiam reuocatur. *Suffrid.*

ANNO CHR. 1432.

FRANCISCVS BVSSONIVS, cui à subalpinę Liguriæ oppido *Carmagnolæ* cognomen fuit agrestis villici filius, quem subulcum nonnulli fuisse tradunt; verũ in puero contumacis ingenij, & tetrici oris ea inerat indoles, vt à prætereunte milite, pro armigero puero sit abductus. Exindè varijs insuefactus bellis vti valdè patiens laboris, & ad ardua quęque militiæ munera capessenda promptus & audax, facilè turmæ præfectus euasit: illudenteque demùm fortunâ cùm sub *Facinio Cane* quatuor turmarum ductor aliquandiu fuisset, post illius mortem Imperator est effectus, scilicet vt vtriusque humanæ sortis graue exemplum posteris præberet. Creuerat honoribus, gratiâ, diuitijs sub Philippo Vicecomite vsque adeò secundis rerum successibus, cùm viuidæ eius virtuti nihil esset imperuium, vt eum in familiam suam adoptaret, propinquam nobilissimi sanguinis ei in matrimonium collocaret, eumque ædificantem loculentissimam domum collatâ pecuniâ liberaliter adiuuaret, quæ domus etiam nunc reliquas omnes Mediolani laxitate, magnificentiâ, & sumptu antecellit. Iamque ad summum fortunæ suæ fastigium peruenerat, vt cùm ibi consistere non posset, æmulorum obtrectatione preceps daretur. *Philippus* enim mutabilis ingenij sui naturam secutus *Carmagnola* penè contempto, *Guidonem Taurellum* nauali de Rege Alphonso victoriâ clarum, attollendum susceperat. Huic mirè studebat, ex aduerso Carmagnolæ infensus *Oldradus Lamponianus* Philippo intimus, vtpotè qui à primâ vsque adolescentiâ summæ gratiæ locum parasset. Non tulit contumelias vir notissimus meritis, & nomine suo indignas, Carmagnolamque natale oppidum à Philippo discedens se contulit, vbi piè inuisit patrem exactæ ætatis, & quem iam pridem pristinæ fortunę sordibus eduxerat, coemptis prædijs, & multo auro ditauit. Indeque superatis alpibus per Germaniæ fines ad

Ve-

Venetos profectus est, vt *Francisco Sfortiæ* adipiscendo Principatu iter viamque simul fatis suis aperiret. Nam aliquanto post suscepto apud Venetos militari imperio, eoque fortiter gesto Veronâque, & Briziâ *Philippo* ademptis, in cursu gerendarum rerum oborto liuore Venetos offendit, periniquè, vt credi par est, perfidiosæ cunctationis accusatus, quòd profligatam à *Philippo* Venetam classem, ad Cremonam terrestri auxilio minimè iuuisset, occupandęque eius vrbis enatam occasionem malignè prætermisisse diceretur. Quas ob res simulatione consultandi euocatus Venetias custodię traditus est. Nec diù post cùm apud suspiciosos, & vbi de republicâ quæritur sæpius inclementes Patricios, infesta suffragia valerent, de diu torto vel insonte capitale supplicium est desumptum; eâ famâ, vt nonnulli eum indignissimè damnatum dicerent, quòd auaritiâ, pręcipiteque malignitate maturatum ei exitium arbitrarentur; nam ex damnati opibus suprà ducenta millia aureorum nummum ad Fiscum redibant. Auxit autem inuidiam atrocis inespectatique supplicij spectaculum interdiu populo editum, cùm indignè tantus Imperator ad columnas rubras vbi noxij plecti solent, inserto in os ligneo lupato, nè vociferari posset, traheretur, multis autem insontis calamitatem, aut æquo seuerius ingrati Senatus decretum detestantibus; cum egregiè fortiterque rerum bello gestarum memoria recens spectantium animos, excitis ferè lacrymis ad misericordiam promoueret. *Iouius.* De eo *Adamus Fumanus* tale elogium reliquit.

Sedula apis veluti maturis aduolat vuis
Vt liquido vacuas distendat nectare cellas,
Ad te sic mea se celeri tulit impetu Musa
Bellica quem ad magnos virtus euexit honores
Francisce, æternum pietas per sæcula nomen
Cui peperit, cuncto Procerum cum astante Senatu
Ac magnis vna tecum de rebus agente.
Ad Scabrum haud veritus confestim exire parentem
Fortiaque infirmo circumdare brachia collo
Illicet hoc vnum malit, quam mille referre

Gesta tua præclara, & deuicta ex hoste trophæa.
Magnorum decus Insubrum, dux inclyte, tandem
Orta licet subito, fractum te attriuerit ingens
Tempestas, Caurique, importunæque procellæ,
Ne dubita; tua te pietas, tua maxima virtus
Venturo meritis cumulabit honoribus æuo.

ANNO CHR. 1437.

IACOBVS I. Rex Scotiæ, cùm annis fere 31. regnasset, viginti octo vulneribus inflictis in suo lecto trucidatur: succedit filiolus *Iacobus* puer sex annorum, qui regnat annos 23. dictusque est *Iacobus II. Bucchan.*

ANNO CHR. 1444.

HIc est annus *Cladis Varnensis* omnium celeberrimæ, & Christianis luctuosissimæ, cuius historiæ hæc ferè est summa: *Ioannes Hunniades*, natione semidacus, seu Walachus, Comes Bistriciensis, ingenio dextro, animo magno & excelso præditus, ac virtutis amator, post obitum *Vladislai* traditâ reipublicæ summâ, Hungariæ Gubernator, aut Prorex pronuntiatus fuit, *Ladislao* Hungariæ Rege quintum ętatis annum agente. *Hunniades* secundis aliquot prælijs Turcas superauerat, & *Amuratem* ita terruerat, vt pacem vltrò posceret, & Christianis decennij inducias offerret: quas cùm Hungari non recusarent, præstitum est ab vtraque parte iuramentum, Christianis quidem libro Euangeliorum, Turcis verò Codici Alcorani digitos inter iurandum imponentibus. Molesta ea res *Iuliano* Cardinali *Cęsarino* rerum experientiâ, virtute, & prudentiâ claro, fuit, cui prosequenda victoria videbatur, præsertim cùm *Eugenius* Papa IV. *Iuliano* scripsisset nullum valere fœdus, quod se inconsulto cum hostibus religionis percussum esset. Vladislaus itaque per *Iulianum* à iuramento absolutus, & ad bellum instaurandum impulsus, & coactis ex Hungariâ copijs, atque auxilijs vndique accersitis, Turcarum agros inuadere statuit, *Ioanni Hunniadi* castrorum curâ commissâ. *Iulianus* Cardinalis milites

tes cruce signatos non paucos secum duxit: iter per Walachiam susceptum, deindè transito Danubio in Mysiam ventum. *Amurates* hostium cognito aduentu exercitum ex Asianis militibus comparauit. Ac si vera est fama, centum millium exercitum conflauit, qui traijcere Bosphorum Thraciæ non potuisset, nisi Genuenses in singula Turcarum capita aureo nummo accepto, transeuntibus naues prębuissent. Aduentus Turcarum tam subitus fuit, vt prius venisse visi sunt, quàm auditi venire. Vbi ergo in conspectu fuit multitudo hostium longè maior, quàm putaretur, ingens terror Christianos inuasit, qui tamen non detrectauêre certamen, nec regio sanguini defuit animus. Attigerant autem Christiani locum, cui *Varna* est nomen, non procul ab Adrianopoli, eratque profestum D. Martini 10. Nouembris. *Amurates* dato belli signo, ex 15. millibus equitum facto globo, impetum fecit in Christianos, qui itidem structis ordinibus aciem eduxerant: pugnatum est ferocibus animis: superior acies nostra Turcas in fugam vertit, quę res magno metu *Amuratem* perculit, fuissetque protinus prodito exercitu, nisi circumstantes satrapę, comprehenso eius equi freno, ignauiam illius increpassent, fugientique necem comminati fuissent. Perstitit ergo vel inuitus, iussisque fortissimis arma sumere, pręlium instaurauit. Cùmque in singulas ferè horas nouis hostis succederet, & sauciorum Turcarum loca recentes, & viribus integri milites occuparent, Hungari non tam virtute, quàm numero superati, paulatim referre pedem cœpêre. *Vladislaus* dum fortiter pugnat, equo deiectus obtruncatur, caput eius hastæ infixum per Græciam, atque Asiam in signum victoriæ populis ostentatum. *Hunniades* cùm ex pugnâ salutem nullam speraret, vnâ cum aliquot millibus Hungarorum, & Walachorum ex acie euasit, quòd aliquos seruari, quàm omnes perire mallet. *Iulianus* ex hostium manibus iam elapsus, Hungarorum perfidiam effugere non potuit: nam poto equum dantem apud stagnum latrunculi quidam agnouêre, & spe pecunię apud eum inueniendæ deiectum equo necauerunt, ablatisque vestimentis nudum cadauer feris, ac volucribus dimisêre. *Æneas*

Syl-

Syluius scribit eum tribus sagittis confossum inter fugiendum apud quandam paludem equo lapsum exalasse spiritum, anno ętatis suę 46. vir qui nihil vnquam omisit, quòd ad Religionem, ac fidem catholicam, & Ecclesiæ authoritatem sustinendam iudicauerit. Fuit honestâ facie, staturâ procerâ, ingenio excelso, eloquentiâ singulari, & moribus nitidissimis ornatus, in Gymnasijs accuratè versatus, Ciuilis, Diuinique iuris scientissimus. *Cochlæus* Iuliani mortem defleuit his versibus.

Integer, impollutus, inexpertusque malorum
Venit in extremum sanctior vsque diem:
Pontificisque vocem dum sustinet agmina, firmat,
Ad lympham diro cuspide cæsus obit.
Talis ad Eurotæ ripas dum cantibus auras
Mulcet, glande leui concidit ictus olor.

Antonius Franciscus Rainerius tale de eo Elogium scripsit.

Te decorant magni cognomina Cæsaris, vnde
Ducis auos, at auosque, & priscæ exordia gentis;
Quique lacertosus vexilla Patrumque Quiritumque
Extollit sinuosa auro, atque asperrima signis
Vestrorum decus heroum, columenque nepotum.
Te decorant ostro insignes duo lumina patres
Conati euerso pariter succurrere seclo
Qui tecum æthereis potiuntur nectare mensis.
Te decorat tua te pietas immensa labantem,
Quæ tuit (heu pietas miseranda) vt fulciat orbem.

Occisi sunt cum eo aliquot Episcopi, & Barones Hungariæ. De numero cæsorum non exactè constat: Illud exploratum est, longè plures ex Turcarum acie cecidisse, sed pro numero copiarum longè maius Christianis damnum illatum. Sunt qui affirmant ex Christianorum exercitu vix saluâ parte tertiâ cecidisse ad quinque millia hominum, cùm Turcarum supra triginta millia perijssent. Vndè victor *Amurates* interrogatus cur post victoriam nulla lætitiæ signa ostenderet, *Nollem*, inquit, *hoc modo sæpius vincere*.

AN-

ANNO CHR. 1446.

GLOCESTRIÆ DVX in Angliâ cùm regnum Angliæ tutorio nomine per annos 15. optimè rexiſſet, ſtrangulatur ab improbis in Angliâ conniuente Rege: cauſa affertur, quòd in vindicandis delictis ſeuerior fuerit. *Polyd.*

ANNO CHR. 1452.

DVGLASSIVS Comes potentiſſimus in regno Scotiæ, cùm multa proterua in Regem faceret, in aulam vocatus, trucidatur. Hinc ingens ſeditio in regno Scotiæ orta, quæ ad quinquennium durauit. *Buch.*

AMVRATES II. Turcarum Rex octauus mortuus eſt Adrianopoli die 10. Februarij, cùm imperaſſet annis 30. Succeſſit in regni adminiſtratione *Mahumetes II.* Turcarum Rex nonus, & primus Imperator Orientis anno ætatis 21. qui fratrem ſuum, ne pater ſolus ſepeliretur, ſtatim ſtrangulari iuſſit. Vtrumque funus regio ritu duxit, & auſpicia regni pro more gentis parricidio conſecrauit. Nam feliciùs apud Turcas priuatis, quam Regibus liberi naſcuntur. *Buch.*

ANNO CHR. 1453.

MAHVMETES II. Turcarum Rex nonus, & Orientis Imperator I. ſub ipſum regni ſui auſpicium, Conſtantinopolim aggreditur maximo exercitu quadrigentorum millium, eamque obſidere cœpit, & ad expugnationem omnia idonea comparauit. Eius vrbis amplitudo cùm tanta ſit, vt in circuitu centum vndecim ſtadia contineat: diſtributis in muros militibus, eoque pacto inſtructis copijs, accidit vt minus munita foret. Bombardas habuit maximas, quæ globos emitterent librarum 400. Vnam habuit (ſi fides præſtanda eſt Hiſtoricis) quę à ſeptuaginta iugis bouum trahebatur, & viris bis mille. Secutę ſunt etiam naues triginta, triremes, & minores naues ducentæ. Obſidio cœpta die 5. Aprilis, durauit diebus quinquaginta quatuor; triduò antequam expugnaret indixit *Mahume-*

tes

tes ieiunium, & promisit primo ascendenti murum, prouinciam amplam, quam vellet in Europâ, exercitui toto direptionem vrbis per triduum. *Constantinus Palæologus*, territus tantis minis Legatos mittit de pace, cui *Mahumet* conditiones fert, vt quot annis sibi pendat centena aureorum millia, & reliquâ Thraciâ abstineret, aut si hoc non posset, excederet vrbe cum suis bonis. Sed *Constantinus* neutrã conditionem accepit, atque ita *Constantinopolis* Orientalis Imperij caput & sedes, post 54. dies obsidionis vi, & armis expugnata, capitur à *Mahumete* Turcaram Rege, anno regni eius tertio: cùm Vrbs illa à *Constantino Magno* condita stetisset annis 1122. Cùm irruerent Turcæ, tanta hominum fuga fuit per reliquas partes vrbis, vt portæ omnes obstruerentur iacentibus; primis enim quibusdam decidentibus, reliqui super eosdem ruebant, & portas complebant. *Constantinus* Imperator fugiens in humerum accepto vulnere perijt. Eius extincti caput ad Mahumetem quidam attulit, præterque munera longè amplissima, principatu quoque donatus est. Imperio tribus annis, & tribus mensibus potitus fuerat, atque ita *Constantinus* Helenæ filius Constantinopolim condidit: & *Constantinus* Helenæ filius Constantinopolim perdidit. Tradunt Ecclesiastici Scriptores, *Constantinum Magnum* cùm statuisset Imperij sedem ex vrbe Româ in Orientem transferre, quò faciliùs Parthorum excursiones compesceret, Byzantium petiuisse, eumque sibi locum diuinitus ostensum dixisse: mox vrbem ampliasse, noua mœnia erexisse, sublimes excitasse turres, magnificentissimis operibus exornasse, tantumque illi decoris adiecisse, vt altera ROMA non immeritò dici posset. Scriptores vetusti qui florentem viderunt, Deorum potius in terris habitaculum, quàm Imperatorum putauerunt. Vrbi nomen NOVA ROMA indidit: sed vicit obstinatio vulgi, vt à Conditore CONSTANTINOPOLIS vocaretur. Quæ autem calamitates in hac expugnatione Byzantijs acciderunt, explicari dicendo nequeunt. Nam miserabile hoc Constantinopolis exitium (si Hierosolymitanum excipias) videtur omnia, quæ per vniuersum Orbem contigerunt excidia, superasse. Et ab hoc tempore Reges Turcici

Impe-

Imperatoris titulo vti cœperunt. *Æn.Sylu. Cranz. Leunclau.& alij*.

Mahumetes capto Byzantio, gloriâ inſoleſcens, & ſuperbiens, cædibus, rapiniſque omnia implebat. *Notaram* Regis Græcorum primarium iudicem cum vxore, & liberis redemit: & cum eo colloquutus, permiſit ei, vt vbi vellet, cum ſuis habitaret. Hic autem expectabat auxilium ab Italiâ, quod breui affuturum arbitrabatur, interim tamen Byzantij cum Rege manſit. Quidam Græci, qui erant libertatem conſequuti, & præſenti exitio ſubtracti, iterum colligebantur Byzantium, propinquos, & amicos eorũ in libertatem aſſerentes. Verùm haud multò poſt Regis iuſſu omnes interiêre: quòd quidem ſic eueniſſe compertum eſt. Vbi eſt rumore allatum ad Regem, *Notaræ* eſſe filium natum annos circiter duodecim, vnum de ſuis pincernis miſit petitum puerum. *Notaras* poſt quam accepit ex pincernâ Regis voluntatem, grauiter irâ ſuccenſus eſt, ſibique eam petitionem admodum periculoſam, & intolerandam fore iudicabat, & ſic compellauit pincernam regium: *O pincerna, haud ferendum eſt Regem mihi liberos velle eripere, cùm nihil ſit quod crimini det, cùm ſemel errorem dimiſerit. Sin autem id fixum ratumque ſedet in animo Regis, quarè non imperat, vt nos turpiſſimæ morti liberos noſtros tradamus?* Hæc loquutus, addidit, ſe nequaquam filium Regi petenti daturum, cùm nullam in ipſum commiſerit culpam. Pincernę autem obiurganti, & monenti, ne talia diceret, & faceret in Regem, quaſi illicò periturus, non obtemperauit. Pincerna igitur reuerſus ad Regem, reſponſum quod ab *Notara* acceperat, exprompſit. Rex iratus, præcepit vt *Notaram* cum liberis, quos ſecum haberet, continuò abducerent, & neci darent. Hos, quibus id negotij iniunctum erat, cùm adueniſſent, rogauit *Notaras*, vt primò liberos in conſpectu ſuo occiderent, & poſtremò in ſe hoſtili ferro ruerent. At filij timentes mortem, precibus fatigabant patrem, vt interfectoribus opes vniuerſas quas in Italiâ haberet, pernumeraret, ne ipſi perimerentur. Verùm pater liberorum preces auerſatus, iuſſit vt forti animo ad imminentem mortem irent. Hi quidem

primò interfecti ſunt. Poſteà ſe necandum & ipſe interfectoribus præbuit. His ita peractis, nec reliquis Græcis pepercit Imperator: verùm omnes quotquot liberati aderant Byzantij, ad ſupplicium extremum rapi iuſſit. Hi quidem pecorum modo percuſſi, nullâ eorum ratione habitâ, periêre. Imperatorem autem in Græcorum cędem concitauit aduena quidam, cuius filiam ardentiſſimo amore proſequebatur Imperator: & congreſſus cum eâ, amore amens, propinquis mulieris, quęcumque petijſſent, gratificabatur. Huius itaque patri obtemperans Imperator, Gręcos mactari iuſſit. *Laonic.*

ANNO CHR. 1454.

ALVARVS, qui *Ioanni* Regi Caſtellæ in Hiſpaniâ intimus fuerat, ex cuius quaſi pręſcripto regnum gubernabatur, à proceribus regni capitur, & capite mulctatur. *Marian.*

TALBOTVS ab *Henrico IV.* Rege Anglię in Aquitaniam miſſus, Burdegalam, & multas alias vrbes recipit, ſed paulò poſt ictu tormenti interfectus eſt. Ideò cùm non eſſet Dux in Galliâ, Rex hanc ſtatim recepit. *Polyd.*

ANNO CHR. 1455.

CONRADVS KAVFVNGVS, nobili loco apud Saxones natus, bellicę rei peritus, manu promptus, & animo imperterritus, olim cum *Friderico* Saxonię Electore militans, captus ab hoſtibus fuerat,& non ab eodem redemptus, quòd tamen alijs pręſtiterat; igitur ſe ipſum redemerat quatuor millibus aureorum, eamque pecuniam repoſcebat ab Electore minis etiam, ideò totâ dictione ab Electore eijcitur. De vltione cogitans, ſcelus incredibile noſtrâ ętate petpetrauit. In arce Aldenburg duo *Friderici* filij *Erneſtus*, *&* *Albertus* educabantur. Huc *Conradus* intempeſtâ noſte magnis itineribus cum paucis comitibus contendit, & admotis ſcalis pectilibus, prodente pędagogo, arcem ingreſſus dormientes adoleſcentulos in cubili comprehendit, interminatuſque mortem ſi vocem emitterent, funibus colligatos extraxit, haud dubius, quin productosin Bohemiam magno

pre-

pretio venderet, ſuaſque contumelias eo pacto magnificè vltus videretur. *Fridericus* tunc Lipſię morabatur, & aulici plerique in vrbe epulabantur. Iam ſyluam Herciniam ingreſſus erat *Conradus*, iamque periculum omne tranſmiſſum putabat, cùm iunior *Albertus* ętatis 12. labore ac fame deficiens, quietem ſimul, & cibum popoſcit. Cuius precibus commotus prędo ad Carbonarium quendam diuertit, afferrique panem, ac cereuiſſam iuſſit. Intereà apud Aldenburgum, cognitâ tantâ rei nouitate, clamor exoritur. Attoniti oppidani raptim arma capeſſunt, & pretioſam vendicaturi prædam pręcipiti curſu prædonis veſtigia inſectantur. Syluam ingreſſis fortuna blanditur, quæ inter multos tramites eum teneri ſuaſit, qui recta duxit ad Carbonarium. Ibi *Conradus* dum puero cibum miniſtrat ex improuisò capitur, & oblatus Principi, audaciſſimi ſceleris capite pœnas ſoluit die 14. Iulij, tantique ſceleris conſcij in quatuor partes diſſecti. *Fridericus* eodem penè nuncio, quo captos, atque abductos filios audierat, recuperatos, & domum reductos didicit. *Æn.Sylu.Fabric.Eber.Spangemberg.*

ANNO CHR. 1456.

MAHVMETES II. Turcarum Imperator primus *Belgradum*, quam *Albam Græcam* vocant,cum exercitu centum & quinquaginta millium hominum 13. Iunij cinctam oppugnare cœpit,& machinis ſtupendę magnitudinis murum ſine intermiſſione verberauit, & diruit. Turcæ per muri ruinas ingreſſi atrox cum Chriſtianis prælium inierunt.*Ladislaus* Hungarię Rex Turcis ſuaſu Cilię Comitis *Vlrici*, ſe opponere non fuit auſus. Sed *Hunniades* Prorex, & *S. Ioannes Capiſtranus* Minorita Legatus Pontificius, exercitu collecto vrbem intrarunt. *S.Ioannes* ex altâ turri clamitans, Chriſtianos hortari, vexillum Crucis vibrare, opem de cœlo promittere, hoſtibus maledicere, Dei pręſentiam implorare: *Hunniades* modò huc, modò illuc cum globo militum currere, ordines inſtaurare,pro feſſis validos, pro ſaucijs integros ſufficere, Imperatoris,ac militis officium exequi. In fluuio naues ducentas Mahumetis *Hunniades* cepit, reliquas ne vſui

essent Hungaris, *Mahumet* ipse cremauit. Indè ad Vrbem pugnatum est toto die, perieruntque ad quadraginta millia Turcarum. Factum die 6. Augusti: ipse Mahumetes cùm oculus eius hastâ esset traiectus, sequenti nocte incensis castris cum exercitu fugit, prædâ eâ tantùm relictâ, quę igne absumi non potuit, tormenta scilicet ęnea, arietes ferro graues, & ingens vis machinarum. *Hunniades* felicissimus Hungariæ defensor (cuius nomen, vt tradit *Syluius*, tam terrificum fuit Turcis, vt parentes liberis plorantibus, silentjum non aliter imperarent, quàm *Hunniadis* pręsentiam minitando) mortuus est die 10. Septembris non sine veneni suspicione, à Comite Ciliæ propinati. Anno sequenti *Ladislaus* Rex Belgradum excurrit, visurus monumenta victoriæ *Hunniadis*. Ibi Ciliæ comes *Vlricus* infensissimus hostis Hunniadis, calumniatus est filios Hunniadis de conspiratione in necem Regis factâ. Maior filius *Ladislaus* vrget Comitem, vt vel probet, vel reuocet mendacia. Comes prior gladium stringit. *Ladislaus* verò ferociter Comitem obtruncat, tertioque die post iussu Regis, cùm Budam abductus fuisset, non satis cognitâ causâ, capite truncatus est. In illo autem innocentiæ testimonium Deus mirando exemplo tribuit. *Ladislaus* egregio corpore adolescens, flauis de more crinibus super humeros sparsis, reuinctis post tergum manibus, talari, atque aureâ veste indutus, quam ipsi paulò antè Rex donauerat, in publicum productus, dum inter vota ad Deum, procumbens in genua, forti animo ceruice erectâ ictum expectat, ter à lictore percussus, atque ex ictu prolapsus in terrram, suopte annixu, quanquam ligatus, & vulneratus esset, se se rursus à terrâ extollens, & clarâ voce Deum inuocans, eum testem suæ innocentię fecit. Quarto demùm ictu capite presecto vitam profudit. *Matthias* alter Hunniadis filius, in Bohemiam missus, ibique in vinculis retentus est: sed ante latam de capite eius sententiam, *Ladislaus* Rex Hungarię iuuenis octodecim annorum, *Alberti* Imperatoris posthumus filius, & *Sigismundi* Imperatoris ex filiâ nepos, dum sponsam expectat Caroli Francorum Regis filiam, in ipso nuptiarum apparatu Pragę, non sine veneni subministrati suspicio-

ne,

ne, moritur die 22. Nouembris. Rectè Syluius: *O imbecillem humanæ naturæ conditionem: O inanem mortalium gloriam, O cæcas hominum mentes: quid iactamur? quid extollimur? quid est quod dignitates, opes, potentiam tantoperè flagitamus? perpetuò his frui cui datum est? Ladislaus nobilissimus adolescens natus anno 18. in ipso flore, in ipso gloriæ culmine, tot regnis, tot gentibus imperans, tot delitijs, totque opibus affluens, inter tot auxiliantium manus, intra 36. horas, postquam ægrotare cœpit extinctus est.*

Matthias verò alter filius *Hunniadis* annos 15. natus ex custodià *Georgij Podiebraccij* Gubernatoris Bohemiæ 50000. florenis liberatus, anno sequenti die 22. Ianuarij Rex Hungariæ declaratus est. Mira rerum humanarum mutatio: *Ladislaus* Rex expectabat sponsam, & defertur mortuus ad tumulum. *Matthias* metuebat mortem trepidus, & ex carcere vocatur ad regnum. *Mirabile*, inquit, Syluius, *quòd matrem repentina lætitia non exanimauerat, cùm tot cladibus afflicta prius Regem appellatum audierit filium, quàm vinculis exemptum.*

Podiebraccius posteà declaratur Rex Bohemiæ die 2. Martij: Sic duo potentissima regna, eodem tempore, Rege orbata, ex nobilissimo, atque altissimo sanguine ad mediocris generis homines peruenêre.

CARAZIES Europæ Dux, qui gloriâ, & virtute excellebat omnes, qui in Ianuis *Mahumetis* Regis stipendia faciebant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubuit, in Belgradi oppugnatione. Rex quidem mortem huius viri, maximam calamitatem suis rebus inuecturam augurabatur, & multum eum lugebat, sic posteà rem probauit euentus. *Laon.*

ANNO CHR. 1460.

RICHARDVS Eboracensis exul, cum exercitu in Angliam redit, & Regem ingenti prælio vincit, in quo ad decem millia ceciderunt. Ipse etiam Rex capitur, quem *Richardus* regno deponere conatur; sed reclamant alij. Interim *Margarita* Andegauensis, Regis coniux, exercitum reparat, cum Eboracensi ipsa pugnat, eumque vincit, & in acie trucidat. Duces etiam

se-

seditiosi multi capiuntur, & ita vxor virum ex captiuitate liberat. *Polyd.*

ANNO CHR. 1461.

DAVID Imperator Trapezuntij, vltimus ex Comnenorum familiâ, à *Mahumete II.* Turcarum Imperatore, imperio exutus, Adrianopolim deductus fuit. Nec multò post & ipse eodem peruenit. Vniuersa igitur Colchidis regio in potestatem Mahumetis deuenit. Antea fuerat principatus, quem regebant Græci, moresque, & victus rationem Græcorum maximè imitabantur. Verùm Græci, & Græcorum Principes, breui admodum tempore bello domiti sunt. Primò quidem Rex potitus est Byzantio: posteà arma tulit in Peloponesum: dehinc Trapezuntis Regem vnâ cum regione nactus est. Hæc quidem hactenus contingere. Trapezuntios in partes distribuit: partem vnam retinuit ipse, ex quâ fecit Silictarios, & Spathoglanos: hos in Ianuis tenebat, eorumque ministerio vtebatur, nec non ipsis nefario amore raptus abutebatur. Partem autem aliam Byzantium transmisit. Porrò ex aliâ Ianitzaros elegit. Quosdam constituit seruos, qui in tabernaculis seruirent. Pueros ex omnibus elegit octingentos, eosque in peregrinorum cohortem submisit, Filiam Regis Dauidis, non quemadmodum Rex hic petierat, vxorem duxit: haud tamen multò post eam in cubiculum suum accersiuit perempto Rege Dauide. Nepotem autem huius, qui fuerat filius adhuc infans prioris Regis, apud se habuit Crato. Regis autem Dauidis filius iunior, nomine *Georgius*, cùm Adrianopolim venisset, ad Mahumetis religionem conuersus est à Rege vnâ cum patre, & fratribus. Nam missis literis consobrina Dauidis Regis, vxor Chasanis vocabat aut Regis filium, aut patruelem eius, *Alexium Comnenum* ex Mitylenis. Et literas quidem, quibus significabatur vt vnus, ex filijs Regis Dauidis, aut patruelis eius (vt dictum est) veniret ad dominam, quę vxor erat Chasanis Longi, tradiderant Regi. Nam literas istas dedit Protouestiarius *Giorgius* curatori, moribus cætera non improbo, vt appareret Regis talis, quali fidendum esset in

qui-

quibusuis. Præterea ne innotesceret quomodo Protouestiarius rem hanc celasset, timens Authentem siue Imperatorem magnum, & Bassam Mechmetem, ne re cognitâ pœnas daret Authenti magno Protouestiarius, quapropter literas magno Authenti obtulit. Rex, literis acceptis & lectis, nihil boni suspicabatur. Comprehendi itaque iussit *Dauidem* Regem, & filios eius vnâ cum patruele, quos omnes in custodiam dedit. Cæterum filiam in suum cubiculum accersibat; cùm autem eos aliquanto tempore in custodiâ asseruasset, tandem abductos Byzantium necauit. *Leonic.*

ANNO CHR. 1463.

MAHVMETES Michaelis filius, postquam Regem Illyriorum in ditionem accepit, cum eo circumiens etiam cæteras vrbes Regni Turcarum subijciebat, Rex verò Turcarum discruciabatur animi, propter iuramentum Illyriorum Regi pręstitum à *Mahumete*. Grauiter quoque Mahumeti indignabatur, vt qui parùm opportunè huic Regi salutis spem interpositâ iurisiurandi religione obtulisset. Regem quidem Illyrium vinculis illigatum circumduxit, peragrans Sandalis regionem, quam miserè vastauit Rex castra mouens ad Sandalis vrbem, eam diebus aliquot obsidebat. Cùm verò vrbis oppugnatio non succederet ex animi sententiâ, abijt, ducens exercitum per Stantis, Craici, & Pauli, qui principes erant, regiones. Ad hoc præcones dimisit, qui iuberent, vt suam singuli regionem Regi traderent, quòd si facerent, fore vt singuli aliam regionem in Europâ à Rege acciperent. Principes illi persuasi Pręconum verbis, semetipsos, & regionem Regi manciparunt. Cogitabant enim impossibile fore, vt inposterum regionem suam defendere, & tutari possent, cùm vndique cingerentur Regis regione, quasi in medio habitantes. Verùm profecti in Ianuas Regis, hac conditione abducti, deditionem faciunt, vt aliâ regione pro suâ à Rege donarentur. Nec multò post hoc compedibus compeditos abduxit domum, simul etiam exercitum dimisit. Regem Illyriorum manè cùm in castris quiesceret, & abitum moliretur,

accer-

accersiuit in conspectum suum: qui cùm intelligeret, se parum fauore Regis vocari, tenens manu literas, quibus continebatur iusiurandum à Mahumete datum, prodibat in conspectum Regis. Quò cùm venisset Rege imperante capùt eius præcisum est. Tradunt Regem propinasse interficiendum Illyriorum regem, Persę præceptori suo. Alij excoriatum scribunt. Sunt qui referunt, coquum regium istum virum, nescio quod crimen in eum intendentem, confecisse. In hunc modum memoriæ proditum est, occidisse Illyriorum Regem, occupato eius regno à Rege Turcârum. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1464.

STEPHANVS Rex Bosnię, qui soceri quoque principatum consequutus, tandem è Castello Iaizæ *Mahumetis II.* blanditijs euocatus, cute viuus exuitur: vitamque cum regno, quod patri dolo surripuerat, amittit. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1470.

GASTO Comes Fuxensis in Gallijs in hastiludio à confractâ hastâ in aduersarij pectore ipse occiditur; assulæ enim hastę per cassidis bucellam in os inflexa ipsi lethale vulnus inflixit die 23. Nouembris.

ANNO CHR. 1471.

EDVARDVS Rex Angliæ, ope Caroli Burgundi in Angliam redit, ascitisque socijs Londinum iterum occupat, & *Henricum* Regem iterum in carcerem compingit. Prælio etiam difficili ipso die Paschatos 14. Aprilis cum Comite Varuicense congressus vincit, Comitemque decem millibus hominum occidit. Paulò post Regina *Henrici* Regis capti vxor bellum instaurat, sed ipsa cum filio capitur: Cùm exercitus cæsus esset, filius *Eduardus* occiditur, ipsa ab Andegauensi redempta in Gallias redit. *Polyd.*

AN-

ANNO CHR. 1475.

LVDOVICVS Lucenburgensis, Comestabilis Regis Galliæ, quòd contrà Regem quędam molitus erat, capite truncatur Lutetiæ, die 19. Decembris. *Annal. Flandr.*

ANNO CHR. 1476.

GALEATIVS MARIA SFORTIA Dux Mediolanensis, ob eius tyrannidem, à coniuratis in Ecclesiâ S. Stephani die 26. Decembris trucidatur, cùm illi ex temerarij ludimagistri sermonibus eâ opinione imbuti essent, immortale nomen sibi parituros, si patriam Galeatij tyrannide liberarent. Animo adeò alacri extitisse in tormentis *Olliatum* ex coniuratis vnum fertur, vt cùm à carnifice laceraretur has voces emiserit: *Collige te, Hieronyme, stabit vetus memoria facti: mors acerba, fama perpetua.* Infelicissimus prorsus homo, qui pertinaciam constantiæ genus esse putauerit, neque admissum sacrilegium, & homicidium defleuerit, ac priuatâ authoritate tyrannum interimere licitum, & gloriosum putauerit, atque inanis gloriolæ vmbrâ delusus veram sanctorum gloriam non sit consectatus. Eo occiso commotæ sunt in Liguriâ aliquæ dissensiones, cùm nonnulli contenderent, rempublicam Genuensem, excusso Mediolanensi iugo, pristinæ restituendam libertati: sed ea factio, cùm sectatorum multitudine non polleret, dissipata est, ac *Ioannes Galeatius* puer parentis necati principatum retinuit, Regiæ procuratore *Cicco Calabro*, qui ex humili conditione, ob eximiam solertiam fuerat summam consecutus potentiam. Is, vt *Galeatio* imperium conseruaret, ipsius patruos in exilium pepulit: verùm posteà *Ludouicus* Mediolanum reuocatus à populo, fallaci rerum humanarum vicissitudine illum capite plecti iussit, remque administrandam suscepit. *Odoricus Raynald. ex Stephano Infissura.*

ANNO CHR. 1477.

CAROLVS AVDAX, seu *bellator*, Burgundiæ Dux potentissimus, *Caroli V.* Imperatoris proauus, post varia bella intra octennium plerumque feliciter à se gesta cùm *Renato* Lotharingio, commeatum Nanceis obsessis adducenti cùm magnis copijs, cedere nollet ab obsidione, prælium committit die 5. Ianuarij, vbi inopinantibus omnibus cadit, cadauer sequenti die ex glacie erutum agnitum est, & sepultum, cùm annos 9. menses sex præfuisset; succedit ipsi filia vnica *Maria*, quæ præest annis 5. Mortuo verò *Carolo* ingentes seditiones in vrbibus exoriuntur: sæuitumque in Senatum, & Optimates, vt Gandaui, & alibi. Hic fuit exitus gloriæ Ducum Burgundiæ, quorum hic *Carolus* fuit postremus. *Antiq.Taxand.*

ANNO CHR. 1478.

NEfaria in *Mediceos* coniuratio, hoc anno excitatur, cuius hæc fuêre exordia: Extant Florentiæ duæ familiæ ceteris longè potentiores, altera Pazzorum, siue Pactiorum, Mediceorum altera, quæ industriâ Cosmi sapientissimi ciuis in tantam creuerit auctoritatem, vt non solùm Florentina Respublica ab eius nutu penderet, verùm etiam ingens eius esset per vniuersam Italiam consideratio. Filium *Cosmus* reliquit *Petrum*, qui licet non parenti æquandus, gratiam tamen in suâ Republicâ retinuit, nec diù superstes duos reliquit filios *Laurentium*, & *Iulianum*, quorum pariter hoc tempore arbitrio Respublica administrabatur. Iniectâ, vt fit inter has familias æmulatione, plures aut amore Pactiorum, aut odio Mediceorum, in coniurationem nomina dederunt. Verùm cùm difficile videretur vtrumque fratrem vnâ repertos adoriri, quò commodiùs id fieret, simul vt coniurati tutiùs in vnum aliquâ occasione conuenire possent, *Raphaelem Riarium* Hieronymi sororis filium Pisis per id temporis iuri Pontificio operam dantem, quem ad finem anni 1477. Sixtus IV. Diaconum Cardinalem S. Georgij renunciauerat, & inter nepotes adnumerauerat, placuit per causam

vi-

visendę vrbis Florentiæ, & relaxandi animi gratiâ Florentiam deduci, adolescentem coniurationis penitus ignarum, sed cuius obsequij causâ & coniurati sine suspicione coirent, & fratres Medicei ad eum honorandum facilè conuenirent. Rebus igitur omnibus dispositis post sæpiùs frustrà & in occursibus, & in conuiuijs quæsitam occasionem, demùm in maiori Ecclesiâ S. Reparatæ, dum in præsentiâ Cardinalis sacro die Dominico Missa solemniter celebranda foret, constitutum est scelus ad certum Missæ versum committere. *Franciscus Saluiatus* interim Archiepiscopus Pisanus cum suis clam armatis templo descendens in Curiam, vt Cæsarem vexilliferum alloquatur alio simulato negotio proficiscitur, eo tamen consilio, vt ortâ cæde in templo, ipse præsto esset, qui Curiam simul cum Magistratibus inuaderet. Igitur dato signo cùm Eucharistia attolleretur, *Bernardus Bandinus* primus *Iulianum* Laurentij fratrem confodit, *Antonius Volaterranus*, qui primas sibi partes depoposcerat odio ductus veteris in Volaterranos iniuriæ *Laurentium* ex aliâ parte aggreditur post tergum, paulolumque intra iugulum ferit, cùm ille statim ad clamorem conuersus ictum vitaret, ac iterare vulnus volentem properè subterfugit in ædis sacrarium proximum, vbi à suorum multitudine exceptus, ac seruatus est. Famâ interim eum esse viuum peruagante, animus Laurentianis additur: coniurati alij aliò diffugiunt præter *Iacobum Pactium* equitem, qui equo vrbem percurrens ad libertatem populum excitabat, cùmque neminem prosequentem videret: protinus egressus portâ Fauentinâ fugam arripuit, Legatus è templo à ciuibus in Curiam ductus, ac custodiæ traditus, tum pro viri dignitate tractatus est. Intereà *Saluiatus*, qui cum vexillifero de industriâ sermonem protrahebat, vt finem expectaret, statim comprehensus, & ipse eodem die cum omnibus suis sontibus, & insontibus simul, & *Francisco Pactio*, *Iacobo Saluiato*, ac *Iacobo* Poggij filio, qui & ipsi inter coniuratos erant, ad Curiæ fenestras suspensus fuit. Magna Pactiorum pars varijs mortibus, atque supplicijs sublata, opes direptæ, cadauera tracta, populus ne quicquam ab eis ad recuperandam libertatem inuitatus, cùm diuturno vsu ita deli-

nitus esset, vt libertatis pretium libertate cariùs, potiusque haberet in studio, & obsequio Laurentij ita quieuit, vt etiam ei inposterum satellites ad corpus custodiam tributi sint. Tantum abfuit, vt ob eam coniurationem depressa sit Mediceorum familia, vt potius maiori, quam antea existimatione atque authoritate floruerit; nã & *Iuliano* cæso natus est filius posthumus nomine *Iulius* qui summũ Pontificatum adeptus *Clementis VII.* nomen gessit, auxitque familiam, vt exulem in Florentino Principatu constabiliret. Tragœdiam hanc descripsit *Angelus Politianus* summæ doctrinæ vir, qui cunctos eius actus spectauit, peculiari commentario; ex quo & alijs varijs Auctoribus eandem *Michael Brutus* in Historiâ Florentiâ copiosissimè est prosecutus. *Maffæus Volaterranus, Onufr., Odoricus Raynaldus, Ciaconius, & alij.*

ANNO CHR. 1480.

EDVARDVS fratrem suum Clarentiæ Ducem, quòd contrà voluntatem *Eduardi* Carolo auxilium ferre voluisset, crudeliter interficit: in Maluatici vini enim dolio viuus extinguitur, & post capite truncatur. *Gangu.*

ANNO CHR. 1482.

MARIA Maximiliani Imperatoris coniux, & Caroli V. Imperatoris auia, venandi studio egressa, ex equo ferociente deijcitur, & cum fracto femore omnem tractationem loci affecti per verecundiam refugeret, post aliquot dies obijt, anno quinto post tristem Patris *Caroli* interitum, de quo supra. Succedit ipsi filius *Philippus*, puer nondum quinque annos natus, qui præest annis 24. Tutor interim est pater Maximilianus. *Sigf.*

ANNO CHR. 1483.

PRINCIPES Portugalliæ contrà Regem *Ioannem* conspirant, quâ conspiratione detectâ *Brigantinus* Dux capitis damnatur die 22. Iunij; reliqui vel eundem exitum habent, vel

in

in exilium eijciuntur, nihilominus tamen alia conſpiratio initur à quibuſdam in cędem Regis, quæ detegitur die 22. Auguſti, & authores capite plectuntur, quidam fugâ elabuntur. *Marian.*

ANNO CHR. 1485.

IACOBVS Perſarum Rex, cùm annis ſeptem ferè regnaſſet, vxor ipſi ex balneo exeunti offert venenum in auro poculo, iubet quidem vxorem prębibere, dat etiam filio, ſed ipſe reliquum exhaurit, atque ita ſimul omnes extinguuntur. Succedit ipſi *Iulauerus*, qui triennium præfuit. *Bizar.*

HENRICVS Comes Richemontiæ ex familiâ Canceſtriâ, gener *Eduardi IV*. Regis Angliæ, profugus metu *Richardi* Regis, reuocatus à quibuſdam, ideò impetrat modica auxilia à *Carolo VIII*. Gallię Rege, & ex Sequanę oſtio Calendis Auguſti ſoluit, & in Angliam ſeptimâ die venit, milites & amicos contrahit, & die 24. Auguſti cum *Richardo* pugnat, eum vincit, & trucidat, cùm *Richardus* tantùm duobus annis regnaſſet. *Polyd.*

ANNO CHR. 1487.

ROBERTVS SANSEVERINVS Comes Calatiæ, filius Leonetti, ex matre nepos fuit *Franciſci Sfortiæ* Ducis Mediolani, ſub cuius militari diſciplinâ inſtructus, inter præſtantiſſimos militiæ Duces nomen obtinuit. Eiuſdem patrui nutu Neapolim profectus, *Ferrandum* Regem à rebellionibus ſubditorum ſubleuauit. Pluribus indè elapſis annis, mortuo *Galeatio* Duce Mediolanenſi, qui *Franciſco* ſucceſſerat, Ducatus regimen pro Galeatio Iuniore, Duciſſa *Bona* mater eius ſuſcepit, quæ tamen cum Roberto diſſentiens, eum è toto dominio expulit; is ad Genuenſes, qui tunc Mediolanenſium iugum iam excuſſerãt, confugiens, populari conſenſu Ductor exercitus eligitur, quàm cùm in ipſius Duciſſę BonæGentes, denuò Genuam ſubiugare tentantes, dirigiſſet, poſt ſæuum certamen, eas denique fugam arripere coegit. Inſtantibus poſteà *Sixto IV*. Pontifice, & *Ferrando* Rege Neapolis, in Florentinos irruit, eorum-
que

que territorium plurimum deuastauit: & dum magis magisque gestorum suorum fama percrebescebat, vniuersali applausu à cunctis Italiæ Principibus Generalissimus constituitur. Quare *Innocentius Papa* VIII. in *Ferrandum* Regem Neapolis annuum censum Ecclesię soluere denegantem *Robertum* misit, qui in Apuliâ regijs armis debellatis, ipsum Regem tandem ad Pontificis obedientiam, nec non ad debiti solutionem constrinxit. Cùm autem *Sigismundus Austriacus* Veneti dominij quamplura loca occupasset, ad cuius reprimendum progressum *Robertus* mittitur, cum quo ad certamen deueniens, victor extitit admirabilis, & quidquid ille expugnauerat, feliciter recuperauit. Vlterius indè cum victricibus armis progrediens, Tridentinam Ciuitatem inuadere tentauit, sed dum prælium cum aduersario ad Calianum committitur, & ipse ad gloriosam victoriam strenuitatis suæ exemplo milites incitabat, à pugnantium furore ad Adigis fluuium impulsus, ibi demersus, & vitam, & pugnam compleuit ætatis suæ ann. 70.

ANNO CHR. 1480.

IACOBVS III. Rex Scotiæ à suis Baronibus in prælio propter tyrannidem trucidatur mense Iunio cùm annos 28. regnasset; succedit filius *Iacobus IV*. die 25. Iunij adolescens 15. annorum, qui regnauit annos 25. *Buch.*

ANNO CHR. 1490.

MATTHIAS Rex Hungarię, Turcarum terror appellatus, hoc anno sublatus veneno creditur, cui us meminit *Stephanus Infissura*, dum ait veneficum illum, qui à Baiazethe ad Pontificem Gememque interimendos submissus fuerat, inter alios sceleris socios quendam apostatam accusasse: qui à Baiazethe corruptus Hungarię Regi Turcicum bellum paranti venenum prębuisset: *Fertur* inquit, *eius dolo Regem Hungariæ in die Mercurij in hebdomada sancta proximè præterita veneno morte repentina esse necatum, & interijsse*. Ipsum præ vi morbi nihil loqui potuisse, sed altissimis tantùm suspirijs nomen Iesu exclamas-

masse, tertio demùm die refert Boinfinius: *Cùm raucos*, inquit, *semper gemitus emisisset, variaque ingenitæ pœnitentiæ indicia (veluti diuinam veniam imploraret) edidisset, è profluuio demùm capitis animam efflauit*, & infra: *Princeps inuictissimus anno salutis nonagesimo supra millesimum, & quadringentesimum nonis Aprilis, & die martis, ætatis autem anno 47. cum perpetuo sui desiderio diem obijt*. Plura fuisse illius mortis conspecta præsaga prodigia, ac Leones qui Budæ erant, eodem, quo ille die interijsse obseruat auctor. Hæc omnia refert *Odoricus Raynaldus*. Non desunt tamen qui asserunt illum apoplexiâ percussum obijsse.

ALPHONSVS Portugalliæ Regis filius nubit cum Isabellâ filiâ *Ferdinandi* Castellæ Regis, sed paucis post diebus equo ferociente opprimitur, & vidua ad parentem remittitur. *Marian.*

ANNO CHR. 1494.

GEMES, seu *Zizimus* Mahumetis II. filius, & Baiazethis II. Turcarum Regis frater, à quo triplici prælio victus, desperatis rebus suis in Rhodum profugit: seque magno equitatu Rhodiorum Magistro, qui tunc erat *Petrus Albussonius* Gallus, tradidit. Agebat tunc ætatis annum 28. Id vbi Baiazethes accepisset, amplissimis magnum Magistrum, eiusque consiliarios muneribus demulcens, vti diligenter aduersaretur, petijt: simul ad eius alimenta se quadraginta millia ducatorum singulis annis quam quidem diu frater superstes futurus esset, numeraturum promisit: pacem denique cum Christianis perpetuam culturum spopondit. Accepit eas conditiones magnus Magister, quas quidem bonâ fide *Baiazethes* impleuit. *Gemes* verò tum plenioris securitatis causâ, tum vti Baiazethes tantò magis in metu perpetuo contineretur, in Galliam fuit abductus: vbi diu vixit in quadam Rhodiorum equitum arce, cui nomen *Burgonouo*. Deductum indè Romam fuit ad *Innocentium* eius nominis octauum Pontificem. Ibi quamdiu vixit *Innocentius*, ac post mortem illius sub *Alexandri* VI. Pontificatu, mansit: donec occupaturus regnum Neapolitanum *Carolus* VIII. Galliæ Rex, Romam venisset.

ſet. Nam is *Gemem* ab Alexandro impetrauit, vſurus eo, quemadmodum quidem aiebat ad recuperandum Imperium Conſtantinopolitanum. *Gemi* autem venenum lentum fuiſſe propinatum, traditur, quo certum ad terminum paulatim confectus expiraret. Itaque poſt aliquot dies Terracinam perductus, ibidem rebus humanis exceſſit. *Ioan.Leunclau.Ann.Turc.Panuin.* **Raynal.**

ANNO CHR. 1496.

CAMILLVS VITELLIVS filius Nicolai Ciuitatis Tiferni Dominus, cùm celebris in armis (Duce Virginio Vrſino) euaſiſſet, à *Carolo* VIII. Rege Francorum inuitatur, & in militaribus expeditionibus tam glorioſum ſe reddidit, vt ab eodem equitem creari promeruerit, immò percrebreſcentibus meritis, honores pariteret dignitates ipſi auctæ ſunt. Exindè in Apuliâ contrà Aragonenſes militans, ſui bellicoſi animi, præcipuè in expugnatione Lucerę egregia ſigna monſtrauit, itaut decertando, dum proprius equus ſubtus ſe hoſtili vulnere occiditur, ipſe pedeſter, peditum Germanorum turmas profligaret, & cùm Aquitanos milites remiſsè pugnare vidiſſet, ſtatim ex equis deſcendere iuſſit, & dum ad glorioſum certamen hortatur, ſcalâ proprijs manibus arreptâ ad murum aſcenſurus, repentè ingens lapis è culmine immittitur, ſub cuius pondere ingemuit, & inter floridos annos animam exalauit.

ANNO CHR. 1507.

CÆSAR BORGIA, cognomento *Valentinus* Romanus, quẽ in minori fortunâ ſuſceperat *Rodericus* pater, ex *Vannotia* Romanâ, quam à formæ venuſtate, & morum illecebris, mirâque demùm fœcunditate legitimę propè vxoris loco habuiſſe fama eſt. Vigebat adoleſcente in Cæſare peracutum, & erectum ingenium, propthereaque miſſus fuerat Piſas, vt in Gymnaſio iuri ciuili operam daret. Sed vbi pater Pontifex eſt renunciatus, in vrbem properè redijt, galerique purpurei dignitate collatâ in Senatum cooptatus eſt; quem honorem poſtea faſtidiuit, atque reie-

reiecit, cùm ad firmiores opes, magnaque imperia effreni libidine raperetur. Primum omnium permutati ingenij, & fluxæ fidei documentum præbuit (si *Iouio* credimus) cùm à *Carolo* VIII. Gallorum Rege Neapolim contendente cui à patre Pontifice Legati specie, comes & obses datus fuerat, è Velitris Romam profugisset. Exindè armorum studio teneri, contemnere galeri decus, & *Ioanni* fratri Gandię Duci inuidere cœpit, eò quidem insanæ æmulationis exitu, vt ipso fratre quo cum hilariter apud matrem cœnarat, iugulato, proiectoque in Tyberim, se totum à Senatorio ordine abdicatâ purpurâ, & desumpto militari sago, ad arma transferret, & Pontificijs copijs pręficeretur. Itaque sublato Principatus ęmulo, quod ita ad explendas cupiditates expediret, Gallis se coniunxit, fecitque sponsalia cum *Carlota* Alabretæ familiæ regij sanguinis puella, apud Aquitanos pernobili. Hinc magnæ partis Italię dominatum affectare cœpit, vsque adeò dirâ cupiditate, vt in vexillis hunc titulum pręferret: *Aut Cęsar, aut nihil*, quasi nihil animo mediocre, sed immoderata, & longè maxima cupere videri vellet.

Ante omnia vt *Iouius* refert, Proceres Romanos *Columnios*, & *Vrsinos* tollere constituit, postquam inter eos bellum aliquandiu frustra abluisset, vt vtraque pars mutuo ferro concideretur: nam illi post id ciuile bellum, Borgię artibus intellectis, se se pace factâ conciliarant. Columnij nihil sibi fugâ, ex exilioque potius rati, paterna oppida Borgiæ reliquerunt: Vrsini stipendijs allecti, ad vnum ferè omnes teterrimo supplicio necati sunt: Baptista Cardinali in Mole Hadriani gentilium suorum necem præeunte, cum *Vitelocius Thiphernas*, & *Liberottus Firmanus* ad Senogalliam, in agro autem Perusino *Paulus Vrsinus* Latini Cardinalis filius, & *Franciscus Vrsinus* Grauinæ Princeps eandem necis sortem tulissent. *Caietanæ* quoque familię Proceres, qui Sermonetam oppidum in Latio iuxtà Priuernum obtinebant, *Iacobus Nicolaus*, & *Bernardinus* alio, atque alio modo interfecti, arces, & opes Borgiæ concesserunt. *Camertes* quoque *Principes* antiquæ nobilitatis *Iulius Cæsar*, *Venantius*, *Annibal*, & *Pyrrhus* principatu exuti, strangulatique sunt. *Astorem Manfredum* Fa-

uentiæ Principem sub fide deditum, necatumque immaniter Tybris excepit. *Catharina Sfortia* Hieronymi Riarij quondam vxor, constantissimi animi fœmina, quę Foroliuij, & Forocornelij vrbibus imperabat, expugnata tormentis, captaque Romam tanquam ad triumphum perducta est. *Pandulphus* porrò *Malatesta*, *Ioannesque Sfortia*, & *Guido Vbaldus Feltrius* ipsorum ditionum vrbes, Ariminum, Pisaurum, & Vrbinum inuadenti relinquere, quàm interfici arreptâ fugâ maluerunt: cessit Cæsari *Iacobus Appianus* oppidum Populonium in Hetruriâ, sed dum haccruentâ viâ in alienos Principatus grassaretur, etiam Arragonium adolescentem Biselij Principem, ac Alphonsi Regis filium, & Lucretię sororis suæ maritum in atrio Vaticani templi vulneratum, & quoniam spes esset curari posse, in ipso cubiculo, lectoque nuptiali sororis mactari iussit. *Borgiam* quoque iuniorem Cardinalem, quòd Candiano faueret, veneno sustulerat: *Ioannem* demùm *Cerbellionem* virum domi, militiæque nobilem, quòd pudorem in fœminâ Borgię domus custodiret, noctu à cœnâ redeuntem crudeliter interfecit. Ab eo quoque capitali supplicio affectus est *Iacob Sanctacrucius* pręclaræ nobilitatis Romanus Ciuis, quo nemo ipsi Cæsari amicior, & familiarior fuit, nec aliam ob causam, quam quòd validam promptissimorum hominum manum ex factione Vrsinâ subitò cogere, & ad omne audendum facinus impellere posset. Sed Italicæ nobilitatis stirpes excindenti, affectantique regnum Italiæ, non diù fortuna arrisit, & Borgianæ felicitatis ostenta momento dissipata fuerunt, extincto decimâ octauâ die Augusti *Alexandro* anno 1503. Quâ in re vltorem adfuisse Deum affirmat *Petrus* Cardinalis *Bembus*, traditque à Cæsare Borgiâ vinum toxico mixtum paratum fuisse ad *Adrianum Cornetanum* Cardinalem Pontifici summâ familiaritate coniunctum è medio tollendum, vt eius amplissimas opes inuaderet; sed pocillatoris errore, atque vltrice diuini Numinis vi sitienti Pontifici, & *Cæsari Borgiæ* propinatum. Hisque consentanea plurimi scriptores traduntadeòut etiam *Alexandrum* repentè extinctum, & eodem die eius cadauer ex Vaticano rure in palatium relatum scribat *Guicciardinus*;

ad-

addatque etiam *Panuinus*, illum mirabili Dei prouidentiâ extinctum, ne consilia nefaria de opulentissimis Cardinalibus veneno interimendis ad inexplebilem filij cupiditatem eorum opibus explendam ad exitum perduceret. Ex diarijs verò manuscriptis, *Alexandrum* alio morbo obijsse affirmatur. Constans tamen fama est *Cæsarem Borgiam* inclusum mulę recens exenteratę vtero, venenum aliquo modo dissipasse.

Post Alexandri obitum, *Iulius II.* Pontifex, eum exutum exercitu, in arce sub custodiâ tenuit, quo admissis tesseris arx Ostiensis redderetur. Sed *Iulius* hominem vel mille neces meritum, quem in Mole Adriani custodiri iusserat, eâ pactione dimisit, vt togatæ Galliæ arces reciperet. Elapsus itaque *Cæsar* ab Ostiâ nauigio Neapolim peruenit, vbi à Magno Consaluo iussu Regis comprehensus est, atque in Hispaniam deuectus, ne vir bellicosus, cùm ad eum magnus militum concursus fieret, recentis in Italiâ partæ pacis tranquillitatem perturbaret. Ad extremum *Cæsar* post tertium annum deceptis custodibus è Medinæ arce, funibus se deiecit, suppeditante equos *Pigmentellio* Beneuentano Principe, ad *Ioannem* Nauarræ, seù vt alij volunt, ad *Ioannem* Cantabriæ Regem confugit. Is tum cum *Alarino* Regulo, qui à fide defecerat, bellum gerebat; in eo armorum motu cùm egregiam operam Regi nauaret, confertâ ad Mendauiam pugnâ, ignitâ glande lęsus occubuit eo euentu, vt nequaquam agnitus detractis armis nudus relinqueretur. Sed scutifer eius cadauer equi ceruicibus impositum Pampelonem retulit, haud dubiè rapiente fato ad eam vrbem, cuius Antistes antea fuerat. Occubuit anno reparatę salutis 1507. die 12. Martij in Diœcesi Pampelonensi eâ ipsâ die, quo Episcopatus illius possessionem inierat, nempe magni Gregorij festo: cadauer relatum Pampelonem sepulturam habuit, cuius sarcophago appendêre Poetæ latini carmina plura, videlicet:

Aut nihil, aut Cæsar vult dici BORGIA quid ni?
Cùm simul & Cæsar possit & esse nihil,

Seu

Omnia vincebas, sperabas omnia Cæsar;

Omnia deficiunt: incipis esse nihil.

Clarius illius qui Poeta Hispanus eidem hispanicâ linguâ aliud inscripsit Epitaphium.

A qui yaze en poca tierra
El que toda la temia
En esto vulto se encierra
El que la paz, y la guerra
En su mano lo tenia.
O tu que vas à mirar
Cosas dignas de notar,
Si lo maior es mas digno
A qui aca bas tu camino
De à qui ti puedes tornar.

Eidem *Andreas Angulius* aliud inscripsit Epitaphium.

Heu quantum fuerat satius Dux maxime Cæsar
Borgia, tam claris Romæ natalibus ortus
Hispano patre, magnarum puer indole fulgens
Virtutum, & iuuenis donatus honore Galeri
Purpurei, nunquam tam fœde insignia tanta
Tu despexisses; regnandi dira cupido
Inuasit cùm te rorantem sanguine Fratris,
Vel saltem est animum aggressus cùm bellicus ardor
Ille tuum priscos quo æquasti Marte Quirites,
Totque Duces, validasque acies, totque oppida, & vrbes
Vicisti, indutus mentemque animumque tyranni
Aut nihil, aut Cæsar demens iactare solebas
Debueras pro fama æterna, pro laude perenni
Prælia tractare, vt Romę celeberrimus olim
Mos fuit, at non illa inhians & sanguine, & auro
Exercere, domo Dominosque expellere auita,
Totque horrenda animo committere funera sæuo,
Quę pudor Hispano me ortum Genitore, Quirini
Inque vrbe, & tectis hisdem tam fœda referre
Nunc prohibet; sacri cum spreti iniuria honoris
Magna olim edocuit mortales satque superque,

Cantabriȩ miser vt cecidisti inglorius agris.

Eidem *Sannazarius* aliud inscripsit Epitaphium, videlicet:

Qui modò prostratos iactarat cornibus Vrsos
In latebras Taurus concitus ecce fugit.
Nec latebras putat esse satis sibi; Tybride toto
Cingitur, & notis vix benè fidit aquis.
Terruerat montes mugitibus; obuia nunc est,
Et facilis cui vis prȩda sinè arte capi.
Sed tamen id magnum, nuper potuisse vel Vrsos
Sternere, nunc omnes posse timere feras.
Nec tibi Roma nouȩ desint spectacula pompȩ,
Amphitheatrales reddit arena iocos.

Vnicam filiam reliquit penes matrem atque auunculum Vasconum Ducem *Cæsar*, de quo plurimi scriptores agunt, inter quos *Ciaconius*, *Paulus Iouius*, *Andreas Victorellus*, *Raynaldus*, *Garimbertus*, *Spondanus*, *Bzouius*, *Guicciardinus*, *Panuinus*, *Mariana*, & alij qui graphicè eius vitam scripserunt.

ANNO CHR. 1512.

BAIAZETHES II. Turcarum Rex X. & II. Imperator Orientis, cùm patrem Mahumetem mortuum esse nunciaretur, atque ipse tum esset in Cappadociâ, ab ipso sperati imperij limine, à Prȩtorianis concitatis, penè exclusus est. *Corcutho* nepote in regiam sedem sublato. Sed non multò post, cùm ipsa pueri imbecillitas, tum obortus indè iustus pudor, imperium auo debitum, & ereptum Prætorianis largitione pacatis facilè reddiderunt, eoque facilius, quòd *Gemes* Baiazethis frater ad imperium adspirans, comparatis copijs aduentaret. Verùm fortuna Gemem tribus victum prælijs ita perculit, vt Rhodum confugere cogeretur, captusque ibi Romano Pontifici custodiendus Romam duceretur, vt supra diximus ad annum 1494. Exindè *Baiazethes* intestino bello liberatus, more maiorum in Christianos arma conuertit, quorum impetu ferè perpetuo Valachos ad Istri ostia adempto Moncastro multis incomodis afflixit, ingentique pugnâ editâ Illyriorum Pannoniorumque & Croatorum

co-

copias pro communi salute in vnum coeuntes, apertisque in campis contendere ausas per Cadumbassam Eunuchum non longè à Sauo trucidauit; neque vsquam præterquam ad Tarsum vincentibus egregiè Mamaluchis, aduersam belli fortunam expertus est. Exorto demùm Veneto bello non terrestri modò, sed nauali apparatu patre validior, ita irrupit, vt *Schenderbassa* luctuosâ incursione, vltra Tiliauentum in Euganeos penetraret, Et *Deuthes* præfectus classem Venetam *Grimano* Duce ad Sporadas insulas in fugam conijceret, & Venetas opes exolescente eorum disciplinâ sibi inposterum mari contemnendas ostenderet, cùm anno sequenti Barbarus ipse audacior factus Peloponnesum intrans, expugnatâ fortiter Methone, & ad eundem victoriæ terrorem, Corone, Pilo, Crisseo, Naupactoque in deditionem acceptis, paulò ante occupato Dyrrachio terrâ, marique victor euasisset. Sed Hispaniæ, Galliæque Regibus in publicâ religionis causâ Veneto opem ferentibus, eâ conditione pax à *Baiazethe* impetrata est, vt receptâ dudum Cephalæniâ, Venetæ vti antea fuerat, esset ditionis, & Leucas, Nerytusque insula quam Pisaurius Venetus nauiter expugnarat, Turcis redderetur. Eius autem conciliandæpacis *Grittus* author eo Barbarum faciliùs persuasit, quoniam in Perside *Hysmael Sophus* ex progenie Vsumcassanis se se Regem effecerat, inuectâ nouæ religionis opinione, quam ingenti famâ superstitiosissimi quique earum gentium crudelitate nouæ legis persuasi ardentissimè sequerentur, vsque adeò suprà religionis causam felicibus armis formidolosus, vt Othomannico imperio hostis immineret. Nam eius clientes sectatoresque in Cappadociæ fines trahendorum in causam populorum nomine penetrarant; binosque iam Bassas Caragium, & Halim geminosque exercitus duobus oppressis ducibus occidione deleuerant. Huius belli timor eò Baiazethem senem pertulit, vt de successore deligendo cogitaret, suorumque perfidiâ *Selymus* filiorum natu postremus, quem paulò ante prælio superatum parricidam appellarat, fraude & dolis patre eiecto Constantinopolitano imperio potiretur, & senem patrem vir sęuus, atque impius exutum regno, veneno tolli iuberet, an-

no ætatis 74. regni 31. *Baiazethe* & regno,& vitâ ſpoliato, Turcarum imperium inuaſit *Selymus I.* Turcarum Rex vndecimus, & III. Orientis Imperator: quod vt eo rectiùs ſtabiliret, duos fratres, *Corchutem*, & *Achmetem* vnâ cum ipſorum filijs, interfecit: ita vt ex eà ſtirpe Othomannicâ ipſe ſolus ſupereſſet. *Leunclau. Annal. Turc. Iou. Cuſpian.* Ianus Vitalis tale inſcripſit Epitaphium.

Dum rerum exquiris cauſas, & dum procul Hunnos
Carmannos Cilices, Sauromataſque domas,
Baiazethe domi proles tua te petit armis
Et te per fraudes amouet imperio;
Adijcit inde nouum ſceleri ſcelus, & tibi miſcet
Pocula lethiferis illita graminibus.
Intempeſtiuos crudelis vipera fœtus
Per ſua ſic tandem funera, rupta, parit.
Quid tutum eſt cui ſint ingentia regna tyranno,
Si timeat natos, progeniemque ſuam.

GASTO FOISSÆVS Dux Nemorenſis, ab auunculo Rege *Ludouico*, quem oris atque animi indole referebat, in Italiam cum imperio miſſus, tantâ vi, celeritateque ſuâ, atque aliena arma exercuit, vt prius dux quàm miles; ante triumphator quàm acclamatus Imperator extiterit, ſummis profectò nobilioris ſeculi ducibus prçferendus; niſi in ipſo victoriarum curſu adoleſcens plenus gloriâ cecidiſſet. Incredibili namque celeritate ad parandam ei inuſitatam laudem, & immaturum vitæ exitum properantibus fatis, irrumpentes in Inſubrum agros hoſtes Heluetios acerrimè ſuſtinuit, & in patriam repreſſit. Bononiam per lutulenta itinera prædurçque hyemis glaciem rapptato exercitu, formidoloſâ Hiſpanorum obſidione atque oppugnatione liberauit; igneque rapidior inde digreſſus, Venetas copias ad Atheſim fuſo *Baleono* duce protriuit, atque eodem curſu per arcem Brixiam ingreſſus, prçſidij Veneti, Brixianique populi cruentiſſima ſtrage editâ, rebellantem vrbem recepit, atque diripuit, ſic vt mox tantâ ſubnixus victoriâ rurſus ad Hiſpanos verteretur, vt Rhauennatium campos, inſigni certè

vi-

victoriâ, ſed fatali ſuo interitu nobilitaret. Inflammatus namque immoderato ardore delendi hoſtis, cùm iam planè victor ſtratis aduerſariorum alis, & legionibus incitato equo cum paucis, recipientes ſe ſe hoſtes perſequeretur, ſub aggere profluentis amniculi confoſſus interijt; eo quidem euentu, vt morte ſuâ ſeruaſſe reliquos hoſtes, & rem Romanam in ſummum adductam diſcrimen, metu, atque periculo liberaſſe, iudicetur. *Pau. Iou. Antonius Franciſcus Raynerius* ſequenti elogio eum commendat.

Funera quis memoranda canat, cladémque Rhauennæ
Et tua ſumme ducum facta, obitúmque ſimul?
Ingentes cùm tu incedens per corporum aceruos
Iam victor ſtrage concidis in media.
Gallica ſenſere Heſperij, quàm viuida virtus
Senſere, vltrici cùm cecidere manu.
Sic obitu iuuenis Decios imitaris, & armis
Sic geminos belli fulmina Scipiadas.

ANNO CHR. 1513.

IACOBVS IV. Scotiæ Rex, à Gallo incitatus, in Angliam irruit cum ſexaginta millibus militum, & cum Anglis prælio congreditur die 9. Septembris, in quo vincitur, & trucidatur: ceciderunt ferè quindecim millia Scotorum, virorum præſtantiſſimorum. Regnarat *Iacobus* annos 25. ſuccedit *Iacobus V.* filius impuber adhuc, qui regnat annos 29.

ANNO CHR. 1515.

ALADOLVS Rex Tauri montis, à *Selimo* Turcarum Imperatore bello aggreditur, à quo capitur, & occiditur, indè Conſtantinopolim *Selimus* redit, & aliquot Baſſas, & in his generum ſuum occidit, quòd authores viderentur fuiſſe ſeditionis Genizerorum in Natoliâ. Colligamus immanis iam belluæ diritatis inaudita facinora. Primum octo parricidia prorſus enormia, quibus patrem veneno peremit, *Achmeti*, *Corcutique* fratribus duo, & quinque fratrum filijs laqueo fauces eliſit: procerum

rum deindè maximorum cædes, totidem, *Mustaphæ bassæ Vezirazemis Cheudeni* bassæ, *Ducaginoglis Vezirazemis* bassæ generi sui, *Ischenderis* itidem bassæ generi, *Tazisadis Cadilescheri*, *Balis Gemis Seguanis* bassę, *Chuseinis* bassæ Veziris, & *Ionuzis* bassę: quæ sanè omnia quonam moduo Legatus Venetus, *Aloysius Mocenicus*, vsque adeò eleuare potuerit, vt nihil fuisse barbarum in hoc tyranno dicere sit ausus, *Ioannes Leunclauius* miratur.

ANNO CHR. 1518.

TOMMAMBAIS Alcairi Sultanus, à *Selimo* Turcarum Imperatore bello petitus, & extremâ necessitate adactus, vt pacem peteret, insignem legationem ad Sultanum Selimum misit. Eam *Selimus* sanè quam humaniter excepit, ac postulatis omnibus adsensus, non modò Tommambai rescripsit: verùm etiam suos homines ad ipsum vicissim ablegauit, qui pacis ei auctores essent. Hos ad se iussu Selimi venientes, Tommambais curauit interfici vniuersos. Quamobrem summoperè commotus Sultanus Selimus, Circassos illos omnes, quos in custodiâ detineri præceperat, mox ita iussit occidi, neminem vt sui reliquum facerent. Eâ re patratâ, trans Nilum copias duxit, Tommambaim quæsiturus: quo ille comperto, fugam arripuit. *Selimus* Romanię copijs iniunxit, vt eum à tergo persequerentur. Sed Arabes, qui & Ætiopes, itineribus fugienti Tommambai pręclusis, hominem interceperunt, & captum ad *Selimum* perduxerunt. Tandem vndecimo die mensis Aprilis, mandato Sultani Selimi ad portam Bassuellam vrbis Alcairensis, vt *Sansouinus* adnotauit, suspendio necatus fuit, cùm prius ignominiæ causâ laqueo ad collum appenso, per vrbem mulo insidens circumductus fuisset. Atque hoc modo radicitus extirpatis Circassis ac Mamelucis, vniuersum illud Sultaninum Ægyptiumue regnum suo *Selimus* imperio subdidit, & in Sangiacatus diuisit: cùm vrbem Alcairinam *Ionuzi* Bassæ regendam commisisset. Indè rebus omnibus egregiè constitutis, & ordinatis, Alcairo discessit, Gazam rediturus. *Selimus* verò post tres annos, cùm maius aduersus Christianos bellum esset suscepturus; canceroso

renum vlcere verè peſtilenti, apud Chiurlum Thraciæ pagum, morte ſolutus eſt, anno imperij octauo, ætatis 46. *Pyrrho* baſſæ in cuius ſinu atrocem animam exhalabat, *Solymanum* filium commendans, ſeuerèque præcipiens, vt in Christianos tanquam veros hoſtes arma verterentur, neglectis Perſis, quorum inanem ſuperbiam ſatis ipſe contudiſſet. *Iou.Leunclau.Sanſouin.Peucer.*

ANNO CHR. 1520.

IOANNES PAVLVS DE BALLEONIBVS Peruſinus, ſub *Virginij Vrſini* militari diſciplinâ egregiè instructus, cùm aduerſus Florentinos, vt *Petrum Mediceum* ad Patriam reſtitueret, commouiſſet arma, ob glorioſa in hoc bello patrata geſta, inuictiſſimi Ducis immortale nomen adeptus eſt. Poſteà verò dum Peruſiæ quaſi totali dominio potitus erat, à *Valentino* Duce, cuius potentię reſiſtere nequibat, fuit expulſus, ſed paulò poſt audaciâ, & armis potentior factus, ipſius Valentini fugato præſidio, Ciuitatem denuò recuperauit, quâ benè munitâ, Ducem *Valentinum* inſectatur, cum quo poſt plura acta certamina, & ſi non victor, victus tamen vnquam cecidit. Indè à Florentinis Dux contrà Piſanos electus, non parum & ciuitatis obſidione, & Terrarum inuaſionibus afflixit. Sed quibuſdam ortis diſſenſionibus cum Florentinis, his relictis, ad *Iulij II.* Pontificis ſtipendium venit, & Duci Vrbinati Pontificij exercitus conductori adiunctus, Romandiolam à Venetis occupatam, iterum Romanę Eccleſiæ ſubiugauit. Tandem aliquot poſt annos Peruſiam reuerſus, dum abſolutum illius dominium ad ſe, ſuoſque tyrannicè transferre conaretur, id ægrè ferens *Leo X.* Romam vocauit, quo accerſitus, pręmium vanæ ambitionis dominandi, iacturâ proprię vitæ meritò accepit.

ANNO CHR. 1522.

MARCVS ANTONIVS COLVMNA, nobiliſſimâ Romani ſanguinis ſtirpe progenitus, *Petri Antonij* Principis Salernitani filius apud Proſperum, & Fabritium patruos Duces illuſtres, tantùm in militiâ profecit, vt veteres æquaret Heroes,

ob

ob idque præſertim, quod præclaro inſignium virtutum concurſu, multiplicique optimarum artium eruditione, ad eximium decus ornaretur, vſque adeò conſtanti, vel Ciuium vel externorum ſtudio adamatus & cultus, vt cùm coleretur à ſingulis, cuncti eum in vniuerſum, vel diuerſæ factionis obſeruarent, atque ſuſpicerent, eumque vnum *Iulius* Pontifex tanquam Romanorum Procerum lectiſſimum collocatâ ei in matrimonium *Lucretia* conſobrinæ filiâ, generum ſibi aſciſceret, cum graui iudicio Rouereæ familiæ nomen, ſicuti antea *Felicem* filiam *Iordano Vrſino* collocarat, clariſſimis Romani ſanguinis ſtirpibus inſerendum exiſtimaſſet. *M. Antonius* patre orbatus, quòd in Hetruſco bello apud Alphonſum Aragonium militans perijſſet, patruis celeberrimis Ducibus adhæſit, à quibus certiſſimis militię præceptis imbutus fuit. In conflictu propè Eretum cum Vrſinis ſecuto, ſingulares laudes etiam apud hoſtes acquiſiuit. Pro Rege Catholico in *Ludouicum XII.* Francorum Regem in prælijs tum Cotignolæ, tum Glanici fluuij, ac demùm in totius regni recuperatione ſtrenuè militauit. In Florentinorum Ducem electus, Piſanum exercitum debellauit. Deindè *Iulius* Papa III. initâ confœderatione cum Rege Cattholico, alijſque Principibus contrà Regem Chriſtianiſſimum, Columneſium Rauennam tranſmiſit, qui poſtquam eam à Francorum obſidione liberauit, & ad priſtinam tranquillitatem reſtituit; Pontificis ordinatione aduerſus Florentinos arma conuertens, *Lucam Sabellium* Ducem in prælio ſuperauit. Gubernante poſtea Petri nauicula *Leone X.* cum numeroſâ militiâ ad Veronæ, & Brixię defenſionem, dum à Venetis contendebantur ſe tranſtulit; quibus Ciuitatibus pręſidio benè munitis; cum *Ioanne Manfrone*, *Mercurio Albanenſe*, & *Iacobo de Vicouarijs* Venetorum Ducibus bellum gerit, quibus deuictis, Lignagum aggreditur, & ſubicit, nec minori facilitate arcem Laudenſem à Gallorum pręſidio cuſtoditam, expugnat. Indè ab Imperatore ad Vicentiæ obſidionem miſſus, Cæſareo dominio eam feliciter ſubmiſit, & Veronam oppugnatam accurrens, ipſam à Francorum Venetorumque bellicoſo impetu defendit. Fœdere tamen inter hos Potentatus concluſo, Rex

Christianissimus inuictam Columnesij virtutem pro se experiri desiderans, quo libenti animo, at non pari fortunâ, excepto, ad Mediolani obsidionem primam impendit operam, sed dum summo ardore ad illius expugnationem inuigilat, repentè à manu hostili ingentis Colubrinæ pilâ ictus, & sibi vitam, & Regi victoriam inuolauit, cùm nondum quinquagesimum ætatis annum attingeret. Eadem etiam pilâ discrepto, & ad latus cadente *Camillo*, Triuultij clarissimi Ducis filio, cùm obequitantes in aggere, hostium munitiones inspicerent. Luxêre eum atrocissimâ morte surreptum socij atque hostes paribus propè lachrymis, ideòque vberioribus, quòd masculam prolem quę paternæ virtutis esset hæres, nullam reliquisset. *Iou.*

ANNO CHR. 1525.

RVsticorum seditio grauissimè mouetur in Sueuiâ, Winsbergum oppidum capiunt, Comitem *Ludouicum Helfestein* inspectante vxore, & liberis, hastis proiectus obijciunt, & confodiunt: sic alij alibi nobiles pellunt, cœnobia spoliant, & omnia vastant. Sed in Sueuiâ victi, qui Dux seditiosorum fuerat captus; & laxè ad palum alligatus, vt discurrere posset, composito igne crudelissimè tostus est, adeò vt viuo carnes tostę pedibus deciderent, sic alibi etiam plurimi trucidati sunt. *Sleidanus* ad quinquaginta millia rusticos cæsos esse autumat.

ANNO CHR. 1526.

IOANNES MEDICES, iuueniles adhuc traducens annos, nondum coætaneis, sed veteranis quidem Ducibus se parem fecit in armis. Huius inuictissimi Hęrois prima militia aduersus *Franciscum Mariam* Ducem Vrbinatem cœpit insæuire; quænam præcipuè strenuitatis suæ gesta in hoc bello enituerint, satis memoria testata reliquit. Confœderatione posteà factâ inter *Leonem X.* Pontificem, Imperatorem, aliosque Potentatus, à Francorum vexatione Italiam liberandi causa: *Ioannes* iussu Pontificis pro Confœderatis arma arripiens, est incredibile dictu, quæ sibi laudum præconia, & illis victorias reportaret. Ad Binem

nem aſperam quidem commiſit pugnam, hoſtium non paucâ occiſorum copiâ, nec minori animi pręſtantiâ ſe geſſit, vt Locumtenenti ſuæ militiæ ſuccurreret; dum pauciſſimis equitibus copioſum inimicorum numerum fugauit, totamque prędam deſerere coegit: ſic etiam pari conſtantiâ, Italis militibus opem laturus, cum paucis de ſuis profundum Abduæ flumen intrepidè traiecit, & ſub Francorum oculis aggreſſores diſperſit. Pontifice ad Cœlum euolato, ad *Franciſcum Sfortiam* Ducem Mediolanenſem pergit, & quot illo tempore adfuêre certamina, tot pariter, Duce *Ioanne* Mediolanenſes decantauêre victorias; pręſertim verò quando Heluetijs ac Friſonibus cum Rege Galliæ in Sfortiam Confœderatis tam audacter apud Bergomum ſe oppoſuit, vt maximâ confuſione eos retrogredi coegerit, eodemque tempore pluribus Ciuitatibus occupatis à Franchis, potitus eſt. Denique ſic inſignibus refertus victorijs, ſic immortalibus decoratus triumphis, dum aliâ vice propè Mantuanam Ciuitatem mirificè dimicabat, inexpectato ſclopi ictu, genu grauiter percutitur, quo vulnere ad extrema deueniens, Mantuam ſemiuiuus translatus, expirauit; pereuntis hercle Italiæ fato potius quàm ſuo, cùm vigintiſeptem natus annos iam planè mitigatâ ardentis animi ferociâ, vti ſedatiora ſecutus conſilia pręter egręgij bellatoris nomen etiam ad maturi iam, & compoſiti Imperatoris famam contendere cenſeretur. Tunc milites ad tanti Ducis męrorem præſignandum, luctuoſis indumentis loricati, Milites de nigris balteis vocabantur. *Iou. Antonius Franciſcus Rainerius* ſequens de eo Elogium ſcripſit.

Quæ tulit Eumenidum immane hoc imitabile fulmen?
Vnde inuictorum funera mille Ducum.
Hoc cecidit Medicum flos, hoc noua gloria Martis
Quo feriente feræ tot cecidere manus,
Roma gemit crus dum fractum ſecat ille, ſiletque;
Auſonia euentu ſtatque caditque ſuo
Aſt obit. Inque atram reuoluto hoc ſydere noctem
Arnus & in nigris Albula fluxit aquis.
Illum etiam num acris minitantem vulnera vultu

Auræ-

Aurato Iouius condidit in tumulo,
Et laudes cecinit, picta & circumtulit ora,
Ora Ioui æternum viuere digna manu.
Ille autem quod te in superas ante edidit auras
Dux Cosme, Etrusci luxque salusque soli.
Sic fertur patriæ pater, vt cùm prospicit almæ
Ante obitum, Ausoniæ consuluisse suæ.

LVDOVICVS Hungariæ, & Bohemiæ Rex, *Iagellonis* filius, à *Solymano* Turcarum Imperatore bello petitus, sed rerum imperitus, ingenioque præsertim imbecillo, atque hebeti, tanquam bellici periculi ignarus, qui nunquam castra vidisset, facilè eò perduci potuit, quo *Tomoreus* Colocensis Archiepiscopus fatalis eo die Hungaris Dux impositus educebat, vel cunctis ferè Proceribus pugnæ casum omni arte vitandum esse consentientibus. Itaque *Ludouicus* alienâ vecordiâ, atque superbiâ miser, & proculdubio exitialis consilij manceps factus, Solymano ad Mugaccium occurrit, cùm nihil tale ausuros Hungaros Turcæ Duces putarent, nec Solymanus ipse adduci posset, vt Regem hostem tam paucis instructum copijs in castris esse, & congredi prælio velle crederet. Vix enim Christiana acies triginta millium peditum, simul & equitum numerum implebat, cùm in aduersâ ducenta equitum millia spectarentur. Eum itaque *Tomorei* audacia Hungarorumque temeritas exitum tulit, vt cum ingenti coronâ hostium circumdatis, & obsessis castris, Rex infelix, eò quòd miserrimum fuit, in ipso margine Danubij aquatione prohibitus, dirigere aciem, & collatis signis confligere cogeretur. Non tulêre diu Hungari primi agminis vim quanquã admirabili ferociâ resistentes, nec inulti cadentes, quando meritas insaniæ suæ pœnas darent. Cecidit ante alios vecordi impetu pugnans *Tomoreus*, & vnâ ferè reliqui Duces & Antistites conciso proculcatoque toto nostrorum exercitu perierunt. Rex ipse cùm in fugam desperatis rebus se proriperet, in paludem incidit præaltæ crepidinis, quam exeundo apprehendere conatus, equum arduâ ceruice erectum in se reflexit, atque ita resupinatus, in aquâ bipalmis gurgitis suffocatus interijt, spectante

armi-

armigero suo, atque eum mox arenâ sepelliente, ne corpore, atque armis regijs potiretur hostis. Perierunt ad quindecim millia Christianorum. *Solymanus* Budam Vrbem ingressus, aufert tres columnas ex Orichalco fusas, plurimosque in seruitutem abducit. Ad eligendum nouum Regem Proceres regni Bohemici conueniunt die 5. Octobris, feriâ quintâ, & *Ferdinandum*, quòd duxisset *Annam* Ludouici occisi sororem eligunt Regem plurimi, qui coronatur sequenti anno: aliqui tamen *Repusiensem* Transyluanum eligunt, vndè regnum in extremum periculum coniectum est. *Chit. Iou. Ludouicum* sequenti elegio deplorat *Petrus Angelius Bargæus*.

Te quoque Sarmatico Ludouice è sanguine natum,
Et nulla clarum virtute, antiqua tuorum
Religio immeritò regnis præfecit auitis:
Vt foret vndè animos ingentes incola Ponti
Sumeret, & raptis regnaret Turca trophæis,
Nostrorum multa tumefactus cæde parentum.
Scilicet is fuerat opibus, qui fretus, & alto
Consilio, inuictas virtute animoque phalanges
Fundere, & innumeras euertere milite turmas
Exiguo posses, atque omni arcere furentem
Pannonia, insigni confectum clade Tyrannum
Nam si corpus eras sine pectore, si tibi nullam
Dÿ dederant mentem, Rex amantissime, quæ te
Regibus æquaret sors indignissima magnis:
Vitasses dubÿ saltem discrimina Martis.
Aut cùm præclaras animas per vulnera mille
Vidisti Heroas fundentes pectore ab imo,
Te quoque præcipitem Turcarum in tela dedisses.
Iure igitur tanta fugientem è cęde tuorum,
Vt turpi ablatus letho, & contectus arenæ
Informi cumulo, lachrymis, & honore careres,
Obruit immersum cœnoque vndaque lacuna.

AN-

ANNO CHR. 1527.

CAROLVS BORBONIVS Princeps, qui ex Gallijs, Dux *Caroli V.* factus cum *Fronsbergio*, qui Germanos pedites adduxerat, concludunt, *Clementem* VII. Pontificem, armis petendum. Hoste imminente] Romani Proceres à Pontifice moniti, vt opes ad comparandas copias, ad repellendum latronum exercitum conferrent, nec sumptus in rem militarem suppeditarunt, nec vt par erat expediuerunt arma. Extant *Philippi Bellucij* ad Fridericum Caluarium Commissarium Apostolicum literæ die 4. Maij datæ, quibus significabat Aquampendentem, S. Laurentium ad cryptas, ac Viterbium exulum proditione occupata, de salute vrbis iam desperatum: Triginta hostium millia sub signis recenseri: aliâ parte Columnenses decem militum millia coegisse, ac Pontifici itinera, ne fugam capiat intercludere: in Vrbe Laurentium Cerium quinque militum sclopetariorum millibus vrbem Leoninam tueri. In sequenti die quintâ Maij hostis comparuit, atque scalis ad muros applicatis, bis non sine cæde propulsatus est; Cùm Borbonius Dux segniùs rem agi arbitratus, ante omnes prouolauit, atque in ipso tertiæ impressionis furore, glande petitus occubuit: cùm ante à Pontifice vnâ cum Germanis, Hispanisque, quos ductabat, anathemate fuisset perculsus. Non tamen Ducis nece consternati Germani, tecti nebulâ, quæ eorum conatui fauit, transcendere muros, ac transtyberinam vrbis regionem obtinuerunt. Eodem die prono in occasum sole cùm pontes rescindi iussisset Pontifex, & Romani factionis Cæsareæ fiduciâ fræti insanirent, adeòut angustos pontium aditus milite, & vallo tormentisque non munirent, agminatim per Sixtinum pontem in vrbem irruperunt, quam cæde, incendio, rapinis, stupris sine vllo profani, vel sacri discrimine compleuerunt. Interfecta in illius impetus, & furoris ardore circiter quatuor hominum millia feruntur, cùm ipsi è suis mille in mœnium expugnatione amisissent. *Contigit*, inquit Petrus Iustinianus lib. 12. pag. 430. *miserabilis, fœdaque Romanæ vrbis direptio, qualis olim nec à Gothis, nec à Longobardis, Vandalisque fa-*

facta legitur. Et infrà. *Milites in omne crudelitatis genus prolapsi multas vrbis partes incendunt, sacra profanaque diripiunt, omniaque fuga, tumultu, terrore, ac cæde replent: nec Cardinales, Episcopi, ceterique viri religiosi impias deprædantium effugere manus. Ædes quoque sacræ ad vnam omnes spoliatæ sunt, vasaque libatoria diuinis rebus dicata in prædam nefariè acta, ab altaribusque ablatæ aureę cruces, pretiosa candelabra, sacerdotalia indumenta, atque vsque in sacrosancta Dominici corporis tabernacula rapaces manus iniectæ, omnesque tandem Ecclesiarum thesauros barbarico fastu, immanique auaritia crudelis hostis expilauit, atque in Religionis Christianæ ludibrium virgines sacras vel violauit, vel expoliatas in publico nudo corpore traxit: ceteras quoque matronas eadem ignominia affecit: nullum prætereà fuit genus hominum, nulla tota Roma vel publica, vel priuata domus, quę furentis sacrilegique hostis manus euaserit*. Raynald. Ioannes Baptista Gabius *Borbonio* sequens Epitaphium scripsit.

Dedecus Aruernę gentis, patrię improba labes
Transfuga qui leuis & perfidus hostis erat,
Ictu vno stratus temeratę in limine Romę,
Ne se victorem cerneret, occubuit.
Debuit haud alias superis persoluere pœnas
Perfidus ante homines, impius ante Deum.

Georgius Franspergius verò Borbonij socius, patriâ Sueuus, Lutheranæ impietati ad insaniam deditus, Italicam expeditionem eo consilio susceperat, vt suis manibus summum Pontificem strangularet laqueo, quem auro intexendum curauerat, gestaratque in sinu, identidem suis ostentans veluti de egregio facinore, quod furiali animo conceperat; verùm diuinâ vltione & ipse percussus, ex equo corruens infelicem animam Sathanæ tradidit.

ANNO CHR. 1536.

IBRAHIM Bassa, *Solymani* Turcarum Imperatoris intimus, & gener, cui promiserat Solymanus nunquam interfectum iri, sed gratiam perpetuam fore: at verò cùm *Ibraim* iam potentiâ

inualesceret, floreretque authoritate & opibus, suspectus ei cœpit esse, cuius & ex parte fuit detecta perfidia. Quippè ferebatur cum Italis quoque secretò pepigisse fœdus, vt Turcarum imperium in se transferret. Quapropter eum *Solymanus* die 14. Martij huius anni, ad cœnam secum inuitauit: quâ finitâ, cùm de certis negotijs inter se collocuti, iam cubitum pergerent: *Ibraim* quoque suum ad conclaue secessit, & in lecto se composuit. Quippè quoties ad Solymanum noctu qui accedebat, in ipsius Imperatoris Saraio cubabat. Cùm obdormisset, interfici hominem Sultanus iussit; omnesque facultates ipsius & opes, fisco addictas, thesauris suis inferri. *Annal.Turc.*

ANNA BOLENIA Vicecomitis Richefordiæ filia, & *Elisabethæ* Angliæ Reginę mater, quam loco vxoris *Henricus* VIII. Rex Angliæ habuit, *Catharina* vxore legitimâ contra leges humanas & diuinas repudiatâ, ipsam adulterij suspectam, minimè tamen conuictam, capite plectit. Hoc eodem anno moritur *Catharina*, ideò Rex statim aliam vxorem ducit. *Chyt.*

ANNO CHR. 1537.

ALEXANDER MEDICES Etruriæ Dux, quem Laurentius iunior, qui Vmbriæ Principatus titulos affectauit, ex maternâ ancillâ furtiuo congressu susceperat, ad Etrusci imperij fastigium ideò prouectus, vt indè grauiore casu interruptâ felicitate prçceps daretur. Cùm enim legitimo coniugio non contentus vagas libidines sectaretur, facilem sibi in necem aditum aperuit, tantâ quidem socordiâ, vt post insidias, quas ei *Hippolytus* patruelis nefariè tetenderat, diligentissimè vitatas, in alterius propinqui, familiarissimique sodalis inusitatam perfidiam inciderat. Is erat *Laurentius Medices* ætate ęqualis, sanguine coniunctus, nullâ lacessitus iniuriâ, & magnis affectus beneficijs, menstruaque stipendij obstrictus liberalitate, quâ maximè eius perfidiæ fama pręgrauari potuit. Eum namque hic tam improbo quàm perfidioso promissi lenocinij nomine in domum suam, suumque cubiculum & lectum facilè perduxit adamatæ mulieris aduentum mentitus, sicut incautus, atque miserrimus Princeps

à ce-

à ceteris omnibus accuratè cauere ſolitus, quàm ab ipſo proditore, quem maximè diligeret, mactaretur; Intempeſtâ namque nocte altè ſternentem Laurentius gladio per coſtas adacto tranſfodit, propereque erectum, & acceptum vulnus acri morſu vindicantem, admouentibus manum duobus ſeruis quos induxerat, quinque vulneribus confecit, impetratâque facilè à præfecto teſſerâ publicis vectus equis Bononiam effugit, patriæ libertatis oblitus, occupante animum ſalutis curâ, vt intactus euaderet. Nam qui liberatæ patriæ laudem appetiſſe videri volebat, nihil plus tanto admiſſo facinore effeciſſe iudicatus eſt, quàm vt Principe amiciſſimo nefariè atque ignobiliter interempto, *Coſmum* ex priuato odio capitalem hoſtem ſuum, ad Etruſcij Imperij potentiam quam verę virtuti facta promittebant, proueheretur, & ipſe demùm publico Senatus iudicio damnatus, obiterque Venetijs anguſto in calle trucidatus, parricidij pœnas dedit. *Iou. Antonius Vacca* ſequenti Epitaphio, ſic Alexandrum luget.

Poſt belli clades varias, & funera ſæuis
Motibus Etruſcæ ciuilibus edita terræ
Cùm populos placida compoſtos pace tenerem,
Per ſcelus agnati me perfida dextra nefandi
Suſtulit, & ſpes ille meas, ſpes ille meorum
Atque ſuas omnes, & publica commoda fregit.
Vſque adeò penſi, & ſancti nihil improba ducit
Inuidia, atque atro mens dira agitata furore.
Ergo iterum infectum ciuili ſanguine ferrum
Mæſta parens aſſueto malo Florentia vidit,
Et luctu externata Ducem defleuit ademptum
Aurea compoſitis meditantem ſecula rebus.

ANNO CHR. 1547.

PETRVS ALOYSIVS FARNESIVS Dux Placentiæ & Parmæ, *Paulo* III. ſummo Pontifice, cùm ſe in adulteria, vagaſque libidines effunderet, clientum ſuorum rabida in ſe odia accendit, itaque conflata in eum cruenta coniuratio eſt,

cuius princeps fuit *Augustinus Landus*, qui illum incautum in ipsâ arce Placentinâ, quam tutissimam opinabatur, decimo Septembris multis vulneribus confodit. Sic trucidatum, abscissis per ignominiam genitalibus, coniurati altero pede suspenderunt è fenestrâ, vndè magis è foro vrbis posset prospici, satiatisque eo spectaculo ciuibus deiecerunt præcipitem in fossam oppidi, in quâ conculcatum est cadauer ab insanâ plebeculâ, & vltra mortem in eum sæuitum. Coniurati verò libertatem, nomenque Cæsareum conclamarunt, moxque *Ferdinandus Gonzaga* Insubriæ Præfectus multo succinctus milite Placentiam prouolauit, Arcemque Cæsarianorum militum præsidio muniuit, antequam Bononiæ prolegatus collectis copijs pręcurreret. *Gonzaga* ille scelerum vindex acerrimus, hoc anno præfectum Comensem, qui captiui cuiusdam vxorem falsis promissis de marito liberando inductam stuprarat, & tamen ipsius virum interfecerat, suspendi iubet. *Raynal.Chyt.*

ANNO CHR. 1552.

GEORGIVS Dux Megapolitanus, in obsidione Francofurtensi, dum Ligulas extra tentorium adstringit, repentè à manu hostili tormenti bellici laxatâ rotâ, interficitur. *Chit.*

ANNO CHR. 1553.

MAVRITIVS Elector Saxoniæ, & *Albertus* Marchio Brandeburgensis in mutua odia incensi belligerantur. Die 9. Iulij pugnatum est in Saxoniâ, non procul ab vrbe Brunsuigâ, ad Pagum Peina, in quâ pugnâ etsi victor fuit *Mauritius*, tamen præter Electorem ipsum occubuerunt *Carolus Victor*, & *Philippus Magnus* Duces Brunsuicenses, & *Fridericus* Princeps Luneburgensis, & Comites quatuordecim. Perierunt ad quatuor millia militum. Capta sunt signa quinquaginta peditum, 14, equitum, sed victor *Mauritius* lethaliter vulneratus biduò post moritur, anno ætatis 32. In gubernatione successit *Augustus* Elector. *Albertus* vix elapsus, iterum copias colligit, *Augusto* Electorali ex Daniâ reuertenti insidias struit, quę tamen frustrâ fuerunt.

runt. Deindè cum *Henrico* prope Brunsuicum iterum, ac tertiò pugnat, sed semper vincitur. Cùm verò Episcopi, & Norinbergenses *Alberti* ditiones inuasissent, ipse *Albertus* eò redit, quem insequitur Brunsuicensis, & Albertum tandem omni ditione exuit, præterquam Blaseburgo, & Suinfurto, quod propter hyemem obsideri non potuit. *Chit.*

MVSTAPHA filius maior *Solymani* Imperatoris Turcici, cùm fractis Persarum opibus ad patrem redijsset, magno exercitus fauore & clamore exceptus est, quâ re offensus pater filium strangulatum in cubiculo, mox in exercitus conspectum proijci, & per præconem hoc proclamari iubet: *Vnus est Deus in Cœlo, vnum etiam Solymanum in terris Imperatorem esse oportet*: quo audito exercitus attonitus conticuit. *Amurathes Geangir* iunior natu biduò post veneno sublatus est, quòd de fratris interitu ingemuisset. Tertius frater *Baiazethes* metu patris ad Regem Persarum confugerat, is statim per Legatos reuocatus securi percussus est. Remanebat *Selymus*, cui pater etiam ipsi minas intentasset, nisi solus superesset. *Annal.Turc.* Sequenti anno in Turciâ exortus est quidam, qui se diceret *Mustapham* Solymani filium, sed hic tandem captus, vncis, siue creagris dilaniatus est. *Zachut.*

EDVARDVS VI. Anglię Rex adolescens sagacissimi ingenij, lento veneno à *Ioanne Dudleo* Nortumbriæ Duce tollitur die 6. Iulij, anno ętatis 16. regni 7. *Dudleus* ille filij sui vxorem *Ioannam Suffolciam*, quæ propinquitate regium stemma attingebat, succedere vult, eamque in aulam inducit. Sed populus præfert *Mariam* sororem Eduardi, quæ regnum nacta, *Dudleum* capit, & supplicio cum *Ioanna Suffolcia* afficit, regnatque annos quinque, & statim hoc anno mense Nouembri, abdicatâ heterodoxâ religione, Pontificiam restituit, & authores diuortij *Henrici* patris cum Mariâ anno 1532. facti, capite plectit, vt & alios. *Chit.Buchol.*

AN-

ANNO CHR. 1558.

PETRVS STROZIVS nobilis Florentinus inter Duces famâ clarissimus, postquam ab augustis armis Caroli V. Patriam, conciuesque defendit, ad Pedemontanas partes pro Rege Christianissimo, contrà præfatum Imperatorem militaturus perrexit: vbi in repetitis conflictibus immortales glorias adeptus est. Postmodum cùm ad Flandriæ confinia bellum translatum esset, sub hostium aspectu, *Marullo* subsidium pręstitit, & *Franciscum Estensem* equitum Ducem vicit in prælio, eumque belli captiuum reddidit. Indè regio iussu in Italiam reuersus, alijsque Ducibus associatus, cum Imperialibus item contendens; at belli euentus cùm semper incerti sint, illorum potentiæ tandem cedere coactus est. Nihilominus vnquam de fortunâ diffidens, iterum militum coadunatis reliquijs, ad Pedemontem se transtulit, ibi Albam ab Imperialibus munitam, expugnauit. *Ludouico XII.* è vitâ sublato; ab *Henrico II.* regni successore *Petrus* in Scotorum subsidium contrà Anglos transmittitur, in quâ bellicâ expeditione, haud parum commendari promeruit, sicuti etiam in expugnatione Cimittæ, & in defensione Metinæ Ciuitatis ab Austriacis obsessę. Interim bellicâ seditione commotâ inter *Paulum IV.* Pontificem, & *Philippum II.* Regem Hispaniarum, dum Petrus Pontificijs armis præsidebat, apud Ostia Tyberina cum hostibus ad certamen venit, quibus ab arce reiectis, etiam fortè propugnaculum ab ipsis constructum, vnâ cum Vicouaro mirabiliter occupauit. Demùm in Galliam reuocatus; contrâ Anglos forti animo pręliaturus aciem instruit, & belli fortunâ cum hoste tentatâ, adeò propitius fuit euentus, vt Calesium, aliorumque locorum gloriosa expugnatio clariùs demonstrauerit: quapropter audacior factus ad Imperialem exercitum penitus disperdendum se conuertit. Sed fraudatus à desiderio suo, sic de eo cecinit quidam Poeta:

Is feriens perit, & dum victor vulnera figit,
Victus sclopi ictu, victima mortis adest.

Scrip-

Scripsit alter:

Tormento Petre Strozza *iaces an fulmine? Pulchrum est*
Non hominum manibus, sed cecidisse Deum.

ANNO CHR. 1559.

HENRICVS II. Rex Galliæ, re & nomine Christianissimus, Catholicæ fidei strenuus defensor, & Lutheranæ sectæ acerrimus persecutor, qui comminatus fuerat, se ex Lutheranorum cineribus montem maximæ altitudinis & latitudinis confecturum, cui vix similis in Gallijs extaret. Cùm Parisijs nuptiæ *Philippi II.* Hispaniarum Regis cum Elisabethâ eius filiâ celebrarentur, & in ludis equestribus *Gabrielem* Comitem *Mongomerium* porrectâ hastâ ad certamen equestre inuitaret, & inuitum cogeret, *Mongomerius* cum Rege concurrens hastam quidem eleganter super Regis thoracem ferreum fregit, sed galea regis non satis clausa admisit tenuissima quædam fragmenta hastæ Mongomerianæ, quæ supra oculum Regis per cranium in cerebrum penetrarunt, ex quo vulnere cùm grauissimos cruciatus nouem dies tolerasset, 10. die Iunij intrà duodecimam & primam diei horam expirauit, anno ætatis suę 41. regni 13. Successit *Franciscus II.* ætatis annorum 16. qui regnat tantùm quindecim menses: Succedit ipsi frater *Carolus IX.* puer adhuc, qui regnat annis 13. *Mongomerius* verò anno 1573. Lutetiæ in publicâ plateâ securi percussus est, crimine perduellionis ei affictò. *Buch. Benedictus Varchius* sequenti elogio sic eum celebrat.

Quid Regem verè Regem, latèque potentem
Præstantem bello Regem, studijsque Mineruæ
Insignem addeceat si scire Henrice laboras.
Henrice Francorum decus, ac noua gloria gentis,
Non alius quisquam citius, meliusue potest te
Patre docere tuo magnum bene consule patrem
Patrem imitare tuum, quo nullus tempore in omni
Omnibus in rebus maior fuit, aut erit vnquam.
Ex illo virtutem omnem, verumque laborem
Fortunam ex alijs tantùm, didicisse memento.

Ioa-

Ioachimus Bellaius ſic eum commendat:

Optatam Henricus pacem conceſſerat orbi,
Ceſſerat ac toto Martius orbe furor.
Indoluit Mauros belli indignatus alumnum
Ad placidæ mentem vertere pacis opus.
Ergo illum fictis ludentem prælia bellis
Euolat emiſſo dum violentus equo,
Perculit imbelli confractæ cuſpidis ictu,
Ludentique ferus ſeria damna tulit.
I nunc & Marti, Princeps, confide cruento,
In media quem ſic ludere pace iuuat.

ANNO CHR. 1562.

ANTONIVS BORBONIVS Rex Nauarræus ad Pontificios à Reformatis defectionem facit: & primus exercitum Regis contrà fratrem *Ludouicum* Borbon. Principem Condæum, & alios reformatæ religionis ipſi adhærentes educit. Verùm dum Rotomagum vrbem obſeſſam grauiter oppugnat, globo tormentario ictus, occumbit, die 17. Nouembris, anno ætatis 45. *Buch.*

ANNO CHR. 1563.

FRANCISCVS DVX GVISIVS, Caroli Lotharingiæ, & Guiſiæ Ducis filius, Cardinalis Lotharingij frater, de Catholica religione optimè meritus, vtpotè qui, flagrantiſſimo pietatis ardore Huguenottam perfidiam debellabat; ſed ab hoſtibus inſidijs impetitus, proditoriè dum Aurelias obſidet, occiditur, cui ſolemni pompâ Tridentini Patres iuſta perſoluêre. *Raynald.* *Ioannes Paſſeratius* ſequens Epitaphium ſcripſit:

Quid ſtatuis tumulum? nil ſum niſi Nomen *&* Vmbra
Elyſium *felix incolit* Vmbra *nemus*:
Nomen *ab occaſu ſolis pertingit ad ortum.*
Me ne putas vllo marmore poſſe tegi?

AN.

ANNO CHR. 1566.

NICOLAVS SERINIVS Comes, heros fortissimus, Zigetum à *Solymano* Turcarum Imperatore cum ducentis armatorum millibus obsidione cinctum, acerrimè defendit; tandem tamen decimâ quartâ oppugnatione expugnatum est. In illius autem expugnatione singulare specimen fortitudinis suæ *Serinius* edidit. Cùm enim per totum mensem obsidionem ingenti animo tolerasset, ad extremum fame, siti, omniumque rerum inopiâ, & miserabili tot mulierum, & infantium eiulatu pressus, ac omni alio auxilio destitutus vltima experiri voluit: ante eruptionem igitur pretiosa vestimenta promi iussit, eaque pro loricâ induit; galeę item loco galerum sumpsit ex villoso serico, palâ, in quâ magni pretij adamas inclusus erat, & ex quâ pennarum ardeatinarum fasciculus cristæ instar assurgebat, insigni; gladios prætereà quatuor ex armamentario produci imperauit, quorum vnius acie tentatâ eum sibi delegit, reliquos inter amicos distribuit; hęc arma sufficere ei dictitans, qui expeditius pugnare, quam diutiùs cum morte certâ luctari mallet: tum claues à cubiculario allatas in tunicam interiorem insui mandauit, & vnâ 100. aureos, eius qui se interfecto potitus esset, pręmium: & ita ducibus, & militibus omnibus in aciem instructis, & masculâ oratione confirmatis, post nomen IESV ter inclamatum portis arcis apertis stricto gladio, ante suos intrepidè exiuit, ac generosissimè inter confertissimos hostes pugnando in ipsâ portâ vitam amisit cum insigni nobilium Hungarorum, strenuorumque militum numero. Caput toties nominato *Serinio* à Turcis (quorum ad 30. millia desiderata fuêre) amputatum, spectaculi causâ circumgestatum, tandemque ad *Maximilianum* Imp. missum est, ad cuius patrem *Ferdinandum* idem Serinius caput *Catzianeri* à se obtruncati serico inuolutum attulerat, & Christiani, quotquot Martis vis reliquos fecerat, crudeliter interempti sunt: exceptis paucis, qui Turcicis pileis tecti cum mulieribus, & infantibus in seruitutem miseram abducti. Expugnati autem Zigeti *Solymanus* lætitiam non sensit. Siquidem triduo

ante, die 4. Septembris in castris dyssenteriâ mortuus, cui paucis post diebus substitutus est filius eius *Selimus II.* De Solymano sic cecinit *Ianus Vitalis*.

Ocia quem nunquam tentarunt mollia, quem non
Delicijs fregit desidiosa Venus,
Regnatorem Asię Solymanum en aspice quisquis
Scillæam ignoras terribilem ingluuiem,
Ægyptum ille inhians, inhians Indosque, Getasque
Pannoniæque arces, indomitamque Rhodum
Vi magna aggressus rapuit, te vindice Cæsar
Euasit rabiem sola Vienna suam,
Et nunc immitis fœta truculentior vrsa
In latebris fingit funera nostra suis,
Interea dum nos vigilantes stertimus, ille
Insomnis, nobis integra Regna vorat.

ANNO CHR. 1567.

HENRICVS STVARDVS Rex Scotię, Iacobi VI. pater, fraude & latrocinio *Mariæ* Reginæ vxoris strangulatur, & puluere tormentario ædes, in quibus cadauer erat, euertuntur, die 10. Februarij, & paulò post nubit *Bothuelio* suo adultero. *Buch.*

WILHELMVS GRVMBACHIVS cum socijs (qui Herbipolensem Episcopum interfecerunt, vrbem ipsam posteà interceperant, & hostiliter diripuerant, pacem publicam in Franconiâ turbantes) iam ante à Cæsare proscripti, nouâ proscriptione omnium imperij ordinum consensu aggrauati sunt; & Dux Saxoniæ *Ioannes Fridericus* iunior, captiui Electoris filius, quòd Grumbachium proscriptum, aliosque pertinaciter foueret, proscriptionis telum ipse quoque persensit. Executio huius proscriptionis demandata fuit à *Maximiliano* II. Electori Saxonię Augusto, qui subditos à fide & obedientiâ *Ioannis Friderici* auocauit. Illi verò huius admonitioni nullo modo parebant, quin potiùs ad defensionem Ducis sui se se parabant. Augustus itaque vrbem Gotham, & adiacentem arcem in quâ

Ioan-

Ioannes Fridericus Saxo, Grumbachius, & alij erant, obsidione cingit,& acriter oppugnat. Tandem vrbs cum arce post quatuor mensium obsidionem, Commissarijs Imperij, & Electori Augusto tradita est die 13. Aprilis anno 1567. die Dominico, & arx inuito, & multum deprecante *Ioanne Wilhelmo*, fratre Ioannis Friderici,in perpetuam rei memoriam solo ęquata. *Grumbachius*, & *Christianus Bruck* Cancellarius homo superbus, ambo viui in quatuor partes dissecti sunt:alij quidam,inter quos *Dauid Baumgartnerus* & *Hieronymus à Brendestein* decollati fuêre. Dux *Ioannes* Viennam, indè Posonium,& tandem Neapolim Austrię captiuus abductus est, ibique ad mortem vsque permansit per aliquot annos. Hic fuit tragicus eorum exitus, qui consilia de mutando Reipublicæ Imperij Romani statu tractasse dicebantur. Sumptus huius belli ad 53630. florenorum Principes Imperij Augusto Electori restituerunt. *Chyt.*

ANNEVS MEMORANTIVS à Francisco Rege Francorum ob tantæ virtutis merita, Galliæ magni Comestabilis titulo decoratur: Is,bella gerente Rege cum *Carolo V.* Augusto, in cunctis, & pręcipuè in memorabili Papiæ conflictu, semper inuictissimi Herois famam adeptus est. *Henricus* II. Francisco succedens, dum magis magisque bella pręmebant hostilia, suis cum Mauritij Saxonum Ducis,aliorumque Principum confœderatis armis, Memorantium totius exercitus Ducem præficit,& quam proficua Collegatis, hæc esset electio, comprobauit euentus: nam Imperialium furores bellicos adeò repressit, & extinxit, vt ad felicem Metis, Tutelę,aliarumque Ciuitatum expugnationem, viam aperuerit. Deindè Philippus II. Hispaniarum Rex dum Galliam cum forti exercitu inuadere tentabat, *Anneus* inuictâ constantiâ se opposuit: & aspero quidem commisso certamine cum Duce Sabaudiæ Hispanorum armis imperante, non sine ex vtraque parte sanguinis effusione; tandem ipse ex vulnerum copiâ debilitatus, à Sabaudo in bello captus est: Verùm inter Reges pace compositâ, liber euasus,à *Carolo* IX. Henrici successore apud Lutetiam Parisiorum ad rebelles Hęreticos reprimendos mittitur, sed infelix euentus denuò in hostium captu-

ram tradidit: Paulò post iterum solutus, & liber effectus, ad pugnam reuersus, velut alter Antheus, è lapsu vires assumens, nobilem victoriam consecutus est, in quâ tamen letaliter percussus, crudelis Parca, dum ei vitę stamen pręcidit, tam gloriosâ victoriâ perfrui denegauit. De eo in Templo PP. Cœlestinorum Parisiensium legitur hoc Epitaphium:

Adsta viator non leue est pretium morę.
Hoc grande paruo Cor duplex iacet loco,
Regis, Ducisque: Regis Henrici, *Ducis*
Memorantij Annę, *per gradus qui singulos*
Ad militaris ordinis fastigium
Peruenit, & res maximas sub maximis
Domi forisque Regibus gessit tribus,
Francisco, & Henrico *vltimoque* Carolo.
Sed præcipua quò singularis & fides,
Inter Ducemque, Regem, & Henricum *foret*
Testata, corda iussit amborum simul
Rex ipse poni. Pignus haud dubitabile
Quod iuncta eorum vita perpetuò fuit,
Hic iuncta quorum mors habet vitalia.

Ioannes Auratus aliud scripsit:

Octo qui decies peregit annos,
Octo prælia qui cruenta gessit,
Octo vulneribus fuit peremptus.
Septem dicitis esse vos, nec octo.
Septem vulnera fecit hostis extra,
Octauum sibi fecit intus ipse
Cæsum se patria dolens inulta.

ANNO CHR. 1568.

LVDOVICVS Comes Nassouius, Auraici frater, Hispanorum copias in Frisiâ inter Heiligerlæum, & Winshotum propè Groningam prælio deuicit, cæso ipsorum Duce *Ioanne* Comite Arenbergio, Frisię Gubernatore, in quâ *Adolphus* Comes Nassouius fortiter pro defensione fratris sui Wilhelmi Princi-

pis

pis Auraici pugnans, occubuit, 23. Maij. *Buch.*

FERDINANDI Ducis Albani mandato *Gisebertus*, & *Theodorus* Barones Battenburgij fratres, vnâ cum 16. Nobilibus, coniurationis nomine damnati, die 1. Iunij, *Lamoralus* verò Comes *Egmondanus*, Flandriæ, & Austriæ Gubernator, victorijs aliquot de Gallo partis celebris, ætat. 46. Et *Philippus Mommorencius* Comes *Hornanus* Belgici maris Præfectus, ætat. 50. Ordinum Consiliarij; & Equites aurei Velleris, die 5. Iunij, Bruxellis capite truncati sunt.

ANNO CHR. 1569.

LVDOVICVS BORBONIVS, Princeps Condæus, hæros fortissimus, patriæque propugnator acerrimus, ad Irnacum propè Engolisam fortiter pugnans, & vulnerato equo concidens, primum à nobili Saniano captus, deindè contra fidem datam à *Montesquio*, Henrici Valesij Ducis Andegauensis excubitorum Præfecto, sclopeti glande traiectus, occubuit 13. Martij: relictis post se quatuor filijs, *Henrico Borbon.* Principe Condæo, *Francisco Borb.* Principe Contiaco, *Carolo* Principe Condæo, & *Carolo* Suessonum Comite. *Coment. rer. Gallic.*

ANNO CHR. 1571.

IOACHIMVS II. Elector Brandeburgensis, cùm præfuisset annis 36. die 3. Ianuarij, cùm hilariter cœnasset, vi veneni extinguitur, quod in Maluatico ipsi cubitum ituro *Iudæus* quidam familiaris miscuerat, quod scelus tandem post quinque annos ab vxore Iudæi proditur: succedit ipsi filius *Ioannes Georgius*, qui præfuit annis 27.

ANNO CHR. 1572.

MARCVS ANTONIVS BRAGADENVS Venetus, Præfectus vrbis Famaugustæ, olim Salamis dictæ, in Cypro, cùm vndecim mensibus obsidionem tolerasset, & ad omnium rerum inopiam redactus esset, deditionem fecit his legibus: vt Venetis vitæ concederetur incolumitas, & tuti cum armis suis,

& facultatibus in Cretam deducerentur: Græci domos suas incolerent, possessionibus suis fruerentur, ritu Christiano viuerent. Quibus conditionibus à Mustaphâ Basâ initio mensis Augusti anno 1572. laudatis, & approbatis, ipsiusque manu subsignatis: die quinto dicti mensis prodijt ex vrbe Bragadenus, sub quo defensa fuerat hactenus, & cum illustri virorum nobilium comitatu in Mustaphæ castra venit, eique claues Ciuitatis, quòd in deditionibus fieri solet, obtulit. Exceptus initio comiter à Mustaphâ, mox ab illâ crudeli belluâ, per summum scelus violatâ fide, plerosque ad transtra relegat, multos occidit, demùm *Bragadenum* naso & auribus mutilat, & viuum excoriat die 16. Augusti. *Laurentium Teupolum* Paphi præfectum, qui & ipse cum alijs Famaugustam singulari virtute propugnarat, suspendio Mustapha necari, ceteros deditcios immaniter contrucidari iussit. Turcarum, qui obsidionis principio in vniuersum ad ducenta millia censebantur, durante obsidione octuaginta millia perijsse constat. *Annal. Turc.*

CAROLVS IX. Galliæ Rex, vt reformatæ religionis Principes in vnâ velut muscipulâ, vt ipse loqui solebat caperet, instituit nuptias celebrandas Lutetiæ ab *Henrico Borbonio* Rege Nauarræo, & *Margareta Valesia* Regis Galliæ sorore, & euocatos cunctos cum coniugibus, liberis, & reliquis ciuibus, nulla sexus, aut ætatis habitâ ratione, in suis domibus, & lectis trucidat, tam Lutetiæ, quàm alijs in vrbibus, vno eodemque die, qui erat illucescens D. Bartholomæi. Similes lanienæ Tholosæ, Rotomagi, Diepæ, Meausiæ, Burgesiæ, Aureliæ, & Lugduni fuerunt, vt intrà paucos dies multa hominum millia iugularentur. Estque hic annus à *Vesperis Siculis* 290. Hunc annum hæc verba indicant, collectis numerorum literis. *LVtetIa Mater sVos natos DeVoraVIt*. Immò Rex *Carolus* ipse gloriatus est in literis ad Pontificem *Gregorium* XIII. de numero cæsorum hæreticorum, quod eorum LXX. millia occidisset, teste *Onuphrio*: Alijque fide digni Historici referunt, intra 30. annos, ab anno Chr. 1550. vsque ad 1580. nongentis centena millia hominum interfecta esse in Galliâ, Italiâ, Hispaniâ, Angliâ, & Belgio. Inter

ter eos numerantur 39. Principes, 148. Comites, 235. Barones, 147518. Nobiles, 700060. ex vulgo. *Comment. rer. Gall.*

ANNO CHR. 1574.

AMVRATHES III. Turcarum Imper. filius *Selymi II.* crapulâ, & libidine extincto patre, auspicatus est imperium, anno ætatis 27. Ante omnia recepto more barbaro strangulari quinque fratres suos, natu se minores, in pręsentiâ suâ iussit: quorum minimi ceruicibus & iugulo cùm pro more neruus adhiberetur, incertum an tenerioris in hunc amoris causâ motum, an conscientiæ patratę crudelitatis in omnes, illacrimasse quidem ipsum constat. *Annal. Turc.*

CHRISTOPHORVS Gomes Palatinus Rheni, Friderici III. Elect. filius, *Ludouicus*, & *Henricus* Comites Nassouij, *wilhelmi* fratres, nouas auxiliares copias Auraico & Belgis, qui defecerant, adducentes, in campo Mouacensi, non procul Neomago à *Sancio de Auila* & Mondragonio Hispanorum Ducibus ex improuiso oppressi, & hostium multitudine superati, fortissimè dimicantes cęsi, & copiæ eorundem profligatæ sunt, 14. Aprilis. *Buch.*

ANNO CHR. 1576.

HAIDAR Rex Persarum, filius Thehmasis, tertiogenitus extincto patre, post quindecim dies à Sultanis quibusdam, siue Proceribus regni, qui eum oderant, trucidatur. Cui succedit *Ismael* maior secundogenitus, qui sexto regni mense, nempè die 24. Nouembris, veneno sororis *Perięconcona* operâ propinato sublatus perijt. Huic *Mahumetes* Hodabendes, *Thehmasis* filius primogenitus successit, qui statim iuniores octo fratres trucidat, & religione ad Turcas accedit, regnatque anno vno, & mensibus sex. *Buch.*

AN-

ANNO CHR. 1578.

SEBASTIANVS Portugallię Rex cùm naturâ ad armorum amorem propensissimus esset, nullam aliam voluptatem, quam è bellicis rebus quęrebat: quę etiam superioribus annis eum Tingim traijcere coegit, eo animo vt Barbariam in suam potestatem redigeret, sed irrito conatu. Verùm hoc anno die 4. Augusti pręlium est commissum inter ipsum, & *Abdelmelechum* Marocensium Regem, circà horam duodecimam: & Mauri quidem primi tormenta in Christianos eiaculari cœperunt: sed vix tres globos miserant, cùm ecce Christiani eosdem suis quoque pilis excipiunt. Statimque sclopetarij milites ab vtraque acie paruas pilas instar nimbi, aut grandinis effuderunt, tam horridâ, furiosâ, terribileque tempestate, vt prę tremore, quem tormentorum fragor, & boatus excitabat, terra in profundum demergi, & cœlum igni, flammis, fulgure, tonitribus tormentorum exardescere videretur. Exoneratis igitur tormentis, quingenti armati ex primâ acie, quos Dux de Auero ducebat, in sinistrum Maurorum cornu impetum fecerunt, eosque dissiparunt, & occisis plurimis, ceteros in fugam compulerunt, itaut plusquam octo millia sclopetariorum, & viginti millia equitum hastatorum (qui Alardes erant) locum reliquerint, ac ferè per viginti leucas diffugientes, de victoriâ Christianorum passim rumorem sparserint. In hoc primo congressu Mauri duo equestria vexilla amiserunt, non sinè magno *Abdelmeleci* dolore, qui cum in medio agmine equo insideret, videretque suos turpi fugæ laxè, & effusè adeò indulgere, ita irâ & furore incensus fuit, vt quantumuis præ imbecillitate in equo vix sedere posset, ipse tamen eâ parte, quâ ipsius milites fugiebant, hostem aggredi conatus sit, vt inclinatum illud, fœdeque disiectum cornu repararat, & fugientes sisteret, contraque hostem rursus conuerteret. Sed prætoriæ cohortis milites, cùm extremam ipsius debilitatem non ignorarent, sublatis habenis quo minus vlterius progredi posset, prohibuerunt. Cùm verò vt illorum manibus se eriperet, manum capulo admouere conaretur, paralysi brachia, manusue di-

diriguiſſe animaduertit. Quâ ex re tantum dolorem animo ſenſit, vt amiſsâ voce in lunatum Ephippij arcum procumbens, nihil amplius prolocutus ſit, quàm vt ſeocyus promouerent: id quod factum eſt, ſed ad iactum dumtaxat lapidis. Intereà Prętoriani Regem ex equo ſublatum, in lecticam repoſuerunt, vbi intrà ſemihoram animam exalauit. Mors tamen eius callidè diſſimulata eſt, dum eum quieti ſe tradidiſſe fingerent.

Verùm enim verò etſi Chriſtiani Mauritanos primo congreſſu vicerunt: reliquus tamen Regis Luſitani exercitus hac victoriâ vti neſciuit. Cùm enim nemo eſſet qui, quod facto opus eſſet, iuberet, aut ſubſidiarias cohortes in auxilium ſubmitteret: pulcherrimam victoriam è manibus elabi permiſerunt: ipſi verò victores milites ſe eò recipere coacti ſunt, vndè exierunt. Mauri itaque cùm hanc ſuorum ſtragem à ſolis equitibus editam cernerent, neque quenquam eſſe, qui illis ſuppetias ferret: mille Argoletos, alioſque plurimos emiſerunt, qui Luſitanos antea victores eâ vi in fugam coniecerunt, vt in mediam aciem peditum irruentes, ingentem totius Chriſtiani exercitus perturbationem effecerint. Res in ipſo conſpectu & præſentiâ Regis gerebatur: qui ſuorum ſuaſu hactenus in curru commoratus, quamprimum ſuorum fugam & inclinationem conſpexit, ſubitò in equum armis viridibus & contrà quamuis vim validis protectum inſilijt: & in hoſtem Duce de Auero, alijſque armatis comitatus, ſe ſe intulit. Quanquam autem tantâ vi, tantoque impetu in aduerſarios inuectus eſt, vt denuò illorum aciem ruperit: cùm tamen exercitus Mauritanus loco non cederet, coacti ſunt hi equites (qui vix quingenti numero erant) pedem referre: quos Mauri tanto impetu inſecuti ſunt, vt magno eorum numero occiſo, reliquos coegerint ſe peditibus inferre, ita vt præcipiti, & vecordi conſternatione irruentes, pondere equorum plurimis protritis & eliſis, magnam ſuorum ſtragem ediderint. Intereà totę Mahometani exercitus copiæ de monte decurrentes, ingenti impetu Chriſtianorum aciem inuadere cœperunt.

In eo conflictu Dux de *Auero*, & multi alij nobiles ſtrenuique viri ceciderunt: quin & Regis Luſitani equus, ipſo tamen ſal-

ſaluo & illęſo, traiectus: & tormenta, quæ in hoc pręlio Chriſtianis nulli vſui fuerunt, capta ſunt, Rex Luſitanus, qui alium equum recentem conſcenderat, animaduertens poſtremam aciem opus habere ſubſidio, quingentis armatis, qui huic officio deſtinati erant, ſecum raptis, Mauros, qui ſub *Muleio Mahameto* fratre Abdelmeleci erant, tertiò adortus eſt: quos ita perterruit, vt coegerit eos vltrà dimidiam leucam cedere, occiſis plurimis, reliquis autem diſſipatis. Sed cùm ſolus eſſet, neminemque haberet qui ſe ſequeretur: magno cum dolore, contraque animi ſui voluntatem ad exercitum ſuum ſe conferre coactus eſt, vt nimirum ad cladem ſuam viuus videnſque, vt dicitur, proficiſceretur. Nam Mauri in ſiniſtro cornu poſtquam tormenta ceperunt, victoriam perſequentes, etiam illos Chriſtianos, qui ad ripam fluuij erant, ita deuicerunt, vt in *Mulei Mahameti* (qui inter Chriſtianos & fluuium ſe tenebat) ſtationem inueheretur, miſerandamque ſtragem Maurorum, qui cum eo erant, ederent: & multi ex eius militibus in turmas Chriſtianorum ſe proriperent.

Muleius Mahametus fugâ ſalutem quærere volens, cùm fluuium Lariſſæ cœnoſum & paluſtrem vado tranſire vellet, ab equo (qui è luto eluctari conabatur ſtrato excuſſus: & cùm natandi imperitus eſſet, ſubmerſus, & aquis extinctus eſt. Victores Mauri victis inſiſtentes, ad ſtationem *Mulei Hameti* fratris *Abdelmeleci* peruenerunt, ibique Principes Chriſtianos vndique incluſos, & quaſi indagine cinctos, partim occiderunt, partim captiuos abduxerunt. Noſtri itaque ſic vndique circumuenti, & ad extremum redacti, fugam conſulerunt. Rex tamen *Sebaſtianus*, ſuos deſerere, & fugâ ſalutem quærere indecorum ducens, cum ſuis illis paucis ſtrenuè rem gerebat: tot cædes faciebat, tot orco demittebat, vt multi fulmen illum appellarent, pauci ſanè aſpicere aut contrà tueri auderent. Tandem ſexaginta circiter milites *Abdelmeleci*, ex Regis cæde gloriam quæſituri, globo facto eum circumduxerunt. Is ergo cùm nullam ſibi ad effugiendum viam ſupereſſe videret, vni ex ſuis ambactis mandauit, vt candidam faſciam haſtæ appenſam in ſignum de-

ditionis erigeret. At illi, qui eum incluſerant (Alarbes ſcilicet, genus omnium maximè barbarum & crudele) hoc ſigno in auxilium Luſitanos vocari exiſtimantes: ex omni parte impetu facto, Regem multis locis conuulnerarunt, tandemque ceperunt, & laqueolo galeæ inciſo, duas plagas capiti, totidemque faciei inflixerunt, vt ita de equo præcipitatus expirarit, anno ætatis 24. cùm iam annos 21. regnaſſet. Chriſtianos fugientes Mauri in multam noctem inſecuti ſunt. Itaque omnibus victis, diſſipatiſque, aut in miſeram captiuitatem redactis. Cadauera trium Regum in idem tabernaculum delata, triſte & horrendum de ſe ſpectaculum præbuerunt, & ſpectantibus lacrymas excuſſerunt. Quid enim triſtius, aut viſu magis horrendum erat, quàm tres potentiſſimos Reges vno prælio defunctos ſimul iacentes conſpicere? Quorum vnius exercitus ipſo viuo victus, eo mortuo aliorum duorum Regum exercitum ſtatim ſuperauit: cùmque omnes tres ad Mauritaniç regnum aſpirarent, nullus ex ipſis eum tenuit. Sed hanc rem humanis ſenſibus occluſam, & diuinæ maieſtatis occulto iudicio reſeruatam, omitto. *Chyt. Thom.Freig.*

ANNO CHR. 1579.

MVSTAPHA Baſſa Budenſis mandato Imper. Turc. ſtrangulatur 27. Septembris. Eodem facto Baſſa quoque Alexandrinus interemptus eſt. *Annal.Turc.*

ANNO CHR. 1582.

IANICVLA walachiæ Regulus, ob iniurias, quas vicinç nobilitati intulerat, in Stephani Regis Poloniæ gratiam à Turcarum Imperatore Principatu ſpoliatus, dum in Hungariam per Pokucziã regni Poloniç prouinciam profugere conatur, à Nicolao Iaslouecio Sniatynienſi præfecto iuſſu Regis Poloniæ capitur, & menſe Auguſti Leopoli in Ruſſiâ capite plectitur. *Reinhold.de bello Moſcouit.*

ANNO CHR. 1583.

MAHVMETES Cherei Tartarorum Precopensium Chamus desertus à suis, & potissimùm proditus à Præfecto curię suæ, à Turcis iussu *Amuratis* Turcar. Imper. vnâ cum duobus filijs eliso gutture strangulatus est, circà mensem Iunium : in cuius loco decreto Amuratis *Islan* suffectus est. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1584.

FRANCISCVS ALENCONIVS Dux Brabantię, Galliæ Regis frater, perfidè & fraudolenter vrbem Antuerpiam die 7. Ianuarij ex inopinato opprimere, & Regno Gallorum subijcere conatus est. Verùm ciues re animaduersâ, Gallis ad forum vsque plenis signis penetrantibus, & obuios quoque interficientibus, se fortiter opponunt, eosque repellunt, & in fugam conuertunt. Ex partibus Gallorum cæsi plures 1500. exceptis vulneratis, & postea ex vulneribus mortuis : capti circiter 2000. inter quos multi Comites, Barones, & Nobiles reperti fuêre. Ex ciuibus fortissimè pro salute Patriæ dimicantibus circiter 80. interfecti fuerunt. *Franciscus* verò in morbum delapsus, cùm insuper veneno potatus esset, moritur die 31. Maij. *Chron. Belg.*

WILHELMVS Princeps *Auraicus*, & Comes Nassouius Belgici Gubernator, Heros ac bellator fortissimus, Delphis tribus globis venenatis per sicarium Balthassarem Gerhartum Burgundum traiectus, die 10. Iulij secundâ horâ post meridiem, cùm vixisset annos 51. expirauit. In huius locum ab Ordinibus Belgici confœderatis Gubernator Hollandię, Seelandię, Frisiæ, & Vltraiecti, & Supremus Amiralius, constitutus est filius *Mauritius* aui materni nomen, & animum referens, annorum tum temporis 19. adolescens, eique legatus adiunctus, *Philippus* Comes ab Hohenlohe, mense Augusto. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 1585.

PONTVS DE LA GARDIA, fortissimus, ac præstantissimus Heros, ac felix exercituum regni Sueciæ Imperator, cùm

cùm in annosâ nauiculâ Naruam fluuium traijcere vellent, & aliquot machinas campestres, medio fluuio iam traiecto, explo-derent, nauicula ex machinarum tonitru fatiscente, naufragium passi, & 18. homines vnâ cum ipso *Ponto* submersi sunt, die 5. Nouembr. *Buch.*

Turcæ mense Augusto anni huius, *Osmane* Basŝâ duce, cum *Persis* propè Taurisium prælio acerrimo toto triduo trinoctioque continuato conflixerunt, cuius hic finis fuit: vt octoginta Turcarum millibus (& si non sinè mediocri Persarum clade) cæsis, *Mahumetes* Bassa Carahemidanus, & Bassa Trapezuntinus, cum magno militum veteranorum Turcicorum numero occubuerint, & Taurisium ex faucibus eorumdem ereptum fuerit. *Annal. Turc. Minadous de bello Persic.*

ANNO CHR. 1588.

HENRICVS BORBONIVS, Ludouici filius, Princeps Condæus, Henrici Borbonij Regis Nauarræi patruelis, qui variâ iactatus fortunâ, solum patrię aliquandiù vertit, & tandem veneno impiè ac nefariè per domesticum suum è medio sublatus est, anno ætatis 35. *Buch.*

ANNO CHR. 1589.

HENRICVS III. Galliarum Rex, ob Guisiorum cædem, à toto ferè regno deseritur, cùm iam per Sixtum V. Pontif. Max. de censuris monitus esset; Hinc Rege Nauarræ euocato Lutetiam oppugnat, sed Calendis Augusti à *Iacobo Clemente* ad secretam audientiam admisso, quasi arcana Ciuium reuelaturo, cultro venenato in inferiori ventre percussus, postridiè extinctus est, & in eo *Valesia* familia, anno ætatis 37. Successit vi legis Salicæ ex *Borbonia* familiâ *Henricus IV*. Rex Nauarrę proclamatus à plerisque, & præmisso iuramento de conseruandis Religione Catholicâ, & consuetudinibus Regni. Sed quia Guisij, & alij regni Proceres repugnarunt, multę vrbes captæ, direptæ, incensæ. Regicida verò multis à satellitibus regijs vulneribus confossus, trucidatur, cuius cadauer postea equis in quatuor

tuor partes distractum, & à carnifice combustum est. *Paulus Thomas* Engelismensis, *Henrici* tumulū sequenti Epitaphio exornat:

Dura ego pene puer discrimina Martis adiui,
Assererem vt fratri Gallica regna pio.
Agmina collatis bis straui hostilia signis
Pictonicis *campis, quàque* Carenta *fluit.*
Me sibi dein Regem fortes petiere Poloni,
Gallicaque *idcircò terra relicta mihi est.*
Nondum illic totum gestaram sceptra per annum,
Cùm celeri fato frater ademptus obit.
Delata accipio Franci, *moderamina regni,*
Do pacem Gallis, *ciuica bella fugo.*
Rex toties, victor toties, en lubrica fata!
Cul tello tenui saucius hìc iaceo.

Paucos ante *Henrici* III. mortem menses, die scilicet 5. Ianuarij, mater eius *Catharina*, *Laurentij Medicis* Vrbini Ducis filia, mærore animi (vel vt nonnulli volunt, veneno) extincta est.

ANNO CHR. 1591.

OCTAVIANVS Comes Mansfeldius, Ernesti filius, in obsidione Knodsenburgi, ab erumpentibus Comitis Solmensis militibus, globo sclopeti traiectus occubuit. *Chron. Belg.*

ANNO CHR. 1592.

AVGERIVS GISSENIVS BVSBEQVIVS, Ferdinandi Rom. Imperatoris ad *Solymanum* Turcarum Imper. Legatus, & Orator ordinarius, à prędonibus in ipso limine patriæ hoc anno occisus est. *Buch.*

ANNO CHR. 1593.

MEmorabilis pugna hoc anno ad Sissekium in Croatiâ die 23. Iunij commissa est: in quâ exercitus Cæsareus vix 4 oc. Vngaris & Germanis constans militibus è vicinis gentibus Austriacis collectis (quem *Thomas* Erdedi Slauoniæ Banus,

An-

Andreas Auerſpergius Caroloſtatenſium pręfectus, *Melchior* Rederus Baro, *Rupertus* Eggenbergius, & alij viri nobiles ducebant) viginti Turcarum millia profligauit: & victoriam diuinitus conceſſam obtinuit. Quo in loco inter alios bellatores eximios, præclarum virtutis ac fortitudinis bellicę ſpecimen edidit, & laudem non exiguam conſecutus eſt, Generoſus ac illuſtris D. D. *Melchior à Redern* Baro Bohemię, Artis, & Martis peritiâ clarus, qui alijs prælio cum hoſte tanto, propter copiarum ſuarum infirmitatem minimè dimicandum, ſed potius retrocedendum ſuadentibus, conſentiente Domino Andrea Auerſpergio Caroloſtatenſi præfecto, & alijs, Turcas quamuis multitudine noſtris longè ſuperiores, omninò adoriendos conſtanter ſuaſit: addens inſuper: mortem ſe potius cum ſuo equitatu, pro Chriſti nomine, & patriæ ſalute fortiter pugnando gloriosè obiturum: quàm vitam turpiter fugiendo non ſine ſummo dedecore ſaluam, & incolumem retenturum eſſe. Vndè & reliqui vnanimi conſenſu; & viribus coniunctis, magno impetu in hoſtes irruerunt: eoſque animosè confligendo in fugam conpulerunt: ita vt ipſe *Hazanes* Baſſa Boſnenſis Tyrannus crudeliſſimus, vnâ cum fratre Giafero Bego Zcernikenſi, Sinane Bego Cliſſenſi, *Amuratis* Imp. Turc. ex ſorore nepote, Mahumete Bego Seracienſi, Bego Hertzegouinæ, & alij aliquot præcipui Begi, plurimi Agi, Zaimi & Iſpai, & octodecim circiter ſelectiſſimorum militum Turcicorum millia, partim ſclopetis & ferro cæſi, partim Oderæ & Colapis rapidiſſimorum fluminum vorticibus (exceptis paucis initiò per pontem fugâ elapſis) abſorpti, noſtrorum vix quinquaginta deſiderati fuerint. Vbi & illud obſeruandum eſt: *Boynium* Croatum, qui ante annum *Hazani* Baſſę Boſnenſi copias Slauonicas, & Stiriacas, vt propè arcem Petriniam oppreſſæ ad internecionem cæderentur, nefariè prodiderat, vnâ cum reliquis Turcis cæſum occubuiſſe, atque ita dignam proditionis mercedem conſequutum fuiſſe.

Partâ hac victoriâ, *Siſſekium* è faucibus Turcarum ereptum: Petrinia vero arx ad Colapium fluuium munitiſſima, à coniunctis Germanorum & Vngarorum copijs, fruſtrà aliquo dierum

rum

rum ſpacio, Turcis ea fortiter defendentibus, oppugnata eſt. At *Siſſekium* infirmo admodum præſidio munitum, & vix obſidione liberatum, tandem poſt varios dubij Martis euentus, in poteſtatem & ſæuitiam Turcarum conceſſit, ſub finem Auguſti. *Buch.*

ANNO CHR. 1595.

MAHVMETES III. Turcarũ Rex XIV. & VII. Imp. Orientis, filiorum natu maximus *Amurathis III.* regnum pro more Turcicorum Imperatorum 18. fratrum cæde ex diuerſis concubinis progenitorum auſpicatus eſt, eoſdemque cum patre in idem monumentum condi curauit; ſorores verò 27. in Seraglio viuere permiſit. Huius coniux fœmina ambitioſa, cùm ex Imperatore, & Aſtrologo ſiſcitaretur: An non filius in regno ſucceſſurus eſſet? Mahumetes exiſtimans eam velle ſe maritum veneno necare, ex ſolâ ſuſpicione & zelo neci damnauit, ipſamque in aquis ſuffocari, & filium ſtrangulari, quoſdam etiam ex famulitio vtriuſque ſexus ad 30. mortis ſocios fieri iuſſit. *Annal. Turc.*

VILLERIVS Rotomag. præfectus, & Gallię Amiralius, vnâ cum alijs quibuſdam Proceribus, plurimiſque nobilibus cęſus in bello contrà Hiſpanos, occubuit. *Marian.*

ANNO CHR. 1600.

ALEXANDER RVVENAS, Comitis Crociæ frater, Iacobum VI. Scotię Regem, inſidioſè Perthum perducit, ibique in interiora conclauia, vt theſauros oſtenderet, ſolum allectum, & à Lenoxiæ Duce, Comite Marciæ, & alijs nobilibus aulicis ſemotum, interficere geſtijt; ſed Rex maſculo animo, primò comminationis, poſt facto ipſo ſe defendit, & ſuccurſu quatuor ſuorum interfecto ipſo, eiuſque fratre Comite, & quibuſdam miniſtris ſaluus euaſit.

ANNO CHR. 1602.

BIRONIVS Mariſchallus regni Gallici, & Dux, item Comes de Auerniâ, alijque Proceres conſilia agitant de occidendo Rege, Reginam, & Delphinum, & omni eius progenie, & nutricem filioli Regis veneno tollunt, quo infantem etiam periturum ſperant, ſed fruſtra: Quia ab vno coniuratorum detegitur Regi tota coniuratio, vndè ſequitur captiuitas *Bironij*, & Comitis Arueniæ 15. Iulij; res Parlamento defertur ad iudicandum, quod ſtatuit ſcelus hoc pœnâ capitali vindicandum, atque ita vltima die Iulij Bironius decollatur: Comes vero 2. die Octobris, ex carcere dimittitur, non propter innocentiam, ſed Regis clementiam. *Bucch.*

ANNO CHR. 1603.

MOSES Zeclerorum Dux, poſt Tartarorum in Tranſyluaniam incurſionem, etiam ipſe illam vaſtat, qui tamen paulò poſt trucidatur. Imperator tamen ob hoſce motus comitia agit, & auxilia fortia ab imperio impetrat.

ANNO CHR. 1608.

ADOLPHVS Comes Naſſouienſis, cùm negotiorum causâ in itinere eſſet, intercipitur ab Hiſpanis, & occiditur. Hiſpani tamen iſti ferè omnes à ſocijs Comitis occiduntur.

ANNO CHR. 1610.

HENRICVS IV. Rex Galliæ & Nauarræ cognomento *Magnus*, filius *Antonij* Regis Nauarræ, declaratus ſucceſſor ab *Henrico* III. ſcripſit ad Senatum & Ciues Lugdunenſes de intentato ſibi parricidio die 27. Decembris, anno ſalutis 1594. Alterâ horâ (inquit) nec amplius effluxerat poſt reditum meum ab expeditione è Picardiâ, & circumſtabant mihi ſobrini mei, Princeps Condæus, & Comites Sueſſionis, & S. Pauli, cum triginta, aut quadraginta præcipuorum magnatum, & huius aulæ nobilium, qui me adhuc non ſalutauerant, exciperem; adoleſcens

ſcens quidam, *Ioannes Caſtellius* vocatus, corpore breuis, ætate annorum 18. aut 19. qui cum turbâ in aulam irrepſerat, à nullo ferè obſeruatus, ſubitò irrumpit, vt me cultro, quem manu geſtabat, transfigeret, ſed ictus (quia corpus demittebam, vt prædictos nobiles ſalutandi causâ inclinatos, ſubleuarem) in faciem tantùm ad labij ſuperioris latus dexterum illatus fuit, & vnâ cum vulnere dentem vnum confregit. Perditus ille ſubitò comprehenſus fuit, & cùm aliquantulum primâ fronte factum abnuiſſet, tandem nullâ vi cogente ſcelus faſſus eſt.

Ioannes ille *Caſtellius* fuit lanifici cuiuſdam Pariſienſis filius, Collegij Claremontani Ieſuitarum ibidem alumnus, qui cùm ſuper hoc facto examinatus eſſet, talem ſententiam à Parlamento tulit: Teneri eum & conuictum eſſe læſæ Maieſtatis tam diuinę, quàm humanæ, ob ſceleratum illud & deteſtabile Parricidium in Regem intentatum, pro cuius criminis expiatione & ſupplicio Curia eum ad pœnam ſequentem damnauit. Initio ſtet antè Valuas primarij Templi Pariſienſis nudus, ſolâ interulâ indutus, & ardentem cereum duarum librarum manu teneat, procidenſque in genua confiteatur, & dicat ſe turpiter & proditoriè inhumanum & abominabile hoc Parricidium committere voluiſſe, Regemque cultro in vultu vulneraſſe, dicat idem ſe falſis & damnandis inſtructionibus, perſuaſionibuſque ad hoc inductum eſſe, vt crederet ſibi permiſſum Reges interficere, & *Henricum IV.* modò regnantem non eſſe membrum Eccleſiæ, priuſquam à Pontifice Max. approbatus fuerit. Factum hoc in ſe deteſtetur, Deum, Regem, & Iuſtitiam oret, vt ſibi ignoſcant. His peractis, in curru obſceno vehatur ad locum ſupplicijs deſtinatum, ibi forcipibus ignitis ſiue candentibus brachia, & pedes eius lacerentur; dextera verò, quâ cultrum, quo facinus perpetrauit, tenuerat, amputetur: tandem quatuor equis alligatum corpus in totidem partes diſcerpatur: partes in ignem conijciantur, & in cineres redigantur, qui in ventum proiecti diſpergantur, bonis eius omnibus fiſco Regio adiudicatis. Antequam autem hæc executio fiat, prædictus *Caſtellius* ordinarijs & extraordinarijs quęſtionibus ſubijciatur, vt ſciatur, quinam eius fue-

fuerint complices, & vt interrogetur de alijs quibusdam indè dependentibus. Diuulgatâ igitur hac sententiâ, *Castellius* in publicum productus, & iuxtà præscriptum modum, supplicio digno affectus est: Quo mortuo, patris eius ædes solo æquatæ sunt, in earundem verò areâ Pyramis, cum monumento ipsius facinoris erecta est.

Tandem *Henricus* trium exercituū apparatu instructus; die 13. Maij *Mariam* coniugem apud Sanctū Dionysium, coronâ regiâ insigniri iubet, & inungi, excepturus illam die sequenti Lutetiæ apparatu magnificentissimo. Interim *Franciscus Rauaillacus*, extremæ dementiæ, & impietatis homo, eius interficiendi consilium cepit. Illum igitur in rehedâ nactus, Parisios obambulantem contemplandi causâ apparatus, quo Reginam pridiè coronatam exciperet, nefaria & clandestina molitione interficit, ictu gemino sub quintam costam illato. Factum die Veneris, qui fuit 14. mensis Maij, cùm vixisset annos 57. & regnasset annos 22. Sequenti die corpus Regis pręsentibus 14. Medicis, & 11. Chirurgis apertum fuit, in eoque omnes partes tam sanæ inuentæ sunt, vt sine parricidiali hoc ictu Rex diù procul dubio fuisset superstes futurus: Illud quoque facilè patuit, si totum corpus fuisset quasi diaphanum & omninò perspicuum, ictum hunc lethalem certius dirigi non potuisse.

Fauente ad Reginæ coronationem apparatu, Mathematicus quidam Reginæ dixit, festos hos dies non sic abituros, sed in mæstissimos casus desituros. Eum cùm Regina à templo S. Dionisij post coronationem vidisset, vocatum ad se, Iam, inquit, causam nullam habes, vt malè augureris, aut sinistri quid timeas, cùm feliciter omnia sint peracta. At ille: Nondum dies abijt. Quòd si falsum dixisse deprehendar, è vestigio libros meos concremabo. Diù ante ab alio fuerat pręmonita de ingenti malo, quod mensis Maius Anni 1610. ipsi esset apportaturus: sed quia nonnemo Astrologus falsò prædixerat, in puerperio secundæ filiæ morituram, facilè hoc, & alia contempsit. Non desunt tamen aliæ circumstantię obseruatione dignæ, ex quibus Rex suum sibi pręd ixisse malum videtur. Nam eodem die, quo in-

interfectus est, finito prandio, Rex cubiculum Reginæ ingressus, quamuis animo esset læto; ex vultu tamen eius tristitiæ quædam indicia apparebant, nec respondebat animus verbis. Vno loco tenere se nequibat, multò minus animum fluctuantem regere, in cuius diuersâ agitatione Reginæ dixit, vix reperire se, quid facere debeat. Armamentarium sibi visere quodammodo necesse esse, sed scire molestum fore: vt qui rebus non ita, vt vellet, paratis, non sine indignatione indè esset discessurus. E Reginæ cubiculo egressus, in suo aliquantisper hęsit, scriptis aliquot lineis, & dato ad edictum quodam responso. Indè ad fenestram accedens, manu fronti admotâ. *Mi Deus*, inquit, *hìc quidem intus latet aliquid, quod me vehementer turbat*. Indè cubiculo suo egressus, in cubiculum Reginæ redijt, vbi de rebus magnis cum Cancellario collocuturus, tandem eum ad curiam abeuntem amplexus, *Abi*, inquit, *ego itidem abeo coniugi vale dicturus*. Cùm verò nescio quid ridiculum, quod postridie in templo S. Dionysij accidisset, narraretur, plerisque omnibus in risum effusis, *Ne*, inquit, *die Veneris nimis ridamus, ne sequenti Dominica plangamus*. Postea filios suos Duces Aurelianensem, & Andegauensem paternè amplexus, inter blanditias celare non potuit, animum sibi non rectè constare, adeòut ad ipsam Reginam diceret: *Nescio quid mihi sit. Discedere equidem hinc non possum.*

E rhedâ aliquando descendens, Condæo Principi, & Baroni Chaumontio dixit, prædictum sibi fore, vt morte violentâ, & quidem in Rhedâ moriatur. Cùm deindè Monceaugio reuertens, per templum S. Mauri, vt Delphinum filium, qui ibi educabatur, videret, iter faceret, ac post cœnam Lutetiæ pergere vellet, monitus à quibusdam, periculosum esse noctu in rhedâ iter facere: melius facturum si equo veheretur: *Si quisquam*, ait, *ego certè à rhedis cauere mihi debeam, vt cui prædictum sit in rheda moriturum*. Cùm Rex iam Luparâ exire in vrbem statuisset, & è fenestrâ Reginæ cubiculi è domesticis quæreret, an rheda præsto esset, execrabilis ille parricida, auditis his verbis (vti postea fassus est) intra dentes murmurans, dixit, *Teneo te. Perijsti*. Antequam autem Rex digrederetur, coniugi ter-

tertio amplexu, & osculo vale dixit. Et notatum est à nonnullis, moram illam quæ ad egressum varias ob causas interponebatur (quamuis contrà animi sententiam Reginâ etiam ipsum retinere valdè cupiente) molestè admodum tulisse: custodiarum Præfectum in Curiam ablegasse; huius Legatum ægrum tum decubuisse: vexilliferum ad supremum Curiæ Præsidem negocij causâ iuisse: rhedę velamenta vndiquè reducta & aperta; pallium à Rege depositum: pedissequos aliam instituisse viam, nec rhedam comitatos: plateam vbi trucidatus fuit, duobus curribus, quorum vnus vino, alter fœno onustus erat, quasi obstructam, eoque obstaculo regium vehiculum passim quasi sufflaminatum, & tandem omninò retentum fuisse. Quæ omnia scelesto parricidæ, & animum, & modum facilius occidendi Regis dederunt. Nec illud silentio prætereundum est, Reginam non diu ante Regis mortem duo habuisse somnia, quæ licet vt plurimum falsa, hęc tamen post factum vera præsagia deprehensa sunt. Dum enim gemmarij regiam apparant coronam, somniauit illa maiusculos adamantes, & lectissimas gemmarum, quas illa è suo mundo contribuerat, in margaritas, seu vniones (quos somniorum interpetres pro lacrymis accipiunt) conuersos esse. Altero somnio ita fuit perterrita, vt Rex excitatus, quid rei esset, percontaretur. Illa somniasse se nescio quid dicit: sed somnijs scire nullam habendam esse fidem. Tecum sentio, inquit, Rex. Sed quid somniasti? Cùm tergiuersari amplius non posset, ait, somniasse se, ipsi (Regi) cultro grande vulnus inflictum. Laus Deo, ait Rex, quod somnium tantùm sit; statimque rursus obdormiuit.

Henrico successit *Ludouicus Iustus*, nouennis sub tutela Matris Reginę *Mariæ*, & sequenti Octobri Rhemis sacro Chrismate inunctus à Cardinali Ioieusio, qui eum baptizauerat. *Gasparus Ens, ex Gallicarum rerum scriptoribus. Franciscus Remondus* S. I. sic Henricum luget:

Siste Hospes: mora parua tibi est hìc namque futura,
Sed reliqua est oculis tota tenenda via.
Nobilius toto ne quæras orbe sepulcrum.

Rex

Rex maior nullo clauditur in tumulo.
Nulla Orco erupit magis impia dextera, quàm quæ
Tam sanctum potuit contemerare latus.
Nulla tot ex oculis hausit mors flumina, nullum
Tam mœstos funus fregit in astra sonos.
Sunt lacrymæ, gelido quas cernis marmore, guttæ
Quantumuis felix, flet tamen ipse lapis.
Consocia gemitum, Heu? vitam regni & decus orbis
Sic potuisse mori, sic potuisse tegi.

ANNO CHR. 1614.

GABRIEL BATHORIVS Transyluaniȩ Princeps, à *Bethlehemo Gabor*, qui hactenus in exilio fuerat, apud Sultanum accusatur: *Bathorius* enim ex vtraque parte tam à Sultano Turcico, quam ab Imperatore infideliter pependerat. Turca igitur dat *Bethlehemo* exercitum, quo Bathorius profligatur, & à suis occiditur Waradini, & *Bethlehemus* princeps Transyluaniȩ constituitur mense Augusto, qui & Imperatori promittit pacem & fidelitatem. *Annal. Turc.*

ANNO CHR. 1617.

CONCINVS FLORENTINVS Marischallus Franciæ, Reginæ matris fauore nimis potens, & criminationibus oneratus; cùm Principes Regni in armis essent; protestantur scripto peculiari, se pro defensione Regni, & Regis arma sumere, dehortanturque omnes, ne *Concino* assistant; monetur & Rex secretò, si regno cadere nolit, omniaque in eo ad pacatum statum reducere cogitet, vt sine morâ *Concinum* è medio tollere curet. Vocatus igitur die 24. Aprilis in Aulam per Capitaneum Vitryum, & satellites Regis, aliquot scloporum ictibus interficitur in ipso aditu, tumultumque indè exortum, Rex ipse suâ voce & auctoritate sopiuit, & ad arma deponenda omnes in Regno per literas monuit, regnum etiam matre ablegatâ ipse solus arripuit, eiusque statum ad ttanquillitatem reduxit. Ipso interfecto, eius vxor maleficijs & artibus Diabolicis affatim instructa, è ve-

veſtigio cuſtodię eſt tradita, modiſque omnibus, torturâ etiam examinata, tandem ſententiâ latâ ſuſpendio vitam finiuit, decollata poſtea & in ignem coniecta, in cineres redacta eſt, filio, & fratre mariti in exilium eiectis.

ANNO CHR. 1620.

COntentione ſubortâ inter duos Barones Bohemos, *Henricum Slauuatam* de Chlum & Koſſemberck, & *Henricum Otta* de Wartenbergh, affines, de hæreditate defuncti Baronis Ioannis Alberti Smirſiſcij, cuius ſorores vterque in matrimonio habebat, in eumque finem Commiſſarijs Regijs ad arcem Gitſinenſem dirimendæ litis ergo ablegatis, proque Slauuatâ ſententiam ferentibus, Wartenbergij vxor, vtpote cuius maritum Pragam citatus, Arreſto ibi tum detinebatur, oppido & arce cedere iuſſa, ex indignatione milites præſidiarios ad ſui defenſionem incitauit, quorum vnus puluerem tormentarium ex conclaui, in quo plurima iſtius pulueris vaſcula recondita erant, allaturus, cùm fortè fortunâ per incuriam funiculum ignitum pulueri aliquanto propius admouiſſet, arx tota cum omnibus, quotquot in illa erant, in momento quaſi diſiecta, penituſque ſubuerſa fuit, ſubiecto inſuper oppido, non exiguo damno illato.

ERNESTVS LVDOVICVS Dux inferioris Saxoniæ, in vico Aſchauiâ, quatuor milliaribus Lintzio diſtante, à ruſticis occiſus fuit.

ANNO CHR. 1621.

FRIDERICVS Baro *Tieffenbachius*, ſub finem menſis Maij de mandato Cęſaris gladio percuſſus fuit: die autem vndecimo menſis ſequentis, Stylo veteri Pragæ de viginti ſeptem perſonis illuſtribus, Nobilibuſque alijs Primarijs ſupplicium ſumptum, præter eos, qui partim virgis cæſi, partim in exilium profligati fuerunt.

CAROLVS DE MONGAVAL, Comes Bucquoius, ad Neuhuſelium, ſexdecim acceptis vulneribus, & lanceâ confoſſus, occubuit, die 10. Iulij.

AN-

ANNO CHR. 1622.

OSMANNVS Turcarum Imperator, Achmatis filius, mantili suffocatus fuit die 22. Iunij, eò quòd Ianizari, & Spahij suspicarentur ipsum velle, nouâ militiâ institutâ, transferre Curiam Damascum, eiusque in locum Patruus *Mustapha* suffectus, quem antea idem *Osmannus* carceri incluserat.

FRIDERICVS Dux Saxoniæ Vinariensis, in prȩlio inter Hispanos & Mansfeldicos ad pagum Fleru in Brabantiâ commisso, oppetijt, die 19. Augusti.

ANNO CHR. 1625.

FRIDERICVS Dux Saxoniæ Altenburgensis, in pugnâ ad Leynam, propè Hannoueram strenuè pugnans, occubuit, vnâ cum Ioanne Michaele Obentraut, Equite Rhenano, militum Duce à partibus Christiani IV. Regis Daniæ die 24. Octobris.

ANNO CHR. 1626.

PHILIPPVS Hassiæ Landgrauius, Mauritij filius in prælio propè arcem Lutheram occubuit die 27. Augusti.

ANNO CHR. 1628.

RVDOLPHVS Christianus, Comes Frisiæ orientalis, Buri in conflictu interemptus fuit, die 28. Aprilis.

ANNO CHR. 1629.

FRIDERICVS HENRICVS Palatinus, Friderici V. primogenitus, aquis suffocatus Herlemensibus, interijt.

ANNO CHR. 1632.

GVSTAVVS II. Adolphus, Rex Sueciæ, filius Caroli IX. ab Ingolstadij oppugnatione clade acceptâ, & amissis aliquot Ducibus absistit; sed mẽse Maio cessêre illi, Lãdisberga Landisutha, Frisinga, Monachium, vbi inter 140. bombardas, vna reperta

est

est plena 30. millibus aureorum. *Pappenehimus* Hassiam depopulatus, & Thuringiæ imminens, ab Isabellâ Regente in Belgium euocatur mense Iulio, vbi Dedestadium captum munitionibus spoliat, sed frustrà conatur repellere fœderatos ab obsidione Traiecti, quod die 13. Augusti dedit se illis. Die verò 3. Septembris, acris, sed anceps pugna fuit inter Regem *Gustauum*, & *D. Firdlandiæ* ad Norimbergam; *Holckius* Cæsari Dux Lipsiam Kal. Nouembris ad se dedendam impulit: *Fugerus* Landisbergam recuperauit; *Pappenehimus* ex Belgio redux aliquot Saxoniæ locis potitus est; quarè Gustauus possessionem Saxoniæ prælio decernendam ratus die 15. Nouembris ad Lutzenam oppidulum prælio prælusit: postridiè verò prælio atrocissimo, vsque ad horam diei decimam protracto, *Gustauus* Rex, superueniente Pappenehimo vltimum vulnus passus expirauit annos natus 38. Ita concidit moles illa vastissimæ ambitionis, quæ sibi Orbem destinarat; continuato tamen certamine in noctem, ipse quoque *Pappenehimus* circà horam octauam cum sanguine bellacem effudit animam. Reliquit Gustauus *Christinam* vnicam filiam, quam genuit ex Maria Eleonora Brandeburgica, & cùm tantùm septennis esset, sub tutelâ Alexij Oxenstemij magni Cancellarij constituit. Igitur hęres regni facta, anno 1633. die 4. Martij Regina publicè proclamata est. Anno 1635. inducias annorum 26. cum Rege Poloniæ, & anno 1645. quo rectionem Regni aggressa est, perpetuam pacem cum regno Danię pacta est: sed feliciore consilio anno 1655. pace cum supremo Cœli, Terręque Rege initâ, Catholicam fidem amplexa est *Alexandro* VII. Summo Pontifice, renuncians regnum Carolo X. Post hæc Romę degens, piè & catholicè vltimum emisit spiritum die 19. Aprilis, anno 1689. Sepelitur in Vaticano iussu Innocentij XI. Summi Pontificis.

ANNO CHR. 1649.

CAROLVS I. Stuardus Magnæ Britanniæ Rex, filius *Iacobi VI.* à Parlamentarijs operâ *Farfaixi*, & *Cromuelis* per vilissimos, & omni scelere inquinatos Iudices damnatus, quòd fo-

fouiſſet rebellionem Hibernenſium, conſpiraſſet cum Catholicis contrà Proteſtantes, arma mouiſſet contrà Parlamentum, violaſſetque Regni leges, quantumuis eo conteſtante, ſe non poſſe ab alio, quàm à Deo iudicari, die 10. Februarij ductus eſt ad ſupplicium, incedens inter milites, ſeu ſatellites feſtinanter, aiebat enim ſe feſtinare ad certamen, ex quo ſperabat coronam immortalem. Infame ac inauditum ſpectaculum Londini viſum: nam quod in alijs etiam maximè barbaris Nationibus inditus eſt amor erga Reges ſuos, pro quibus, opes, & ſanguinem ipſum, vt incolumes conſeruentur, profundere non timent, ſolùm Londini viſi ſunt Anglorum oculi ſinè lacrymis ſpectare ſanguinarium, & ferale theatrum ante Palatium regium extructum, quo ſubditi latâ in Regem ſuum ſententiâ, in quem nullum ius, nullamque auctoritatem habebant, eumdem capitis damnarunt, & ſecuri per lictorem tranſuerberarunt. Obierit nè hæreticus, an, vt quidam retulêre Catholicus, Deus nouit: pluribus enim viſus eſt nimis obſurduiſſe inſpirationibus Diuinis, & Conſilijs Nunciorum Pontificiorum de Catholicâ Religione profitendâ. Monarchiâ extinctâ, Camera inferior abrogauit Cameram ſuperiorem. Scoti & Hibernenſes acclamarunt Regem Scotię, & Hiberniæ *Carolum* II. filium *Caroli* necati. *Farfaix* videns *Cromuelem* pluris quàm ſe fieri, receſſit Londino ineunte Decembri. *Asham* Legatus Angliæ ad Hiſpanum, trucidatur Mantuę Carpentorum ex inſidijs. *Montroſius* regiarum partium per Scotiam crudeli marte ſæuit, vincitur, capitur, damnatur, & in partes ſecatur, antequam ſe *Carolus* II. Scotis coronandum ſiſteret. Plurà de his habentur in *Theatro Tragico Londinenſe*. Carolus II. Rex à Scotis coronatus anno 1651. venit in Angliam, & ad Vuorceſtriam cum Cromuelo confligens profligatur, & mutato habitu fugit Londinum, & indè in Galliam. Anno verò 1660. Reges Chriſtianiſſimus, & Catholicus promittunt Regi Angliæ reſtitutionem in regnum, dummodò pro impenſis belli cedat Gallo Scotiam, Hiſpano Hiberniam; Londini diſcutiuntur conditiones Regi *Carolo* proponendæ, antequam reuocetur;

&

& Gubernator Duncherchę iubet in foro proclamari; *Viuat Carolus II. Rex Magnæ Britanniæ*. Aprili mense Parlamentum Londini, exercitus capita, & Metropoles consentiunt restitutioni Caroli in Regnum eâ conditione, vt parcat etiam parricidis *Caroli I.* nec ducat vxorem diuersæ Religionis à Protestantibus, reliquatque in suo vigore edictum contra Catholicos, nec Gallos, Hispanosue in regnum introducat, celebreturque in Ecclesijs ritu Scotico; eidemque pro annuo redditu promittuntur 80. mille librę sterlingę. Igitur Carolus Rex ingressum suum in Angliam constituit ad diem 8. Maij, sibi natalitium; Parlamentum capite mulctat septem primarios complices parricidij in Carolum I. & Cromuelis ossa extumulata iubet comburi; reliquorum bona proscribit, quos inter *Onglesius* ad Regem pro veniâ confugit. Respondet Rex, effusionem sanguinis vnius Regis tale parricidium esse, vt ad vltionem obliget potius eius subditos, quàm filios. Porrò Regis huius literę lectæ fuerant in Parlamento nudis capitibus, fueratque ibi proclamatus Rex cum sonitu campanarum, & explosione bombardarum: quando autem ingressus est die 8. Londinum annos natus 30. pręcesserunt prætoriani milites 2000. & subsecuti equites 1500. Magistratu purpurato obuiam eunte, & populo genua flectente. Vtinam etiam *Iacobus* Caroli II. frater, & in regnum legitimus successor, nunc profugus, eandem apud instabilem populum illum probet fratris sortem, qui simile expertus est infortuniū.

ANNO CHR. 1670.

COmites *Serini*, *Nadasti*, *Frangipani*, & *Ioannes Ferdinandus Tettenbachius* accusantur conspirationis aduersus Cęsarem: ideò carceri includuntur, vt capitis supplicium subeant.

ANNO CHR. 1674.

DVx *Robanæus* in Galliâ quòd improbasset euocationem nobilium, & Vassallorum Gallicorum à Rege factam, in carcere conijcitur, & capitis supplicium subire iubetur.

ANNO CHR. 1675.

COmes *Turennius*, celeberrimus Gallorum Dux, à Comite Montecuculo exercitus Cęsariani Duce, in pugnâ occiditur, cui Rex Galliæ, funus in Regium Sacellum reponi iubet, additâ magnificâ inscriptione.

ANNO CHR. 1682.

MAGNO Duce *Moscouiæ* veneno sublato, post multas turbas & cædes, duo eius filij relicti, de imperio diuidendo inter se consentiunt.

Atque hic Tragicorum euentuum, Infelicitatisque Principum finis esto. Faxit Deus, vt Regnantes Principes, ex aliorum infelicitate felices, & ex suorum Antecessorum periculis cauti fiant; ità vt quæ illis sæpè sępius, Deo vindice in pœnam euenit, ipsis sit in exemplum, vt ità precor, ac exopto.

Vos ego nunc moneo felix quicumque dolore
Alterius disces posse carere tuo. Tibull. 3.6.

FINIS.

INDEX SECVNDÆ PARTIS

Numerus indicat paginam.

Am-

Ba-

Ca-

Con-

D

E

F

G

Ga-

K

L

M

Masdras

N

O

Ongle-

San-

T

Theo-

V

FINIS.

C05645801

K